

HET ZENDINGSBLAD
VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des koninkrijks, zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volkeren
Matth 28 : 14

Redactie-Adres W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: In nood van de baren. — Van Zendingaangelegenheden: Betere arbeidsverdeeling. — Med. dienst. — Dr. J. C. Flach. — Vereeniging Dr. Scheurers Hospitaal. — De Normaalschool in Pajeti. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Adressen.

In nood van de baren.

En terstond dwong Jezus zijne discipelen in het schip te gaan en vóór hem af te varen naar de andere zijde, terwijl hij de scharen van zich zou laten.

En als hij nu de scharen van zich gelaten had, klom hij op den berg alleen, om te bidden. En als het nu avond was geworden, zoo was hij daar alleen.

En het schip was nu midden in de zee, zijnde in nood van de baren; want de wind was hun tegen.

Maar ter vierder wake des nachts kwam Jezus af tot hen, wandelende op de zee.

En de discipelen, ziende hem op de zee wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spooksel! en zij schreeuwden van vrees. Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende: Zijt goetdsmoeds, ik ben het, vreest niet.

En als zij in het schip geklommen waren stilde de wind.

Matth. 14 : 22—27 en 32.

Tweemaal teekent ons het Evangelie de wondermacht des Heeren over stormgeloei en golfgebruil.

De eerste maal was de Heere zelf aan boord, toen de discipelen met hun scheepke bij de overvaart van het Galileesche meer door stormweer werden overvallen. Met Jezus aan boord — en toch storm, en door dien storm in bang gevaar. Bijna onbegrijpelijk. En toch was het zoo.

En de jongeren waren in angst, want de storm loeide zoo geweldig en de golven steigerden zoo hoog. Maar Jezus sliep in rustigen slaap.

Eindelijk — de discipelen durfden het niet langer aanzien, en wekten den Meester en riepen: „Heere, behoud ons, wij vergaan”.

En Jezus stond op en sprak tot den storm: „*zwijg!*” en tot de golven: „*wees stil.*” En toen zweeg de storm en stil werden de kokende golven. En tot de jongeren sprak hij: „*wat zijt gij vreesachtig, gij kleingeloovigen!*”

Zoo is wel meermalen de weg des Heeren met zijn Kerk en met zijne discipelen: de Heere zelf aan boord, en toch storm! En het levensscheepke „*in nood van de baren.*” Maar dan, op ons roepen, de Heere zijn macht openbarend, sprekend tot den storm: „*zwijg!*”; en tot de golven: „*wees stil!*”. En dan zwijgt de storm en de golven worden stil. En in dat zwijgen en dat stil worden, wordt de Heere verheerlijkt.

Maar heerlijker nog blinkt de majesteit des Heeren als het gaat gelijk het is geteekend in de beschrijving van het tweede wonder op het Galileesche meer.

Weër was de Heere met zijne volgelingen aan den oever van het meer van Kapernaum. De avond naderde. Het schijnt dat de discipelen geen lust hadden om aan boord te gaan van het schip. Mogelijk teekende de lucht wel onheilspellend. Wij lezen althans, dat de Heere ze „*dwong!*” om in het schip te gaan. En de discipelen zijn gehoorzaam. Zij gaan aan boord en varen af. Maar Jezus gaat ditmaal zelf niet mee. En als de avond gedaald is, begint het te stormen, zooals het op dat meer zoo geweldig stormen kan. En de storm zwelt aan, en de golven gaan al hooger en hooger. En de jongeren komen „*in nood van de baren.*” Te midden van het stormgeloel dreigt hen de donkere diepte met dood en verderf. En wat zal het toen ook in hunne harten hebben gestormd: „*Heere waarom dwongt gij ons om af te varen, Waarom in dien nood? Waarom gingt gij zelf niet mee?*”

Maar als de jongeren daar worstelen „*in nood van de baren!*” dan is Jezus in de hoogte op een van de bergen. Terwijl de discipelen afvoeren, is hij die berghoogte beklommen. Daar is hij *alleen*. En hij *bidt*. Dat weten de jongeren niet. En toch is dat hun behoud. Zij *in bangen nood*; maar de Heere daar *biddend* op de hoogte der bergen!

Eindelijk, in het holle van den nacht, tegen de laatste wake, daalt Jezus af van den berg en hij gaat naar zijne discipelen. Hij nadert het schuimende meer en staat aan den oever. Maar nu zegt Hij niet tot den storm: „*zwijg!*” en niet tot de golven: „*wees stil!*”. Hij laat den storm voortbulderen. En de golven blijven steigeren, hoog, hoog! Maar te midden van dat geloei en over die wit schuimende golven heen treedt de Heere zijnen jongeren tegemoet. De discipelen zijn in nood van de baren. En toch geen nood! Want op die zoo angstig dreigende baren wandelt Jezus.

Doch de jongeren herkennen hun Meester niet. Zij zien in het nachtelijk donker boven op de golven een gestalte. Maar dit vermeerdert slechts hun angst, want in hun bijgeloovigheid wanen zij, dat het een „*spooksel!*” is dat daar nadert. En zij schreeuwen van vrees. Ach — zij zien Jezus aan voor een spookgestalte! En dat overkomt aan die discipelen, aan Petrus, aan Johannes, aan Jacobus!

Intusschen nadert de Heere. En reeds uit de verte, onder het stormgeloel door, roept Hij van af die razende golven met luide stem den jongeren toe: „*Zijt goedsmoeds; ik ben het; vreest niet!*”. En te midden van den nood der baren spitsen de jongeren het oor, en zij scherpen het oog. En nu hooren zij 's Heeren stem en zij *herkennen* zijn gestalte. Ja 't is Jezus zelf, die daar wandelt op de golven; hij is het die hun toeroept: „*Ik ben het, vreest niet!*”.

En nog loeit even luide die storm, en nog steigeren even hoog die golven. Maar de nood is voor de jongeren geweken, want de Heere is nabij.

Enkele oogenblikken later komt de Heere bij hun aan boord. En de storm gaat liggen en de golven worden stil. Het heeft lang genoeg geduurd. Want nu weten de discipelen dat de Heere ook in den storm en

op de golven is. En terwijl het scheepke overvaart naar de plaats der bestemming, knielen zij in aanbidding voor Hem neer en zeggen: „*Waarlijk, gij zijt Gods Zoon.*” En de Heere wordt nog hooger verheerlijkt, dan toen hij tot den storm sprak: „*zwijg*” en tot de golven: „*wees stil*”.

„*In nood van de baren*”. Lezer! misschien kan met dit woord ook uw toestand geteekend worden. Mogelijk ziet gij u bij den aanvang van het pas begonnen jaar bedreigd door ernstige gevaren. De storm steekt op en de golven gaan hoog en uw scheepke slingert. Laat me u echter mogen vragen: Kent gij Jezus? Is Hij u geen vreemde? Is het uw zielsbegeerte zijn volgelinge te wezen? Welnu — als dat zoo is — laat dan de teekening van 's Heeren macht over de golven u leeren. Gij zoudt wel willen, dat hij tot den storm sprak: „*zwijg*” en tot die dreigende golven: „*weest stil*”. Gij moogt dit ook vragen. Maar 't is niet zeker dat Hij dit doet. Zijn weg is vaak anders. Als echter de storm over u blijft aanzwellen en de golven al hooger over uw scheepke gaan, en al is het, dat de Heere voor uw zielsbesef verre is, — daar hoog, hoog, op de eeuwige bergen, daar is Jezus — en Hij bidt, Hij bidt ook voor u. Wij hier beneden „*in nood van de baren*” en Hij in de hoogte „*biddend*” voor ons.

En als dan de nood nog stijgt en de gezwiepte golven nog hooger slaan en de donkere diepte u gaat dreigen met ondergang — spits dan uw oor en scherp dan uw oog! Zie — daar op die golven wandelt de Heere en Hij roept het u toe: „*Ik ben het, vrees niet*”. En dan wijkt de vreeze en de nood der baren ontroert u niet meer.

En als hij dan voor uw zielsbesef inkomt bij u, dan komt hij bij u in met zijn groote wijsheid en groote liefde en groote genade en groote macht. En dan wordt het stil in het hart, zalig stil, en gij kent geen storm meer en gij vreest geen golven meer. En terwijl het scheepke koers zet naar de plaats der bestemming, knielt gij neêr en gij aanbidt.

„*In nood van de baren*”. Zoo staat het thans ook veelszins met de zaak van het koninkrijk Gods op aarde, inzonderheid met de zending. Bekommerend rijst de vraag: „van waar moeten toch de middelen komen om het steeds groeiend werk der zending te verzorgen?” Misschien wordt 1923 voor de zending wel een zeer zorgvol jaar. Het laat er zich wel naar aanzien. Het dreigt, dat een aanmerkelijk deel van den zendingsarbeid onder de volken zal moeten worden stilgezet. Het staat te vreezen, dat de zending zeer ernstig zal komen „*in nood van de baren*”.

Maar de Heere heeft het bevel gegeven: „*gaat in het schip en vaart af*.” En als de storm opsteekt en de nood gaat stijgen — dan is de Heere ook nu nog daar op de hoogte der eeuwige bergen en Hij bidt. Zijne is de zaak der zending.

En nu kan het wel zijn, dat de nood zeer bang wordt en de baren zoo hoog gaan, dat zij met ondergang dreigen — toch geen nood, want ook te midden van die stormen is de Heere en, wandelend op die golven, roept Hij van af die baren zijn Gemeente ook in den zendingsarbeid toe: „*Ik ben het, vrees niet*.”

W. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

343214

Betere arbeidsverdeling op Midden Java. stemt tot blijdschap en dank, maar eischt Sinds lang reeds is er met kracht op aangegredrongen, dat het op Midden Java tot een Het werd voor de Kerken van Noord Hol- betere verdeling van den Zendingsarbeid land, die Djocja en Solo voor haar rekening moest komen. Het werk in de Vorstenlanden hadden, schier te zwaar om nog langer al- groeide snel. En groeiend zendingswerk leen den last van dien dubbelen arbeid te

dragen. Daarbij kwam, dat, in verband met de snelle uitbreiding van het werk, de kerken van Noord Holland, in vergelijking met andere kerken, veel te veel hadden te doen. Noord Holland, dat in draagkracht en zielelental nog niet half zoo sterk is als de kerken van Zuid Holland, had in het werk der Zending dubbel zoo veel te dragen. Dat was echter nog zoo erg niet. Het is 'n voorrecht, als we in het werk des Heeren veel te doen hebben. Maar wat wel erg was, was dit, dat er allengs in Djocja en Solo veel werk ongedaan moest blijven, dat er althans veel meer werk zou kunnen geschieden, als er maar meer geld beschikbaar kon worden gesteld. En daarom moest er een betere arbeidsverdeling komen.

Dit werd algemeen erkend. De 1. g. Generale Synode sprak uitdrukkelijk de wenschelijkheid uit, „dat de Kerken van Noord en Zuid Holland trachten te komen tot een meer evenredige verdeling van de Zendinglasten.” Te dezer zake zijn er gedurende eenige jaren onderscheidene besprekingen en onderhandelingen gevoerd. Verschillende plannen zijn voorgesteld, die echter telkens weer zijn afgesprongen op de moeilijkheden, die zich daarbij voordeden.

Thans heeft echter deze zoo belangrijke zaak haar beslag verkregen. Tusschen de kerk te Amsterdam met de kerken van Noord Holland enerzijds en de kerk te Delft en de met haar samenwerkende kerken van Zuid-Holland ten Noorden ter andere zijde, is een overeenkomst tot stand gekomen, waarbij het zendingsterrein Soerakarta of Solo door de kerk van Delft wordt overgenomen.

De Kerk van Delft beroept Dr. H. A. van Andel tot haren Missionairen Dienaar des Woords te Solo. Uit Kerkrechtelijk oogpunt is die beroeping noodig geacht, ofschoon natuurlijk Dr. van Andel den Miss. dienst des Woords te Solo voortzet gelijk voorheen. Allen die voorts te Solo arbeiden in dienst der Zending worden door de Kerk te Delft in haar dienst overgenomen. Vanaf 1 Januari 1923 komen alle kosten voor het werk der Zending te Solo voor haar rekening. En de Kerk te Amsterdam stelt van af dien datum alle terreinen, gebouwen en goederen, die in Soerakarta in dienst der Zending worden gebruikt, en waarvoor in den loop der jaren tienduizenden guldens zijn geofferd, geheel kosteloos ter beschikking van de Kerk te Delft, die voor zooveel noodig en mogelijk alle eigendomsrechten overneemt. Bovendien verbindt zich de Kerk te Amsterdam om de Kerk te Delft gedurende tien jaren finantieel te zullen steunen, het eerste jaar met f10.000 en voorts

elk jaar met f1000 minder.

Dit laatste geschiedt, omdat de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden nog niet er aan gewend zijn elk jaar zooveel voor de Zending op te brengen als de verzorging van Solo vordert. Zij kunnen nu geleidelijk in dit werk inleven, zonder direct al te zeer te worden belast.

Den tweeden Kerstdag heeft in een samenkomst der Gemeente te Delft de officiële overdracht plaats gehad. Een daartoe gedeputeerde commissie heeft namens de Kerk te Amsterdam het Zendingsterrein Solo overgedragen aan de Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken. En de Kerk te Delft heeft bij monde van Ds. K. van Anken het Zendingsterrein Solo overgenomen. Dit was voor de Kerken van Noord-Holland en Zuid-Holland ten Noorden een gewichtige ure en niet minder voor de Zending in Soerakarta.

Het viel aan de kerken van Noord-Holland niet gemakkelijk het prachtige zendingsterrein Solo, waar de Heere de Zending zoo rijk heeft gezegend en het werk zoo heerlijk bloeit, te moeten afstaan. Er zijn in den loop der jaren banden van liefde gelegd, die Noord-Holland's Kerken innig binden aan Solo. Maar juist die bloei drong om of Solo of Djocja over te dragen, want men kon beide terreinen niet meer naar eisch verzorgen. En Delft vroeg Solo.

Voor de Kerk te Delft en de Kerken van Zuid-Holland ten Noorden is deze overdracht een rijke winst. Zij hebben tot nu toe gearbeid te Wonosobo. Maar ondanks alle inspanning kwam het werk daar nooit tot bloei. Thans hebben zij één der belangrijkste terreinen van heel Midden-Java, waar de arbeid in elk opzicht tot breede ontplooiing kwam. De hoofddienst bloeit en de schooldienst is er breeder ontwikkeld dan op eenig ander terrein en de Med. dienst aldaar volgt in uitgebreidheid op dien in Djocja. Een uitgelezen zendingsveld, dat veel hoop wekt voor de toekomst! We wenschen de Kerken van Zuid-Holland geluk met het bezit van Solo als arbeidsveld.

Als nu deze Kerken hare krachten maar inspannen, dan zullen zij ondervinden, dat de Heere haar in Solo kostelijk werk in overvloed geeft te doen. En Solo zal er de winst van hebben, dat het werk daar nog beter dan in het verleden kan worden behartigd. Moge de Heere deze betere arbeidsverdeling op Midden Java met zijn zegen bekronen!

Medische dienst.

Op daartoe strekkend verzoek wordt onderstaand rapport, met welks strekking de

Kerkeraad te Amsterdam inmiddels zijn instemming uitdrukking, opgenomen in dit blad.

L. S.

Door den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam is aan zijn commissie van advies voor de zaken der Zending opgedragen hem te dienen van rapport over de vraag, of het ook gewenscht en mogelijk zou zijn den Medischen dienst der Zending over te dragen aan eene Vereeniging.

Met het oog op de beteekenis, die deze vraag heeft voor heel den Zendingsarbeid van de Gereformeerde Kerken in Nederland op Midden Java, is genoemde Commissie te dezer zake in overleg getreden met eenige Broeders uit verschillende deelen des lands.

Het resultaat daarvan is neergelegd in bijgaand rapport, waarmede alle ondertekenaars voor wat de hoofdlijnen betreft instemmen, zonder daarmede elke bijzonderheid voor hun rekening te nemen.

Dit rapport is ingediend bij den Raad der Gereformeerde Kerk te Amsterdam en tevens ter kennisneming toegezonden aan alle kerken, die op Midden-Java een Medischen dienst onderhouden.

Indien de voorstellen, die in dit rapport zijn neergelegd bij de Kerken instemming mochten vinden, zal het ten eerste gewenscht zijn, dat men, eer er stappen in de aangewezen richting worden gedaan, over deze aangelegenheid, die voor het werk der Zending van groote beteekenis is, het advies inwinne van de Algemeene Vergadering van Missionaire arbeiders op Midden-Java. Voorts zal het, indien het tot een overdracht van den Medischen dienst door de Kerken aan eene Vereeniging mocht komen, ook noodig zijn, dat aan de Generale Synode worde voorgesteld de artikelen der Zendingsorde, die op den Medischen dienst betrekking hebben, te herzien.

W. BREUKELAAR.

RAPPORT inzake overdracht van den Medischen Dienst door de Kerken aan eene Vereeniging.

Het mag vrijwel als vaststaande worden beschouwd, dat overdracht van den Med. dienst der Zending aan eene Vereeniging gewenscht is te achten, indien die overdracht zonder schade voor de Zending in het algemeen en voor den Med. dienst in het bijzonder kan geschieden. En zulks omdat:

1e het verleen van Medische hulp niet ligt op den weg der kerken, tenzij de omstandigheden daartoe dringen;

2e de Medische dienst, vooral in verband met de hooge subsidie, die daarvoor genoten wordt, de kerken gedurig in aanraking brengt met de Regeering en het werk der kerken in den arbeid der Zending voor een groot deel afhankelijk maakt van de Regeerings-subsidie, wat voor de kerken niet gewenscht is;

3e de Kerken in het werk der zending bij de behartiging van den Med. dienst over allerlei zaken hebben te oordeelen en te beslissen, waarover zij uit den aard der zaak moeilijk oordeelen kunnen;

4e de groote uitbreiding van den Medischen dienst het gevaar meebrengt, dat deze hulpdienst den hoofddienst te veel op den achtergrond dringt.

Op deze en andere gronden verdient het aanbeveling, dat de Medische dienst door de kerken aan eene Vereeniging worde overgedragen, mits hieruit geen schade voor het werk voortvloei.

Ongetwijfeld is het gevaar echter niet denkbeeldig, dat de zending onzer Kerken, die ook wat den Medischen dienst betreft, zoo gezegend werkt, schade zal belopen, indien de Medische dienst van de Kerken wordt losgemaakt en zelfstandig komt te staan, tenzij dat gevaar door een goede regeling wordt voorkomen. Daarbij zal het dan noodig zijn, dat vooral het volgende in het oog worde gehouden:

1e Elke regeling te dezer zake moet zich zoo nauw mogelijk aansluiten aan de historie. De continuïteit moet zoo min mogelijk worden verbroken, opdat er bij de overdracht in den gang van het werk, zoowel in Holland als in Indië, bijna geen verandering gevoeld worde en alle schokken worden vermeden.

2e Er moet een innig contact blijven tusschen den Medischen dienst op elk terrein en de kring, die in Nederland voor de Zending op dat terrein zorgt. Het is mede de kracht van de Geref. Zending, dat elk terrein een groep kerken heeft, die zich voor de bearbeiding van dat terrein verantwoordelijk gevoelen. Dat contact moet, ook wat den Medischen dienst betreft, zoo veel mogelijk worden bewaard.

Zoo b.v. hebben Friesland's Kerken met groote toewijding het zendingswerk te Keboemen verzorgd. Komt het nu daar tot overdracht van den Medischen dienst aan eene Vereeniging, dan zal dat zoo moeten geregeld, dat toch Friesland voor dien Medischen dienst blijft zorgen.

3e Er behoort goed verband gelegd tusschen de Kerken die haar Medischen dienst overdragen en de Vereeniging, die den Medischen dienst van de Kerken overneemt.

Dat verband behoort in een welomschreven contract te worden vastgelegd.

4e De verhouding tusschen de zending en het Medische werk op het terrein moet in een goed omschreven accoord worden geregeld, waarbij o.a. moet vast staan, dat alle hospitalen en hulphospitalen steeds open moeten staan voor den zendingsarbeid.

5e Er moet in het leven geroepen worden een Generaal Comité of Algemeene Commissie, die de gemeenschappelijke belangen van den Medischen dienst op de verschillende terreinen behartigt.

Met inachtneming van het bovengenoemde kan de overdracht van den Medischen dienst door de Kerken aan eene Vereeniging wellicht op de volgende wijze tot stand komen:

A. Vooreerst moet voor elk terrein eene Vereeniging of Comité in het leven geroepen worden, bereid om den Medischen dienst over te nemen en de verzorging daarvan te behartigen.

Wellicht verdient het daarbij aanbeveling, dat elke zendende Kerk met de met haar in de zending samenwerkende kerken het initiatief neme tot oprichting eener Vereeniging, die haar Medischen arbeid overneemt. Er komen dan evenveel Vereenigingen of Comité's als er samenwerkende groepen van Kerken zijn.

Het spreekt vanzelf, dat die Vereenigingen of Comité's, wat haar inrichting betreft, volstrekt niet als twee droppels water op elkander behoeven te gelijken. Men kan dit voor elken kring zoo regelen als voor dien kring het beste wordt geacht. Maar eenige gelijkheid is toch wel zeer gewenscht.

In het algemeen zal zeker bij de oprichting van een Vereeniging of Comité o.a. op het volgende zijn te letten:

1e *Naam.* — Deze moet duidelijk den aard en omvang der Vereeniging uitdrukken, b.v. „Vereeniging voor Christelijke verzorging van zieken op het zendingsterrein van de Geref. Kerken in Friesland.” Natuurlijk kan men den naam ook anders formuleeren.

2e *Grondslag.* — Hierbij moet duidelijk uitgesproken, dat de Vereeniging staat op den grondslag van de belijdenisschriften der Geref. Kerken.

3e *Doel.* — Als Doel behoort aangegeven de Christelijke verzorging van zieken op het duidelijk aangewezen zendingsterrein.

4e *Samenstelling.* — Deze kan geschieden, hetzij in den vorm van een breed vertakte Vereeniging, die op alle plaatsen binnen het ressort der kerken, op wier zen-

dingsterrein zij zal arbeiden, haar leden en begunstigers zoekt, hetzij in den vorm van een Comité, waarvan de leden door de Kerken of op andere wijze worden benoemd. Men kan dit in elken kring regelen, zooals dit voor dien kring het meest gewenscht wordt geacht. Maar aanbeveling verdient het, dat voor elke Vereeniging bepaald worde, dat haar leden behooren te wonen binnen het ressort der Kerken op wier terrein zij zal arbeiden.

5e *Bestuur.* — Noodig zal zijn te bepalen, dat de bestuursleden lid moeten zijn van eene Geref. Kerk, en dat allen door onderteekening instemming moeten betuigen met de Geref. Belijdenisschriften.

6e *Arbeid.* — Hierbij kan genoemd de stichting en instandhouding van Christelijke ziekenhuizen en hulpi ziekenhuizen, de uitzending van personeel, de verzameling van gelden, en alles wat voor het doel bevorderlijk kan zijn.

7e *Verband tusschen de Kerken en de Vereeniging.* — Het is zeer noodig dat goed worde vastgelegd:

a. dat de Vereeniging zichzelf en al haren arbeid stelt onder het toezicht der zendende Kerk, die, als naar haar oordeel grondslag en doel in het gedrang komen, het recht van veto heeft;

b. dat de Kerk de tegenwoordige gebouwen en terreinen ten gebruike afstaat aan de Vereeniging, waarbij echter misschien goed is, dat het recht van eigendom, althans voorloopig, bij de kerk blijve.

c. dat het tegenwoordige personeel overga in dienst der Vereeniging, doch met handhaving van alle verkregen rechten, tenzij met wederzijdsch goedvinden daarin verandering wordt aangebracht.

d. dat de Kerken, zoolang dit noodig is, de Vereeniging finantieel steunen tot gelijk bedrag b.v. als het gemiddeld bedrag was, dat de laatste drie jaren voor de gewone uitgaven voor den Medischen dienst door de Kerken werd bijgedragen, met dien verstande evenwel, dat de Vereeniging op zich neemt, zoo spoedig mogelijk de finantieele lasten geheel voor eigen rekening te zullen nemen, en dat zij, zoolang zij finantieelen steun van de Kerken geniet, de begroting van ontvangst en uitgaaf zal onderwerpen aan de goedkeuring der zendende Kerk;

e. dat steeds alle ziekenhuizen en hulpi ziekenhuizen toegankelijk moeten zijn voor de zending, opdat deze daar arbeide, zoals zij meent dit te moeten doen.

8e *Aansluiting aan het Centraal Comité of de Algemeene Commissie.* — Bepaald behoort te worden, dat elke Vereeniging zich moet aansluiten bij de na te

noemen Algemeene Commissie, en daarvoor een gedelegeerde benoemt.

9e Voorts moet natuurlijk geregeld alles wat bij elke Vereeniging regeling behoeft zooals de geldmiddelen, de vaststelling der huishoudelijke bepalingen, bestemming der goederen bij eventueele ontbinding, duur der Vereeniging enz. enz.

B. Met handhaving van de zelfstandigheid van elke Vereeniging is het toch van het grootste belang, dat de *gemeenschappelijke belangen* ook gemeenschappelijk worden behartigd. Bij alle waardeering van het voordeel der gedecentraliseerde inrichting van den Zendingarbeid onzer kerken, moet toch erkend, dat er voor wat betreft de behartiging der Medische aangelegenheden wel eens te weinig samenwerking in de behartiging der gemeenschappelijke belangen is geweest, b.v. in het oefenen van invloed op de regeling der subsidie.

Zeër gewenscht is derhalve, dat er een Vereeniging opgericht worde, die de verzorging der gemeenschappelijke belangen op zich neemt.

Misschien zou dit wel geschikt op de volgende wijze kunnen geschieden:

REGLEMENT (STATUTEN) DER VEREENIGING: Algemeene Commissie voor de Christelijke verzorging van zieken op het Zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken.

Art. 1. Er bestaat eene Vereeniging, genaamd: „*Algemeene Commissie voor de Christelijke verzorging van zieken op het Zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken in Nederland.*” In haar werken samen de bij haar aangesloten vereenigingen en corporaties, die op het Zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken in Nederland werkzaam zijn tot Christelijke verzorging van zieken.

De Vereeniging is gevestigd te Amsterdam. Zij wordt in de volgende artikelen genoemd: „De Algemeene Commissie.”

Art. 2. „De Algemeene Commissie” staat op den grondslag van de Belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Art. 3. Het doel van „de Algemeene Commissie” is de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de verschillende bij haar aangesloten Vereenigingen en Corporaties, die op het Zendingsterrein van de Gereformeerde Kerken in Nederland werkzaam zijn tot Christelijke verzorging van zieken.

Art. 4. De leden van „de Algemeene Commissie” zijn de gedelegeerden der ver-

schillende Vereenigingen en Corporaties in Nederland, die op het Zendingsterrein van de Geref. Kerken in Nederland arbeiden tot Christelijke verzorging van zieken.

Elke Vereeniging of Corporatie wijst één gedelegeerde aan met een secundus.

Deze gedelegeerden vormen te zamen „de algemeene Commissie” die zich zelf aanvult met vier personen, van wie zoo mogelijk één een Staatsman, één een Rechtsgeleerde, één een Geneeskundige en één een Dienaar des Woords behoort te zijn.

Alle leden moeten lid zijn van een Geref. Kerk en door onderteekening instemming betuigen met de Gereformeerde belijdenisschriften. Voor de eerste maal treden als leden op.....

Art. 5. De leden van „de Algemeene Commissie” benoemen uit hun midden een Voorzitter, Secretaris en Penningmeester, die te zamen het Bestuur vormen en de Vereeniging in en buiten rechten vertegenwoordigen.

Art. 6. Het lidmaatschap van „de Algemeene Commissie” gaat verloren door overlijden, bedanken en ontslag. Leden, die gedelegeerd zijn door de verschillende Vereenigingen of Corporaties, kunnen alleen door de Vereeniging of Corporaties, die hen benoemde, worden ontslagen.

De andere leden kunnen door „de Algemeene Commissie” zelf ontslagen worden, doch alleen wanneer een daartoe strekkend voorstel door minstens twee-derde van de ter vergadering aanwezige leden wordt gesteund, die te zamen minstens de helft van het aantal leden van „de Algemeene Commissie” vormen.

Art. 7. Tot den arbeid van „de Algemeene Commissie” behoort:

a. De verschillende Vereenigingen en Corporaties, sub. 3 genoemd, te dienen van advies in alle zaken, waarin zij advies begeeren.

b. Ter bevordering van de eenheid in den arbeid der verschillende Vereenigingen en Corporaties over alle arbeidscontracten, instructiën en regelingen van het werk op het terrein advies uit te brengen, waaraan de verschillende Vereenigingen en Corporaties deze contracten, instructies en regelingen voor de vaststelling aan het oordeel van „de Algemeene Commissie” zullen onderwerpen.

c. De behartiging van alle gemeenschappelijke belangen bij de Regeering en het voeren van alle onderhandelingen met de Regeering in Nederland ter zake van den arbeid op het zendingsterrein.

d. Zooveel mogelijk hulp te verleen aan elke Vereeniging en Corporatie sub. 3

genoemd, zoo deze in nood verkeert en hulp vraagt.

e. Te dienen als Raad van beroep met beslissende uitspraak als er in den boezem eener Vereeniging of tusschen eene Vereeniging of Corporatie en haar personeel op het arbeidsveld een ernstig conflict is gerezen.

f. Elk jaar een overzicht van den arbeid op het terrein en in Holland te ontwerpen en daarvan mededeeling te doen, waartoe de Vereenigingen en Corporaties de noodige finantieele en andere gegevens verstrekken.

g. Alles te doen, wat door één der Vereenigingen of Corporaties haar opgedragen wordt, voor zoover haar dit mogelijk zijn zal, alsmede alles te verrichten wat in het gemeenschappelijk belang noodig zal blijken, met dien verstande evenwel dat hierdoor nimmer de zelfstandigheid der Vereeniging of Corporaties zal worden aange-tast.

Art. 8. De geldmiddelen van „de Algemeene Commissie” bestaan uit:

a. giften, legaten en contributies en wat in wettigen weg haar ten goede komt;

b. bijdragen van de Vereenigingen en Corporaties, die een gedelegeerde benoemen met dien verstande, dat de niet gedekte kosten over die Vereenigingen en Corporaties zullen worden aangeslagen naar verhouding van hare ontvangsten.

Art. 9. Ten minste eenmaal in het jaar en voorts zoo dikwijls één der in haar samenwerkende Vereenigingen en Corporaties dit vraagt, doet „de Algemeene Commissie” mededeeling van haren arbeid aan de Vereenigingen en Corporaties, sub. 3 genoemd.

Art. 10. Deze regeling kan (behoudens de Koninklijke goedkeuring, indien de wet deze vereischt) alleen gewijzigd worden met meerderheid van stemmen, met dien verstande echter, dat geen wijziging kan geschieden, indien één van de Vereenigingen of Corporaties verklaart daartegen overwegend bezwaar te hebben.

Art. 11. (Bij ontbinding van „de Algemeene Commissie” besluit de laatste vergadering over de bestemming harer bezittingen met inachtneming der bepaling van Art. 1702 van het Burgerlijk Wetboek).

Art. 12. (De Vereeniging, genaamd „de Algemeene Commissie”, wordt opgericht voor den tijd van 29 jaren, ingaande op den dag der oprichting, zijnde.....)

Dit concept gaat uit van de gedachte, dat de Algemeene Commissie Koninklijke goedkeuring aanvraagt. Met het oog op eventuele onderhandeling met de Regeering kan dit wellicht aanbeveling verdienen. Tegen

de aanvraag van Koninklijke goedkeuring zijn er echter ook wel eenige bezwaren. Indien die aanvraag niet geschiedt, kan, wat tusschen haakjes staat, vervallen.

Voorts spreekt het vanzelf, dat in dit concept allerlei veranderingen kunnen worden aangebracht. Dit concept bedoelt alleen voor te stellen hoe de zaak wellicht geregeld kan worden.

C. Van groot belang is te achten, dat er in Indië een Raad van Toezicht voor de Christelijke Ziekenhuizen worde ingesteld.

Hierbij zal o.m. op het volgende zijn te letten:

1e *Instelling*. — Wellicht is het 't eenvoudigst, dat de Raad van Toezicht worde ingesteld door de Algemeene Commissie, die onder voorbehoud van goedkeuring door de lokale Vereenigingen en Corporaties het Reglement van den Raad redigeert en later des noodig wijzigt, doch nooit zonder overleg met den Raad.

2e *Samenstelling*. — Leden van den Raad behooren te zijn:

a. alle arbeiders in dienst van de Zending der Geref. Kerken op Java;

b. andere daarvoor geschikt geachte personen door de Algemeene Commissie benoemd op voordracht van den Raad van Toezicht, met dien verstande echter dat alleen leden eener Geref. Kerk benoembaar zijn.

3e *Arbeid*. — Aan den Raad van Toezicht moet zijn opgedragen:

a. Op geregelde tijden alle hospitalen te doen bezoeken en toe te zien of deze metterdaad aan hun doel beantwoorden;

b. toe te zien of de Europeanen, in dienst der hospitalen, de hun gegeven instructies nakomen;

c. telken jare de rekening en verantwoording van elk hospitaal na te zien en daarvan te rapporteeren aan de Vereeniging of Corporatie van wie dat hospitaal uitgaat;

d. de algemeene belangen van het werk in Indië te dienen en des noodig daarover met het Gouvernement te onderhandelen in overleg met de Algemeene Vergadering der Artsen;

e. over elk hospitaal tenminste eenmaal in het jaar te rapporteeren aan de Vereeniging of Corporatie waarvan het uitgaat, en voorts die Vereeniging of Corporatie, zoo vaak zij dit vraagt, te dienen van rapport of advies;

f. over de algemeene belangen te correspondeeren met de Algem. Commissie;

g. in spoedeisende gevallen, waarbij vooraf geen correspondentie met de daarbij betrokken Vereeniging of Corporatie in Hol-

land kan plaats hebben, in haar naam beslissing te nemen.

4e *Kosten*. — De kosten van den Raad worden gedekt uit de kas der hospitalen, omgeslagen naar den maatstaf van het aantal der Europeesche artsen aan de hospitalen verbonden.

Zeër gewenscht is voorts, dat er ook ingesteld worde een: Algem. Vergadering van Artsen, verbonden aan de Christelijke ziekenhuizen op het Zendingsterrein. Ook nu bestaat er volgens de Zendingsorde een „Vergadering” van Missionaire artsen. Het doel dier Vergadering moet natuurlijk zijn om met elkander de belangen van de Christelijke verzorging van zieken te bespreken en elkander te dienen met voorlichting en raad.

Deze Algemeene Vergadering van Artsen zou zeer geschikt zelf de regeling van haar arbeid kunnen vaststellen, gehoord den Raad van Toezicht en de Algemeene Commissie.

Op deze wijze zou er, zonder aan de zelfstandigheid der verschillende hospitalen ook maar in het minst te kort te doen, een behoorlijke samenwerking in den arbeid kunnen worden verkregen, die de benadering van het gemeenschappelijk doel zeer ten goede zou komen.

Ds. K. VAN ANKEN, Delft.
M. J. ARNTSEN, Amsterdam.
Ds. D. BAKKER, Djocjakarta.
Ds. C. B. BAVINCK, Rotterdam.
Dr. B. J. F. BAVINCK, Rotterdam.
Ds. L. BOUMA, Middelburg.
Ds. H. BUURMAN, Amstelveen.
H. COLIJN, Leersum.
P. A. COLIJN, Haarlem.
Ds. F. VAN DORP, Andijk.
P. S. VAN DORP, Amsterdam.
A. C. VAN DRIMMELEN, Klundert.
P. ERINGA, Buitenpost.
Dr. J. C. FLACH, tijdelijk, Sneek.
Ds. K. FERNHOUT, Amsterdam.
Ds. N. A. DE GAAIJ FORTMAN, Den Haag.
P. L. DE GAAIJ FORTMAN, Bunschoten.
A. C. GOLDSCHMEDING, Amsterdam.
Ds. C. GOOTE, Oud-Beijerland.
S. GROOT, Enkhuizen.
D. G. J. BARON VAN HEEMSTRA, Amsterdam.

A. HEIN, Amsterdam.
Ds. D. HOEK, Enkhuizen.
A. W. F. IDENBURG, Den Haag.
Ds. H. Ph. INGWERSEN, Nijkerk.
Ds. R. W. DE JONG, Broek op Langendijk.
Dr. H. KAAJAN, Utrecht.
Ds. J. P. KLAARHAMER, Dokkum.
Dr. C. KOPPENAAL, Monnikendam.

Dr. R. KRAMER, Amsterdam.
Ds. G. R. KUIJPER, Haarlem,
Ds. C. W. J. VAN LUMMEL, Zuidland.
J. H. DE WAAL MALEFIJT, Katwijk.
Ds. H. MEIJER, Alkmaar.
A. J. W. MONNIK, Aalten.
Ds. A. J. MULDER, Bussum.
D. MULDER, Zierikzee.
Ds. J. D. v. d. MUNNCK, Zeist.
Ds. G. M. VAN RENNES, Heeg.
Ds. B. VAN SCHELVEN, Overveen.
Dr. J. G. SCHEURER, Ermelo.
Ds. J. L. SCHOUTEN, Amsterdam.
Ds. A. SCHWEITZER, Buiksloot.
Ds. J. J. WIELINGA, Waddinxveen.
Ds. W. BREUKELAAR, Zaandam.

Rapporteur.

De Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal.

We mogen en willen niet nalaten in het Zendingsblad met een enkel woord te wijzen op het jaarverslag, waarin de Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal mededeeling doet van haar arbeid in het laatste boekjaar loopend van 1 Juli 1921 tot 30 Juni 1922. De arbeid van deze vereeniging kan niet dankbaar genoeg worden gewaardeerd. Zij is „een dienende Martha”. Pretentie heeft zij niet en zeggenschap over den arbeid in Indië begeert zij niet. Haar doel is gelden voor den Med. dienst in de Vorstenlanden te verzamelen, terwijl zij tevens voor den inventaris zorgt voor zooveel dit hier te lande moet gebeuren. Maar al draagt al haar arbeid een dienend karakter, toch is haar werk van groote beteekenis. Voor wat de kosten betreft steunt de Med. Zending in de Vorstenlanden voor een aanmerkelijk deel op deze Vereeniging. In het laatste jaar heeft zij voor dit werk afgedragen f9888.90½. Metterdaad een beduidende som. Gaarne zouden we enkele bladzijden van het mooie verslag hier overnemen, maar onze ruimte gedooft dit niet. We willen alleen hier afdrucken het slotwoord, waarmede Dr. Scheurer, de vader van onze Medische Zending, het Petronella Hospitaal in aller liefde aanbeveelt.

„Ik kan niet nalaten dit zes-en-twintigste jaarverslag met een kort woord te besluiten. Ik doe dit, omdat er gevaar bestaat, dat ons Petronella-Hospitaal een weinig in 't gedrang komt. Dit Hospitaal is het eerste zendingsziekenhuis op het terrein der Gereformeerde kerken. Daarna zijn te Solo, te Poerbolingo, te Poerworedjo, te Keboemen en te Wonosobo Hospitalen voor onze kranke Javanen verzezen. De onderscheidene kerken begonnen toen een ieder voor haar eigen

ziekenhuis te zorgen en vergaten, dat het moeder-Hospitaal te Djocjakarta altijd nog de liefde en steun van al de kerken van noode heeft. Het Petronella-Hospitaal is te vergelijken met het moederschip van een torpedovloot. Dit moederschip zorgt steeds dat de vloot in orde blijft. Telkens zoeken de torpedobooten van de vloot steun en herstelling voor de gevechtswaarde bij dat moederschip. Verwaarloost men nu dit moederschip, dan vermindert de gevechtswaarde van de geheele vloot. Alle zorg moet dus besteed worden om het moederschip in staat te stellen ten allen tijde de noodige hulp te kunnen bieden. Welnu, zoo is het ook met onze medische zendingsvloot op Midden-Java. Aan het Petronella-Hospitaal is een opleidingsschool voor verplegers en verpleegsters verbonden. Het is zoo volledig mogelijk ingericht, opdat het de dochter-

Hospitalen voortdurend hulpe kan schenken. In tijd van nood kan van daaruit de noodige steun worden verleend. Moeder en de vele dochteren mogen elkander niet uit het oog verliezen. Zij moeten in nauw contact blijven en voeling met elkander houden. Zal dus de medische Zending goed kunnen opereeren, dan moeten de kerken niet alleen voor eigen bootje zorgen, maar is het dure plicht het moederschip — het Petronella-Hospitaal — van al het noodige te voorzien.

Broeders en zusters! vergeet dus Djokjakarta niet. Weest niet zelfzuchtig, doch steunt door gebed en gaven ons moeder-Hospitaal. De vereeniging „Scheurer's Hospitaal" vertrouwt op uw oude liefde, op uw verstandig handelen en vraagt van u allen een krachtige medewerking in dit heerlijk werk der zending."

Ermelo.

J. G. SCHEURER.

Dr. J. C. Flach en gezin.

Zoo de Heere wil zal de Missionaire arts van de Kerk te Utrecht Dr. J. C. Flach met zijn gezin weldra wêer terugkeeren naar Midden-Java, om zijn veelomvattenden arbeid in het hospitaal te Poerworedjo te hervatten.

De welverdiende rust, die hij, na eenige jaren van zeer inspannenden arbeid in den Medischen dienst der zending, hier in Holland gedurende enkele maanden genoot, heeft hem verfrischt en gesterkt, om straks

met lust en moed zijn wel moeilijk maar ook mooie werk te hervatten. Het is zijn voornemen den 24e Februari a.s. van uit Rotterdam te vertrekken met het stoomschip „Tjerimai”.

Op ons verzoek was hij zoo vriendelijk ons een photo van zijn gezin te geven voor het zendingsblad. De dokter en Mevrouw zien er welvarend uit. Zoo op het oog gelukkig nog lang niet versleten. Die vijf lieve kinderen gaan natuurlijk mée. Naast dokter

staat Willy, en meisje van tien jaar. Tusschen dokter en Mevrouw in staat achteraan de achtjarige Jacoba. Deze twee kinderen zijn nog in Holland geboren eer Dr. Flach voor de eerste maal uitging. Links van Mevrouw ziet ge Sjoertje, een meisje van zes jaar. Dit kind is te Koetoardjo geboren. En die drie lieve meisjes hebben met elkaar twee broertjes, beiden geboren te Poerwordio. Vooraan zit Andreas, die vier jaar telt, en de kleine Gerrit die nog twee jaar moet worden zit natuurlijk in het midden. We zeggen Dr. Flach dank voor deze photo.

Er wordt in Poerworedjo zeer verlangd naar zijn terugkeer. De Miss. arts Mej. Dreckmeijer kan het niet af. Brengt de Heere Dr. Flach en zijn gezin in welstand terug op Midden Java en stelle Hij hem ten rijken zegen.

W. B.

De Normaalschool te Pajeti Soemba.

De heer Mobach, hoofd der Normaalschool te Pajeti, bericht ons, dat door veel ziekte onder de leerlingen het onderwijs zeer heeft geleden. In de maand Maart, aldus br. M., werd de vacantie vervroegd en werden alle jongens naar huis gestuurd. Begin April waren de meesten nog niet terug. Velen lieten nog op zich wachten en zoodoende konden we slechts met halve krachten werken. Straffen voor lang wegblijven bestaan hier natuurlijk niet, daar we er zeker van kunnen zijn, dat in dit geval niemand terug wil komen en maar liever te midden van zijn familie in de kampong blijft. We kunnen niet anders dan het de jongens goed op het hart binden en hun onder 't oog brengen van hoeveel belang het is om toch ook met elkaar weer op tijd te beginnen.

De tweede klas van den normaalcursus zag dit heel goed in en van hen ontbrak er niemand, zoodat ik met hen weer geregeld kon school houden.

Een paar weken later waren ook de leerlingen van de 1e klasse gearriveerd en kon alles weer zijn gewonen gang gaan.

2 Mei was voor ons een droeve dag. Een der beste leerlingen van de 2e klasse, die in 't ziekenhuis met typhus lag, werd op dien dag uit ons midden weggenomen. En wat hadden we een verwachting van hem gehad! Hij zou de eerste zijn uit een landstreek hier op Soemba, waar we met zoo veel moeite kinderen vandaan kunnen krijgen. Niet alleen wat leeren betreft, maar vooral door zijn karakter onderscheidde hij zich en we mochten de hoop koesteren, dat er in de toekomst van hem iets goeds verwacht mocht worden, ook vooral met be-

trekking tot Evangelisatie-arbeid. Zoo had hij in de vacantie, die pas voorbij was, in dit opzicht niet stil gezeten, maar waar hij kon uit eigener beweging in zijn omgeving geëvangéliseerd. Doch de Heere had iets anders voor hem weggelegd. Hij riep hem tot zich. Wel was hij nog geen belijdend lid — hij volgde de belijdenis-catechisatie — doch in zijn leven openbaarde hij zich als een kind, dat Jezus wenschte toe te behooren. We mogen dan ook van hem gelooften, dat hij goed is heengegaan.

Hij was een jongen van welgestelde ouders, welke nog heidenen zijn en dus zouden er als naar gewoonte de noodige paarden en karbouwen op zijn graf geslacht worden. Maar voor hij stierf, had hij aan zijn familie gevraagd om op zijn graf geen heidenoffers te brengen. Hij wenschte ook als Christen begraven te worden.

11 leerlingen van de 2e klasse namen deel aan het examen, waarvan er 10 slaagden. Hieronder waren 2 meisjes, de eerste, die de normaal-cursus heeft afgeleverd. Beiden zijn Savoeneezen. Moeilijk zal men ze 'n plaats kunnen geven aan een school, daar ze moeilijk naar een eenzame plaats in het gebergte gezonden kunnen worden.

7 van de jongens die geslaagd zijn, zijn Savoeneezen en 1 is Soembanees. 6 van hen hebben een week voor 't examen belijdenis afgelegd. De anderen waren reeds belijden-de leden.

Van de 1e naar de 2e kl. zijn 13 leerlingen overgegaan. De 2e kl. bevat nu 14 leerlingen, n.l. 8 Soembaneezen en 6 Savoeneezen en de 1e kl. 21 waarvan 14 Soembaneezen en 7 Savoeneezen.

Zoo we zien verkeert de Normaalcursus in bloei. Moge de Heere dezen arbeid verder met zijn zegen kronen tot uitbreiding van zijn gezegend Koninkrijk. Verblijdend is vooral, dat de cursus door zulk een groot aantal Soembaneezen bevolkt wordt. In 't geheel 22.

De heer en mevrouw Mobach en hun zoon Marten mogen zich tot hiertoe nog in een goede gezondheid verheugen. Wordt ook 't gebed voor hen niet vergeten.

Uit het Geref. Kerkbl. v. Drenthe en Overijssel.

Korte Berichten.

Van den zendingstudieraad zijn er weer even als vorige jaren schoolkisten te verkrijgen, bevattende voorwerpen uit: Nieuw Guinea, Celebes, Suriname, West- en Midden Java, zeer geschikt voor Zondagsscholen. De Midden-Java kist kan men aanvragen bij P. Timmermans te Zuidhorn.

De heer J. van Muylwijk, die om ernstige ongesteldheid West-Nieuw-Guinee verlaten moest, vond op Java aanvankelijk herstel van gezondheid, zoodat de doorreis naar Nederland niet noodig was. Hij zal thans bij wijze van proef eenigen tijd in Deli werkzaam worden gesteld.

De drie seriën lantaarnplaten voorstellen: de Hospitalen; Kerk, School en Evangelisatie; en Land en Volk van Midden Java, zijn gratis verkrijgbaar bij Mej. de Gaay—Fortman, Galilcastraat 16 den Haag, Secretaresse van de Ver. Dr. Scheurers Hospitaal.

Berekend naar de beschikbare gegevens is door de Geref. Kerken van Nederland in 1921 voor de zending bijeengebracht omstreeks f 335.000.

Op 1 Nov. '22 bedroeg het te kort van de vier samenwerkende corporatie's nog f 216.098.

HET CHRISTENDOM IN CHINA.

In een grapische voorstelling van de uitbreiding van het Christendom te China herinnert een correspondent van de „Church Family Newspaper” eraan, dat negentig jaar geleden een Keizerlijk edict van dezen inhoud werd uitgevaardigd:

„De Christelijke godsdienst is een ramp voor de zeden en voor het menschelijk hart; hij is daarom in China verboden.

Zelfs nog maar twintig jaar geleden was de Chinese politiek heftig anti-Christelijk. Niet minder dan ongeveer 200 zendelingen en op z'n minst 30.000 Chinezen hebben voor het geloof het leven moeten laten. Toch zijn er tegenwoordig in dat land twee-en-een-half millioen Christenbelijders. Misschien meer dan in eenig ander land is het bloed der martelaren gebleken het zaad der Kerk te zijn.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

KNIKKERTJES.

zijn weer verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord, zij kosten f 6.25. Men bestelle onder toezending van postwissel.

De blikken busjes zijn er ook weer. Zij kosten per stuk f 0.23, per 5 stuks f 1.— en

per 10 stuks f 1.55. Eveneens verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol.

Papieren busjes, die geopend en weer gesloten kunnen worden met losse teksten, kosten f 1.40 de tien en de teksten f 0.90 de 100. Men bestelle bij G. M. Feij, Burg 109, Middelburg en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Een stapel boeken en redevoeringen heeft de heer Kok te Kampen weer op onze leestafel gelegd. Het Christelijk publiek kan bij Kok terecht. En wat van Kok komt is altijd goed, zij het ook met verschil. We noemen ditmaal het volgende:

De twaalf Patriarchen. Bijbelsche karakterstudiën door Dr. A. Kuypers.

Het spreekt van zelf: prachtwerk. Jammer alleen, dat we bij Juda de Zendingsgedachte missen, die Gen. 49 : 10 zoo helder doorstraalt. De uitvoering past bij den inhoud. De prijs is f 1.— gebonden f 1,90.

Vormen en Manieren. De eischen der wellevendheid toegelicht voor onze Christelijke kringen door Antonia Margaretha.

De eerste druk verscheen April 1921. En nu reeds kwam de tweede druk van de pers. Wel een bewijs dat dit eigenaardig boek aftrek vindt en menigeen in onze kringen gaarne zich wil laten voorlichten inzake goede „vormen en manieren”.

Het is natuurlijk geen boek om zoo voor zijn genoegen eens door te lezen. Maar voor het doel uitstekend geschikt. Metterdaad een boek, dat „de eischen der wellevendheid” uitnemend toelicht. Ook niet duur, f 2.40 en gebonden f 3.40.

Dagen van Goede Boodschap door Dr. A. Kuypers.

Van dit in onze kringen zoo bekende en veel gelezen werk verschijnt thans een nieuwe uitgave.

Het behelst een reeks van meditatie's voor Kerstmis, Paschen, Pinksteren en Nieuwjaar. Aanbeveling is natuurlijk overbodig. Wie op onze feestdagen echt stichtelijke lectuur begeert, helder gedacht en diep gevoel, zal nooit tevergeefs de „Dagen van Goede Boodschap” ter hand nemen.

Het eerste deel: „In den Kerstnacht” kwam uit, terwijl de andere deelen spoedig

volgen. De vier deelen kosten slechts f 5.50 en gebonden f 9.

In Nieuwe Banen. Een tijdwoord, lezing gehouden op de jaarvergadering van den Chr. Ned. Werkmansbond door G. J. v. d. Ploeg.

Met zeldzaam genot gelezen. Een kostelijk woord, in pakkenden stijl geschreven, helder, nuchter, diep ernstig; „nieuwe banen” wijzend naar het oude en altoos nieuwe Woord Gods. Wordt dit echte tijdwoord door duizenden gelezen. Het is per 100 ex. voor 20 een per 1000 ex. voor 10 cent per ex. verkrijgbaar.

Op den drempel van het Geloof. Een handboekje voor zoekende zielen door S. Keller, uit het Duitsch vertaald.

Een frisch geschreven werkje, dat wel geschikt is om onder de zegen des Heeren, oprecht „zoekende zielen”, hunne bezwaren van verstand of hart te helpen overwinnen en hen te leiden tot het licht des geloofs.

Het Oude Testament in Onze Prediking. Door J. Ridderbos. (Overdruk uit Schild een Pijl) Dankbaar dat Prof. Ridderbos dit referaat in druk gaf.

Dit is nu eens iets moois speciaal voor de dominé's. En ook voor een dominé's portemonnaie nog wel te betalen. 't Kost f 0.75.

Aan de zending is blijkaar niet gedacht.

Geloof en Wetenschap. Toespraak gehouden bij de opening der lessen van de Theologische School te Kampen op 22 September 1922 door Prof. Dr. T. Hoekstra. Prijs f 0.35.

Een helder, krachtig, bezielend woord. Bestemd voor studenten. Maar ook voor anderen een genot om te lezen.

Hoofddoel en Gedachtengang van Lucas' Evangelieverhaal. Rede gehouden bij de overdracht van het rectoraat 6 Dec. 1922 door Dr. S. Greijdanus. Prijs f 1.50.

Een magistraal stuk; zeer wetenschappelijk en breed gedocumenteerd; van betekenis voor de betere kennis van het Lucas-Evangelie.

„Kennis en leven”. Opstellen en artikelen uit vroeger jaren door Dr. H. Bavinck.

Veertien opstellen en artikelen, op twee

na, vroeger alle verschenen in „De Vrije Kerk” zijn met zorg samengelezen en hier gebundeld door Ds. C. B. Bavinck van Rotterdam.

Een prachtige keurgarve. Aanbeveling onzerzijds zou zijn een turfje naar het veen brengen. Velen zullen Dr. Bavinck en den heer Kok dankbaar zijn voor dit boek, dat in den handel komt voor f 3.75 en gebonden f 4.75.

Om wat Klaprozen door J. M. Westerbrink—Witz, uitgegeven door W. Kirchner, Amsterdam.

Een mooi verhaal van goede strekking. Men leest het met smaak. En 't is zeer goedkoop; slechts f 0.75 en de betere uitgave, gebonden f 2.—.

Het Boek der Psalmen. Voor het rythmisch gezang, herzien door G. A. Goldschmeding Dzn. te Amsterdam.

We achten ons tot een beoordeeling onbevoegd. Maar de heer Goldschmeding is ongetwijfeld een zeer bekwaam man, wiens werk ernstige kennismeming waard is. De uitgave is door de Firma Kirchner uitstekend verzorgd.

's Heeren wegen, gehouden met eenen alles verbeurd hebbende zondaar, beschreven door L. G. C. Ledeboer. Zesde druk. Buurman en De Kler, Leiden.

De bekende prediker Ds. Ledeboer van Benthuisen verhaalt in dit boekje de leiding, die de Heere met hem hield.

Ook deze derde druk zal zijn weg wel weer vinden. Prijs f 0.60.

Der Heiligen Kleinoed, door Thomas Shepard, uit het Engelsch vertaald door C. B. van Woerden te Zeist.

Bij de vrienden van de „Oude schrijvers” is Shepard wel bekend en niet ten onrechte bemind. Ook in onzen tijd nog waard om gelezen te worden. Voor f 0.70 uitgegeven bij Buurman en De Kler, Leiden.

Leven. Leesboek voor de scholen met den Bijbel, verzameld door P. den Boer en J. C. de Koning en geïllustreerd door Tjeerd Bottema, te Rijswijk bij H. J. Spruyt.

De uitgever zond ons ter resensie het 1e, 2e, 7e en 8e deel. Gaarne vestigen we op deze schoolboekjes de aandacht. Ze schijnen

ons zeer geschikt. De uitgave is uitstekend verzorgd.

Uit verre landen, door P. de Zeeuw, J.G.z. te 's-Gravenhage bij Js. Bootsma.

Een boekje met zes zendingsverhalen. Mooi verteld. We namen de proef. Het wordt door kinderen met smaak gelezen. Zeer geschikt ter uitdeeling op dag- en zondagscholen. Aardige plaatjes sieren het boekje.

De Hongaarsche Heraut. Stemmen uit Gereformeerde Kerken in Hongarije onder redactie van Prof. Dr. C. Sebestijen.

Een maandblad. Abonnement per jaar f1.—. Te bestellen bij Mej. M. Verheij, Vossenstraat 34, Utrecht.

Te oordeelen naar het eerste No. kan dit blad uitnemend dienst doen „den band tusschen de Calvinisten in Holland en in Hongarije te verdiepen en te versterken”.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Dr. A. Kuyper 10 pCt. van de inkomsten voor de zending over 1921 in de Kerken van Zuid-Holland Zuid f2815.70. Door J. Haan te Amstelveel, van de kinderen zijner klas f1.60. Door P. J. Hiemstra van Wopke Bosma te Oosterbierum f1.28½. Door W. Bruggraaff de helft van het verzamelde door de leerlingen van het Instituut Brandsma en Juliana te Bussum f47.83½. Gift van T. W. te H. f5. T. de Walle 170 halve centen na aftrek van extra-post f0.45. Door J. A. Blaak uit het „Negertje” van de Christ. school te Varsseveld f10. Van W. Bakker te N. Helvoet f10. Door S. de Jong van de Zend. Commissie te Bolnes f11. Door M. Blank van de Geref. Kerk te Waarder f5. Door P. Vijfwinkel van Paulus van Eijk te Rhoon f0.56. Van N. N. poststempel Amsterdam f25. Door M. A. van den Hoven van Genderen deel van de collecte onder de kinderen der Oranje-Nassausschool te Rotterdam f20. Uit het knikkertje van twee oude zusters te B. voor de extra collecte f12. Door Mej. J. Runia—de Ruiter van de Vrouwen Ver. Tryfena te Rinsumageest f8.20. Van N. N. te Zaandam een dankoffertje f2. Van Leentje Noordt zij te IJmuiden f3.15. Uit het busje van Mevr. de Wed. P. Sjoeks te Ee f29.15. Van Neeltje Tuk te Zuid Zeijerland halve centen f1.26. Van Douair van Asch van Wijck te de Bilt f20. Uit het busje van Iekje Diepenhorst Driebergen door Ds. A. Mulder f3.37½. N. N. te B. o. Z. voor de extra collecte f15. Door Ds. J. Duursema te Groningen 2e storting van de 10 pCt. der ontvangsten voor de Zending in Groningen,

Drenthe en Overijssel in 1921 f3000. Van R. Poelman te Uithoorn f2.50. Door Ds. Huismans 10 pCt. van de inkomsten voor de Zending in de Classe Zutphen f309.73. Door Chr. Hulse van Ibo en Chis. Steketee 200 halve centen f1. Uit het busje van J. M. Breekveld te Lochem f10. Door A. Boorman te ? van Jansje Hamsteeg en Jan Sterrenweg 200 halve centen f1. Door W. G. Aldershoff Jr. uit het busje van de Chr. M.U.L.O. school te Winschoten f5. Van N. N. te ter Apel f10. Door Ds. K. v. d. Veen te Vreeswijk 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Utrecht over 1922 f263.41. Door Ds. J. Duursema 10 pCt. van de ontvangsten in Groningen, Drenthe en Overijssel over 1921 laatste storting f2900. Door Mej. M. v. d. Bom uit het Zendingsbusje van de Julianaschool te Charlois f58. Door C. Schep gift uit Ameide f1.34. Door Mej. W. J. Malkus van de kinderen der school te Zuid-Beijerland f6.50. Door Ds. J. G. Kunst 10 pCt. van de ontvangsten in de Classe Arnhem over 1922 f200. Voor de extra collecte van de Ger. Kerk te Bergambacht f20. Pingjum f10. Leiden f200. Geldermalsen f115.01. Schiedam f250. Nieuwkoop f11.51. Nieuwveen f26.77. Echten (Fr.) f24.45. Hallum f89.01½. Oudekerk aan de IJssel f10. Gramsbergen f63.37. Loosduinen f53.03. Nieuw-Lekkerland f87.05. Scheveningen f300. Zwammerdam f66.87½. Nijkerk f138.83. Franeker f164.10. Dirksborn f10. Zwartewaal f10. Oosterbeek f69.04½. Giessen Oudekerk-Nieuwkerk f82.45. Ridderkerk f28.28½. Heemstede f80. Krommenie f44.37. Halfweg f60. Oosterend (Texel) f86.91½. Koekengen f36.85. Sassenheim f140. Cubaard f7. Hindeloopen f4.64. Vreeswijk f15. Hyluard f34.03. Ambt-Vollenhoven f35.80. Putten f40. Dedemsvaart f123.40. Kralingsche veer f25.05. Schipluiden f26.17. Rinsumageest f100.30. Ottoland f22. Rijswijk f102.19½. Buitenpost f141.95. Beekbergen f11.20. Kapelle Biezeling f27.25. Rijsoord f127.92½. Bodegraven f75. Buinisse f46.88. Lekkerkerk f23.70. Drachste Compagnie f40. Oldebroek f35. Warns f35.71. IJmuiden f112.20. Alkmaar f70.72½. Maasland f108. Arnhem f225.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Dec. 1922.

Ontvangen voor Djocja en Solo.

Gevonden in de collecte te Schoonoord f10. F. Coll Velzen f99. Door Mej. Gerritsen zendingsbus Geref. Zielen Verpleging Amsterdam f55. Wormerveer f20.73½. Velsennoord f55.71. Halfweg f422. Sloterweg f51. Vijfhuizen f50. Zaandam 2e storting f1010. IJmuiden f1100. Koog-Zaandijk f84. Nieuw-Vennep laatste storting f630.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Dec. 1922.

Mijn postrekening is No. 32806.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Door J. Ruishenberg te Zalk v. d. Knap. Vereen. f3.90. A. Kingma te Sondel van Benjamin Hlagenga 75 h. c. is f0.37½. Ds.

Schaafsma te Grijskerk van M. B. 500 h.c. f2.50. Ds. Steenhuis te Loppersum, busjes f9.69 en f7.50 en f14.50 is f31.96. E. Hoekstra te Loosdorp, busje der school f10. Ds. v. d. Hunnik uit Winsum v. d. Zend. Comm. f30 en uit Houwerzijl van M. Schaap f1.15. A. Trienstra 50 h.c. f1.65. Ds. v. Dijken te Zweeloo gev. in de coll. f5. Ds. Donner te Emmen gev. in de coll. f1. Mej. F. D. te Uithuizen uit haar Nikkertje f12. G. Buist te Erica en Nikkertje der school f15.85. H. Hunneke te Ommen, van Mej. Zw. Jansen v. d. Jonged.v. f7.17 Ds. Uytenhoud te Coevorden, bijdragen f40. A. C. Visscher te Wolvega aan h. c. f1. Ds. Bruin te Baflo, busjes in de Kerk f32. W. Brons te Tenboer, Schoolb. f4.82½ en L. Zeldenrust f2.32½ is f7.15. J. Wildvank te Delfzijl, uit de busjes f110. D. H. Dik te Groningen van N. N. f5. Ds. Postema te Veendam, gev. in de brievenbus f1. Mej. Rintjema te Rinsumageest van Sietsche Prins h. c. f2.08½. J. E. v. Buurin te Delfzijl, gev. in de coll. f25. H. A. Pel te Stroobos, uit de busjes in de kerk f65.02. Mevr. G. Goeree-Bakker te Wagenborgen v. d. Zendingsskring f5. P. Smeenk te de Krim v. d. Zend. v. f300. Mej. F. Kool te Heeden v. d. Zend. Comm. f75.50. K. de Vries te Zuidwolde, uit de busjes f17.58. Ds. Bakker te Lutten, busjes Nov. f19 en saldo kal f11 en gev. in de coll. f5 = f35. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f10. K. Schuringa te Wildervank gev. in de coll. f5 en f1.25 = f6.25. Ds. Meijer te Marum, v. Gr. Adema f4.35. P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. f10. Ds. Hagenaar te Warfum van N. N. f5. D. A. Koerbrugge te Onstwedde, Zendingsskas f60 Knapenv. f2.66 = f64.66. A. v. d. Leest te Emmen Compasum, gev. in de coll. f5. H. Heersema te Leek van W. Hartholt aan h.c.

f1.07. L. v. Dijken te Stadskanaal, gev. in de coll. f10 en f10 en f10 en f10 en f25 v. d. Zend. v. f147.80½ en f130.73. Knap. v. Josia f8.02 en 2e coll. 50 j. bruil. van G. Munneke te Drouwenormond f20.25 is f373.80½. N. Witterholt te Niezijl, v. d. Jongel.v. f21. Zuster Takens te Groningen, van een patiënte 182 h. c. is f0.91. D. Ham te Harkstede, v. d. Schoolk. f10.40. Mej. S. Hommes te de Krim, busje der Jonged.v. f4.38, coll. jaarverg. f8.15 is f12.53. J. Kerkstra te Munnekezijl, saldo Kal. f77.10, J. Oosterbrug 76 h. c. is f77.48. 't Bestuur v. de Jonged.v. te Spijk f75. Ds. Steenhuis te Loppersum, Wed. E. v. d. M., stuiw. en h. st. f6.40, saldo Kal. f15.05 is f21.45. Mej. M. Boersma te Warfum, v. d. Zend.v. f25. H. J. Nijkamp te Sleen, 't Nikkertje der school f16 en collecte f9 is f25. Ds. Dwarshuis, uit Dedemsvaart f150. Ds. Dwarshuis uit den Ham, gev. in de coll. f12.50 en f2.50 is f15. Ds. Bax te Holten, coll. jaarf. Jongel. en Jonged.v. f13. Ds. Dekkers te Stroobos van M. Sekema f2, M. Dijkstra f1 is f3. T. H. Muller te N. Weerdinge, v. d. Zend. Comm. f125.

Soembaweek 1921/22.

Schoonebeek f105.

Pinkstercollecte.

Schoonebeek f141.33½.

Soembaweek 1922/23.

Ommen f269.65. Holter en h. c. f87.94. Hoogkerk f259.60. Wagenborgen f225.50. Olst f21.60. Wildervank f185.25. Sellinger f22. Roodeschool f194.34. Nijverdal f544.15. Groningen A f823.20½. Munnekezijl f138.30. N. Weerdinge f125.65. Vluchtwedde f9.53.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 21 Dec. '22.

Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Dr. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.

Tijdelijk te Wonosobo.

Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo met verlof in Nederland, adres Sneek.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. von Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Zuster T. de Jong te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kiss te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boersma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidemate Djocjakarta.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magelang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruin te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. van Dijk te Pajeti op Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Bussum (Meijer, Kamplaan 3).
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering I** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische uitgave** van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

DE KONING

Met een Bijbelsche-Geschiedenisboek als van **DE KONING** verveelt een kind zich niet. Het geniet van een mooi geillustreerd werk als:

DE HEILIGE HISTORIE

De prijs van deze uitgaaf, ter grootte van den bekenden „Kaapschen Kinderbijbel”, is **f 3.90** en in fraaien stempelband **f 5.40** en 30 ct. port. De verhaaltrant van **DE KONING** is zoowel vlot als pittig.

Vraagt prospectus bij Uw Boekhandelaar, of liever nog het boek ter inzage.

H. J. SPRUYT - Uitgever - RIJSWIJK (Z.-H.)

DE H. HISTORIE

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Voor al geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk.
Gebonden in heel linnen prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.75

Oude en Nieuwe Testament met de Berijmde Psalmen, Catech., Formulier enz. . . . . f 3.40

UITGEVERS MIJ.
GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLENVERZERKERING

COMMISSARISSSEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.; Mr. F. E. POSTHUMUS —MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—.

RESERVEN

f 21.000.000.—.

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIEDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAIA

GRONINGSCH E HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit **5½ pCt. PANDBRIEVEN.**

Bijvoegsel van Het Zendingsblad.

Januari 1923.

Zij hielden niet op.

En zij hielden niet op allen dag in den tempel en bij de huizen te leeren en Jezus Christus te verkondigen.

Handel. 5 : 42.

De Joden houden niet op. Zij hebben den Heere Jezus vervolgd en zij laten Zijne apostelen niet met rust. Fanatiek zijn zij in hun haat. De ergeris des kruises brengt er hen toe zichzelf kwaad te doen. De apostelen zijn echte volksweldoeners, toch worden zij mishandeld door de oversten.

De Heere houdt ook niet op. Verwonderlijk is Zijne lankmoedigheid. Steeds breidde Hij Zijne handen uit naar een wederstrevend volk. Zijne profeten hebben zij gesteenigd. Ten laatste zond Hij Zijn eigen Zoon. Doch zij ontzien Hem niet, maar dooden Hem. Nochtans worden zij niet geheel verstooten. In hunne zelfverblindings hebben zij het door onwetendheid gedaan. Nu wreekt zich de liefde door de prediking sedert Pinksteren van het Evangelie, dat ook bij den Jood eene kracht Gods is tot zaligheid voor een iegelijk die gelooft. Want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk.

Daarom houden de apostelen ook niet op. Zij liggen onder een spreekverbod, maar zij blijven getuigen. Hun rug wordt gegeeseld, maar hun tong kan niet zwijgen. Zij mogen en willen en kunnen niet nalaten te prediken. De liefde van Christus en tot het volk dringt hen van dag tot dag overal de blijmare te verkondigen, dat God door Zijne rechterhand den Gekruisigde heeft verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker om Israel te geven bekeering en vergeving der zonden.

Dit heeft ons voor de Jodenzending veel te zeggen. De tegenstand is menigmaal fel en de tegenwerking laaghartig. Wie in deze zending werkt, krijgt vroeg of laat zijn bijzonder aandeel in den smaad van het kruis. Zoo nu en dan verneemt ge uit een persverslag, hoe een trouwe broeder van Nes beschimpt en bestookt wordt, als hij met liefde de Joden tegemoet treedt om hen te winnen. Het meeste echter leest gij niet van de dikwerf vuilaardige beschuldigingen en het voortdurende vijandschapsbetoon in fijnen of groven vorm. Pijnlijker nog dan die hoon en spot is de ergerlijke onverschilligheid van vele Joden en — van vele Christenen.

Doch onze dienaar des Woords voor de Jodenzending gaat rustig en onverschrokken door, wetend dat de discipel niet meerder is dan zijn Heer. Een tweede zendeling, Ds. Velders, zal weldra zijn moeilijken arbeid beginnen. Op onderscheidene plaatsen werken onze broeders en zusters onder kinderen en volwassenen geregeld en onversaagd voort om den Messias aan Abrahams vleeschelijk nakroost te verkondigen. Zij houden — Gode zij dank! — niet op.

Voorzeker, het is de genade Gods, die hen doet volharden. Zij zijn geen dweepers, maar zij worden door geloofskracht telkens opnieuw beziel. Zij zijn verblijd niet ondanks, maar om den smaad, dien zij waardig worden

geacht om Christus' naams wil te dragen. Zij ondervinden menige teleurstelling, maar zij worden ook bemoedigd. Zij stuiten op veel tegenstand, maar zij winnen toch voet. Want de Heere werkt mede! Zij zaaien met tranen, doch zij zelf mogen soms reeds maaien met gejuich.

Niet anders dan de apostelen begeeren zij Jezus Christus aan de Joden te verkondigen. Dezen deden het elken dag in den tempel en bij de huizen. Evenzoo wenschen zij naarstig en vol ijver door persoonlijke samenspreking individueel de Joden te bearbeiten en door openbare vergaderingen het getuigenis van den Christus te doen uitgaan.

Is het niet onverschoonlijk, wanneer daarbij menig Christen koud blijft toezien? Moet hun trouw en volharding ons niet een spoorslag wezen veel voor hen te bidden, dat zij in des Heeren kracht blijven voortgaan en met hen mede te werken waar wij kunnen en zooveel wij vermogen? *Niet ophouden* — dāt zij het antwoord met eene daad op al de tegenkanting en verguizing, niet ophouden *met bidden en werken!*

's Gr.

J. D.

Een gedenkdag.

20 October 1922 was 't juist 'n eeuw geleden, dat in de Pieterskerk te Leiden 'n bijzondere godsdienstoefening werd gehouden.

Ds. Egeling preekte er over Rom. 11 : 5: „Alzoo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden naar de verkiezing der genade.”

't Is een woord van Paulus, dat zoo duidelijk uitspreekt, dat de weg des behouds voor de Joden niet geheel is afgesneden, dat God de Heere ook uit het volk Israël, vanouds *Zijn* volk, nog Zijne kerk wil bouwen.

Dat dien dag juist die tekst behandeld werd, had een gegronde reden.

Aan 3 personen toch van Joodsche geboorte zou de Doop toebediend worden: aan Mr. Isaäk Da Costa, aan zijne vrouw, en aan Dr. Abraham Capadose.

Ofschoon er vooraf niets van bekend gemaakt was, was de schare der toehoorders, schoon niet talrijk, toch merkwaardig.

Daar zaten in de ouderlingenbank Dirk van Hogendorp en Carbasius, twee leerlingen en geestverwanten van Bilderdijk.

Daar zat, eenzaam, niet in de ouderlingenbank, Bilderdijk, „met eene onderwerping”, zoo schreef Willem de Clercq, „eene ontvangbaarheid, eene aandacht, die ik wensch mij lang te kunnen herinneren”.

Daar stond, vlak bij het hek, aandachtig, weldra diep geroerd, de student Groen van Prinsterer, die nog denzelfden avond een uitvoerigen en aandoenlijken brief over de plechtigheid schreef aan zijne ouders.

De herinnering aan dezen hoogst belangrijken dienst in Leiden's kerk voor 100 jaren, mag niet geheel versterven onder ons.

Wij moeten de gedachtenis behouden aan de mannen Da Costa en Capadose, die, de eerste, trouw bijgestaan door zijne vrouw, meest in Amsterdam, de laatste vooral in 's-Gravenhage, beiden met zooveel kracht en vuur gestreden hebben tegen den geest der eeuw, die door den Heere tot zoo rijken zegen voor ons gansche Christenvolk gesteld werden.

Wel heeft de Heere door hen bevestigd Zijne belofte uit Romeinen 11, dat, als de verwerping der Joden de verzoening is der wereld, hunne aanneming niet anders wezen zal, dan het leven uit de dooden. v. N.

De rijkste dag haars levens.

Zondag 22 October 1922.

Zondag 22 October van dit jaar, de dag, waarop wij in de gemeente de herinnering herlevendigten aan Da Costa's en Capadose's doop, voor juist 100 jaren, was voor eene geborene uit het Joodsche volk. naar zij 's morgens verzekerde, vóór zij het bedehuis inging, „de rijkste dag haars levens.”

Toen werd aan haar toch, in de Noorderkerk te 's-Gravenhage, de Heilige Doop bediend.

Na 'n leven vol strijd en benauwing in geestelijk opzicht, was zij tot de overtuiging des geloofs gekomen niet alleen, dat Jezus de Messias, doch ook, dat Hij haar Verlosser en Zaligmaker was.

Reeds ouder dan 50 jaren, had zij zich nog doen onderwijzen in de Heilige Schrift en de Gereformeerde belijdenis.

't Was ons een groot genoegen haar onderricht te geven.

Telkens moesten wij ons verblijden over de gemakkelijkheid, waarmee zij de waarheden van Gods Woord in zich opnam en toonde te verstaan.

Nadat zij ruim een half jaar onderwezen was, vroeg zij toelating tot den Doop, die haar na ernstig onderzoek, waarbij zij allen verbaasd deed staan over haar kennis van Schrift en belijdenis, gaarne werd verleend.

En op 22 October j.l. was 't nu „de rijkste dag haars levens”, toen zij het teeken des Doops ontving, als een zegel harer inlijving in de gemeente onzes Heeren Jezus Christus.

Wij hadden tot tekst gekozen Handelingen 13: 38—41, waarin de rijkdom van de nieuwe tegenover de oude bedeeing zoo duidelijk uitkomt, als 't daar o.m. heet: „Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door Dezen (d.i. Jezus Christus) u vergeving der zonden verkondigd wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kondet gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes, door Dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd wordt.”

Was 't voor deze zuster uit Israëel de „rijkste dag haars levens”, wij behoeven zeker den lezers en lezeressen van ons Zendingsblad niet te verzekeren, dat 't voor 't deel der gemeente, dat dezen dienst bijwoonde, en inzonderheid voor hem, die den Doop mocht bedienen, ook een bijzonder rijke dag was, nu de Heere weer zoo duidelijk de vervulling Zijner beloften ten opzichte van de Joden openbaarde, en verkwikte door zegen op den arbeid?

v. N.

Korte berichten uit den arbeid der Jodenzending.

In *Rotterdam* is een tweede lokaal voor arbeid onder Joodsche kinderen in gebruik genomen, waar de toeloop van kinderen uit Joodsche gezinnen, aan wie uit het Woord Gods verteld kan worden, zeer verblijdend is.

In *'s-Gravenhage* heeft eene zuster der Jodin, die op 22 October j.l. gedoopt werd, ook haar begeerte kenbaar gemaakt, om onderwezen te worden uit de belijdenis der waarheid, overeenkomstig Gods Woord.

In *Utrecht* hebben zich een paar zusters bereid verklaard, om te trachten een aanvang te maken met arbeid onder Joodsche kinderen.

In *Amsterdam* was 4 December j.l. in „Salvatori” eene openbare vergadering, waar ik sprak over: „De godsdienstoefening in de Synagoge.”

Er waren vele Joden aanwezig.

Zij hebben de rede, waarin aan 't eind op onzen Heere Jezus Christus gewezen werd, die, in de Synagoge te Nazareth, Zich als den waren Messias openbaarde, tot 't eind toe aandachtig aangehoord.

Daarna gaven een zestal Joden zich op voor gedachtenwisseling, en toonden, in wat zij te berde brachten, maar al te zeer, hoe waar onze mededeeling was, dat de praktijk onder de Joden zoo weinig overeenstemde met het vele schoone in de theorie.

Zij kwamen zoo in hunne geestelijke armoede uit.

Toen ik hen wilde beantwoorden verlieten de meeste Joden in wanorde de zaal.

Maar enkelen bleven toch achter en hun kon rustig verder de Evangelieboodschap gebracht worden.

In de Joodsche bladen is sedert weer veel over de Zending geschreven naar aanleiding van die vergadering. Er blijkt uit, dat zulke openbare samenkomsten den Joden ten prikkel zijn, om zich rekenschap te geven van hun verhouding tot de Zending, en dat 't hun toch niet mogelijk is, wat zij gaarne zouden willen, de Zending geheel te negeren. v. N.

Groningen, 15. Dec. '22.

*Verantwoording collecten en bijdragen
over 16 Sept.—15 Dec. 1922.*

Classis Haarlem (gedeeltelijk) f 350.
Veenwoudsterwal f 35. Vijfhuizen f 27.90.
Gouda f 22.50. Classis Hallum f 56.13 ½.
Rotterdam (10 %) f 111.20. Delft f 220.10.
Gift coll. Katendrecht f 1. Melissant
f 14.55. Giften uit Kralingen door Ds. v.
d. Velden f 23. Gift P. H. te Oldekerk f 5.
Gift coll. Hoogkerk f 1.50. Gift idem f 5.
Arnhem f 25. Coll. en gift Zutphen
f 95.64 ½. Aandeel N. Ev. Zendingsfeest
f 32. Gift bus Ger. Jong. Vereen. „Obadja”
te Zalk f 8.75. Classis Gorinchem f 324.28.
Ter Apel f 13.65. Emmercompascuum
f 22.39. 2e Exloermond f 25.92. Musselka-
naal f 20.08. Nieuw Buinen f 13.73. Nieuw
Pekela f 29.27 ½. Nieuw Weerdinge f 23.12.
Onstwedde f 34.30. Onstwedder—Mussel
f 6.58. Sellingen f 8.18 ½. Stadskanaal
f 76.68. Stadskanaal—Pekelderweg f 8.52.
Valthermond f 18.60. Vlachtwedde f 8.10 ½.
Wildervank f 59.58. Zendingscommissie
te Krimpen a/d. Lek f 10. Ruinerwold f 5.
Nijeveen f 2.50. Hoogeveen f 10. Nieuw-
lande f 8. Meppel f 10. Zuidwolde f 12.72 ½.
Alteveer f 9.33 ½. Hollandsche Veld f 7.50.
Nieuweroord f 10. Baambrugge f 25. Gift
Ger. Jonged. Vereen. te Weesp f 7.50. Zen-
dingscommissie Nieuwendijk (N.-B.) f 10.
Urk f 25. Andijk f 53.68. Hoorn f 21.59.

Medemblik f 12.22. Opperdoes f 18.67.
Molenaar—Brandwijk f 11.30. 's Graven-
deel f 14.31 ½. N.-Lekkerland f 47.09 ½.
Zwijndrecht f 46.34. Brussel frs. 73 is
f 11.68. Beilen f 29.75. Diever f 6.51 ¼.
Dwingelo f 28.23. Heijken f 6.31. Vledder
f 2.55 ½. Westerbork f 5.70. Gift coll. Ma-
rum f 1. Bruinisse f 40.15. Gift van Schip-
persvrouw door L. Schr. te G. f 1. Bedum
f 25. Rockange f 27. Edam f 12.04 ½. Nieu-
wendam f 15.70. de Lier f 51.85. Spreek-
beurt Ds. v. Nes te Deventer f 12.05.
Appelscha f 10.37. Assen f 133.15. Borger
f 14.03 ½. Een f 9.56. Gasseltenijeveen
f 30.52 ½. Haulerwijk f 10.50 ¼. Hooger-
smilde f 12.70. Rhoden f 22.72 ½. Smilde
f 28.88 ½. Vries f 11.40 ½. Zuidlaren
f 22.02 ½. Veenhuizen f 17.11 ½. Zuidland
f 32.09. Vorden f 18.53 ½. Sassenheim
f 90.53. Busje Ger. Jongel. Vereen. te
Zwingelspaan f 2.70. Zendingsverein. de
Krim f 30. Velp f 52.12 ½. Oosterbeek f 25.
Renkum f 18.32. Maasland f 84.36. Gift
coll. Opeinde—Nijenga f 2.50. Gramsber-
gen f 27.85. Gift Wed. H. A. te St. Jac.
Parochie f 250. Zendingscommissie te
Wageningen f 10. Wolfaartsdijk f 27.75.
Kapelle—Biezeling f 27.20. Zendingscom-
missie Ambt-Vollenhove (B.) f 20.

J. J. MIEDEMA,
Deputaat-Quaestor.

Mijn gironummer is 47365.

INHOUD: „Mij nooit een bokje”. — Van Zendingssaangelegenheden: Het Zending-consulaat en Nogmaals de nood der scholen op Java. — De Zendingssynode te Arnhem. — Tjandisewoe. — Blondo. — Poerworedjo. — Het Petronella-Hospitaal. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Adressen.

«Mij nooit een bokje.»

Zie, ik dien U nu zoovele jaren, en heb nooit uw gebod overtreden, en gij hebt mij nooit een bokje gegeven, opdat ik met mijne vrienden mocht vroolijk zijn. Luk. 15 : 29.

't Is verwonderingwekkend, zooveel er toch, ook in de Gereformeerde Kerken voor de Zending gegeven wordt. Zoo'n ton of drie komt er jaarlijks zonder dat men daar veel over hoort.

Nu is er voor de Generale Kas een extra-collecte gevraagd, wat in geen jaren noodig was, en die f 30.000 waarom verzocht was, zal er ook wel ruim komen, indien het bedrag er niet reeds is.

't Is een wonder: voor de Zending alles zonder slag of stoot, en voor de dingen van Gods Koninkrijk in het vaderland gaat het altijd even bezwaarlijk.

Wat is het een tobben geweest en is het nog op vele plaatsen met de traktementen! Wat een gesol met art. 13 D.K.! Hoe blijft de Vrije Universiteit gebonden door geldgebrek! Hoe blijft de groote massa den Evangelisatiearbeid in eigen omgeving koel en ongevoelig aanzien! Wat is men doof voor Effatha's noodgeschrei, en blind voor Bartimeüs' behoeften!

Als die drie ton voor de Zending eens mochten gebruikt worden voor die zaken, die zoo vlak bij ons zijn, o, ziet! dan waren we er uit!

Maar die Zending, zij moet altijd vóór gaan.

Beseft gij wel, dat gij, aldus klagend en morrend, wonder veel gaat gelijken op den „oudsten zoon” in de gelijkenis?

Toen de jongste, de bekende „verloren” zoon, tot het ouderlijke huis was wedergekeerd werd er niets gespaard, geld noch moeite; het gemeste kalf werd geslacht; de feestkleederen werden aangetrokken; muziek werd gehoord; het was feest, alsof het niet op kon.

Dat ging dien besten, braven oudsten zoon, die zijns vaders gebod nooit overtreden had, toch wat al te erg. Hij had nog nooit een bokje gekregen, om met zijn vrienden vroolijk te zijn. Het *gemeste kalf* voor dien doorbrenger, en nog *geen bokje* voor hem die altijd zoo vroom thuis gebleven was.

De tegenstelling was groot; ongeveer zoo groot als die tusschen de Zending onder de Heidenen en den arbeid in 't lieve vaderland.

Hebt gij wel bedacht, dat de Zending onder de Heidenen en de Mohammedanen, waarnaar gij wel eenigszins jaloersch ziet, en die jongste, die „verloren” zoon, bij elkander behooren?

De bedoeling van den Heere Jezus met de gelijkenis van den „verloren zoon” was, den farizeeuwschen eigengerechten Joden het aan te zeggen, dat de diep gezonken Heidenen hun zouden voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Daartegen kwam zoo begrijpelijk het trotsche, op zijn nationaliteit zich zoo verheffende Farizeeërs-hart in verzet. Het wordt u geteekend in dien oudsten zoon, die bromde: „mij nooit een bokje”, alles voor dien heiden.

Alles voor de Zending, het gemeste kalf, de beste kleeren, gezang en gerei, jaarlijks een paar ton gouds, — en voor ons thuis zoo goed als niets, „mij nooit een bokje”.

Gevoelt gij 't wel? daar ligt een les in voor u, die wel eens den boven aangehaalden klaagzang aanheft: alles voor de Zending en niets voor hier.

Is uw hart soms nog wat van een farizeeuwschen zuurdeesem doortrokken? Vindt gij het toch niet een groote zaak, dat Heidenen die zoolang omgezworven hebben buiten het huis van den God, Die hen gemaakt heeft, en die hun kostelijke levenskrachten hebben geofferd in den dienst der ijdelheden en wellusten, eindelijk moede en afgemat thuis komen; terug in 't Vaderhuis?

Gij spreekt ook wel eens van de *arme* Heidenen, waar gij de Mohammedanen wel bij moogt rekenen, maar gevoelt gij wel eens iets van den jammerlijken toestand waarin die menschen verkeerden? Die oudste zoon overdreef niet, toen hij zeide: „deze uw zoon, die uw goed met hoeren doorgebracht heeft”. Zoo is het heidendom. Maar komt er in uw hart wel eens medelijden? Bedenkt gij wel eens, dat die Heidenen uw broeders en zusters zijn? Verlorenen, maar toch uw broeders? Wilt dit toch bedenken. Acht u zelve niet te hoog. Wordt in eigen schatting zoo onwaardig als de verloren zoon. Dat zal u goed doen.

Als liefde uw hart vervult, en gij die Heidenen als uw broeders erkent, die ver afgedwaald waren, maar weer teruggebracht zijn, dan wordt het u zeer natuurlijk, dat „het gemeste kalf wordt geslacht”, en draagt gij uit dankbaarheid het uwe ook bij.

„Mij nooit een bokje”. Foei, dat morrend woord van ontevredenheid! Daartegenover komt te staan: „kind! gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe.”

Uit dien grooten schat des Vaders kan alles hier nog wel gedaan worden, terwijl het gemeste kalf voor den jongsten zoon is, voor de Zending.

De Lemmer.

A. DE GEUS.

Van Zendingsaangelegenheden.

Het Zendingsconsulaat.

De overeenkomst ter zake van het Zendingsconsulaat, gesloten tusschen het Ned. Bijb. Genootschap en de verschillende Zendingen, die in Ned. Oost-Indië werkzaam zijn, was aangegaan tot 31 Dec. 1922. Ofschoon er het vorige jaar onderscheidene voorloopige besprekingen zijn gehouden, is er geen nieuwe overeenkomst gesloten. Het Ned. Bijb. Gen. heeft daarom voorgesteld de bestaande overeenkomst met een jaar te verlengen. Hiertegen is door geen enkele Zendingscorporatie overwegend bezwaar ingebracht.

Ook de deputaten van de Generale Synode onzer kerken voor de Zending, ofschoon zij tegen langdurige bestendiging der oude overeenkomst zeer ernstige bezwaren zouden hebben, hebben toch besloten in de voorgestelde verlenging van het geldende contract te berusten.

In den loop van 1923 zal nu getracht worden een nieuwe overeenkomst te sluiten. Het is te wenschen, dat dit moge gelukken, opdat het Zendingsconsulaat moge blijven bestaan. In 1906 is dit instituut in het leven geroepen. En in den loop der jaren heeft het consulaat aan de protestantsche Zending talrijke zeer gewichtige diensten bewezen.

Het Zendingsconsulaat gaat uit van het Ned. Bijb. Genootschap. Voor zijn eigen arbeid heeft dit Genootschap geen consulaat nodig. Maar evenals het door zijn Bijbeluitgaven de verschillende Zendingen in Indië dient, zoo dient het ook de Zending in zake het consulaat, terwijl het tevens een aanmerkelijk deel van de kosten draagt.

Behalve de Salatiga Zending, die zich in 1917 heeft teruggetrokken, zijn alle Protestantsche Zendingen in Ned. Indië aangesloten bij het consulaat. Krachtens besluit van de Generale Synode is ook de Gereformeerde Zending bijna van meet af tot het consulaat toetgetreden.

Het doel van het consulaat is de belangen van de Protestantsche Zending in Indië te dienen, inzonderheid waar de Zending in aanraking komt met de Regeering, wat gedurig het geval is. Op velerlei gebied kunnen de maatregelen, die de Regeering neemt van groote betekenis zijn voor de Zending. Inzonderheid wat betreft de bemoeiing der Regeering met het Onderwijs en met de Medische zorg voor de Inlanders, kunnen de besluiten der Regeering de levensbelangen raken van het zendingswerk in school en hospitaal. En nu is het allereerst de roeping van het consulaat om te

Batavia de wacht te houden en telkens zoowel de Regeering als de Zending te waarschuwen wanneer door een of ander ontwerp de belangen der Zending in het gedrang zouden komen.

Voorts maakt het consulaat de verschillende Zendingen opmerkzaam op de gelegenheden om voor haar werk den steun der Regeering te verkrijgen, wat meermalen aan de Zending zeer gewichtige diensten heeft bewezen.

En als er één of andere Zending is, die een zaak bij de Regeering heeft te behartigen, dan kan men daarvoor de bemiddeling van het consulaat inroepen. Wanneer er b.v. een Zending is, die moeite heeft om voor een school of ziekenhuis de Regeeringssubsidie te verkrijgen, dan neemt op haar verzoek het consulaat die zaak in handen. En meestal komt het dan spoedig in orde.

Het is dus wel te begrijpen, dat het consulaat groote betekenis heeft voor de bevordering van de goede verhouding tusschen de Regeering en de Zending.

Ook de Zending van de Geref. Kerken heeft onderscheidene malen zeer gewaardeerde hulp van het consulaat genoten. Vooral de Soemba-zending heeft dikwijls de hulp van het consulaat ingeroepen. Midden Java ligt niet zoo ver van Batavia. Als er moeilijkheden zijn, kost het niet zoo ontzettend veel tijd voor de Zendingenarbeiders van Midden Java om zelf eens naar Batavia te gaan. Maar voor de Broeders op Soemba is dit onmogelijk. Vooral voor hen is het van groot belang, dat zij zich van het consulaat kunnen bedienen. Maar ook aan Midden Java bewees het consulaat toch ook vaak goede hulp.

Het consulaat heeft tegenwoordig twee consuls: de heeren Crommelin en Mr. Schepper. De laatste is met verlof in Europa.

Ofschoon de bestendiging van het consulaat vrijwel algemeen gewenscht wordt geacht, zal het toch wellicht niet zoo gemakkelijk wezen tot de hiervoor noodige overeenstemming te komen.

Vooreerst is het moeilijk de instructie voor de consuls zoo te formuleeren, dat zoowel de consuls als ook de verschillende Zendingen daarmede accoord kunnen gaan. De Protestantsche Zendingen, die in Indië arbeiden loopen nog al vrij sterk uiteen. De belangen en wenschen zijn zeer onderscheiden. En de organisatie verschilt aanmerkelijk. Zoo b.v. stellen sommige Zendingen er zeer prijs op, dat de consul gemach-

tigd zij om, als er op haar terrein moeilijkheden zijn gerezen daarheen te gaan en namens de besturen te handelen. Maar de Geref. Zending heeft daaraan niet de minste behoefte. Zoo is er meer te noemen. Het is dus niet zoo gemakkelijk een formuleering te vinden die aan aller wenschen voldoet.

Misschien zou het wel aanbeveling verdienen, dat het Ned. Bijb. Gen. met instemming van de verschillende Zendingen, aan de consuls een algemeene instructie gaf en dat voorts elke Zending voor wat hare belangen betreft met het consulaat een afzonderlijke overeenkomst sloot. We kunnen althans niet inzien waarom juist de bevoegdheden en de verplichtingen van het consulaat voor elke Zending gelijk zouden moeten zijn. Mogelijk zou op de genoemde wijze het consulaat gemakkelijker kunnen worden bestendigd.

Ook ligt het niet zoo maar voor de hand om tot een billijke verdeling der kosten te komen. Tot nu toe geldt de regel, dat elke Zending voor de kosten van het consulaat bijdraagt naar den maatstaf van het aantal Zendingsposten, dat men heeft. Hierbij wordt dan een Zendingsschool met een Europeesch hoofd en een Zendingshospitaal met een Europeesch arts ook als een post berekend. De kosten worden verdeeld niet naar de diensten, die het consulaat beweest, maar alleen naar den maatstaf der posten, terwijl de scholen, die niet rechtstreeks van de Zending uitgaan, zooals de Christ. Holl. Inl. en Chin. scholen, ofschoon ook zij bij het consulaat belang hebben, niets bijdragen in de kosten. Het is echter uiterst moeilijk een geheel billijke verdeling der kosten te vinden. Voor 1922 was het aandeel, dat de Geref. Zending moest bijdragen f3814.05. Het spreekt van zelf, dat dit ook is voldaan.

Nogmaals de nood der scholen op Java.

Zou de liefde voor de Zending in onze Christelijke onderwijzerswereld zijn gedaald tot beneden nul? Is er dan onder de duizenden, die hier in Nederland het Christelijk onderwijs dienen niet op de duizend één te vinden, die den Heere in het mooie werk der Zending op Java wil dienen? Ik kan het niet gelooven. En toch — de feiten noodzaken bijna tot deze gevolgtrekking.

Immers Java roept om onderwijzers. Telkens ontvangen we telegrammen en brieven: Zend ons toch leerkrachten. Alleen voor de scholen, waarvoor het „Comité tot steun van Christelijk onderwijs in Djocjakarta en Soerakarta” hier in Nederland

werkzaam is, zijn er heden nog 14 leerkrachten noodig. Bijna overal zijn er vacatures, die reeds lang onbezet zijn. Magelang, Solo, Poerworedjo, Poerwokerto, Medan en haast overal is er een schreiend tekort.

En 't is luide gezegd. Oproeping na oproeping is gedaan. Honderden guldens zijn er veradverteerd. En het resultaat is geweest, dat in heel het jaar 1922 slechts één onderwijzer en één onderwijzeres zich beschikbaar hebben gesteld voor het werk in Indië. Was het er maar geweest één op de duizend — ik zou niet zoo klagen — maar 't is er nog niet geweest één op de tweeduizend.

Nu zullen ongetwijfeld sommige onderwijzers, die in Indië werkzaam zijn, hieraan ten deele schuld hebben.

Gelijk men weet, heeft de Regeering in Indië ingrijpende maatregelen tot bezuiniging moeten nemen. De duurtelbijlagen werden in den loop van dit jaar geheel afgeschaft. Daartegen is door sommige Christelijke onderwijzers in Indië geprotesteerd op een wijze, die in onze Christelijke onderwijzerswereld in Holland den schrik er injoeg om naar Indië te gaan. En wellicht is het voor een deel hieraan te wijten, dat de toch al slappe liefde voor de Zending zoo laag gedaald is.

En nu zal ik geenszins beweren, dat de maatregelen der Regeering in elk opzicht billijk zijn. Maar dat men in Indië in den dienst van het onderwijs straks zal moeten „hongerlijden” is onwaar. Voor een paar maand sprak ik een onderwijzer, die eenigen tijd geleden van Midden Java naar Holland kwam, en dus het Javaansche leven uit ervaring kent, ook wat de duurte betreft. Thans dient hij het onderwijs in Holland. Maar hij gaat gehuwd naar Java terug om daar bij het onderwijs weer werkzaam te zijn. Hij acht de salariering voldoende om er redelijk van te bestaan. Groote weelde zal men zich in Indië niet mogen veroorloven, althans niet zoolang men nog maar weinig dienstjaren heeft. Maar op bescheiden wijze kan men met het salaris wel rondkomen.

Misschien is er wel iets goeds in, dat de duurtetoelagen vervallen. Mogelijk lokte het hooge inkomen, dat men bij het onderwijs in Indië genoot, wel elementen naar Indië, die er niet heen moesten. Want onderwijzers, die alleen naar Indië zouden willen gaan om er flink geld te verdienen, kan men daar wel missen. Dat soort is voor het Christ. onderwijs in Holland al weinig geschikt, maar voor onze scholen in Indië is het totaal onbruikbaar.

Wij moeten menschen hebben, bekwaam voor hun werk in de school, maar ook met een warm hart voor de Zending. Wel gaan de Christ. Holl. Inl. scholen niet rechtstreeks uit van de Zending, maar zij zijn toch voor de Zending van het grootste belang. Als men de Zending neemt in breedte zin, dan behooren wel terdege ook deze scholen er bij. Alleen echte Zendingsmenschen zijn in deze scholen op hun plaats. En echte Zendingsmenschen zijn ook tevreden als zij genoeg verdienen om er redelijk van te leven. Want echte zendingsmenschen mikken wat hooger dan een buidel met geld. Zou het nu van onze onderwijzerswereld moeten gezegd, dat er geen Zendingsmenschen meer in haar midden zijn? Ik weiger nog het te gelooven. Als men het maar wist, dan zouden zij wel komen. Ik wenschte wel, dat ik al onze onderwijzers en onderwijzeressen beneden de dertig jaar eens de vraag aan het hart kon leggen: „Roept God mij ook voor zijn heerlijk werk in Indië?” Onze christelijke onderwijzerswereld mag toezien, dat de nood van Indië haar niet aanklage bij God.

22 Jan. '23.

W. B.

De Zendingssynode te Arnhem.

De Zendingssynode te Arnhem had een uitnemend verloop. Werd een oogenblik gevreesd, dat het geestelijk menu te schraal zou zijn, de gerechten, welke aangesneden werden, vielen zóó in aller belangstelling, dat het ten slotte nog een reppen werd om gereed te komen.

Voor al het rapport, dat namens Utrechts Kerk ter Synode-vergadering werd uitgebracht, lokte heel wat bespreking uit. Op zich zelf een verblijdend verschijnsel. Dat de vergadering zich een zuiver beeld van den stand der zaken vormen wilde, moet geloofd worden. Nooit mag immers de Zending onzer kerken een zaak worden van enkele ingewijden, van enkele deputaten, maar al meer moet ze in het centrum van aller medeleven komen. Al was deze breede discussies voor Ds. Kunst, den voortvarenden praeses, wellicht een kleine tegenvaller, een reden tot verheuging mag deze verhoogde belangstelling in den Zending-arbeid toch wel geacht worden.

Eenige belangrijke beslissingen werden genomen. Zoo werden de honoraria der beide Zending-artsen verhoogd. Tot den bouw van een tweede dokterswoning werd besloten. Uitgesproken werd, dat aanvankelijk particuliere practijk, van onze artsen uitgaande, noodig zou blijven. Gewezen werd op het woord van Dr. Scheurer,

dat onze hospitalen zonder particuliere practijk imaginaire grootheden zijn.

Verdere uitbreiding werd aan den arbeid niet gegeven. Door Dr. Flach werd dit niet noodig geacht. Trouwens, reeds nu vragen hoofd- en hulpdienst zooveel offervaardigheid van onze Kerken in Gelderland en Utrecht, dat wij wel op het perfectioneeren van het bestaande bedacht kunnen zijn, maar aan meerdere uitbreiding van den arbeid voorloopig niet te denken valt.

Wel werd een toon van vurig optimisme beluisterd, ook werd gevraagd, of de laatste druppel wel uit de citroen werd uitgeperst, zelfs werd betwijfeld of onze Kerken wel haar uiterste best deden, maar we mogen den boog niet te strak spannen. Het beeld onzer Kerken zij niet een uitgeknepen citroen, maar veeleer een vruchtbare boom, geplant aan waterbeken, die onder Gods zegen telken jare zijn saprijke vruchten afwerpt.

Vergete men niet, dat inzonderheid in de stadskerken voor saneering van eigen kerkelijk leven zoo reusachtig veel gevraagd wordt. De rijkere menschen ontvluchten de stad, bevreesd voor hooge belastingen.

Om de breede arbeiders-bevolking aan de Kerk te blijven binden, zijn tonnen gouds noodig. Er is schreeuwende behoefte aan nieuwe kerkgebouwen en aan uitbreiding van het getal predikanten.

Bloeit de Kerk des Heeren, dan bloeit ook alle andere arbeid voor Gods Koninkrijk. Kwijnt de Kerk, dan kwijnt ook alle andere arbeid voor het Godsrijk.

Zij onze ijver dus met verstand. Onze moed ontlaarde niet in kleinmoedigheid, maar evenmin in overmoed.

De Gereformeerde Kerken van Gelderland en Utrecht staan in dit nieuwe Synodejaar voor een zware, maar niet te zware taak. Arnhems Synode stipelde opnieuw de lijnen uit, wees een ieder zijn taak aan. Volgen de Kerken dan in vertrouwen en in geloofs-enthousiasme dit blijde spoor. Dan zal de Zendingssynode van Arnhem haar doel niet hebben gemist.

Utr. Kerkbode.

Tjandisewoe.

De 17 December j.l. was een schoone dag in den arbeid der Zending te Djocjakarta. Gelijk men weet, is op dat Zendingsterrein te Tjandisewoe sinds kort een hulppost gevestigd. De Heere heeft daar een geopende deur gegeven. In het Zendingblad van November '22 is een stukje over den arbeid te Tjandisewoe opgenomen. De Heere kroont daar het werk in rijke mate met zijn

zegen. Zondag 17 Dec. heeft Ds. Pos er vijftien volwassenen mogen doopen. Dat was een goede dag voor dien nog kleine maar snel groeiende Gemeente. Na den dienst bleef men nog een poosje bijeen. Ds. Pos merkte op: „Wat zullen de broeders en zusters in Holland, de Gemeente, die mij gezonden heeft blij zijn als zij het hooren.” En toen antwoordde Siwara, de Inlandsche helper, die daar werkt: „Ja, en wat zullen ze in den hemel blij wezen, en de groote Zender die ons gezonden heeft.” Een treffend woord. Moge de Heere Siwara, dien Javaan, die met zoo vast geloof, zoo warme liefde en zoo krachtige toewijding de Zending dient, nog voor velen te Tjandisewoe ten zegen stellen.

Blondo.

Hebt ge uit de zendingsberichten al gehoord van die stichting? Dat is iets eenigs op ons zendingsterrein. De andere terreinen leggen zich toe op de hulpverleening aan zieken. Daarvoor was in Magelang de gelegenheid niet zoo gunstig. Maar Ds. Merkelijn kwam dikwijls in aanraking met arme menschen, die hun brood moesten bedelen. Daarvoor stichtte hij een kolonie met de bedoeling zulke menschen aan een bestaan te helpen, niet alleen door ze voedsel en kleeding te verschaffen, wanneer ze zelf niet in staat waren iets te verdienen, maar ook door ze te leeren arbeiden, wanneer zulks nog eenigszins mogelijk was. En dan was de bedoeling deze menschen Christelijke barmhartigheid te bewijzen, en hen bekend te maken met den Eenigen Zaligmaker. Welnu, van dien arbeid, waarvan vooral in het begin veel zorgen en teleurstellingen verbonden waren, heeft Ds. Merkelijn toch ook veel genoeg gehad. Tientallen van de menschen, die daar verzorgd en geholpen zijn, hebben den Heere als hun Zaligmaker beleden. En nu is het zeker waar, dat bij zulk een stichting het gevaar groot is, dat er menschen zullen komen, die terwille van de vergankelijke spijze voor het uitwendige wel den Christus willen volgen. Ds. Merkelijn houdt daar ook wel degelijk rekening mee, en hij wijst er ook de menschen zelf op, dat zij uit zulke overwegingen geen Christen mogen worden. Maar dit neemt niet weg, dat hij meermalen vrijmoedigheid heeft gevonden verscheidene van die menschen den doop toe te dienen.

Bij de visitatie, waarbij ook gevraagd wordt naar het geestelijk leven van de Christenen, vertelde de Helper, die daar te Blondo arbeidt, blijkbaar een uitnemende kracht, hoe daar sommige Christenen zijn,

bij wie ook het geloof kennelijk vrucht draagt, in afkeer van de zonde, en in een aan God gewijd leven.

Poerworedjo.

Aan het jaarverslag van Ds. Netelenbos is het volgende ontleend:

De eigenlijke Zendingsarbeid, het aanraking zoeken met de Mohamedanen, wordt naar vermogen door de Evangelisten behartigd. Helaas moeten verscheidene van hen — Tardjo, Doellah, Boenjamin, Thomas, Toegiman — tevens als onderwijzers dienst doen. Als ze daarbij ook nog de catechisatie, de predikdienst op Zondag, het huisbezoek, kortom de gewone gemeente-verzorging waarnemen, blijft er voor den arbeid naar buiten niet zoo heel veel tijd meer over. Vandaar dat we er op aan te sturen hebben, dat in de scholen alleen onderwijzers arbeiden.

Timothëus, Kis en Wirjatenaja te Poerworedjo, Poegia te Koeto-ardjo en Samuel te Semajoe zijn van schooldienst vrij, en kunnen zich dus geheel aan Evangelisatie wijden. Ze hebben ook dit jaar in vele desa's hun woord doen uitgaan. Tevens is het ziekenhuis voor de drie eerstgenoemden een belangrijk arbeidsveld. Iederen morgen vinden ze er een kring van hoorders, en op de zalen kunnen ze, zoo veel ze willen, aanraking met de menschen zoeken. Verder is de verspreiding van Mardi-Rahardja een zeer geschikt hulpmiddel, om met de nog vreemde desa-menschen een gesprek aan te knopen.

Een kostelijk werk hebben we daarmee te doen gekregen. Doch het stelt hooge eischen. Want het Evangelie bewijst ook onder de Javanen dat het niet is naar den mensch. Bitse afwijzing komt zelden voor. Maar wel ervaren we, dat ook dit volk vele vonden zoekt. Zoo is het altijd geweest en zoo zal het wel blijven. Vooral de theosofie biedt den Javanen een uitnemend wapen tegen het Christendom. Alle godsdiensten zijn eigenlijk één. We moeten elkaars godsdienst niet veroordeelen. Het Christendom is goed, en het Mohamedanisme ook. We zijn beiden op weg naar den hemel. Alleen maar — en dit is een scherp wapen — het Christendom is aan de Hollanders gegeven, de Islam aan de Javanen. Deze bewering is inderdaad een scherp en gevaarlijk wapen in den strijd tegen de doorwerking van het Evangelie. Want evenmin als wij er bijzonder prijs op stellen, onze nationaliteit te ruilen met die der Inlanders, evenmin zien de Javanen er een eere in, om onder de Hollanders gerekend te worden. Ook zij

hechten aan hun nationaliteit, en het is hun gemakkelijk wijs te maken, dat verandering van godsdienst ook verandering van nationaliteit meebrengt. Zoo ook — wie wat meer Islamietisch voelt, acht overgang tot het christendom een geestelijke achteruitgang. Zooals onlangs een hadji leeraarde: de godsdienst van Mozes is de eerste klas van de school der godsdiensten; die van David de tweede; van Boeddha de derde; van Christus de vierde; terwijl de Islam de vijfde of hoogste klasse vormt. Wie gaat nu gaarne naar een lagere klas terug? Wat populairder drukte een loerah het uit, toen ze hem vertelden dat enkele menschen in zijn dorp varkensvleesch aten. O, zei hij, die moeten dan maar naar den Christenprediker gaan, daar hooren ze thuis. Ziedaar een waardschatting van het Evangelie, die de menschen niet aanmoedigt, om het met blijdschap te ontvangen.

Over het algemeen is echter de groote onverschilligheid der Javanen voor de hoogere dingen onze ergste vijand. Bij al hun spreken over Allah zijn ze praktische atheïsten, menschen van dit leven; hun godsdienstigheid is uiterlijk, werkt niet als een zuurdeeg van binnen uit op heel de levensbeweging in Animistische ideeën oefenen nog den meesten invloed op hun innerlijk bestaan, en van den Islam is hun het fatalisme het meest eigen geworden.

Toch valt een opleving van het Mohamedanisme de laatste jaren niet te ontkennen. Het maandblad „Medan Moslemin” voert krachtige propaganda. Het toont zich goed thuis in de moderne litteratuur, die uit het christelijke kamp de wereld ingezonden wordt. Gretig wijst dit maandblad op de Schriftekritiek, en plaatst daartegenover den in de Islamsche wereld overal heerschenden eerbied voor den Koran, waaraan geen der Mohamedanen ooit tekort zal doen. Ook wijst men op de zgn. tegenstrijdigheden in den Bijbel en beroept zich daartoe op de geschriften van Christelijke Godelleerden. Of men vertelt van de toenemende neiging der Europeesche volken tot veelwijverij, alleen maar: „bij ons Islammers, is dat geoorloofd en gaat het in den weg van een wettig huwelijk; in Europa is het ongeoorloofd en doet men het in 't geheim”.

Dit soort propaganda, op niet onverdienstelijke wijze gedreven, zal zeker ook op Java de tegenstelling tusschen Evangelie en Islam uitermate verscherpen; onzen strijd verzwaren, ons dwingen tot meerdere studie van den Islam en meer anti-theïstisch optreden. Zooals Dr. Zwemer opmerkte, wordt ons verweer in de oogen der groote menigte zeer gedrukt door het feit, dat

men van Moh. kant zijn wapenen ontleent aan geschriften uit de Westersche wereld; dit maakt den Islammer sterk in zijn aanval. We zijn, naar Dr. Zwemer's beweren, eenigszins in de positie van Amerika toen het aan Duitschland den oorlog verklaarde. Het had toen 100.000den Duitschers op zijn eigen gebied wonen, en dezen zouden natuurlijk de zaak van den vijand zooveel mogelijk zoeken te bevorderen. Zoo heeft het Christendom op eigen erf een groote schare, die — innerlijk aan het christelijk geloof ontzonken — den vijand door woord en geschrift menig wapen tegen ons aan de hand doet.

Dit alles goed indenkend, verblijden we er ons over, dat we dit jaar 7 volwassenen mochten doopen en 30 kinderen, waaronder meerderen, die tegelijk met hun ouders in de gemeente werden opgenomen.

Het Petronella-Hospitaal.

Het Petronella-Hospitaal heeft thans zijn achtste hulphospitaal. Donderdag 30 Nov. j.l. is dit achtste hulpziekenhuis geopend op het terrein van de suikerfabriek Tandjong Tirta, niet heel ver van Djocja gelegen.

Bij de openingsplechtigheid was de Sultan in eigen persoon tegenwoordig en met hem de Resident en tal van hoogwaardigheidsbekleeders in Djokjakarta.

Natuurlijk heeft bij die opening Ds. J. Offringa, de directeur van het Petronella-hospitaal, het woord gevoerd. Maar ook de Resident heeft daarbij gesproken en zelfs de Sultan heeft zich verwaardigd eenige oogenblikken het woord te nemen om zijn waardeering voor het Medisch werk der zending uit te spreken.

Het moet stellig ten eerste op prijs worden gesteld, dat het „Hooge Bestuur” van Djocjakarta op die wijze zijn belangstelling in den arbeid toont. Ongetwijfeld komt dit aan de ontwikkeling van ons Zendingswerk zeer ten goede.

Als de Sultan zelf die door het eenvoudige volk bijna als een God vereerd wordt, door zijn tegenwoordigheid bij de opening van een hulphospitaal, aan het Medisch werk het zegel zijner goedkeuring hecht, dan kan men met zekerheid verwachten, dat ook de massa van het volk aan de Medische zending haar vertrouwen zal schenken. Voor het vinden van ingang bij het volk en het wekken van vertrouwen is de betoonde belangstelling van het „Hooge Bestuur” van groote waarde.

En de beteekenis van de hulphospitalen voor het zendingsdoel is niet gering. Zij

zijn een uitnemend middel om duizenden te bereiken met het Evangelie van Christus. Wel zijn er aan die hulphospitalen geen Europeesche werkkrachten verbonden, die daar geregeld arbeiden. Gewoonlijk komt slechts eens in de week één der Missionaire artsen van het Hoofd-hospitaal met één der hoofdverpleegsters de hulphospitalen bezoeken. Voor het eigenlijk werk in de hulphospitalen worden echter altoos inlandsche krachten gebruikt. Maar alleen flinke, degelijk gevormde en beslist Christelijke helpers worden hiervoor aangesteld.

Het spreekt dus van zelf, dat van den invloed dier helpers op de verpleegden, onder den zegen des Heeren, rijke vrucht mag worden verwacht.

En het instituut der hulphospitalen, te danken aan het initiatief van Dr. Pruis, de vorige directeur van het Petronella-hospitaal, is voor de zending één van de goedkoopste propaganda-middelen. De hulphospitalen toch worden gewoonlijk alleen opgericht in de nabijheid van groote ondernemingen voor wier Inlandsch personeel zij in hoofdzaak dienst doen. Het zijn dan ook die ondernemingen door wie al de kosten worden betaald, niet alleen van de oprichting, maar ook van de exploitatie. Maar de zending exploiteert de hulphospitalen. En zij is daarbij geheel vrij.

En nu heeft het Petronella-hospitaal reeds zijn achtste hulpziekenhuis. En het negende wordt reeds gebouwd. Dit wordt opgericht te Sanden en zal wellicht weldra in gebruik worden genomen. En Dr. Offringa is nog met eenige andere ondernemingen in onderhandeling om ook daar een hulphospitaal op te richten. Zoo groeit de Medische zending in Djoejakarta gestadig voort. Het Petronella-hospitaal, het oudste zendingshospitaal op Midden-Java, gaat nog altoos voorop. Het heeft alleen meer hulphospitalen, dan alle andere ziekenhuizen te zamen.

Toch gaat de uitbreiding niet zoo verspoedig als een paar jaar geleden verwacht werd. Gelijk men zich zal herinneren, heeft Dr. Offringa, toen hij in 1920 met verlof in Holland was een plan ontvouwd voor een breede uitbreiding van den Med. dienst te Djoejakarta.

Het Petronella-hospitaal zelf zou worden vergroot tot een hospitaal met 360 bedden. De plannen waren gereed. De kosten werden geraamd op f375.000. De Regeering had reeds flinken steun in uitzicht gesteld. En de ondernemingen in het vorstenland Djoejakarta hadden groote bedragen toegezegd. En een staf van zeven Europeesche artsen zou dan noodig zijn voor het werk.

Bovendien zouden de Hulphospitalen tot een zestiental worden vermeerderd. Een kostelijk plan, dat in Holland hartelijk toegejuicht werd en in beginsel door den Kerkeraad van Amsterdam is goedgekeurd. En voor dat mooie plan, zou in Holland dan slechts f50.000 moeten worden bijeengebracht.

Maar sinds is de geweldige malaise gekomen; in Holland en ook in Indië. Holland is in gebreke gebleven die som van f50.000 bijeen te brengen. En toen Dr. Offringa na zijn verlof in Djocja terug kwam, was de druk der malaise zoo groot, dat hij het mooie uitbreidingsplan voorloopig opgeven moest. De groote bezuinigingsdrang van de Indische Regeering, waardoor schier alle bouwplannen moesten stop gezet worden, noodzaakte om ook de uitbreiding van het Petronella-hospitaal uit te stellen.

Thans kan echter Dr. Offringa berichten, dat de Regeering, overtuigd van de dringende behoefte aan uitbreiding van het Medische werk in Djoejakarta, op de begroting van 1923, een post van f100.000 heeft gebracht voor verbetering en uitbreiding van het Petronellahospitaal, terwijl voor de volgende jaren ook nog weer een bedrag in uitzicht is gesteld. Ook de ondernemingen, voor wie ons Medisch werk van zoo veel belang is, hebben toegezegd, dat zij een deel van de vroeger in uitzicht gestelde bijdragen zullen storten. Er zal nu dus een begin kunnen worden gemaakt met de verbetering en verruiming van het Moeder-hospitaal onzer zending. Wel zal het mooie, groote plan van 1920 niet geheel kunnen worden uitgevoerd. Maar er zal nu, toch voor omstreeks f200.000 kunnen worden verbouwd. En daarmee kan in de meest dringende behoefte worden voorzien. Alleen het hoofdgebouw, dat ook ten zeerste vernieuwing behoeft, kan dan nog niet onder handen worden genomen. En nu stelt Dr. Offringa de vraag of hiervoor nu eens niet de Kerken in Holland zouden kunnen zorgen. En daarbij geeft hij de gedachte in overweging dit te doen als een feestgave aan het Petronella-hospitaal, dat het volgende jaar zijn vijf-en-twintig-jarig jubileum zal vieren. Metterdaad een mooie gedachte!

Het Petronella-hospitaal is het Moeder-hospitaal onzer zending. Het heeft nog steeds een centrale beteekenis voor heel de zending op Midden-Java. En in den loop der jaren, niet 't minst door den arbeid van Dr. Scheurer, de vader van heel onze Medische zending, heeft dit hospitaal de warme sympathie verkregen van ons Gere-

formeerde volk. Het vijf-en-twintig-jarig bestaan van deze zoo gezegende stichting mag niet onopgemerkt voorbijgaan. Misschien zou de „Vereeniging Dr. Scheurers hospitaal” wel het initiatief kunnen nemen om over heel ons land in de Gereformeerde Kerken een inzameling te houden voor een feestgave ten behoeve van het Petronella-hospitaal, als het zijn zilveren jubileum viert. Deze vereeniging is nog altoos zeer actief. Het laatste jaar bracht zij nog bijeen de belangrijke som van f9888.98½; een bedrag, hooger dan het vorige jaar. Pretenties heeft deze Vereeniging nimmer gevoerd. Zij vraagt geenerlei zeggenschap. Het is slechts haar streven om gelden te verzamelen en voor den inventaris van het hospitaal te zorgen. En dat doet zij voortreffelijk. Zou deze Vereeniging er zich misschien willen voorspannen om een feestgave van b.v. f50.000 bijeen te brengen? Als zij dit doet, dan twijfel ik niet, of het komt klaar. Zij is goed georganiseerd en heeft haar vertakking bijna over heel ons land. En stellig zou zij bij duizenden hiervoor bijval vinden. Laat men dit eens ernstig overwegen. Dit is zeker — het Petronella-hospitaal is het waard, dat het leve in de liefde, het gebed en de offervaardigheid van onsvolk.

Uit N.-H. Kerkblad.

Korte Berichten.

De Missionaire Arts D. Verhagen, die naast Dr. K. P. Goot te Solo de Med. Zending dient is geruimen tijd ernstig ongesteld geweest. De laatste berichten, die ons bereikten luidden gelukkig zeer gunstig. Moge de Heere dezen bekwamen arts, die als Chirurg een uitstekenden naam heeft en over groote werkkraft beschikt, weer hebben gesterkt en nog tal van jaren gebruiken in den dienst der Zending.

De heer H. Krayen van Aalst, bekend schrijver van Zendingslectuur en hulpprediker te Kapan op Timor, is voornemens emeritaat te nemen en naar het vaderland terug te keeren.

In de maand November is, door de samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest f150.000 ontvangen. Een prachtig resultaat, vooral vrucht van de Zendingsweek. Toch bedroeg het tekort op 1 Dec. nag. f144.534.

VADER NOYA.

Den 1en September j.l. is Vader Noya overleden.

In den laatsten tijd ging hij zichtbaar achteruit en werd reeds gevreesd, dat 't niet lang meer zou duren.

Onder heel wat belangstelling is hij ter ruste gelegd op de plek, waar verscheidene pioniers uit den arbeid in Gods Koninkrijk zijn nedergelegd.

Met Vader Noya is een groot stuk geschiedenis der Boeroe-Zending ten grave gebracht, geschiedenis met tranen en gebeden doorleefd. En al was hij sinds jaren gepensioneerd, hij leefde nog in alles mee met den arbeid en zijn dagelijksch gebed was steeds voor Boeroe.

Voor den Zendingsarbeid der samenwerkende corporaties die te Oegstgeest hun Bureau hebben, wordt de begroting van de noodzakelijke uitgaven voor het Zendingswerk in 1923 geraamd op een bedrag tusschen de f850.000 en f900.000.

ZENDINGSDEPUTATEN IN UTRECHT EN GELDERLAND.

Classe Amersfoort: Ds. J. Hoek, primus; Ds. J. G. Meijnen, secundus.

Classe Apeldoorn: Ds. H. Popma, primus; Ds. L. J. C. Kreyt, secundus.

Classe Arnhem: Ds. J. G. Kunst, primus; Ds. C. L. F. van Schelven, secundus.

Classe Breukelen: Ds. J. van Loo, primus; Ds. A. Boekenooen, secundus.

Classe Harderwijk: Ds. H. Ph. Ingeversen, primus; Ds. A. Hoeneveld, secundus.

Classe Tiel: Ds. J. Kwak, primus; Ds. O. J. Geerling, secundus.

Classe Utrecht: Ds. K. van der Veen, primus; Ds. R. Hamming, secundus.

Classe Zutphen: Ds. S. Huisman, primus; Ds. G. Renting, secundus.

Door het Bestuur van den Ger. Zendingsbond werd benoemd tot Predikant-Zending voor het Zendingsveld op Midden-Celebes de WelEerw. Heer Ds. R. Bartlema, Herv. Pred. te Hoogeveen, die echter voor deze benoeming heeft bedankt.

Ook het Zeister Zendingsgenootschap heeft, met behoud natuurlijk van eigen zelfstandigheid, zich aangesloten bij het Zendingsbureau te Oegstgeest.

Wie van adres verandert zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De Vereeniging „Dr. Scheurer's Hospitaal" bezit drie seriën lantaarnplaatjes. Zij stellen voor: de Hospitalen, Kerk en Scholen en Land en Volk van Midden-Java. Wie deze plaatjes in den dienst van de propaganda voor de Zending eens wil gebruiken, kan ze kosteloos te leen krijgen, mits men de verzendingskosten vergoede en in de samenkomst, waar ze gebruikt worden een collecte houde voor de genoemde Vereeniging.

Men wende zich tot Mej. de Gaaij Fortman Galileistraat 16, den Haag.

Leestafel.

Korte verklaring van de Kerkenordening, door Joh. Jansen D. d. W. te IJmuiden.

De bekende schrijver over onze Kerkenordening biedt ons hiermede een boek, dat geheel beantwoordt aan den titel. Het is metterdaad een korte verklaring van onze Kerkenordening. De schrijver heeft getracht „de hoofdlijnen, zooals die in den tekst der K. O. zijn getrokken" duidelijk in het licht te stellen. Het komt ons voor dat hij daarin wel is geslaagd. We zijn Ds. Jansen dankbaar voor dit werk. Er was metterdaad behoefte aan een handig boek, waarin de K. O. duidelijk werd toegelicht. En die behoefte voorziet dit boek. En de uitgever, Kok te Kampen, heeft gezorgd dat de uitgave uitstekend is verzorgd. Ook is het niet duur. De prijs is f3.75 of gebonden f4.60. Ieder die wat van ons kerkrecht wil weten, kan nu terecht. Ook zal men in ietwat moeilijke gevallen dit boek meestal niet tevergeefs raadplegen.

Jaarboek ten dienste van de Geref. Kerken in Nederland 1923.

Wat zouden we verlegen zitten, als het „Jaarboekje" er niet was. Voor wie ook maar eenigszins meeleven wil in ons kerkelijk leven is het volstrekt onmisbaar. En het wordt alle jaar beter. De Redactie Ds. G. Doekes en Ds. J. C. Rulman en de uitgevers Oosterbaan en Le Cointre te Goes doen blijkbaar hun best om te voldoen aan alle redelijke eischen, die aan een Jaarboek voor onze kerken kunnen worden gesteld. En daarin zijn ze geslaagd. Men vindt er in goede orde schier alle inlichtingen die men betreffende onze kerkelijke huishouding en wat daarmee samenhangt billijkerwijze kan begeeren. Aan het eind is een korte levensbeschrijving opgenomen

van alle predikanten die in 1922 zijn overleden behalve natuurlijk van Ds. de Vries van Tzum, die 28 Dec. j.l. zoo onverwachts heenging. De levensschets van wijlen Ds. H. Dijkstra, de vader van ons Zendingsblad, is geschreven door Ds. H. A. Dijkstra van Diever, die in warme bewoording zijn neef en vriend gedenkt.

Voor f0.80 kan men dit boekje koopen en voor f1.— gecartonneerd.

Midden Javan ten Zuiden, door D. Pol.

We willen nog eens wijzen op dit boek van Ds. Pol. Ieder, die wat weten wil van de Geref. Zending op Midden Java, moet dit boek hebben. Het mag in geen bibliotheek van onze Jongelings en Meisjesvereniging ontbreken. Wie over de Zending wat meespreken wil, kan het niet missen. Het is uitgegeven door den Zendingsstudieraad en kost slechts f3.50 in mooien band gebonden.

Waarom gij niet gelooft en wat wij U te antwoorden hebben.

Dit geschriftje van 16 bladzijden bevat een vijftig-tal bedenkingen tegen Godsdiens, Bijbel, Kerk en geloof, weerlegt door J. A. Taselaar, Pred. te Rotterdam, Helder gesteld. Het kan onder den zegen des Heeren wel dienst doen om tegensprekers den mond te stoppen. Ook om ernstiger zielen tot nadenken te stemmen. Of echter de in dit boekje gevolgde methode vruchtbaar zal blijken, betwijfelen we.

Het kwam uit bij Kok te Kampen.

Giften voor de Zending.

Commissie van Administratie voor de Zending.

Bijdragen en Giften.

3 Juni. Door L. J. Schalekamp gev. in de coll. te Klundert f10.

14 Juni. Geref. Kerk van Amsterdam f2000. *Classe Amsterdam*: Amsterdam, door bemiddeling van Ds. de Gaay Fortman van Wed. H. f1.

15 Juni. *Classe Alkmaar*: Alkmaar f142.10; Anna Paulowna f10; Broek op Langendijk f200; H. Hugowaard f25; den dam f65; Scharwoude f100; Oosterend f80; Scherberhorn f21; Wieringen f31.50; Eentra inzameling: *Classe Alkmaar*: Dirksland f47.

19 Juni. Extra inzameling. *Classe Haarlem*: Haarlem f1158.04. *Classe Haarlem*: Westzaan Pinkstercollecte f76.06 Krommenie Pinkstercollecte f127.22½. Krommenie coll. Zendingsav. f10; Meintje H. aan ½ centen f1.50; Halfweg busje H. Boterman f8.

30 Juni. Van Coevorden Adrianistichting remise H. Groenendijk C.Azn. f100.

11 Juli. Bijdrage en Giften. *Classe Haarlem*: Vijfhuizen, Pinkstercoll. f214.14; Zaandam 1e storting f800; N. N. te Wol-
vega voor Solo f1; *Classe Alkmaar*: Scha-
gerbrug f19.45½; *Classe Amsterdam*:
Geref. Kerk van Amsterdam f4757.50;
Geref. Kerk. van Amsterdam (Zuid) f1000;
Aalsmeer f69; Laren f133; Diemen f16.50;
Muiden f16.50; Muidenberg f16.50; Naar-
den f60; Nederhorst den Berg f50; Hai-
zen f31.12½; Ouderkerk a. d. A. f146.30;
Sloterdijk f95; Watergraafsmeer f700;
Weesp f795; Uithoorn f33.25; 's-Graveland
f32.50½; Bussum f276.72½; 's-Graveland
f300.

14 Juli. *Classe Enkhuizen*: Medemblik
f66; Hoorn f70; van een bruiloft te Haar-
lem f6.50.

22 Aug. *Classe Alkmaar*: Classic. Zen-
dingsdag f81.17; Alkmaar f157.27; Heer
Hugowaard f50; den Helder f275; Kolhorn
f14.50; Krabbendam f47; N.-Scharwoude
f87.50; Oosterend f80; Schermerhorn f21;
St. Pancras f108.

4 Sept. *Classe Haarlem*: Oostzijde Pink-
stercoll. f370.70; Heemstede voor tekort
f200; Halfweg zend.krans f10; Zaandam
van N. N. f2.50; Halfweg Pinkstercoll.
f728; E. de Jong Valeriuspl. f10; door Ds.
K. Bakker, Lutten voor Solo f3; voor Petr.
Hosp. f2; Uit 't schoolbusje te W. Niel
f9.60.

12 Sept. *Classe Haarlem*: Heemstede
f285; Bloemdaal f155.14; Bloemendaal
Med. D. 37.37; Beverwijk f120.32½; Slo-
terweg f148.88; Kook Zandijk f98.86;
Haarlem f1500; Zandvoort f230; Hoofddorp
f150; Wormerveer f89.63; Nieuw-Vennep
f250; Class. Zend.dag Haarlem f205.

14 Sept. *Classe Edam*: Buiksloot f116.44;
Holistloot f8.89½; Landsmeer f85; Mon-
nikendam f89.71; Nieuwendam f90; Oost-
zaan f100; Purmerend f85; Zunderdorp
f25.

21 Sept. *Classe Amsterdam*: Amstelveen
f300; Muiden f16.50; Uithoorn Pinkster-
coll. f20; Uithoorn Bijdr. f33.25; Muider-
berg f16.50; Aalsmeer f50; Ankeveen f20.
Geref. Kerk Amsterdam remise 3e kwart.
1922 f3378.75. Collecte kerk Roermond
voor Djocja f5.94½.

27 Sept. *Classe Enkhuizen*: Andijk f910;
Classe Edam: Marken f750.

16 Oct. *Classe Amsterdam*: Bussum f300.

27 Oct. *Classe Alkmaar*: Alkmaar
f400.63; Anna Paul.polder f35; Broek op
Langendijk f425; Dirkschorn f339; Heer
Hugowaard f50; den Helder f300; Kol-
horn f12.50; Krabbendam f45.50; Noord
Scharwoude f87.50; Oosterend f160; Scher-
merhorn f37; St. Pancras f50.

1 Nov. Verg. Scheurer's Hospitaal van
Mej. J. H. Schut f1800.

6 Nov. *Classe Enkhuizen*: Opperdoes
f200; Hoorn f70; Medemblik f30.

14 Nov. Gereformeerde Kerk Amsterdam
remise 4e kwartaal 1922 f3378.75.

16 Nov. *Classe Edam*: Edam f70; Holy-
sloot f61.11½; Landsmeer f85; Monniken-

dam f54.32; Nieuwendam f70; Purmerend
f85; Zunderdorp f50.

6 Dec. *Classe Amsterdam*: Amstedram
Zuid f1100.

15 Dec. *Classe Amsterdam*: Diemen f33;
Ankeveen f20; Naarden f120; Aalsmeer
f79.25; Muiderberg f16.50; Muiden f16.50;
Ouderkerk f42.25; Sloterdijk f180; Uit-
hoorn f33.285; Uithoorn (extra) f25; Hil-
versum f800; Nederh. den Berg f115.

18 Dec. *Classe Amsterdam*: Batig saldo
Class. Zendingsdag f51.89; *Classe Haar-
lem*: Velsen pinkstercoll. f99; Wormer-
veer f20.73½ Velseroord f55.71; Halfweg
f44; Vijfhuizen f50; Zaandam 2e storting
f1010; IJmuiden f1100; Koog Zandijk
f84; Nieuw-Vennep f630; Sloterweg f51.

27 Dec. Verg. Dr. Scheurer's Hospitaal
van Mej. J. H. Schut f3106.90.

30 Dec. *Classe Alkmaar*: Dirkschorn '22
f11; H. Hugowaard '22 f75; Broek op Lan-
gendijk '22 f375.

Namens de Commissie van Administratie:

Ds A. SCHWEITZER.

G. DE BRUIJN.

*Geref. Kinderzendingsvereniging te ..
Bussum.*

Ontvangen van Gerrit Mulder f0.70,
Femina Korfmaker f0.30; Gerrit Hoiting
f8.96; Marietje de Jager f0.89; Jo Oskamp
f2.06½; Alie Laan f3.19½; Mientje Bree
f7.40½; Jansje Renes f1.14; Jillis Collet
f2.14½; Louis de Boer f3.76; Jo Bronder
f3.57; Jet van Westering f2.80; Miesje
Roesche f2.30; Jeanne Rebel f3.12; Ger-
rit Tobl f3.43; Lientje Hoekstra f2.42; van
Marietje van Westering 100 halve centen
en van Louis de Boer 164 halve centen. Al-
les te zamen f49.52.

Voorts uit de busjes van Mientje Bree
f9.30; Marietje de Jager f1.76; Gerrit
Mulder f0.68; Ail Laan f2.96; Ida Knevel
f1.09; Lientje Hoekstra f3.86½; Jilles Col-
let f4.73½; Jet van Westering f5.79; Beb
Rijnsburger f1.09; Coen Rijnsburger
f0.78½; Jansje Renes f0.42½; Femina
Korfmaker f1.70; Jo Bronder f2.12½; Ger-
rit Hoiting f10.57. Voort van Gerrit Hoit-
ing 113 halve centen f0.56½. Alles te za-
men 47.44.

Verder van Marie de Jager f1.38, Mien-
tje Bree f9.67½, Denna Scheepmaker f3.22,
Gerrit Scheepmaker f2.15, Jansje Renes
f1.87, Alie Laan f1.13½, Louis de Boer
f6.43, Gerrit Hoiting f5.95, Miesje Roesche
f0.94, Gerrit Mulder f0.30, Jo Oskamp
f2.87½, Lientje Hoekstra f1.43, Martijn
Schaafsma te Grootegast 150 halve centen,
Alles te zamen f37.35.

Mej. M. JACOBSZON.

Bussum, Jan. 1923, Graafwickmanlaan.

*Ontvangen voor de Generale Kas
der Zending.*

Door S. v. d. Berg de halve opbrengst
van het Zendingsbusje op de Christ. Nat.

school te Voorburg f27. Door M. Kersbergen van het Zendingscomité te Nigtevecht f5. Door K. van Marrum te Kollumerpomp verz. in de nikkertjes f12.50. Door P. J. Schreuder te Rotterdam van N. N. te Idskenhuisen f5, uit het busje van Mej. Wed. Grünbauer f6.50 samen f11.50. Door H. Dekker te Rijswijk van de kinderen der Chr. school f15. Door D. Kok te Stiens uit het busje der Chr. school f10, van Mej. T. H. 322 opgesp. halve centen f1.61, samen f11.61. Mej. S. v. Stenis te Ginneken gift voor de extra Zendingscoll. f2.50. Door Ds. J. G. Heynen 10 pCt. der ontvangsten in de classis Amersfoort over 1922 f360. Door J. H. Kok te Kampen van A. Verweg te Raalte f1. Door H. E. v. d. Schuur te Hillegom verz. op de C. B. S. f13.70. Door A. van Loon-Voigt te Drimmelen overschot Zendingsblaadjes f8.66. Door de kerkeeraad der Geref. Kerk te Doorn van Geref. knapenver. Timotheus f15.40, extra gift van N. N. f10, 300 halve centen verz. door een kind f1.50 zamen f26.90. Door D. Romeijn Hzn. te Barneveld van de Hulpzendingv. f12.50. Door M. Boterman te Halfweg van J. de Touw uit het busje f10, van J. Harman uit het busje f8.63½ zamen f18.65½. Gift van H. W. v. M. Jr. te A. f1000. Door G. de Jong te 's-Hertogenbosch op kerstfeest van Zondagsschool „Obadja” f10.38. Door M. Verschoor te Pernis verkochte Zendingskalenders f17.10. Door Mej. Woerman te den Haag van J. W. f4.25. Door Ds. J. Visser te Koekengen uit het Zendingsbusje van Mej. D. v. d. Panne f3. Van Bootje Sijens te Nijega (Small) 200 halve centen f1. Door W. J. Csapers te Opheusden uit het Zendingsbusje der Chr. school f4.50. Gift van Gerben Walstra te Hemelum f2.50. Door S. M. Hooistra te Burum van de Geref. Jongel.v. „Waarheid en Vrede” f15. Door P. H. Kroon te Nieuwerbrug a. d. Rijn van de leerlingen der Chr. school f7.50. Door M. v. Spluter te Haarl.meer N.Z. van de Zangver. Hosanna in Exelsis f23.26. Door A. Kortebroek te Dordrecht van de kinderen der Ger. school aan de Nuiseweg f5. Door C. Dekkers Hzn. te 's-Gravenmoer overschot Zendingskalenders f17.20. Door Akke J. v. d. Berg te Wierum winst verkochte scheurkalenders f17.45. Door Ds. H. Popma te Voorthuizen 10 pCt. der ontvangsten in de Classis Apeldoorn over 1922 f296. Door L. Smit te Kampen uit de busjes van Gebr. Smit te Schotland f10. Door Lijntje Koster bijeen verz. te Sommelsdijk en Middelharnis f15. Door C. Koole te Schipluiden gift van N. N. te S. f1. Door Ds. H. Ph. Ingwersen te Nijkerk 10 pCt. der ontvangsten in de classis Harderwijk over 1922 f850. Gift van J. J. L. te A. f100. Door Ds. G. J. v. Binsbergen te Loosduinen gift van N. N. te S. f20. Gift van N. N. te A. f60. Uit het knikkertje van Sj. v. d. Veen te Hemelum f1.40. Door H. Meinsma te Duurswoude van de Ger. Jong. Ver. f6.90.

Gift van S. v. d. C. te S. f5. Gift van J. D. Wzn. te S. f1.

Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Noord Scharwoude f60. Makkum f182.50. Krabbendijke f43.32½. Witmarsum f46.70. Akkerwoude f18.73½. Utrecht f877.05½. Abcoude f56.56½. Muiden f10. Harlingen f110. Vlaardingen f150. Heerjansdam f40. Garijp f65. Oud-Beijerland f30. Nijveen f21.66. Doorn f43.69. Silvode-Gendringen f23.67. Olst f24. Woubrugge f40. Tholen f41.50. Arnhemuiden f17.78. Zevenhuizen f56.65. Maartensdijk f5. Maasland 2e storting f25. Zierikzee f55.92. Balk f37.58. Zuidland f25. Holten f140.80. Wierden f49.30. Wommels f113. Jutrijp Hommerts f25. Barneveld f112.38. Tinte f27.43½. Lemmer f114.60. Oosterzee f11.42. Gaast f35. Tzum f52.56. Mussel f20. Kralingen 2e storting f200. den Bommel f13 Nijverdal f106.19. Harderwijk f71.83. Ferwerd f75. Pijnacker f24.21. Zevenhoven f22.70. Delden f135. Heinoord f29.28½. Dirks-horn 2e storting f6.07. Ee f76. Wassenaar f15. Strijen f25. Axel f65.36. Aduard f132.09. Klundert f111.45. Vrouwenpolder f28.92. Goes f164.85. Capelle a. d. IJssel f30. Terneuzen f100. Dieren f110.03½. Molenaarsgraaf-Brandwijk f22.66. Lanerak f30.15. Leens f90.48. Oldemarkt f27.78. Berkel en Rodenrijs f108.66. Overschie f25. Koudekerke f66.71. Tzummarum f15. St. Jacobi Parochie f34. Piaam-IJsegahuisen f42.33½. Hantum f29.42½. Vlissingen f90.13. Schildwolde f53. Brouwershave f16.93. Lutjegast f68.85. Westmaas f57.40. Vianen a. d. Lek f12.50. Woudsend f25. O. en W. Souburg f35.13. Muiderberg f7.51. Souwerd f58.03½. Drimmelen f35.44. Schoonoord f13. Velsen f200. Lollum f100. Wolphaartsdijk f20. Gerkesklooster-Strobos A f95.27. Munnekezijs f67.80. Leid-schendam f37.96. 's-Hertogenbosch f48.87. Nieuwerbrug a. d. Rijn f10. Coevorden f55.61. Haastrecht f54.08. Doesburg f53.32. Marken f14.53. Dinteloord f24.14. Winsum f93. Fijnaart f56.10. Naaldwijk f130.60. Katendrecht f100. Woerden f32.74. Hui-zen f15. Gapinge f26.70. Meppel f150. Zevenbergen f29.61. Lopik f26.55. Aalten f178.65. Oosterend—Hijdraad f27.50. Schettens f25. Wilnis f38.50. Vinkeveen f33.97½. Hoogeveen f114.62. Burum f66.93. Charlois f148.62. De Lier f144.10. Alblas-serdam f296.17. Poortugaal f23.48½. Bussum f271.03. Joure f98.17. Klaaswaal 14.27½. Epe f15.03. Zweeloo f47.82½. Oostburg f21.03. Zunderdorp f5.46½. Leeu-warden f283.17. Nijmegen f88.33. Westka-pelle f12.46. Hoogvliet f23.23. Koudum f15.45. Oosthem f30. Ede f90. Deventer A f100.60½. Kollum f180.41½. Zuidwolde f115.29½. Bergen op Zoom f60.60. Dussen f11.60. Vledder f5.05. Maassluis B f291.55. Rijssen f16.75. 's-Gravenmoer f23.55. El-burg f6. Suameer f7.60. St. Anna-Parochie A f45.40. Papendrecht f5. Feinaard f5.32. Oosterbierum f42. Wildervank f102.56½.

Hijken f42.27. Rozenburg f69.02½. Grijskerk f82.25. Vriezenveen f38.23½. Sexbierum f35.87. Veenwoudsterwal f25.80. Onderdendam f11. Middelburg f204.37. Voorthuizen f40. Bierum f60. Gouda f210. Voorshoten f86.44. Leerdam f121.80. Haamstede f71.00. Aarlanderveen f92.09½. Nieuw-Beets f28.40. Thesinge f89.20. Bennekom f109.40. Gameren f17.50. Sneek f207. Koog-Zaandijk f89.71½. Numansdorp f25. Hollandscheveld f14.30. Ermelo f300. Engwierum f36.60. Gaastmeer f25.10. Oppenhuizen f38.57. Midland f7.87. Enkhuizen f196.54. Oenkerk f84.13½. Nieuwendijk f123.74. Boksum f54.15. St. Anna-Parochie B f10.50. Hoofddorp f89.75. Hijum f35. Vries f18.50. Ooster Nijkerk f28.59. Stiens f34.12. Barchem f8. Hemelum f12.50. Broek op Langendijk f64.50. Leksmond f26.92. Wezep f36.95. Zuilen f31.83. Vollenhove f10. Delft f170.93. Bleiswijk f29.25. Alteveer f34.47. Noordeloos f18. Raamsdonk f25.32½. Willemstad f24.56. Pekelderweg f13.34. Andel f29. Renkum f59.80. Haarlmeer O. Z. f100. Wateringen f27.51. Marum f24. Bergum f58.50. den Ham f88. Herwijnen f77.30. Baarland f23.15. Sleurwijk f50.77½. Hoorn f40. Mildam f21.35. Varseveld f100. Alphen a. d. Rijn f157.43. Oudshoorn f79.62. Stedum f31. Amerongen f10. Borselen f21.29. Wemeldinge f13.05. Schoonebeek f34.73. Zetten f15.67½. Surhuisterveen f60.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Jan. 1923.

Voor de Zending in Djoeja en Solo.

Van Mej. Glazener te Muiderberg f2. Gezusters de Boer Zaandam f5. N. N. Zaandam f10. Knapenvereniging Koog Zaandijk f2.50. Van een bruiloft te Zaandam f2.50. Van de kinderen der Christ. school (3e en 4e klas) Botenmakerstraat f10. Van de Geref. Kerk Oostzijde f79.79½.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Jan. 1923.

Postrekening No. 32806.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

A. Boot te Groningen, verscheidene gatie Gron. Kerkblad f8.53. P. Zwart te Borgum, uit de schoolbusjes f12. Mej. E. Delhaas te N. Buinen saldo Zend.bl. f48.96. Kal. f23.14½ is f72.14½. Ds. Dekkers te Stroobos, busje Jonged.v. f10.60. Dr. Dee te Dwingelo, v. d. Jongel.v. f8. W. Meijering te Borger, v. d. Zend. Comm. f35. J. v. Dalen te Ambt Vollenhove B, v. d. Zend. Comm. f75. Mej. J. C. Wiersema te Bedum f3.97½. N. N. te N. f10. R. Raap te Schildwolde, 't Nikkertje der school f11. Mej. A. Hoogeveen te Smilde, v. d. Jonged.v. f5.05½. H. Brons Jr. te Scheemda, coll. Zondagsschoolf. f7.50. Ds. de Boer te Garrelsweer, 2 maal de 2 mndl. bijdragen f40. H. A. Hulsebos te N. Pekela, uit de busjes f100. J. A. Delhaas te Groningen, school Leliestr. f51.56. J. Kerkstra te Munneke-zijl, busjes f35. K. Schuringa te Wildervank, v. d. Zend. Comm. f100. P. Kieft te

Enumatil, v. d. schoolk. f25.84. P. Buikema te Leens, v. d. Zend.v. f100. Ds. Ubbens te Roodeschool, coll. Zondagsschoolf. f6.59. B. J. Holsappel te Dalfsen, v. d. Jongel.v. f14.34. L. v. Dijken te Stadskanaal, gev. in de coll. f10. Kerstcoll. f197.60 is f207.60. Mej. A. Toorman te N. Pekela, v. d. Jonged.v. f5.38. R. Spriensma te Gerkesklooster—Stroobos B, busjes f100. Ds. Bakker te Lutten f18.50. L. Schelhaas te Hoogeveen, 't Nikkertje f3. Ds. Middelveld te Hoogkerk, busjes in de kerk f100. K. Vaartjes te Vroomshoop, Kerstcoll. f120.75. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f1 en f2.50 is f3.50. Mej. A. Postma te Oldekerk, busje Jonged.v. f29.05.

1923. Ds. Lammertsma te Appingedam, saldo Kalender f26.75. Mej. J. Mulders te Meppel, bijdragen 100, saldo Kalender f23.02½ is f123.02½. Vej. V. v. d. Blom te Olst, saldo Kalender f23.25. Ds. Stadig te Ezinge, door T. Oosterhoff f5.10, verz. door kinderen f43.90 is f49. H. J. Hakkers te Dalfsen, halve Kerstcoll. f38.16. H. Knotnerus te Zuidbroek, 't Negertje der Kinderen f5. Ger. Kerk te Blokzijl, bijdragen f59.40. Ds. Tonkens te Lutjegast, saldo Kal. f32.10. K. Gaal te Steenwijk, gev. in de coll. f5. Ds. Uijtenhoudt te Coevorden, bijdragen f45. J. K. Gaasterland te Marum, leerlingen M. U. L. O. f8. J. Wedeven te Winschoten, busjes f300. Ger. Kerkeraad te Rouveen, giften f17.45. E. v. d. Veen te Kollum, van de schoolk. f42. L. M. Verhorst te Zalk, 't Nikkertje der school f1.35. W. H. de Jong te Deventer, 't Negertje der school f11. P. Koster te Valthermond van J. S. Hoekstra 700 h. c. is f3.50. Ds. Heidemaa te Zuidbroek, door Mej. M. Lubberts saldo Kal. f18.05, Zend.bl. f10 is f28.05. Ger. Kerk te Westerlee, saldo Kal. f7.61. J. Wolting te Gees, gev. in de coll. f2.50. J. Kruiger te Farmsum, 't Nikkertje der school f38.18 en f15.17 is f53.35. Mej. G. Lenters te Radewijk, saldo Ka. en Zend.bl. f17. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f1. N. N. te Groningen, bij mij bezorgd f10. A. Brouwer te Gasselter—Nijeveen, verz. busjes van A. B. en H. E. f32. A. Visscher te Uithuizen, v. d. centsv. der Jonged.v. f37.70. Mej. T. Hazenberg te Leek, v. d. Jonged.v. f10.30. Ds. Douma te Bierum, door B. en S. Scheper te Holwierde, busjes f39.95. J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. f1. K. Gaal te Steenwijk, door Ds. Pl. v. A. van N. N. f15. L. Nijk h. c. f1.82½ is f16.82½. Ds. Schaafsma te Grijskerk, busjes in de Kerk f10.25½, Tj. S. 75 h. c. is f10.63. Ds. Meijering te Delfzijl, v. d. Bijbelveren. f2.69, coll. op een begrafenis te Biesum f8.50 is f11.19. Ds. Meijerink uit Spijk, gev. in de coll. f10. Ds. de Boer te Garrelsweer, saldo Kal. f11.50. H. T. Schuringa te Wildervank, gev. in de coll. f5 en f12.50 is f17.50. L. v. Klinken te Stads Musselkanaal, v. d. schoolk. f5. H. Oosterhoff te Houwerwijk, busje der school f2.52½, A. v. d. Wal halve

st. f7.50 is f10.02½. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f5. Ds. Middelveld te Hoogerkerk, van P. Eeuwema, saldo Kal. f70.62, Wed. B. f4 is f74.62. Ds. v. d. Veen te Ruinerwold—Koekange f24. G. v. d. Veen te Vroomshoop, v. d. Zend.v. f100. Renkema te Oldekerk, door P. Smid v. d. schoolk. 1200 h. c. is f6. Ds. Meijer te Houwerzijl, v. d. Zend.v. f100. P. P. Pilon te Stedum, v. d. Zend.v. f70, gev. in de coll. f10 is f80. Mej. G. Haan te Groningen, 2 maand. stort. kinderzend.v. f200. Mej. J. Mulders te Meppel, catichisatiebusje f37.33. J. M. Wagenaar te Pekelderweg, Zend. Comm. f25, Knapenv. f12, busje M. Minnema f2.47, busje Mej. Loerop, coll. bruil. J. M. W. en F. T. L. f7.21 is f36.68. Ds. Postema te Veendam, busje Jongel.v. f13.43, van een Weduwe h. st. f5.12½ is f18.55½. J. Aarts te Blokzijl, v. d. Zondagsch. f19.55½. K. Nienhuis Jz. te Wetsinge—Sauwerd, schoolbusje f6.10, knapenvereniging f1.90 is f8. K. v. Sprang te Stad aan het Haringvliet, saldo Zendbl. f1.45. Gezina van Tit te Ulrum f1 en theel. en zilverp. f1. Ds. v. d. Veen te Ruinerwold, busje van J. N. f9.30. Mej. Arends te Niezijl, v. d. Jonged.v. f15. Feike de Boer 120 h st. en 85 h. c. is f3.42½ is f18.42½. Ds. Breukelaar, van M. Bakker te 's Heerenbroek van de kinderen der Prinses Juliana school f5.62. K. Schuringa te Wildervan, v. d. Jongel.v. f28.44.

Soembaweekcollecte.

Schoonoord f105. Een f20.41. Enter f97.85. Nijeveen f92.13. Stedum f240. N. Buinen f72. Gasselter—Nijeveen f83.50. Roden f74.05½. Haaksbergen f52.30½. Veenhuizen f135. Siddeburen f166. Roode-school nag. f3. Uithuizen f501.80. Deventer A. f148.75. Westeremden f138.10. Aduard f219.27. Dalfsen f108.05. Ezinge f102.47½. Borger f40.28. Onstwedde f78.55. Loppersum f255.20. Westerlee f29.47½. Kommerzijl f110.64. Garrelswear f220. Steenwijk f273.86. Zuidwolde (Gron.) f229. Zuidlaren f157.04. Rouveen f381. de Krim f273.75. Valthumond f40.02½. Zuidbroek f82.52½. Midwolda f104. Bierum f268.10. Onderdendam f22.50. Rijssen f70. Haulerwijk f122.65. 't Zandt f61.32. Hijker f42.27. Bedum f326.10. Marum f50. N. Pekela f30.05. Meppel f289.43. Pekelderweg f26.68. Spijk f265. Deventer B f54.63. Gees f51.50. 2e Exlörmond f101.41. Apingedam f392.25. Baflo f231.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 20 Jan. 1923.

Giro no. 51619.

Rekening en verantwoording der Vereeniging „Medische Zending” te Rotterdam.

1 November 1921—31 October 1922.

Alblasserdam 1e halfj. f52.85 2e halfj. f9.65. Berkel 1e halfj. f50 2e halfj. 50. Bleiswijk 1e halfj. f18.65. Bommel 1e halfj. f28 2e halfj. f9.50. Brielle 1e halfj. f11.50. Capelle a. d. IJssel 2e halfj. f10. Charlois

1e halfj. f200 2e halfj. f100. Delfshaven 1e halfj. f100 2e halfj. f150. Dordrecht 1e halfj. f16.35 2e halfj. f42.15. Feijenoord 1e halfj. f24.20 2e halfj. f17.20. Neder-Hardinxveld 1e halfj. f30. Giessen Oud- en Nieuwkerk 1e halfj. f20. Gorinchem 1e halfj. f47.50 2e halfj. f48. Hillegersberg 2e halfj. f51.50. Hendrik-Ido-Ambacht 1e halfj. f7.15 2e halfj. f10. Katendrecht 1e halfj. f88.25 2e halfj. f6670 en f33.75. Kralingen 1e halfj. f36.60, f54 en 40.80 2e halfj. f47.85, 43.50 en 61.30. Leerdam 1e halfj. f5 2e halfj. f5. Maasland 1e halfj. f25 2e halfj. f25. Maassluis 1e halfj. f52.60 2e halfj. f48.46. Molenaarsgraaf 1e halfj. f10 2e halfj. f10. Ottoland 1e halfj. f25.30 2e halfj. f25.50. Ouddorp 1e halfj. f10 2e halfj. f7. Overschie 2e halfj. f27.10. Pernis 1e halfj. f14 2e halfj. 27. Rhoon 1e halfj. f38 2e halfj. f30.50. Rozenburg 1e halfj. f18.60 2e halfj. f19.90. Rijsoord 1e halfj. f27. Rotterdam 1e halfj. f60.45, 61.05, f56, 73.60, f50.50 en f36 2e halfj. f50.10, f62.50, f93.30, f35.10, f61, f40.75 en f50. Schiedam 1e halfj. f50. Schoonrewoerd 1e halfj. f3.50 2e halfj. f2.50. Slidrecht 2e halfj. f33. Strijen 1e halfj. f33.30. Tinte 1e halfj. f5 2e halfj. f5. Vlaardingen 1e halfj. f31 2e halfj. f4. Vianen 1e halfj. f7.75 2e halfj. f8.25. IJsselmonde 2e halfj. f14.75. Zwijndrecht 2e halfj. f90. Classe Barendrecht 1e halfj. f140 2e halfj. f140.

Ontvangen giften Nov. 1921—Nov. 1922.

Rotterdam door br. S. de Jong van busje Da Costaschool f88.76; door Mevr. v. d. N.-v. d. H. van G. f10; door br. Kiesling van de kinderen der Geref. Zondagssch. „Bidd d enHeere des Oogstes” f100; v. K. f1; door br. Koops van B. P. f10; door Mej. Vijgenboom van N. N. f5, van P. v. N. f3, van H. W. f2, van N. N. voor kleine Darwie f1; door Mej. v. d. Kam van Z. f2, van Mevr. Z. f1, van V. f0.50, van de kinderen der Asch v. Wijckschool f5; door Mej. Corbeth van J. C. f1; door br. C. Kiesling van de kinderen der Zondagsschool „Bidd den Heere des Oogstes” f10; door Mej. Breevoort verz. door de leerlingen Bijz. school, Bovendien Oveschie f20.75½. Strijen: door Mej. v. d. Nadort verz. door Trijntje Hoogvliet en Gerardina v. Roon f25. Charlois: door br. v. d. Kooij van Geref. Kerk f20. Rijsoord: door Mej. v. d. Linden van N. N. f1.25. Alblasserdam: door Mej. Jonker van T. K. f0.25. Pernis: door Mej. Noordzij van R. f1, van L. W. f1.50. Katendrecht: door Mej. J. Veldhuizen uit collectezak f3, van zilverpapier verzameld door de kinderen der Paul Krugerschool f1.30, uit het busje van J. Zaal f26.71½. Vlaadingen: door Mej. A. Kwakkelstein van Zondagschool „Jachin” f70 en f50.06. Bleiswijk: door Mej. A. Bos, verz. door de kinderen der Chr. school f30. Dordecht: doo Mevr. Vetten, van N. N. f2.50. Kralingen: door Mej. Den Ouden uit het zendingsbusje der klas Mej. A. v. d. K. f6.15, uit het busje der school van dhr. Allaart f33, van dhr.

V. f5; door Mej. Beddigs van busje Mevr. T. 400 h. c. en f1, te zamen f3, van Mej. A. v. d. K. uit zendingsbusje f3.60; door Mej. Beddigs uit busje der M.U.L.O.-School, Oudedijk f28; van Mej. T. V. 100 h. c., opbrengst zilverpapier en busje klas Mej. A. v. d. K. f4.27½, van C. S. f10; door Mej. Beddigs van T. (Zuidlaren) f4.75 en 250 halve centen; door dhr. L. J. Allaart van busje f39, van busje klas Mej. A. K. f4; door Mej. v. Linschoten van Wed. den O. f1, van H. v. W. f1, van N. N. f9, van D. v. W. f1, van v. de G. f1, van J. H. f1, van B. f2, van N. N. f0.50, van N. N. f1, van R. v. d. H. f0.50, uit het busje van Naaikrans Mej. A. Z. f2.10, Mej. Zwartewaal uit het busje van Naaikrans f2.45; door Mej. Coepijn van Mej. K. f1, van Mej. Dronkert van Vr. f1; door Mej. Torenbeek f8.65, uit busje Zondagsschool „Maranatha” f10.65.

Giften Linnenkast Nov. 1921—Nov. 1922.

Alblasserdam: door Mej. Jonker van Jongedochtersvereen. „Persis” f2.50. Rhon: door Mej. Vijfvinkel van een die het Zendingswerk liefheeft f5. Meerkerk: door Mevr. Wed. Ds. Boeyenga van krans en giften f81. Charlois: van Mevr. Wed. v. d. Bom f4 en f3, van Julianaschool f5, van Mevr. Wed. v. d. Bom f7. Schiedam: door Mevr. v. Voren-v. Driel (Sept. '22), f70, van Krans f100 en f75. Dordrecht: door Mevr. Vetten-Koops, verzameld door Mej. B. C. D. en kinderen der Zondagsschool „Hanna” f10, van naaikrans f10, door Mevr. Vetten-Koops van Zendingskrans f23. Leksmond: door Mej. A. Klours, van „Persis” f5. Molenaarsgraaf: door Mej. v. Essen-Eikelenboom van Krans „Het Mos-

terdzaadje” f41. Kralingen: door Mevr. Bouman van Krans f12.50. Rotterdam: door Mej. v. d. Kooy van Krans Poerbolingo f10; door Mevr. Bavinck van N. N. f5, van A. W. S. (’s-Hage) f10, van Mej. Esser f3, van V. f1.50, van Mej. L. v. d. Kooy f5; door Mej. T. v. d. Kooy van Krans Poerbolingo f16; door Mej. Vermeer van Krans Pertoeloengan f70; door Mej. T. v. d. Kooy van Krans Poerbolingo f2; door Mej. L. v. d. Kooy van N. N. f5. Klaaswaal: door Mej. Goedhart van Krans f10.

OVERZICHT. Ontvangsten.

Contributiën:	
Nov. 1921—Mei 1922	f 1660.10
Mei—Nov. 1922	- 1666.81
Giften:	
Nov. 1921—Mei 1922	- 484.17½
Mei—Nov. 1922	- 212.79

f 4023.87½

Uitgaven.

Drukloon en diverse onkosten	f 152.70
Afgedragen aan Deputaten voor de Zending	- 3871.17½

f 4023.87½

OVERZICHT LINNENKAST.

Ontvangsten.

Aan giften	f 591.50
Van Deputaten	- 137.23

f 728.73

Uitgaven.

Onkosten verzenden	f 53.77
Aan goederen	- 674.96

f 728.73

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Dr. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Tijdelijk te Wonosobo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo met verlof in Nederland, adres Sneek.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. von Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. T. de Jong te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. van Dijk te Pajeti om Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba; met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den Tweeden Druk van de **uiterst practische** uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige octavo-formaat. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten eerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

DE KONING

Met een Bijbelsche-Geschiedenisboek als van **DE KONING** verveelt een kind zich niet. Het geniet van een mooi geïllustreerd werk als:

DE HEILIGE HISTORIE

De prijs van deze uitgaaf, ter grootte van den bekenden „Kaapschen Kinderbijbel”, is **f 3.90** en in fraaien stempelband **f 5.40** en 30 ct. port. De verhaaltrant van **DE KONING** is zoowel vlot als pittig.

Vraagt prospectus bij Uw Boekhandelaar, of liever nog het boek ter inzage.

H. J. SPRUYT - Uitgever - RIJSWIJK (Z.-H.)

DE H. HISTORIE

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Voor al geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk
 Gebonden in heel linnen
 prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.

Oude en Nieuwe Testament met de Berijmde Psalmen, Catech., Formieren enz. . . . . f 3.

UITGEVERS MIJ.
 GEBR. ZOMER & KEUNIG
 WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISSEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN
 Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.

Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIEDE GRONDSLAGEN

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABALIA

GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLL

Geeft uit **5½ pCt.** **PANDBRIEVEN.**

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: Zions prediking. — Van Zendingsaangelegenheden: Een dreigend gevaar. Een Generale Zendingssynode. Art. 123 R. R. — De nieuwe Standaardschool te Pajeti. — Studeerende Javanen in Holland. — Zendingstatistiek. — Ziekenzorg te Wonosobo. — De nood der Surinaamsche Zending. — Een ernstig woord voor onzen tijd. — Over de Zendingconferenties. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending.

Zion's prediking.

O Sion, gij verkondigster van goede boodschap, klim op een hoogen berg; o Jeruzalem, gij verkondigster van goede boodschap, hef uwe stem op met macht, hef ze op, vrees niet, zeg den steden van Juda: Zie, *hier* is uw God. Jesaja 40 : 9.

Naar Jeruzalem trekken de pelgrims op om zich daar te buigen voor den Heere Israëls God.

Grote bekoring heeft deze stad Gods voor die Hem vreezen.

Hare eere is niet gelegen in een wereldheerschappij door 't geweld der krijgswapenen. Ze is de stad des vredes. Is niet gelegen in den roem der menschelijke wetenschap. Sion roept tot ootmoed. Harer is niet de schittering der kunst. Ze spreekt meer het vrome hart toe dan het bewonderend oog. In haar midden heeft de eeuwig Levende zijn altaren, zijn heilige woning.

Sion en Jeruzalem hebben hier dezelfde beteekenis. Het oog is op de geestelijke waardij in het bijzonder gericht.

Er gaat een prediking van Jeruzalem uit naar den wijden omtrek. Als de pelgrims den Olijfberg beklimmen, zien ze reeds van verre de rookzuil, die van het altaar opstijgt en zich daarboven in de diep blauwe lucht een weg baant. Dat is de prediking, die heenwijst naar den hemel, de vaste plaats der woning van Israëls en der volkeren God. Die prediking spreekt

van de rijke beloften voor het volk des Heeren. 't Is een voortdurende herinnering aan de trouw en de genade van den Allerhoogste. Ze spreekt van schuldvergiftenis en eeuwig leven, van vrede en vreugde.

Verre rondom is deze prediking zichtbaar. En in den tempel zingt de vrome zanger: „Hooft dit alle gij volken; neemt ter oore alle gij inwoners der wereld.”

Sion leeft niet voor zichzelf. Jeruzalem is niet zelf genoegzaam. Het roept in haar psalmen allen op om met haar den Heere te verheerlijken en te deelen in den vrede des harten.

Eénige beteekenis van het echte Jeruzalem te midden van de harde zelfzucht aller volken, een zelfzucht, die het bloedig spoor door de geschiedenis trekt, die het arme menschenhart verstijft.

Het predikt de goede booschap van den hemel, waar het hart zich heen mag wenden in den gebede.

Maar deze prediking is dan toch veel te beperkt bij zoo dierbaren inhoud. Ze kan niet eens door alle steden van Juda worden gezien. De heuvelen van Jeruzalem zijn niet hoog genoeg om door allen opgemerkt te worden. Sion moet zich verheffen om allen te kunnen bereiken. Zie daar de machtige Olijfberg. Klim op dezen met uw troostvolle beloften en verhef vandaar uw stem. Het is noodig, want de beloften Gods zijn immers voor alle volkeren, die in u zullen gezegend zijn.

Doch Jeruzalem kan zich niet zoo maar verheffen. Ze kan dit alleen, wanneer haar Koning tot haar gekomen is. Haar Koning door God gezalfd over Sion den berg zijner heiligheid. Ze kan ook met haar beloften alleen de volkeren niet ontmoeten.

Het woord van Jesaja boort diep in de toekomst als een profetische lichtstraal door.

De Koning komt en Jeruzalem jubelt Hem tegen: „Hosanna, gezegend Hij die komt in den naam des Heeren.” Hij komt om de beloften in vervulling te doen gaan.

De hooge Olijfberg is alleen te bereiken door het dal. Door de diepte naar de hoogte. Jezus ging uit Jeruzalem over de beek Kedron. Zelfs deze diepte is nog ongenoegzaam, daar vindt Hij bij den opgang een Gethsemane. Het moet nog door verschrikkelijker diepte, door den afgrond van dood en graf naar de opstanding ten eeuwigen leven.

Maar dan gaat het ook naar den top van den Olijfberg met de discipelen, de vertegenwoordigers van het eeuwige Sion Gods.

Op dezen hoogen berg is nu des Konings roepstem, de goede booschap te brengen den steden van Juda en alle volkeren. Zie hier is uw God. De schaduw is nu klaarheid geworden. Sion kan nu alle volkeren ontmoeten met den rijkdom der genade in den Christus, haar eeuwigen Koning. Ze heeft nu voor haar prediking een inhoud zoo rijk, zoo heerlijk, dat ze met 't gelaat stralend van vreugde kan spreken van leven, eeuwig leven.

Jeruzalems muren zijn nu te eng, Sions hoogten te laag voor de boodschappers van goede tijding. De geestelijke rijkdom kan alleen door geestelijk Israël gebracht, gepredikt worden. Daarom is ook de Olijfberg nog te laag om vandaar allen ten zegen te zijn. Gij verkondigster van goede booschap predikt het Evangelie alle creaturen.

Het Sion der nieuwe bedeeling moet dus onder de volkeren uitgaan met de blijmare.

Voor het Jeruzalem der schaduwen is het bestaan verder overbodig geworden. Maar al wordt dit straks verguiseld, het echte Jeruzalem sterft nooit. Kenmerk van haar is de rijke bedeeling des Geestes. De rookzuil van het altaar verdwijnt, want met ééne offerande heeft Jezus in eeuwigheid volmaakt degenen die geheiligd worden. De geestelijke beteekenis

treedt op den voorgrond. Sion, predikster van goede boodschap, hef uw stem op met macht, zoodat alle volkeren het hooren.

Ze is predikster. Dat is geen bijzondere zaak. Het is haar kenmerk haar eigen karakter. Als ze niet predikt het heil des Heeren, is ze niet kenbaar als het Sion Gods. Daarom wekt Jesaja als 's Heeren dienstknecht haar op om aan deze heilige roeping te voldoen. Zij heeft de woorden des levens. De arme wereld rondom heeft, bewust of onbewust, behoefte aan deze goede boodschap. Waarom zou ze dan zich niet verheffen en de wereld zegenen met haar getuigenis? Of mag haar de vrees weerhouden bij de volkeren een minder aangenaam onthaal te vinden? Het behoeft niet. Vrees niet, laat God Zijn dienstknecht zeggen, er is geen reden voor, integendeel, hef uw stem op met macht.

Heerlijk deel te hebben aan de genade den Sionieten bewezen. Medeburgers der heiligen en huisgencoten Gods te zijn. Het is 't voortreffelijkste, wat den mensch geschonken wordt. Het gaat over dood en graf heen. Heerlijk dan ook deel te hebben aan de heilige roeping der gemeente, verkondigster van goede boodschap te zijn. Klim op een hoogen berg is de beeldspraak om 's Heeren kerk op te wekken zich over de gansche aarde te verbreiden en overal te Evangeliseeren.

In Gods werk is alles juist bepaald, ook de kostelijke gave voor Zijn Sion in Nederland om de goede boodschap te doen hooren aan de millioenen, die leven onder onze vlag.

Heerlijk dan, als ons antwoord op deze roepstem is: Zie hier ben ik Heere, voor Uw dienst, want 't is Uwe zaak, de Uwe bovenal.

O. B.

G.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een dreigend gevaar voor de Gereformeerde Zending.

Sommige uitlatingen in de pers doen vermoeden, dat in onze kringen de meening opkomt, alsof de Geref. Kerken voor de Zending thans wel genoeg doen en in dit opzicht over zich zelf wel tevreden mogen wezen. De vrees is al uitgesproken, dat de verzorging van het eigen kerkelijk leven schade zou lijden doordat de Zending zooveel van de Gemeente vordert. En meermalen werd hier en daar een stem beluisterd, dat er tegenwoordig voor de Zending minstens wel genoeg, zoo niet te veel, gedaan wordt.

Het zou een ramp worden voor onze kerken, indien deze voorstelling zich onder ons ging vastzetten. Het is daarom hoog tijd, dat hiertegen eens met klem worde gewaarschuwd. Misschien hebben de z.g. „Zendingsmensen” er zelf wel een beetje schuld aan, dat de gedachte zich gaat vormen, dat wij Gereformeerden voor de Zending zoo heel veel doen. Want die „Zendingsmensen” hebben ons nog al eens geprezen, vooral als zij weer wat hebben moesten. En het is betrekkelijk ook wel waar, dat er de laatste jaren veel is gegeven. Sinds 1892, dus

in dertig jaar tijds, zijn de inkomsten voor onze Zending vertienvoudigd. Er wordt den laatsten tijd door onze Kerken ongeveer drie ton per jaar voor de Zending bijeengebracht. Stellig is dit een mooi cijfer. Maar als men het eens goed bekijkt, dan geeft dat betrekkelijk mooie cijfer allermint reden tot zelfvoldaanheid. Immers, onze Kerken tellen ruim 500.000 zielen. Er wordt dus gemiddeld genomen — rijk en arm, oud en jong door elkander — ongeveer 60 cent per ziel in 't jaar voor de Zending geofferd of anders gezegd: ruim één cent in de week. Één cent in de week — is dat veel? Mag daarvoor zelfs wel het mooie woord „offeren” gebruikt worden? Ik stem toe, dat er zijn voor wie één cent in de week in dezen tijd van malaise metterdaad veel is. Maar voor de groote meerderheid van ons volk beduidt dit niets.

Het moet daarom eens uit wezen met het gepraat, alsof wij voor de Zending zooveel doen.

In het Buitenland zijn er Kerken bij wier offervaardigheid voor de Zending onze Zendingsoffervaardigheid zelfs niet in de schaduw kan staan. Zelfvoldaanheid is nooit een christelijk sieraad. Maar zij past ons wel

allerminst op het terrein der Zending.

En voor den arbeid der Zending op Soemba en Java zou het hoogst gevaarlijk kunnen worden, als we gingen meenen dat we met onze Zendingsactie het hoogtepunt nu wel hebben bereikt en misschien wel iets naar beneden kunnen. Het zou voor dien arbeid noodlottig kunnen worden, als in den boezem onzer Kerken de toewijding voor de Zending ging dalen.

De Heere zegent onze Zending zoowel op Java als op Soemba. Men zie maar de statistiek, die in hetzelfde no. van dit blad is opgenomen. De Gereformeerde Zending groeit. We mogen er God voor danken. Maar eene groeiende Zending, vraagt ook een groeiende toewijding van kracht. En dit zegt allereerst, dat de liefde voor de Zending moet groeien. En als de liefde groeit, dan groeit het gebed. En als het gebed groeit dan komt al het andere van zelf in orde. We mogen dus onze Zendingsactie niet uitgegroeid achten, veel minder ze inkrimpen. Ons heerlijk groeiend Zendingswerk op Java en Soemba roept om groeiende Zendingsactie in den boezem onzer kerken.

En misschien zou inkrimping onzer Zendingsactie aan ons eigen kerkelijk leven nog meer schade doen dan aan de Zending. Te weinig wordt het begrepen, dat de Kerken er allereerst zelf door gezegend worden, wanneer zij krachtig meewerken in de Zending. Ook hier geldt het, dat de zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Meermalen is 't beeld gebruikt van een groeiende boom. Naarmate de stam meer levenssappen toevoert aan de takken, groeien die takken, maar groeit ook de stam. Wie ter wille van den stam de takken er ging afkappen of de toevoer van sappen ging tegenhouden, zou aan den stam geen dienst doen. Die dwaasheid zou allereerst den stam zelf schaden, want de stam groeit van de sappen, die hij aan de takken toevoert, dus van transitio. Zoo is het ook met de Kerken en de Zending. Aan den stam van het kerkelijk leven groeien onderscheidene takken. De Zending is een van de voornaamste takken, die uit den stam uitgroeien. En nu heeft er de stam geen schade van, als hij dien tak in ruime mate sappen toevoert. Integendeel, daarbij heeft de stam zelf voordeel. Het zou allereerst aan den stam van het kerkelijk leven schade doen, als de toevoer van levenssap naar den tak der Zending belemmerd werd. Een kerk, die ter wille van het eigen kerkelijk leven op de uitgaven voor de Zending gaat bezuinigen, zal in de eerste plaats zelf de schade daarvan ondervinden.

Een generale Zendingssynode.

In de „Acta van de tweede Zendingssynode der Gereformeerde Kerken van Utrecht en Gelderland”, gehouden te Arnhem den 29en November 1922 is een zeer belangwekkend rapport opgenomen, ingezonden door den Miss. dienaar Ds. Netelembos te Poerworedjo. Ds. Netelenbos schrijft daarin o.a. ook dit:

„Ik denk wel eens of het niet goed zou zijn een Generale Zendingssynode te houden. Formeel zal daartegen wel evenmin bezwaar zijn als tegen eene Particuliere Zendingssynode. Op zulk een vergadering kan dan eens, met cijfers en feiten kalm en zakelijk, zonder oratorie en wat dies meer zij, aangetoond worden, wat het eigenlijk zegt, dat we ons tot het Zendingswerk op het dichtbevolkte Midden-Java ten Zuiden aangeregt hebben. . . . Met alle waardeering voor het vele, door onze Generale Synode altijd voor de Zending gedaan, waag ik het deze gedachte in alle bescheidenheid uit te spreken. Misschien is er iets in, dat nadere overweging verdient.”

Uit de Acta dezer Zendingssynode is niet gebleken, dat de Synode op de gedachte van Ds. Netelenbos is ingegaan en het initiatief heeft genomen om tot een Generale Zendingssynode te komen. Zeer goed is het te begrijpen, dat Ds. Netelenbos, die zelf midden in het Zendingswerk staat, wel zou willen, dat er een Generale Synode kwam, die zich alleen met de zaken der Zending bezig hield. Maar het komt ons toch voor, dat er tegen zijn voorslag wel eenige bedenkingen zijn in te brengen. Ik zou niet gaarne zijn oordeel onderschrijven, dat er formeel tegen 't instellen van eene Gen. Zendingssynode evenmin bezwaar zou zijn als tegen een Particuliere Zendingssynode. Het schijnt mij toe, dat er tegen eene Generale Zendingssynode wel ter dege formeele bezwaren bestaan.

Wanneer Kerken uit het ressort van twee Particuliere Synoden met elkander samenwerken, gelijk dit het geval is in Friesland-Noord en -Zuid en in Utrecht en Gelderland, dan is een Zendingssynode uitnemend op haar plaats. Wij die Kerken, ofschoon zij in de Zending samenwerken, in twee particuliere synoden samen komen, kunnen zij in hare gewone kerkelijke vergaderingen niet bijeenkomen om de gemeenschappelijke zaak der Zending te behandelen. En dan is het uitermate gewenscht, dat voor de behandeling der Zendingsaangelegenheden een opzettelijke Zendingssynode samenkomt, waarin alle samenwerkende kerken zijn vertegenwoordigd.

Indien echter Kerken, die allen tot het

ressort van slechts één Particuliere Synode behooren, in de Zending samenwerken, gelijk b.v. in Noord-Holland, dan is er m. i. wel ter dege bezwaard tegen het organiseren van eene aparte Zendingssynode. Voor zoover dit noodig is behoort dan de Zending op de gewone Particuliere Synode te worden behandeld.

Naar goede opvatting is de Zending een normale tak van het kerkelijk leven. Zij behoort hare plaats te hebben in het leven der kerken, gelijk alle andere kerkelijke aangelegenheden. Zij is niet iets buitengewoons, waarvoor ook buitengewone kerkelijke vergaderingen moeten worden belegd. Ik vrees, dat 't, indien 't dien weg opging, tot schade zou uitloopen zoowel voor de Kerken, als voor de Zending. Het zou ten eerste de gedachte in de hand werken, dat de Zending eigenlijk buiten het gewone kerkelijke leven staat en dus voor de Kerken ook niet bepaald noodzakelijk is. En dat zou gevaarlijk zijn niet alleen voor de Zending maar ook voor de Kerken zelf. Nog veel te veel leeft de gedachte alsof de Zending geen wezenlijk deel uitmaakt van 't kerkelijk leven. Het leven eener Kerk, die „niet aan de Zending doet”, is krank. Gelijk alle andere kerkelijke zaken behooren ook de zaken der Zending — voor zooveel noodig — in de gewone kerkelijke vergaderingen van Kerkeraad, Classe, Particuliere Synode en Generale Synode behandeld te worden. Uit een formeel oogpunt lijkt het me daarom zeer ongewenscht eene opzettelijke Generale Zendingssynode bijeen te roepen.

En evenmin zie ik praktische redenen, die daartoe dringen.

Ik had het genoegen sinds 1899 geregeld de Generale Synode bij te wonen. Nooit heb ik echter opgemerkt, dat de Synode voor de behandeling van de zaken der Zending geen voldoende gelegenheid gaf of weigerde daaraan de noodige aandacht te schenken. Integendeel mag gezegd, dat de laatste twintig jaren de Zending op onze Generale Synoden steeds een breede plaats innam. Het komt mij dus voor, dat eene Generale Zendingssynode geheel overbodig is, terwijl bovendien de samenkomst van zulk een Synode een niet onbeduidend bedrag aan de Kerken zou kosten.

Artikel 123 van het Regeerings-reglement.

In het Roomsche-Katholieke Koloniaal Missie-Tijdschrift heeft Dr. J. G. C. Vriens eene door hem gehouden rede in druk gegeven, waarin hij een krachtig pleidooi voert voor de afschaffing van Art. 123 van het R. R. Ned. Indië.

Ook van Gereformeerde zijde is tegen dit voor de Zending smadelijk artikel onderscheidene malen met kracht geprotesteerd. Letterlijk luidt Artikel 123 aldus:

„De Christen-leeraars, priesters en zendingelingen moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch-Indië te mogen verrichten.

Wanneer de toelating schadelijk wordt bevonden of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken.”

Terecht herinnert Dr. Vriens, dat ook de Gereformeerden wenschen, dat dit Art. 123 worde geschrapt. In de Acta van de Generale Synode van 1914 is een rapport opgenomen, dat is opgesteld door wijlen Ds. Rudolph en waarmede de Synode haar instemming uitsprak. Hierin werd niet minder scherp Art. 123 bestreden dan Dr. Vriens dit doet, terwijl tevens het standpunt wordt aangewezen, dat wij te dezer zake innemen. Dit standpunt wordt nog steeds onder ons gehandhaafd. Mij is geen enkel Gereformeerde bekend, die het voor Art. 123 opneemt.

Dr. Vriens meent echter, dat het bij ons wat begint te haperen. Hij schrijft:

„Nu is er den laatsten tijd veel geschreven over art. 123 waaruit onder meer voor den dag komt, dat de vroegere eenstemmigheid in Gereformeerde kringen om het art. afgeschaft te krijgen, waarop ook in de Kamers is aangedrongen van Antirevolutionairen kant, niet meer bestaat. De oorzaak daarvan moet men echter niet zoozeer zoeken in *verandering van beginsel*, dan wel in *vrees voor de werkzaamheid der Katholieke Missie*”.

Ik meen, dat we Dr. Vriens wel kunnen geruststellen.

De „vroegere eenstemmigheid in de Gereformeerde kringen” bestaat nog. Art. 123 in zijn tegenwoordigen vorm moet om zijn oorsprong en inhoud zoo spoedig mogelijk opgeruimd, ook al is het, dat de Ned. Regeering de laatste jaren van dit artikel nooit misbruik maakte. Daarover denken, naar ik meen, alle Gereformeerden nog volkomen eenstemmig.

Dr. Vriens vergist zich, indien hij meent, dat er onder ons zouden zijn, die uit „vrees voor de werkzaamheid der Katholieke Missie” voor behoud van het tegenwoordig artikel 123 zouden pleiten. Het is trouwens nooit aan de „Gereformeerden” bijzonder eigen geweest om bang voor Rome te zijn. En dat is nog niet het geval.

Maar een geheel andere vraag is of men

het onder ons eenstemmig gewenscht acht om art. 123 zoo maar zonder meer op te heffen en daardoor de deur wijd open te zetten voor de z.g. dubbele zending.

Met dubbele Zending bedoelt men, dat er twee verschillende zendingen, b.v. een Roomsche en een Protestantsche tegelijk op een zelfde plaats in concurrentie met elkander gaan werken.

En nu zijn er metterdaad onderscheidene Gereformeerden, zoowel hier te lande als in Indië, die „dubbele Zending” ten zeerste afkeuren. En dat niet omdat men bang is voor de werkzaamheid der Roomsche Zending, maar wel omdat men het voor de Inlandsche bevolking een ramp acht, als er twee verschillende zendingen op eenzelfde plaats gaan werken. Men oordeelt, dat de onderlinge strijd, die daaruit noodzakelijk

moet voortvloeien, zeer ten nadeele van de bevolking zal zijn. De Inlandsche bevolking is daarvoor nog niet rijp. En daarom zou men wel wenschen, dat de Regeering bij de opheffing van Art. 123 *in het belang van de Inl. bevolking* zoo mogelijk eene regeling trof, waardoor de z.g. dubbele Zending wordt tegengegaan. Zelfs zijn er wel onder de Gereformeerden, die van oordeel zijn, dat het op den weg der Regeering ligt om in het welbegrepen belang der Inlandsche bevolking er voor te waken, dat zij niet worde blootgesteld aan het gevaar der „dubbele Zending”. Maar ook die Gereformeerden, die gaarne zouden zien, dat de „dubbele Zending” werd tegengegaan, zijn toch allen voor de opheffing van Art. 123.

22 Febr. 1923.

W. B.

Bij de photo.

De nieuwe Standaardschool te Pajeti.

D w. z. een nieuw gebouw voor de Standaardschool, want als school bestaat ze al vanaf 1914.

De toen gebouwde school had 3 kleine lo-

plaatsen, als we konden krijgen. Was het karakter van de school toen niet gewijzigd, dan zou men toen reeds hebben moeten bouwen.

Doch toen is de Standaardschool geworden een vervolgschool, waardoor het aantal leerlingen daalde.

kalen. Klein, natuurlijk; want als men een school begint, waarvan men niet weet, waar en hoe leerlingen te zullen vinden, meent men al spoedig voldoende ruimte te hebben.

Het bleek echter reeds na een paar jaar, dat we niet zooveel leerlingen konden

Dat zit zoo. Oorspronkelijk was de Standaardschool een volledige Inlandsche school met een 1e, 2e, 3e, 4e, facultatief 5e, klas. Wat lezen, schrijven en rekenen betreft ging ze ongeveer zoover als de 5e klas van een lagere school in Holland.

Na een paar jaar zoo gewerkt te hebben,

heb ik de 1e en 2e klas laten vervallen. Er bleef dus toen een tweeklassige school over; later werd dat uitgebreid tot 3 klassen. Tot de school konden nu dus alleen kinderen worden toegelaten, die reeds eenig onderwijs genoten hadden. Kinderen van de volksscholen dus.

De volksschool is een heel eenvoudig schooltje met 4 klassen, waar alleen Bijbelsche geschiedenis, lezen, schrijven, rekenen en zingen wordt onderwezen.

Kinderen, die wat meer wilden leeren, konden nu van de Volksschool overgaan naar de Standaardschool; uit de 3e klas Volksschool werden ze geplaatst in de 1e klas Standaardschool. De naam vervolgschool geeft alzoo juist het karakter van deze laatste aan.

Sedert 1920 bestaat er nu ook zulk een vervolgschool te Karoeni.

Volksscholen zijn er 45 op het geheele eiland. De verste op een afstand van meer dan 200 K.M. van Pajeti verwijderd. Van bijna al die scholen zijn er reerlingen te Pajeti, zoowel van 't uiterste Oosten als van het uiterste Westen.

Wijl de kinderen van verre komen is het noodzakelijk, dat ze te Pajeti intern zijn. Daarvoor heeft de Standaardschool haar internaat. Van dat gebouw zal D. V. een volgende keer een kiekje worden gegeven.

Hoewel er slechts 3 klassen zijn, telt het schoolgebouw 4 lokalen. Eén er van is bestemd voor den Normaalcursus. Dat is een cursus tot opleiding van onderwijzers voor de volksscholen.

Jongens van goeden aanleg en die hoop geven Christen te zullen worden, kunnen, nadat ze met goed gevolg de Standaardschool doorloopen hebben, tot den normaalcursus worden toegelaten.

Aan het hoofd staat de heer T. Mobach. De geheele opleiding is voor zijn rekening. Een arbeid, van niet genoeg te waardeeren beteekenis voor de Zending op Soemba.

Aan de Standaardschool zijn 3 Inlandsche onderwijzers verbonden. Ze staan op de photo voor de school. De middelste, de grootste, is het Hoofd. Rechts en links staan zijn onderwijzers. De Inlander, die het meest rechts staat is onze helper bij de huishoudelijke werkzaamheden in 't internaat.

Het onderwijs op alle scholen wordt in het Maleisch gegeven.

Zwolle, 9 Febr. '23.

T. v. DIJK.

Studeerende Javanen in Holland.

In de laatste 20 jaar ontwikkelt Java zich in snel tempo op allerlei gebied zoowel maatschappelijk als geestelijk.

Ook de Zending op Java heeft veel stof

tot dank mogen boeken. Verscheidene Zendingshospitalen en Christelijke scholen zijn opgericht, en vele terreinen zijn opengestaan voor het evangelie. Evenwel mag de Zending zich niet blind staren op de resultaten, welke zij op haren arbeid heeft verkregen.

Het is van groot belang, dat de zending zich bemoeie, niet alleen met het zendingswerk, zooals dat alleen op Java geschiedt, maar met al de gebeurtenissen van den dag buiten Java, welke indirect op de verdere ontwikkeling van het Javaansche volk invloed uitoefenen.

Uit Java komen voortdurend jongelieden in Holland om te studeeren, om zich de westersche kennis eigen te maken, om later als geschikte werkrachten voor hun land en volk te kunnen arbeiden. Deze Javanen komen in Holland zonder een vast beginsel. Nu ja, zij hebben wel een godsdienst, het Mohamedanisme, maar dit is slechts in naam. Het meerendeel is vrijzinnig, d.w.z. zonder godsdienst; misschien zijn er enkelen, die Islamiet of Boedhist van hart zijn.

Deze Javanen komen spoedig in aanraking met het communisme, dat hen met open armen ontvangt. Blij een nieuw gebied te hebben gevonden om het streven naar „omverwerping der gansche maatschappelijke orde" ingang te doen vinden, worden deze jonge studenten volgepropt met het verderfelijke gif dezer valsche idealen. Het is niet moeilijk om bij het volk, dat onder vreemde overheersching staat, ontevredenheid te wekken. Het smeult als een kolenvuur. De verbanning van sommige leiders van oproerige bewegingen geven hiervan reeds het levendige bewijs.

De Javanen komen na afgestudeerd te zijn, straks op Java terug als: *dokter, rechtsgeleerde, ingenieur, onderwijzer* etc. en nemen straks de voornaamste posities in het maatschappelijk leven in en krijgen langzamerhand de leiding van het volk in handen. Het behoeft geen betoog, dat een communistisch volksleider voor de zending een groot gevaar beteekent.

Het is daarom van zoo groot belang, dat de zending hare aandacht schenke aan de intellectuele Javanen, wijl deze een grooten invloed kunnen uitoefenen op de volksbeweging in Indië.

Wat nu te doen?

Er moet onder de studeerende Javanen in Holland gewerkt worden.

Ongetwijfeld zal de Ned. Chr. Stud. Vereeniging ook hare bemoeienis niet onthouden, om onze christelijke studenten aan te moedigen hun veel mogelijk contact te zoeken met hun Javaansche collega's, teneinde

tusschen hen een vriendschapsband te leggen en het verouwen trachten te winnen. Het resultaat daarvan zal dit zijn, dat zij tenslotte worden heengewezen naar den Christus om straks met den psalmist te betuigen:

Ja, elk der vorsten zal zich buigen,
En vallen voor Hem neêr;
Al 't heidendom Zijn' lof getuigen,
Dienstvaardig tot Zijn eer.

Wat baat het ten slotte een volk, als het in ontwikkeling zeer hoog staat, maar zijn ziel verliest? Wanneer er in Holland christelijke families zijn, die zich over het lot van de Javaansche studenten willen ontfemen, door deze bij zich in huis te nemen, zij het ook tegen betaling, dan komen deze jonge mannen vanzelf in aanraking met het christendom.

Zij hooren thuis Gods woord in het lezen en in het gebed. Zij leven in een christelijke sfeer.

Zoo kan de invloed, welke op deze wijze op het hier vertoevend deel van het intellectueele Java wordt uitgeoefend aan de uitbreiding van het christendom in Indië ten goede komen.

Ik voel wel voor de bezwaren van sommige huisgezinnen om een vreemdeling als huisgenoot op te nemen, vooral indien men vooruit weet, dat die persoon niet leeft uit hetzelfde beginsel.

Maar dit bezwaar zou gemakkelijk zijn te ondervangen, zoo hier in Holland en in Indië een comité werd gevormd, om de studeerende Javanen een tehuis te bezorgen en bij verder verblijf in Holland van raad en voorlichting te dienen.

Van zulk een comité zou de N. C. S. V. de rechterhand kunnen zijn.

Raden S. Nimpoeno.

Amsterdam, Jan. 1923.

Er bestaan reeds Comité's, die zich ten doel stellen aan Indische jongelieden, die in Nederland studeeren, christelijke huisvesting te bezorgen. Maar het resultaat is tot heden nog gering. Ook de Ned. Christ. Stud. Ver. doet krachtige pogingen om met die jongelieden aanraking te krijgen. Ook die pogingen dragen echter tot heden nog weinig vrucht. Maar het doel, dat de heer Raden S. Nimpoeno in bovenstaand schrijven beoogt, verdient stellig de belangstelling van allen, die het wel meenen met Indië.

Red.

Ziekenzorg te Wonosobo.

Men schrijft ons uit Wonosobo:

Wat reeds lang als gerucht de ronde deed is thans helaas bevestigd:

De Zending trekt zich uit Wonosobo terug

en zoo zou ook het Ziekenhuis met 1 Jan. gesloten moeten worden.

Wij hebben dit niet te beoordeelen. Na langdurig wikkelen en wegen van alle voor en tegens, ook van de adviezen uit Indië, is een besluit gevallen en dat zal uit een generaal oogpunt gezien wel het beste zijn voor Midden-Java. Plaatselijk blijft het intusschen een droevige zaak, dat een Ziekenhuis, hetwelk in een dringende behoefte blijkt te voorzien, niet meer door de Zending kan gedreven worden.

Alle argumenten van hier uit aangevoerd hebben dit niet kunnen voorkomen en voor degenen, die nu anderhalf jaar gewerkt hebben om de continuïteit te behouden na het overlijden van Dr. Gehrels, is het ook een persoonlijke teleurstelling, dat het werk van dien dokter a. h. w. te vergeefs is geweest en geen vervanger voor hem gezonden wordt.

Dubbel pijnlijk wordt het echter, nu de Kerk van Delft zoo lang gearzeld heeft (blijkbaar nam zij haar besluit ook niet van harte), dat de tijding omtrent het sluiten van het hospitaal pas den 10en December hier aankwam. Dit is geen manier van doen.

Geen dokter kan in 20 dagen alle zieken beter maken (tenzij dan volgens Uilenspiegels methode) en het personeel kan toch ook maar niet op stel en sprong ontslagen worden.

Dat de Zending dit onvruchtbare en door zware slagen getroffen terrein opgeeft — men kan het aan de inwoners begrijpelijk maken. Maar dat dit zóó plotseling geschiedt, dat alle tijd voor een behoorlijke afwikkeling ontbreekt — dit maakt een ongunstigen indruk en is een onschoon einde aan een edel streven van achttien jaren.

Toch heeft de medische Zending niet te vergeefs gewerkt. De behoefte aan een redelijk goed ingericht en op particulieren voet gedreven ziekenhuis naast het uiterst primitieve en door de stroefheid der bepalingen geheel onvoldoende Gouvernements inl. Ziekenhuis wordt zeer levendig gevoeld en de mogelijkheid van zulk een inrichting is door de Zending bewezen. Deze heeft den weg gewezen, gelijk zoo dikwijls.

Het dreigend wegvallen van dit ziekenhuis heeft het particulier initiatief en de bereidwilligheid tot financieel bijdragen plotseling zeer krachtig opgewekt en zoo is (nadat alle pogingen om het Ziekenhuis voor de Zending te behouden vruchteloos waren gebleken) de neutrale vereeniging „Ziekenzorg” opgericht, die na hare oprichting op 12 December thans reeds beschikt over pl.m. 700 gulden aan maandelijksche contributies,

waartoe Inlanders en Chineezers evenals de Europeesche ingezetenen ieder naar vermogen het hunne hebben bijgedragen.

De lijst van inl. contribuanten (f 0.25, f 0.50, enkele hoogere) brengt f 70.— op! Deze menschen, meerendeels in 's Lands dienst, hebben reeds recht op vrije geneeskundige behandeling en medicijnen. Wel een bewijs, dat ze daarnaast de aanwezigheid van een particulier Ziekenhuis (en daarmee van twee Doktoren ter plaatse) op prijs stellen. Dit heeft de Zending hun geleerd! „Ziekenzorg” zet het Ziekenhuis voort en

huurt daartoe de gebouwen met den inventaris van de Zending. Een deel van de zware kosten der laatste jaren (algeheele vernieuwing der gebouwen; overtocht van het gezin Gehrels) kan op deze wijze in de Zendingskas terug vloeien en elders nuttig besteed voor hetzelfde doel.

Tevens heeft verhuuren dit voordeel, dat alles eigendom der Zending blijft, zoodat als betere tijden aanbreken, het opnieuw openen van een Zendingshospitaal niet onmogelijk is gemaakt, wat bij verkoop wel het geval zou zijn. Uit het Ind. Kerkblad.

Statistisch Overzicht van de Zending der Geref. Kerken.

ZENDENDE KERK	ARBEIDS- TERREIN	MISS. DIENST Aantallen						MED. DIENST Aantallen.					School Dienst Aantallen			
		Geïnst. Kerken	Posten	Miss. predikanten	Helpers dienst d.w.	Colporteurs	Zielen	Belijdende leden	Miss. artsen	Gedipl. Eur. verpl.	Inl. verpleegden	Hospitalen	Hulp hospitalen	Scholen ³⁾	Leerkrachten	Leerlingen
Batavia (1)	Weltevreden	—	1	—	12	—	157	110	—	—	—	—	—	—	—	—
Soerabaia	Soerabaia	—	1	—	12	—	45	20	—	—	—	—	—	1	4	108
Rotterdam	Poerbolinggo	3	13	1	9	5	495	260	1	1	24	1	—	4	12	290
Utrecht	Poerworedjo	3	10	1	11	5	532	276	2	2	30	1	1	6	15	350
Heeg	Keboemen	1	10	1	10	1	461	231	2	2	33	1	1	6	15	410
Amsterdam	Djoejakarta	1	9	1	9	5	880	448	4	3	100	1	9	6	16	500
Delft	Solo	1	9	1	9	10	641	430	2	2	50	1	2	6	21	900
Delft	Wonosobo	—	4	—	3	2	60	31	—	1	9	1	—	2	6	140
Middelburg	Magelang	—	7	1	9	5	201	107	—	—	—	—	—	4	8	160
Appingedam	Melolo	1	1	1	7	—	551	198	—	—	—	—	—	45	79	2299
Kampen	Kambaniroe	1	1	1		—	347	117	—	—	—	—	—			
Hoogeveen	Pajeti	—	1	1		—	101	48	—	2	10	—	1			
Groningen A	Karoeni	—	2	1	—	—	135	77	—	—	1	—	1	—	—	—
TOTAAL		11	69	10	69	33	4606	2353	11	13	257	6	15	80	176	5157

¹⁾ Onder voogdij van deze Kerk bestaat te Weltevreden een Gemeente der Rijsche Batak zending.

²⁾ Deze helpers voeren den titel „Goeroe-Indjil.”

³⁾ Hieronder zijn alleen begrepen de (Inl. 2e kl.) Zendingscholen en dus niet de Christ. Holl. Ind. scholen, wjl die niet rechtstreeks van de Zending uitgaan.

Dit overzicht is ontleend aan het „Handboekje ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland”.

Het geeft ons een beeld van den toestand zooals die was in het najaar van 1922.

Als we dit overzicht vergelijken met de statistiek van het vorige jaar — zie Zendingsblad Mei 1922 — geven ons deze schijn-

baar dorre cijfers rijke stof tot blijdschap en dank.

Er was op de meeste Zendingsposten, vooral in de Vorstenlanden een krachtige vooruitgang.

Soerabaia, Poerworedjo en Wonosobo bleven gelijk in zielen aantal. Batavia ging achteruit met 186 of 54 pCt. (Dit is zeker een gevolg van het zelfstandig worden van een Batak gemeente aldaar met een leden-aantal van 363 zielen?)

Poerbolinggo ging vooruit met 35 zielen of 7,5 pCt., Keboemen met 33 of bijna 8 pCt., Djoeja met 118 of 15 pCt., Solo met 143 of 28 pCt. Magelang met 35 of 21,5 pCt., Melolo met 40 of 7,8 pCt., Kambaniroe met 23 of 10 pCt., Pajeti en Karoeni met 28 of 13,5 pCt.

W. B.

De nood der Surinaamsche Zending.
(Geplaatst op daartoe strekkend verzoek).

Aan de Kerkeraden van de Gerej.
Kerken in Nederland.

Zeet' geachte Broeders!

De Zending van de Broeder-Gemeente in onze kolonie Suriname is in hachelijken nood.

Reeds omstreeks 1740 is de zendingsarbeid van de Moravische Broeders onder de slaven in Suriname begonnen. Die arbeid is met groote krachtsinspanning, onder zeer moeilijke omstandigheden voortgezet, en door God rijk gezegend. De geheele gevestigde neger bevolking in Suriname is in Christelijke gemeenten vereenigd. Ook onder de Boschnegers heeft de Broeuer-Gemeente het Evangelie gebracht. Voorts werden Christelijke scholen opgericht in de stad Paramaribo en daarbuiten en de Christelijke liefde openbaarde zich op velerlei wijze, met name in de verpleging van de meelaatschen.

In latere jaren heeft de Broeder-Gemeente ook den Zendingsarbeid onder de na de afschaffing der slavernij aangevoerde Britsch-Indiërs en Javanen ter hand genomen en eveneens weder onder de heidensche Boschnegers.

De zending der Moravische Broeders is de eenige Protestantsche zending in Suriname. Ofschoon zij voor een groot deel onder leiding van Duitsche Broeders heeft gearbeid, heeft zij toch aan de bevolking sterke sympathie voor Nederland en voor onze taal inbrengt.

Dit gezegende zendingswerk verkeert op dit oogenblik in grooten finantieelen nood. Het tekort op zijn onderwijs is, mede door goed bedoelde doch tijdelijk opgeschorte Regeeringsmaatregelen, vergroot tot f 26.000 's jaars. En hetgeen tot onderhoud der gevestigde gemeenten en van den eigenlijken zendingsarbeid noodig is, levert een nog grooter tekort, niettegenstaande het bekend is, dat het geldelijk beheer op de aller zuinigste wijze wordt gevoerd.

Het totale tekort over dit jaar zal bedragen ruim f 120.000. Vroeger werden belangrijke giften uit Hernhut ontvangen. Maar van daar is thans niets meer te wachten. Duitschland kan niet meer helpen. Van 't genoemde bedrag zal naar men hoopt een som van f 25.000 kunnen worden gedekt uit de algemeene zendingsinzamelingen, die door de z.g. samenwerkende vereenigingen over het geheele land worden gehouden. Tot dekking van het tekort op het onderwijs worden thans in de Christelijke bladen en hier en daar door vergaderingen pogingen in het werk gesteld. Maar ook als

dit alles slaagt, blijft er nog een zeer aanzienlijk tekort voor het eigenlijk zendingswerk.

Het gaat naar den mensch gesproken om het voortbestaan van de Protestantsche zending, eigenlijk van het Protestantisme in Suriname.

Rome lijdt niet, of niet noemenswaard, onder der tijden nood en ontwikkelt buitengewone energie.

Ondergeteekenden meenen, dat onder deze omstandigheden ook de Gereformeerde Kerken in Nederland zich niet mogen onttrekken. De Duitsche zending deed in deze Nederlandsche Kolonie zoo langen tijd hetgeen eigenlijk het werk der Nederlandsche Kerken was geweest. De Broeder-Gemeente is in theologischen en kerkrechterlijken zin wel niet gereformeerd, maar haar zending brengt het Evangelie van Jezus Christus den Zoon Gods, den Zaligmaker der wereld, gestorven om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.

De onderteekenaars, de eerst ondergeteekende ook op grond van hetgeen hij van den arbeid in Suriname zag, doen een dringend beroep op onze Kerken om in deze zaak de gemeenschap der heiligen te betrachten.

Er moet geholpen. En spoedig ook. Het moet om 's Heeren wil.

Wij weten zeer wel, dat ook ons eigen zending hooge eischen stelt en de tijden verre van rooskleurig zijn. Maar hier is Uwe hulp volstrekt noodzakelijk.

Dringend verzoeken wij U voor dit doel in Uwe Gemeente een collecte te houden of een bijdrage af te zonderen. Ook persoonlijke giften zijn zeer welkom.

Desgewenscht is de zendeling H. Bielke te Zeist gaarne bereid, het belang der Surinaamsche Zending in Uwe Gemeente te komen bepleiten.

Het comité ad. hoc.

Den Haag,

A. W. F. IDENBURG, Voorzitter.

Zaandam,

Ds. W. BREUKELAAR.

Leersum,

H. COLIJN.

Amsterdam,

Dr. F. W. GROSHEIDE.

Kampen,

Dr. T. HOEKSTRA.

Ermelo,

Dr. J. G. SCHEURER.

Delden,

Ds. J. KRUGER, Penningmeester.

Maart 1923.

N.B. Gelieve de collecten en giften te zenden aan Ds. J. KRUGER te Delden, postrekening No. 35811.

Een ernstig woord voor onzen tijd.

De stoere Miss. Dienaar des Woords, die in den dienst der Friesche Kerken te Keboemen arbeidt schrijft in zijn Maandblad: „Uit Keboemen” over het steeds toenemend verzet van Mohamedaansche zijde tegen de Zending op Midden-Java. Na de teekening van dat verzet laat hij een zeer opmerkelijk woord hooren, dat we hieronder laten volgen:

„Intusschen kan ik niet zeggen, dat dit verschijnsel mij zoozeer ontrust. Dat de vijand zich schrap zet, dat is zoo erg niet. Dat lijkt alleen maar erg. Wat hij in het werk kan stellen, dat zijn maar vleeschelijke wapenen. En die lijken machtig voor het natuurlijk oog. Hijzelf waant er zich sterk mee. En zijn macht kan op ons ook indruk maken, als wij ze met natuurlijk oog beziën. Maar die met ons is is sterker, mits wij staan in het geloof. Maar, o, als wij het standpunt des geloofs verlaten, dan staan wij er slecht voor. Want met onze middelen, onze wijsheid, onze kracht, onze toewijding, kunnen wij den strijd niet winnen. Ik ben niet bang, dat wij over te weinig middelen beschikken, te weinig geld, te weinig macht, te weinig wetenschap. Want al hadden we daarvan veel meer dan nu, dan hadden we nog veel te weinig, om het daarmee te doen. Ik ben integendeel wel eens bang, dat wij teveel van al die dingen hebben, zooveel, dat wij gevaar loopen het daarvan te verwachten. Want werkelijk, het is tegenwoordig allemaal geld in onze zending. En dat zou zoo gevaarlijk niet zijn, als dat geld was, dat door onze Christenen uit dankbaarheid aan God gewijd was, met de bede, dat Hij het mocht aannemen, en het dienstbaar maken aan de komst van Zijn Rijk. Maar nu is verreweg het grootste gedeelte van het geld waarmee we werken Staatsgeld, dat ons toebedeeld wordt voor onze maatschappelijken arbeid, waarvan we ook aan het Gouvernement verantwoording schuldig zijn. Wij hebben om een groot hospitaal te bouwen, en groote scholen maar o, zoo weinig geloof nodig. Ja het kan er wel geheel zonder ook. Ook neutrale vereenigingen richten scholen op met dezelfde subsidie, die wij ontvangen. Straks komt in Karanganjar waarschijnlijk ook een hospitaal, door het initiatief van ongeloovigen. Wij hebben zooveel geld, dat wij ook wel ongeloovige doktoren en ongeloovige onderwijzers kunnen krijgen. Wat dunkt U, zou er geen reden zijn om te vreezen, dat het geloof in ons werk op den achtergrond komt, en dat wij wel veel zullen doen, maar dat wij het zelf zullen doen, zonder God?

Dat gevaar is er inderdaad. Ik gevoel het aan mijzelf. Een zending is tegenwoordig heel iets anders dan een zwerfend prediker, zonder geld en zonder buidel, die tot een arm bedelaar kan zeggen: Goud of zilver heb ik niet. Wij zijn in het oog van de bevolking groote heeren. Verleden jaar heb ik meer dan honderdduizend gulden ontvangen en uitgegeven voor onze beide scholen te Gombong en Keboemen, en voor ons zendingswerk, buiten het hospitaal. Wat daarvoor binnenkomt aan subsidie en als opbrengst van de particuliere praktijk, komt ook nog dicht bij de halve ton. Nietwaar, op die wijze beteekenen wij iets, naar wereldschen maatstaf. En toch is dat alles niets voor den Heere. En nu is het gevaar voor ons, dat wij zulks vergeten. Het is moeilijk voor mij, om een dienstknecht van Christus te zijn, die alleen op Hem vertrouwt en in diepe afhankelijkheid leeft van Hem; en het is moeilijk voor U om al dien arbeid, die wij met zooveel geld kunnen doen, te dragen door Uw gebed, om ze voor den Heere neer te leggen met de ernstige smeking, dat Hij dat moge gebruiken uit genade. Het is veel gemakkelijker voor ons om er mee te pronken en te zeggen: Zooveel doen wij in de Zending, terwijl wij er maar een zeer klein deel van doen.

Broeders en Zusters, gij moet ernstig over deze dingen nadenken. Uwe oogen moeten ook open zijn voor het gevaar, dat onze Zending zal gaan verwereldlijken. Ik geloof, dat de vijand niet zoo bang is voor een zending met veel geld en groote gebouwen, en een groote stoet van mede-arbeiders, maar die niet veel geloof in het werk te stellen hebben; als voor een kleine schare van getrouwen, wier kracht is in hun geloof en hun gebed.”

Over de Zendingsconferenties

en de deelname daaraan, schrijft prof. Grosheide in „De Heraut”.

Hij behandelt o. a. ook het bezwaar, dat men daar samenkomt met christenen van allerlei nuanse, met ethischen enz.

De hoogleeraar zegt hiervan:

„Dat er mannen van verschillend theologisch en kerkelijk standpunt bijeenkomen, achten we geen bezwaar. Er is hier immers geen vereeniging. In een vereeniging is men altijd min of meer aansprakelijk voor wat door medeleden wordt gedaan en gezegd. Maar daarvan is bij de Zendingsconferenties geen sprake. Men kan vrij voor eigen beginsel opkomen, men is gerechtigd om de scherpste critiek

te oefenen op het standpunt van anderen. Men mag zich tegenover elkaar stellen, zooveel men wil. De praktijk zal hier zelf de grenzen, het mogelijke bepalen. Worden de verschillen te groot, blijkt men niets meer van elkander te kunnen leeren, dan vallen de conferenties van zelf uiteen, of dan zal althans een bepaalde groep vanzelf wegblijven.

Wij hebben er ook geen bezwaar tegen, dat de Zendingsconferenties bezocht worden door menschen, die goed weten wat ze willen, die zich niet door een ethische laten meeslepen. Zulke menschen mogen wat ons aangaat, ter conferentie trekken, ook al zijn ze nu niet bepaald in het „vak” en is er bij hen alleen de begeerte nader van de Zending op de hoogte te komen en in de liefde tot de Zending te worden versterkt.

Maar wij meenen, dat de Zendingsconferenties niet aan te bevelen zijn voor alle mogelijke jonge menschen, die wel eens iets van het werk te weten willen komen, of die een paar gezellige dagen zoeken, terwijl ze nog niet den vollen geestelijken wasdom hebben bereikt.

Evenmin behooren er theologisch minder ontwikkelde personen, die alle dingen niet zoo precies uit elkaar kunnen houden, al zijn ze vrome kinderen Gods. We zeggen niet, dat zulke menschen op de conferenties gevaar moeten loopen, maar ze kunnen gevaar loopen. En daaraan mogen ze zich niet wagen. Het is heusch niet altijd zoo eenvoudig om de dingen goed te onderscheiden, goed te zien, wat de consequenties zijn van het Gereformeerde en van het Ethische beginsel. Er behoort oefening toe om zoover te komen. En allen kunnen dat niet.

Zie daar in het kort ons oordeel.

We zeiden al reeds, dat iemand zichzelf niet zoo spoedig bij de laatstgenoemde groep in zal deelen.

Maar indien hij twijfelt, laat hij dan het oordeel van anderen vragen, van zijn ouders, zijn predikant, zijn vrienden.

En zich bij dat oordeel eenvoudig neerleggen, ook al acht hij het in zijn hart onjuist.”

Korte Berichten.

Dinsdag 23 Januari zijn Ds. Bakker en Mevrouw na een voorspoedige reis weer in Djocja teruggekeerd. Reeds begin November j.l. is Ds. Bakker vertrokken. Hij heeft echter onderweg een bezoek gebracht te Medan en enkele andere plaatsen, mede ook in dienst van de Zending. Vandaar de lange duur van zijn reis.

Met groote vreugde werd hij te Djocja weer ontvangen. De Javaansche christenen hadden huis en tuin op hunne wijze prachtig versierd. En in grooten getale was men aan het Station om Ds. Bakker en Mevrouw af te halen en verschillende zangkoren zongen onderscheidene liederen. Om halfnegen was het ontmoetingstijd voor de vrienden, waar de Zendingsmensen van Djocja „Vader Bakker” hartelijk welkom heetten.

Donderdagsavond was de Kerk vol Javanen, die den geliefden Pandita kwamen begroeten. Er was blijdschap zoowel bij de Hollanders als bij de Javanen.

Zaterdag 24 Febr. j.l. is Dr. J. C. Flach met zijn gezin weer vertrokken naar Poerworedjo, nadat hij 's Maandags te voren te Utrecht van de gecommitteerden en de deputaten voor de Zending van Utrecht en Gelderland hartelijk afscheid had genomen.

De heer T. van Dijk, de schoolopziener van Soemba, is met verlof in Holland aangekomen. Zijn adres is Oranje-Nassaulaan 9, Zwolle. Moge de rust hem sterken om straks met vernieuwde kracht naar Soemba terug te keeren!

Het statistische overzicht van de Gereformeerde Kerken in Ned. Oost-Indië geeft de volgende cijfers:

Bandoeng telt 324 zielen, waarvan 159 belijdende leden.

Batavia telt 1031 zielen, waarvan 542 belijdende leden.

Djocja telt 230 zielen, waarvan 128 belijdende leden.

Magelang telt 111 zielen, waarvan 58 belijdende leden.

Medan telt 244 zielen, waarvan 125 belijdende leden.

Semarang telt 82 zielen, waarvan 56 belijdende leden.

Soerabaja telt 389 zielen, waarvan 225 belijdende leden.

Solo telt 121 zielen, waarvan 70 belijdende leden.

Te zamen vormen deze Kerken de Classe Batavia.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel ad. f 6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f 0.23, per 5 stuks f 1.00 en per 10 stuks f 1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Begin en Beginsel der Afscheiding
door Dr. G. Keizer te Tiel.

Deze brochure is verschenen in „Ons Arsenaal” onder redactie van Dr. H. Kaajan en Ds. J. Waterink bij J. B. v. d. Brink en Co. te Zutphen.

Dr. Keizer, die als schrijver over Kerkhistorische onderwerpen zijn sporen heeft verdiend, teekent in dit boekje op verdienstelijke wijze het begin en het beginsel der Scheiding.

Dit met warmte geschreven boekje worde vooral door onze jongelingschap gelezen, opdat men wete wat er in 1834 is gebeurd.

Belangrijke uitgave.

Naar wij vernemen gaat er bij den Uitgever J. H. Kok te Kampen een hoogst belangrijk boekwerk ter perse, dat in dezen tijd, nu aller oogen als gespannen stare naar het pas geopende graf van den Egyptischen Farao, met zijn wonderbare schatten en geheimenissen van voor 3000 jaren, zeker menigeen ten zeerste zal interesseeren.

Van de hand van Prof. Dr. A. Noordtzi, Hoogleeraar aan de Universiteit te Utrecht, en op dit terrein zeker een deskundige van beteekenis, zal een uitgebreid boekwerk het licht zien onder den titel: *Het Oude Testament in het licht der Oostersche opgravingen*.

Het geheele werk zal zoo populair mogelijk worden geschreven, en dus voor iederen leek bevattelijk zijn, terwijl het met tal van platen rijk zal worden geïllustreerd. Het boek zal ook in afleveringen het licht zien.

Handboekje ten dienste van de Gereformeerde Kerken van Ned. Oost-Indië.

Dit is het vijfde handboekje van de Gereformeerde Kerken in Indië.

Het is samengesteld door eene commissie benoemd door de Kerkeraad van Bandoeng

en bestaande uit de heeren Dr. J. H. Ba-
vinck, W. Haitsma en K. Overset.

Deze commissie is in haar arbeid uitnemend geslaagd. Wie in het Gereformeerd Kerkelijk leven in Indië en onze Zending belang stelt, kan in dit boekje alles vinden wat hij redelijker wijze kan verlangen. Zelfs de namen en woonplaatsen van alle belijdende leden der Geref. Kerken zijn er in opgenomen. De titel zegt, dat dit boekje is ten dienste van de Kerken in Indië. Maar ook in Holland kan dit boekje ons uitnemend dienen. Voor wie met het kerkelijk leven in Indië wat meelevens wil is dit boekje onmisbaar.

Giften voor de Zending.

Ontvange voor de Generale Kas der Zending:

Van D. van Tuil te Buren voor een ex. Zendingsblad f1.50. Door L. Bakker van de Geref. Kerk te Oosterend f1. Door G. Snijder Hyum, saldo verkochte Zendingskalenders f9. Door W. Voogt, Hoogvliet 200 h. c. van Jansje Benne f1. J. Verhagen, 's-Gravenmoer f4.60. Door B. Kater, Durgardam van de Meisjesver. „Martha”, Nieuwendam f8.70. Door J. v. d. Laan, Heilsum van de leerl. van de Limburg Stitumschool f12.50. Door P. A. J. Zugkkom, Rotterdam van de leerl. van de Paul Krugerschool f100. Door D. Agema, Ureterp van de schoolkinderen uit het „Nikkertje” f20. Door Mej. C. C. Jansens, Langerak, overbetaald op Zendingsbladen f10. J. Faber, Koudum uit het zendingsbusje f1.50. Door Mej. J. Stins, Hindeloopen, uit het nikkertje van de bewaarschool f3.30. Gift van A. H. te M. f10. Door H. Fokkema Wons 200 h. c. van Jikke v. d. Kooy f1. Door G. Hanskamp, Dieren, van de Evangelisatie Rheden-Steeg f22.45. Door Tj. Kooistra, Nes, saldo verkochte zendingskalenders en het netto der zendingsblaadjes f18. Door H. Akkema-Pingjum. Restant lesgeld Zendingsblad, verk. zendingskalenders en uit de busjes f10.92½. Door Ds. G. W. Akkerhuis, Maassluis van de J. V. op Geref. Grondslag te Pernis f50. Door Ds. H. de Lange, Exmorra, gift van N. N. te Tjerkwerd f20.44. Door Mej. G. v. Gool, 's-Gravenmoer, van de Geref. Meisjesver. „Dorcas” f90. A. J. W. Zendingsbusje sch. m. d. Bijbel, Wijhe f2.15. Gift van Wed. H. Vlietstra 's-Gravenhage f5. Door J. Klapwijk van de Geref. Kerk te Delft f3.50. T. Lagendijk, Ridderkerk, verzameld op een lichtbeeldenavond f3.16. Door G. J. v. d. Haar, Notter, van de Geref. Jong.ver. f7.30. Door Ds. J. Duursema, Groningen, te storting van de 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending der Geref. Kerken op Soemba f2500. Voor de Extra Collecte van de Geref. Kerk te Lisse f16.75. Dekkum f304.85. Raard f50.50½. Kornhorn f21.20½. De Wilp f16.28. Zoutkamp f48.33. Haarlem

f400.78. Winterswijk f109.19. Zandvoort f63.66. Geesteren en Gelselaar f19.00. Wollega f58.17. Katendrecht 2e storting f100. Pernis f40.46. Driebergen f62.30. Zaandam f205. Haaksbergen f24.25. 's Gra-
 venpolder f12. Baambrugge f145.56. Hau-
 lerwijk f15.98½. Hillegersberg (Ter Breg-
 ge) f34.06. Lioessens f44.08. Nieuwo-
 da f50.60. Monster f45. Nyemirdum f63.41.
 Rotterdam f1234.12½. Hengelo f61.84½.
 Hilversum f125. Treebeek f18.95 Noordwijk
 a. Zee f30. Apeldoorn f100. Smilde f61.48.
 Niezijl f77.08. St. Laurens f17.25. Leimui-
 den f38.45. De Bilt f80.02. Gorredijk en
 Kortertzwaag f16. Meeden f20.11. Leenen
 aan de Vecht f85. O. en N. Bildtdijk f48.
 Idskenhuisen f34.65. Marrum f31.77. Ten
 Post f30. Colijnsplaat f32. Zeist f146.24.
 Nieuw-Vennep f203.75. N. Helvoet f36.20.
 Weesp f124.55. Amsterdam, Zuid, f292.33½.
 Barendrecht f51.68. Onstwedde f39.20.
 Leek f55.47½. Amsterdam f1331.07½.
 Rijnsburg f67.13. Scharendijke f32. Heeg
 f98.21. Bergenheim f25.34½. IJlst f34.53.
 Meliskerke f45.50. Veere f16.52. Almkerk
 f50. Gorinchem f123.25. Katwijk aan den
 Rijn f50.17. Beetgummolen f56.12. Mus-
 sel f52.45. Soest f45.70. O. en N. Wetering
 f70.72½. Oostzaan f16.19½. Landsmeer
 f58.65. Purmerend f50. Winsum f45.58½.
 Kootwijk f33.73½. Almelo f84.85. Schermer-
 horn f14.17. H. I. Ambacht f30.80. Hasselt
 f50. Anjum f73.17. Aardenburg f17.19½.
 Reitsum f21.50. Hellevoetsluis f25. Zutphen
 f85.54. Ruinerwold f62.19. Driewegen
 f22.88. Zegwaard f26.53. Knijpe f2.50.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Febr. 1923.

Giro No. 32806.

Onder hartlijken dank ontvangen van Mej
 J. H. Schut, Penningmeesteresse van de
 Zendingskrans „Tryfosa” te Amsterdam,
 f 50.—.

L. BERK,

Penningm. der Nederl. Ger. Zend. Ver.
 Tj. Mobach te Pajeti op Soeraba.

A. Reitsma te Kornhorn v. d. Zend.v.
 f30, Ds. Postema te Veendam, gev. in de
 coll. f2.50, K. Aten te Stadskanaal, Drou-
 wenervond, Zondagschool „Eendracht”,
 f15, Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll.
 f11, G. J. Breuker te Holten, saldo Kal.
 en Zend.bl. f48.25, Mej. J. Schipper h. c.
 f1.25 is f49.50, Ds. Veltman te Zevenhuizen,
 gev. in de coll. van N. N. f25, Mej. C. B.
 Bolt te Hoogkerk, v. d. leerl. der school
 f11.20, P. H. Zandstra te Steenwijk, busjes
 J. Bonthond f10.92, G. Nijenhuis f8.66, P.
 Luytmeyer f7.27½, T. v. Engen
 f5.78½, B. Brouwer f4.49, C. Ketel
 f3.96½, J. Talen f3.54, K. Hansma f3.36,
 A. Piest f1.49, T. Talen f0.78½, K. Ebbe-
 ling f0.43 is f50.80, J. v. Dalen te Ambt
 Vollenhove B, van de Kinderen v. d. Mej
 80 h. st. f2, A. Smit te Haren, 3 maal de
 2 maand. contrib. f21.30 en f21.95 en

f25.30 is f68.55, J. van Lingen h. c. f0.86½,
 Kinderen van Siegers f1.10, saldo kal.
 f27.74 is f98.25½, K. Bosma te Middeldstum,
 Mej. B. Venema 130 h. c. is f0.65, Kinde-
 ren van M. v. Dijken h. c. en h. st. f1, Mej.
 E. Huizinga 50 h. c. is f0.25, Mej. Fok-
 kinga 10 h. c. is f0.50, K. Noorman 1400
 h. c. is f7, 't Nikkertje der School f11.55,
 Jonged.v. f4.60, Jongel.v. A f5.22, Jongel.v.
 B. f8.35, 't Zendingscomité f110 is f139.12,
 F. Dijkens te Uithuizen, saldo kal. f31.50,
 K. Schuringa te Wildervank, van de Zend.v.
 f67, H. J. Steenberg te Genemuiden, busje
 Zondagschool f28.35, eenige kinderen f3.30
 is f31.65, Mej. de Noord te Aduard busje
 van H. Hoiting en Kl. Wolters f12, Dr. Dee
 uit Beilen, gev. in de coll. f1, H. Neutel
 Wz., te Hollandscheveld, spreektbeurt Ds.
 Gravendijk f13.20½, Kerstcoll. f38.70 is
 f51.90½, Ds. Lammertsma te Appingedam,
 gev. in de coll. f1 en f1 is f2, Ds. Scheps
 uit Almelo, verschillende gaven f50.70, R.
 Kassies te N. Amsterdam, de schoolkinderen
 f29.45, school „Erica” f3.20 is f32.65, H.
 Uil te Midwolda (Old.), saldo kal. f33, nag.
 Kerstcoll. f1 is f34, Ds. Postema te Veen-
 dam, gev. in de brievenbus f12.50, Mej. E.
 Bronsema te Bedum busje Zangv. „'t Ko-
 renb'oempje” f6, H. Heis te 2e Exloer-
 mond, van de Knapenv. f5.14½, Ds. Kie-
 vits te 't Zandt van de fam. Arkema f2.50,
 H. Brons Jr. te Scheemda, busje Zondag-
 school f4.25, Mej. T. Kool te Meeden, saldo
 Kal. f7.70, M. W. Klatter te Stadskanaal
 f3.90, J. Timmer te Tenpost van de Zend.
 Comm. f30, Ds. Douma te Bierum, busje
 I. Hoeksema f16.00½, L. Reerds f16.71½,
 H. H. Douma f10.62 is f43.34, K. Bosker
 te Een, busje in de Kerk f36.20, saldo kal.
 f7.70, 't Nikkertje der school f10 is f53.80,
 S. B. v. d. Zwaag te Ezinge, 't Nikkertje
 der school f13, E. Oosterhoff 170 h. c. is
 f13.80, Ds. Wiersma te Stad Musselekanaal,
 2 begraveniscoll. f9.70 en f4.48 is f14.18,
 E. v. Dijken te Groningen, een dankoffer bij
 hem bezorgd f5, D. A. Koebrugge te Onst-
 wedde, zijn schoolbusje f5.58, uit de Zen-
 dingskas f48 is f53.58, H. W. Weikamp
 te Hardenberg, saldo kal. en Zendingsbl.
 f30, G. H. Hutman te Nijverdal, van het
 Zendingscomité f780, Ds. Schoemakers uit
 Ambt Vollenhove A een coll. f2094, id. uit
 Staphorst f18, id. uit Wilsum f10.30, id.
 uit Hasselt f101, Ds. Gravendijk door H.
 Wieten te Nieuwlande, kerstcoll. f18.05,
 Zendingsver. f15, schoolk. f16.71 is f49.67,
 H. Muis te Deventer A verschillende bus-
 jes f33.63½, J. M. Wagenaar te Pekel-
 derweg, saldo kal. f2, Zendingsv. f20 is f22,
 J. Duisterwinkel te Oldehove, Zendingsv.
 f120.51½, gev. in de coll. f25 is f145.51½,
 M. v. d. Veen te Ulrum van de school kl.
 8 en 9 f5.34, kl. 7 f2.99, kl. 4 en 5 f2.34,
 kl. 3 f3.17, kl. 2 f1.88, kl. 1 f2.96 is f21.68,
 C. Munk Jr. te den Andel gem. Warfum
 van de Jonged.v. f30, Ds. Goeree te Wagen-
 borgen, gev. in de coll. f10, saldo kal. f3.25
 is f13.25, Ds. Stadig te Ezinga, saldo kal.
 f32.21, de kinderen f15.29 is f47.50, J. W.

Zwartsenberg te Watsinge-Sauwerd, gev. in de coll. f12.50, busje in de Kerk f36.30 is f48.80, B. Roosjen te Diever, 't Nikkertje der school f13, Ds. Dekkers te Stroobos A, gev. in de coll. f3, Mej. J. Goris te Vriezenveen van D. Rotteveel 264 h. c. is f1.32, A. Plender te Kamperveen, saldo Zend.bl. en Kal. f22.66 en f2.74 is f25.40, H. Hulshoff te Zoutkamp van de Zend. Commissie f18.25, R. Schuringa te Wildervank van de Zend.v. f2.5, J. Dop te Meeden van H. Bulder 120 h. c., d. Feiken 50 h. c. is f0.85, Ds. Sluijs te Staphorst, saldo kal. f8.35, Ds. Steenhuis te Loppersum bij J. v. d. Molen f6.25, nag. kal. f1.60, busje A. L. f10.77, busje G. v. d. f13.24½ is f31.86½, J. Sloots te Gasselter-Nijveen, gev. in de coll. f10, K. Bosma te Middelstum, coll. Zendingsrede van Ds. Wielenga f51, H. P. de Vries te Overschild, v. d. Zend.v. f40, S. v. d. Vinne te 2e Exloermond coll. jaarf. Jongel. en Jonged.v. f11.61½, Mej. W. G. Dop te Westerlee, busje der school f523, Ds. Bakker te Lutten, busje Januari f25, J. Aarts te Blokzijl, saldo kal. f10.75, J. Snippe Wz. te Smilde v. d. Zend. Comm. f100, E. Delhaas te N. Buinen, busje f27.31½, Jongel.v. f12.82½, Jonged.v. f7.59, Knapenv. f5.63 is f53.36, H. Penninga te Niezijl, Zend.v. „Onze Plicht” f27.50, saldo kal. f12.96, schoolbusje f3.75 is f44.21, Ds. de Koning te Vries, saldo kal. f20.50, H. v. d. Veen te Ruinerwold-Keilange van de Jongel.v. Jehova Nissi f8.75, C. Poortman te Valthermond, saldo kal. f21.70, Dr. Schoemakers uit Zalk, Zend. busje f70.56, C. J. Meijer te Meppel, Gebr. M. f6.42, Fam. C. J. M. f4.83 is f11.25, Mej. J. Scholten te Hoogeveen, van de Jonged.v. „Dorcas”

f10, Ds. v. Dijken te Zweeloo, gev. in de coll. f2.50, Ds. Gerbos uit Haulerwijk, saldo kal. f3.50, gev. in de coll. f5, bijdragen f5.92 is f1442, K. v. Oosten te Wanswerd aan de Streik van de Jongel.v. f7.75, Ds. Duursema te N. Amsterdam, gev. in zijn brievenbus f2.50, van J. P. ten Hagen voor uitgeleende lectuur f10 is f12.50, E. v. Huizen te Roodeschool van de Zend. vereen. f85.34, 2e klas der school f11.40, van de Knapenv. f7.26 is f104.

Soembaweek: Houwerzijl f94.15, N. Dordrecht f64.62, Groningen B f675, Tenboer f157.40, Haren f207.05, Genemuiden f70.85, Almelo f207.95, Kampen f808.55, Scheemda f75, Hollandscheveld f62.95, Beilen f264.35, Deventer A nag. f12.20, Meeden f40.24, Oostwolde gem. Old. f129.75, Kornhorn f30, Stads Musselkanaal f64.82, Hasselt 89.66, Zwolle f612.80½, Ezinge nag. f12.50, Delfzijl f344.90, Dwingeloo f216.50, Zwartsluis f171.25, Grijskerk f102.25, Zalk f55.79, Overschild f74, Grootegast f200, N. Amsterdam f195.05.

J. DUURSEMA, *Quaestor.*

Groningen, 19 Febr. 1923.

Giro 51619.

Voor de Zending in Djocja:

Van de Geref. Kerk te IJmuiden, nagekomen f165. Van N. N. te Zaandam f10. Van de kinderen van Nachtkar te Zaandam voor verkocht theelood f1. Van de kinderen van G. de Vries Gz. te Zaandam, opgespaarde halve centen f1.06. Van C. S. te A. f10. Van de Geref. Kerk te Koog—Zaandijk f100.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Febr. 1923.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Dr. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Tijdelijk te Wonosobo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. von Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. T. de Jong te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. van Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boersma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta.
Mej. M. Krijver te Djocjakarta.

Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Ti. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische uitgave** van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het grootte onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten **zeerste geroemd** en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in **3 geb. deelen à f 7.50**

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

DE KONING

Met een Bijbelsche-Geschiedenisboek als van **DE KONING** verveelt een kind zich niet. Het geniet van een mooi geillustreerd werk als:

DE HEILIGE HISTORIE

De prijs van deze uitgaaf, ter grootte van den bekenden „Kaapschen Kinderbijbel”, is **f 3.90** en in fraaijen stempelband **f 5.40** en 30 ct. port. De verhaaltrant van **DE KONING** is zoowel vlot als pittig.

Vraagt prospectus bij Uw Boekhandelaar, of liever nog het boek ter inzage.

H. J. SPRUYT - Uitgever - RIJSWIJK (Z.-H.)

DE H. HISTORIE

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Vooral geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk. Gebonden in heel linnen prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.75
Oude en Nieuwe Testament met de Berijmde Psalmen, Catech., Formulier enz. . . . . f 3.40

UITGEVERS MIJ.
GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISSN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.;

Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIEDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAIA

GRONINGSCH E HYPOTHEEK BANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

INHOUD: De voornaamste drijfveer der Zending. — Van Zendingsaangelegenheden: Een week van rouw. — Ontvangst van Ds. Bakker te Djokja. — Ds. Krijger en gezin. — Brief van Dr. H. A. van Andel. — De Opleidingsschool. — De terugkeer van Dr. Flach naar Indië. — Een bezoek aan Wonosari. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Adressen.

De voornaamste drijfveer der Zending.

„Ik ben de Heere, dat is mijn naam, en mijne eere zal ik geen anderen geven.”

Jesaja 42 : 8a.

Verschillende motieven worden er genoemd, die ons dringen tot den zendingsarbeid en die ons ook aansporen om daarin te volharden:

1. De Zending bevordert handel en industrie. Het geld, daarvoor uitgegeven, komt tien- en honderdvoudig terug, als met onbeschaafde volken betrekkingen worden aangeknoopt, die nieuwe wegen voor den handel en nieuwe afzetgebieden voor de nijverheid ontsluiten. Dit is, al ligt er een element van waarheid in, een laagstaand motief, der gemeente Gods geheel onwaardig.

2. De Zending heeft een beschavenden invloed. Zij maakt van koppensnellers en menscheneters vreedzame en nijvere menschen, die zich onze Westersche cultuur meer en meer eigen maken en er de schoone vruchten van plukken.

Dit is ook waar, en het strekt der Zending tot aanbeveling, al moet erkend, dat het niet uitsluitend *edele* vruchten zijn, die van onze cultuur de natuurvölker in den schoot vallen.

3. Een edeler motief is het medelijden, dat de diepgezonken toestand van het heidendom in ons moet opwekken. Evenwel komen we er met dat gevoel van medelijden niet, wanneer dat gevoel telkens wordt teruggedrongen door een gevoel van weerzin en zelfs van verontwaardiging over zooveel slechtheid en boosheid, waarmee men bij zijn arbeid onder die volken te doen krijgt.

4. Men zegt ook, dat het zoo heerlijk is om in de Zending bezig te zijn, daar er geen ander werk is, dat zulke groote en zulke schoone resultaten oplevert. En dan telt men de millioenen, die eerst in een eeuw, later in veel korter tijd, nu zelfs elke zes jaren

opnieuw door dien arbeid gewonnen worden. Wat is dat niet een feit vol machtige bekering, dat in zes jaren tijds, door een leger, dat geen bloed vergiet en geen woestingen aanricht, dat ook geen schatten verslindt, gelijk de legers van onze aardsche vorsten, dat door zulk een leger in zoo weinig jaren een millioen zielen worden toegebracht tot de gemeente dergenen, die zalig worden. Dat feit kan ons zeker bemoedigen, maar, als we in Arabie of in Egypte, of op andere terreinen arbeiden, waar we jaar in jaar uit wachten op onze eerstelingen, of onze oogst beperkt blijft tot weinige enkelingen, dan kan het succes van anderen ons neerdrukken, inplaats dat het ons zou bemoedigen.

5. Het bevel des Heeren moet ons drijven zeggen anderen, en terecht. Als we niets anders wisten, dan dat de Heere gezegd heeft: „Gaaf dan heen, onderwijst alle volkeren”, dan moest ons dat genoeg zijn om uit te gaan en aan te houden, totdat alle volken gebracht zouden zijn in de school van den Heere Jezus.

En toch heeft de Christenheid niet genoeg gehad aan dat bevel. Gehoorzaamheid alleen maakt den rechten zending niet. Ook is het bevel alleen niet in staat om ons te bezielen tot de rechte gehoorzaamheid. De geschiedenis der Kerk bevestigt dat. Want daar zijn tijden geweest, waarin men uitnemend wel het bevel des Heeren kende en toch de kracht niet vond den arbeid ter hand te nemen.

6. In ieder geval hebben wij om ijverig en getrouw te zijn in den arbeid der zending ook noodig, wat Paulus bezielde, als hij zeide: „De liefde van Christus dringt mij.” Die liefde wil en kan niet rusten, voordat allen, voor wie Christus gestorven is, ook in de vrucht van Zijn sterven mogen deelen d.i. in het leven, dat Hij voor hen verwierf.

7. Maar het allerhoogste motief is voor onzen arbeid in wat de Heere zegt in Jesaja 42 : 8: „Ik ben de Heere, dat is Mijn Naam en Mijne eere zal ik geen anderen geven.” Dat was het motief, dat onzen Heiland bezielde bij Zijn werk op aarde, blijkens hetgeen Hij zelf zegt Joh. 17 : 1: „Vader, opdat ook Uw Zoon U verheerlijke.” Dat God tot Zijn eere kome, dat moet de dorst onzer zielen zijn. Als die zucht ons drijft, dan heeft Zijn gebod recht vat op ons, en dan drijft ook de liefde van Christus, Die immers Zelf verslonden werd door den ijver voor Gods huis, en die aan het einde van Zijn weg betuigt: „Ik heb U verheerlijkt op de aarde, Ik heb voleindigd het werk, dat Gij mij gegeven hebt om te doen.”

Een heilige jaloerschheid voor de eere Gods moet ons bezielen. Wij mogen niet ongeroerd blijven, als wij zien hoe in het heidendom Gods Naam ontheilgd, en Hem Zijn eere geroofd wordt. Wie kan staan op de Boereboedoer, dat groote monument van het Buddhisme op Java, en daarbij alleen bewondering gevoelt voor de vlijt en volharding en kunstzin, waarvan dat monument luide getuigenis aflegt, zonder dat daarbij zijn geest in hem ontstoken wordt wegens den gruwel van het heidendom, dat het schepsel eert en dient boven den Schepper, die te prijzen is in alle eeuwigheid; die mist de rechte bezieling voor den zendingsarbeid. Behalve de armoede en de dwaasheid van het heidendom, waarin het omkomt, is daar de gruwel van het heidendom, dat de heerlijkheid des onverderfelijken Gods verandert in de gelijkenis van een mensch of dier, ja Hem, den oneindige, meent te vereeren in een beeld van hout of steen.

„Eere zij God” heeft de Zoon van God gezegd, en Hij is nedergekomen om de macht der zonde en der duisternis te breken, al moest Hij Zichzelf vernederen tot in de kribbe van Bethlehem, ja tot de schande en den vloek van den bitteren dood aan het kruis. Als Hij in dien weg God verheerlijkt heeft, dan jubelt Zijn hart en roemen Zijn stervende lippen, terwijl Hij van allen verlaten Zijn Geest beveelt in 's Vaders handen: „Het is volbracht.” En Hij weet, dat de Vader Hem zal verheerlijken, gelijk Hij voor de eere des Vaders Zijne heerlijkheid verlaten, en Zijn leven gegeven heeft.

Als tot het brengen van dat grootste van alle offers, ja van dat eenige offer dat Gode kon behagen de verheerlijking des Vaders de hoogste drijfveer is geweest, dan hebben wij bij al onzen arbeid en strijd ook nooit iets meer en nooit iets anders noodig, dan dat Christus in ons leve en ons vervulle met iets van Zijn ijver, die geen andere heerlijkheid voor Zichzelfen zocht, dan in de verheerlijking des Vaders.

Hier hebben wij het beginsel, waaraan wij ons, zelf, en waaraan wij de deugdelijkheid van onzen arbeid kunnen toetsen. Is het ons in ons werk om de eere Gods te doen? Dan gevoelen wij ongetwijfeld iets anders, dan „belangstelling” in den zendingsarbeid. Vele menschen vinden het al zeer prijzenswaardig en zeer gelukkig voor de Zending als er zooveel belangstelling voor is bij de Christenheid van onzen tijd. Nu, zoo iets teekent onzen tijd wel. Stelt U eens voor een man als Paulus vol „belangstelling” of zijne Christenen opwekkende tot „belangstelling” voor zijne zeer

nuttigen arbeid. Een onweerstaanbare *drang* bezielde hem, hij *moest*, de *nood* was hem opgelegd, ja zijn geest werd ontstoken in hem, als hij de Godonteerende macht van het heidendom zag.

Zinzendorf had slechts ééne passie: Jezus.

Murray las, toen hij in zijn bidvertrek de kaart van Afrika voor zich zag, daarop niet anders dan deze roepstem: „Mij dorst” en dan gevoelde hij den onweerstaanbaren *drang* in zich om te smeeken en te arbeiden, dat die dorstenden Hem mochten kennen, Die het water des levens is.

Als wij de eere Gods lief hebben, dan is het vooral dit wat ons tot den arbeid onder de Mohammedanen dringt: Zij geven de eer van Christus aan Mohammed. Een Mohammedaan, die hoort lezen Col. 1 : 16 en 17 „Want door Hem zijn alle diagen geschapen ....., en Hij is voor alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem” die antwoordt op de vraag: Van wien zegt Gods Woord dat? zonder aarzelen: „Van den Profeet Mohammed”. Dat is de gruwel van het Mohammedanisme, dat het Christus, den Zone Gods, van Zijne plaats verdringt, en Mohamed zet in Zijnen troon. Nu is voor ons de vraag: Wat gevoelen wij daarbij? Het moet in ons branden van ijver om tegenover dien smaad de eere te handhaven van God en Zijnen Christus, en al zou ons geen ander motief overblijven, dan moet ons dit genoeg zijn: Het moet, om de eere onzes Heeren.

Voorts hebben we in dit beginsel een uitnemenden toetssteen voor onze zendingsmethode. Alleen die methode is goed, waarbij in de eerste en in de laatste plaats met God gerekend wordt, waarbij Hij de keuze van de middelen en het doel bepaalt, waarbij Zijn hulp en zegen de eenige grond van ons vertrouwen is. Als het gaat om Gods eere alleen, dan is Christus de ziel van al onzen arbeid, Hij die Zelf den Vader verheerlijkt heeft op de aarde en die bij het afscheid van Zijne discipelen zeide: „Ik ben met U”.

„Ik ben met U”, dat is een van de meest vreeselijke woorden in het N. T., zo werd gezegd bij de opening van de groote zendingsconferentie in Edinburg. Want daarin ligt opgesloten, dat Hij er bij is, als wij slap en traag zijn, als wij eigen eere zoeken, als wij Hem onthouden, wat Hem toekomt; maar in die belofte is ook alles wat wij noodig hebben. „Ik ben met U”, dat beteekent ook, dat alle macht en alle rijkdom op onze zijde is. „Mij is gegeven, zegt Hij, alle macht in den hemel en op de aarde.” Het Lam is waardig te ontvangen allen rijkdom. En Hij is met ons. Onze methodes

deugen niet, als ze iets anders bedoelen dan Hij, en als ze iets noodig hebben buiten Hem.

Ook is de eere Gods de maatstaf voor ons succes. Er is geen succeslooze arbeid, die gedaan wordt naar Gods bevelen tot Zijne eere. Wie durft zeggen, dat Jezus zonder succes gearbeid heeft, al werd Hij in het eind van allen verlaten, en al bracht Hem zijn arbeid aan het kruis? Hij had God verheerlijkt op de aarde, dat was succes genoeg, ja dat is het eenige succes, waarvoor het de moeite waard is te leven.

Petrus predikte op den Pinksterdag, vol des Heiligen Geestes, en er werden er 3000 gedoopt als vrucht Zijner prediking. Stefanus sprak ook, vervuld van den H. Geest, en inplaats van bekeerlingen kreeg hij steenen, die hem verbrijzelden. Maar was nu zijn werk een mislukking? Immers neen, ook in dien marteldood van Stefanus verheerlijkte hij God. God werd verheerlijkt toen in China op één dag duizenden van Christenen werden omgebracht, en ook toen op een anderen dag in Voor-Indië 2000 menschen den Heiligen Doop ontvingen. God telt en weegt anders dan wij doen in onze statistieken. Het penningske der weduwe is bij hem nog altoos meer dan de millioenen van Rockefeller, en ééne ziel gewonnen is meer dan de geheele wereld. Het kan wel goed gaan al lijkt het voor de menschen, dat alles tegenloopt. Een Baptistisch zendeling geraakte te Birma in den kerker. Daar werd hem gevraagd wat hij nu dacht van de vooruitzichten voor de zending onder de Mohammedanen in Birma. Wel, zeide hij, daarmee staat het juist zoo schitterend als met de beloften Gods, die wij hebben.

„Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem ook wederom verheerlijken”. Die stem uit den hemel is de waarborg van ons succes, wanneer wij arbeiden voor de eere van Gods Naam.

Wel ons, als wij straks, aan het einde van onzen loopbaan ootmoedig dankend voor de genade ons bewezen, het den Heiland zullen mogen nazeggen: Vader, ik heb U verheerlijkt op de aarde. Dan zullen ook wij de kroon der heerlijkheid behalen.

Uit een toespraak van Ds. Zwemer, gehouden te Djokja.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een week van rouw.

In één week tijds ontnam de Heere aan onze kerken een drietal dienaren des Woords. En alle drie mannen, die van hun beste krachten een aanmerkelijk deel aan de Zending hebben gegeven.

Den 7e Maart stierf Ds. D. J. B. Weijers; den 8e Maart ging Ds. A. Delfos naar den hemel en den 12e Maart riep de Heere Ds. G. F. Kerkhof tot zich.

Ook het Zendingsblad wil hunner met een enkel woord gedenken.

D. J. B. WEIJERS.

In de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Ned. Oost-Indië zal de naam van Ds. Weijers steeds met eere geschreven blijven. Wellicht heeft niemand, vooral in het begin dezer eeuw, met meer warmte geijverd voor de belangen van de Gereformeerde Kerken in Indië en voor den arbeid onder de verstrooid Gereformeerden aldaar, dan de dienaar van Batavia's kerk, die door zijn welsprekend woord aan de Kerken in Holland dcze belangen met nadruk op het hart gebonden heeft. Vooral door zijn arbeid te Batavia is Ds. Weijers algemeen bekend geworden. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat zijn arbeid in Holland onbeteekenend was. Ook in Nederland heeft hij met eere de kerken gediend.

Ds. D. J. B. Weijers is geboren den 26e Juni 1864. Na voorspoedig volbrachte studie aan de Vrije Universiteit, werd hij reeds in 1888 candidaat. In Dec. 1889 verbond hij zich als dienaar des Woords aan de Kerk te Hijlaard, waar hij opvolger werd van den bekenden en gevierden Ds. J. C. Sikkcl, die naar den Haag was vertrokken. Van Hijlaard ging Ds. Weijers in Juni '91 naar Alkmaar. Te Alkmaar bleef hij slechts zeer kort. Reeds den 9 Oct. '92 aanvaardde hij den dienst des Woords in de kerk te Voorburg. En in Mei '96 vertrok hij naar Enschede, waar hij gewerkt heeft totdat de Kerk te Batavia in 1899 hem riep om de plaats in te nemen van den beminnelijken prediker Ds. D. Huizing, die van 1883 tot 1899 Batavia's kerk met groote toewijding gediend had. Te Batavia zijn de krachten van Ds. Weijers tot volle ontplooiing gekomen. Met heel zijn hart heeft hij zich gegeven aan de behartiging der geestelijke belangen van Indië. Hij bepaalde zich niet alleen tot de bearbeiding van de eigen Gemeente, maar leefde en werkte mee in allerlei arbeid tot uitbreiding van het koninkrijk Gods. Dat kon ook niet anders. Ds. Weijers was door en door een zendingsman, ook al stond hij niet rechtstreeks in den dienst der zending. En zijn eigenaardig karakter bracht mee, dat hij alles wat hij deed ook deed met al zijn kracht. Weijers was geen man van scherp belijnd denken, die in het

formuleeren van consequente theoriën zijn kracht zocht. Hij was een man van sterke impressie, warm van hart, en vol hooge idealen, en daarom niet altoos zoo nuchter en voorzichtig als soms misschien wel eens meer gewenscht geweest zou zijn, doch steeds gedrongen door de liefde voor de zaak des Heeren en immer al zijn krachten wijdend aan de hem heilige zaak.

Van 1899 tot 1914 heeft Ds. Weijers de kerk te Batavia gediend. En hij heeft veel gedaan. Naast de bearbeiding van zijn gemeente mogen hier wel bijzonder drie dingen worden genoemd. Vooreerst zijn krachtig ijveren voor het Christelijk onderwijs. Ik noem slechts de Paul Krugerschool, waaraan zijn naam steeds verbonden zal blijven. Voorts zijn zendingsarbeid, want Ds. Weijers heeft niet alleen door het bijwonen van vergaderingen de belangen der zending op Midden-Java gediend, maar ook met warme toewijding de verzorging van het Maleische deel der Gemeente te Batavia behartigd. En eindelijk moet hier genoemd zijn vurig pleiten voor en krachtig deelnemen aan de bearbeiding van de Gereformeerden, die over Indië verstrooid zijn. Dat in latere jaren die arbeid door de kerken met kracht is aangevat, is niet het minst te danken aan het pleit, dat Weijers daarvoor gevoerd heeft.

In 1914 moest Ds. Weijers emeritaat nemen. Zijn zenuwgestel was dermate geschokt, dat hij den omvattenden arbeid te Batavia niet langer vervullen kon. Toch bleef hij nog werken zooveel hem mogelijk was. Hij vestigde zich te Temanggoeng, waar hij aan het werk der Evangelisatie en de prediking onder de verstrooide Gereformeerden op Java de hem nog restende krachten bleef wijden.

Nog geheel onverwachts heeft de Heere Ds. Weijers weggenomen. Na een kortstondige ziekte, die plotseling een doodelijke wending nam, is hij den 7e Maart j.l. te Padalarang overleden.

En nu is Ds. Weijers dood. Maar hij leeft ook.

Zijn gedachtenis zal voortleven in veler herinnering. En met dankbaarheid zal hij gedacht worden. Nog lang.

En hij leeft eeuwig voort bij zijn Heiland, wien te dienen hier op aarde de lust van zijn leven was.

A. DELFOS.

Daags na Ds. Weijers heeft de Heere Ds. Delfos geroepen om de eeuwige rust in te gaan. Ook de naam van Ds. Delfos staat

met eere geschreven in de geschiedenis onzer zending.

Er was tusschen deze twee mannen bij veel verschil óók veel overeenkomst. Beiden hebben een Gereformeerde Kerk in Indië mogen dienen en eveneens hebben beiden enkele Kerken in Holland gediend. En beiden hebben hun beste krachten gegeven voor den arbeid in Indië, de eene te Batavia, de andere te Soerabaja.

A. Delfos werd geboren den 4 Sept. 1849. Reeds als jongeling had hij lust om den Heere in het werk der zending te dienen. Hij genoot zijn opleiding in de Zendingsschool van den bekenden zendings-director der toenmalige zending van de Christ. Geref. Kerk Ds. J. H. Donner te Leiden. Den 10 Augustus 1880 werd hij in de kerk te Amsterdam „geordend” voor Soerabaja. In zijn lastbrief stond geschreven, dat hij werd uitgezonden om „zijn leven uitsluitend te wijden aan de toebrengring der heidenen en andere Christenen”, Delfos werd dus uitdrukkelijk gezonden voor het eigenlijk zendingswerk. Zijn titel was dan ook zendeling-leeraar. Toch heeft de Heere het zoo geleid, dat hij veel meer voor de Europeanen dan voor „heidene en andere niet Christenen” ten zegen is geweest.

Slechts korten tijd heeft Ds. Delfos te Soerabaja mogen arbeiden n.l. van 1880 tot 1887, alles te zamen slechts zes jaar en vijf maanden. Maar in die weinige jaren heeft hij, ondanks zijn wankele gezondheid, waarlijk veel gedaan. Niet alsof Ds. Delfos doororsch ingrijpende daden zich zelf op den voorgrond zou hebben gesteld of naam zou hebben gemaakt. Dat lag allerminst in zijn aard. Hij was de bescheidenheid in persoon. Nooit dong hij naar eene eerste plaats en nimmer liet hij meer van zich hooren dan volstrekt noodig was, want hij dacht altoos klein van zich zelf en van zijn werk. Maar in liefde voor zijn werk, in ijver en toewijding voor de zaak des Heeren was hij groot. En de Heere heeft zijn arbeid te Soerabaja met rijken zegen gekroond.

Aan het eigenlijk zendingswerk, waarvoor hij was uitgezonden heeft hij, hoezeer hij dit ook begeerde, toch niet veel kunnen doen. De omstandigheden hebben hem belet overeenkomstig zijn lastbrief zijn „leven uitsluitend te wijden aan de toebrengring der heidenen en andere niet Christenen”. Dat lag deels aan de opdracht die hem was gegeven, om ook leeraar te zijn van de Europeesche Gemeente te Soerabaja en deels aan den loop der feiten. Zijn arbeid onder de Europeanen is echter zeer geze-

gend geweest. Te Soerabaja was er schier geen besef van Gereformeerd Kerkelijk leven; de kring die er was deed bijna niets. Maar door den arbeid van Ds. Delfos is dit weldra veranderd. Tegenover de predikanten der Protestantsche Kerk in Ned.-Indië stond de anders zoo bescheiden Delfos onverzettelijk pal in het handhaven van zijn zelfstandigheid en vrijheid. Weldra bloeide onder zijn invloed het Gereformeerd Kerkelijk leven te Soerabaja heerlijk op. De kring groeide in getal en de offervaardigheid steeg. In 1883 bracht de kleine Gemeente reeds bijna f2000 voor de Evangelisatie bijeen. En een jaar later bouwde men een klein kerkje, waarvan de kosten ten bedrage van omstreeks f3000 geheel door de eigen kring der Gemeente werd betaald. In den tijd van Delfos heeft Soerabaja zelfs eenmaal f500 kunnen storten in de zendingskas.

Onder bijzonder moeilijke omstandigheden heeft Ds. Delfos te Soerabaja moeten werken. Mevrouw Delfos is in die zes jaren viermaal zwaar ziek geweest. En hij zelf was al die jaren min of meer lijdende. Zijn gestel kon aan het vochtig warme klimaat van Soerabaja niet gewennen. Hij leed voortdurend aan slapeloosheid en duizeligheid. Maar ondanks dat heeft hij het toch ruim zes jaar volgehouden. Toen kon hij niet meer. Hij moest naar Europa terug. Den 7en Augustus 1887 droeg hij zijn werk over aan Ds. A. Bolwijn en kort daarna vertrok Ds. en Mevrouw Delfos naar Holland.

Toen Delfos Soerabaja verliet was er een Gemeente van 70 zielen, waarvan 40 waren toegelaten tot het Heilig Avondmaal. En die kleine Gemeente bezat een vriendelijk kerkje en een pastorie, die maar zeer matig was, doch er was reeds een som van f1100 bijeen voor een nieuwe pastorie.

En voor den arbeid onder de inlanders, dus voor het zendingswerk, had men een zendingsdagsschool, terwijl er twee helpers in dienst der Gemeente stonden. Dat was order den zegen des Heeren de vrucht van Delfos' arbeid.

Als een gebroken man met niet meer dan halve kracht kwam Delfos in October 1887 in Holland terug. In den dienst der zending was hij half invalide geworden. Maar om zoo weinig mogelijk de kas der zending te bezwaren heeft hij zoo spoedig mogelijk een kerk in Holland gaan dienen. De kleine kerk te Camperland beriep hem en reeds in Dec. 1888 aanvaardde hij daar den dienst des Woords. In December 1893 vertrok hij naar Hellevoetsluis, waar hij tot 1910 de Kerk des Heeren gediend heeft.

Toen kon hij niet meer en werd hem eervol emeritaat verleend.

Ook tijdens zijn emeritaat bleef hij echter nog doen wat hij kon. Hij had zich geoefend in het schrijven van blindenschrift, waarin hij zeer vaardig was. En tot het laatst van zijn leven heeft hij de resten van zijn kracht gegeven aan den arbeid voor de blinden. Zoo was onder meer aan hem de redactie van het maandblad voor de blinden opgedragen.

In het laatste van Februari werd hij door een beroerte getroffen. Hij werd opgenomen in de Gereformeerde Ziekenverpleging, te Amsterdam waar hij nog een paar weken geleefd heeft. Toen kwam de Heere hem roepen om te gaan naar „de stad onzer bijeenkomsten”, waar geen inwoner zal zeggen „ik ben ziek”. Nog slechts kort geleden was zijn trouwe gade hem derwaarts voorgestaan.

G. F. KERKHOF.

In 1920 benoemde de Generale Synode als gewoonlijk een twaalfstal deputaten voor den arbeid der zending onder Heidenen en Mohammedanen. Van dit twaalfstal zijn er nu reeds drie heengegaan. Eerst Ds. Sluijter van Maassluis, die plotseling, midden uit zijn werk geroepen werd om de kroon te ontvangen. Daarna de onvergetelijke zendingsman Ds. H. Dijkstra, die na een kortstondige krankheid van een paar weken opgenomen werd tot zijn Heer en Heiland, wien te dienen — vooral in het werk der zending, — de lust van zijn leven was.

En thans den 12 Maart j.l. is Kerkhof van Souburg, na een diep smartelijk lijden, dat maanden lang duurde, ingegaan in de ruste zijns Heeren.

In ons kerkelijk leven, vooral in Zeeland, was Kerkhof een bekende persoonlijkheid, die meê vooraanstond en leiding gaf. De Heere had hem met kostelijke gaven gesierd. In Kerkhof is van ons heengegaan een scherp belijnd denker, een begaafd spreker en een vaardig schrijver, die, in merg en been Gereformeerd, met gloed heeft gestreden voor de Gereformeerde leer en levenspraktijk. Op bijna elk gebied bewoog hij zich en in elken kring werd hij gewaardeerd om zijn helder inzicht en bemind om zijn aangenaam karakter. Op het stuk van beginsel wist hij van geen toegeven. Dat is wel gebleken in de zaak van Ds. Netelebos, waaraan Kerkhofs naam met eere verbonden is. Maar overigens was hij een zeer meegaand man, met wien het samen-

werken steeds bijzonder aangenaam was.

Jarenlang heeft hij aan het Kerkelijk leven in Zeeland mee leiding gegeven, niet het minst als redacteur van de Zeeuwsche Kerkbode. Vooral in Zeeland zal men hem missen. Men kan zich de kerk van Souburg en de Classe Middelburg zonder hem bijna niet denken.

Ds. Kerkhof is niet oud geworden. Hij is geboren den 21 Juni 1874, studeerde te Amsterdam, was daar bij de studenten en de hoogleeraren zeer gezien en werd candidaat in 1899. Den 11 Augustus 1901 aanvaardde hij den dienst gles Woords in de kerk te Souburg en, ofschoon meermalen naar elders geroepen, is hij er gebleven tot aan zijn dood toe. Souburgs kerk had haar dienaar lief en waardeerde hoog zijn persoon en werk. Dat is ook in de dagen zijner krankheid en bij zijn sterven treffend gebleken.

Groot is het verlies van Ds. Kerkhof niet alleen voor Souburg maar ook voor de andere kerken van Zeeland, niet het minst ook met het oog op den arbeid der zending. Want hij had een warm hart voor de zending, zooals weinigen. Aan haar heeft hij van zijn beste krachten een aanmerkelijk deel gegeven. Wij doen stellig niemand te kort, als we zeggen, dat hij de voorman was van de Zeeuwsche zending. Het is niet het minst aan zijn energie te danken, dat de kerken van Zeeland en Noord-Brabant tot een eigen zending zijn gekomen. En meê vooral onder zijn bezielende leiding is de zendingsactie in het Zuiden tot breede ontwikkeling gekomen.

Nadat Dr. Wagenaar in Oct. 1910 was gestorven heeft de Gen. Synode van Zwolle in 1911 Ds. Kerkhof in diens plaats benoemd tot deputaat voor den arbeid der zending onder de Heidenen en Mohammedanen. En elke volgende Synode heeft hem op nieuw benoemd. Ook in den kring van deze deputaten werd hij hoog geacht om de helderheid van zijn oordeel, de warme liefde van zijn hart en de gewillige toewijding zijner kracht aan de zaken der zending. Zijn heengaan is voor onze zending een groot verlies. Maar voor hem zelf was het een verlossing uit zijn smartelijk lijden en een ingaan in het Vaderhuis, waar hij nu mag rusten van zijn arbeid in de woning door zijn Heiland hem bereid. Met weemoed gedenken wij hem. Wij zouden Kerkhof nog zoo gaarne in ons midden hebben gehouden. Hij stond nog pas op de middaghoogte van het leven en zou nog zooveel hebben kunnen doen. Maar de Heere, wiens wijsheid voor ons oog vaak woont in het donker, keurde hem rijp voor den hemel

en riep hem in het midden der jaren uit zijn werkzaam leven tot zich in de eeuwige heerlijkheid. En de Heere weet beter wat, ook voor het werk der zending, goed is, dan wij.

22 Maart '23.

W. B.

Ontvangst van Ds. Bakker te Djokja.

Dat was een feest in Djokja, toen eindelijk na bijna anderhalf jaar te zijn weg geweest Ds. en Mevr. Bakker weer terug kwamen. Reeds een week tevoren waren de Javanen al begonnen met het huis te versieren. Daarvoor gebruiken ze een groote eerepoort, die aan den ingang van den tuin opgesteld wordt en verder groote slingers van groen en papieren bloemen waar het heele huis mee behangen wordt. Deze versiering komt bij alle mogelijke feestelijke gelegenheden voor den dag. Voor onze Hollandsche oogen is het wel wat bont, maar de Javanen vinden het prachtig. De tuin hadden ze werkelijk heel mooi gemaakt. Overal bogen van daartoe bewerkte klapperbladen, wat verbazend aardig stond. Daar de fam. Bakker de reis via Bandoeng, Wonosobo, Magelang maakte en de verbinding Magelang-Djokja nu niet zoo schitterend is, heeft mijn man hen vandaar met de auto gehaald. Om ongeveer zes uur 's avonds kwamen ze in Djokja aan. Enkele Europeanen en heel veel Javanen stonden in den tuin hen op te wachten. Tijd om eerst een kopje thee te drinken was er niet. Onmiddellijk begonnen de diverse zangkoren hun program af te werken. Heel aardig, maar als je zoo pas van de reis komt, wel wat vermoeiend. Het meest heb je dan behoefte aan een flink bad. Toch waardeeren we de hartelijkheid en liefde, die in zoo'n ontvangst schuilt, heel erg.

Om half negen was de ontmoetingsavond met den Holl. kring in de Kliniek van het Petronella-Hospitaal. Dat was ook erg gezellig. De kleine tafeltjes, overal neergezet met leuke kleedjes en een vaasje bloemen, gaven het geheel een feestelijk aanzien. Toen de meesten er reeds waren, werden Ds. en Mevr. Bakker gehaald en werd hun toegezongen de bede uit Ps. 134. Daarna kregen verschillende sprekers het woord, die allen hun blijdschap uitspraken over den terugkeer van Ds. Bakker.

Ds. Bakker is hier in Djokja zooiets als een vader voor allen. Een ieder die in moeite zit en raad noodig heeft gaat naar

hem toe, en dien helpt hij. En niet alleen om zijn wijsheid en hulpvaardigheid maar ook om zijn vele andere eigenschappen, is hij zonder uitzondering bij allen bemind.

We zijn erg blij, dat het Hollandsche verblijf hun beiden zoo goed heeft gedaan. Als verjongd zijn ze weer terug gekomen. En al waren ze blij weer hier te zijn, toch vertelden ze ons niet anders dan veel goeds over Holland. Het is zoo heerlijk dat te hooren. 't Is ten minste bij ons nog zoo, dat, al zijn we hier nog zoo graag, en zouden wij om het werk ook niet gaarne weer terug willen, toch Holland nog boven aan staat.

Den volgenden avond hadden we een bijeenkomst met de Jav. gemeente in de Jav. kerk, waar ook verschillende sprekers Ds. en Mevr. Bakker verwelkomden. De Javanen zijn over 't algemeen geboren redenaars. Je staat er telkens versteld van. Vaak is het benauwend, 't gebeurt wel dat het om zeven uur begint en dat het om twaalf uur nog niet afgelopen is. In dat opzicht valt er ook wel wat op te voeren. Ze begrijpen het nog niet zoo best, dat het niet in veelheid van woorden gelegen is. Hoe langer het duurt, hoe mooier vinden ze het. Dezen avond ging het best. Mijn man had gezegd, dat het om half negen moest afgelopen zijn, en we waren erg tevreden toen we om half tien klaar waren. Sommigen hadden heel aardig gesproken. Vooral de hoofdmandoor van het Petronella Hospitaal Soedikoen, die verschillende voorvallen uit het verleden vertelde. Je kon zien, dat ze daar allemaal van genoten, en ook waren allen het er mee eens toen hij zeide, dat ze Ds. Bakker zoo vertrouwden.

Ook voor mijn man is het van zooveel beteekenis, dat Ds. Bakker hier is. Daar komen zoo telkens van allerlei vragen en allerlei zaken waar je met zoo'n korte ervaring moeilijk een antwoord op kunt geven. Dat hij nu met al die dingen bij iemand als Ds. Bakker, die hier al twintig jaar gewerkt heeft en die het Jav. volk mischien beter dan iemand anders begrijpt, raad kan vragen, is iets wat niet genoeg te waardeeren is.

J. H. POS—BREUKELAAR.

Ds. L. P. Krijger en gezin.

Zoo de Heere wil gaat Ds. Krijger met zijn gezin den 8 Mei te Genua aan boord van de „Prinses Juliana" om terug te keeren naar Indië.

De photo biedt ons een duidelijke afbeelding van hem met Mevr. en de kinderen.

Gelijk men ziet, zien Ds. en Mevr. Krijger er uitstekend uit. De rust in den tijd van het verlof heeft hun goed gedaan en tot hervatting van den arbeid gesterkt. Het vertrek zal hen echter ditmaal niet zoo gemakkelijk vallen als den eersten keer. Toen gingen ze uit met een kind, hunne dochter Antje, geboren te Oldemarkt, die thans al dertien jaar oud is. Antje, nu al bijna volwassen, gaat echter thans niet mee terug naar Soemba. Zij blijft voor de voltooiing harer opvoeding in Holland. Het zal aan

ba is er geen Hollandscheschool voor Europeesche kinderen. Moeder fungeert ook als onderwijzeres harer kinderen, wat natuurlijk veel arbeid en zorgen kost. Maar 't kan niet anders. Ook dat behoort tot de moeite, die de Zendingen op Soemba zich moeten getroosten, dat zij daar geen school hebben, waar zij hunne kinderen heen-zenden.

Gelijk men weet gaat Ds. Krijger thans naar Soemba als docent van de te openen Opleidingsschool. Met het oog op de voorbereiding voor den nieuwen arbeid die hem wacht, is hij enkele maanden langer in

Domine en Mevrouw zwaar vallen dat kind te moeten achterlaten, en 't zal Antje menige traan kosten Vader en Moeder en al de broertjes te zien heengaan en dan alleen in Holland te moeten blijven. Maar 't moet. Want op Soemba ontbreekt volstrekt elke gelegenheid om een meisje van dien leeftijd te doen onderwijzen.

Die drie gezonde jongens gaan mee naar Soemba. Zij verlangen er al naar om weer op Soemba te wezen. De oudste is Henk. Hij is geboren te Karoeni en telt nu acht jaar. De tweede, die aan den anderen kant staat heet Dirk, een jongen van zes jaar, geboren te Pajeti. En de kleinste is Vaders lieveling. Hij staat bij vaders knie en heet ook evenals zijn vader Lodewijk. Deze lieve jongen is ook te Pajeti geboren en is nu vier jaar.

Als zij straks op Soemba komen, behoeven zij niet naar de school. Want op Soem-

Holland gebleven dan anders het voornemen was.

Het is een hoogst belangrijke arbeid, waarvoor hij zich straks zal geplaatst zien.

Wat de school van Ds. Bakker is voor de Zending op Midden-Java, — de Opleidingsschool, nu nog tot vorming van helpers bij den dienst des Woords en straks tot opleiding van Javaansche predikanten — dat moet de school van Ds. Krijger worden op Soemba.

Ds. Krijger moet jonge menschen gaan vormen om te helpen in de prediking van het Evangelie onder de Soembaneezen. Een mooi werk, maar ook een moeilijk werk.

Brenge de Heere hem en zijn gezin in welstand op Soemba en sterke Hij hem tot het heerlijk werk, waartoe hij is geroepen!

W. B.

Brief van Ds. A. H. van Andel.*Solo, 25 Januari 1923.*

Aan de leden der Gereformeerde Kerken
in Noord-Holland.

Hooggeachte Broeders en Zusters.

Nu ik voor de laatste maal een verslag van ons werk geef, zal de Kerkeraad der zendinge Kerk het zeker niet euvel duiden, dat ik dit niet alleen aan zijn leden, doch ook aan de leden van alle Kerkeraden en aan alle andere leden van de Kerken in Noord-Holland richt.

De zaak der zending is Gode zij dank onder U niet een zaak van Deputaten als een soort zendingbestuur, en ook niet alleen een zaak van de Kerkeraden, doch ook van de andere leden. Gedurende ons verlof hebben wij met groote blijdschap Uw hartelijke belangstelling mogen leeren kennen. En Noord-Holland zou zijn veel te zware zendingstaak zeker niet zoo lang hebben kunnen dragen, als Gij, broeders en zusters, tenminste velen Uwer, niet hartelijk hadt medegeleefd met de zendingsbelangen.

Ik heb U te schrijven over:

1e. *de uitbreiding der gemeente in 1922.*

De Inlandsche Kerk nam toe met 52 volwassenen en 51 kinderen en telt 632 leden, van wie 383 tot het H. Avondmaal zijn toegelaten.

De toename bedroeg in 1920 en 1921 tezamen slechts 86, in 1922 ruim honderd, wat een verblijdenden groei aanwijst.

Het getal is nog klein onder een bevolking van twee miljoen. Maar als de Heere de harten bezielt, kan er veel invloed van uitgaan. Een klein licht verlicht een groote ruimte, een weinig zuurdeegs doorzuurt het gansche meel.

2e. *de colportage in 1922.*

De omzet toont een groote toename en is dubbel zoo groot als gemiddeld in de vier voorafgaande jaren. Er werden ruim 18.000 Bijbelgedeelten en andere Christelijke boeken in de Inlandsche talen verkocht, en ongeveer 4500 in het Hollandsch (hieronder niet gerekend de naar Djokja en Poerbolingo aan den zendingspost geleverde 1500 boeken).

Bovendien werden maandelijks 16.000 exemplaren van het indertijd door Ds. Merkelijn begonnen Javaansche maandblad en 500 van een Maleisch maandblad, door Ds. Tiemersma geschreven, verspreid.

Vele zaadkorrelen zijn gezaaid. De Heer des oogstes doe ze vallen in een weltoebe-reide aarde en geve den wasdom.

3e. *de scholen in 1922.*

Het jaar werd begonnen met 5 zendings-

scholen (Inlandsche scholen met Javaansch als voertaal bij het onderwijs) en 832 leerlingen, en sloot met 6 scholen en 937 leerlingen. Te Pengging, waar het hulphospitaal rijke geestelijke vruchten afwerpt, werd een nieuwe school geopend.

De scholen met Hollandsch, al worden ze niet beheerd door de zendinge Kerk, hebben ook rijke betekenis. Zij trekken hun leerlingen uit de meer ontwikkelde kringen en vormen de aanstaande menschen van positie en invloed. Hun aantal is zeven met 1200 leerlingen.

De Hollandsch-Inlandsche Kweekschool met haar 85 leerlingen, de kweekplaats voor de toekomstige Inlandsche onderwijzers aan de scholen met Hollandsch als voertaal, heeft voor heel Midden-Java en voor vele streken daarbuiten bijzondere betekenis.

Enkele weken geleden werden twee nieuwe zendingsscholen geopend, die thans tezamen reeds meer dan honderd leerlingen tellen.

Meer dan 2300 leerlingen ontvangen thans in het Solosche Christelijk onderwijs. Dat is een verblijdend cijfer. En waar met groote liefde tot het volk en met veel Christelijke toewijding gearbeid wordt, zal de zegen des Heeren niet ontbreken. Reeds mocht ik enkele oud-leerlingen van onze scholen doopen. In de Hollandsche godsdienst-oefening komen geregeld ruim honderd Inlandsche jongelieden.

4e. *de geestelijke verzorging van het ziekenhuis.*

Door overkomst van den goeroe-indjil Soempana uit Soerabaja enkele weken geleden kon aan de verzorging van het ziekenhuis eenige uitbreiding gegeven worden. Soempana heeft een goeden naam. Hij is op 't oog een aantrekkelijke persoonlijkheid, wat zeer bevorderlijk is voor het kennismaken en spreken met de patiënten. Hij woont op het terrein van het ziekenhuis.

De groote betekenis van het medisch werk voor den geestelijken arbeid ligt m.i. niet voornamelijk in het brengen van bepaalde personen tot het Christelijk geloof. Daarvoor is de bearbeiding binnen het ziekenhuis in den regel te kort van duur. Maar het brengt duizenden in eerste aanraking met het Christendom. En het predikt aan heel het volk door 'daden, dat de Christelijke godsdienst liefde bewijst aan het ellendige. Onder een volk, waarvan nog geen twintigste deel lezen kan, is zulk een prediking door aanschouwelijk onderwijs van verstrekkenden invloed.

5e. *de helpers.*

Over het geheel hebben de helpers zich

met grooten ijver aan het werk gegeven. Hun taak is veelal niet gemakkelijk. En de broeders en zusters in Holland mogen hen wel geregeld in hun gebeden gedenken.

Eén helper vroeg ontslag. Hij had zich aan velerlei bedriegelijke handelingen schuldig gemaakt. Een maand na zijn ontslag bracht nieuwe oplichterij hem in de gevangenis. Zulk een droevig voorval zij ook voor U een prikkel tot gebed voor allen die in het zendingswerk arbeiden.

6e. ons afscheid.

Met weemoed nemen mijn vrouw en ik afscheid van U. Wij hebben zoovele sterke banden aan U. Uw liefde heeft ons werk gedragen en U bekwaamd tot die zware taak. Door Uw milde verzorging kon het werk te Solo in tien jaar een groote uitbreiding verkrijgen. Gij hebt dit gedaan om 's Heeren wil, maar tevens hebt Gij ons leven daarmede veraangenaamd en verrijkt. Wij hebben mogen werken in de heerlijke zekerheid, dat Gij U zoudt inspannen om de geldelijke gevolgen van Gods zegen op Uw werk te dragen.

En nu komt vanwege dien zegen toch ten slotte de scheiding. Met een dankbaar hart voor al Uw betoonde liefde nemen wij afscheid van U. Wij zouden liever met ons werk bij U in verzorging gebleven zijn, maar misgunnen Djokja toch dat voorrecht niet. Het was ook de goede orde, dat het laatstbegonnen werk aan anderen werd overgedaan. Wij hopen, dat al Uw zorgende liefde voor Djocja en Solo tezamen zich nu op Djocja alleen zal samentrekken. De Heere heeft daar reeds rijk gezegend. En onder Zijn zegen belooft Djocja zooveel goeds voor de toekomst. Wellicht is de tijd niet verre, dat Gij U even sterk zult moeten inspannen om het werk te Djocja te verzorgen, als in de laatste jaren voor Djokja en Solo samen. Maar Uw liefde zal U zeker voor die taak bekwamen.

Wij hebben zoovele persoonlijke banden aan veler Uwer. Liefelijke herinneringen uit vroegere tijden en uit den tijd van ons verlof. Vriendschapsbanden, die ook voor ons werk steun brachten. Hartelijk meeleven met ons werk en met ons. Wij bevelen ons werk en ons zelve in Uw vriendschap en liefde en gebed aan.

Met de bede, dat de Heere U allen zegene in ieder opzicht, en met ons beider hartelijke groeten,

Uw vriend en broeder,

H. A. VAN ANDEL.

De Opleidingsschool.

Na een reis van ruim twee en een halve maand bereikten we in goeden welstand

Djakjakarta en trokken we onze woning weer binnen. Met groote dankbaarheid denken we terug aan hetgeen God ons te genieten heeft gegeven tijdens ons verlof. Dat jaar was ons een bijzondere verkwikking voor lichaam en geest. Eveneens genoten we op de terugreis naar Indië. De zee was voortdurend bijzonder kalm en we hadden het gezelschap van de fam. Ds. van Dijk van Soemba en van enkele andere geestverwanten. Toch waren we blij, toen we Sumatra's Oostkust zagen naderen. Hoe prachtig het weer ook is, zulk een reis wordt vervelend door haar langen duur en de eentonigheid van het leven aan boord. In de pastorie te Medan werden we gastvrij ontvangen door Dr. Harrenstein. Wat is er in de 14 dagen, die we daar doorbrachten, veel verhandeld! Vooral deed het ons goed met eigen oogen het kostelijk werk te zien, dat de kleine kerk van Medan verricht voor de Broeders en Zusters in de verstrooiing op Sumatra. Het is niet te zeggen, hoeveel zegen hier verspreid is door deze kleine gemeente. Bovendien stelde Dr. Harrenstein ons in de gelegenheid iets te zien van de Deutsche Zending onder de Bataks. Zijn auto voerde ons langs de oevers van het Tobameer, één van de schoonste plekjes der aarde, naar het centrum van den zendingsarbeid, waar we het genoeg hadden Inspector Warneck en vele andere Deutsche Broeders te ontmoeten. Wie door de Bataklanden reist, krijgt den indruk, dat hij in een gekerstend land is. Overal wordt zijn oog getroffen door de kleine kerkjes met spitse torentjes. De Rijnsche Zending op Sumatra werd rijk gezegend. Thans is de stemming echter zeer gedrukt, omdat het werk moet worden ingekrompen, tengevolge van den finantielen nood in Duitschland.

Van Medan voerde onze weg ons naar Pontianak, de hoofdplaats van de Westerafdeeling van Borneo. We bezochten daar onze Indische kinderen en onze kleine kinderen. Hoewel ze in Indië wonen, hadden we ze in jaren niet gezien en het zal waarschijnlijk weer jaren duren, eer we ze terugzien. We hadden ons voorgenomen hier eveneens 14 dagen te blijven, maar het werd drie weken, omdat de dienstregeling van de Koninklijke Pakketvaart Maatschappij met 1 Januari 1923 gewijzigd was. Dit was voor ons geen straf. Met bijzonder genoeg vierden we Kerstfeest en Nieuwjaar onder de tropische hitte van den Evenaar.

Van Pontianak zetten we eindelijk koers naar Java. In den vroegen morgen naderden we Priok en zagen we de bergen

van Java, in onbenevelde pracht, oprijzen uit zee. Het deed ons goed de oude bekenden weer te ontmoeten, die ons oog zoo dikwijls hebben geboeid. Wanneer ik die onbewogen berggevaarten zie, wordt ik altijd herinnerd aan het heerlijke feit, dat er bij alle verandering Eén is, Die steeds Dezelfde blijft.

Zoo spoedig mogelijk zetten we, via Bandoeng-Wonosobo, onze reis naar Djokjakarta voort. Hier werden we van alle kanten men groote hartelijkheid begroet. Nu wacht ons opnieuw onze kostelijke taak. 19 Februari hoop ik den nieuwen cursus te openen met 10 leerlingen. Rusten op zijn tijd is goed, maar arbeiden niet minder. De Heere sterke ons tot ons werk ook in deze derde Indische periode!

Djokjakarta, 10 Febr. 1923.

D. BAKKER.

De terugkeer van Dr. Flach naar Indië.

Het was met weemoed en toch ook weer met opgewektheid, dat wij Zaterdag 24 Februari l.l. onzen missionairen arts uitgeleide deden

Vooraf hadden gecommiteerden der kerk van Utrecht en gedeputeerden van de beide provinciën in hunne vergadering van Maandag 19 Februari l.l. van hem afscheid genomen. Hartelijke woorden waren daar van beide zijden nog gesproken en vol moed en hope zagen wij onzen dokter vertrekken. Er was ook nog een afscheids-ure bedoeld in de samenkomst van den Kerkeraad, doch deze kon, wegens bijzondere omstandigheden, niet doorgaan. Dokter Flach begreep en billikte dit.

En nu viel het laatst vaarwel aan boord van de Tjerimai te Rotterdam, waartoe zich Ds. Ingwersen, Ds. Kaajan en ondergeteekende vereenigd hadden.

Wij troffen onzen broeder en de zijnen in zijne hut, in laatst gesprek met den naasten kring zijner familie. En daar is toen Ds. Ingwersen met ons allen in het gebed gegaan. Ik dacht aan het verhaal in de Handelingen, waar beschreven wordt hoe men Paulus naar het schip geleidde en men toen, nederknielende, gebeden heeft.

Zulk een afscheid heeft noodwendig iets weemoedigs. Als straks het: „Bezoekers van boord!” klinkt, en ik zie het gezin Flach nog eenmaal in de armen der familie en hoe de oogen van dien grooten sterken man volschieten, — dan moet ik even een anderen kant uitkijken.

Toch was er ook hooge opgewektheid. Dokter Flach gaat met blijdschap naar zijn

werkkring terug; begeerig denkt hij aan zijn taak daarginder en zijne vrouw is daarin met hem één van zin en lust. Schoone dagen hebben zij hier in het vaderland doorgebracht; God schonk hun vernieuwing van krachten. Maar het schoonste is dat ze weer met verhoogde liefde en lust naar hun arbeid wenschen weer te keeren.

Daarvoor komt onzen God de dank toe; en die dankbaarheid drijve ons uit tot sterker gebedsleven voor het werk der Zending.

De loopbruggen zijn nu weggenomen. Langzaam wordt het stoomschip van den oever getrokken. Daar ligt het statig als een drijvend kasteel op de rivier en aanvaardt straks met enkele wentelingen van de schroef den vorstelijken tocht.

Nog zie ik de hooge gestalte van dokter Flach aan de verschansing; hij wuift met den hoed. En mijn hart zegt: „God zegene u, broeder! De Heiland heeft u gesteld, dat „gij zoudt heengaan en vrucht dragen. God „zegene u!”

VAN ARKEL.

Een bezoek aan Wonosari.

Van zee tot zee zal Hij regeeren,

Zoover men volken kent,

Men zal Hem van d' Euphraat vereeren,
Tot aan des aardrijks end!

Is het te verwonderen, dat we, levende in een zendingswereld, veel intenser bepaald worden bij de komst van het rijk van onzen Heere Jezus, dan toen we nog in 't vaderland waren? We leven hier een Ideaal-leven. Het groote Ideaal, de verbreiding van het Evangelie onder het Javaansche volk in al zijn geledingen, draagt ons, sterkt ons, zet ons een overvloedige beker van geestelijke vreugde op de hand. Is het te verwonderen, dat we reikhalzen naar het oogenblik, waarop dit volk, in z'n kern tot Christus bekeerd, meezingen zal het loflied ter eere van onzen Koning?

Toen Ds. Zwemer in het afgelopen jaar onze zendingsterreinen bezocht, stond hij verbaasd over den snellen voortgang van het Christendom onder dit volk. Meer dan een kwarteeuw had hij in Arabië onder Islamieten gewerkt, pioniersarbeid verricht, ontzaglijk zwaar, en naar menschelijke berekening weinig vruchten geoogst. Nog geen enkele gemeente om zich kunnen verzamelen, die den Naam van den Heere Jezus beleed. Komende op een van de zendingsvelden van Java, zag hij een gemeente van driehonderd zielen. Christenen uit de Mohammedanen, die zich gretig te luisteren

zette onder het Woord des Levens. Zwemer kon den nacht, volgende op den dag van zijn bezoek, niet slapen . . . . Heeft hij met zijn God geworsteld, heeft hij het zijn Zender afgevraagd, waarom het Hem beleeft, hier Zijn zegen schijnbaar in te houden en ginds mildelijk de druppelen te zenden, die hope doen voeden voor het geruisch van een overvloedigen regen?

Zeker, Gods genadedruppelen dalen neder op Java. Toch is de regen nog niet daar. In zijn kern staat het Javaansche volk nog zoo ver van Jezus Christus. Hoe kan het ook anders. Eeuwen snelden heen en nimmer werd de eenvoudige desaman opgeschrikt uit zijn sluimer; hij beplante zijn sawah, bevoeide die, verzorgde zijn rijstplantjes, de avond ging, de morgen kwam.

Een offer van rijst of bloemen op gezette tijden hield de booze geesten op een afstand. Als hij 't nauw nam, verrichtte hij nog zijn gebedsceremoniën ter eere van Allah, naar het voorschrift van den Profeet. Maar leven zat daar niet in. Zijn geest staarde zich blind op het materiële, naar hooger greep hij niet. Hier is Gods vinger noodig om zijn hart bereid te maken voor een hoogere Leer, om hem te doen begeeren een edeler Genot om in hem te wekken dorst naar de genade van den Verlosser. Is die tijd nu gekomen, zal Gods zegen nederdalen op dit dorre verschroeiende land; zal de Javaan zijn Heiland vinden en het op zijn wijze leeren nazeggen:

„Mijn Meester, mijn Goël, mijn Zondenvernieler, mijn Heiland, mijn Redder, mijn Heer en mijn God! Voor U wil ik *lijden*! Voor U wil ik *strijden*! Voor U wil ik d'aarde doorgalmen van lof!”... Als we de teekenen des tijds nagaan, dan vervult een blijde hoop ons hart, dan is het, of we de wolken zien komen, die zich in genadestroomen zullen ontlasten!

Wonosari, een afgelegen dessa in de residentie Djogjakarta, heeft een hulphospitaal. Minta Wilasa, een trouwe en ijverige Christen-Javaan is daarvan de verzorger. Een vijftien jaar geleden was het daar een geestelijke woestijn. Er was niemand, die God zocht. Maar het behaagde onzen Heere, beekjes te doen ontspringen in de wildernis. Na de verkondiging van het Evangelie, vormde zich een kring van vijftien Javaansche Christenen. Zij zwoeren hun bijgeloof af en neigden hun harten tot gehoorzaamheid aan den Heiland. Het hoofd van een dievenbende, wonende in een naburige dessa, werd mee bekeerd. Toen kwam er stilstand. De geloovigen, die er waren, bleven, maar hun aantal breidde zich niet uit. Dit is tot op dezen dag toe zoo

gebleven. Eens in de drie maanden gaat Ds. Pos Wonosari bezoeken om er het Heilig Avondmaal te bedienen. Gisteren was het zoo'n driemaandelijksche hoogtijdag. Toen hebben we met onze bruine broeders den dood des Heeren verkondigd, hebben we gegeten van hetzelfde brood en gedronken uit denzelfden beker. „Zie, ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand Mijn stem zal hooren en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem Avondmaal houden, en hij met Mij.”. . . . Waren er bij de vele belangstellenden, die voor 't eerst de levensklanken beluisterden, die voor 't eerst hoorden van een kloppenden Heiland, die tot openen noodigt, zoo dringend, zoo teer? Waren er, die de zware grendelen verbraken om Hem in te laten, die alleen gelukkig maken kan?

Een vader hield zijn kind ten doop. De moeder was niet aanwezig. Zij was een Mohammedaansche en wilde de plaats der vergadering niet betreden. Wie zal zeggen, hoeveel moeite, hoeveel zorg, hoeveel strijd er ligt achter de eenvoudige mededeeling van deze feiten!

Wij kunnen er ons zoo moeilijk een voorstelling van maken, wat het inhoudt, in te gaan tegen de meening van onze intiemste betrekkingen, in te gaan tegen de *publieke opinie*, in afzondering en vijandschap te leven van de andere dorpsgenooten — een vijandschap om 's Heeren wil — en zich blindelings over te geven in de hand van Hem, die 't voor ons voleinden zal. En deze eenvoudige dessabewoners, die ternauwernood lezen en schrijven kunnen, bestaan het! Moge God hen standvastig maken en nog velen toevoegen aan den kring te Wonosari, velen in wier harten het Licht opgegaan is, dat in de duisternis schijnt!

Na den dienst brachten wij een bezoek aan den hoofdverpleger van het hulphospitaal, Minta Wilasa. Enkele Javaansche Christenen kwamen mee. 't Gesprek kwam even op den bezuinigingstijd, die oorzaak is, dat ook zooveel noodzakelijk zendingswerk ongedaan moet blijven. „'t Is maar gelukkig”, merkte een der jonge Javaansche broeders op, „'t is maar gelukkig, dat er bij God geen bezuinigingstijd is, Hij geeft Zijn genade even mild als vroeger”. Zoo zou hun vertrouwen ons over onze zorgen nog beschaamd doen staan!

Verblijd aanvaardden wij den terugtocht. Na een twee-urige autorit — de weg breekt dwars door het Zuidergebergte en biedt onvergetelijke schoone gezichten in de Djogjasche laagvlakte — bereikten we Djogja, de plaats van onze bestemming.

C. BAARBE.

Korte Berichten.

De heer D. Koelewijn, Directeur van de Keucheniussschool te Djokja is 30 Maart met verlof in Holland gekomen.

De heer J. Zuidema, leeraar aan de Opvoedingsschool te Djokja, is met verlof in Holland gekomen tot herstel van gezondheid. Zijn adres is te Bennekom. Mevrouw is in Indië gebleven.

De jaarvergadering van den Zendingstudie-Raad stond nog geheel in het teken van de nagedachtenis van zijn heengangenen eersten Secretaris, Jan Willem Gunning.

De Voorzitter, Dr. C. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam, las na opening der vergadering 1 Thess. 5 vs. 12—28 en sprak in het bijzonder naar aanleiding van vs. 12, woorden van dankbare herinnering voor het vele, dat de ontslapene voor den Z.S.R. geweest was. Hij wees vervolgens op de moeilijke taak waarvoor de Z.S.R. zich thans gesteld zag. Maar ondanks die moeilijkheden blijft het de roeping van den Z.S.R. om voort te gaan met het schoone werk, dat hij zich ten doel heeft gesteld.

Als nieuw lid wordt toegelaten de Vereeniging voor Gemeenschappelijke Zending van de Vrije Christelijke Gemeenten in Nederland.

De aftredende Bestuursleden, Mevrouw Schoch-van Hogendorp en Ds. Krüger werden herbenoemd.

Als eersten Secretaris werd thans definitief benoemd de waarnemende 1e Secr. Ds. H. D. J. Boissevain (het Bureau is al reeds gevestigd te zijnen huize: de Nye Wehme, de Bilt). Het tijdelijk karakter van de functie van den tweeden Secr., den Heer S. A. van Hoogstraten, blijft voorloopig gehandhaafd.

In de vacature van wijlen Ds. H. Dijkstra werd tot lid van het Raadgevend College gekozen Ds. J. D. van der Munnik, Em. Pred. te Zeist, Voorzitter van de deputaten van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken voor de Zending.

Aan de Holl. Jav. School met den Bijbel te Poerworedjo is benoemd de heer C. W. Wagenaar te Gombong. De heer C. W. Wagenaar hoopt 1 April zijn nieuwe functie te aanvaarden.

Wie van adres verandert, zende daarvoor bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel ad. f6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f 0.23, per 5 stuks f1.00 en per 10 stuks f1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven. Een lied voor zangstem met harmonium-, orgel- of pianobegeleiding. 3e druk Goes. Oosterbaan-Le Cointre. Prijs f0.40.

Wat de melodie betreft, acht ik mij tot oordeelen geheel onbevoegd. Ik hoorde echter kenners zeggen, dat de melodie metterdaad mooi is. De woorden gaan het middelmatige niet te boven.

De „Vereeniging tot bevordering van Christelijke lectuur” beoogt de verspreiding van goede, degelijke Christelijke boeken. En dat voor zeer lagen prijs.

Het lidmaatschap kost zes gulden per jaar. En dan ontvangt men boeken tot een waarde van minstens zeven gulden en mag men bovendien nog voor vijf gulden aan boeken uitzoeken uit den uitgebreiden catalogus der vereeniging. Men ontvangt dus voor twaalf gulden en betaalt slechts zes gulden.

Ditmaal zendt de uitgever der vereeniging, de heer Kok te Kampen aan de leden een viertal boeken, die alle als goede Christelijke boeken mogen worden aanbevolen. Trouwens wat van Kok komt, is altoos goed. De vier thans verschenen boeken zijn de volgende:

De vrouw van 1 Hoymink, een verhaal uit den Gelderschen Achterhoek door N. W. van Diemen de Jel. Prijs ing. f2.50, geb. f3.50.

Metterdaad een mooi boek. Een getrouwe teekening van het leven in den Achterhoek. Een boek van beslist Christelijke strekking. Voor wie het Geldersche dialect niet kent hier en daar echter misschien minder gemakkelijk te begrijpen en te genieten.

Van Liefde's Leed. Schetsen en gedichten, door H. S. S. Kuyper.

Prijs ing. f1.60, geb. f2.50.

De naam drukt geheel juist den inhoud dezer schetsen en gedichten uit. We zijn de beaafde schrijfter dankbaar voor dit boek. Deze schetsen zijn treffend. Met veel gevoel geschreven. Boeiend om te lezen. Misschien een enkele schets wel wat over-dreven. Maar mooi geteekend. En echt Christelijk.

Langs vele wegen, door A. van Hoogstraten Schoch. Prijs ing. f1.90, geb. f2.90.

De schrijfter is geen onbekende. Ook met dit boek legt zij eer in. Een reeks korte schetsjes. Het eene natuurlijk wel mooier dan het andere. Maar alle pakkend geschreven. Dit boek zal zijn weg wel vinden.

De Christus der Schriften, door Otto Borchert, vertaald door Dr. N. Impeta. Prijs f1.40, geb. f2.15.

Een uitnemend boek van blijvende waarde. In goed Hollandsch overgezct. Vooral ook geschikt om het door twijfel geschokte geloof te sterken. Moge het vele lezers vinden.

Menigerlei Genade.

Gaarne vestigen we nog eens op deze wekelijksche leerreden bij Kok uitgegeven onder* redactie van Dr. J. C. de Moor en Dr. B. Wielenga de aandacht. Meestal voortreffelijke preeken. Vermoedelijk zou echter de aftrek nog grooter wezen als men den kring der medewerkers wat ruimer nam.

Giften voor de Zending.

Geref. Zendingsvereeniging Bussem.

Ontvangen uit de busjes van Gerrit Tobif0.75. Jansje Renes f3.79. Aalie Laan f1.06½. Marie de Jager f2.16. Jo Oskamp f2.17½. J. A. v. Westering f4.60. Gerrit Hoiting f9.30. Mientje Bree f6.69. Lientje Hoekstra f1.46. Dina Scheepmaker f1.47½. Jillues Collet f6.19½. Mienk v. Norren f1.65½. Femma Korfmaker f0.51½. Ida Knevel f2.22½. Rieka v. d. Laan f2.57½. Anna de Jager f3.37. Opbrengst theelood f2.57. Anna Funken f0.25. V. d. Berg f0.50. Te zamen de som van f56.47.

Kinderen houden van eene verandering? Nu gaan jullie, als naar gewoonte naar Iepenlaan 6 met *gevulde* busjes. Maar dan komen jullie bij Mej. M. van Norren, die zoo goed is mijn werk over te nemen.

Ik ga bij leven en welzijn 10 April ver-

huizen. Mijne nieuwe woning is te ver voor jullie om de busjes daar te leegen.

Die woning staat in: North Mainstreet 1108 te Pella in den staat Jowa U. S. A.

Wat beteekenen die drie letters, collectantjes?

Schrijft daar eens aan uwe vriendin en die der Zending.

Mej. M. JACOBSZON.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Nagift van de Geref. Kerk te Zeist f2. Nagift van de Geref. Kerk te Amsterdam f2. N. N. te Ten Boer f72.50. Door Hotske Rienstra te Oudega (Wijnbra) v. d. Geref. Meisjesver. f25. Door Akke J. v. d. Berg te Wierum 200 halve centen. Van Gosje H. Prins f1. Door Ds. G. W. Akkerhuis opbrengst der collecte gehouden bij een preekbeurt van Dr. Esser te Maassluis B. f121.35. Door P. Kraan te Doorn, saldo zendingsblad f12. P. Rhebergen te Aalten f7.50. Door J. Vuike te Kloetinge van de leerl. der Chr. school f5. Door H. A. Meijer te West Terschelling, uit het busje van Piet Erich f13.75 en uit het busje van W. Strikwerda f4.75, te zamen f18.50. Door H. Hoogeweg te H. I. Ambacht, van de kinderen der Chr. school (Hogeweg) f14.30 en 340 halve centen van Mej. B. Zijdeveld Wd. f1.70, te zamen f16. Door Ds. C. J. H. van Diemen te Nieuwleusen, saldo Zend. Kal. f17. Door Ds. J. Duursema te Groningen 2e storting van de 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending der Geref. Kerken op Soemba f2500. Door Dr. J. G. Geelkerken, een deel uit de opbrengst der collecte tijdens de week der gebeden te Amsterdam f25.

Voor de extra collecte: Van de Geref. kerk te Zuidlaren f37.60. IJsselstein f19.15. Wirdum f21.60. 's Gravenhage f700. Grootegast f142. Zuidbroek f27.46½. Wons f12.50. Berlikum f56.70. Buiksloot f75.26. Lochem f15. Westeremden f70. Grijpskerk f44.87. Giessendam f71.76. Zevenhuizen f13.05. Deventer B. f48.80. Helder f93.18. Heerhugowaard f13.80. Delfshaven f273.84. Zuidwolde f41. Kommerzijl f11.50. Schoonhoven f66.36½. Oude en Nieuwe Bildt zijl f9.11. Scherpenzeel f29.24½. Boornbergum f14.78½. Zuidhorn f56.80. Zuid Beijerland f15.85. Winschoten f56.41. Zaamslag f55.74. Kielwinderwee f60. Zwolle f331.15½. Oude Leije f15. Amersfoort f193.52½. Bloemendaal f67.65½. Wormerveer f50. Hoogkerk f35. Ureterp f17. Goinga f16.85. Sybrandaburen ca. f15. Wapenveld f12. Steenwijk f114.66½. Loppersum f46.31. Overschie 2e storting f25. Groningen (B.) f280.53. Koudekerk a. d. Rijn f40. Oostermeer f8.22½. Bunschoten B. f52.65.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Maart 1923.

Mijn giro No. is 32806.

Ontvangen voor de Zending te Djokja.

Van Mej. J. M. Sulof te Bussum f6. Van

J. H. Ietswaar te Westzaan f25. Van de Geref. Kerk te Hoofddorp f300. Van idem te Beverwijk f186. Van idem te Zandvoort f32. Van idem te Wormer f27.25. Van idem te Wormerveer f26.11½. Uit het busje van E. J. te A. f10.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Maart 1923.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

E. v. Dijken te Groningen, coll. afscheidsrede van Ds. Krijger f46.30. Ds. v. d. Munnik te Winsum, v. d. Zend.v. f30. Ds. v. d. Munnik uit Houwerzijl, van N. N. f6. Ds. Visser te Oldemarkt, busje van A. Sneep f9.71. Ds. v. d. Veen te Ruinerwold, ¼ van een gift f25. Ds. Wiersma te Musselkanaal, een begrafeniscoll. f6.33. P. P. Pilon te Stedum, v. d. Jonged.v. f26. Kerkeraad te Rouveen, gev. in de brievenbus van Ds. L. f2.50. J. Drupsteen te Hasselt, saldo Kal. door R. Drupsteen en G. Brock f6. Ds. Goeree te Wagenborgen gev. in de coll. f10, blinde Tine f1.30 is f11.30. Mej. B. Hoolsema te Ennumatil, v. d. Jonged.v. f17.72. Mej. J. C. Wiersema te Bedum, van A. V. f1.40. Mej. A. Louissen te Nieuweroord, v. d. Jonged.v. f10. H. Neutel Wz. te Nieuweroord, v. d. Zend.v. f108.69½. H. J. Bolt te Tenboer v. d. Jongel.v. f15.82. J. Faber te Ulrum, v. d. Zend.v. f100. J. R. v. Til te Leek, van J. Grijpstra 80 h. c., G. v. Til 250 h. c. is f1.65. K. D. v. d. Kooi te Winsum-Obergum, 't Javaantje der school f1650. Ds. de Jong te Schoonebeek, busje van H. Bruna f29, H. Ham f9, B. Slingerberg f4.88, saldo Kal. f10.21 is f53.09. E. Buitenbos te Enschede, van 't Zendingcomité f320. Ds. Bruin te Baflo, coll. Ouderavond f26.50, nagift f2 is f28.50. G. Mul te Garrelsweer, v. d. leerl. der school f10. Ds. Wiersma te Musselkanaal,

begrafeniscoll. f4.55. Mej. T. Idema te Roodeschool, v. d. Jonged.v. Dorcas f10. F. Koster te Valthermond, kinderen J. S. N. 176 h. c., saldo Kal. f9.18 is f10.06. S. de Vries te Zuidwolde (Gron.) saldo Kal. f55. J. Boddeus te Schildwolde, saldo Kal. f50. Ds. Gerber uit Roden, saldo Kal. f32. D. Kleefstra te Wijhe, catechis.bus f6.66, saldo Zend.bl. f12.02½ is f18.68½. H. v. Dijken te Uithuizen, v. d. Centsv. der Jongel.v. f43. Ds. Smitt te Zuidlaren, van N. N. f21. Dr. Scheps te Deventer B., bijdragen f75. K. de Raad te O. Pekela, v. d. schoolk. f10. Ds. Visser te Oldemarkt, van J. V. saldo Zend.bl. en Kal. f23. A. Boot te Groningen, M. Fuchten 110 h. c., Roelf H. 413 h. c., Aleida H. 106 h. c., theelood en zilverp. f3.60 is f6.69½. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f5. Mej. A. Haan te Ommen, v. d. kinderen der school f20. Mej. Rintjema, van eenige leerl. der school te Rinsumageest f0.50, N. N. f1.50 is f2. Ds. Scholten te Zuidhorn, busje kinderen Mereveld f3.50, A. Muller f9.10, Jonged.v. f6 is f18.60. Ds. Smitt te Zuidlaren, busjes f157.04. Ds. Binnema te Kielwindeweer, gev. in de coll. f5.50. J. de Vries te Kommerzijl, saldo Kal. f9, nag. Soembaw. f1 is f10. Ds. Gerber uit Roden, een coll. f19.15. Ds. de Boer te Garrelsweer, gev. in de coll. f10. Ds. Bakker te Lutten, busjes Februari f20. H. Koekoek te Grootegast, 't Nikkertje der school f15.32. Mej. G. Haan te Groningen van B. en Gr. de Jong 143 h. c., 2 mdl. stort. kinderzend.v. f200.71½. Mej. J. C. Wiersema te Bedum, 1ste klas der school f3.47½.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 19 Maart '23.

Met 1 Mei Heerensingel 34.

Giro No. 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. T. de Jong te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarata.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelwijn te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof in Nederland, adres Bennekom.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.

Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkeliijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruijn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajetit op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische uitgave** van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Verzorging der inhoud door: **Ds. D. B. HAGENBEER**,
Ds. G. KUIJSWIJK, **Ds. L. v. LOON**, **Ds. J. MULDER**,
Ds. K. SCHILDER, **Ds. J. L. v. D. WOLF**.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Uitgevers: **GEBR. v. NOORTWIJK - SCHIEDAM**.

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Voor al geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk.
 Gebonden in heel linnen prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.75
 Oude en Nieuwe Testament met de Berijmde Psalmen, Catech., Formulieren enz. . . . . f 3.40

UITGEVERS MIJ.
GEBR. ZOMER & KEUNING
 WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISSEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN;
 Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.;
 Mr. F. E. POSTHUMUS-MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAIA

GRONINGSCH E HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. **PANDBRIEVEN**.

Bijvoegsel van Het Zendingsblad.

April 1923.

„Neem weg, neem weg, kruis Hem!”

Johannes 19 : 15.

Op het voorplein van het paleis des stadhouders woedt een orkaan van woest dooreen geslingerde kreten. Een chaotisch geraas van wild door elkaar roepen en schreeuwen. Eén schreeuw echter cverschettert weldra alle andere stemmen. Het moordgeroep: „Neem weg! Kruis Hem!” Door de priesters aangeheven, wordt het door het volk met verdubbeld geweld herhaald. 't Valt als een rukwind in de onafzienbare schare. Al wilder en al woester galmt en golft het over het gansche plein: „Neem weg! Kruis Hem!”

Wat moet dat stormachtig roepen geweest zijn voor het zoo teeder en fijn aandoenlijk gemoed van Christus! 't Was een vooruit kruisigen, nog éér Hij op Golgotha was.

De Messiaansche verwachting was eeuwen lang het leven, de ziel van de Israelietische natie geweest. De Psalmisten bezingen den lof, en al de Profeten spreken van het werk en het rijk van den komenden Messias. Alles werkt, naar het heilsplan Gods, saam, om de komst van den lang Beloofde voor te bereiden — en als Hij op 's Heeren tijd verschijnt, stoot het volk Hem van zich, roepend en schreeuwend: „Neem weg! Kruis Hem!” Terwijl het den zegen des Heeren verwerpt, roept het den ontzettenden vloek Gods over zich in: „Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!”

Omdat de Messias niet verscheen overeenkomstig hun wensch en verwachting; wijl Hij in plaats van met aardsche heerlijkheid omstraald, kwam als de lijdende knecht des Heeren, hebben zij Hem verworpen. En nog altijd roept en schreeuwt de Jood, als hij den heerlijksten van alle Namen hoort: „Weg met Hem!”

Niettegenstaande de naam van Christus steeds meer van volk tot volk als de Immanuël Gods wordt verkondigd, beleden, aanbeden; terwijl heel het aanschijn der wereld door den Christus Gods is veranderd en hervormd; ofschoon al de profetieën in Hem vervuld werden; niettegenstaande naar Christus' voorspelling stad en tempel verwoest werden; en het Joodsche volk sinds eeuwen als balling over de aarde zwerft; wordt door de Joden nog steeds hardnekkig ontkend, dat Christus de Beloofde aan de vaderen is. Nog aldoor roepen zij: „Neem weg! Kruis Hem!”

Hoe is in dit licht de Zending onder de Joden een blijf van Gods wonderbare trouw! Zij keeren zich almeer van den Messias af; doch de Heere brengt Hem door de missie nogmaals al nader tot hen.

De deerniswaardige positie der Joden moet ons met diep mededoogen vervullen, moet ons dringen hen in liefde en gebed te gedenken. Die liefde en dat gebed moet door de zending zich in daden uiten.

Jodenzending, kan er een werk zijn, zoo uiterst moeilijk als dit! 't Is in liefderijk mededoogen te naderen met den naam van Hem, die bij het noemen alleen, heel de ziel van den Jood in vuur en vlam zet.

Wèl mogen wij onze beide Missionaire Dienaren voortdurend opdragen

in den gebede, dat God hen toeruste met moed en kracht, met liefde en tact om de Joden, die al maar roepen: „Neem weg!” te zeggen, te vermanen: „o, Neem Hem aan!”

Zij het ons gebed, dat de Heere door het overtuigend licht des Heiligen Geestes vele Joden doe zien, dat zij, door in Christus als den Messias te gelooven, niet afvallig worden van het geloof der vaders; maar dat daardoor veeleer het gewichtigste stuk van hunner vaders geloof voor hen volle wezenlijkheid, heilige werkelijkheid wordt. Dat ook alle christenen zich beijveren, tot de Joden, die in hun nabijheid wonen, de dringende noodiging van Christus te brengen: „Komt tot Mij vermoeide en beladene, en Ik zal u rust geven.” J. P. T.

Een verblijdend verschijnsel.

Er wordt door ons vaak geklaagd, als wij spreken in bidstonden voor de Jodenzending, of ook, als wij, gelijk voor kort nog in Amsterdam, door Joden in Openbare Vergadering aangevallen worden, dat de Joden in ons land zoo ongeestelijk zijn.

Die klacht vindt bij de Joden geen weerspreking.

En onder de Christenen vindt zij algemeene instemming, soms wel eens *gretige* instemming.

Want meermalen treffen wij Christenen aan, die min of meer bedekt willen laten gevoelen, dat zij van de Jodenzending, van dat werk onder zulke hopeloos verhard en weggezonden, eigenlijk heel geen verwachting hebben.

Indien in één werk, dan moeten wij bij de Jodenzending vooral den dag der kleine dingen niet verachten.

Onder dien dag der kleine dingen rekenen wij den dag, waarop, kort geleden, een Joodsche voorganger, in een onzer provincie-steden, mij zeide, dat hij het als een benijdenswaardig voorrecht beschouwde van de Gereformeerde Kerken, dat daar de tucht werd gehandhaafd, en het betreurde, dat zulks onder de Joden niet mogelijk was.

Dat wijst op een ontwakend besef van de oorzaak der toenemende geestelijke ontredding onder de Joden en wekt hoop op een ernstig pogen naar verheffing.

Verder meenen wij onzen lezers niet te mogen onthouden een fragment uit een stukje, dat wij vonden in het Nieuw Israëlietisch Weekblad van 16 Maart j.l. waarin feitelijk tucht onder de Joden en wel tucht over een der vooraanstaanden onder hen wordt geoefend:

„Vrij-religieuse stroomingen en Jodendom.

Onder den schoonen naam „de Tempel” heeft het proefnummer van een nieuw 14-daagsch tijdschrift het licht gezien, waarin, naar de redactie zegt, „de verschillende vrij-religieuse inzichten tot uiting kunnen komen; een vrije tribune voor vrijdenkende menschen.”

In overeenstemming met de strekking van deze nieuwe periodiek vinden we als „vaste medewerkers” genoemd allerlei „vrijdenkende menschen” van „vrij-religieuse” — dit beteekent van Joodsch standpunt irreligieuse — inzichten.

In dit gezelschap „vaste medewerkers” vinden we ook vermeld onzen zeer begaafden en zeer geëerden Opperrabijn Tal te Utrecht. Wij veronderstellen, dat het denkbeeld, om den O. R. Tal in de rij der vaste medewerkers te zien prijken, niet van dezen zeer geachten Joodschen apologet is uitgegaan, doch van de redactie van het tijdschrift.

We begrijpen, dat het O. R. Tal aangenaam is, in dezen nagemaakten

tempel den luchter van het ware Goddelijke licht te ontsteken en zoo te trachten, van den menschelijken tempel een Goddelijken te maken. Dit zal ongetwijfeld zijn bedoeling zijn met zijn „vaste” medewerking. Den goeden vrienden en vereerders van den heer Tal, die hij ook in de Joodsche wereld telt, zal het evenwel aangenaam zijn, dit uit zijn eigen mond te vernemen. Het is dan toch nog mogelijk, dat menigeen de medewerking van den Opperrabbijn betreurt aan een beweging die het cachet draagt van vrijdenkerij en religieuse ongebondenheid; een beweging, waarbij zelfs sommige aanhangers van „het Oude Volk” (een vrijzinnig Joodsch blad, dat niet lang bestond, v. N.) onzaliger gedachtenis, zich indertijd niet wilden aansluiten. En wanneer voor ons oog het beeld oprijst van den man, door O. R. Tal en ons gelijkelijk vereerd, het beeld van Dr. Dünner, die *niet* tot de vaste medewerkers van b.v. het tijdschrift der Vrije Gemeente wilde behooren, dan zal O. R. Tal het niemand euvell kunnen duiden, dat hij, den naam van den Opperrabbijn van Utrecht—Drenthe in deze combinatie ontwarend, zich even de oogen uitwrijft en zich afvraagt: Lees ik wel goed?

En zulken goeden vrienden zal een kleine verklaring van onzen hooggeëerden O. R. Tal over het karakter van zijn nieuwe vriendschap niet onwelkom zijn.”

— Kommentaar is hier bijna overbodig.

Wij zijn vaak grof bestreden door Joden, maar dit verhindert ons niet, voor het goede onder de Joden de oogen open te hebben en dat dankbaar te erkennen.

En dit stukje, zoo fijn en toch zoo raak geschreven, lazen wij met onverholen blijdschap.

't Is een proeve van Joodsche tucht, die den schrijver eert.

En wat vooral ons aangenaam aandoet, dat is het feit, dat, onbewust en onwillens misschien, deze schrijver ons gelijk geeft, die zoo dikwerf al zeiden en schreven voor Joden, dat Joden, die de Openbaring Gods aan Oud-Israël verwerpen, eigenlijk geen Joden zijn, dat hij zich dus feitelijk in zijn beschouwing van het Jodendom met onze Gereformeerde Zending op éénzelfde basis plaatst.

Dat noemen wij „een verblijdend verschijnsel”, dat ons met nieuwen moed bezielt.

v. N.

Nardus.

Nardus geeft lieflijken geur.

Aan nardus-geur moesten wij denken bij een tweetal zaken, die zich voor kort in ons leven als zendeling onder de Joden voordeden.

En wel, toen ons een brief gewerd van eene geboren Joodsche, die door ons gedoopt werd, waarin zij o.m. schreef: „'t Is nu alweer ruim een jaar geleden sinds ik gedoopt ben, en ben ik in dien tijd steeds vaster geworden in mijn geloof, en hoop ik op dien weg te blijven voortgaan.”

Ook was ons als nardus-geur de van zoo echte broederlijke liefde getuigende wijze, waarop Dr. Keizer van Tiel, die in „De Reformatie”, onder verkeerde voorlichting, zich op ietwat onvriendelijke wijze over de Joden had geuit, na ontvangen gelegenheid tot herziening zijner meening, terstond zijn woorden openlijk herriep, den Joden recht deed en der Joden-zending aldus krachtig steun verleende. (Zie „De Reformatie” van 23 Februari en 9 Maart j.l.).

v. N.

Groningen, 16 Maart 23.

*Verantwoording collecten en bijdragen
over 16 Dec. 1922 tot en met 27 Febr. 1923
(in verband met gebrek aan plaatsruimte).*

Geref. Jongel. en Jonged. Vereen. te Nieuw Buinen f13.25. Geesteren-Gelselaar f25.25. Axel f90.21. Holysloot f8.36½. Aalten (gedeeltelijk) f27. Rijswijk f75.72½. Alblasserdam f54.83. Doorn (1921 en 1922) f111.61½. Heemse f22. Lemele f7.45½. Nieuw Leusen f9.77½. Avereest f25.36. Lutten f31.67½. Den Ham 60.30. Steenwijk f55.01½. Bussum f82.80. Sloterdijk f34.40. Diemen f2.20. Gift Naarden Zendingsvereen. f10. Centsvereen. Ger. Jonged. Vereen. te Uithuizen f5. Gift Zondagschoolvereen. „Laat de kinderen tot mij komen” te Kralingen f50. Giften uit Kralingen f3.75. Dankoffer van een zuster uit Zandvoort f50. Gift coll. Varsseveld f5. Rijsoord f103. Rijnsburg f84.33. Bedum f18.59. Aalst f2.50. Culemborg f14. Geldermalsen f13.17. Gameren f11.05. Herwijnen f10. Hoense-Driel f2. Rossum f5.32. Tiel f43.42. Vuren f2.50. Well 1.50. Zalt-Bommel f11.71. Zuidlichem f10. Ruinerwold-Koekange f94.89. Gift coll. Katendrecht f1. Dedemsvaart f78.32. Genderen f16.92½. Eindhoven f31.68. Helmond f6.62. ’s Hertogenbosch f19.65. Heusden f2.61½. Maastricht f15.78. Roermond f10.25. Sprang f8.06. Tilburg f15.02. Venlo f12.96½. Vrijhoeven Capelle f24.03½. Treebeek (1921) f10. Treebeek (1922) f15.16. Breda f23.33. Dinteloord f9.01. Fijnaart f18.55. Drimmelen f7.39. Klundert f38.85½. Moerdijk f10.19. Raamsdonk f9.99. Willemstad f17.03. Zevenbergen f8.48½. Classis Hallum f439.89. Zandvoort f24.10. Koudekerke a. d. R. f30. Zendingscommissie Dalfsen f40.16. Hoek f7.28. Oostburg f17.56½. Aardenburg f9.44½. Schoondijke f12.94. Terneuzen 79.91. Zaamslag f63.47. Lisse f9.60. Zwolle f236.65. Heemstede f20. Beetgum f56.46. Berlikum f38.81. Boxum f37.79½. Dronrijp f12.50. Eernaoude f4.29. Hijlaard f20. Huizum f30.88½. St. Jacobi Parochie f31.26. Oenkerk f59.32½. Suawoude f5. Wartena f7.30. Wirdum f51.57. Zuilen f22.06. Gift collecte Ezinge f12.50. Gift Ds. J. B. te Utrecht f5. Leeuwarden (10 %) 1921/22 f30. Lochem f6. Vollenhove f10. Gift Zondagschool Vereen. te Leiderdorp f6.50. IJdkenshuizen f44.25. Almelo f60.66. Giften uit Almelo f7, f1, f5. Delden f35.56½. Deventer A f18.12½. Deventer B f33.23. Enschede f114.59. Enter f22.40. Glanerburg f7.64. Haaksbergen f12.83. Hengelo f31.34. Holten f25. Nijverdal f36.68. Olst f13.20. Rijsen f10.61. Vriezenveen f3.25. Wierden f16.08. Wijhe f10.77½. Gift Ger. Zendingssvereen. te Breda f5. Gift C. Eilers te R’dam f1. Gift uit Axel f1. Doornspijk f24.81½. Harderwijk f56.35. Nunspeet f42.44. Hattum f46.25. Wezep f18.79. Nijkerk f92.45. Ermelo f154.88½. Elburg f20.70½. Oldebroek f20. Putten f35.95. Vreeswijk f39.06½. Lopik f40.55½. Baflo f46.39. Houwerzijl f45.74. Leens f56.84.

Middelstum f70.66. Pietersburen f29.72. Roodeschol f82.57. Schouwerzijl f68. Uithuizen f87.72½. Uithuizerveen f76.90. Ulrum f53. Warffum f55.34. Winsum f52.08½. Zoutkamp f23.42½. Bolsward A f20. Bolsward B f35.17½. Cubaard f6.67½. Exmorra f10.23. Geest f10.94. Makkum f53.45. Oosterend f12.84. Piaam f11.07. Pingjum f8.98. Schettens f25. Schraard f12.23. Tjerkwerd f4.75. Witmarsum f18.14. Wommels f37.33. Wons f12.58. Appingedam f77.03. Bierum f45.70½. Delfzijl f64.90. Garrelsweer f10. Loppersum f36.48. Nieuwolda f9.23. Overschild f8.62½. Schildwolde f27. Siddeburen f45.52½. Spijk f84.62. Stedum f10. Ten Post f42. Wagenborgen f27.25. Wester-Emden f10. Woldendorp f13.06. ’t Zandt f23.36. Gift mej. Tr. E. te Wagenborgen f1. Gaastmeer f16.43. Heidenschap f6. Hemelum f30.50. Koudum f10.28. Oudega f27.22. Stavoren f10. Workum f10. Achlum f10.84½. Arum f15. Franeker f92.25. Harlingen f101.89. Lollum f26.08½. Midland f2. Minnertsga f19.23. Oosterbierum f21.28. Sexbierum f28.51. Trum f17.09½. Tzummarum f18.25½. West-Terschelling f3.40. Winsum (Fr.) f23.03. Breukelen f25.71. Mijldrecht f49.26. Kamerik f26.23. Vinkeveen f19.63. Gift Vorden f3. Buiksloot f19.38. Gift Buiksloot f1. Marken f9.35. Oostzaan f4.26. Katwijk a. d. Rijn f34.69½. Anna Paulowna Polder f10.12. Den Helder (10 %) f6.60. Kolhorn f5.05. St. Pancras f19.83. Oosterend (Texel) f30. N. Scharwoude f23.40. ’s Heer Hugowaard f13.09. Broek op Langendijk f40. Schermerhorn f3.88. Dirks-horn f19.78. Krabbendam f10.03½. Voor-schoten f28.60. Echten f24.84. Gorredijk f9.02. Heerenveen f59.87½. Joure f49.25. Knijpe f2.50. Lemmer f63.60. Lippenhuizen f1.60½. Mildam f22.01½. Oldeboorn f6. Oosterzee f6.50. Tijnje f12.55½. Hillegom f40.34. Zweeloo f14.60. Apeldoorn f24.50. Beekbergen f5. Dieren f32.63. Epe f7.78. Glindhorst f19.77. Heerde f28.83. Kootwijk f10.95½. Voorst f4.06½. Voorthuizen f37.05. Wapenvelde f10.15. Zwartebroek f4.87. Voorburg f40.32½. Wateringen f18.39½. Pijnacker f17.37. Maasdijk f18.62. Berg-Ambacht f10.77½. Gouda (10 %) f8.72½. Haastrecht f30.02. Krimpen f12. Lekkerkerk f7.81½. Moordrecht f16.78. Nieuwerkerk f15.08. Ouderkerk f19.65. Oudewater f50.01½. Reeuwijk f22.68½. Schoonhoven f61.52. Waddingsveen f56.95. Zevenhuizen f10.53½. Zendingscommissie te Almkerk f15. Gift uit Appingedam door Ds. J. H. L. f2.50. Zeist f152.23. Gift uit Zeist f3. Hindelopen f4.14. Centsvereen. Ger. Jongel. Vereen. te Uithuizen f5. Den Bommel f12.89½. Den Briel f15.01½. Hel-levoetsluis f16.50. N. Helvoet f18.86. Oolt-gensplaat f15.88. Ouddorp f14. Spijkenisse f23.90. Stad o. h. Haringvliet f18.40. Stel-lendam f9.85. Tinte f10.83.

J. MIEDEMA,
Deputaat-Quaestor.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

En dit Evangelie des
koninkrijks zal inde
geheele wereld gepredikt
worden toelengedragens
allen volkeren
Matth. 24:14

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: De Pinkstercollecte. — Pinksterrijkdom. — Van Zendingsaangelegenheden: de Zendingsorganisatie in de drie Provinciën; Classisvorming van Inl. Kerken. — Keucheniuschool. — Uit Keboemen. — Desabezoek. — Opleidingsschool op Midden-Java. — Van Soemba. — Mooi werk. — Overzicht Generale Kas. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften voor de zending. — Adressen.

De Pinkstercollecte.

De Geest van Pinksteren formeert een volk, dat in alle talen „de groote werken Gods spreken” zal. Dat begon op den Pinksterdag. En dat werk gaat voort alle eeuwen door totdat in alle talen des Heeren lof zal worden gehoord.

Ook in de taal van den Javaan en den Soembanees werden „de groote werken Gods” reeds gesproken. Maar 't is nog zoo weinig, ach zoo weinig! Onzer is het te mogen medearbeiden, opdat ook op Midden Java en Soemba al meer en meer de naam des Heeren worde genoemd en geroemd. Beziele ons daartoe de Pinkstergevers.

Dan vloeit de Pinkstergave van zelf.

W. BREUKELAAR.

Pinksterrijkdom.

De Geest der Heerlijkheid.

—; want de Geest der heerlijkheid en (de Geest) Gods rust op U.

1 Petr. 4 : 14 midden.

Pinksterrijkdom? Bestaat die wel anders dan in oogenblikken van hooge geestesverrukkings, zoo hooren wij vragen. Is er een rijkdom van geestelijk geluk, ook in het leven van elken dag en zelfs in donkere dagen? Petrus geeft ons hier het antwoord. Onder de brandende verdrukking en onder lijden en smading kunt gij U verheugen en zijt gij zalig; niet alleen *als* de Geest van God eens met een *bizondere* vertroosting komt. Neen! Petrus zegt: zalig zijt gij, *want* de Geest der heerlijkheid en de Geest Gods *rust* op U. Hij *komt* dan niet in sommige oogenblikken. Maar die Geest der heerlijkheid is bij U te huis. De Geest van den Pinksterdag, Die aan de apostelen en discipelen van Jezus zich gaf, geschonken door Jezus, den Heer in den hemel opgevaren, en Die onder bijzondere teekenen toen zijn inkomen teekende; niet voor één dag, al waren *die* teekenen *niet voortdurend* aanwezig, maar Die bij anderen zonder die uiterlijke teekenen evenzeer wordt waargenomen, en „bij U verblijft, om U te verheerlijken.

* *

„Maar dien Geest der heerlijkheid nemen wij niet meer waar!” zegt de, op-teekenen-beluste schare veler eeuwen. „Wij moesten dan toch spreken in vreemde talen! Vreemde geluiden moesten dat spreken vergezellen! Een vuurverschijnsel, al ware dat meer *inwendig*, n.l. een onbedwingbare gloed van geestelijke aandoeningen!” Zoo spreekt nog in onze dagen de methodistische „Pinksterbeweging”, die vooral geestelijke opwekkingen, onder *zulke* eischen van de inwoning des H. Geestes, stelt. „Het „buitengewone” is het bewijs van het „echte.” Maar zoo sprekende, toont zich de oppervlakkigheid, die meer den buitenkant, dan het ware werk van den Pinksterdag zoekt, en niets verstaat van Petrus' woord: „Hij *rust* op U!”

* *

Niet dat *buitengewone* is de werking des H. Geestes. Dan waren de discipelen reeds den volgenden dag weer den H. Geest kwijt geweest, en dat is juist het tegenovergestelde van wat Petrus van „den Geest der heerlijkheid” zegt: „Hij *rust* op U”.

De Geest der heerlijkheid heeft toch hooger bedoeling, dan door enkele teekenen en gaven indruk te maken op de groote menigte.

Zijn werk is: op Christus Jezus verdienste gegrond, het hoogste goed te werken en mede te deelen, dat door God aan menschenkinderen kan geschonken worden n.l. „de heerlijkheid”, die Jezus, als de Heer en Bezitter der heerlijkheid, voor de geloovigen heeft verworven — en in bezit genomen, toen Hij, ten hemel opgevaren, gezet is op den troon Zijner heerlijkheid, die de heerlijkheid des Vaders is.

Die heerlijkheid is de glanzende, lieflijke zijde van Gods majesteit, welke Mozes begeerde te mogen zien en die in Gods eeuwig voornemen reeds was bepaald, om de onderscheiding van den *mensch* te worden *boven* alle schepsels, zelfs boven den engel. De heerlijkheid is het lichtkleed Gods, als de zich openbarende Koning der eeuwen. Zij toont aan al

het geschapene de innerlijke grootheid en kracht van God. En daarvan wil God mededeelen aan den mensch.

Dat had God voor den mensch *bestemd*.

* *

't Woord Gods leert ons dat reeds, als het 's menschen *schepping* ons mededeelt. Daar *ziet* gij den mensch, die 't lichtkleed aanvankelijk verkreeg, zoodat hij het kleed om zich te versieren of ook om innerlijke verdorvenheid te bedekken, niet noodig had. De Gode gewijde, de innerlijke Gode verwante mensch, met zijn beeld toegerust, had niets, dat hem *hoog* versierde, tot heer der schepping maakte en 't schepsel voor hem buigen deed. Dat was de gunst, die God hem verleende en den mensch zich gelukkig deed gevoelen ook in de merkbare nadering van God.

Maar nauwelijks is het den verleider gelukt den mensch een heerlijkheid te doen zoeken *buiten God*, of 't lichtkleed ontvalt hem; zijn heerlijkheid wijkt van hem, omdat hij *Gods weg*, die naar de volmaking der heerlijkheid voert, n.l. de gehoorzaamheid, verliet. Hij *ontheerlijkte* zich zelve en derft nu de heerlijkheid Gods. Ja nog ernstiger; hij daalt zóó diep, dat hij het dierlijke, maar niet meer het Godelijk-heerlijke aan zich vindt. In stede daarvan wordt het *gruwelijke* langzomeer openbaar, en, tenzij God het nog verhoedt, zou al wat mensch heet, door den weg des doods, eens gekleed zijn met versmaadheid en eeuwige afgrijselijkheid (Dan. 12 : 2).

* *

Weg was dus de heerlijkheid, die God hem gaf en zou volmaakt hebben.

Maar, God in onnaspeurlijke barmhartigheid, laat niet al wat mensch was ondergaan in de duisternis, waarin hij zich zelve bracht.

De Paradijsbelofte bracht de hoop der verlossing. De beloofde Verlosser zou komen en de heerlijkheid terugbrengen. De weg der heerlijkheid zou weer geopend worden. Daarvoor werd de Zoon Gods mensch, omdat Hij bij God *Borg* geworden was en de borgtocht ging betalen in den weg der vernedering. Op Hem daalde Gods toorn vanwege de geschonden heerlijkheid Gods. En dat Hij terugbracht wat de mensch in Adam had verloren, werd reeds geteekend in Zijn opstanding en opvaren ten hemel en Zijn plaats aan Gods rechterhand.

Maar *vooral* bleek dit op den Pinksterdag, toen Hij door den H. Geest begon uit te deelen en toepaste, wat Hij voor Zijn volk had verkregen, n.l. *de heerlijkheid*. Daarom wordt de H. Geest genoemd: „de Geest der heerlijkheid”; want de H. Geest bereidt en voleindigt, die aan Christus Jezus gegeven zijn van den Vader, tot heerlijkheid. Hij verandert de gedaante der gemeente; haar voorkomen; eerst *innerlijk*; den wegbereidend voor het later ook *uiterlijk-heerlijk* uitblinken.

Want die heerlijkheid is geen verguldsel, waaronder het onedele zal worden weggeborgen. Maar, daar God *waarheid* vraagt *in het binnenste*, begint ook het werk van de herstelling der heerlijkheid *van binnen uit*. Zoo getuigt het Paulus 2 Cor. 3, en zegt het in vs. 18 „wij worden naar 't zelfde beeld” (van Christus als de heerlijkheid Gods in spiegelbeeld) „veranderd in gedaante van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest”. Een opklimming, van binnen uit, naar buiten straks uitstralende heerlijkheid werkt de H. Geest in Christus' gemeente.

* *

Dat is geen toekomstmuziek. Geen tot heden nog onvervulde belofte. Maar naar den Pinksterdag terugziende, kan Petrus zeggen: „die Geest

rust op U. Hij brengt het sieraad der bruid van Christus; de heerlijkheid. Want wat juist op den Pinksterdag zoo nadrukkelijk en blijvend op den voorgrond treedt, is niet de vurige, gedeelde tong, of de klankmengeling der talen, maar de innerlijke verandering: „vervuld met den H. Geest.” Dan vlucht Petrus niet meer voor een spottend woord, maar met de elve staande, is het duidelijk waar te nemen, dat „geloof doet spreken”; dat het woord Gods een vaste grondslag voor hen geworden is voor gelooven en getuigen; dat er een zien met het hart is gekomen; een zien van den Heer der heerlijkheid; en een steunen op Hem! Dat is „de *verlichting* van de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus”. (2 Cor. 4 : 6). Daarbij werkt de H. Geest de verwarmende schat der liefde „in die aarden vaten”; de liefde om naar Gods beeld ons leven in te richten opdat het leven van Jezus in ons lichaam zoude geopenbaard worden.

En al glanst nog niet naar buiten een oogverblindende heerlijkheid, toch wordt de inwendige mensch vernieuwd, geleidelijk, van dag tot dag.

Dus niet voor éénmaal, maar *voortgaande in allen*, die Christus deelachtig geworden zijn, tot Hij zal gekomen zijn om verheerlijkt te worden in zijne heiligen.

Dat is het werk van den Geest der heerlijkheid; altijd *'t zelfde* werk; onder allerlei natie en volk; onder allerlei leeftijd; onder allerlei stand.

Dat werk der innerlijke vernieuwing; dat zich tegen de zonde keert en haar met schaamte en zelfmishagen veroordeelt; — dat uit den nood der ziele zich werpt in de armen van Jezus met het vertrouwen, dat Zijn Woord de waarheid is en Zijn beloften onwankelbaar; — dat doet vragen om den Heere welbehagelijk te zijn in ons doen en laten, en elke afwijking daarvan smartelijk gevoelt en belijdt; — dat doet uitzien om, van de zonde vrij gemaakt en Gode dienstbaar gesteld, weer kind Gods te zijn en de volle weelde van in het licht te wandelen, te mogen hebben; — *dat werk* is de vrucht van den bij U blijvenden Geest der Heerlijkheid.

Liet die Geest U aan Uw lot over, of beter gezegd aan Uw eigen beschikking, dan zou het bij een „wenschen” blijven, en niets meer, zooals bij Bileam.

Maar blijft Hij in U, rust Hij op U, dan neemt ge beurtelings bestraffing en vertroosting waar; maar, altijd en onder alles, een U aanbinden aan en inplanten in Christus. Zoo wordt gij door den Geest Gods reeds voor de verheerlijking voorbereid, die eens als vrucht van zijn blijven bij U, aan U volkomen zal openbaar worden; aan de ziel, maar ook aan het lichaam.

Pinksteren is het begin, evenzeer als de profetie en de waarborg voor Uwe verheerlijking. Het wordt ook *Uw* feest, kleine en Uzelven dikwijls veroordeelende ziel! want gij wordt tot Christus geleid en in Hem vastgezet op de rots der behoudenis.

* *
*

Tenzij —, dat gij den H. Geest *niet* had ontvangen! Wie *dien* Geest *niet* heeft, die behoort Christus niet toe. Die bedenkt dan ook niet de dingen, die boven zijn. Die is liefst vrij van Gods Woord en het gezelschap der godvreezenden. Die volgt de groote menigte in haar ongehoorzaamheid aan God en heeft geen lust in Gods verlossing en in Jezus, den Verlosser van alle onheiligheid. Maar dan komt ook uw dag der verheerlijking niet. Want die den Geest van Christus niet heeft, zal ook Zijn heerlijkheid niet deelen. Schrik voor u zelven en roep om den Geest der Heerlijkheid. Dan wordt het Pinksteren ook voor U. Lees Luk. 11 : 9—13. Dan zult ook gij de groote werken Gods verkondigen.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingsorganisatie in de „drie Provinciën”.

Wellicht komt de Zendingsorganisatie in de „drie provinciën” Groningen, Drenthe en Overijssel weldra op de helling. Gelijk men weet, verzorgen de Kerken in deze „drie provinciën” de Zending op Soemba. En zij hebben dit gedaan met groote liefde en trouw. De toewijding en offervaardigheid was bij deze Kerken voorbeeldig. Het kan echter moeilijk ontkend worden, dat er in de organisatie van deze zending hier te lande nog wel iets kan worden verbeterd. Men krijgt zoo den indruk, dat aan de wijze waarop de samenwerking is geregeld een klein luchtje van „deputaten-zending” niet geheel vreemd is. Wel zijn er Kerken die als zendende Kerken optreden, n.l. Groningen, Appingedam, Hoogeveen, Kampen en Nijverdal. Maar de invloed dezer Kerken op den gang van het Zendingswerk is niet bijster groot. Feitelijk ligt de leiding der zaken grotendeels in handen van „de deputaten voor de zending op Soemba”. De samenwerkende Kerken zelf nemen in hare kerkelijke vergaderingen wel kennis van de zaken der zending, maar de beslissing is toch voor een aanmerkelijk deel overgelaten aan de deputaten. Er is in ons land geen enkele andere regeling van samenwerking tusschen kerken in den arbeid der zending, waarbij aan deputaten zooveel macht is gegeven als bij de regeling der samenwerking in „de drie provinciën”. Voor deputaten, die gaarne een beetje baas spelen, om te watertanden.

Het is er echter verre vandaan dat de tegenwoordige deputaten van dergelijke ambitie's zouden mogen worden verdacht. Integendeel, zij hebben de Kerken gediend. En zij deden het uitnemend. Want het mag wel eens gezegd, dat de Zending van „de drie provinciën” zich voortreffelijk heeft ontwikkeld. Wellicht is de liefde en offervaardigheid voor het werk der zending bij onze kerken nergens sterker dan juist in Groningen, Drenthe en Overijssel. En de zaken der zending op Soemba zijn uitstekend geleid. Het feit, dat de deputaten wel wat veel te zeggen hadden, heeft aan het zendingswerk zelf geen kwaad gedaan.

Toch achten sommigen het wel gewenscht, dat de Kerken zelf in hare kerkelijke vergadering haar eigen zending meer rechtstreeks gingen behartigen. Meermalen zijn er uit deze kerken zelf stemmen opgegaan, die hierom vroegen. En ongetwijfeld moet het steeds toegejuicht, dat zooveel mogelijk

de kerken zelf in hare kerkelijke vergaderingen ook de zaken der zending behandelen. Natuurlijk moeten er deputaten zijn, die uitvoeren wat de Kerken hun opdragen en die aan de Kerken advies geven als dat noodig is. Maar de beslissing moet toch zoo weinig mogelijk aan deputaten in handen worden gelegd. De zending is de zaak der Kerken, waarover de Kerken zelf hebben te oordeelen en te beslissen.

Het bevreemdt ons dan ook niet, dat er in „de drie provinciën” eenigen drang is opgekomen om meer dan tot nu toe de Kerken zelf in het werk der zending te doen deelnemen. De gedachte is daarbij uitgesproken, dat ook hier de invoering van een zendingssynode gewenscht wezen zou. Dit zou dan zijn in navolging van de Kerken in Friesland en van de Kerken in Utrecht en Gelderland. Al de Kerken in Friesland werken zamen in den arbeid der zending. Deze kerken vormen echter twee particuliere synoden, die van Friesland Noord en die van Friesland Zuid. In hare gewone kerkelijke vergaderingen kunnen dus deze kerken de zaken der zending niet afdoen, want zij komen niet alle samen in één particuliere synode. Daarom heeft men eenige jaren geleden een Zendingssynode ingesteld, die eens in het jaar samengeroepen wordt voor de behandeling van de zaken der zending en waarin al de kerken van heel Friesland, dus uit het ressort van beide particuliere synoden, vertegenwoordigd zijn. Dit voorbeeld is nagevolgd door de Kerken van Utrecht en van Gelderland, die eveneens twee particuliere synoden vormen, maar in den arbeid der Zending samen werken. Zoo nu willen sommigen ook de Kerken van Groningen, Drenthe en Overijssel, die zijn samengevoegd in drie particuliere synoden, voor de zaken der zending doen samenkomen in één Zendingssynode, wijl al deze kerken met elkander de zending op Soemba verzorgen.

Anderen zijn echter van oordeel, dat het nog meer gewenscht wezen zou het zendingsterrein op Soemba te splitsen b.v. in drie terreinen. Elke provincie zou dan één van die drie terreinen voor haar rekening kunnen nemen. En dan was de instelling van een Zendingssynode niet noodig, wijl dan ook de aangelegenheden der zending voor elk der drie terreinen op de gewone particuliere synode, voor zooveel nodig, konden worden afgedaan. Dit plan schijnt meer aanbevelenswaardig dan het instellen van eene Zendingssynode. Het Friesche Zendingsterrein kan niet gesplitst, omdat men

met elkander voor heel dat terrein maar één Miss. dienaar heeft. En evenzoo stond het in Utrecht en Gelderland. En daarom was de instelling van een Zendingssynode daar de aangewezen weg.

Maar op Soemba is het een geheel ander geval. De Soemba-Zending heeft vier hoofdposten, waarvan er thans drie door een dienaar des Woords zijn bezet. Indien Soemba geschikt kan worden verdeeld in onderscheidene terreinen, schijnt het wel het beste, dat ook de Soembazending meer dan tot nu toe „gedecentraliseerd” wordt en de Kerken van elke provincie afzonderlijk een accord van samenwerking aangaan tot het verzorgen van een eigen terrein. De Soemba-Zending volgt dan het voorbeeld van de zending op Midden-Java. Ook daar zijn op het Zendingsveld zes, of als men Wonosobo ook nog als een zelfstandig terrein wil rekenen, zeven afzonderlijke terreinen.

Het komt ons voor dat ook Soemba wel in onderscheidene terreinen kan worden verdeeld. Wel vormt Soemba een eenheid. Maar dat geldt ook van Midden-Java ten zuiden. En toch wordt daar het werk der zending door de verdeling van het arbeidsveld in onderscheidene terreinen niet geschaad. Indien het echter duidelijk kan worden aangetoond, dat een splitsing van Soemba in onderscheidene terreinen voor het thans bloeiend zendingswerk op dat eiland schadelijk zou wezen, dan is het beter daarvan af te zien. De groei, dien de zegen des Heeren geeft, mogen wij nooit belemmeren. Maar 't is moeilijk in te zien, dat uit eene splitsing nadeel voor het werk zou moeten voortvloeien. Misschien zou dit zelfs aan den arbeid ten goede komen. Immers, wanneer b.v. de Kerken in Groningen een eigen terrein alleen zouden moeten verzorgen, dan zouden deze Kerken, misschien nog sterker dan thans gevoelen, dat dit haar werk was, waarvoor zij nu alleen de zorgen en de verantwoordelijkheid droegen. Steeds is gebleken, dat „decentralisatie” aan de actie hier te lande ten goede kwam.

Bovendien kreeg dan ook de Soemba-Zending de gelegenheid om dat luchtje van „deputaten-zending” kwijt te raken, dat ten gevolge van de tegenwoordige regeling haar thans een beetje aankleeft. En het sterkste motief voor reorganisatie in de genoemde richting is, dat dan ook de zending in de „drie provinciën”, meer nog dan thans in de Gereformeerde banen komt, zooals de lijnen daarvoor in 1896 door de Generale Synode van Middelburg zijn getrokken. Voorts spreekt het van zelf, dat de schade,

die voor de eenheid van het werk op Soemba door een verdeling van het terrein zou kunnen voortvloeien, door een goede regeling voor de behartiging der gemeenschappelijke belangen van de onderscheidene terreinen wel kan worden afgewend, gelijk dit ook op Midden-Java geschiedt.

Wanneer deze voor de Soembazending zoo belangrijke aan gelegenheid aan de orde komt, zij aan de Kerken en aan de broederen, die haar adviseeren, wijsheid en voorzichtigheid toegebeden!

Classisvorming van Inlandsche Kerken op Midden-Java.

Men heeft wel eens gevraagd of de tijd nog niet is gekomen om over te gaan tot Classisvorming van Inlandsche Kerken op Midden-Java. Wat het getal betreft zou dit al wel kunnen. Er zijn thans geïnstitueerde Inlandsche Kerken te Solo, Djocja, Poerworedjo, Temon, Kesingi, Glongong, Poerbolingo, Adiredja en Grengding. Dus reeds negen. En institueering wordt gevraagd door de Gemeenten te Magelang, Keboemen, Groedjocgan, Palikan, Klaten, Gemantar, Wates, Patalan en Toengkak. Wanneer ook hier de institueering tot stand gekomen is, zullen er 18 geïnstitueerde Inlandsche Kerken zijn. Ongetwijfeld is het getal dus groot genoeg om een Classe te vormen. Ook zijn de afstanden niet zoo groot, dat daarin een volstrekt onoverkomenlijk bezwaar zou liggen, waarom deze kerken niet zoo nu en dan eens met elkander zouden kunnen vergaderen. Wel liggen deze Gemeenten verspreid over een oppervlakte die uitgestrekter is dan de helft van Nederland. Maar de verkeersgelegenheid is over het algemeen vrij goed. Wat de afstanden betreft zou het dan ook wel kunnen, dat deze Kerken in Classicaal verband worden verenigd.

Toch schijnt de tijd daarvoor nog niet geheel rijp te zijn. De Inl. Kerken zelf gevoelen nog weinig behoefte aan Kerkverband. Er is nog bijna geen drang merkbaar om eens samen te komen en met elkander te raadplegen over de gemeenschappelijke belangen. Het kerkelijk besef is bij de Inlandsche Kerken nog zoo zwak. En eer het tot Classisvorming komt, is het toch noodig, dat de behoefte daaraan ook door de Inlandsche Kerken zelf eenigszins wordt ingezien en gevoeld. Anders wordt het te veel van buiten af opgelegd.

Ook hebben deze Kerken nog te zeer de leiding der Missionaire dienaren noodig, dan dat zij in bredere vergadering eenigszins zelfstandig over de gemeenschappelijke

zaken zouden kunnen oordeelen en beslissen. Zoolang deze Kerken nog geen Inlandsche predikanten hebben is het wellicht niet gewenscht tot Classisvorming over te gaan. Zoodra het zoover is, dat er althans enkele Gemeenten zijn, die een eigen Inlandschen dienaar des Woords hebben, dan kunnen er allengs ook heusche Classicale vergaderingen worden gehouden.

Het komt ons voor, dat ook hierbij dan de beproefde regel zal moeten gelden: „Maak het niet, maar laat het groeien”. Juist daarom echter is het noodig dat de Gemeenten ook wat deze zaak betreft, de noodige opvoeding ontvangen. Het kerkelijk besef moet worden versterkt en de behoefte aan kerkelijk samenleven met elkander moet bij de Inlandsche kerken worden aangekweekt. Het spreekt toch van zelf, dat op den duur de Kerken op Midden-Java ook met elkander in Kerkverband moeten samenleven.

En dan zou het wel uitermate gewenscht zijn, dat al de Christelijke Kerken op Java, zoover als de Javaansche taal gesproken wordt, later ook in één Kerkverband werden omvat; dus niet alleen de Kerken van ons terrein, maar ook die van de andere Zendingsterreinen. Stellig zou het zeer te betreuren zijn, als er in de toekomst evenveel Kerkengroepen op Java ontstonden als er nu verschillende Zendingscorporatie's werkzaam zijn.

En toch vreezen we, dat het daartoe wel zal komen. Het verschil in richting b.v. tusschen de Gereformeerde Zending en de Zending van het Ned. Zend. Genootschap zal vermoedelijk ook een vrij diepgaand verschil in de belijdenis der waarheid bij de Inlandsche Kerken op beide terreinen ten gevolge hebben. En dan is het wel te vreezen, dat die Kerken, hoe zeer het ook zou zijn te betreuren, toch moeilijk met elkander in één Kerkverband zullen kunnen samenleven.

Ten eerste gewenscht zou het echter wezen, indien dit voorkomen kan worden en straks al de Javaansch sprekende Christelijke Kerken in één Kerkverband met elkander konden samenleven.

Dat toch is en moet blijven het ideaal, waarop het oog zich moet richten.

W. B.

Keucheniusschool.

Aan een brief van Br. D. Koelewijn is het volgende ontleend:

„De tweede helft van het schooljaar, dat is van Juli tot December, verliep zeer rustig. Naar de mate van de krachten en gaven hun geschonken arbeiden de leerlin-

gen met ijver voort aan hun taak, tot de tijd aanbrak, waarop zij proeven van bekwaamheid zouden moeten afleggen. Dit geschiedde in de maand December. Voor de beide laagste klassen bepaalde zich het onderzoek naar de resultaten van het onderwijs slechts tot het opgeven van proefwerk, enkele malen, uit de voornaamste vakken. Voor de derde klas bestond het uit een examen, ongeveer op dezelfde wijze ingericht, als het eindexamen.

Het doel, dat we met zulk een examen beoogen, is tweeledig. De onderwijzers vormen zich een juist denkbeeld van de resultaten van hun onderwijs. Sommige leerlingen, die bij de dagelijksche lessen altijd een goeden indruk maken, doordien ze de opgegeven lessen goed kennen, stellen ons bij een examen eenigszins te leur. Veel van het geleerde blijkt nog niet hun onbetwistbaar eigendom te zijn. Anderen, die op de les wel eens in gebreke blijven, vallen op zulk een examen mee. Bij de oorzaken van dit verschijnsel, zullen we ons nu niet ophouden.

In de tweede plaats is zulk een examen een uitstekende oefening voor ons Inlandsch personeel. Examineeren is een moeilijke kunst, waarin men door gedurige en nauwlettende oefening evenwel zich vaardigheid kan verwerven. Een eerste vereischte voor den examinerator is, dat hij het vak, dat hij onderwezen heeft, beheerscht en de stof overziet. Daaraan ontbreekt echter nog wel wat bij onze Inlandsche collega's. Aan zich zelven overgelaten, beginnen ze bij het begin en bepaalt het examen zich tot het ondervragen der leerlingen over den inhoud van de eerste hoofdstukken van het leerboek of dictaat. Het is daarom dan ook noodig vooraf met hen te bespreken, welke onderwerpen ter sprake gebracht moeten worden, en duidelijk te laten uitkomen, dat er een belangrijk verschil bestaat tusschen repeteeren en examineerend vragen. Is hun dit duidelijk geworden, dan zal het in den eersten tijd nog stijf en gedwongen toegaan want alle vragen worden zorgvuldig opgeschreven en er mag er natuurlijk geen enkele uitvallen, maar langzamerhand komt er grootere vrijheid en durft de examinerator ook al eens buiten zijn boekje te gaan. Mogelijk bepaalt hij zich later slechts tot het noteeren voor zich zelf, wat hij met de candidaten wil behandelen. Laat ik u evenwel zeggen, dat we daar nog niet aan toe zijn, en dat ik mij verheug, wanneer ik bemerk, dat de examinerator zich niet al te angstvallig aan zijn vragenlijst houd, maar ook eens daarbuiten een uitstapje durft maken.

Voor de leerlingen is zulk een onderzoek

ook niet zonder nut, al ware het alleen daar maar voor, dat zij leeren zich spoedig te oriënteren en zich oefenen in de vlugge beschikking over het geleerde. De meeste Javaansche jongens zijn op een examen heel gauw in de war. Daarom lijkt het mij voor hen een goede oplossing, van tijd tot tijd eens geëxamineerd te worden. Dat is voor hen een aansporing om het geleerde te onderhouden en maakt hen vrijmoedig in het geven van rekenschap omtrent hetgeen hen onderwezen werd.

Uit de voorbereidingsklas, 23 leerlingen tellende gingen naar de eerste klas over 16 leerlingen, 7 werden wegens onvoldoende aanleg afgeschreven. De eerste klas, 16 leerlingen groot werd in zijn geheel bevorderd. Uit de 2e klas, 19 leerlingen groot, konden 17 bevorderd worden en moesten 2 worden afgeschreven, omdat ze reeds eenmaal niet bevorderd waren. De derde klas, 19 leerlingen tellende, kon geheel overgaan.

De examenklas, 14 jongens en een meisje, slaagde geheel in het eindexamen, dat volgens het programma, geldende voor de Gouvernements Normaal Scholen, thans voor de eerste maal werd afgenomen.

Overeenkomstig Uw schrijven werden bij de toelating tot de kweekschool, de eischen eenigszins verzwaaard en in overeenstemming gebracht met die der normaalscholen van het Gouvernement. Het aantal aspiranten bedroeg 144.

We hebben dus met Januari bij de 16 leerlingen uit de proefklas 16 andere voor de eerste klas aangenomen, zoodat deze klas nu 32 leerlingen telt. De tweede heeft er 16, de derde 17 en de vierde 19, dat is te zamen een aantal van 84 leerlingen. Daarbij zijn er 6, voor wie geen subsidie meer gegeven wordt, omdat ze reeds vijf jaar ondersteuning genoten hebben. Om het aantal van zulke leerlingen zoo gering mogelijk te maken, volgen we den regel, dat leerlingen, die in de eerste en tweede klas niet over kunnen gaan, afgeschreven worden.

De heer Wiggers is met ingang van de maand December als eerste onderwijzer in dienst van de Keuchenius school getreden."

W. B.

Uit Keboemen.

Teekenend is wat Ds. v. Dijk ons in „Uit Keboemen" vertelt van zijn werk.

„Wat mijzelf betreft ben ik doorgaans zeer ontevreden over wat ik doe voor de zaak des Heeren. Alle arbeiders in des Heeren dienst zullen dat wel eenigszins hebben,

maar bij mij is daar toch een bijzondere reden voor. Ik ben zoo weinig zendeling. Ik ben de meeste dagen van de week bezig in administratie, de verzorging van allerlei materiele dingen, gebouwen, traktementen, rekeningen enz. enz. Eigenlijk zijn er maar twee dagen van de week, die afgezonderd blijven voor geestelijken arbeid. Dat zijn de Vrijdag en de Zondag. De Vrijdag is de dag waarop de Helpers bij mij komen. Dan komt Stefanoes van Groedjoegan, en Soesena van Glonggong, en Dikoen van Karangjar, en Iskak van Premboen, en Idris van Soenarma van Pamrian en Idris Nakam van Wera, en Joese van Krakal, en eens in de twee weken ook nog Manasse van Kaboetoehan. Soegonda is hier reeds. Dat is, zooals gij weet, de voorganger der gemeente te Keboemen. En de bekende oude dorpsschrijver, Dipa Sentana, woont gewoonlijk ook de vergaderingen bij.

Sommigen komen wat vroeger, anderen wat later. De vroegsten hebben vaak voor dat onze vergadering begint al het een of ander met me te verhandelen, hetzij over particuliere aangelegenheden, hetzij gemeente- of schoolzaken. Om elf uur zijn ze er allemaal, en dan begint de koempoelan. Koempoelan, d.i. vergadering, bijeenkomst. Gij weet, dat ook onze Zondagsche samenkomsten koempoelans heeten. De gewoonte is op de koempoelan met de Helpers, dat ik eerst een onderzoek instel naar hunne verrichtingen gedurende de afgelopen week. Zij geven op de dessa's, die door hen bezocht zijn, en de ontmoetingen, die ze daar gehad hebben. Die rapporten kunnen ze zoo lang maken als ze willen. Als ik Iskak liet gaan, zou hij gemakkelijk een geheelen morgen vullen met weergave van de gesprekken, die hij gehad heeft. Ze kunnen over het algemeen goed redeneeren, maar Iskak is er een heele baas in. Wat zij van hunne ontmoetingen vertellen, dat geeft mij hier en daar aanleiding tot een opmerking: Ik zou dat zoo niet gezegd hebben, of ge hebt u te veel op zijpaden laten afleiden en dergelijke. Ik leg er altijd den nadruk op, dat ze moeten zorgen, dat ze altijd hunne boodschap zeggen, die ze van God hebben, n.l. dat er vergeving van zonden is, voor wie zichzelf als een zondaar kent en behoefte aan vergeving heeft; en dat Jezus Christus de verzoener is van onze zonden.

Over het algemeen zijn de resultaten van het evangelisatiewerk o zoo teleurstellend. In de naaste omgeving van Keboemen is het zoo, dat Soegondo vaak niet ontvangen wordt, of dat ze op hoogen toon het evangelie afkeuren als iets minderwaardigs. De

vorige week was hij nog bij een man, die verklaarde: De Christenen, die er zijn, die doen het natuurlijk om voordeel, maar gekunt mij niet krijgen. Al zou je mij nog zoo veel willen betalen, ik doe het toch niet.

Die gedachte, dat de Zending de menschen wel wil betalen, als zij maar Christenen worden, is overigens vrij algemeen verspreid. En daar is in zooverre reden voor, dat er vele Christenen zijn, die in de zending ook hun bestaan vinden, als helper of onderwijzer, als verpleger of verpleegster, als bediende of als werkmans. En het is ook geheel niet onwaarschijnlijk, dat er onder al die menschen wel zijn, wie het om het baantje meer dan om het Christendom te doen was. Maar in het algemeen is daar toch geen sprake van.

Waar de prediking van het evangelie bij de menschen doorgaans op afstuit, dat is voornamelijk hun gebrek aan zondebesef, hunne eigengerechtigheid. Zij hebben geen behoefte aan een Zaligmaker, zooals Jezus. Als Hij nog op aarde was om zieken te genezen, en hongerigen te spijzigen, dan zouden er wel een massa bij Hem komen, evenals ze nu wel toestroomden naar de zendingshospitalen. Maar Hem, het brood des levens, hebben ze niet nodig. Ze zoeken de dingen, die in Jezus dagen ook de heidenen zochten. En daarom is het werk van de helpers, die het evangelie in de desa (de dorpen) brengen, niet erg bemoedigend. Zij hebben groote genade nodig, om vol te houden. Daarom bidden wij ook altijd samen, als wij aan het eind van die besprekingen van hunnen arbeid gekomen zijn.

En dan beginnen we aan de voorbereiding voor den Zondag. Ze hebben den vorigen Vrijdag al een schets ontvangen, die hun nu a.s. Zondag als leidraad moet dienen bij het onderwijs in de gemeente. Over die schets moet nu een van hen op onze Vrijdagskoempoelan preeken. Die preek en de wijze, waarop ze is voorgedragen, wordt dan aan kritiek onderworpen. Daarbij worden wel zeer goede opmerkingen gemaakt en voorts trachten we samen de stof van de preek zoo goed mogelijk aan te vullen en te ordenen. Wij vergeten daarbij natuurlijk niet, dat wij met zeer eenvoudige hoorders te doen hebben, over het algemeen, en dat een eerste eisch is, dat we rekenen met den toestand en de eigenaardige behoeften onzer gemeenten.

Zijn we met die besprekingen klaar, dan bidden wij weer samen, waarbij een van de helpers voorgaat.

De laatste week van elke maand ga ik tegenwoordig altijd voor een dag of drie, vier naar Banjoemas. Des Zondags bedien

ik dan in een of twee gemeenten het avondmaal, en des Maandags heb ik in Poerbolingo een vergadering met de helpers, om met hen allerlei zaken betreffende hunnen arbeid te bespreken. Soms kan ik 's Maandagsavonds dan nog terugkeeren met de auto (een afstand van 80 K.M.). Anders blijf ik tot den Dinsdag.

Gij merkt wel, dat er nog al variatie in mijn werkzaamheden is. En dat ik nog al veel op reis ben. Ik ben nooit twee Zondagen achter elkander des voormiddags in dezelfde gemeente. Ik zal U hier eens een lijstje geven van de verschillende plaatsen, waar ik van 1 Oct. tot 31 Dec. gepreekt heb of nu nog moet preeken: Grendeng, Pamarian, Premboen, Krabal, Kertajasa, Kebomen, Glonggong, Gombong, Soerabaya. Poerbolingo, Pangaloesan, Groedjoegan, Adiredja, Kaboetoehan, Poerwokerta, Adjibarang, Wera, 17 plaatsen dus in 3 maanden. Ik geloof niet, dat er veel dominee's in Holland zijn, die zooveel uitvliegen. Gelukkig kan ik goed tegen reizen. Menigeen zou het zoo goed niet volhouden."

Desa-bezoek.

Eén van de aangenaamste deelen van ons werk is het desa-bezoek. Behalve het bezoek, dat ik elke drie maanden aan de verschillende zendingsposten breng bij de viering van het avondmaal, ga ik eens in de twee weken een Vrijdag naar één dezer plaatsen. Met den goeroe-indjil ga ik dan op bezoek naar allerlei menschen, die daarvoor in aanmerking komen, naar patiënten van het naastbijzijnde hospitaal, ouders van kinderen der zendingsscholen, menschen die in bespreking met den goeroe-indjil reeds eenige belangstelling getoond hebben of de koempoelan hebben bezocht, voorts naar de dorps- en districtshoofden. Ik zal den dag zegenen waarop ik beginnen kan dat in plaats van eens in de twee weken, tweemaal in één week te doen. Wel weet ik, dat het onmogelijk is de 1½ miljoen menschen in de residentie Djokja te bezoeken, maar nodig, het werk zoo te organiseeren dat goeroe-indjil en gemeenteleden zelf dezen arbeid verrichten. Maar juist het persoonlijk bezoek en het voorbeeld, dat ik zelf in deze richting geef, is van belangrijke beteekenis voor de opvoeding van de Javaansche gemeente in deze richting. Voor mij is het voorts de manier om de Javanen te leeren kennen, niet in de algemeene karakteristiek, die wij van de Javanen hebben, maar concreet de zorgeloosheid en de zorg, de onverschilligheid en het verlangen, het werk en de rust, de religie en de goddeloos-

heid. Dat is de weg, waarin we leeren begripen welk woord er gesproken en welke methode er bij het werk gevolgd moet worden.

Voor de goeroe-indjil en voor de christenen demonstreert het telkens weer de plicht om zoo er op uit te gaan, om de menschen te bezoeken, en voortdurend te getuigen van de heerlijkheid van Christus. Ik laat nooit een gesprek voorbijgaan zonder het evangelie te prediken, en dat is het wat de christenen ook moeten leeren, het getuigenis voor Jezus. Zoo moeten ze zelf factor worden in het zendingswerk. Ook voor den goeroe-indjil bestaat zoo licht het gevaar, dat hij zijn werk instelt op dat wat binnen is. Dat is het gevaar van heel onze zendingsorganisatie, dat we te veel tijd moeten besteden en te veel aandacht wijden aan de verzorging van wat gewonnen is, en te weinig arbeiden naar buiten. Daarom is het goed aan de goeroe-indjil telkens weer het voorbeeld te geven, dat het evangelie naar buiten moet, dat ze de menschen moeten opzoeken, en getuigen van het evangelie bij elke gelegenheid die zich voordoet.

En daarvoor is hier gelegenheid. Dat is zoo anders dan in Holland. Ieder die in den Evangelisatie-arbeid bezig is, weet hoe moeilijk het is, bij de menschen op bezoek te komen, en wanneer ge komt, is er steeds de slagboom van de vooroordeelen tegen het reeds bekende christendom. Dat is hier niet. Er is toegang tot elk Javaansch huis, en van den laagste tot den hoogste kunt gij met de menschen praten.

In de naieve verwondering van deze menschen, wanneer ge spreekt over den schat des evangelies, leert ge zelf weer verstaan, hoe wonder rijk deze nieuwe wereld der genade is, die God ons heeft geschonken. Uit de verbazing, die ge leest op deze gelaten, wordt u weer duidelijk hoever de geestelijke dingen Gods uitgaan boven het bedenken van het hart van den natuurlijke mensch. Maar daarin ligt toch vaak ook de moeilijkheid van onzen arbeid. De geheele gedachteschat van het evangelie is aan deze menschen zoo vreemd. Woorden als zonde en vergeving, genade en eeuwig leven zijn voor deze menschen even onbegrijpelijk als voor de meesten van u inzicht in de ideeën van Plato en de theorie van Einstein. Ge leest in die verschrikte oogen het zoeken om iets er van te begrijpen, als in hun desa-leven met zijn in de natuur wijde, maar geestelijk beperkte horizonten een woord klinkt, dat uit de bronnen van Gods heerlijkheid ze toestroomt. Ze beschouwen deze dingen als goed voor prijajis, die het

verstand en de behoorlijke kleeren hebben om naar een koempoolen te gaan en over den godsdienst te spreken. Nergens vindt ge den man, die wacht op de genade Gods en het woord Gods hoort als het bekende lied uit zijn verloren vaderland. Hier voelt ge zoo telkens, dat het evangelie eerst zelf de behoefte opwekken moet, die het bevredigen wil. 't *Woord* zonde moge bekend zijn, het *begrip* is onbekend. Zijn diep animistisch besef kent geen wil van God, die duidelijk uitgesproken eischend in zijn leven komt en hem bij overtreding schuldig stelt, maar slechts het geheimzinnige werken van onbekende geesten, tegenover wien hij zoo veel mogelijk op zijn hoede moet zijn, tegenover wie hij zich en zijn persoonlijkheid en zijn daad moet verbergen. Zonde voelt hij alleen als gebrek aan sluwheid om zijn daden te verbergen. En het Mohammedanisme bracht daar weinig verandering in. Van de energie van den Arabischen Islam is hier niet overgebleven, slechts zijn fatalisme heeft zich vastgezet. Van de gebruiken van den Islam, die toch ook openbaring van Allah's wil zijn, trekt hij zich weinig aan. Er is geen Goddelijke wil in dit leven. Omdat er geen God met zijn gebod is, daarom is er geen zondebewustzijn en geen behoefte aan genade. Er is nog minder, dat grondslag van Gods liefde in hun religieus leven kan zijn. Het Animisme kent geen wil Gods en daarom ook geen liefde. En het Mohammedanisme kent wel Gods wil, maar Gods liefde is er een niet begrepen godslastering.

Daarom is het noodig de bevolking telkens en telkens weer met de allereenvoudigste begrippen van het evangelie vertrouwd te maken. *Herhaling* is de sleutel van het zendingswerk. Dat is het wat dit bezoekwerk u leert, als ge de heerlijkheid van het evangelie in eenvoudige woorden tracht te vertolken, gezeten op de mat bij de eenvoudigen in hun huis, op de amben bij de patiënten in het hospitaal. Dan moet ge hun verwondering zien om zelf ook weer het wonder van het evangelie te voelen, het wonder, dat God ons lief heeft. Dat te herhalen in voortdurende prediking, herhaald bezoek en het levend getuigenis eener levende gemeente, dat zijn de wegen tot het Javaansche hart, die goeroe's en christenen telkens weer moeten bewandelen. Zoo moeten de Javaansche gemeenten Zendingsgemeenten worden, om in de herhaling van het altoos zelfde evangelie haar omgeving ten zegen te kunnen zijn.

Djokja, Maart '23.

A. POS.

Opleidingsschool op Midden-Java.

Aan een schrijven van Ds. D. Bakker, den docent der Opleidingsschool te Djokjakarta, is het volgende ontleend:

„Op de afzonderlijke vergadering, die kort na onze terugkomst gehouden werd, bepaalden we den datum der opening van de opleidingsschool op Maandag 19 Februari. Eenige speling in de tijdruimte was noodig, omdat de a.s. leerlingen (waarvan de meesten gehuwd zijn) nog moesten verhuizen en hunne woningen nog eenige reparaties moesten ondergaan. Maandag 19 Februari waren allen present en werd de cursus geopend met 9 leerlingen, waarvan:

3 uit Magelang, 2 uit Solo, 2 uit Poerbalingo, 1 uit Djocja en 1 uit Poerworedjo.

Er hadden zich meerderen aangemeld, maar deze zijn afgewezen, omdat hun vooropleiding niet voldoende was geweest.

Van deze 9 leerlingen zijn er 6 gehuwd. Onder hen is één Chinees. Dit is de eerste proef, die door ons genomen wordt met de theol. opleiding van een Christen uit de Chinezen. Het is zeer te hopen, dat ze slaagt. Indien de krachten aanwezig waren, zou er onder hen heel wat te doen zijn.

Aan het leerplan heb ik niets veranderd. Ik geef 19 uur les aan de opleidingsschool, waarvan:

- 1 uur Inleiding.
- 4 uur Exegese.
- 3 uur Dogmatiek.
- 1 uur Ethiek.
- 2 uur Kerkgeschiedenis.
- 2 uur Bijb. Geschiedenis.
- 1 uur Archeologie.
- 1 uur Catechismus.
- 1 uur Ambtel. vakken.
- 1 uur valsche godsdiensten.
- 2 uur Preekschets.

Nu Br. Zuidema met verlof in Holland is, moet ik zijn zeer gewaardeerde hulp missen en zelf alle lessen geven. Bovendien geef ik op verzoek eenige lessen aan de Keucheniuschool: Bijb. Geschiedenis en Geloofsleer aan de 4e klas en Geloofsleer in de 3e klas.

Zooals vanzelf spreekt wordt mijn geheele week door deze lessen in beslag genomen. Ik had dan ook geen vrijmoedigheid het consulentenschap van Poerworedjo op me te nemen. Ds. Merkelijn zal dit doen. Wel ben ik bereid eenige hulp te verleen door nu en dan des Zondags de Inlandsche gemeenten van het Utrechtsche terrein te bedienen, die in de Residentie Djokja liggen.

Tijdens mijn verlof werd het schoolgebouw en mijn studeerkamer verbouwd. Al-

les is wat ruimer geworden en vooral het uitzicht van mijn studeerkamer is veel beter dan vroeger.”

W. B.

Van Soemba.

Ds. W. van Dijk is na een lange, doch voorspoedige reis op Soemba aangekomen.

Zijn eerste brief volgt hier: „Door 's Heeren goedheid kunnen we U melden, dat we na een lange, maar zeer voorspoedige reis in goeden welstand op Soemba zijn gearriveerd.

1 Dec. kwamen we te Batavia aan.

Een paar dagen later vertrok er een boot van de K. P. M., die ook Waikelo aandeed, maar omdat we eerst onze meubels nog moesten koopen te Soerabaya en er nog verschillende andere omstandigheden waren, waarom we eenigen tijd op Java moesten blijven, konden we daarvan geen gebruik maken. We moesten dan wachten tot de volgende boot, die 4 weken later, den 3en Jan. van Soerabaya zou vertrekken.

Dien tijd zijn we bij m'n broer, Ds. K. van Dijk te Keboemen gelogeerd geweest, waar we ook m'n broer van Pajeti met zijn familie ontmoetten.

't Waren heel gezellige dagen, die naar we hopen ook niet geheel nutteloos voor ons zijn geweest.

Hoewel het eerst scheen, dat we nog zouden moeten blijven, wegens een lichte long-aandoening van een onzer kinderen, konden we toch met de boot van 3 Jan. vertrekken.

We hadden, wat weer en zee betreft, een buitengewoon voorspoedige reis.

Zondagmorgen 7 Jan. stapten we aan land. Ds. Colenbrander was gekomen om ons af te halen en spoedig werden wij welkom geheeten door mevrouw Colenbrander en juffr. Zichterman. We waren „thuis” na een lange reis; en we waren blij en dankbaar dat we er waren.

En nu wonen we met de familie Colenbrander al een goede anderhalve week samen. Wij zijn nog steeds bezig met uitpakken, terwijl de familie Colenbrander druk bezig is met inpakken. Want Ds. Colenbrander is van plan om reeds begin Febr. ons te verlaten om naar Pajeti te gaan. We zullen 't wel wat lastig krijgen met de taal in 't begin, maar we hopen toch, dat we de zaken loopende houden.

Wanneer we wat beter in 't werk zitten, hoop ik wat uitvoeriger te schrijven. Dit moge voorloopig genoeg zijn.

Met vriendelijke groeten,

Uw dw. br.,

W. VAN DIJK.

Uit G. K. v. D. en O.

Mooi werk.

Een onderwijzeres werkzaam aan één der Hollandsch Inlandsche Christelijke scholen op Java schreef ons dezer dagen o.m. het volgende:

„Ik kan mij voor ongehuwde vrouwen bijna geen mooier arbeidsveld denken, dan hier op 't Zendingsterrein. We hebben hier een ideale levensvervulling. 'k Zou niet graag naar Holland terug willen. Als je eenmaal gaat inzien, dat het betrekkelijk eenvoudige dagelijksche werk met levende vezelen verbonden is aan het groote: de bekendmaking van den naam van Christus onder dit volk, dan kun je ook van dat eenvoudige werk den horizon niet zien. 't Is al ideaal, wat ons omgeeft. We ademen hier in die sfeer.”

Laten onze Christelijke onderwijzeressen dit lezen. En als er dan in het hart drang ontwaakt tot de bede: Uw Koninkrijk kome — laten zij zich dan geven voor dit mooie werk. W. B.

Overzicht Generale Kas 1922.*Uitgaven.*

Zendings-Bibliotheek Nederland	f 300.00.
Zendings-Consulaat	„ 3.814.05.
Zendings Studie Raad	„ 150.00.
Administratie en Beheer	„ 328.32½.
Christelijk Javaansch Boekenfonds	„ 775.00.
Gebouwen in Nederlandsch-Indië (Afschrijving)	„ 1.707.50.
Deputaten Synode	„ 1.600.00.
Keuchenius School	„ 3.171.54.
Pensioen en Wachtgelden	„ 2.950.00.
Christelijk Hollandsch Inlandsche Kweekschool	„ 9.750.00.
Opleiding Helpers voor de Dienaren des Woords	„ 16.426.26.
Zendings-Advies enz.	„ 3.150.00.
Opleidingsschool Soemba	„ 2.300.00.
Zendings-Bibliotheek Mid-den Java	„ 115.20.
Geref. Kerk Soerabaja	„ 52.50.
	f 46.590.37½.

Ontvangsten.

Erven en Legaten	f 1.246.00.
Interest Rekening	„ 142.64½.
Nederlandsche Gereform. Zendings-Vereeniging	„ 500.00.
Giften en schenkingen	„ 3.256.26.
Bijdragen Zendende Kerken	„ 28.863.45.
Zendingsblad	„ 6.296.43.
Extra collecte	„ 3.894.05.
Te kort	„ 2.391.54.
	f 46.590.37½.

Korte Berichten.**EEN BELANGRIJKE BIJDRAGE**

Mevr. de Wed. Ds. H. Dijkstra zond ons f 1000 als bate van den voor het jaar 1923 uitgegeven Zendingskalender. Dit bedrag is hooger dan ooit te voren. Behoude deze kalender in onze Kerken zijn plaats. Aan Mevr. Dijkstra hartelijk dank.

EEN VOORBEELD VAN OFFER-VAARDIGHEID.

De plaatselijke gemeente Djokja bestaat nu uit 74 belijdende leden en 70 doopleden. Er zijn 2 inwonende leden.

Het totaal der inkomsten voor kerk en zending bedroeg f 7497,88½. Voor de colportage werd nog bijeengebracht een bedrag van ongeveer f 1300, zoodat totaal werd ingezameld f 8797,88½. Over 1921 bedroeg zulks ruim f 6220. Alzoo een vermeerdering van ruim f 2500 of 40 %.

Naar het uiterlijk te oordeelen valt er dus een flinken vooruitgang te constateeren.

Het adres van Br. D. Koelewijn, Directeur der Keucheniuschool te Djocja tijdens zijn verlof is: Amersfoort, Prinses Maria-laan 15.

ZOMERCONFERENTIES ZENDINGSTUDIE-RAAD.

Door het bestuur van den Zendingstudie-Raad is besloten ook dit jaar weer drie zomerconferenties voor zendingstudie te organiseren in het Conferentie-oord te Lunteren en wel van 23—28 Juli, van 30 Juli—4 Augustus en van 6—11 Augustus.

Het programma heeft reeds eenige vasten vorm aangenomen. Voorzitter van de 1e Conferentie: Ds. J. Ph. Eggink te Velsen, van de 2e: Ds. M. J. Beukenhorst te Sluis. Voor de 3e conferentie: Ds. W. Breukelaar te Zaandam.

Verschillende bekende Zendingsmannen hebben hun komst reeds toegezegd: o.a. Dr. B. J. Esser van Poerbolingo, de heer N. Heertjes van het Seminarie van Depok, Zendeling D. C. A. Bout van Nieuw-Guinea. Ds. D. C. Ferguson, eertijds theologisch docent aan de kweekschool te Sangir, Zendeling P. Schelfhorst van het Java-Comité, de heer de Gaay Fortman van Bunschoten, Ds. D. L. J. Wesseldijk, predikant bij de Indische kerk, de heer T. van Dijk, schoolopziener te Soemba. Met meerderen wordt nog nader gecorrespondeerd.

De cursussen beloven dit jaar zeer belangrijk te worden.

Op de 1e conferentie geeft Prof. Dr. A. van Veldhuizen een cursus over: „Lukas als zendingsman” en komt waarschijnlijk Dr. S. M. Zwemer uit Amerika een cursus houden over den Islam.

Op de 2e en 3e conferentie hopen Prof. Dr. J. J. Richter uit Berlijn en Dr. Alb. C. Kruijt, die vóór eenige weken van Mid-den-Celebes is gerepatrieerd een cursus te houden en ten slotte op de 3e conferentie een cursus van Ds. D. K. Wielenga over de Zending op Soemba.

Binnenkort zullen uitvoerige prospecti worden rondgezonden. Aanvragen voor een prospectus en nadere inlichtingen omtrent de Conferenties kan men bekomen bij het Bureau van den Z. S. R. „de Nye Wehme”, de Bilt (Utr.).

DANKBAARHEID.

Een zending onder de Batakken schrijft:

„Op zekeren dag kwam een Batakchristen bij mij en vertelde, dat hij door den kerke-raad voor f 1.— was aangeslagen als zijn kerkelijke bijdrage. Hij bracht die f 1.— maar omdat hij op zijn rijstveld bijzonder veel zegen van God ondervonden had, legde hij vrijwillig nog f 15.— erbij. Een vrouw bracht f 10.— voor Gods Koninkrijk. Een ander stuurde per brief (zonder aan-gifte van zijn naam) f 10.— „als dankoffer voor een gebedsverhooring”.

Ds. G. Lans, de Zendingsdirector van den Gereformeerden Zendingsbond heeft ontslag gevraagd, en nam een beroep aan om weer als Dienaar des Woords, een ge-meente te dienen.

ZENDINGSKALENDER.

Bij de Commissie voor de Soembazending te Zwolle — adres C. Verstrate, Philoso-fenallee aldaar — zijn door bijzondere om-standigheden nog 200 Zendingskalenders voor 1923 verkrijgbaar.

Dr. en Mevr. v. Proosdy zijn 25 April van uit Genua naar hunnen arbeid in Poer-wodadi teruggekeerd.

Wie van adres verandert, zende daar-van bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vrage men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezen-ding van postwissel ad. f 6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f 0.23, per 5 stuks f 1.00 en per 10 stuks f 1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Hymne „O Gij mijn troost mijn zoet verlangen”, voor zang, viool en orgel. Uitgegeven bij W. ten Have te Amsterdam.

Dit lied is uit het Duitsch vertaald door D. C. Meijer Jr. Die vertaling is maar matig. De melodie is van J. W. Frank en de muziek is gezet door den bekenden com-ponist Jan Zwart te Zaandam. We hoorden onderscheidene kundige beoordeelaars deze compositie roemen als bijzonder mooi.

Stellig zal deze Hymne er ingaan.

Leven en arbeid van den Sadhoe Soendar Singh, de zending van het Oosten door W. Müller e.a. Uit het Duitsch vertaald door J. Schouten. Verschenen bij J. H. Kok te Kampen.

Veel reeds is er over dezen zeldzaam merkwaardigen man geschreven. Maar dit boekje behoort tot het beste wat ons onder de oogen kwam. Het is zeer de moeite waard dit werkje te lezen. De vertaling is goed en de uitgave uitstekend verzorgd. Voor zendingsvrienden een zeer aantrekkelijk Zendingsboek. Natuurlijk treden we niet in eene beoordeeling van dezen Sadhoe.

De Middelaar Gods en der men-schen, door Dr. A. Kuyper Jr., D. d. W. te Rotterdam. Kampen, J. H. Kok. Ing. f 3.75, geb. f 4.70.

Dit boek is een overdruk van de breede artikelenreeks in de Heraut over dit be-langrijk onderwerp, maar met eenige uit-breiding. Een leerstellig werk, breed opge-zet, zeer degelijk en bijzonder leerzaam. Ook goed geschreven zoodat men het ge-makkelijk leest. Aan de Zending had de schrijver wel wat meer kunnen en mogen denken.

Van de herdruk „*Dagen van goede Boodschap*” verscheen bij Kok te Kampen „de Paaschmorgen”, door Dr. A. Kuiper. Vermelding alleen is genoeg. Ing. f1.60, geb. f2.50.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Mevr. H. Dijkstra-Dijksterhuis. Bate Zendingskalenders f1000. Door Mevr. H. Dijkstra-Dijksterhuis, van J. A. v. d. Brugge, Puttershoek saldo Zendingskalenders f3. Mej. E. v. d. Gaag, Rotterdam s. Z. f4.65. Mej. N. de Koning, Krabben-dijke s. Z. f0.37. Mej. J. v. Rij, Brielle s. Z. f3.85. G. J. Mollema, Boksum s. Z. f0.70. W. K. Foering, Eernewoude s. Z. f2.84. P. Kuiper Sr., Oosterend s. Z. f1. Door J. Woudstra te Bergum, gift van de meisjes-ver. „Trifoza” te Bergum Fr. f50. Door W. Voogt, Hoogvliet, van Pietje Houdijk 66 halve centen f0.33. Gift van d. H. f5. Uit de busjes van Gebrs. Smit te Schotland f6.75. Door C. Oosterom te Rotterdam verz. door de kinderen der school m. d. Bijbel te Langerak f10.42. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Diever f21.50. Wagenborgen f5. Roozendaal f5.67. Uithoorn f25. Boskoop f86.02. Tweede Exloërmond f11.61. Holysloot f13.80. Hoogersmilde f27.90. Heinkenszand f19.95. Stadskanaal f102.60. Asperen f21.80. 's Graven-deel f21.21. Voorburg f53.24. Uithuizermeeden f133.77. Haren (Gr.) f57.60. Houwer-zijl f28.23. Helmond f11.42 en f10.71. Heemse f57.52. Huizum f96.41½. Delfzijl f66.44. 's Gravenzande f25. Hollum Ameland f6. Hardenberg f48.19. Overschie (nagift) f2.55. Sellinge f17.80. 's Gravenland f5. Krimpen a. d. Lek f10. Niepwerkerk a. d. IJ. f11.98. Zevenhuizen 2e storting f5.95. Maarssen f17.88½. Wormer f30.63. Heeren-veen f126.82½. Tijnje f31.27½. Velp f75.66. Monnikendam f8. Wierum f12. Donkerbroek f34.04. Serooskerke f30. Bolward (A) f25. Augustinusga f54. Roodeschool f76.39. Brielle f30.07½. Niawier f18.80. Twijzel f45. Gerkesklooster-Stroobos B. f40. Wansweld f70. Eindhoven f44.11. Gen-deren f27.12½. Maastricht f28.90½. Roermond f7.48. Sprang f42.04½. Tilburg f15.35. Venlo f51.81. Vrijhoeven-Kapelle f17.21.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 21 Maart 1923.

Mijn giro No. is 32806.

Voor Djoeja.

Door J. Hakvoort te Krommenie uit de busjes van Reintje de Boer f7.42. Wiesje v. d. Bor f6.02. Pietje Bekker f7.99. J. Willems f3.72. Christina Dammen f6.55. K. v. Veen halve centen f1. Van de Kerk te N.-Vennip f200. Van de „Gideons Vereeni-

ging” te Zaandam f2. Van de Geref. Kerk te Wormer f13.74.

W. BREUKELAAR.

Ontvangen uit de busjes van: Coen Rijnsburger f0.65; Gerrit Mulder f0.76; Megje Boer en Annie Funcke f1.73½; Marietje de Jager f2.24; Dina Scheepmaker f1.84½; Mientje Bree f5.48; Rika v. d. Laan f4.30; Jeanne Kebel f1.34½; Femma Korfmaker f1.28; Annie de Jager f0.73½; Gerrit Hoiting f8.55; Louis de Boer f7.02; Mientje Hoekstra f2.76½; Jansje Renes f1.69½; Ali van Norren f0.87; Jet van Westering f2.58; Henny Bronder f4.63½; Ida Klevel f0.84; Jo Oskamp f2.62; Jilles Collet f2.84; Gerrit Tobi f2.24; Ali Laan f0.83; van Ger-rit Hoiting 90 halve centen is f0.45; te za-men f58.31.

Mej. M. VAN NORREN.

Zipenlaan 19, Bussum.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ds. Schaafsma te Grijskerk, busje in de Kerk f10.63 J. A. Delhaas te Gr. school Leliestr. thee-lood enz. f27.48. Ds. v. d. Vegte te Gronin-gen van de Fam. A. f2.20, Mej. T. R. f1.64, Mej. B. f0.57½, Mej. T. V. f1.07, N.N. 1.35. W. v. V. f1.44, een zuster f3.23, Mej. B. f0.61½, N. N. f1.35 en f2.50, alles aan halve centen; Mej. S. te W. f0.50, N. N. f1, N. N. f0.30, een dankoffer van br. W. f50, saldo Kal. f325, zijn catechisatie-bus f39.03 is f431.80. K. Gaal te Steenwijk, v. e. dankbaar echtpaar f2.50, v. Schaap te Haselterberg f2 is f4.50. Ds. Visser te Ol-demarkt, busje van B. Hetebray f7.63. H. J. Pen te Weterving Blokzijl, v. d. Zondag-school f18. Ds. Dekker te Stroobos, saldo Kal. f25. Dr. Dee te Diever, gev. in de coll. f10 en f1 is f11. Ds. Uijtenhoudt te Coe-vorden, bijdragen f60. Mej. J. C. Wiersema te Bedum, 7de klas der school f5.61½. D. la Fleur te Beilen, saldo Kal. f20.80, van een kind 217 h. c. is f21.88½. P. Wame-link te Hardenberg door Ds. Kalter uit 't Graafschap Bentheim f30. P. Ritzema te Bedum, gev. in de coll. een dankoffer f1. Ds. Dwarshuis uit Gramsbergen, Kerstcoll. f53.26. Idem uit Lemeleveld f15.76. Idem uit Nieuwleuzen f37.82. Idem uit Harden-berg f130. Idem uit Heemse f108.82. Idem uit Bergentheim, coll. v. de Arbeidersv. f2.46 Idem uit Hardenberg, gev. in de coll. f10, Zendingsbus f26.40 is f36.40. Ds. v. Diemen te Nieuwleuzen, gev. in de coll. f10. Ds. Wiersma te Musselkanaal, begrafenis-coll. f7.26.

P. Bloem Ez. te O. Pekela v. d. Zend.v. f100. R. Boverhuis te Assen v. d. Zend.v. f675. J. Kleine te Groningen v. d. Schoolk. Noorder Buitensingel f13.30. K. Cleveringa te Siddeburen, gev. in de coll. f25. H. A. Hulsebos te N.-Pekela, busjes f100, coll. f48, v. d. Jongel.v. f4.50 is f152.50. T. Wun-nebest te Silvolde v. d. leerl. der School f5. W. Jager te Winschoten, gev. in de coll. f10. I. H. Gaasterland te Marum v. d. leerl. der School f9.25. Jac. Roffel te 2de Exloë-

mond, saldo Kal. f638. Ds. Huizinga te Hoogersmilde, v. d. Zend.v. f3435. G. v. d. Veen te Vroomshoop, v. d. Zend.v. f100. Ds. Schoemaker v. d. Jongel.v. te Wetering bij Blokzijl f375. J. Snippe te Smilde, van G. Veenstra f10. Mej. J. Sluys te Staphorst, v. d. Jonged.v. f10. Ds. de Koning te Vries, Kerstcoll. f30.10. J. Wildvank te Delfzijl, busjes f87. S. Kok te Overschild, v. d. leerl. der School f10. F. Ritsema te Bedum, extra coll. f320.10. Ds. Breukelaar v. M. v. d. Heide te Lutjegast f350. Ds. Krijger, gev. in de coll. te Woerden f10. Ds. Goeree te Wagenborgen gev. in de coll. f250, v. d. Jonged.v. Lydia f10 is f1250. Ds. Ubbems te Roodeschol, gev. in de coll. f10. De Jongel.v. Immanuel te Stadskanaal f20. A. Blaak te Sappemeer, saldo Zend.bl. f11.11½. Ds. Schuurman te 's Gravenhage v. d. Zondagschool d. Stads Evangelisatie f25. Ds. Bakker te Lutten, busjes Maart f17, gev. i. d. coll. f5 is f22. Ds. v. d. Veen te Ruinerwold-Kockange, gev. in de coll. f1, v. d. Jongel.v. Nathanael f9 is f10. Jonged.v. te Visvliet f35.30. Ds. v. Dijken te Zweeloo, gev. in de coll. f15. E. v. Dijken te Groningen, v. e. schipper uit Denemarken f14.34. H. Blanken Wz. te Hogeveen, v. d. Zend. Comm. f1800. G. H. Pothuis te Bellingwolde door K. Klaassen saldo Kal. f350. Ds. Uytenhoudt te Coevorden, Zanguitv. Zweeloo'sche Zangv. f10, bijdrage f48.70 is f58.70. A. Visscher te Uithuizen, 't Javaantje der school f31.25. Ds. Elzinga te Grootegast, gev. in de coll. f10. J. Vredevoogd te Middelstum, zijn Knikkertje f20. Ds. Gravendijk, een gift uit Nieuwlande f5. M. Velema te Hollandscheveld v. d. Zend.v.

f35. Ds. Meijer te Marum, van Berendina Kroeske 137 h. c. is f0.68½. W. Brons te Tenboer, v. d. Schoolk. f15.50. Jentje Bultman te Zalk, v. d. Jonged.v. f7. M. Brouwers te Wetsinge Sauwerd, busjes f23.64½. K. Bosma te Middelstum, bruiloft R. v. Dellen f7.77. A. Th. Wildeman te Woldendorp, v. d. Schoolk. f6.16. Mej. Deen te Leek, v. d. Jonged.v.: Dient elkander door de liefde f4. P. Kieft te Enumatil, v. d. Jongel.v. f7.95. Dr. Dee te Dwingeloo f5.53½.

Soembaweekcollecte.

O. Pekela f85. Glanerbrug f19.81. Oldehove f156.85. Gerkesklooster-Stroobos A. f106.50. Langeslag f105.90. Schildwolde f150. Smilde f172.69. Bedum f653.50. Nieuwlande f40.27½. Sappemeer f127.36. Middelstum f166.50½. Ambt Vollenhove B. f102.33. Thesinge f64.52. Alteveer f30. Ter Apel f92.50. Coevorden f152.55. Boerakker f25. Hollandscheveld f61.36½.

Ruinerwold-Koekange f181.33½. Musselkanaal nagez. f3.42. Leek f50. Veendam f115.60½. Zuidlaren f119.92½. Oldemarkt f46.50. Houwerzijl nagez. f10. Zuidhorn f190. Winschoten f112.82. Sleen f40.40½. Vries f60. Zuidwolde (Dr.) f79.50. Bellingwolde f12.25½. Diever f121. Vledden f21.80. Westerbork f26.26. Blokzijl f70.38½. Uurum f265.90. Gramsbergen f111.30. Lemeerveld f25.03. Hardenberg f201.67. Den Ham f302.52. Avereest f175.60. Dedemsvaart f250. Lutten f110.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, Heeresingel 34, 21 April '23.
Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos te Poerworedjo.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. T. de Jong te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres Amersfoort.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof in Nederland, adres Bennekom.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.

Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruijn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajetit op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische** uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van
PROF. L. LINDEBOOM

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGENBEEK,
Ds. G. KRUIJSWIJK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER,
Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de
Uitgevers: **GEBR. v. NOORTWIJK - SCHIEDAM.**

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Voor al geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk.
Gebonden in heel linnen
prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.75
Oude en Nieuwe Testament met de Berijmde Psalmen, Catech., Formulieren enz. . . . . f 3.40

UITGEVERS MIJ.
GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALL ENVERZERKERING

COMMISSARISSEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN;
Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.;
Mr. F. E. POSTHUMUS-MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—.

RESERVEN

f 21.000.000.—.

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAJA

GRONINGSCH E HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit $5\frac{1}{2}$ pCt. **PANDBRIEVEN.**

HET ZENDINGSBLAD

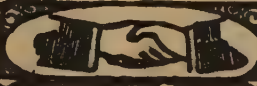
VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des
koninkrijks, zal in de
geheele wereld gepredikt
worden tot een getuigenis
allen volkeren
Matth. 24:14

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: Zebulon en Naphthali. — Van Zendingaangelegenheden: Pandita Djawa. — Een begin van Classisvorming. — Roomsche actie op Midden-Java. — De Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Een nieuw Zendingblad. — De 10 %. — Bij de photo. — Statistiek. — Het hospitaal te Solo. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Adressen.

Zebulon en Naphthali.

Zebulon, het is een volk dat zijne ziel
versmaad heeft ten doode, insgelijks
Naphthali op de hoogten des velds.

Richt. 5 : 18.

Na den dood van de richters Ehud en Samgar voeren de kinderen Israëls weer voort te doen dat kwaad was in de oogen des Heeren. Het was weer: Maar mijn volk wou niet, Naar mijn stemme hooren: Israël verliet Mij en mijn geboon; Heeft zich and're goon, Naar zijn lust verkoren. — Natuurlijk konden toen de oordeelen des Heeren niet uitblijven. God laat niet met Zich spelen. Het blijft waar:

Maar zoo zijn kinders ooit mijn zuiv're wet verlaten,
Zoo 't richtsnoer van mijn recht ter reegling niet kan baten,
Zoo zij ontheiligen wat Ik heb voorgeschreven,
Dan mogen zij gewis voor mijne straffen beven.

De Heere verkocht de Israelieten in de hand van Jabin. Dat was de machtige Vorst der Kanaänieten in het Noorden van Palestina. Hij regeerde te Hazor en beheerschte vandaar uit het geheele Noorden des lands. Zijn geduchte krijgsoverste was Sirera, die mee zijn best deed om de kinderen Israëls te onderdrukken. Negen honderd ijzeren wagens waren ter beschikking van Jabin en Sisera ten einde Israël met geweld te benauwen.

Wat heeft het van den Heere afgefallen en daarom zoo verdrukte volk het toen bang en hard gehad! En niet één, twee of drie jaar, maar twintig jaren lang. Al meer en al dieper in nood en dood.

Eindelijk begonnen ze weer te roepen tot den Heere. Gelijk vroeger en later ook bij herhaling is geschied. In Egypte riepen zij en God hoorde hun gekerm (Exod. 2); in Samuels tijd, toen zij 20 jaar gedrukt waren en geplunderd door de Filistijnen, klaagde het gansche huis Israëls den Heere achterna (1 Sam. 7). Nu riepen ze ook tot den Heere ter oorzaak van de Kanaänieten.

En de Heere hoorde. Hij was, ook toen zij Hem niet erkenden, toch „ernstiglijk” aan hen blijven denken (Jerem. 31 : 20). Zijn ingewand rommelde over hen. Hij hielp hen weer uit. Hij verwekte de profetes Debora om leiding te geven bij den strijd tegen de vijanden. Zij heeft in den Naam des Heeren kloekelijk gehandeld en groote daden gedaan. Bijgestaan door Barak heeft zij als instrument in 's Heeren hand, heil beschikt aan het benauwde volk. En straks dicht zij haar schoone lied, waarin de redding wordt bezongen, die de Heere nog weer had bereid.

Hoe hebben de stammen Israëls zich nu gedragen toen Debora hen opriep om toch mee te helpen in den strijd tegen de geduchte vijanden?

Lang niet alle hebben gehoor gegeven aan haar roepstem.

Van de stammen Juda en Simeon lezen wij in Debora's regelen in het geheel niet. Mogelijk is dat die niet opgekomen zijn; zij waren nog al ver af. In elk geval hebben zij niet mee gestreden. Anderen waren wel dringend opgewekt om toch mee op te trekken tegen den wederpartijder, doch die zijn maar thuis gebleven en hebben ook niets gedaan.

Ruben, ja in Ruben's gedeelten had men er heel wat over geredeneerd. Men nam het zwaar op; de zaak was o zoo gewichtig. Maar..... maar..... en nog eens maar....., — critiek genoeg, — doch men deed ten slotte niets. De gedeelten van Ruben hadden groote onderzoekingen des harten. Van Rubens gedeelten waren de inbeeldingen des harten groot. Neen, Debora *kon* het niet laten om de gemakzieke Rubenieten — bijna zouden wij zeggen — die „lafaards”, dan ten minste met deze vraag in de consciëntie te snijden; „waarom bleeft gij zitten tusschen de stallingen om te hooren het geblaas der kudden?

Wat zullen zij zich misschien later geschaamd hebben toen de Heere, ondanks hun thuis-blijven en hun niets-doen, *toch* overwinning had gegeven.

Gilead deed ook al niet mee; bleef ook stil achter in het overjordaansche. Dan onthield zich in schepen. Aser zat aan de zeehaven en bleef in zijn gescheurde plaatsen, (bij de zeekust met zijn vele inhammen). Denkt er maar om, al zulke menschen, die zoo veel bezwaar hebben om mee te doen en dat dan, op hunne manier, zoo zwaar beredeneeren kunnen, zij willen soms nog wel wat *hebben*; daar denken zij gewoonlijk nog wel om, Evenals de stammen Israëls, die Debora niet hielpen, dat ook wel begeerd zullen hebben; *maar meehelpen en steunen?*

Gelukkig heeft de heldin des Heeren tegenover deze *ontmoedigende* ervaringen, ook veel *bemoedigends* ondervonden. Want de vorsten in Issaschar waren *met* Debora. En hoeveel toewijding hebben Zebulon en Naphthali — de beide stammen, die wij boven dit stukje schreven — niet getoond. Zebulon, aldus noemt en roemt Debora ze, het is een volk dat zijne ziel versmaad heeft ten doode. De kracht van Christus, die zich ten doode opofferde werkte in hen. En insgelijks Naphthali, waartoe Barak behoorde (426). Tienduizend man van de kinderen van Naphthali en Zebulon waren opgekomen. Zij *gaven* zich ook. Zij waagden zich volkomen. Zij hadden er ook alles, ja hun leven voor over gehad. Zooals wij in de Handelingen der Apostelen (15:26) lezen van Barnabas en Paulus, dat

zij menschen waren, die hunne zielen *overgegeven* hadden voor den naam van onzen Heere Jezus Christus, zoo staat hier tot lof van de niet laffe, en niet ontrouwe, maar dappere en heldenmoedige broederen uit Naphthali en Zebulon dat zij niets ontzagen, ja zelfs hunne ziel versmaad hadden ten doode. Zij hadden zich gewillig aangeboden. En toch stonden zij er, toen de vijand verslagen was, met al zijn wagenen en het gansche heirleger door de scherpte des zwaards, met Debora niet zóó voor, dat zij roemden: Dat hebben *wij* gedaan door *onzen* steun; neen zij erkennen met de blijde richters van harte: „De *Heere* versloeg Sisera” (4 : 15); en dankend en jubelend stemden zij zeker met haar in: Looft den Heere om het wreken der wraken in Israël, omdat het volk zich gewillig heeft aangeboden. Ik, de Heere zal ik zingen, ik zal de Heere den God Israëls psalmzingen (5 : 2, 3).

Van welken stam zijn *wij*? Wij zouden ons toch moeten schamen niet waar, schamen voor God, als wij nog zoowat ingedeeld moesten worden bij de Rubenieten of bij Aser of Gilead of Dan.

In de lijdensweken vóór Paschen worden wij weer elk jaar herinnerd aan den lijdenden en triomfeerenden Middelaar, van wien wij met ontroering lezen: „Wie is deze die van Edom komt met besprenkelde kleederen van Bozra? deze die versierd is in zijn gewaad, die voorttrekt in Zijne groote kracht? Ik ben het, die in gerechtigheid spreek, die machtig ben te verlossen. Waarom zijt gij róod aan uw gewaad en uwe kleederen als van een die in de wijnpers treedt? Ik heb de pers alléén getreden en daar was niemand van de volkeren met Mij: en Ik heb hen vertreden in Mijnen toorn en heb ze vertrapt in Mijne grimmigheid, en hunne kracht is gesprengd op Mijne kleederen, en al Mijn gewaad heb Ik bezoedeld. (Jes. 63 : 1—3).

Is *die* Middelaar ook uw Middelaar? Leed Hij en streed Hij en triomfeerde Hij, ook voor U? Om U te redden van dood en hel en verdoemenis en U weer te herstellen in Gods gunst? U den hemel te ontsluiten? U het eeuwige leven, de volkome zaligheid, de eeuwige genieting van de liefelijke gemeenschap met den volzaligen God en Vader te verwerven en deelachtig te maken? Is het zóó met ons? Is die genade aan U groot gemaakt?

Heb dan ook lief omdat U zooveel liefde is bewezen!

Zijt dan ook niet traag in het benaarstigen!

Laten wij dan ook openbaren: Wat zal ik met Gods gunsten overlaan Dien trouwen Heer voor Zijn gena vergelden! Laat dan ook door ons worden gestreden met gewilligheid en met volvaardigheid den strijd des Heeren, op het terrein van de kerk, en van de school, en van staat en maatschappij; van pers en kunst en wetenschap. — Vooral ook op het gebied van de Zending.

Ottrekken wij ons toch niet. Laten wij *allen* meedoen; en *blijven* meedoen; met ons woord, met ons gebed, met onzen wandel, ook van harte met onze gaven.

God zelf beziele Zijn volk er toe, door Zijn Geest, want achter onze ijver als die echt is, werkt Zijn heilig en bezielend vuur.

En als er dan meê door onzen arbeid Kanaänieten worden verslagen en overwinningen mochten worden behaald, o, dat *wij* er klein onder blijven mogen en zeggen: Looft den *Heere*, die ons gewillig maakte en ons vooruitgeholpen heeft.

Van Zendingaangelegenheden.

Pandita Djawa.

Een belangrijk bericht bereikte ons van Midden-Java. De Javaansche Gemeente te Solo heeft hare begeerte te kennen gegeven tot het beroepen van een „Pandita Djawa” een Javaansch Dienaar des Woords. En ook in de Gemeente te Djocja komt die begeerte met kracht naar voren. Dr. van Andel nam op zich in de vergadering van de Missionaire Dienaren van Midden-Java de bespreking dezer gewichtige aangelegenheden in te leiden. In April is deze vergadering gehouden. Het resultaat dier bespreking is ons nog niet bekend. Wij hopen echter van harte, dat de toestanden thans genoegzaam gerijpt mogen wezen om tot het aanstellen van Inlandsche dienaren des Woords te kunnen overgaan.

Reeds heeft de l.g. Generale Synode te dezer zake een zeer gewichtig besluit genomen. Zij heeft eenige regelen vastgesteld, en deze als leiddraad aangewezen, voor het geval men op het zendingsterrein wil overgaan tot het instellen van het ambt van Dienaar des Woords.

Het spreekt van zelf, dat de instelling van het ambt van Dienaar des Woords op het zendingsterrein niet noodeloos mag worden uitgesteld. Integendeel, zoodra de omstandigheden dit toelaten, moet men daartoe ook overgaan.

Zoolang er nog geen Javaansche Dienaren des Woords zijn, blijven de Inlandsche Gemeenten nog half onmondig. Ook al is het, dat er in een Gemeente al wel Ouderlingen en Diakenen gesteld zijn, en de Gemeente dus wel is geïnstitueerd, blijft die institueering toch gebrekkig, zoolang er geen eigen Javaansch dienaar des Woords is.

Zoodra het zoover is, dat de Inl. Gemeente een eigen Inl. dienaar des Woords bezit, is zij geheel zelfstandig geworden. De Zending kan dan terugtreden. De Missionaire predikant mag dan nog wel gedurig met zijn advies die Inl. Kerk dienen, maar de leiding berust dan ten volle bij den Kerkeraad. Die Inl. Kerk is van dat oogenblik af volledig geïnstitueerd.

Maar die zelfstandigheid der Inl. Gemeente mag geen schijn wezen, doch moet werkelijkheid zijn. De Javaansche predikant, de „Pandita Djawa” moet een heusche dienaar des Woords zijn. Hij moet ambtelijk niet staan onder maar naast den Missionairen dienaar des Woords, ook al is het dat de laatste nog wel vaak zijn raadsman wezen zal.

Zal de instelling van het ambt van Pandita Djawa geen schijnvertooning wezen, die

wel heel wat lijkt, maar in werkelijkheid toch niets beduidt, gelijk het elders wel eens het geval is geweest, dan moet vooreerst de Inl. gemeente hiervoor ook metterdaad rijp wezen, en in de tweede plaats moeten er onder de Inl. christenen mannen zijn, die geacht kunnen worden, dat zij werkelijk geschikt zijn.

Ter beoordeeling of eene Inl. Gemeente rijp is te achten, heeft de l.g. Gen. Synode twee dingen aangewezen, waarop moet worden gelet.

In de gemeente zelf moet er een algemeene begeerte openbaar worden om een eigen Inl. dienaar des Woords te bezitten. Zoolang die begeerte zich nog in het geheel niet of slechts bij enkele personen openbaart, is de tijd nog niet rijp. Als men dan toch tot het instellen van het ambt van „Pandita Djawa” overging, zou men „maken” wat naar zijn aard behoort te „groeien.”

En de droeve gevolgen daarvan zouden niet uitblijven.

De drang moet door de leiding des Geestes uit het leven der Gemeente zelf opkomen. Anders wordt het „maakwerk”.

Voorts moet er opgelet of de Inl. Gemeente, die een Inl. dienaar des Woords begeert, ook bij machte en gewillig is aan een dienaar een redelijk levensonderhoud te bieden. Natuurlijk kunnen twee dicht bij elkander liggende gemeenten zich ook combineeren. Maar het *willen* en *kunnen* onderhouden van een eigen dienaar behoort er toch te wezen. Is er dat niet, ontbreekt het aan de kracht of aan de offervaardigheid, dan is het beter met de instelling van het ambt van Pandita Djawa nog te wachten. Maar is er beide het willen en het kunnen onderhouden van een Inl. dienaar des Woords, dan is die Gemeente er ook rijp voor een Pandita Djawa te hebben.

Het schijnt, dat dit thans met ten minste twee Inlandsche Gemeenten het geval is. De Gemeente te Solo heeft zich hierover reeds geruimen tijd geleden uitgesproken. En nu heeft zij verzocht om in haar midden tot het instellen van het ambt van Pandita Djawa over te gaan, welk verzoek door Dr. v. Andel gesteund wordt.

Deze Gemeente schijnt nu ook sterk genoeg om een eigen Inl. dienaar des Woords te kunnen onderhouden. In 1922 bracht zij voor de kerk ± f800 bijeen. Nu zal dit bedrag wel niet voldoende zijn om de kosten van den kerkdienst te dekken, als men ook een eigen Inl. predikant moet onderhouden. Maar stellig mag verwacht, dat dit bedrag aanmerkelijk zal stijgen zoodra men een eigen Pandita Djawa heeft.

Ook in de Inl. Gemeente te Djocja ontwaakt met kracht de drang om een eigen predikant te hebben. Die Gemeente is nog grooter dan die te Solo. Ook zij had het laatste jaar voor den kerkdienst een inkomst van omstreeks f 800, zoodat ook hier de draagkracht wel ongeveer voldoende kan worden geacht.

Of er ook nog andere Gemeenten zijn, waar men een eigen Inl. predikant begeert, weten we niet. Maar het is in elk geval een zeer verblijdend feit, dat althans die twee Gemeenten beginnen te vragen om de instelling van het ambt van Pandita Djawa. We mogen daarin een nieuw bewijs zien, dat de zending op Midden-Java onder de zegen des Heeren een slagend werk begint te worden.

En niet minder verblijdend is het, dat er blijkbaar reeds nu onder de helpers bij den dienst des Woords, de Goeroe's Indjil, enkele mannen zijn, die voor de beroeping tot Pandita Djawa in aanmerking kunnen komen.

De Generale Synode van 1920 heeft als eerste vereischte genoemd, dat hiervoor alleen in aanmerking kunnen komen: „Inlandsche broeders, die uitmunten door een goede belijdenis en een vroom leven, degelijk zijn van karakter en die zooveel kennis hebben als de leerlingen van de Opleidings School te Djocja, die met goed gevolg eind-examen hebben afgelegd”. Ofschoon de leerlingen van Ds. Bakker, die met goed gevolg de school doorliepen, reeds een tamelijk breede theologische opleiding genoten, is dit op den duur voor de a.s. Javaansche predikanten onvoldoende. Het ligt trouwens in de bedoeling deze school te reorganiseeren en te brengen op hooger peil. Maar voorloopig mag de mate van kennis, die vereischt wordt voor het eind-examen aan deze school wel genoegzaam worden geacht, om beroepen te kunnen worden tot Inl. dienaar des Woords.

Doch voldoende kennis alleen is niet genoeg. Ook practische bekwaamheid is noodig. Dit is niet minder van belang. Wie beroepen zal kunnen worden, moet getoond hebben, dat hij een ijverig man is, die zich metterdaad geheel geven wil voor zijn arbeid en ook gave bezit om het Woords Gods op geschikte wijze te kunnen uitleggen en toepassen, en daaraan tact paart om een gemeente te kunnen leiden.

Het zal dan noodig zijn, dat uit de bekwaamste helpers door de Inl. Gemeenten, hiervoor bijgestaan door de Afzonderlijke vergadering van Miss. dienaars des Woords, de meest geschiktsten worden aangewezen om tot Inl. predikant te worden beroepen.

Natuurlijk zal wie beroepen wordt,

daarna peremtoir moeten worden geëxamineerd om tot den dienst des Woords te worden toegelaten. Dit examen zal moeten worden afgenomen door eene vergadering van Inl. Kerken, die door de Miss. predikanten wordt bijgestaan. En daarna zal dan de openbare bevestiging kunnen plaats hebben.

Het spreekt van zelf, dat hierbij één en ander nog nader regeling vereischt, ook o.a. betreffende de verhouding tusschen de Zending en de volledig geïnstitueerde Javaansche Kerken, die een Pandita Djawa bezitten. Wellicht mogen te dezer zake weldra correcte voorstellen uit Indië worden verwacht.

De groote zaak is echter, dat nu weldra, naar te verwachten is, zal worden overgegaan tot het instellen van het ambt van Pandita Djawa op het zendingsterrein van Midden-Java.

Een begin van Classisvorming.

Toen het stukje in het vorige No. over „Classisvorming van Inlandsche kerken op Midden-Java”, reeds gedrukt was, vonden we in de Utr. Kerkbode het volgende bericht van Ds. Netelenbos:

„21 December l.l. hielden we hier 's-avonds de eerste vergadering der kerken van Kesiingi-Temon-Poerworedjo. Het was, hoe bescheiden ook — toch een meerdere vergadering. Onze Javanen, belust als ze zijn op vreemde uitdrukkingen en kerktermen, hielden het woord „classis” stevig vast. Ik had hun vroeger al verteld van het kerkelijk saamleven in Holland in vergaderingen van genabuurde kerken, die in classis elkaar ontmoeten. Blijkbaar was het onzen Jav. ambtsdragers een genoegen, dat de naam van zulk een vergadering niet meer gezocht behoefde te worden, maar zich van uit Holland hun welwillend ten gebuure aanbod. Zoo spraken ze met zekere voorliefde van de „classis”. — Nu, feitelijk was dat ook zoo. —”

Na een inleidend woord van den Missie-dienaar, is op die vergadering gesproken over den naam en de belijdenis der Javaansche kerken. Ds. Netelenbos deelt hiervan o.a. het volgende mede:

„Het was bemoedigend, op te merken hoe onderscheidene ambtsdragers zich over deze belangrijke zaken met omzichtigheid en begrip van het gewicht der te nemen beslissingen uitlieten. Voor overijlde besluiten bestaat m.i. geen vrees.

Dat onze vergadering deze kwesties officieel aan de orde stelde, lijkt me iets van niet geringe betekenis. We kunnen heel best alles voor de Inlandsche kerken klaar ma-

ken en hun dan aanbieden; en vermoedelijk zullen ze het wel aanvaarden ook; maar zoo wordt het nooit hun eigendom. Daarvoor zullen ze de dingen zelf moeten overwegen, doorleven; en als de kroon op een langdurigen strijd met de leugen in eigen belijdenis moeten vastleggen."

Ja, zoo is het. 't Moet geen „maakwerk" worden. Ten slotte heeft deze vergadering nog enkele practische dingen, alsmede eenige tuchtgevallen besproken. Dit was dus al een begin van Classisvorming, of liever een stekje, waaruit later Classisvorming uitgroeien kan. Want het ligt voor de hand, dat dit nog geen eigenlijke Classicale vergadering was, zooals wij die kennen in Holland. Zoolang de instelling van het ambt van Pandita Djawa nog niet plaats had, zal het wel moeilijk tot eigenlijke Classisvorming kunnen komen. Maar deze vergadering was toch een duidelijk bewijs, dat er drang opkomt bij de Inl. Gemeenten naar samenleving in „behoorlijk kerkverband". Metterdaad een mooi teeken van kerkelijk leven!

Roomsche actie op Midden-Java.

In „De Gelderlander" — een R.K. blad lezen we het volgende:

„Het doet je goed te lezen, dat het Roomsch-Katholiek leven in Indië zoo vooruit gaat.....

De Kath. Sociale Bond te Djokja is bezig gelden in te zamelen voor een groot hospitaal, volgens de modernste eischen ingericht, voor vermogenden, minvermogenden en onvermogenden van elken volksaard. Het hospitaal zal bediend worden door Katholieke Liefdezusters en beheerd door Katholieke doctoren. Grooten tegenstand ondervindt men echter bij de loge en bij de protestanten. En dat..... terwijl er op Java nog zoo groot gebrek is aan geneeskundigen hulp, vooral voor de inboorlingen. Er zijn districten met 300.000 zielen en meer, waarvoor slechts één Javaânsche dokter staat. Het nieuwe ziekenhuis wordt gemerkt R. K. (Roomsche Katholiek) en dan is men er in Indië nog bang voor."

Tot zoover de Gelderlander.

Dat er op Java nog groot gebrek is aan geneeskundige hulp, vooral voor de Inlanders, is ten volle waar. Die nood kan niet gemakkelijk met te schrille kleuren geteekend. —

Maar zeer opmerkelijk is, dat men juist te Djokja een Roomsche Katholiek Ziekenhuis wil oprichten, dat blijkbaar vooral voor de Inl. bevolking dienst moet doen.

Te Djokja staat het bekende Petronella

hospitaal met zijn acht hulphospitalen, uitgaande van de Gereformeerde Zending. Reeds nu beschikt men daar in het hoofdhospitaal over 200 en in de hulphospitalen over 450 bedden. Het hoofdhospitaal zal worden uitgebreid tot een ziekenhuis, dat 360 patienten zal kunnen bergen, terwijl het getal hulphospitalen nog verdubbeld zal worden. De plannen zijn al goedgekeurd. Wellicht spreken we niet te sterk, als we zeggen, dat nergens op Java, zelfs in heel Indië, de medische hulp voor de Inlanders van particuliere zijde krachtiger is aangevat en breder is ontwikkeld dan juist te Djokja.

En nu wil men van Roomsche zijde juist hier een hospitaal oprichten. Er zijn op Java wel plaatsen waar de behoefte aan medische hulp meer dan dubbel zoo groot is, dan te Djokja, waar op dit gebied reeds veel tot stand kwam. Waarom kiezen dan de Roomschen niet een plaats, waar de nood veel meer roept om hulp? Waarom kiest men juist Djokja uit? —

Wij zijn niet „bang voor Rome". Antipapisme zit ons niet in 't bloed. Als Roomsche actie in Indië ziekenhuizen gaat bouwen waar die niet zijn — wie zou dit niet toejuichen?

Maar wel geeft het te denken, dat men van die zijde zich juist voor Djokja druk maakt en juist daar een ziekenhuis wil oprichten, waar de Geref. Zending haar oudste en belangrijkste hospitaal heeft.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

Deze school heeft hare eerste kweekelingen afgeleverd. Pas in 1919 is deze school geopend. Het onderwijs omvat een leerplan van vijf jaren. Maar in Januari 1921, in het midden van het schooljaar, zijn de negen beste leerlingen van het derde leerjaar bevorderd tot de vierde klas, zoodat zij in Juli j.l. naar de vijfde klas overgingen. Thans hebben deze negen leerlingen examen gedaan. Alle negen zijn met goede cijfers geslaagd.

Een prachtig resultaat, waarmede we deze school van harte gelukwensen.

Gelijk men weet vormt die school personeel voor Holl. Inl. scholen. Voor die scholen is het een groot belang nu ook Christelijk opgeleid Inl. personeel te kunnen krijgen.

De negen geslaagden zijn allen ook al geplaatst. Acht van hen zijn aangesteld aan Christelijke scholen op Midden-Java. Eén der geslaagden is vertrokken naar de Minahassa om daar aan een Christelijke school werkzaam te wezen.

Een nieuw Zendingsblad.

Het volgende is genomen uit een brief van Ds. L. Netenbos, geplaatst in de Chr. Kerkbode:

„Onlangs ontving ik een aanbieding van een drukkerij in Holland, om voor Poerworedjo een zendingsblaadje uit te geven, gelijk Ds. v. Dijk voor Keboemen uitgeeft. Het schijnt, dat het blaadje van Ds. v. Dijk reeds nu een kleine winst oplevert. Dr. Flach en ik hebben over deze zaak gecorrespondeerd, en besloten de uitgave ter hand te nemen. Eventuele tekorten nemen wij voor onze rekening. De uitgave van zulk een blaadje lijkt ons dringend noodig, en we willen er desnoods wel iets aan wagen. Jammer, dat de kerken het niet aandurven. Zulk 'n uitgave ligt toch allereerst op haar weg. Ik heb aan Dr. Flach voorgesteld, om reeds dit jaar het blad te doen verschijnen, mits hij, gesteund door de andere zendingsarbeiders hier ter plaatse, de redactie op zich neemt. Want tijdens mijn verlof kan ik er moeilijk aan medewerken. Het moet een periodiek uit de praktijk worden; en daarvoor moet de schrijver tusschen palmen, klapperboomen en dergelijke meer zitten, met ramen en deuren wijd open; en de zon moet hel en fel alles belichten, en de Javanen moet ge, onder het schrijven, voorbij kunnen zien loopen. Dus, men moet in een Indische omgeving verkeer; en niet in Holland. Toch hoop ik bij de verschillende kerkeraden belangstelling te wekken en steun te verkrijgen voor de verspreiding van het blad. Moge dit plan slagen.

Het zal ook voor de kerken in Holland zegen kunnen brengen. Loopen die gevaar, op „uitgenepen citroenen” te gaan lijken, het eigen zendingsblad zal belangstelling wekken; dwang-pers-middelen overbodig maken; en blijde vruchten van toewijding en offervaarigheid doen inzamelen.”

Dus weldra weer een nieuw Zendingsblad. We zouden willen vragen: waarom?

Het Zendingsblad wordt uitgegeven op last van de Generale Synode, dus van al de kerken gezamenlijk, ten dienste van heel de Gereformeerde Zending. Moet nu in plaats daarvan voor elk terrein afzonderlijk een eigen blaadje komen?

Het Zendingsblad biedt gaarne plaats, niet alleen aan wat de kerken in Holland, maar ook aan wat de Missionaire arbeiders in Indië van hun arbeid willen mededeelen. Is ooit aan Ds. Netenbosch de opname van eenig stuk geweigerd? Nooit.

Het Zendingsblad is het gemeenschappelijk orgaan dat poot, de leden onzer kerken

eenigszins te doen meelevens in heel de Zending op Midden Java en Soemba.

Is het noodig, dat dit verandere en men b.v. in Utrecht alleen leze van Poerworedjo en in Friesland alleen van Keboemen?

Het Zendingsblad heeft thans een oplaag van ruim 60.000 exemplaren, die over heel het land worden verspreid. Het is dus zeer geschikt voor de Missionaire dienaren om hun tot orgaan te dienen, waardoor zij het belangrijkste van hun terrein kunnen mededeelen aan de kerken, die hen zonden.

Waarom moet dan nu ook Ds. Netenbos weer een apart blad hebben, waarmede hij, althans de eerste jaren, ook in Utrecht en Gelderland slechts veel kleiner kring kan bereiken, dan wanneer hij gebruik maakt van het Zendingsblad?

Wij betwijfelen zeer of men door die versnippering metterdaad de Zending zal dienen.

De 10 %.

Het schijnt, dat er nog altoos kerken zijn, die niet weten, wat de Generale Synode besloot in zake de storting van 10 % der inkomsten voor de Zending in de Generale Zendingkas. We mogen natuurlijk niet veronderstellen, dat men het wel weet, maar met opzet zou nalaten te doen. Het spreekt toch van zelf, dat Gereformeerde Kerken zich houden aan wat de meerdere vergaderingen hebben besloten, tenzij men oordeelt, dat het in strijd zou wezen met Gods Woord.

Ook mogen we geen kerk verdenken, dat zij zich zou willen onttrekken om de gemeenschappelijke lasten te helpen dragen, en dien last dus maar op andere kerken zou willen schuiven.

Toch zijn er nog kerken, die verzuimen te doen, wat de Generale Synode besloot. We moeten dus wel aannemen, dat men dat niet weet. Daarom willen we hier afdrucken Art. 167.⁵ der acta van de Generale Synode van 1920, waar is besloten:

Nogmaals al de kerken ernstig op te wekken zich te houden aan de bepaling, dat van alle inkomsten voor de Zending, zonder eenige uitzondering, 10 % moet worden gestort in de Generale kas der Zending.

Dat is toch duidelijk genoeg. Nadere uitlegging zou het allicht vertroebelen.

22 Mei '23.

W. B.

Bij de photo.

Deze photo geeft ons een beeld van het vriendelijk kerkje der Javaansche Gemeente te Djokja. Er naast staat de woning van

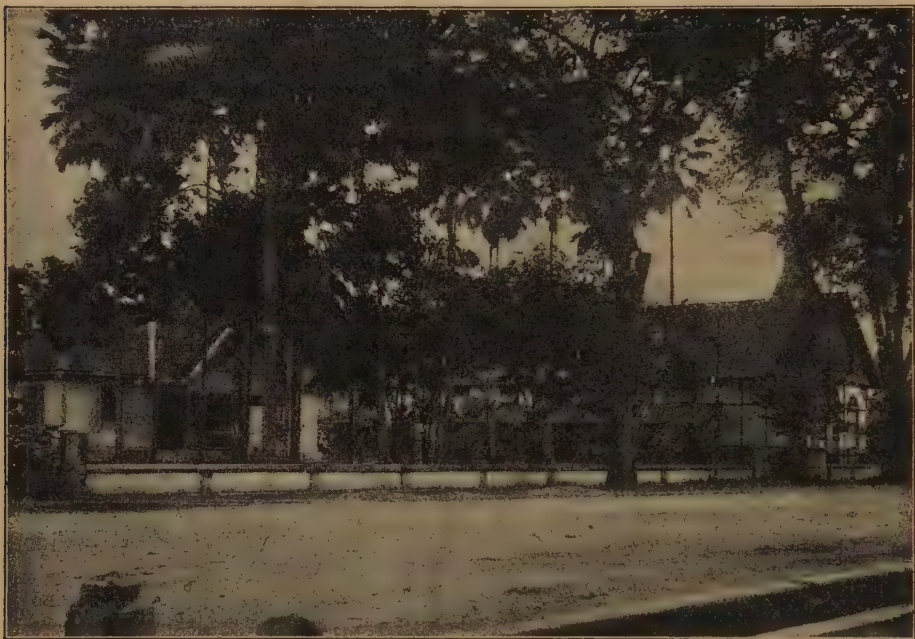

den Missionairen predikant Ds. A. Pos. Beide zijn omgeven door een ruimen nog al schaduwrijken tuin. Vandaar dat de lijnen der gebouwen wat wegschuilen achter het geboomte. Tegenover de kerk liggen de terreinen van het Petronella-Hospitaal. Maar daarvan kan men op deze photo niets zien, Gondokoesoeman, heet de wijk van Djokja, waar deze Zendingsgebouwen staan.

Zoo op het oog zou men zeggen, dat het maar een klein kerkje is. Dat valt echter nog wel wat mee. Elken Zondag komen hier gemiddeld omstreeks 300 menschen ter

van er 274 zijn toegelaten tot het Avondmaal. Natuurlijk zijn daarbij niet gerekend de leden, die tot de andere posten van het Djokjosche Zendingsterrein behooren. In het geheel telt dit terrein 947 Inlandsche Christenen. Maar de Gemeente, die in deze kerk vergadert, is de belangrijkste.

Er zijn in deze Gemeente 5 ouderlingen en 4 diaken, die door de belijdende lidmaten worden gekozen. De verkiezing geschiedt voor den tijd van drie jaar. Maar de aftredenden zijn terstond herkiesbaar en worden gewoonlijk ook herkozen.

kerk. Dus nog niet zoo weinig. En dat zijn allen Inlanders. De Europeanen vergaderen hier niet. De Inlandsche en Europeesche Christenen kunnen niet met elkander in één dienst samenkomen. Het taalverschil maakt scheiding. Er zijn maar enkele Javanen, die de Holl. taal kennen. En eveneens zijn er slechts weinige Europeanen, die de Javaansche taal verstaan.

De Europeesche Christenen, die tot de Gereformeerde kerk behooren, vergaderen gewoonlijk in de kliniek van het hospitaal. Ze zijn echter druk bezig om een eigen kerkgebouw te krijgen.

De kerk, die ge op deze photo ziet, is dus voor de Inlandsche Gemeente te Djokja. Deze is van alle gemeenten op het Zendingsterrein van de Geref. Kerken op Midden-Java de grootste. Zij telt 549 zielen, waar-

Bijna heel de Gemeente bestaat uit eenvoudige menschen, met weinig finantieele draagkracht.

In het laatste jaar werd er bijeengebracht voor de kerkcollecten en vrijwillige bijdragen f 793.50; en voor de armen f 300. Dat is nog niet veel. Maar met een beetje verhooging van krachtsinspanning zou deze Gemeente toch wel een eigen Javaansche predikant kunnen onderhouden.

Moge zij weldra een eigen Inlandsche predikant bezitten! Want daar moet het natuurlijk heen: het Woord bediend in dit Javaansche Kerkje voor die Javaansche gemeente door een eigen Javaanschen predikant.

W. B.

STATISTIEK.

Het aantal leden der Gemeenten op de verschillende Zendingsterreinen van Midden-Java ten Zuiden.

	1916	1919	1922	1916	1919	1922
	Gedoopten			Belijdenden		
Poerbolingo.	311	425	534	135	214	268
Keboemen	326	387	443	165	192	213
Poerworedjo	524	566	561	262	271	287
Magelang	68	133	201	32	67	113
Djocja	666	878	947	328	404	483
Solo	209	436	632	148	277	383
Wonosobo	34	75	60	16	26	31
	2138	2902	3378	1086	1451	1778

Hierbij moet opgemerkt worden, dat ten opzichte van Djocja bij de telling van 1916 en 1919 de jongens van de Keucheniuschool zijn meegeteld en niet bij die van einde 1922.

Van 1919—1922 zijn gedoopt te Poerbolingo 136 (39), te Keboemen 86 (22), te Poerworedjo 110 (52), te Magelang 130 (?), te Djocja 208 (87), te Solo 172 (89), te Wonosobo 10 (5). De getallen tusschen haken geven de volwassenen aan.

De opbrengst der collecten bij de Inl. gemeenten is als volgt:

	1916	1919			1922		
		Armen	Kerk	Totaal	Armen	Kerk	Totaal
Poerbolingo . .	f 166.06 ⁵	f 100.41	f 444.50 ⁵	f 544.91 ⁵	?	?	?
Keboemen . . .	- 402.31	- 222.—	- 358.—	- 580.—	f 275.—	f 525.—	f 800.—
Poerworedjo . .	- 200.—	- 345.—	- 565.—	- 910.—	- 259.67	- 329.—	- 588.67
Magelang . . .	- 126.—	- 80.29 ⁵	- 115.89 ⁵	- 196.19	- 203.17 ⁵	- 807.88 ⁵	- 1091.06
Djocja	- 630.—	- 300.—	- 400.—	- 700.—	- 300.—	- 793.50	- 1093.50
Solo	- 524.28	- 220.—	- 659.72	- 879.72	± - 400.—	± - 800.—	± - 1200.—
Wonosobo . . .	- 36.—	- 12.35	- 31.44 ⁵	- 43.79 ⁵	?	?	?

COLPORTAGE 1922.

	Colporteurs.	Bibelvrouwen.	Jav. Bijbels en Bibelgedeelten	Jav. en Mal. losse tractaten (ook wänd-kelenders).	Jav. en Mal. tracten in boek-vorm beneden 15c.	Jav. en Mal. boeken.	Mardi Rahardja (per mnd.)	Holl. Bijbels Paalmböeken e. d.	Holl. Boeken.
Poerbolingo	3	—	1395	1500	—	1791	7000	81	934
Poerworedjo	5	—	1700	2200	1000	200	5000	12	
Keboemen	1	—	2000	3000	1000	100	3000	20	
Djokja	5	—	7259 ¹	10000	10000	—	5000	—	
Solo	12	2	12633	10000	15000	5409	16000	6891	7938
Magelang	—	—	—	—	—	—	—	—	
	26	2	24987	25700	27000	7500	36000	—	

1) Totaal der verkochte boeken in Djocja.

MEDISCHE DIENST.

PLAATS EN WAAR GEWERKT	Europeesch personeel				Inlandsch personeel				ZIEKENHUIS EN POLIKLINIEK							
	Eur. artsen	Eur. vr. artsen	Eur. verloskun- digen	Eur. verpleeg- sters	Inl. artsen	Inl. verplegers	Inl. verloskun- digen	Inl. verpleeg- sters	Aantal bedden	Opgenomen patienten in 1922		Operaties	Aantal verpleegdagen	Gemiddeld aan- tal patienten per dag	Aantal nieuwe polikliniek- patienten	Gemiddeld aan- tal polikliniek- patienten per dag
										Man- nen	Vrou- wen					
Poerbolinggo . .	1	—	—	1	—	2	2	2	140	1167	562	92	46075	126½	3020	15
Poerworedjo . .	1	1	0	2	—	17	—	21	122	553	510	?	34598	95	4384	48
Keboemen . . .	2	—	—	2	—	22	—	20	136	1237	690	212	47628	130	11757	60
Krakal.	—	—	—	—	—	2	—	—	40	112	72	—	7387	20	474	12
Djocjakarta . .	4	—	—	4	—	40	—	30	200	2612	—	175	64948	178	8654	91
Toengkak	—	—	—	—	—	2	—	—	60	270	—	—	11551	32	12577	40
Wates	—	—	—	—	—	2	1	—	60	596	—	—	20025	55	21693	69
Wonosari	—	—	—	—	—	2	—	—	50	686	—	—	16262	44	15311	49
Randoe-Goenting	—	—	—	—	—	2	—	—	60	372	—	—	14417	39	5845	19
Patalan	—	—	—	—	—	2	—	—	60	739	—	—	19234	53	7781	25
Medari	—	—	—	—	—	2	—	—	40	502	—	—	9524	26	6783	22
Sewoe Galoer . .	—	—	—	—	—	2	1	—	60	626	—	—	18870	55	22424	72
Tandjoeng Tirta	—	—	—	—	—	1	—	—	60	26	—	—	222	8	2649	20
Soerakarta, Wo- nosari, Peng- ging, Pedan }	2	—	—	3	—	35	4	34	220	1602	691	165	64678	177	6242	69
	10	1	—	11	—	131	8	105								

STATISTIEK SCHOLEN MET HOLLANDSCH ALS VOERTAAL
OP HET TERREIN DER GER. ZENDING OP JAVA

Plaatsen waar scholen zijn.	Eur. sch.	H. Inl. sch.	H. Chin. sch.	Eur. onder- wijzers.	Eur. onder- wijzeressen.	Inl. onder- wijzers.	Inl. onder- wijzeressen.	Leer- lingen.		In internaten.	
								Jongens.	Meisjes.	Jongens.	Meisjes.
<i>Zuid-Holland (Zuid).</i>											
Poerwokorto	—	1	—	2	—	1	—	101	27	—	—
<i>Utrecht en Gelderland.</i>											
Poerworedjo	—	1	1	3	—	—	—	220	52	—	—
"	—	—	—	—	—	—	—	73	29	—	—
<i>Friesland.</i>											
Keboemen	—	—	1	2	1	—	—	105	37	—	—
Gombong	—	1	—	5	1	2	—	365	20	—	—
<i>Noord-Holland.</i>											
Djokja	—	3	—	5	8	3	—	415	196	—	86
"	—	—	1	5	2	—	—	200	72	—	—
"	1	—	—	6	2	—	—	160	91	—	—
"	1	—	—	5	—	—	—	87	30	—	—
	Mulo										
<i>Zuid-Holland (Noord).</i>											
Solo	—	3	—	5	5	3	2	379	135	—	22
"	—	—	1	3	2	—	—	135	85	—	—
"	1	—	—	2	1	—	—	17	16	—	—
"	—	1	Holl. Inl. Kw.sch.	5	—	2	—	69	16	69	16
<i>Klaten.</i>											
Sragen	—	1	—	4	1	2	—	203	61	—	—
<i>Zeeland.</i>											
Magelang	—	2	—	5	4	3	—	441	99	—	—
"	—	—	1	6	2	—	—	250	108	—	—
"	1	—	—	3	1	—	—	64	40	—	9
	4	13	5	69	33	19	2	3420	1134	69	124

Het hospitaal te Solo.

Aan een schijven van Dr. K. T. Groot, directeur van het Zendingshospitaal te Solo is het volgende ontleend:

„Ons ziekenhuis ligt op een mooi hoog gedeelte van de stad Solo, tamelijk dicht bij de Javaansche kerk, de Meisjesschool van Mej. Hemmès en andere gebouwen der zending.

Van den weg af zien wij in het midden het hoofdgebouw met wachtkamers en apotheek. Een groote breede ingang geeft ook aan rijtuigen en auto's gelegenheid hier binnen te rijden. Aan weerszijden van dit hoofdgebouw liggen de dokterswoningen, het eene bewoond door Dr. Groot het andere door Dr. Verhagen. Naast het huis van Dr. Verhagen is een derde dokterswoning in aanbouw, die over enkele maanden klaar zal zijn, waarmee de bouw van het ziekenhuis voltooid zal zijn.

God schonk ons bij dien bouw veel zegen en voorspoed, maar de grootste zegen was wel, dat Hij onzen broeder Polman de begeerte gaf om ons bij de bouwwerken met raad en daad bij te staan. De heer Polman, architect bij de Burgerlijke Openbare Werken te Djokjakarta heeft geheel belangeloos de teekeningen en ontwerpen voor het ziekenhuis gemaakt en jaren lang zijn vrijen tijd gegeven om toezicht te houden op de bouwwerken. Dat de zending in staat geweest is een ziekenhuis van 4½ ton op te richten danken wij aan zijn groote liefde voor ons werk. Geve de Heere dezen onbezoldigden zendingsarbeider nog vele jaren de vrucht van zijn arbeid te zien.

Laat ik nu verder vertellen hoe ons ziekenhuis is ingericht.

Naast het derde doktershuis is de ingang van het zustershuis, dat ligt wat verder naar achteren.

Het is het oude huis, waar Dr. Vogelsang tien jaar geleden het ziekenhuis is begonnen. Nu wordt het bewoond door onze drie zusters: Zr. Loggen, Zr. Baarbé en Zr. Por met het hoofd van de huishouding Mej. Spoelstra.

In datzelfde huis wonen ook alle Javaansche verpleegsters, ongeveer 35. De maaltijden worden gemeenschappelijk gebruikt: in het midden van de lange tafel de Hollandsche afdeeling en aan de beide einden de Javaansche. Ook hebben zij een groote huiskamer, de eene helft voor de zusters, de andere voor de Javaansche meisjes.

Op deze manier wordt getracht de meisjes te wennen aan huiselijk leven. In datzelfde gebouw heeft iedere zuster nog een eigen kamer en hebben de Javaansche meisjes

enkele groote slaapzalen. Het huis is groot en wordt wel gebruikt, want achterin zijn nog de bergplaats voor verbandstoffen en de linnenkamer.

Dicht bij het zustershuis is de kinderafdeeling gebouwd. Drie zaaltjes, elk met tien bedjes. Daarbij een groote serre, waar de herstellende patientjes kunnen spelen. Soms is het wel eens moeilijk om de herstellende kindertjes weer een plaatsje te geven. Als in den tusschentijd de moeder is overleden en de vader zonder adres na te laten vertrokken (een burgerlijke stand zijn wij op Java niet rijk) dan komt niemand ze terughalen.

Er is al eens een kindje geweest dat op school ging en toch nog steeds onderdak had in het ziekenhuis. Het is moeilijk een goed plaatsje voor zulke verschoppelingetjes te vinden.

Geheel apart van deze zaaltjes is er in de kinderafdeeling nog een zaaltje voor besmettelijke zieken, ook kindertjes, die daar afzonderlijk worden verpleegd om geen gevaar voor de andere patiëntjes op te leveren.

Van de kinderzaal komen wij langs een emper (een overdekte gang) naar het verdere ziekenhuis, maar wij kunnen misschien beter bij het begin, dat is dus de hoofdingang waar ik zoeven van vertelde beginnen.

Het groote ijzeren hek staat gewoonlijk open, want het is den heelen dag een gaan en komen van patiënten en bezoekers.

's Morgens om half acht begint het spreekuur. De patiënten verzamelen zich in de groote wachtkamer; dikwijls zijn er meer dan honderd menschen. De goeroe (helfper bij den dienst des Woords) spreekt een kort toepasselijk woord en bidt. Om acht uur begint de behandeling. De patiënten gaan om beurten naar de spreekkamer. De ernstige patiënten worden opgenomen, de andere worden verbonden of krijgen medicijnen mee naar huis.

Het aantal beschikbare bedden bedraagt 220. Op dit oogenblik het grootste aantal van alle zendingsziekenhuizen.

De groote wachtkamer van het hoofdgebouw wordt ook gebruikt voor vergaderingen. Hier worden de catechisaties gegeven en de cursussen in de verpleging.

Elken morgen en avond wordt hier om zeven uur een kleine huisgodsdienstoefening gehouden met het verplegend personeel en de loopende patiënten, die dat willen bijwonen. Een der verplegers gaat hier voor, Hij leest een deel van Gods Woord en gaat voor in gebed.

Op alle zalen wordt tweemaal per week het Evangelie verkondigd. Zoo wordt aan

velen de blijde boodschap bekend gemaakt.

God geve dat veel van het uitgestrooide zaad in goede aarde valle en ons ziekenhuis in Gods hand het middel moge zijn om velen tot het geloof in den Zaligmaker te brengen.

Tegenwoordig woont een der goeroe-indjils op het terrein van het ziekenhuis. Dr. van Andel heeft hem speciaal belast met de geestelijke verzorging van ons ziekenhuis. Dat is voor ons werk een groote aanwinst. Het is een man met veel gaven, die zoo eenvoudig maar pakkend tot de menschen kan spreken van het groote heil, dat God ons in Christus geschonken heeft en van Jezus' liefde voor arme zondaren.

's Zondagsmorgens preekt hij in de polikliniek. Vele patiënten en vele Christen-Javanen, die hier in de buurt wonen komen hem daar hooren. Dikwijls zijn er dan op zoo'n Zondagmorgen in verschillende plaatsen van de stad meer dan 500 Javanen vergaderd om het Evangelie te hooren. Wat is het weinig als wij letten op het miljoenen-volk waaronder wij leven; wat is het veel als wij bedenken, dat nog slechts tien jaar Solo voor de zending geopend is".

Tot zoover de brief van Dr. Groot.

De Heere heeft te Solo groote dingen gedaan.

Den 14 April is het voltooide ziekenhuis officieel geopend. Hierbij waren o.a. tegenwoordig de Resident en Mevr. v. d. Marel, Pangeran Hadiwidjojo, als vertegenwoordiger van de Soenan, de adsisent-residenten Mulder en van Gulik. Dr. en Mevr. v. Andel en tal van vooraanstaande personen.

Dr. K. P. Groot hield de openingsrede, waarin hij een overzicht gaf van de geschiedenis van dit ziekenhuis en ten slotte de aanwezigen dankte voor hun tegenwoordigheid, inzonderheid de vertegenwoordigers van H.M. de Koningin en de Soesoehoeenan.

Daarna sprak de Resident een zeer waardeerend woord.

Voorts werd nog het woord gevoerd door Dr. H. A. van Andel, Ds. Bakker van Djokja en Dr. J. Offringa, de directeurs van het Petronella Hospitaal te Djokja.

Het verslag in de „Locomotief" eindigt aldus: „De verkregen indrukken zullen zeker de bezoekers hebben doen heengaan met een warm gevoel van waardeering voor het liefdevolle werk van toewijding van hen, die in het Zendingsziekenhuis te Solo hun levenstaak hebben gevonden". W. B.

Korte Berichten.

Ds. L. Netelenbos de Missionaire predikant van Utrecht te Poerworedjo is met verlof in Nederland. Adres Heemstede.

Op voorstel van het Moderamen is door de deputaten voor de zending op Soemba besloten, tot de Particuliere Synode van Groningen, Drenthe en Overijssel het verzoek te richten om eventueel de verzorging van den Medischen Dienst over te dragen aan eene vereeniging.

Met algemeene stemmen besloten de deputaten voor de zending op Soemba om de Geref. Kerk te Hogeveen uit te noodigen den heer P. J. Lambooi, Theol. candidaat te de Bilt te beroepen voor den Missionairen dienst te Pajeti.

Reeds was vroeger in beginsel besloten, dat er voor West-Soemba een tweede Missionaire predikant zou worden beroepen.

Wegens gebrek aan de noodige gelden is hieraan tot nu toe geen uitvoering gegeven.

Thans is door de deputaten voor de zending op Soemba besloten de Particuliere Synode der drie samenwerkende provinciën nogmaals op de noodzakelijkheid van een tweeden Miss. dienaar voor West-Soemba, te wijzen, en haar te verzoeken te dezer zake eene beslissing te nemen.

Ds. H. A. Wiersinga heeft zijn intrede gedaan als predikant van de Geref. Kerk te Medan. De vacature ontstaan door het vertrek van Dr. Harrenstein is dus weer vervuld.

In de Geref. Kerk te Batavia wordt overwogen om te komen tot het beroepen van een tweeden dienaar des Woords. Kostelijk, als het kan. Vooral ook met het oog op den arbeid onder de verstrooiden.

Na langdurige vacature, zal D.V. de Geref. Kerk te Soerabaja weldra weer een eigen dienaar des Woords bezitten. Ds. A. Ringnalda van Gramsbergen hoopt derwaarts te gaan. Gelukkig. De vacature duurde reeds al te lang.

Tijdens het verlof van Ds. Netelenbos, zal Ds. Merkelijn van Magelang als consultant het zendingsterrein van Poerworedjo verzorgen.

In het „Kerkbl. van de Geref. Kerken in Ned. Oost-Indië" betoogt Ds. D. Bakker, de wenschelijkheid om de classis Batavia van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (N.) los te maken en rechtstreeks in

verband te brengen met de Generale Synode.

Den 5e Mei is Ds. L. P. Krijger met zijn gezin van het Centraal-Station te Amsterdam vertrokken naar Genua, om van daar, met de „Prinses Juliana”, de reis voort te zetten naar Indië. Met groote opgewektheid gingen Ds. Krijger en Mevrouw weer terug naar Soemba. Maar toen zij van hun dochter Antje afscheid namen en haar voor het laatste in de armen sloten, toen werd het hun wel wat machtig. En aan wie er bijstonden ook. Maar Antje hield zich flink. We schreven onlangs, dat het aan Antje menige traan zou kosten om Vader en Moeder en de broertjes te zien heengaan en dan zelf te moeten achterblijven. Maar we hadden het mis. Antje las dat en zei: „Ik zal niet schreien”. En zij heeft woord gehouden.

Geve de Heere, dat zij over enkele jaren Vader en Moeder en de broers in gezondheid weer moge ontmoeten!

Tot onze blijdschap vernamen we, dat er thans een Javaansch Kerkblad wordt uitgegeven voor de Javaansche Gemeenten op Midden-Java. Stellig een uitnemend middel om het kerkelijk leven dier Gemeenten te versterken.

De 7en April is met de „Tambora” naar Indië vertrokken mej. H. F. ten Kate. Deze zuster, benoemd tot Hoofdverplegster aan het Zendingshospitaal te Keboemen, is bestemd de opvolgster te worden van zuster T. de Jong, die over enkele maanden in het huwelijk hoopt te treden met den heer A. den Hoed, hoofd der Holl. Chin. school al daar.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Leestafel.

Het boek der Psalmen benevens eenige gezangen ten behoeve van het Rythmisch zingen, bewerkt door Dr. J. C. de Moor. Prijs in geheel linnen band f 1.60; luxe uitgave, goud op snee f 2.40. Uitgegeven bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Dr. de Moor is blijkbaar van alle markten te huis. Thans geeft hij een nieuw psalmboek uit, dat is ingericht om het

rythmisch zingen te bevorderen. Tot eene beoordeeling van de innerlijke waarde achten we ons onbevoegd. Maar dit Psalmboek maakt een uitnemenden indruk. Er is blijkbaar veel werk aan besteed. De woorden en lettergrepen, die korter of langzamer moeten worden gezongen, zijn door onderscheidene lettersoorten aangewezen, waardoor het gebruik van dit Psalmboek bijzonder gemakkelijk is gemaakt. In een inleidend woord zet Dr. de Moor uiteen waarom het rythmisch zingen aanbeveling verdiend. Dit werk van Dr. de Moor schijnt ons best geslaagd. De uitgever zorgde voor een keurige verschijning.

Dagen van goede boodschap III en de Pinksterdag met Hemelvaart door Dr. A. Kuijper. Uitgave van J. H. Kok te Kampen.

De herdruk van „Dagen van goede boodschap” is met dit deel voltooid. Aanbeveling van dit prachtwerk zou wezen water dragen naar de zee.

Het reformatorisch beginsel of de Afscheiding, beoordeeld naar het Gereformeerd Kerkrecht en hare verhouding tot de Overheid, door Dr. H. Bouwman, Hoogleeraar te Kampen. Uitgave van J. B. v. d. Brink & Co. Zutphen.

Deze brochure is verschenen in de reeks: „Ons arsenaal”. Een kostelijke aanvulling van het mooie boekje van Dr. Keizer, dat onlangs verscheen: „Begin en beginsel der afscheiding”. Prof. Bouwman is, ook als schrijver een kalm man, die goed overweegt wat hij zegt. Dat blijkt ook in dit kleine, degelijke boekje, waarin de professor de afscheiding kort en zakelijk naar het Kerkrecht beoordeeld. Moge dit boekje door velen, vooral ook door onze jonge mensen, gelezen worden, opdat men het werk Gods van 1834 moge kennen.

De liturgie in onzen Openbaren Eeredienst, door Instigator bij J. H. Kok te Kampen. Prijs f 0.40,

Een kort, krachtig pleidooi voor de verandering in onze liturgie, voorgesteld door de Deputaten ad hoc van de Generale Synode van 1920.

Helder en met overtuiging geschreven; vol rake opmerkingen, vooral als „Instigator” de bezwaren weerlegt.

Zeer de moeite waard om te lezen.

Waarom noemt „Instigator” zijn naam niet? Hij behoeft zich voor dit boekje heelemaal niet te schamen.

Isaac da Costa's Bezwaren tegen den Geest der eeuw, na honderd jaren opnieuw uitgegeven door J. C. Rulmann, bij W. Kichner, Amsterdam.

Reeds breed in de pers besproken. Ook nu, na honderd jaar nog de lezing ten volle waard. Een uiterst merkwaardig boek! Aan Ds. Rulman en den Uitgever dank!

Menigerlei genade. Wekelijksche predikatiën onder redactie van Dr. J. C. de Moor en Dr. B. Wielenga, met medewerking van vele Gereformeerde predikanten. Prijs f 8.— per jaargang, geb. f 8.50

De 13e jaargang begon. No. 1 is een preek van Dr. de Moor over „Hiskia's zonde” en No. 2 een preek van Ds. R. E. v. Arkel over „Hemelvaart”. Goed werk. Gelijk van deze Utrechtsche dominé's is te verwachten.

Genade geneest. Schriftoverdenkingen uit het Evangelie van Lucas door Dr. C. Bouma. Uitgegeven bij Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen. Prijs f 3.25.

Dit prachtboek verschijnt alleen in prachtband. Te recht. Een juweel behoort gevat in edel metaal. Zestien schriftoverdenkingen uit het Evangelie van Lucas, rijk in verscheidenheid, en toch in schoone eenheid ons uitbeeldend: „*Genade geneest*”. De stijl is schoon en welverzorgd, misschien haast al te bloemrijk. En de inhoud vol van verrassende opmerkingen en fonkelende gedachten. En de Zending is niet vergeten. Ik noem slechts de tweede overdenking: „Een licht tot verlichting der Heidenen” en de tiende: „Dwingt ze in te komen”. De verzorging der uitgave is onberispelijk.

Naar we vernemen zal de bekende Gezelle Meerburg's christelijke Scheurkalender voor 1924 een belangrijke verandering ondergaan. Twaalf predikanten zullen de voorziddjes van dezen Kalender schrijven.

Deze Kalender zal niet meer verschijnen bij de Uk.g. Mij. E. J. Bosch te Baarn, doch bij de firma D. H. Littooi Az. te Ter Neuzen.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Ds. T. Sap te Gouda 10 % der ontvangsten classe Gouda f 210.—. Door Ds. J. Duursema te Groningen 3e of laatste storting van de 10 % der ontvangsten over 1922 v. d. zending der Geref. Kerk op Soemba f 2500.—. Door B. Meens, Mussel, uit de zendingsbusjes f 3.70. Door P. Zwart, Bergum, uit het nikkertje te Leeuw. f 1.—.

Door G. Ellens, Dokkum, van de Ger. Jonged. Ver. „Persis” f 7.50. Gift van A. Spits, Amsterdam f 1. Door C. Holstvoogd, Zaandam, van de kinderen van school Bootenmakerstraat, Zaandam, verkocht zilverpapier f 9.50, en uit de zendingsbus f 11.50, samen f 21. Door D. Agema, Ureterp, uit 't knikertje in school f 10. Van een broeder te W. f 25. Van een zuster te W. f 10. samen f 45. Door H. J. Kerkhoven te Marken, van Trijntje Roos 240 halve centen f 1.20. Van Aaltje Kaars Ad. 200 h. c. f 1. Van de leerlingen der Geref. School te M. f 3, samen f 5.20. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Gouda f 69.46. Nes f 23.70. Assen f 103.40. Nieuw-Amsterdam f 50.28. N. Weerdingen f 67.70½. Metslawier f 20.61. Achlum f 17.21. Schoondijke f 24.74. Stellenham f 40. Lippenhuizen f 5. Ezinge f 43.60. Emmen f 37.25. Breukelen f 80.28. Heusden f 2.50. Urk f 102. Oudewater f 50. Maasdijk f 24.95½. Ulrum f 68.75. Hardinxveld f 20.42. Schoonrewoerd f 16.74. Werkendam f 91.07½. Neede f 25.93. Rekken f 19.24. Tienhoven f 37.80. Spijk f 74.49. Britsum f 18. Eestrum f 5. Lutton a/d. Dedemsvaart f 42. Waddinxveen f 36.55. Appingedam f 73.60. Vroomshoop f 110. Ommen f 26.34. Ridderkerk f 11.88½. Meerkerk f 39.60. Maassluis A. f 83.78½. Rottevalk f 10. Dwingeloo f 20. Elst f 10.75. Murmerwoude f 14.52. Anna Jacoba Polder f 41.78. Enter f 20.81. Doornspijk f 25. Enschede f 169.76. Musselkanaal f 62.52½. Sloterdijk f 36.10. Beilen f 32.22. Oostkapelle f 33.50. Oldekerk f 52. Renswoude f 24.19. Workum f 70. Ter Apel f 46. Aalsmeer f 25. Westzaan f 40.35.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Mei 1923.

Mijn giro No. is 32806.

Ontvangen voor Djoeja.

Van de Geref. Kerk te Hoofddorp f 150, idem Bloemendaal f 200, idem Wormerveer f 24.31½, van Ds. Bakker te Lutton voor het Petronella Hospitaal f 2, en voor Solo f 2.50.

W. BREUKELAAR.

Ontvangen uit de busjes van Marietje de Jager f 2.21½. Gerrit Mulder f 1.42½. Rika v. d. Laan f 1.28. Jet van Westering f 1.40. Dina Scheepmaker f 1.19½. Minke van Norren f 1.57½. Jeanne Rebel f 0.88½. Annie Funcke f 1.18. Sophie Bolthof f 1.10½. Ali Laan f 0.96. Mientje Bree f 5.84½. Janna van Dijk f 0.71. Gerrit Kluver f 2.27. Hennie Bronder f 2.03. Fenna Korfmaker f 0.64½. Mientje Hoekstra f 2.36. Jillus Collet f 3.40. Jan Nooi f 5.35. Gerrit Hoiting f 8.43½. Jo Oskamp f 1.26½. Gerrit Klaver 76 halve centen f 0.38. Uit de busjes van: Gerrit Klaver f 2.87½. Gerrit Mulder f 1.65. Annie Funcke f 1.25. Ina Mulder f 0.42. Marietje de Jager f 1.63. Jansje Renes f 3.28. Dina Scheepmaker f 1.93. Sophie Bolthof f 1.75. Gerrit Hoiting f 10.27. Jan Nogij f 3.04. Jilles Collet f 3.82. Alie van Norren f 0.74.

Minke van Norren f 0.76. Rika v. d. Laan f 1.49. Lientje Hoekstra f 2.76. Jeanne Rebel f 6.15. Annie de Jager f 0.73. Marietje van Westering f 1.07. Mientje Bree f 4.38. Alie Laan f 1.63. Hennie Bronder f 1.80. Fenna Korfmaker f 0.37. Janna van Dijk f 0.81. Jo Oskamp f 1.41. Door Ds. Wijnia van Murmerwoude van Riemer Postma 100 halve centen f 0.50.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Iepenlaan 19.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Mej. Jk. C. Wiersema te Bedum v. d. 1e klas der school f 3.75. G. J. Egginh te Ter Apel, busje der school f 7. H. v. d. Spoel te Gees, van N. N. f 2.50. Ds. Meijer te Marum, van G. Adema f 3.95. E. J. Eimers te Deventer saldo Kal. f 11.44. Ds. Bax te Holten, uit Olst gev. in de coll. f 20; door Ds. Staal te Wierden, coll. Zanguitv. f 3.25. Ds. Krijger, coll. bij een spreekb. te Oldemarkt f 41. B. Roosjen te Diever, in 't Nikkertje der school f 8.80. J. A. Delhaas te Groningen, school Leliestr. theelood en zilverp. f 13.27. J. H. Meijer te N.-Weerdinge, Groote Meisjesveren. f 6.23; kleine meisjesveren. f 12.47. J. Timmer te Tenpost, busjes v. D. Bouwman, Tj. Bolhuis, M. Doff, H. Hoeksema, J. v. Nijenhuis en G. Schoonhoven f 40. Mej. W. Bruin te Baflo v. d. Jonged.v. Bidt en werkt f 12. A. ten Have te Meeden, gev. in de coll. f 10. P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. f 25. Ds. v. d. Munnik te Leens, uit Winsum—Obergum, v. d. Zend.c. f 50. Ds. Binnema te Kielwindemeer, busje in de Kerk f 15. Mej. J. Mul-

ders te Meppel, gev. in de coll. f 1; Zendingsskas f 200, is f 201. P. Timmermans te Zuidhorn, v. d. Zendingsskring f 25. Ds. v. Dijken te Zweeloo, v. d. Jonged.v. f 2.50. P. Ritzema te Bedum, gev. in de coll. f 5. Ger. Kerk te Blokzijl, bijdragen f 37.54. W. Westera te N. Dordecht, een collecte f 24.85. Mej. M. Eisenga te Tenboer f 5. Ds. Duursema te N. Amsterdam, gev. in de coll. f 5; brievenbus f 2.50 is f 7.50. F. Klaassen te Sappermeer, van R. Kleefsma 114 h. c. is f 0.57. M. v. d. Veen te Ulrum, 1e en 2e klasse f 2.50; 3e en 4e kl. f 1.50; 5e en 6e kl. f 1.00½; 7e kl. f 1.79½; 8e en 9. kl. f 3.20 is f 10. N. A. Witterholt te Pieterburen, Nikkertje der school f 7. T. Bulthuis 100 h. c., A. Paize h. c. en h. st. f 0.75 is f 8.25. L. Klinken te Musselkanaal, v. d. schoolk. f 3.50. Ds. Schaatsma te Grijskerk, busje in de Kerk f 12.38½. Ds. Visser te Oldemarkt, busje v. W. de Olde te Ossenzijl f 25.85. E. Delhaas te N. Buinen, busjes f 27.50. Ds. Bakker te Luiten, busjes April f 17. R. Renkema te Bedum, een busje op de school f 14. F. Koning te Oldekerk, saldo Kal. en busjes f 48.90. J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. f 10. Mej. Duursma te Grijskerk, 1e en 2e kl. der school f 4.60.

Soembaweek collecte.

Wetsinge-Sauwerd f 95.69. Bergentheim f 93. Assen f 354.45. Winsum-Obergum f 170. Kielwindemeer f 134.15. Dr. Wilp f 13.70. Middelstum nag. f 7. Hoogersmilde f 82.

J. DUURSEMA, *Quaestor.*

Groningen, Heeresingel 34, 18 Mei '23.

*Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee. Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo. Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo. Mej. L. A. C. Enserink te Djokjakarta. Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland. Adres: Heemstede. Dr. J. C. Flach te Poerworedjo. Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo. Mej. G. A. Both te Poerworedjo. Mej. C. Versteeg te Poerworedjo. Ds. K. v. Dijk te Keboemen. Ds. H. A. Vonk te Keboemen. Dr. K. Feher te Keboemen. Mej. C. L. de Graaf te Keboemen. Mej. H. F. ten Kate te Keboemen. Ds. A. Pos te Djocjakarta. Dr. J. Offringa te Djocjakarta. Dr. A. von Kis te Djocjakarta. Dr. L. Szász te Djocjakarta. Dr. M. G. Muller te Djocjakarta. Mej. W. Boorsma te Djocjakarta. D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres Amersfoort. Ds. D. Bakker te Djocjakarta. J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof in Nederland, adres Bennekom.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta. Ds. H. A. van Andel te Soerakarta. Dr. K. P. Groot te Soerakarta. Dr. D. Verhagen te Soerakarta. H. Meijerink te Soerakarta. D. J. Bosman te Soerakarta. W. Vermolen te Soerakarta. P. de Koomen te Soerakarta. J. In 't Veld te Soerakarta. Mej. H. Baarbe te Soerakarta. Mej. G. Loggen te Soerakarta. Mej. G. Por te Soerakarta. Ds. A. Merkelijn te Magalang. Dr. H. S. Pruis te Wonosobo. Ds. C. de Bruijn te Kambaniroe op Soemba. Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba. Tj. Mobach te Pajeti op Soemba. Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle. Mej. H. Clevering te Pajetit op Soemba. Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam. D. H. Krijger te Pajeti. Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba. Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Isaac da Costa's Bezwaren tegen den Geest der eeuw, na honderd jaren opnieuw uitgegeven door J. C. Rulmann, bij W. Kichner, Amsterdam.

Reeds breed in de pers besproken. Ook nu, na honderd jaar nog de lezing ten volle waard. Een uiterst merkwaardig boek! Aan Ds. Rulman en den Uitgever dank!

Menigerlei genade. Wekelijksche predikatiën onder redactie van Dr. J. C. de Moor en Dr. B. Wielenga, met medewerking van vele Gereformeerde predikanten. Prijs f 8.— per jaargang, geb. f 8.50

De 13e jaargang begon. No. 1 is een preek van Dr. de Moor over „Hiskia's zonde” en No. 2 een preek van Ds. R. E. v. Arkel over „Hemelvaart”. Goed werk. Gelijk van deze Utrechtsche dominé's is te verwachten.

Genade geneest. Schriftoverdenkingen uit het Evangelie van Lucas door Dr. C. Bouma. Uitgegeven bij Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen. Prijs f 3.25.

Dit prachthoek verschijnt alleen in prachtband. Te recht. Een juweel behoort gevat in edel metaal. Zestien schriftoverdenkingen uit het Evangelie van Lucas, rijk in verscheidenheid, en toch in schoone eenheid ons uitbeeldend: „*Genade geneest*”. De stijl is schoon en welverzorgd, misschien haast al te bloemrijk. En de inhoud vol van verrassende opmerkingen en fonkelende gedachten. En de Zending is niet vergeten. Ik noem slechts de tweede overdenking: „Een licht tot verlichting der Heidenen” en de tiende: „Dwingt ze in te komen”. De verzorging der uitgave is onberispelijk.

Naar we vernemen zal de bekende Gezelle Meerburg's christelijke Scheurkalender voor 1924 een belangrijke verandering ondergaan. Twaalf predikanten zullen de voorziddjes van dezen Kalender schrijven.

Deze Kalender zal niet meer verschijnen bij de Uitg. Mij. E. J. Bosch te Baarn, doch bij de firma D. H. Littooij Az. te Ter Neuzen.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Ds. T. Sap te Gouda 10 % der ontvangsten classe Gouda f 210.—. Door Ds. J. Duursema te Groningen 3e of laatste storting van de 10 % der ontvangsten over 1922 v. d. zending der Geref. Kerk op Soemba f 2500.—. Door B. Meens, Mussel, uit de zendingsbusjes f 3.70. Door P. Zwart, Bergum, uit het nikkertje te Leeuw. f 1.—.

Door G. Ellens, Dokkum, van de Ger. Jonged. Ver. „Persis” f 7.50. Gift van A. Spits, Amsterdam f 1. Door C. Holstvoogd, Zaandam, van de kinderen van school Bootenmakerstraat, Zaandam, verkocht zilverpapier f 9.50, en uit de zendingsbus f 11.50, samen f 21. Door D. Agema, Ureterp, uit 't nikkertje in school f 10. Van een broeder te W. f 25. Van een zuster te W. f 10. samen f 45. Door H. J. Kerkhoven te Marken, van Trijntje Roos 240 halve centen f 1.20. Van Aaltje Kaars Ad. 200 h. c. f 1. Van de leerlingen der Geref. School te M. f 3, samen f 5.20. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Gouda f 69.46. Nes f 23.70. Assen f 103.40. Nieuw-Amsterdam f 50.28. N. Weerdingen f 67.70½. Metslawier f 20.61. Achlum f 17.21. Schoondijke f 24.74. Stellenham f 40. Lippenhuizen f 5. Ezinge f 43.60. Emmen f 37.25. Breukelen f 80.28. Heusden f 2.50. Urk f 102. Oudewater f 50. Maasdijk f 24.95½. Ulrum f 68.75. Hardinxveld f 20.42. Schoonrewoerd f 16.74. Werkendam f 91.07½. Neele f 25.93. Rekken f 19.24. Tienhoven f 37.80. Spijk f 74.49. Britsum f 18. Eestrum f 5. Luten a/d. Dedemsvaart f 42. Waddingveen f 36.55. Appingedam f 73.60. Vroomshoop f 110. Ommen f 26.34. Ridderkerk f 11.88½. Meerkerk f 39.60. Maassluis A. f 83.78½. Rottevalk f 10. Dwingeloo f 20. Elst f 10.75. Murmerwoude f 14.52. Anna Jacoba Polder f 41.78. Enter f 20.81. Doornspijk f 25. Enschede f 169.76. Musselkanaal f 62.52½. Sloterdijk f 36.10. Beilen f 32.22. Oostkapelle f 33.50. Oldekerk f 52. Renswoude f 24.19. Workum f 70. Ter Apel f 46. Aalsmeer f 25. Westzaan f 40.35.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Mei 1923.

Mijn giro No. is 32806.

Ontvangen voor Djoeja.

Van de Geref. Kerk te Hoofddorp f 150, idem Bloemendaal f 200, idem Wormerveer f 24.31½, van Ds. Bakker te Luten voor het Petronella Hospitaal f 2, en voor Solo f 2.50.

W. BREUKELAAR.

Ontvangen uit de busjes van Marietje de Jager f 2.21½. Gerrit Mulder f 1.42½. Rika v. d. Laan f 1.28. Jet van Westering f 1.40. Dina Scheepmaker f 1.19½. Minke van Norren f 1.57½. Jeanne Rebel f 0.88½. Annie Funcke f 1.18. Sophie Bolthof f 1.10½. Ali Laan f 0.96. Mientje Bree f 5.84½. Janna van Dijk f 0.71. Gerrit Klaver f 2.27. Hennie Bronder f 2.03. Fenna Korfmaker f 0.64½. Mientje Hoekstra f 2.36. Jillus Collet f 3.40. Jan Nooi f 5.35. Gerrit Hoiting f 8.43½. Jo Oskamp f 1.26½. Gerrit Klaver 76 halve centen f 0.38. Uit de busjes van: Gerrit Klaver f 2.87½. Gerrit Mulder f 1.65. Annie Funcke f 1.25. Ina Mulder f 0.42. Marietje de Jager f 1.63. Jansje Renes f 3.28. Dina Scheepmaker f 1.93. Sophie Bolthof f 1.75. Gerrit Hoiting f 10.27. Jan Nooi f 3.04. Jilles Collet f 3.82. Alie van Norren f 0.74.

Minke van Norren *f* 0.76. Rika v. d. Laan *f* 1.49. Lientje Hoekstra *f* 2.76. Jeanne Rebel *f* 6.15. Annie de Jager *f* 0.73. Marietje van Westering *f* 1.07. Mientje Bree *f* 4.38. Alie Laan *f* 1.63. Hennie Bronder *f* 1.80. Fenna Korfmaker *f* 0.37. Janna van Dijk *f* 0.81. Jo Oskamp *f* 1.41. Door Ds. Wijnia van Murmerwoude van Riemer Postma 100 halve centen *f* 0.50.

Mej. M. VAN NORREN.

Bussum, Iepenlaan 19.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Mej. Jk. C. Wiersema te Bedum v. d. 1e klas der school *f* 3.75. G. J. Egginh te Ter Apel, busje der school *f* 7. H. v. d. Spoel te Gees, van N. N. *f* 2.50. Ds. Meijer te Marum, van G. Adema *f* 3.95. E. J. Eimers te Deventer saldo Kal. *f* 11.44. Ds. Bax te Holten, uit Olst gev. in de coll. *f* 20; door Ds. Staal te Wierden, coll. Zanguitv. *f* 3.25. Ds. Krijger, coll. bij een spreekb. te Oldemarkt *f* 41. B. Roosjen 'te Diever, in 't Nikkertje der school *f* 3.80. J. A. Delhaas te Groningen, school Leliestr. theelood en zilverp. *f* 13.27. J. H. Meijer te N.-Weerdinge, Groote Meisjesvereen. *f* 6.23; kleine meisjesvereen. *f* 12.47. J. Timmer te Tenpost, busjes v. D. Bouwman, Tj. Bolhuis, M. Doff, H. Hoeksema, J. v. Neijenhuis en G. Schoonhoven *f* 40. Mej. W. Bruin te Baflo v. d. Jonged.v. Bidt en werkt *f* 12. A. ten Have te Meeden, gev. in de coll. *f* 10. P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. *f* 25. Ds. v. d. Munnik te Leens, uit Winsum—Obergum, v. d. Zend.c. *f* 50. Ds. Binnema te Kielwindemeer, busje in de Kerk *f* 15. Mej. J. Mul-

ders te Meppel, gev. in de coll. *f* 1; Zendingkas *f* 200, is *f* 201. P. Timmermans te Zuidhorn, v. d. Zendingkring *f* 25. Ds. v. Dijken te Zveeloo, v. d. Jonged.v. *f* 2.50. P. Ritzema te Bedum, gev. in de coll. *f* 5. Ger. Kerk te Bloksijl, bijdragen *f* 37.54. W. Westera te N. Dordecht, een collecte *f* 24.85. Mej. M. Eisenga te Tenboer *f* 5. Ds. Duursema te N. Amsterdam, gev. in de coll. *f* 5; brievenbus *f* 2.50 is *f* 7.50. F. Klaassen te Sappermeer, van R. Kleefsma 114 h. c. is *f* 0.57. M. v. d. Veen te Ulrum, 1e en 2e klasse *f* 2.50; 3e en 4e kl. *f* 1.50; 5e en 6e kl. *f* 1.00½; 7e kl. *f* 1.79½; 8e en 9. kl. *f* 3.20 is *f* 10. N. A. Witterholt te Pieterburen, Nikkertje der school *f* 7. T. Bulthuis 100 h. c., A. Paize h. c. en h. st. *f* 0.75 is *f* 8.25. L. Klinken te Musselkanaal, v. d. schoolk. *f* 3.50. Ds. Schaatsma te Grijskerk, busje in de Kerk *f* 12.38½. Ds. Visser te Oldemarkt, busje v. W. de Olde te Ossenzijl *f* 25.85. E. Delhaas te N. Buinen, busjes *f* 27.50. Ds. Bakker te Lutton, busjes April *f* 17. R. Renkema te Bedum, een busje op de school *f* 14. F. Koning te Oldekerk, saldo Kal. en busjes *f* 48.90. J. E. v. Buuren te Delfzijl, gev. in de coll. *f* 10. Mej. Duursma te Grijskerk, 1e en 2e kl. der school *f* 4.60.

Soembaweek collecte.

Wetsinge-Sauwerd *f* 95.69. Bergentheim *f* 93. Assen *f* 354.45. Winsum-Obergum *f* 170. Kielwindemeer *f* 134.15. Dr. Wilp *f* 13.70. Middelstum nag. *f* 7. Hoogersmilde *f* 82.

J. DUURSEMA, *Quaestor.*

Groningen, Heeresingel 34, 18 Mei '23.

*Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee. Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo. Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo. Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta. Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland. Adres: Heemstede. Dr. J. C. Flach te Poerworedjo. Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo. Mej. G. A. Both te Poerworedjo. Mej. C. Versteeg te Poerworedjo. Ds. K. v. Dijk te Keboemen. Ds. H. A. Vonk te Keboemen. Dr. K. Feher te Keboemen. Mej. C. L. de Graaf te Keboemen. Mej. H. F. ten Kate te Keboemen. Ds. A. Pos te Djocjakarta. Dr. J. Offringa te Djocjakarta. Dr. A. von Kis te Djocjakarta. Dr. L. Szász te Djocjakarta. Dr. M. G. Muller te Djocjakarta. Mej. W. Boorsma te Djocjakarta. D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres Amersfoort. Ds. D. Bakker te Djocjakarta. J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof in Nederland, adres Bennekom.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta. Ds. H. A. van Andel te Soerakarta. Dr. K. P. Groot te Soerakarta. Dr. D. Verhagen te Soerakarta. H. Meijerink te Soerakarta. D. J. Bosman te Soerakarta. W. Vermolen te Soerakarta. P. de Koomen te Soerakarta. J. In 't Veld te Soerakarta. Mej. H. Baarbe te Soerakarta. Mej. G. Loggen te Soerakarta. Mej. G. Por te Soerakarta. Ds. A. Merkelijn te Magalang. Dr. H. S. Pruis te Wonosobo. Ds. C. de Bruijn te Kambaniroe op Soemba. Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba. Tj. Mobach te Pajeti op Soemba. Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle. Mej. H. Clevering te Pajetit op Soemba. Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam. D. H. Krijger te Pajeti. Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba. Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

leveren aan Winkeliers:
 Ploegstrengen, Wagenstrengen, 7 slags Leidsels, Achterlijnen, Koestrennen enz.
 SNEEK
 LANKHORST TOUWFABRIEKEN

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische uitgave** van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van
PROF. L. LINDEBOOM

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel’

is een der **best verzorgde** Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Verzorging der inhoud door: **Ds. D. B. HAGENBEEK, Ds. G. KRUIJSWIJK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.**

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de **Uitgevers: GEBR. v. NOORTWIJK - SCHIEDAM.**

DE KLEINSTE BIJBEL VAN NEDERLAND

Voor al geschikt voor de kerk.

Op reis onontbeerlijk.
Gebonden in heel linnen
prachtband.

Oude en Nieuwe Testament . . . . . f 2.7
Oude en Nieuwe Testament met de Berijmden Psalmen, Catech., Formulieren enz. . . . . f 3.4

UITGEVERS M.J.
GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGENINGEN.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.; Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABATA

GRONINGSCH E HYPOTHEEK BANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

Bijvoegsel van Het Zendingsblad.

Julij 1923.

• Beginnende van Jeruzalem.

(Lukas 24 : 47).

Toen de verrezen Levensvorst voor het laatst met zijn jongeren samsprak, vlak voor zijn hemelvaart, beval Hij hun in zijn naam te prediken, „bekerering en vergeving der zonden, onder alle volken, b e g i n n e n d e v a n J e r u z a l e m”. Of, zooals Lukas het verhaalt in de Handelingen der Apostelen, Hij zeide tot hen: „Gij zult mijne getuigen zijn, zoo te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samaria, en tot aan het uiterste der aarde” (hfst. 1 : 86).

Ziedaar het zendingsprogram voor de kerk des Heeren!

Getuigen van de opstanding van Christus, als het zegel op zijn verzoeningswerk tot zegen en zaligheid der geheele wereld; getuigen voor de glorie van den verhoogden Koning, opdat alle knie zich voor Hem buige en alle tong zijn Naam belijde tot heerlijkheid Gods, des Vaders; getuigen door prediking van het Evangelie aan alle creature. Terwijl dan in groote trekken de kaart wordt afgeteekend van de wegen, waarlangs het Evangelie zich zal uitbreiden, in altijd wijder kring, evenals de steenworp in het water zich in steeds ruimer kringen doet kennen, totdat ten slotte de laatste kring den oever raakt.

„Beginnende van Jeruzalem, te Jeruzalem en in geheel Judéa” — dat mag niet worden opgevat in geographischen zin, gelijk wel geschiedt. Eerst zou dan in Palestina moeten worden gepredikt en daarna in andere landen, eerst onder de Joden, daarna onder de Heidenen; en terwijl die eerste taak reeds in den apostolischen tijd werd volbracht, is de kerk niet meer geroepen tot den zendingsarbeid onder de Joden, doch uitsluitend tot dien onder de Heidenen. Maar dat is ongetwijfeld de strekking van het bevel des Heeren niet. Gelijk — om slechts dit ééne te noemen — het voorbeeld van Paulus, immers de groote Heiden-apostel, duidelijk uitwijst; overal, waar hij komt, is zijn eerste gang naar de synagoge, om de boodschap des heils het eerst aan de Joden te verkondigen. Christus' gebod is bedoeld in ethnographischen zin: eerst de Joden, daarna de overige volken; of, zooals het heet in de apostolische brieven: „eerst den Jood en ook den Griek”. De zending onder de Joden heeft de oudste en de eerste rechten. Voorzeker, in omvang zal en moet ze zeer verre overtroffen worden door die onder de Heidenen; slechts enkele duizenden Joden staan hier naast vele millioenen Heidenen. Maar nooit mag de Joden-zending beschouwd als een aanhangsel van de Heidenmissie, als iets, dat er ook nog bijkomt. Integendeel, zij moet voorop gaan en in alles de eerste zijn, zal de kerk den last van haar Zender vervullen: „b e g i n n e n d e v a n J e r u z a l e m”.

Gode zij dank, er kwam in de laatste jaren onder ons een kentering. Tegenstand maakte plaats voor lijdelijk verzet, zelfs zwijgend berusten, onverschilligheid en koelheid voor warme sympathie en hartelijken ijver. Ge ziet onzen Zendingsarbeid onder de Joden groeien!

Voortvaren tot de volmaaktheid, zij ook hier onze Ieus.

Alle leden van al onze kerken, klein en groot, jong en oud, moeten medewerken tot het vervullen van deze heerlijke, heilige taak.

De liefde van Christus moet er toe dringen.

Welk een onuitsprekelijk rijke liefde!

„Beginnende van Jeruzalem”, van dat Jeruzalem, dat Hem uitwierp, overleverde in de handen der Heidenen, verwees naar het vloekhout!

Laten wij die liefde indrinken tot lafenis onzer ziel, door schuldbesef getroffen en verslagen!

Dan lezen wij nimmermeer over die woorden heen: „beginnende van Jeruzalem” en we leggen den nadruk, gelijk het behoort, op het eerste woord.

„Beginnende van Jeruzalem”, de Zending onder de Joden voorop!

In onze kerkelijke vergaderingen.

In onze kerkelijke pers.

In ons aller belangstelling.

In ons aller offervaardigheid.

En — 't laatste niet 't minst — in ons aller gebed.

Z. . . . . V. d. B.

'n Rijke Pinksterdag!

Op den eersten Pinksterdag van dit jaar hadden we een rijken avond.

In de Noorderkerk te 's-Gravenhage mochten wij den Heiligen Doop, na belijdenis des geloofs, bedienen aan eene geborene uit het Israëlietische volk, van eene zuster van haar, die op 22 October 1922 gedoopt werd.

Onze tekst was ons als aangewezen, n.l. uit Petrus' Pinksterrede de woorden: „Zoo wete dan zekerlijk het gansche huis Israëls, dat God Hem tot eenen Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk dezen Jezus, dien gij gekruisigd hebt” (Hand. 2 : 36).

't Is de Pinksterboodschap aan gansch Israël!

Jezus Christus, de Heere, Hij is de inhoud dezer boodschap.

Deze Jezus is van God tot Messias gemaakt, dat is de kracht dezer boodschap.

Die boodschap is voor gansch Israël, dat bepaalt de duur dezer boodschap tot aan 't eind der tijden, en drijft ons ook nog in onze dagen met kracht uit, den Joden het Evangelie te verkondigen.

Pinkster is de geboortedag der Christelijke kerk onder alle volken.

Maar dat neemt niet weg, dat wij bij 't Pinksterfeest toch allereerst binnengeleid worden in een Israëlietischen kring! Wij gaan op Pinksteren steeds weer in den geest naar Jeruzalem in 't Israëlietische land! Wij scharen er ons om de apostelen, uit Israël vergaderd.

Wij hooren er toespraken tot de verstrooide Israëlieten uit allerlei landen! Wij beluisteren er de verkondiging van de vervulling der Openbaring Gods aan Israël, in Jezus, den Messias!

Wij zijn er geheel en al in een Israëlietisch milieu.

Als door iets duidelijk geïllustreerd wordt de waarheid, dat Jezus de Messias Israëls is, en dat wij dus niet, zooals door sommige Christenen in onze dagen wel geleerd wordt, nog eene openbaring van onzen Heiland, waarin Hij voor Israël in 't bijzonder zal komen, hebben te wachten, dan wel door de Pinkstergeschiedenis!

't Blijkt, dat, om de nationale verwerping van Jezus als Messias, God Israël niet weggestooten heeft, om zich nu uitsluitend tot de heidenen te wenden.

De gemeente van Christus staat niet tegenover Israël.

Uit Israël begon Christus Zijne kerk te vergaderen! En door die ver-
losten uit Israël breidde Hij Zijne kerk verder uit onder alle volken!

Zoo brengt ons ons Pinksteren dicht bij Israël.

De geloovigen uit Israël bereidden zich op den Pinksterdag voor, om
onder de heidenen te gaan arbeiden met het Evangelie!

Wij worden op 't Pinksterfeest steeds ook weer uitgedreven tot
arbeid onder de Joden!

Inzonderheid werden zij dat, die in de Noorderkerk te 's-Gravenhage
met ons in gewijde blijdschap zich verheugden op den avond van den
laatsten Pinksterzondag, over het voorrecht, dat er eene Joodsche in ons
midden was, die verlangend gereed stond, om in 't openbaar onzen Heere
Jezus Christus als haren Heiland te belijden, en den Heiligen Doop, als
teeken en zegel der afwassching van zonden en der inlijving in Christus'
gemeente, te ontvangen.

Toen, na de prediking over de Pinksterboodschap aan gansch Israël,
vlak vóór de doopsbediening, de gemeente eerst met de doopelinge, terwijl
zij neerknielde op de doopbank, zong:

„Hij maakt, op hun gebeden,

Gansch Israël eens vrij

Van ongerechtigheden;

Zoo doe Hij ook aan mij.”

(Psalm 130 : 4b),

en daarna, toen zij den Doop ontvangen had, den Heere prees met de
woorden:

Loof den Heer, Wiens heerschappij

Israel voerd' uit slavernij;

Want Zijn gunst, alom verspreid,

Zal bestaan in eeuwigheid.”

(Psalm 136 : 11),

toen was het, alsof ook onder ons iets gespeurd werd van de machtige,
opheffende en vertroostende werking van den Pinkstergeest!

Doe die geest verder Zijne kracht gevoelen, opdat velen uit Israël
komen, ook nu nog, tot hunnen Messias!

v. N.

Als er meer zulke Christenen waren.....

Op den weg van Nunspeet naar Elburg ontmoette een Christen een
Jood. Weldra ontspon zich het volgende gesprek:

„Waar gaat de reis heen?” vroeg de Christen.

„Naar Elburg”, luidde het antwoord.

„En daarna?”

„Naar huis.”

„En dan?” zoo vervolgde de Christen.

„Dat weet ik niet.”

„Als men vader Abraham dit gevraagd had, zou hij dan ook zoo ge-
antwoord hebben?”

Deze vraag ontstemde den Jood, doch tot antwoord op diens bitteren
gelaatstrek klopte de Christen zijn reisgenoot vriendelijk op den schouder
en zei: „Mijn vriend, als ik honger heb, eet ik gaarne brood. Gij
zeker ook?”

„Ja”, was het antwoord.

„Als ik dorst heb, drink ik gaarne water. Gij ook?”

„Ja”, klonk het weer.

„Welnu, wij hebben dezelfde behoeften, al zijt gij een Jood en al behoort

ik tot de Gojim. Beiden zijn wij menschen, geschapen naar Gods beeld; maar beiden hebben wij Zijn heilige geboden overtreden; daarom hebben wij beiden een Borg noodig voor onze zonden, een Verzoener voor onze schuld. Die Borg en Verzoener is Christus Jezus, de Zoon des levenden Gods.

Al pratende waren zij te Elburg gekomen; bij het afscheid getuigde de Jood met nadruk: Als er meer zulke Christenen waren zoo als gij, zouden er ongetwijfeld meer Joden Christen worden.

Lezer, verstaat gij, wat wij met deze mededeeling bedoelen?

Groningen, Juni '23.
Verantwoording collecten en bijdragen over
28 Febr. 1923 tot en met 15 Juni 1923.

Ter Aar $f14.72\frac{1}{2}$. Aarlanderveen $f27.21\frac{1}{2}$.
Alphen $f83.24$. Bodegraven $f59.86$. Leimuiden
 $f16.70$. Nieuwerburg $f27.65$. Nieuwkoop
 $f10$. Nieuwveen $f14.36$. Naarden $f1.65$.
Oudshoorn $f24.97$. Waarder $f18.87\frac{1}{2}$. Oude
Wetering $f33.35$. Woerden $f32.30$. Wou-
brugge $f24.16\frac{1}{2}$. Zevenhoven $f11.11$.
Zwammerdam $f29.96$. Berkel $f59.93$. Bleis-
wijk $f16.26$. Capelle $f18$. Delftshaven
 $f260.26$. Eijenoord $f86$. Katendrecht
 $f151.20$. Kralingen $f215.31$. Kralingsche
Veer $f34.41$. Rhoon $f27.63$. Kralingen
(spreekb.) $f37$. Gift Mej. T. I. te Roode-
school $f3.50$. Balk $f19.70$. Bozum $f16$.
Goenga $f5$. Jutrijp-Hommerts $f16.96\frac{1}{2}$.
Oosthem $f22$. Oppenhuizen $f24.38$. Schar-
negoutum $f26.57$. Sloten $f6.58$. Sneek
 $f133.50$. Sybrandaburen $f5$. Wijckel $f13.69$.
IJlst $f37.67$. Hoek van Holland $f15.07\frac{1}{2}$.
Hoogvliet $f15.06\frac{1}{2}$. Maasland $f93$.
Maassluis A $f66.30$. Maassluis B
 $f187.50$. Overschie $f25.55$. Pernis $f110.01$.
Poortugal $f13.81$. Rozenburg $f41.16$. Schie-
dam $f117.50$. Vlaardingen $f138.61$. Gift
Jongel. Vereen. te Pernis $f15$. Nieuw Beets
 $f3.61\frac{1}{2}$. Beestervaaag $f4.37$. Bergum
 $f42.17$. Donkerbroek $f8$. Drachten $f74.65$.
Dr. Compagnie $f12.43$. Drogeham $f22.72$.
Duurswoude $f19.24\frac{1}{2}$. Garijp $f44.79\frac{1}{2}$.
Harkema-Opeinde $f10.80$. Opeinde $f42.42\frac{1}{2}$.
Oudega $f32.94\frac{1}{2}$. Rottevalle $f17.87$. Sua-
meer $f10$. Surhuisterveen $f24.02$. Ureterp
 $f16.45$. Klazienaveen $f13.55$. Gift collecte
Andijk $f2$. Classis Barendrecht $f224.02\frac{1}{2}$.
's Gravendeel $f20.71\frac{1}{2}$. N. Lekkerland
 $f43.67$. Brussel $f13.85$. Groote Lindt $f7.20$.
H. I. Ambacht $f15.40$. Molenaarsgraaf
 $f10.74$. Papendrecht $f5.93$. Sliedrecht $f29.38$.
Zwijndrecht $f35$. Nieuw-Amsterdam $f24.46$.
Charlois $f75$. Randwijk $f5$. Hetereen $f3.70$.
Westervoort $f6.05$. Jonged. Ver. „Martha”
Kralingen $f10$. Gift i. d. Coll. Chr. Geref.
Kerk te Zwolle $f5$. Classis Dokkum
 $f523.01\frac{1}{2}$. Heeg $f31.09$. 's-Graveland $f13.88$.
Muiderberg $f4.44$. Muiden $f2.75$. Ankeveen
 $f1.52$. Weesp $f102.25$. Nederhorst d. Berg
 $f20.67\frac{1}{2}$. Ouderkerk a. d. Amstel $f28.20$.
Amstelveen $f33$. Huizen $f23.08$. Gift uit Am-
sterdam (Zuid) $f5$. Velzen $f35.63$. Abcoude
 $f36.55$. Zutphen $f111.96\frac{1}{2}$. Gift coll. Emmen

$f2.50$. Gift Meisjesvereen. Ermelo $f7.11$. Ger.
Kerk te Solo $f25$. Nieuw Vennip $f52.76$.
Woudsend $f10$. Schoonoord $f8.05$. den Haag
(10 pCt.) $f58.50$. Gift uit Oenkerk $f2$. Amers-
foort $f116.33$. Baarn $f77.36$. Gift uit Baarn
 $f5$. Bunschoten (A) $f96.07$. Bunschoten (B)
 $f46.58$. N. Loosdrecht $f12.53\frac{1}{2}$. Oud-Loos-
drecht $f9.90$. Maartensdijk $f4.75\frac{1}{2}$. Renswou-
de $f14.54$. Scherpenzeel $f20.35$. Soest $f46.06$.
Veenendaal $f14.90$. Westbroek $f8.59$. Vere-
en. tot Steun der Zending o. d. Joden te
Amsterdam $f10$. Utrecht (10 pCt.) $f60.40$.
Giften uit Utrecht $f36.50$. Nijemirdum
 $f27.74$. Barneveld $f42.38$. Varsseveld
 $f94.01\frac{1}{2}$. de Krim $f31.97\frac{1}{2}$. Amsterdam
(Zuid) $f69.65$. Gift uit Kralingen $f1$. Schoo-
nebeek $f23.50$. Vroomshoop $f45.74$. Gift Ka-
tendrecht $f1$. Zwartemeer $f5.87$. Gees $f13.60$.
Loosduinen $f40.15$. Haamstede $f41.37\frac{1}{2}$.
Warns $f35$. Giften uit Stadskanaal $f15$ en
 $f20$. Purmerend $f24.95$. Landsmeer $f20.76$.
Winschoten $f79.28$. Oude Pekela $f29.31$.
Veendam $f48.10$. Meeden $f14.86\frac{1}{2}$. Wester-
lee $f16.16$. Scheemda $f23.19$. Midwolda
 $f33.85$. Oostwold $f10$. N. Beerta $f2.50$. Bel-
lingwolde $f2.50$. Zendingcommissie Maas-
sluis A en B $f25$. Contributie Groningen A
 $f7.50$. Gift N. N. te W. $f2.50$. Sleen $f9.32$.
Anjum $f5$. Apeldoorn $f5$. Appelscha $f1$.
Arum $f1$. Asperen $f1$. Assen $f5$. Berg-Am-
bacht $f1$. Beverwijk $f2$. Blokzijl $f2.50$. Bol-
nes $f2$. Driebergen $f5$. Goes $f1$. Haaksber-
gen $f2.50$. Hillegersberg $f1$. Holten $f2.50$.
Kielomdeweer $f2.50$. Klundert $f10$. Kocken-
gen $f2$. Naaldwijk $f10$. Nes en Wierum $f1$.
N. Lekkerland $f2.50$. Ommen $f5$. Onstwedde
 $f1$. Rossum $f0.50$. Schiedam $f10$. Schiermon-
nikoog $f1$. Sellingeren $f1$. Wed. L. J. L. te
Delfshaven $f1$. Stellendam $f1$. Velp $f1$. Vled-
der $f1$. Vorden $f2.50$. Vreeland $f1$. Zeg-
waard $f5$. Mevr. Ds. K. te Z. $f1$. Zveeloo $f2$.
H. v. A. te de B. $f1$. P. te B. $f1$. A. Postuma
te D. $f1$. I. te K. $f1$. van V. te S. $f1$. D. te
W. $f1$. S. te Z. $f1$. Mevr. Wed. W. te Z. $f2$.
D. R. te den D. $f1$. Groningen (B) 50 pCt.
 $f64.11\frac{1}{2}$. Ezinge $f41.17$. Katwijk a. d. Rijn
 $40.14\frac{1}{2}$. Gift fam. S. te O. (Texel) $f1.50$.
Groningen (A) 50 pCt. $f164.81$. Emmen
 $f16.89$. Classis Barendrecht $f34.11\frac{1}{2}$. Boorn-
bergum $f9.38$. Onstwedde $f30.10$. Water-
graafsmeer $f50$. Onderdendam $f21.76\frac{1}{2}$.
Munnekezijl $f36.02$.

J. MIEDEMA, Dep. Quaestor.
Postrekening 47365.

INHOUD: De toebrengring der Heidenen. — Van Zendingssaangelegenheden: De Reorganisatie der Opleidingsschool. Belemmering van de Onderwijsontwikkeling in Indië. Oefervvaardigheid van de Zending. Een aanklacht. Overdracht van Pesapen. — Bij de photo. — Brief van Soemba. — Overdracht Med. dienst aan eene Vereeniging. — Van het Zeeuwsche Zendingsterrein. — Het grafteeken van Ds. H. Dijkstra. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften. — Adressen.

De toebrengring der Heidenen.

Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot den Heere bekeeren, en alle geslachten der Heidenen zullen voor Zijn aangezicht aanbidden.

Want het koninkrijk is des Heeren en Hij heerscht onder de Heidenen. Psalm 22: 28, 29.

Psalm 22 is wel bij uitnemendheid de *lijdenspsalm*.

Een klaagzang uit dieper diepte dan ooit door eenig menschenkind werd gepeild.

Want David bezingt hier wel allereerst zijn *eigen* lijdenssmarten en droefenissen, doch zóó, dat het daarbij niet blijft.

Verder drijft hem de Geest der profetie, om te vertolken de zieleweedom en bange smart van zijn Zoon en Heer, van vorst Messias, wegkrimpens in angst en droefenis, zelfs tot in den dood.

Doch die juist in dezen bangen weg *triumfeert* en den zegen Israëls uitdraagt tot de einden der aarde.

En zoo wordt de klaagzang in zijn laatste toonen wel tot een overwinningslied, maar... van een triumf, die behaald word *door het Kruis!*

Hoe ontroerend in dezen psalm de schildering van het diepgaande lijden des Heeren.

Reeds de aanhef vertolkt u den bangen kreet, die straks van het Kruis weerklinken zou: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?”

En voorts, het is of de dichter zelf op Golgotha had gestaan en den gruwel van den Messiasmoord met eigen oog had aanschouwd.

Ge *hoort* het kermen van den Lijder in Zijn smarten, de hamerslagen, die Zijn handen en voeten doorboren.

Ge *ziet* hoe Hij het snarenspeel is van dronkaards in Zijn leed, een worm en geen man, een smaad van menschen en veracht van het volk, totdat men in ruwen soldatenjool het lot werpt over Zijn gewaad!...

Maar dan opeens verandert de toon, als de dichter in profetisch vergezicht ook zien mag op de uitkomst, op den *zegen*, door dat Messiaslijden verworven.

„Van U” — zoo heet 't in vers 26 — „Van U zal mijn lof zijn in een groote gemeente; ik zal mijn geloften betalen in tegenwoordigheid dergenen die Hem vreezen”.

En de juichtoon wordt gehoord: „De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd worden; zij zullen den Heere prijzen, die Hem zoeken; ulieder hart zal in eeuwigheid leven.”

Dat is het heil voor de *liefhebbers* des Heeren.

Doch zelfs daarbij blijft het niet.

Wijder breidt zich voor het oog van den psalmist het gezichtsveld uit. En van zijn lippen vloeit de jubel der geloofsverwachting: „*Alle einden der aarde* zullen het gedenken en zich tot den Heere bekeeren, en *alle geslachten der Heidenen* zullen voor Zijn aangezicht aanbidden.”

Stoute verwachting!...

En toch volkomen gewis.

Zijn niet des Heeren beloften waarachtig, en al Zijn werk getrouw?

En immers is de uitkomst gewaarborgd in den Heere zelven: „Want het koninkrijk *is* des Heeren en Hij heerscht onder de Heidenen.”

De toebrenging der Heidenen, — ze is ons van den Heere *beloofd*, én ze is ons in Hem zelven *verzekerd*.

En dat mag ons wel op de ziel gebonden zijn, opdat we in onze Zendingroeping niet verflauwen.

Wanneer er sprake komt van het werk der Zending, der Zending vooral onder Heidenen en Mohammedanen, dan stuit men nog al eens op de twijfelmoedige vraag, of het geen *hopeloos* pogen is, waartoe men zich opmaakt; of het voorgestelde doel: de wereld der volkeren aan Jezus' voeten te brengen, wel ooit zal worden bereikt.

En te verklaren is die vraag der bekommering wel.

Als we denken aan den ontzaglijken *omvang* van het Zendingsveld, in Noorden en Zuiden, in Oosten en Westen zich uitstrekkende over nog altijd meer dan duizend millioenen menschen van allerlei spraak en taal; denken aan den geweldigen *tegenstand* van zonde en ongeloof, die overwonnen moet worden; als we daarbij zien op de geringe *arbeidskracht* die beschikbaar is, om aan al die millioenen de heilsboodschap van het Evangelie te brengen; om nog maar niet te spreken van het velerlei *gebrek*, dat bij de werkers zelf zoo vaak gevonden wordt en hun kleine kracht nog zoo menigmaal breekt, — ja, dan zou ons de moed haast ontzinken!...

En de vraag rijst, of zooveel inspanning van ziels- en lichaamskracht, en zooveel opoffering van tijd en geld niet beter kon worden besteed.

Wat al nooden in eigen en naaste omgeving, die om voorziening schreien!

Om van een wegzinkend Europa maar niet te spreken, — hoe verbreeden

zich onder ons eigen volk niet de rijen dergenen, die naar God en Zijn dienst niet meer vragen; gedoopte christenen, maar die als heidenen leven, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld.

Deden wij dan niet beter met allereerst naar *dezen* om te zien, om hen van alle pad der afdoling weder terug te leiden tot God en Zijn vreeze?

Zóó overleggen we dan en... maken die overleggingen tot een voorwendsel om in onze deelneming aan het zoo kostbare werk der Zending te verslappen. Want dien kant willen wij liefst uit, als 't wat moeilijk wordt.

Alsof de Zending een liefhebberij ware en een werk van menschelijke vinding, aan ons goetvinden overgelaten.

Alsof we niet stonden voor den uitdrukkelijken last van onzen Koning in de hemelen, die zich toch wel niet zal vergissen.

En Wiens bevel heenwijst naar *alle* volken, en naar de *voleinding* der wereld.

En dat zegt u, dat het Zendingswerk een werk is van *eeuwen*, en van *millioenen*.

Maar het zegt u ook, dat het een werk *Gods* is, die de eeuwen telt als uren.

En dat het gaat om het loon op den arbeid der ziel van *Gods Gezalfde*, wien het beloofd is: „Ik zal U de Heidenen geven tot Uw erfdeel en de einden der aarde tot Uwe bezitting.” Gelijk het ook heet in ons psalmwoord: „Alle einden der aarde zullen het gedenken en zich tot den Heere bekeeren, en alle geslachten der Heidenen zullen voor Zijn aangezicht aanbidden.”

De toebrengring der Heidenen, ze is ons alzoo van den Heere *beloofd*.

En Zijn belofte is *onbegrensd* en *onbedongen*.

Lang, zeer lang moge het duren, voor sommige volken zelfs lange eeuwen, aler de belofte aan hen in vervulling gaat, — toch wordt geen enkel volk uitgesloten van 't Heil, dat d' aard' in 't rond verheugt.

De Filistijn en de Tyriër met den Moor, Grieken en Romeinen, Germanen en Galliërs, Indianen en Eskimo's, Blanken en Bruinen, wie ze ook mogen zijn, van wat zonde vermoeid en met wat schuld ook beladen, — uit *alle* geslacht en volk en natie zal de Heere ze toebrengring, die Hij in liefde gekend en verkoren heeft, dat zij het gedenken, gedenken en gelooven wat Zijn genade gewrocht heeft in en door het kruis van Christus, en dat zij zich tot den Heere bekeeren van hun booze werken en voor Zijn aangezicht met lof en dank aanbidden.

En wat de Heere belooft, is in Hem zelve ons *verzekerd*. „Want het koninkrijk is des Heeren en Hij heerscht onder de Heidenen.”

Ja, het koninkrijk *is* des Heeren, hoe ook vorsten en volken tegen Hem woelen en woeden, en Hij *heerscht* onder de Heidenen, ofschoon zij Hem niet kennen. „Zijn Raad zal bestaan en Hij zal al Zijn welbehagen doen.”

Wil dat nu zeggen, dat Hij hen *dwingen* zal, in Zijn koninkrijk in te gaan?

Neen, dwingen doet Gods genade niet.

Tegen wil en dank zal niemand in het koninkrijk der hemelen ingaan.

Maar dit is de belofte: „Zij zullen zich tot den Heere *bekeeren*.”

En dat zullen zij doen onder den *drang* van den Geest des Heeren, die *innerlijk* den tegenstand breekt en de harten opent voor het zaad des Woords, dat uitgezaaid wordt.

En zóó komt 't tot een willig buigen, tot hartelijke verootmoediging, tot kinderlijk geloof, m. é. w. tot waarachtige bekeering. En in dien weg der bekeering tot zielsverheuging in Gods vergevende en verlossende

liefde, waarin Zijn naam verheerlijkt wordt en zij met dankzegging aanbidden.

Want zoo de Heere werkt, wie zal het keeren?

Maar nu hebt ge toch Uw *bedenking*.

Ge vraagt, hoe 't dan te verklaren is, dat zelfs na zoovele eeuwen de menigte der Heidenen nog altijd onkundig bleef van het Evangelie der zaligheid, óf zelfs, waar het gebracht werd, van dat Evangelie nog zoo bijna algemeen zich afkeerig betoont?

Ge vraagt, waarom dan toch de Zending niet voorspoediger is, zoo vele teleurstellingen moet ondervinden, zoo vele offers moet brengen, dat het de krachten der gemeente schier teboven gaat?

Maar ligt ook op deze vragen niet dáárin juist het antwoord, dat het koninkrijk *des Heeren* is en Hij doet wat Hem behaagt?

En dat wil niet zeggen, dat God in de toevergadering Zijner gekenden naar redelooze willekeur handelen zou, maar dit, dat ze Zijn werk is, dat Hij volvoert naar Zijn gemaakt bestek en wij Hem daarin niet narekenen kunnen of mogen, veel minder Hem eischen hebben te stellen.

Hem in Zijn werk te dienen naar Zijn gebod moet ons genoeg zijn, is eigenlijk 't hoogste wat wij door Zijn genade vermogen.

Onzer is niet de zorg voor de uitkomst, maar enkel de roeping om te doen wat Hij gebiedt, en dat te doen in het betrouwen, en vooral in de gehoorzaamheid des geloofs.

Is er wel één les, die wij moeilijker leeren dan die der geloofsgehoorzaamheid?

Zij die gelooven haasten niet.

Onze God is eeuwig, en heeft daarom den tijd.

Moge Hij de vervulling Zijner beloften schijnbaar vertragen, het be- wijst alleen, dat Zijn tijd nog niet gekomen is en dat ónze tijd nog niet rijp is voor de eindoverwinning, in Hem ons verzekerd.

Zie, uw Koning komt, en Zijn loon is met Hem.

Ook in de beroering der tijden beluisteren wij het ruischen Zijner vleugelen.

Aldra heeft de loutering haar einde, en God zal alle tranen, om Zijnent- wille geweend, van de oogen afwisschen.

Laat u dan niet ontmoedigen, alsof 't een hopelooze zaak ware, waar- voor ge bidt en strijdt.

Ja, al zou heel uw leven van toewijding aan de zaak des Heeren één uitgestelde hope wezen, en jaar na jaar geen andere les u worden voor- gehouden, dan te wachten op den Heere en het einde Zijner wegen, — dan nog zou dit geen reden zijn om den moed op te geven.

En als de tegenpartijder honend de vraag u voor de voeten werpt of in de ziel slingert: „waar is uw God?” — zie dan biddend op tot uw Koning in de hemelen, en van uw lippen vloeit weer de psalm der hope:

Eerlang gedenkt hieraan het wereldrond,
Haast wendt het zich tot God met hart en mond,
En waar men ooit de wildste volken vond,
Zal God ontvangen
Aanbidding, eer en dankbre lofgezangen.
Want Hij regeert en zal Zijn almacht toonen.
Hij heerscht, zoover de blindste Heid'nen wonen,
Tot Hem bekeerd.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Reorganisatie der Opleidings-school.

Weldra komen onze Kerken weer in Generale Synode bijeen. Zij zal zich vooral hebben bezig te houden met „het rapportenboek”. Als men let op den hoek, waaruit in de kerkelijke vergaderingen en in de pers de wind waait, staat het wel wat te vreezen, dat er van de scheepslading voorstellen, waarmede dit boek is gevuld, niet heel veel in veilige haven zal worden gelost. Maar misschien valt dat nog wel wat mee. De stuurlui, die bij het roer staan van dit zoo volgeladen schip, zijn niet zoo maar de eerste de besten. Ook zullen zij er wel niet op gerekend hebben, dat er niets over boord zou gaan.

Achter dat groote schip zijn er nog enkele andere schuitjes, die naar de haven der Synode varen.

En 't spreekt van zelf, dat ook de zending daartoe behoort. Haar schuitje heeft ditmaal geen extra groote lading. Het is wel eens geweest, dat de zending op de Synode bijna de eerste plaats innam. Maar dat zal thans niet het geval zijn. Toch komt ook dit jaar de zending wel met zeer belangrijke onderwerpen. En dan mag daarbij stellig wel genoemd de reorganisatie der Opleidingschool te Djocja.

Tot nu toe heeft deze school, wier cursus twee jaar duurt, en die hare leerlingen vooral trekt uit den kring der Inl. Onderwijzers, de opleiding gegeven voor de helpers bij den dienst des Woords. Haar onderwijs was er echter niet op berekend de leerlingen te vormen tot Inlandsch predikant. Dat kan natuurlijk op den duur zoo niet blijven. Deze school moet uitgroeien tot een volledige theologische school, die aan hare leerlingen een opleiding geeft, geheel in overeenstemming met de eischen die de dienst des Woords in de Javaansche Kerken stelt, en niet minderwaardig dan de opleiding, die voor predikanten in Holland noodig geacht wordt.

De tijd is thans gekomen, dat de opleidingsschool een flinke schrede vooruit ga in de richting eener heusche theologische school. De sprong van den tegenwoordigen theologischen cursus tot een volledige theologische school is echter veel te groot, dan dat die in eens zou kunnen genomen worden. Dat zou uitloopen op een totale mislukking. Maar wel moet de school thans een stap in die richting doen. Daarvoor is de tijd rijp geworden.

De voorstellen die te dezer zake ter synode zullen worden gebracht, komen in het kort hierop neer.

Tot de school zullen alleen toegelaten worden jongelieden, die de Hollandsche taal vrij goed meester zijn.

Dat is volstrekt noodig. De Christelijke literatuur in het Javaansch is nog uiterst gering. Maar onze taal is in dat opzicht zeldzaam rijk. Als de jongens die taal kennen, hebben zij toegang tot een rijke theologische literatuur, waaruit zij een breede kennis kunnen putten.

Bij de toelating is mitsdien kennis van het Hollandsch een besliste eisch. Derhalve zullen alleen kunnen worden toegelaten jongelieden, die met goed gevolg de Christ. Holl. M.U.L.O. School te Djocja hebben doorloopen en de leerlingen uit de derde klas van de Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo of wie in ontwikkeling hiermede gelijk staan.

Het onderwijs zal tot zes leerjaren worden uitgebreid.

De eerste twee jaren zullen gewijd worden aan de voorbereiding. Bij het einde daarvan wordt een examen afgenomen. De leerlingen, die slagen, worden dan toegelaten tot den eigenlijken Theologischen cursus. Deze theologische cursus duurt eveneens twee jaren. Hierbij omvat het onderwijs alleen de eigenlijke theologische vakken, zooals uitlegkunde, dogmatiek, kerkgeschiedenis, enz. enz.

Na die Theologische opleiding moet dan nog volgen een twee-jarige praktische vorming.

Deze wordt echter niet rechtstreeks door de school gegeven, maar door de Missionaire predikanten, bij wie de leerlingen, die met goed gevolg het theologisch examen hebben afgelegd, als hulp-prediker geplaatst worden om de noodige praktische vormen te ontvangen. En als de leerlingen dan ook bij het practisch examen mogen slagen, dan kunnen zij geacht worden een opleiding te hebben ontvangen, die voor het tegenwoordige genoegzaam en geschikt is om de Inlandsche Gemeenten als Pandita Djawa te kunnen dienen.

De a.s. synode zal dit reorganisatieplan hebben te beoordeelen. Vermoedelijk zal het niet zooveel stof opjagen als de liturgievoorstellen van het rapportenboek. Keurt de synode deze voorstellen goed, dan is daarmede een beslissing genomen, die voor den Zendingsarbeid op Java van buitengewone beteekenis is.

Belemmering van de Onderwijsontwikkeling in Indië.

Door de maatregelen der Regeering, genomen onder den gewelddigen drang tot be-

zuiniging, die tegenwoordig het beleid van het Gouvernement schier geheel schijnt te beheerschen, wordt de ontwikkeling van het Onderwijs in Indië ernstig belemmerd.

Voorreest worden de salarissen zoo zeer besnoeid, dat, voor wat de onderwijzers betreft, in onderscheiden gevallen het salaris onvoldoende moet worden geacht. We lazzen dezer dagen in de „Banier” het volgende:

„De Minister van Koloniën vindt de salarisvoorstellen heel mooi, maar..... ZExc. stelt eenige wijzigingen voor, waardoor ze heelemaal onaannemelijk worden. De kans is groot, dat er van heel de salarisregeling niets terecht komt. De Minister zaait wind; wie zal den storm oogsten?”

We kunnen niet beoordeelen in hoever de Regeering tot zoo diep ingrijpende bezuiniging genoodzaakt is. Gaarne nemen we zelfs aan, dat metterdaad de nood er toe dwingt.

Maar 't is toch wel zeer jammer, dat de bezuiniging zoo ver moet gaan.

De maatregelen der Regeering brengen zorgen in onderscheiden onderwijzersgezinnen. Als de omstandigheden wat ongunstig zijn, is het salaris niet voldoende om behoorlijk in alle behoeften te voorzien. Ook ligt het voor de hand, dat in de onderwijzerswereld in Holland de ambitie voor Indië, die nooit bijster groot was, thans gaat dalen tot verre beneden nul. Het is daarom aan den eenen kant wel gelukkig, dat de vraag naar personeel thans niet groot meer is. Voor de scholen, waarmede schrijver dezes in correspondentie staat, werden de laatste jaren omstreeks 50 leerkrachten uitgezonden. En toch konden er altoos nog wel 15 à 20 worden opgeroepen, want er was steeds te kort. Aan dezelfde scholen is er thans nog slechts plaats voor 1 onderwijzer en 2 onderwijzeressen. De oorzaak hiervan ligt in het feit, dat alle uitbreiding zoo goed als geheel stop gezet is, tengevolge van de maatregelen der Regeering.

Er zouden broodnoodig op ons zendings-terrein eenige nieuwe Holl. Ind. Scholen moeten worden gebouwd. Vraag naar onderwijs is er genoeg. Maar 't kan niet. De Regeering weigert toezegging van subsidie. Bestaande scholen zouden moeten worden uitgebreid. Maar 't kan niet. En natuurlijk om dezelfde reden.

De Keuchenius-school zou moeten worden vernieuwd. Maar 't kan niet. Alweer om de subsidie. De Christ. Holl. Inl. Kweekschool huist nog in gehuurde woningen. Zij moet eigen gebouwen hebben. Maar 't kan niet. En ook hier zit het wêer vast op de subsidie.

Het is zeer te wenschen, dat er spoedig

verandering komt en die bezuinigingsstorm moge luwen. Zooals het thans gaat, wordt de bloei van het Inlandsche Onderwijs zeer ernstig geschaad.

Offervvaardigheid van de Zending.

Door Dr. H. Beets is in „De Heidenwereld” het zendingsorgaan ten dienste van het Gereformeerde Hollandsche volk in Noord-America de mededeeling opgenomen, eenigen tijd geleden door ons gepubliceerd, dat in 1921 door de Gereformeerde Kerken in Nederland gemiddeld, rijk en arm, oud en jong per ziel omstreeks 70 cent voor de Zending is bijgedragen.

We wisten wel, dat dit bedrag niet hoog was, maar dat wij in vergelijking met de Amerikaansche Kerken een zoo pover figuur maakten, als werkelijk het geval is, wisten we niet. Dr. Beets geeft een vergelijking met wat de Amerikaansche Evangelische Kerken in 1922 deden.

De kerkgemeenschap in America, die verreweg het meest deed, gaf gemiddeld per lid 32.42 dollar en die het minst deed gaf toch gemiddeld per lid voor de Zending nog 2.35 dollar.

Van 25 Protestantsche Kerkgenootschappen in Amerika was in 1922 de bijdrage voor de Zending gemiddeld per lid 5.42 dollar. De dollar berekend ad f 2.50, hebben dus de leden van die Amerikaansche Kerken f 13.55 per jaar gegeven voor de Zending.

En onze kerken per ziel f 0.70.

Dr. Beets schrijft van ons cijfer: „Neen voorwaar dat is niet heel hoog dat cijfer”.

En we kunnen hem niet weerspreken.

Wel zijn vermoedelijk bij de berekening van het Amerikaansche cijfer alleen de volwassenen geteld, terwijl ons cijfer is berekend naar het zielental, dus met inbegrip van de kinderen. Doch ook als we dit in 't oog houden, hebben toch de Amerikaansche Christenen gemiddeld tienmaal zooveel voor de Zending gegeven als wij.

Een aanklacht.

In „de Christelijke Onderwijzer” het orgaan van de Christ. Onderwijzers Vereeniging in Ned. Indië geeft een zekere de R. ons een klinkende oorveeg. We schreven in het No. van Februari een stukje over den nood der scholen op Java. Mijnheer de R. noemt dit een „*Misleidend geschrijf*.” Jawel, daar kan men het meedoen.

In een naschrift keurt de redactie die uitdrukking af, maar zij heeft dat stukje van dien heer de R. toch opgenomen. Trouwens in „de Christelijke Onderwijzer”

gaat het wel meer „van dik hout zaagt men planken”.

’t Kan voor den heer de R. geen kwaad eerst wat beter te lezen eer hij naar de pen grijpt, opdat hij anderen niet wat laat zeggen, dat niet is gezegd, noch bedoeld.

Voorts willen we op zijn vraag naar onze bronnen hem wel even antwoorden, dat hetgeen we schreven berust op mededeelingen, niet alleen van een onderwijzer, die eenige jaren in Indië was, maar ook o.a. van één der oudste Missionaire predikanten van Midden-Java, en van een bekwaam man, die door eigen aanschouwing tot de beste kenners van Indië behoort.

Die bronnen achten we ook nu nog ten volle betrouwbaar.

Overdracht van Pesapen aan het Ned. Zend. Genootschap.

Reeds sinds langen tijd is er door den kerkeraad te Soerabaja over gesproken om de Zendingsgemeente alsmede de school op Pesapen over te dragen aan het Ned. Zending Genootschap. De moeilijkheden aan dezen arbeid verbonden, in het bijzonder nu die Gemeente herderloos is, kwamen hoe langer hoe meer aan het licht. Echter ook zonder deze omstandigheid, had de ontwikkeling dezen Gemeente tot hetzelfde resultaat geleid.

Als men let op de oorspronkelijke bedoeling, n.l. dat deze Gemeente voor alles „Zendingsgemeente” zou zijn, en de lijn volgt, waarlangs zich deze Gemeente tot op heden heeft ontwikkeld, dan ziet men dat zij is uitgegroeid tot een gewone Hollandische kerk, en dat zij als Zendingsgemeente betrekkelijk weinig vrucht heeft gedragen. Het is opmerkelijk, dat dit ook te Batavia het geval is, zij het iets minder sterk.

De Gemeente Pesapen bestaat uit ongeveer veertig zielen. Als Goeroe werkte daar Soempono, die des Zondags tweemaal preekte, in het Maleisch en in het Javaansch.

Op deze preeken kon niemand uit den kerkeraad controle uitoefenen. Kwam één der predikanten van Java te Soerabaja, dan preekte Z.Ew. gewoonlijk des morgens voor de Holl. Gemeente en des avonds op Pesapen in de school, steeds vergezeld door één of twee leden van den Kerkeraad, die echter noch in het Maleisch, noch in het Javaansch een preek kunnen volgen. Werd het H. Avondmaal bediend, dan zaten de aanwezige kerkeraadsleden mede aan, zonder echter te verstaan hetgeen gesproken werd. Hieruit volgt dat men ook op de preeken van den Goeroe geen controle kon uitoefenen.

Daarom zond Dr. van Andel later preekschetsen, welke dan door den goeroe werden uitgewerkt. Gelijke moeilijkheden had men met huisbezoek en tuchtzaken, welke steeds moesten wachten tot er een predikant was.

Bij de moeite van het taalverschil kwam nog iets anders. De goeroe preekte wel geregeld, gaf ook catechistisch onderwijs, waarover o.a. Ds. Netelenbos zich gunstig uitliet. Maar de goeroe behoorde er ook op uit te trekken en zoo mogelijk de menschen uit hun Islamitische indolentie op te wekken en hen te bewegen Christen te worden. Doch hierbij hebben de goeroe's naar het algemeen oordeel der predikanten uit midden-Java, leiding noodig. En juist die ontbrak. Toen er dan ook op de school te Pesapen (met over de honderd leerlingen) een hoofd noodig was, werd Soempono hoofd van de school. —

Zelfs als Soerabaja een eigen predikant had zou men niet verder komen. Want vooreerst zou het zeker wel twee jaar duren, eer die predikant in het Maleisch of Javaansch zou kunnen preeken. Bovendien heeft een Herder van de Hollandsche Gemeente zoo'n overvloed van werk onder de Hollanders, dat er geen sprake van zou kunnen zijn, om tevens de Inlandsche gemeente te verzorgen, gelijk dat behoort.

Er bleef dus alleen over, dat er wellicht een missionair predikant zou kunnen worden beroepen voor de Inlandsche gemeente. Maar volgens overeenkomst met het N. Z. G. behooren alle omliggende kampongs evenals geheel Oost-Java, tot het terrein van het N. Z. G. Een missionair predikant voor Pesapen zou zijn werkzaamheden alleen kunnen uitstrekken tot deze eene kampong en die is slechts klein. Dit zou hetzelfde wezen alsof Amsterdam een dienaar beriep voor de zending onder de joden met een dwarsstraat van de Jodenbreestraat als arbeidsveld.

Op grond van deze overwegingen oordeelden er Ds. Bakker en Dr. van Andel het beter, indien bij gelegenheid de zorg voor de gemeente op Pesapen kon worden overgedragen aan het N. Z. G.

Nu is men na eenige correspondentie op een bijeenkomst, 4 December 1922, overgekomen, dat het N. Z. G. Pesapen zou overnemen, op voorwaarden dat eenige herstellingen zouden worden verricht aan het schoolgebouw; dat de onderwijzers aan de school zouden verbonden blijven en dat Soempono vrij gelaten zou worden om, indien hij dit wenscht, over te gaan naar de Midden-Java Zending.

Begin Januari werd een officieel schrij-

ven, van het N. Z. G. ontvangen dat het N. Z. G. op de besproken voorwaarden de Pesapen Gemeente en school zou overnemen met ingang van 1 Januari 1923. Thans is die overname een feit geworden.

22 Juni '23.

W. B.

Bij de Photo.

Hier ziet ge de leerlingen van de Opleidingsschool van Ds. Bakker. Ge kunt ook zeggen de studenten van de Theologische school te Djocja. Maar 't is wel wat al te

De leerlingen zien er wel schrander uit. Maar heel jong zijn ze niet meer. De meesten zijn al getrouwd en wonen met hun gezin bij de school. Er zijn op het erf van de school eenige Javaansche woningen gebouwd, waar de getrouwde leerlingen der school zijn gehuisvest. Allen worden opgeleid tot helper bij den dienst des Woords. Op Java zegt men Goeroe Indjil.

Misschien brengen het sommigen nog zoo ver dat zij later beroepen worden tot Pandita Djawa, d.w.z. tot Javaansch Predikant. Maar hun opleiding is daar nog niet op

wijdsch nu al deze school te noemen de Theologische School en de leerlingen als studenten te betitelen. Men zou dan haast gaan denken, dat het in 't klein is wat onze Theolog. School te Kampen in 't groot is. En zoo ver is het met deze school nog niet. Als zij in 1925 gereorganiseerd wordt, gelijk wel te verwachten is, dan doet deze school een flinke schrede in die richting. En dan zal het ook tijd worden, dat zij den naam krijgt: Theologische School te Djocja. En natuurlijk, dan noemen we de leerlingen ook studenten. Tot zolang zullen we maar blijven spreken van de Opleidingsschool en hare leerlingen.

Deze acht jonge menschen zitten hier in het schoollocaal. Dat is trouwens ook wel duidelijk door dat bord, waarop één en ander is geschreven. Blijkbaar mooi schrift. Ik denk, dat het Javaansch is.

berekend. In Januari j.l. is de opleiding van dezen groep begonnen. En als het goed gaat zijn ze einde 1924 klaar. En dan gaan ze als helpers van de Missionaire predikanten in de praktijk om te preeken, te catechiseeren, menschen te bezoeken en alles te doen wat de predikanten hun opdragen.

W. B.

Aan de vrienden der Soemba-Zending.

Het zal u zeker steeds aangenaam zijn, iets te vernemen van dat terrein der zending, waarvoor gij allen uw gebed opzendt en uw gaven offert. Of ik er toe bekwaam ben, om u uit de verte een en ander te schrijven over zaken, waarover al velen geschreven hebben, dat weet ik niet, maar ik zal het beproeven.

Het ligt echter niet op mijn weg u te

schrijven over alles wat op Soemba gebeurt, maar ik hoop u speciaal te schrijven over dat terrein der Zending, waarvoor mijn vrouw en ik uitgezonden zijn, n.l. het ziekenhuis te Pajeti.

Het is nu een jaar geleden, dat wij uitgingen voor Soemba. De Heere maakte het wel met ons. Maar wat is het anders alles vreemd en zoo geheel verschillend met wat men gewoon is, als men zoo kersversch uit Holland komt en men in Indië aan land stapt. Aangename en minder aangename dingen ontmoet men. Doch kom, we zijn in Indië en varen van Java naar Soemba. Die reis duurt enkele dagen. Al spoedig ziet men in de verte de bergen oprijzen van die kleine eilanden, waarvan Soemba er een is.

Met nieuwsgierige blikken zien wij uit naar wat komen zal. En wat al gedachten gaan er in een mensch om, als hij zoo staat te turen en te wachten op de dingen, die komen zullen. Doch zie, daar zijn wij er bijna, nog even en de boot ligt in de haven. Na eenige formaliteiten mogen wij er af. Ondertusschen kwamen al naar ons toe Ds. de Bruijn van Kambanireo en de fam. Van Dijk van Pajeti, die ons en nog een paar loge's van Java af haalden.

Zoo waren wij dan door den Heere gezond en wel op Soemba gebracht en tot op dit oogenblik is Hij met ons. We konden en kunnen dan ook dankbaar zijn en zeggen met den psalmdichter: „Loof den Heere mijn ziel en vergeet geene van Zijne weldaden.

Van de haven van Waingapoe stappen we nu op naar Pajeti, wat ongeveer een uur loopen is. Langs boomen en klapperpalmen, door de bergen wandelen we langs de matawai (de goevernements-veestallen) langs de kampong Wara (en Soembaneezen Kampong), de brug over en nu zien we het eerst ons ziekenhuis. Daar hoop ik nu verder iets van te vertellen en de volgende keer een paar uurtjes met U te vertoeven op onze polikliniek. Tevens hoop ik eenige foto's erbij te sturen en de hoop, dat zij geschikt zijn om opgenomen te worden, want ik ben geen kunstfotograaf. Dus tot de volgende keer. Voor ik eindig nog een vraag en die is deze: Steun de Soembazending door Uw gebed en gaven, want U zult hooren, vooral met 't oog op de bezuiniging van goevernementswege, hoe noodig zulks is. Het Heidendom roept, doch de Heere geeft ons zijne bevelen.

Met hart. groeten

D. H. KRIJGER.

Pajeti, Soemba.

Overdracht Med. dienst aan eene Vereeniging.

Enkele maanden geleden is er, op daartoe strekkend verzoek bij den Kerkeraad te Amsterdam een rapport ingediend betreffende eene eventueele overdracht van den Medischen dienst aan eene Vereeniging. Dit rapport, dat ook in dit blad is medege-deeld en besproken, kwam tot de conclusie, dat „overdracht van den Med. dienst der zending aan eene Vereeniging gewenscht is te achten, indien die overdracht zonder schade voor de Zending in het algemeen en voor den Med. idienst in het bijzonder kan geschieden”. Voorts werd in dit rapport ook den weg gewezen, hoe die overdracht wel zou kunnen worden geregeld.

Op voorstel van de „commissie van advies” heeft de Kerkeraad te Amsterdam dit rapport voorgelegd aan de Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders op Midden-Java met verzoek voor deze gewichtige aangelegenheid haar oordeel te mogen vernemen.

Thans is het antwoord ontvangen. Het luidt aldus:

„Het rapport” is door onze commissie uit de Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders op Midden-Java in studie gegeven en daarna op onze Vergadering van 4 April j.l. langdurig en ernstig onderzocht en besproken. Uit de gevoerde bespreking bleek:

1. dat de overgrootste meerderheid der leden van de Algemeene Vergadering de overdracht van den Medischen dienst van eene Vereeniging, op de wijze als in het „rapport” werd aangegeven, niet wenschelijk acht;

2. dat de bezwaren, die de behartiging der belangen van den Medischen dienst door de kerken wel eens in den weg hebben gestaan, waarschijnlijk te ondervangen zouden zijn op de wijze, als in „het rapport” reeds werd aangegeven; namelijk:

a. Vanwege de Zendende Kerken wordt door elk van haar eigen terrein eene commissie van deputaten aangewezen om haar te dienen in alles, waarin de kerken van de verzorging van en het beheer over de Zendingshospitalen hunne hulp behoeven.

b. De Generale Synode stelle eene commissie in, waarvoor elke „Zendende Kerk” voor haren Medischen dienst een lid kan benoemen om de algemeene belangen van den Medischen dienst te behartigen en, voor zoover dit gewenscht blijkt, algemeene regelen daarvoor te ontwerpen.

c. De Zendende Kerken stellen gezamenlijk één Raad van Toezicht in voor al de hospitalen op Midden-Java.”

De Algemeene vergadering van Zendingarbeiders op Midden-Java acht dus de overdracht van den Medischen dienst aan eene Vereeniging niet wenschelijk, althans nu nog niet.

De gronden voor dit oordeel van de meerderheid der vergadering worden niet genoemd. Vermoedelijk zijn die gronden van practischen aard. Het is althans moeilijk aan te nemen, dat ook maar één der leden van die vergadering van oordeel zou zijn, dat naar eisch onzer beginselen de Kerken steeds geroepen zouden zijn een Medischen dienst te onderhouden. Dat men echter gelet op allerlei practische omstandigheden de overdracht van den Med. dienst door de kerken aan eene Vereeniging niet raadzaam acht, is heel wel te verstaan.

Gelijk men weet, was het Ds. Bakker, de docent der Opleidingsschool, die hier te lande heeft gepleit voor de overdracht van den Med. dienst. Dit was van een man als Ds. Bakker, die uit den aard der zaak meer op het beginsel let, ook wel te verwachten. Maar de meeste Miss. arbeiders die in het medische werk staan, oordeelden toch die overdracht niet gewenscht. En ook, dat is wel te begrijpen. Er zijn metterdaad wel practische bezwaren. Ook in het rapport is daarop wel gewezen. En als de Broeders, die in de practijk van het werk staan, van oordeel zijn, dat de overdracht van den Medischen dienst niet, ten minste nu nog niet, zou kunnen geschieden, zonder schade voor de zending, dan is het natuurlijk beter om dit nog niet te doen. Te recht is echter door de Algemeene Vergadering gevoeld, dat er aan de behartiging der belangen van den Med. dienst door de kerken wel eens bezwaren in den weg staan en dat deze wellicht zouden zijn te ondervangen op de wijze als in het „Rapport” reeds werd aangewezen.

Het „rapport” handelt over drie punten: de overdracht van den Med. dienst; de instelling eener Algemeene Commissie hier te lande en de instelling van één Raad van Toezicht in Indië. Met de hoofdgedachten van het „Rapport” over die laatste twee punten gaat de Algemeene Vergadering blijkbaar accoord.

Metterdaad zou er voor de practijk, zoowel hier te lande als in Indië zeer veel zijn gewonnen, indien het tot de instelling van zulk een „Algemeene Commissie” en van een „Raad van Toezicht” zou kunnen komen. Er is inzake de behartiging van de Medische aangelegenheden der Zending veel te weinig onderling overleg en samenwerking in de verzorging der algemeene en gemeenschappelijke belangen. En hiervan

heeft de zending wel meermalen schade gehad. Er zijn gemeenschappelijke belangen, die ook gemeenschappelijke behartiging vragen b.v. het oefenen van invloed op de regeling der subsidie; de voorziening in de behoefte van artsen, die de Zending willen dienen; het algemeen toezicht op de zendingshospitalen; de behartiging der algemeene belangen bij de Regeering in Indië; de instrueering en regeling der salariering en pensioeneering van het personeel, enz. Daarvoor nu zou een „Algemeene Commissie” hier te lande en een „Raad van Toezicht” in Indië uitnemend dienst kunnen doen. En deze kunnen natuurlijk evengoed in het leven geroepen worden, al blijft de Med. dienst nog uitgaan van de kerken. Om tot de instelling daarvan te komen is de overdracht van dezen dienst van eene Vereeniging geenszins noodig. En indien het hiertoe komt, gelijk ook de Algemeene Vergadering adviseerd, is de gevoerde bespreking en correspondentie geenszins vruchteloos geweest.

Uit het N. H. K.

W. B.

Van het Zeeuwsche Zendingsterrein.

In de Zeeuwsche Kerkbode zijn eenige rapporten opgenomen van den Zendingarbeid te Magelang. Deze rapporten zijn opgesteld door de Inlandsche helpers. Zij geven ons een aardig beeld zoowel van het werk als van de helpers.

We nemen het volgende er van over:

Hoewel de gemeente van Magelang nog klein in zielestal is, toch is er reden tot blijdschap voor wie haar toestand beschouwt; want zij vertoont duidelijk de werking van den H. Geest; in ieder lid is geloof en gehoorzaamheid aan den Heere Jezus en naar het uitwendig te oordeelen zijn zij het leven van den Heere Jezus deelachtig. Daarom durf ik te zeggen, dat de gemeente een levende gemeente is; dat blijkt hieruit:

a. Alle leden hebben de gewoonten verworpen dergenen, die de afgoden vereeren en de verkeerde gewoonten van hunne voorouders; zij verwierpen het bijgeloof, hebben geen verwachting van de graven der z.g. heiligen, gelooven niet meer in de buitengewone beteekenis en zegen die sommige dagen met name Dinsdag Kliwon en Vrijdag Kliwon zou aanbrengen; wenschen niet mee te doen aan de feesten van hen die Gods wil tegenstaan; gelooven niet meer aan den invloed van kostbaar staal, zooals dat van den kris en speer en zijn afkeerig van een losbandig leven.

b. Alle leden dragen met graagte bij

voor kerk en armen; zij dragen bij naar vermogen en hebben geen spijtgevoel over wat zij afstaan.

c. Er is onderling een goede eensgezindheid in de gemeenten; zij belijden den Naam van Jezus voor de menschen, die Hem nog niet kennen.

d. Uit het trouwe bijwonen van de samenkomst der gemeente.

e. Uit het trouwe lezen van den Bijbel in hunne woningen. Ieder lid heeft een tijd vastgesteld, die hij iederen dag afzonderd voor het lezen van Gods Woord en voor gebed.

f. De broeders hebben hun voorganger lief; indien een der broeders vermaand moet worden, nemen zij die vermaning ook aan en wordt gedaan wat de goeroe hun zegt. De goeroe wordt beschouwd als een instrument voor de verklaring van Gods wil.

Deze zaken geven blijdschap aan mij, die de goeroe van deze gemeente is.

Het aantal leden der gemeente bedraagt (Chineezen en Javanen) 65; onder degenen die pas gedoopt zijn, behoort ook Mevrouw de wed. Kwee an Kie, weduwe van den Majoor-Chinees (hoofd der Chineezen in Magelang). Reeds geruimen tijd ontving zij onderwijs, maar haar man wilde niet dat zij gedoopt werd; met den dood van haar man is die tegenwerking weggefallen en ontving zij spoedig den doop. Het is al een oude vrouw en het is haar dikwijls onmogelijk de samenkomsten bij te wonen. Deze vrouw heeft twee dochters, die beiden gaarne den doop zouden willen ontvangen, maar wier mannen dit tegenhouden; zij wonen dikwijls de koempoelan bij.

Goeroe te zijn van de gemeente is geen kleinigheid en zijn werk is niet gemakkelijk te doen. Ik gevoel dikwijls de moeilijkheid van het verzorgen der gemeente. In den bijbel wordt de gemeente vergeleken bij een kudde schapen, waarvan ieder schaap zijn eigen toestand heeft; er zijn sterken, er zijn kwaden, er zijn zwakken, er zijn lijdenden, er zijn ouden, en er zijn ook lammeren. Zoo is het ook in de gemeente. De toestand van ieder lid is weer anders, daarom voel ik dikwijls het werk niet zoo te kunnen doen, als de toestand van de gemeente het vereischt; soms denkt ik: mijn werk vernietigt misschien het zwakke of lijdende; versterkt misschien de weerspanning der kwaden of het sterke bewustzijn der sterken. Daarom denk ik soms: „misschien kan ik dit werk niet blijven doen, maar wanneer ik bedenken dat de Heere zelf mij dit werk te doen geeft, dan vat ik weer moed, want de Heere gaf ook de belofte om met mij te zijn.

Bovendien indien ik denk aan het werk

buiten de gemeente onder Mohammedanen en Heidenen, voel ik me dikwijls onbekwaam, vanwege de hardheid, domheid en eigenwijsheid van mijn volk. Maar wanneer ik denk aan mijn volksgenooten, die reeds gelooven, dan groeit er weer moed en ijver, want ik weet; degenen, die nu gelooven in de Heere Jezus, waren vroeger gelijk aan die menschen die niet gelooven; bovendien denk ik dikwijls aan de belofte: „Mijn Woord dat uit Mijnen mond uitgaat, zal niet ledig tot Mij wederkeeren”.

SADHI MARTO WIORDJO.

Het grafteeken van Ds. H. Dijkstra.

Woensdag 27 Juni j.l. werd op het kerkhof Crooswijk te Rotterdam aan de familie het grafteeken overgedragen dat is geplaatst, op het graf van wijlen Ds. H. Dijkstra.

Deze overdracht kon eerst thans plaats hebben, omdat de moeilijkheden in het Roergebied de levering van dit grafteeken enkele maanden vertraagde. In tegenwoordigheid van Mevr. de Wed. Dijkstra en hare kinderen, een tweetal deputaten van de Kerk te Smilde en Dr. J. Hania en Ds. W. Breukelaar, had de overdracht plaats, terwijl zich voorts omstreeks honderd belangstellenden rondom het graf hadden geschaard.

Dr. Hania, Scriba van de deputaten der Gener.-Synode voor den Zending hield eene toespraak.

Hij begon met te zeggen, dat hij, in deze ure van weemoedige plechtigheid sprak namens de gemeenten van Gees, Oldekerk, Jutrijp-Hommerts en Schmilde, namens vele Zendingsvrienden; mede namens de Soemba-deputaten en der generale Zending-deputaten. De Voorzitter van de laatstgenoemden was verhinderd te komen; ds. H. Scholten, Assessor der deputaten, tevens de oudste vriend van wijlen ds. Dijkstra, zou den Voorzitter vervangen en eene toespraak houden, doch werd eindelijk ook nog plotseling verhinderd te komen wegens een sterfgeval in de gemeente; daarom voerde hij, (dr. Hania) nu het woord.

Hij deelde ons mēe dat het vooral zeer naar het hart was van de kerk van Smilde, bij wie ds. Dijkstra het langst had gediend, dat een grafteeken op zijn graf was geplaatst; dat de broederen uit Smilde reeds op den dag der begrafenis er met hem over hadden gesproken, en tevens hadden verzocht dat de generale deputaten, wier Voorzitter ds. Dijkstra zoo lang was geweest, deze aangelegenheid maar verder zouden regelen. Die deputaten hadden er toen in

het Zendingsblad eenige ruchtbaarheid aan gegeven; en: velen hadden toen eene gift gezonden.

Driërlei, zoo vervolgde Dr. Hania, heeft de gevers en geefsters daartoe stellig be-
wogen.

a. De hoogachting voor den persoon van Ds. Dijkstra. Hij was een vriendelijke, een minzame, een trouwe en bescheiden man. Hij liet gaarne een ander meer op den voorgrond treden dan zich zelf. Wie hem leerde kennen, voelde zich meer en meer tot hem aangetrokken. Men moest hem hoogachter en deed het zoo als vanzelf.

b. Voorts bewoog tot het geven de liefde tot Ds. Dijkstra als *Zendingsman*. Hij was vele jaren de *Zendingsman* in de Gereformeerde Kerken geweest. Voor de Zending was niets hem te veel. Zijn hart ging uit naar *de geheele wereld*; wel ook zeer en in het bijzonder naar Ned. Indië, doch ook naar alle volken. Alsof alle natiën voor hem Macedonische mannen waren, die riepen, en weer riepen. Kom over en help ons.

Hoe heeft de liefde tot dien *Zendingsman*, ook tot bereidwillig geven gebracht!

c. Eindelijk drong daartoe ook zeker velen de bewondering voor den *Christen* ds. Dijkstra, met zijn oprecht, zijn vast, zijn *onwankelbaar* geloof. Hoe kwam de ondoofbare geloofsmoed van den overledene in spannende omstandigheden soms zeer

treffend uit! Dan toonde hij te zijn de christen, die verstond: Christus roept ons door te gaan; en Christus zelf is bij ons om te helpen. Dat christen zijn blonk ook nog zeer treffend uit op zijn ziek- en sterfbed, doordat hij toen zoo bij herhaling, met vrijmoedigheid heeft betuigd: Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden.

Die woorden uit 2 Tim. 2 waren het dan ook, die met volle instemming van Mevr. de Wed. Dijkstra, in den granietsteen van het graf-monument waren ingegrift.

Daarna droeg dr. Hania het graf-teeken aan de familie over:

Voor U, familie, in het bijzonder voor U Mevrouw, een ontroerend oogenblik, voegde hij er bij; toch ook weer een oogenblik, dat U nu en later verkwikken zal, omdat U verstaat: Er werd en wordt met ons meêgeleefd; men heeft mijn man liefgehad.

Eindelijk wenschte hij Mevrouw nog toe, dat zij, blijvend gesterkt en verrijkt door de liefde van de kinderen, in het bijzonder van haar dochter Anna, die altijd bij haar was, bovenal ervaren mocht, dat de Heere Zijn vriendelijk aanschijn over haar mocht laten lichten.

Hij besloot met *allen*, die tegenwoordig waren, toe te wenschen, dat het ook *van* hen zou kunnen gelden: Ik heb den goeden strijd gestreden enz. Voor die *allen*, maar ook voor zulken *alleen*, is de kroon der rechtvaardigheid weggelegd.

De oudste zoon van ds. Dijkstra, ds. G. H. Dijkstra van Bergentheim, dankte daarna namens moeder en familie met hartelijke woorden voor de ook nu weer onder-
vonden belangstelling en liefde. Het deed hun goed, dat op het graf van hun lieven vader, die zulk een beste vader voor de kinderen, in het bijzonder zoo'n trouwe „minnaar” van moeder was geweest, dit monument was opgericht. Vooral werd die dank gebracht aan hen, die de zorg voor alles wat aan deze aangelegenheid was verbonden, op zich hadden genomen.

Dr. Hania verzocht daarop nog met elkan-
der te zingen Psalm 84 : 6, waarna men in stilte uiteenging.

Korte Berichten.

Den tweeden Pinksterdag is het Kerkgebouw van de Hollandsche Gemeente te Djocja in gebruik genomen. Tot nu toe vergaderde men in de Kliniekzaal van het Petronella-hospitaal. Thans heeft zij een eigen kerkgebouw, dat mooi uitkomt in de omgeving waarin het staat. En voor het

doel uitstekend geschikt. En niet te duur. En eere voor den architect, den heer Vliegthart. Ds. D. Bakker leidde den dienst en preekte uit Hebr. 8 : 5b.

Ook de Resident van Djokjakarta was tegenwoordig.

Men had een heerlijken morgen.

Des avonds had een meer intieme samenkomst plaats, geleid door ds. A. Pos, missionair predikant te Djokja, tijdens welke bijeenkomst in het inwendige van het gebouw door ds. Bakker een gedenksteen werd ingemetseld, welke steen is bedoeld als herinnering aan de ingebruikneming.

Zondag 24 Mèi j.l. zijn te Patalan, één der posten op het terrein van Djocja, veertien Javanen door den doop opgenomen in de Gemeente.

Neen, de zending is niet vruchteloos.

De Pinkster Geest is werkzaam op Miden-Java.

Door de Classe Batavia is voorgesteld om de mogelijkheid te overwegen of er een Missionair Predikant beroepen zou kunnen worden voor den arbeid onder de Chineezzen, welke arbeid bekostigd zou kunnen worden uit de opbrengst der collecten voor de Zending, gehouden in de Kerken, behorende tot het ressort der Classis.

Het zou prachtig zijn, als dit kon!

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vrage men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord. Zij zijn verkrijgbaar tegen vergoeding van portkosten.

Leestafel.

Twee en dertig stroomingen en niet één bron, door H. J. v. d. Munnik. Uitgegeven door J. H. Kok te Kampen f 0.30.

Een ietwat eigenaardige titel, die niet dadelijk doet vermoeden wat de inhoud is. Trouwens het werkje is in zijn geheel zeer eigenaardig. Ironische tekening van allerlei stroomingen, die geen bron hebben, om ten slotte met ernst te wijzen op *de ééne Bron*, door Gods Woord gewezen.

Het is voor verspreiding bestemd.

Het Huisbezoek door Prof. T. Biesterveld, herzien door Dr. T. Hoekstra. Uitgave van J. H. Kok te Kampen. Derde druk. f 2.40, geb. f 3.25.

Een kostelijk boek voor Predikanten en Ouderlingen. Zeer dienstig om de kennis te verrijken en een goede praktijk in den arbeid van het huisbezoek te bevorderen. Eigenlijk zouden niet alleen alle predikanten, maar ook alle ouderlingen dit werk in bezit moeten hebben. En het dan natuurlijk ook bestudeeren. De derde uitgave verschilt niet heel veel van de vorige. De verzorging van het uiterlijke is natuurlijk in orde.

De Kerk in de Stad en op het Platteland. Referaat gehouden op den Theologischen Schooldag te Kampen 21 Juni 1923, door Dr. J. Waterink te Zutphen. Uitgegeven bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Vlot geschreven. Blijkgevend van ernstige studie. Mooi het verschil van Stad en Platteland typeerend, ook al zet men hier en daar een vraagteeken. Metterdaad ons biedend „eenige gegevens van de cultuurpsychologie, voor het kerkelijk leven van gewicht”. Met genot te lezen.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door R. Ubels, Dragster Compagnie, ge-collecteerd op een bruiloft f 12. Door H. Pos, Hoofddorp, halve opbrengst schoolbusje f 3.80. Van S. S. te Oudeschild (Texel) f 2.50. Door A. J. Negberink te Gelselaar van N. N. te G. f 25. Door A. v. d. Berg Azn. te Amerongen, uit een schoolbusje f 2.25. Van J. Zomer te Wageningen, opbrengst Zendingsblad f 13.784.85. M. A. H. te M. Pinkstergave f 10. Door B. A. Heu-sinkveld, Ermelo-Veldwijk, van Henk Jansen te Ermelo f 8.57. Door W. J. Malkus, Zuid-Beijerland, verz. door de leerlingen der Chr. School te Z.-B. f 6.30. Door Ds. J. Visser te Kockengen, van de Zendings-ver. te K. f 8.35. Door Hondius & Zn., Middelburg, 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. Geref. Kerken in Zeeland en Noord-Brabant f 1200. Door W. F. Couman te Kamperland, van de kinderen der Christ. School te K. f 5.87½. Door J. F. ter Horst, Utrecht 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. Geref. Kerk Utrecht f 392.20. Door G. Rijdsdijk, Papendrecht, ged. opbrengst zendingsbusje der Chr. School f 5. Door P. Kits, Lutjesgast, uit het zendingsbusje v. d. Jong. Ver. U K. K. f 12.50. Door W. Zeijls Zn. Sneek, 10 pCt. der ontvansten over 1921/22 v. d. Zending v. d. Frieseche Zending f 3.884.95. Door Dr. J. van Loo, Mijdrecht, 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. classe Breukelen f 180.00. Door G. Allaart,

R'dam. Uit het busje der Chr. School v. M. U. L. O., Oude Dijk 72, R'dam f 31.00. Door C. Koole Schipluiden. Pinkster coll. Sch. f 42.37½. Door Mr. G. Ruys, A'dam. Legaat van wijlen Ds. A. Deifos f 1.236.31½. Door L. Smit, Kampen. Uit de busjes v. Gebrs. Smit te Schotland f 8.00. Door Mej. G. Wolters, Zuidland, van de Geref. Meisjes Ver. „Ruth” f 5.00. Chr. de Haas, Halfweg. Inhoud Zendingsbusje f 12.00. Door J. v. d. Haan Vleuten, saldo Zendingskalenders f 3.20. Gift van W. B. te N. H. f 5.00. Door A. Groeneweg, Terbregge, verz. door de kinderen der Christel. school te T. f 15.00. Voor de Extra collecte van de Geref. Kerk te Kamerik f 14.00. De Krim f 46.84. Hilligom f 61.00. Zwiindrecht f 75.00. Vorden f 32.51½. Genemuiden f 70.85. Heidenschap f 8.—. Zwartebroek f 10.—. Krabbendam f 9.75. Westerbork f 11.51. Nieuw-Loosdrecht f 17.49. Veenendaal f 25.—. Rhoon f 11.26. Roden f 19.25. Emmercompascum f 68.38. Nunspeet f 68.81. Mijdrecht f 25.—. Schaard f 15.—. Siddeburen f 18.65½. Minnertsga f 31.05. Heerlen f 14.06½. Ter Aar f 28.50. Vleuten f 45.43. Nieuwe-Pekela f 61.27. Pieterburen f 21.05. IJersche f 24.86½. Beetgum, 2e storting f 10.00. Rouveen f 60.—. Nieuweroord f 8.58. St. Pancras f 20.—. Tiel f 25.—. Glanerburg f 9.22½. Groote Lindt f 15.—. Nieuwleusen f 52.58½. Kamperland f 34.—. Hazerswoude f 84.10. Oudega (Sm.) f 49.78. Een f 15.—. Zalt Bommel f 9.—. Kolhorn f 4.65½.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 21 Juni 1923.

Mijn Giro No. is 32806.

Ontvangen voor Christ. Jav. Boekenf.
Kleij f 100. Middelburg f 50.

Ontvangen voor Djocja.

Pinkster-collecte van de kerk te Schagenburg f 8.33, idem Krommenie f 79, idem Halfweg f 514, idem Nieuw Vennep f 300, idem Oostzijde f 336.92. Van J. Kes Pzn. te Marken f 2.50.

W. BREUKELAAR.

Commissie van Administratie voor de Zending.

Bijdragen en Giften

5 Jan. v. Coeverden Adriani Stichting, Kemise H. Groenerwijk C.Azn. f 100. 6 Jan. Classe Edam: Marken (boekjaar 1922) f 110. 8 Jan. Classe Enkhuizen: Medemblik (boekjaar 1922) f 50.56. 1 Febr. Classe Amsterdam: 's-Graveland (boekjaar 1922) f 75; Bussum (boekjaar 1922) f 298.47. 7 Febr. Classe Enkhuizen: Andijk (boekjaar '22) f 490; Enkhuizen f 500. 8 Feb. Classe Edam: Holipsloot f 20; Landsmeer f 71.40; Maken f 40; Monnikendam f 6; Purmerend f 71.40. 14 Febr. Classe Amsterdam: Sloterdijk (boekjaar '22) f 149.60. 1 Mrt. Classe Alkmaar: Anna Paulownapolder f 55; Broek op Langendijk f 210; den Helder f 281; Kolhorn f 10.50; Krabbendam f 55; Oosterend f 105; Noord-Scharwoude f 73.50;

Schermerhorn f 21; Sint-Pancras f 42; Wieringen f 11. 6 Mrt. Classe Amsterdam: Amsterdam Zuid (boekjaar '22) f 340.14; Ankeveen f 10. 71 Mrt. Classe Amsterdam: Bussum f 600; Hilversum f 850; Watergraafsmeer f 500; Ankeveen f 10; Muiderberg f 16.50; Muiden f 15; Naarden f 60; Sloterdijk f 120; Ouderkerk a/d. Amstel f 26.26; Nederhorst den Berg f 75; Amstelveen f 460; Uithoorn f 33.25. 19 Mrt. Classe Haarlem: Gez. de Boer, Zaandam f 5; N. N. te Zaandam f 10; Knapenvereën. Koog Zaandijk f 2.50; Verzameld op een bruiloft Zaandam f 2.50; Chr. Sch. Bootenm.str. Zaandam f 10; Oostzijde f 79.79½; IJmuiden (boekjaar '22) f 165; N. N. te Zaandam f 10; van de kinderen v. N. voor theelood f 1; van de kinderen van G. de Vr. f 1.06 (aan halve centen); P. S. te A. f 10; Koog Zaandijk (boekj. '22) f 100; Mejuffr. J. H. Sielof te Hoofddorp f 300; Beverwijk f 186; Zandvoort (Med Zending) f 23; Wormer f 27.25; Wormerveer f 26.11½. 24 Mrt. Classe Amsterdam: Huizen f 139.85; Mej. Glazener te Muiderberg v. Solo f 2. 11 Apr. Classe Enkhuizen: Urk f 400; Hoorn f 70; Opperdoes f 100. 3 Mei Classe Edam: Buiksloot f 302.40; Edam f 58.80; Landsmeer f 71.40; Marken f 40; Nieuwendam f 30; Puremerend f 71.40; Zuiderdorp f 15; Landsmeer (extra gift) f 100. 8 Mei Subsidie Medischen dienst over 1922 f 1200. 15 Mei. Classe Amsterdam: Saldo over 1922 f 1509.94; voor 1e kwartaal '23 f 2838.15. Per 29 Jan. '23 door Ds. Breukelaar f 106.25.

Namens de Commissie
van Administratie.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Mej. J. C. Wiersema te Bedum 1ste en 2e klas der school f 3.97½; D. A. Koebrugge te Onstwedde, zijn schoolb. f 4.70; Knapenv. f 4.20 Jongl.v. f 5.62 is f 14.52; J. Ridder te Schildwolde, W. Poort, 200 h.c. Kinder Boddeur f 1.57 is f 2.57½. Mej. G. Haan te Groningen, 2 m.d.l. stort. Kinderzend.v. f 200. J. Zeldenrust te Tenboer, uit busjes f 31.38 en f 20.64 is f 52.02. P. Munk Jr. te den Andel, v. d. leerl. der school f 20. Ds. Steenhuis te Loppersum, busje A. Lanting f 10.81½, Gez. v. Dijk f 7.43½ is f 18.25. Ds. Postema te Veendam, t Ja'vaantje van de kinderen W. f 3.04½. Ds. Middeland te Hoogkerk, van Mej. E. Geertsema, busje Jonged.v. f 18.60; van H. H. f 1; gev. in de coll. een dankoffer f 5 is f 24.60. Ds. v. d. Vegt uit Tenboer, v. d. Zend.v. f 115; H. Bolt 110 h.c.; A. Swierenga 100 h.c. is f 116.05. Mej. F. te Groningen f 10. Ds. v. d. Vegte te Groningen, G. K. 553 h.c.; Fam. B. 115 h.c.; N. N. 12½-j. bruiloft en dankoff. f 40; zijn catechis. bus f 27.74½ is f 71.03½. G. v. d. Veen te Vroomshoop, gev. in de coll. f 25. R. Kassies te N.-Amsterdam, verz. door schoolk. f 29.40. H. J. Boukema te Appelscha, gev. in de coll. f 5. Ds. Wiersma te Musselkanaal, een begrafeniscoll. f 11.28; Blijdeniscoll. f 7.50 is f 18.78. Ds. Veltman te Ze-

venhuizen, busje in de Kerk f 66.35. Ds. Visser te Oldemarkt, van A. van Buiten te Paasloo f 7.28. J. v. v. d. Laan Ezn. te Pieterburen, saldo Kal. f 6.20. Ds. Uijtenhoudt te Coevorden, bijdragen f 46.57½; Jonged.v. te Steenwijkermoer f 11.40; N. N. f 2; N. N. f 5 is f 64.97½. Mej. D. v. Haeringen te Dedemsvaart, v. d. Jonged.v. Eunice f 30. Ds. Bax te Holten, busje der School f 8; busje der Pastorie 3.50 is f 11.50. Ds. Gerber uit Haulerwijk, gev. in de coll. f 2.50. H. Heijs te 2-Exloermond, v. d. Jonged.v. f 5.60½. H. J. Kuiper te Zwartsluis, bijdragen f 150. Ds. v. Dijk te Groningen, zijn catechis.bus f 131. J. Kuiper Hzn. te Hooghalen, verz. op een bruil. f 9.94. K. de Vries te Zuidwolde (Gron.) busjes f 125. Mej. R. Eikelboom te Doezum, v. d. Joned.v. f 10. J. Dik te Groningen, gecoll. op een bruil. te Grootegast f 4.93. D. A. Koebrugge te Onstwedde, uit de Zendingskas f 40. J. de Vries te Kemmerzijl, kerkbusje en saldo Zend.bl. f 40. G. H. Kuik te Wildervank, gev. in de coll. f 2.50. Ger. Kerk te Gramsbergen, busjes Juli '22—Mei '23 f 88.94. P. Ritzema te Bedum, gev. in de coll. f 10. Ds. Duursema te N.-Amsterdam, gev. in de coll. f 1; in de brievenbus f 2.50 E. J. D. gev. centen in de kerk f 1.57 is f 5.07.

Soembaweekcollecte

Vriezenveen f 45; Vroomshoop f 132.12½; Pieterburen f 30.80; Holten f 150; Warfur f 224.55.

Pinkstercollecte.

Uithuizen f 447.17. Schildwolde f 86.26½. Tenboer f 103.98. Vlachtwedde f 23.45. Lutjegeest f 122.40½. Wagenborgen f 80.14½. Scheemda f 169.52. O. Pekela f 87.51. Midelstrum f 230.21. Hoogkerk en

nag. f 176.75½. Bellingwolde f 22.41½. Garrelswear f 226.67. Overschild f 43.66. Dalfsen f 94.84. Lopersum f 195.77. Sappermeer en nag. f 126.58½. Emercompasum f 80.94. Nijverdal f 180.37. 't Zandt f 403.50. Stroobos A. f 93.87½. Buflo f 128. Grootegust f 266.60. Marum f 75.66. Mee-den f 49.06. Nijeveen f 69.25. Ezinga f 121.68½. Stedum f 153.66. Onstwedde f 83.10. Westeremden f 67.62. Bergentheim f 59.85. Hengeloo f 112.64. Sleen f 66.38. Oldemarkt f 20.59. Zevenhuizen f 103.30. Groningen en nag. f 887.43. Roodeschool f 302.25. Coevorden f 97.08½. Theringe f 172.50. Zwartsluis f 182.50½. Vroomshoop f 163.12. Bedum f 442.67½. Borger f 50.10. Ambt-Vollenhove B. f 47.37½. Steenwijk f 137.10. Holten f 167.20. Ulrum f 175.12½. Winschoten f 321.97. Vries f 50.97. Zweeloo f 57.56. Appingedam en nag. f 653.80. Een f 23. Schoonoord f 25.43. Gasselter Nijeveen f 109.29. Mietwolda f 172.87½. Musselkanaal f 223.14. Wildervank f 302.88. Zwolle f 570.66. Gees f 49.19. Ommen f 214.20. Roden f 49.86. Bierum en nag. f 340.29½. Wetring Sauwerd f 74.41. Rouveen f 278.25. Zuidbroek f 59.52. Aduard f 385.50. Emmen f 105.50. Delfzijl f 321.27. Koornhorn f 50.36. Oostwolde f 343.51½. Siddeburen f 153.50. N.-Buinen f 95.88. Zuidwolde (Gron.) f 125.77. N.-Amsterdam en nag. f 209.56. Leek f 124.13. Grijskerk f 75.35½. Assen f 243.35. Deventer B. f 63. Wilsum f 10. Spijk f 775. Veenhuizen f 130.78. Nieuwlande f 40. Westerlee f 74.64. Pekelderweg f 31.04½. Hoogersmilde f 77. Meppel f 491.32

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 10 Juni 1923.

Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland.
Adres: Heemstede.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres Amersfoort.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof in Nederland, adres Bennekom.

Mej. M. Kruiver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkeliñ te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruijn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajetit op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba, met verlof in Nederland, adres: Hoogeweg 48, Amsterdam.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen **Aflevering 1—10** van den **Tweeden Druk** van de **uiterst practische uitgave** van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten eerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der **best verzorgde** Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. G. KRUIJSWIJK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. d. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de

Uitgevers: **GEBR. v. NOORTWIJK, SCHIEDAM**

**SCHAKELS, FUIKEN, ZEGENS
GARENS enz.**

LANKHORST, SNEEK.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISSN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.; Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDERN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABATA

GRONINGSCH E HYPOTHEEK BANK
GRONINGEN — Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

HET ZENDINGSBLAD

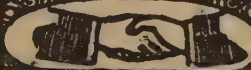
VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des
koninkrijks zal inde
geheele wereld gepredikt
worden tot een getuigenis
allen volkeren.
Matth. 24 : 14

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: „De dragers nu stonden stil.” — Van Zendingaangelegenheden: De Zending onder de Chinezen op Midden-Java; Nog eens Pandita Djawa; Soemba; Lichtplekjes over het donkere Indië; Wachtkamer Ziekenhuis Solo; Groedjoegan; Brief van Ds. v. Andel; De Banteng van Wladeg; De Med. Dienst te Poerbolinggo; Foto overdracht grafteeken van Ds. H. Dijkstra; De zendingkalender over 1924. — Korte berichten; Leestafel. — Giftën. — Adressen.

«De dragers nu stonden stil.»

En het geschiedde op den volgenden dag, dat Hij ging naar eene stad, genaamd Naïn, en met Hem gingen vele van Zijne discipelen en eene groote schare. En als Hij de poort der stad genaakte, ziet daar, een doode werd uitgedragen, die een eeniggeboren zoon zijner moeder was, en zij was weduwe, en eene groote schare van de stad was met haar. En de Heere haar ziende, werd innerlijk met ontferming over haar bewogen en zeide tot haar: Ween niet! En Hij ging toe, en raakte de baar aan (de dragers nu stonden stil); en Hij zeide: Jongeling, ik zeg u, sta op. En de doode zat overeinde, en begon te spreken. En Hij gaf hem aan zijne moeder. En vreeze beving hen allen en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan en God heeft Zijn volk bezocht. En dit gerucht van Hem ging uit in geheel Judea, en in al het omliggende land.

Lucas 7 : 11—17.

Ziet ge deze twee optochten, die elkander ontmoetten op den weg even buiten Naïn? Uit de stad komt een begrafenisstoot: „een doode werd uitgedragen, die een eeniggeboren zoon zijner moeder was, en zij was weduwe en eene groote schare van de stad was met haar.” In een paar woorden hebt ge daar op eens het felle beeld van de menschenmart,

van het menschelijk levensleed. De dood rukt het jonge menschenleven weg. De moeder verliest haren eenige. De weduwe staat alleen op de wereld. Alles moet uitgedragen naar het graf. Die groote schare, die daar uitgaat uit de stad, is de optocht van den dood, van het menschenleed. Zij is het menschenleven zelf, dat vroeger, dat later, maar dat altijd breekt, dat altijd bloedt, altijd weent, altijd zwoegt in ontelbare vaders en moeders, in weduwen en weezen, in vrienden en vereenzaamd. Dat altijd weer ineenstort in ontgoocheling en mislukking, inzinkt in verderf en chaos. Eén gestadige dood.

Of is het zóó erg niet? Zegt ge, dat het toch niet altijd een jongeling is die sterft, een eeniggeboren zoon, die wordt weggenomen, dat het toch niet altijd een weduwe is die haar eenigen steun verliest. Neen, het is waar, het leven vertoont niet altijd het volle beeld der ellende. De weduwe zal het ook nog anders gekend hebben. Zij heeft in de stad geleefd wellicht met haar man en haar eeniggeboren zoon. Zij kan geluk gekend hebben. En als dan anderen hun man „uitdroegen” of hun kind, dan heeft zij het niet geweten of zij heeft het zóó niet gevoeld. Maar er werd toch uitgedragen. Hier, gindsch, overal. En nu weet zij wat het is, na haren man, haren eeniggeborene! Nu kent zij het leven. Wat het eigenlijk is. En zij weent....

Maar ziet ge nu de twee optochten, die elkander ontmoeten op den weg even buiten Nain? Op de stad toe komt een andere stoet. „En het geschiedde op den volgenden dag, dat Hij ging naar eene stad genaamd Nain, en met Hem gingen vele van Zijn discipelen en een groote schare.” Het is de stoet, waarvan de Christus het middelpunt vormt. En dit, o het bleek reeds bij Jairus dochttertje, het bleek gisteren bij Kapernaums hoofdman, — het zal blijken nu terstond weer, het zal blijken in Jeruzalem en Judea, in Samaria en de Heidenwereld, overal waar de schare komt met den Christus als middelpunt — dit is de optocht des levens, des lichts, der volle vertroosting, der verlossing. Zie, daar ontmoeten ze elkander de twee optochten. En uit die ontmoeting wordt een woord geboren „Ween niet!” Uit die ontmoeting ontspringt een daad: „Jongeling ik zeg u, sta op.” En de doode zat overeind en begon te spreken. En Hij gaf hem aan zijne moeder.

En ziet gij het nu, hoe dit de ontmoeting van Christus met den dood is! De ontmoeting van Christus met de wereldsmart, met het menschenleed. O er zit hier zooveel achter. Waarover wij nu niet spreken. Wij spreken niet over de vraag, waarom Christus de opwekker der dooden is. Niet over Zijn dood, die een betaling is der zonden en daarom de overwinning van den dood. Ook niet over de zonde, die de oorzaak is van dood en smart en ontreddering en mislukking en van alle ellende. Hier zien we alleen den dood in zijn felle smart en hier zien wij alleen den Christus, die de dragers naar het graf doet stilstaan, die tot de beroofde moeder-weduwe zegt: „Ween niet”, die tot den doode spreekt: Jongeling, ik zeg u, sta op, die den zoon aan zijne moeder wedergeeft. Hij, ja Hij is ons in de diepte der ellende gegeven tot een volkomen verlossing.

O, dat dit kan! Dat zulk een optocht naar het graf de optocht van Christus kan ontmoeten. Dat er waarlijk zulk een Trooster is, die de dingen kan doen stilstaan en tot de weenenden kan zeggen: Weent niet. Dat is de heerlijkheid van Christus. Dat is ook de heerlijkheid van het Christendom, waarvan Christus waarlijk het middelpunt is. Daarvan gaat de jubel uit: een groot profeet is onder ons opgestaan. Het Woord Gods wordt over de gevallen wereld gesproken tot behoud. God heeft zijn volk, zijn wereld, zijn schepping bezocht. God is in Christus met innerlijke ontferming over haar bewogen. Want het is doorgegaan en

het gaat nog door: het Christendom, het Evangelie, de Christus is de weenende, bloedende, gescheurde wereld ingegaan. En overall heeft die schare van Christus de begrafenisstoeten ontmoet. De antieke wereld, op weg naar haar graf. Zij is door het Christendom tot een nieuwe wereld gemaakt. De Kerk der middeleeuwen, wier graf gedolven stond: toen de mannen Gods den levenden Christus in het middelpunt stelden, toen brak het licht des levens en der vertroosting weer door. En zal onze wereld, die haar schoonste idealen, haar krachtigste verwachtingen naar het graf moet dragen, haar opleving, haar herstel van iemand of iets anders dan van dien zelfden Christus kunnen verwachten? Wie durft haar, die uit zooveel wonden bloedt, in zoo groote smart treurt, zeggen: „Ween niet.” Wanneer hij dat niet in de kracht en met het Woord van Christus zegt?

Maar zegt dan ook dit Woord in de kracht des geloofs. Zegt het tot u zelve in uw leed en teleurstelling en strijd. Zegt het om u heen in Woord en Wandel. Zegt het door de Zending in de wereld der Heidenen. Laat het gerucht van Hem uitgaan in geheel Judea en in al het omliggende land.

Chexbres.

J. KRUGER.

Van Zendingsaangelegenheden.

De zending onder de Chineezzen op Midden-Java.

Bij de behandeling van de zaken der zending zal de a.s. Generale Synode zich ook weer een oogenblik moeten bezig houden met de zending onder de Chineezzen op ons zendingsterrein.

Reeds in 1914 heeft de Generale Synode van den Haag uitgesproken, dat het zeer gewenscht zou zijn een dienaar des Woords uit te zenden voor de missionaire bearbeiding van de Chineezzen op Midden-Java. Zij heeft daarbij tevens reeds aangewezen op wat wijze deze zaak wellicht geschikt zou kunnen worden geregeld, en stelde voor dit doel f 2500 per jaar uit de Generale Kas beschikbaar. Er kwam echter geen enkele Kerk of groep van Kerken, die den zoo dringend noodigen arbeid onder de Chineezzen op Midden-Java kon en wilde aanvaarden.

In 1917 besloot de Gen. Synode de eventueel te verleenen bijdrage uit de Generale Kas met f 1000 te verhoogen, dus te brengen op f 3500 per jaar.

De Gen. Synode van 1920 handhaafde wat in 1917 te Rotterdam te dezer zake was besloten en sprak daarbij nog uitdrukkelijk den wensch uit, dat „deze arbeid van wege zijne urgentie spoedig meerderen voortgang mocht hebben.”

Ondanks dit alles zijn we met die zaak nog even ver als in 1914. En dat is ook wel te begrijpen. Al onze kerken zijn gekomen tot eigen zending. Elke groep van samenwerkende Kerken heeft de handen zoo vol,

dat men den moed mist er nog een anderen zendingsarbeid bij te nemen. Het is dan ook zeer te vreezen, dat, als de Kerken in Holland het moeten doen, de uitzending van een dienaar des Woords voor den arbeid onder de Chineezzen, tot de vrome wenschen zal blijven behooren.

Daarom heeft het ons bijzonder verblijd, dat, naar luid der berichten, de Classe Batavia de vraag overweegt of misschien deze arbeid ook door de Holl. Geref. Kerken in Indië zou kunnen worden ter hand genomen.

De arbeid onder de Chineezzen is metterdaad zeer urgent. Onder de vreemde Oosterlingen in Ned.-Indië nemen de Chineezzen verreweg de eerste plaats in, vooral op Java. Alleen op het zendingsterrein van de Geref. Kerken op Midden-Java wonen omstreeks 40.000 Chineezzen. Zij houden hun verblijf vooral in de grootere steden, zooals Djocja, Solo en Magelang. Veelal wonen zij daar in afzonderlijke wijken. De handel is op Java voor een aanmerkelijk deel in Chineesche handen. Tal van Chineezzen worden op Java door den handel en door het kassiersbedrijf rijk, waarbij vaak schandelijke woekerwinsten worden genomen. De Chineezzen zijn wel eens genoemd de Joden van Java. Over het algemeen is dan ook de Javaan tegen den Chinees niet opgewassen.

Tengevolge daarvan is de verhouding tuschen de Javanen en de Chineezzen vaak vrij bitter. De Javaan ziet in den Chinees een vreemden indringer, voor wien hij zich in acht nemen moet, en met wien hij liefst niet te doen wil hebben.

Voor de bearbeiding met het Evangelie zijn echter de Chineezen over het algemeen meer toegankelijk dan de Javanen. Zelfs mag gezegd, dat sinds onderscheidene jaren de Chineezen op dat zendingsterrein veel belangstelling toonen voor het Christendom. Ofschoon er aan een opzettelijke bearbeiding van de Chineezen op Midden-Java nog slechts weinig is gedaan, zijn er toch vooral in Solo, Djocja en Magelang reeds onderscheidene Chineezen tot het Christendom overgegaan. Natuurlijk laten onze Missionaire predikanten de Chineezen op hun terrein niet geheel aan hun lot over. Er wordt ook voor de Chineezen wel iets gedaan. Vooral het onderwijs is een uitnemend middel om met het Evangelie onder de Chineezen te arbeiden. Reeds zijn er Christ. Holl.-Chineesche scholen te Djocja, Solo, Magelang, Poerworedjo en Keboemen, die alle in steeds toenemenden bloei zich verheugen. Maar dit is niet genoeg. Het is dringend noodig, dat de bearbeiding der Chineezen afzonderlijk wordt georganiseerd met een eigen dienaar des Woords, die zich geheel aan dit werk kan wijden. De Missionaire predikanten, die zijn uitgezonden voor den arbeid onder de Javanen, kunnen niet te gelijk ook de Chineezen bearbeiden gelijk dat behoort. Vooreerst is er veel te veel verschil in aanleg en karakter tusschen den Javaan en den Chinees. De Javaan is over 't algemeen schuchter, bescheiden en terughoudend, terwijl het den Chinees gewoonlijk niet aan vrijmoedigheid ontbreekt. Vandaar dat de Javaan zich liefst terug trekt waar de Chinees op den voorgrond treedt. Wanneer een zendeling zich wat veel met de Chineezen bemoeit zou hij zijn invloed bij de Javanen verliezen, gelijk wel meermalen b.v. op West-Java is gebleken. Reeds dit maakt het moeilijk, dat een zelfde Miss. dienaar Javanen en Chineezen gelijkelijk zou bearbeiden.

Maar 't zou ook veel te veel gevergd zijn dit van één persoon te vragen. Want de bearbeiding der Chineezen stelt geheel andere eischen dan het werk onder de Javanen. De Javaan spreekt natuurlijk Javaansch. Maar de Chinees, al kent hij wel een beetje Javaansch, spreekt op Java gewoonlijk Maleisch. Ook denkt en voelt de Chinees geheel anders dan de Javaan. Beider mentaliteit is geheel verschillend. Nu spreekt het van zelf, dat een zendeling, die zijn werk goed zal doen, ook moet trachten geheel in te leven in de ziel van het volk waaronder hij werkt. Maar dan mag niet geëischt, dat een zendeling, die zich geeft aan het werk onder de Javanen, ook te gelijk zich zal geven voor den arbeid onder de

Chineezen. Elke arbeid eischt de volle persoonlijkheid van den zendeling. Wil hij beide doen, dan doet hij geen van beide goed. Daarbij komt het diepgaand verschil in religie. De Javaan is Mohammedaan. Hij wil dit althans wezen. En de Chinees is Heiden. Dit stelt natuurlijk aan de bearbeiding verschillende eischen.

Het is daarom zeer te wenschen, dat het er nu eens toe komt om voor het werk onder de Chineezen een eigen dienaar te beroepen, die zich geheel aan dien arbeid wijdt. Van harte hopen we, dat de Classe Batavia deze zaak aanvatten zal. Ook komt het ons voor, dat de Holl. Geref. Kerken in Indië met elkander dit werk wel kunnen doen, als de Kerken in Holland eenigen steun bieden.

Er kan in de eerste jaren geen sprake van wezen, dat deze kerken op gewone wijze een eigen terrein zouden kunnen bezetten. Daarvoor zijn ze te zwak. Voor samenwerking met een groep kerken in Holland b.v. met de Kerken van Friesland zijn zij ook minder geëigend. Toch behooren ook deze kerken de zending ter hand te nemen. En dan zijn ze als aangewezen op een zelfstandig werk, maar dat hare krachten niet te boven gaat. Wellicht is de bearbeiding der Chineezen op Midden-Java daarvoor zeer geschikt. Deze arbeid is veel minder kostbaar als het werk onder de Javanen. De Chineezen zijn in den regel nog al welgesteld. Onder de Chineezen, die tot het Christendom zijn overgegaan, zijn er reeds, die het werk met flinke bijdragen steunen. Het is daarom wel te verwachten, dat de kosten van den arbeid onder de Chineezen weldra voor een aanmerkelijk deel door de Chineezen zelf zou worden gedragen.

Voorts twijfelen we niet of de Generale Synode zal het vroeger genomen besluit ook ditmaal handhaven en weer f 3500 uit de Generale Kas beschikbaar stellen, wanneer één der kerken of een groep kerken een zending onder de Chineezen wil beginnen. En natuurlijk kan dat ook de Classe Batavia zijn, wijl deze Classe in ons Kerkverband is opgenomen.

Tot welk besluit de Classe Batavia te dezer zake is gekomen, vernamen we nog niet. Moge de Heere geven, dat deze zaak, die reeds zoo lang om voorziening roept, eindelijk eens haar beslag verkrijge.

23 Juli '23.

W. B.

Nog eens „Pandita Djawa.”

In het Indisch Kerkblad vonden we het volgende verslag van de bespreking die door de Afzonderlijke Vergadering, van

Missionaire Predikanten in April is gehouden.

Door Dr. Van Andel wordt de bespreking ingeleid over de vraag of het nu reeds de tijd is om voor zooveel het aan ons ligt over te gaan tot de instelling van het ambt van Dienaar des Woords in de Inlandsche gemeenten.

Hij meent die vraag bevestigend te moeten beantwoorden.

Tot nu toe was er telkens aanleiding om deze zaak te verschuiven. De persoon, die wij in de eerste plaats geschikt achtten, ontviel ons door den dood. Daarna kregen we onze opleiding, die we telkens beter meenden te moeten maken. En bij elke herziening was de gedachte, dat de eerste pandita djawa in ieder geval de in uitzicht gestelde betere opleiding gehad moest hebben. Maar het is mogelijk, dat wij nog jaren de eischen der opleiding telkens zullen verzwaren. Daar hoeven de gemeenten toch niet op te wachten.

Bovendien voor de verzorging der Gemeente is er behoefte aan zulke mannen. Nu zijn er al 9 geïnstitueerde Kerken, en straks komen er nog eens zooveel bij. Het moest niet noodig zijn, dat wij zendelingen in al die gemeenten steeds de sacramenten bedienen.

Ook kan het al wel, met het oog op den omvang en de financieele draagkracht der gemeenten. Er is een gemeente (Djogja met bijna 600 leden) die al haast te groot wordt voor één predikant. En niet alleen Djogja, ook Solo en wellicht ook andere gemeenten brengen nu reeds zooveel op, dat ze een eigen dienaar zouden kunnen onderhouden.

Maar als het zoo is, dan mogen wij ook zeggen dat zulke gemeenten het recht hebben om een eigen Dienaar des Woords te beroepen. En als het haar recht is, dan is het ook hare *plicht*. En zoo zij mochten aarzelen, van haar recht gebruik te maken, dan zijn wij geroepen om haar haren plicht in dezen te herinneren. Want het is heel wel mogelijk, dat er voor haar redenen zijn, waarom zij er de voorkeur aan geven het te houden zooals het nu is. Ze kunnen het eervoller of gemakkelijker vinden. Maar niet wat zij liever willen, doch wat eisch van het Woord des Heeren is, dat moet hier den doorslag geven.

En dan moeten wij de dienaars, die geroepen zullen worden tot het leeraarsambt, niet onzen Hollandschen maatstaf willer. aanleggen. Zij moeten gemeten worden naar den maatstaf der Kerk, die zij zullen dienen. En die stelt voorhands niet de eischen welke de verzorging eener Hollandsche Gemeente stelt. Ook zouden zulke dienaren er zoo hulpeloos niet voor staan, als het schijnt.

Want wel hebben zij onze bibliotheken niet maar ook wij weten niet altijd uit onze bibliotheken te halen wat er uit te halen is; en zoolang de Zending in hunne omgeving werkt, hebben zij toch de zendelingen om bij hen raad en leiding te zoeken. Ook hebben zij een compendium van theologische wetenschap in de dictaten van Ds. Bakker, en naast hun volledige Bijbel kunnen ze toch ook reeds eenige waardevolle commentaren leggen, hetzij in het Javaansch of in het Maleisch. In dit opzicht zijn zij allicht reeds in betere conditie dan de eerste leeraren in oudste gemeenten van Klein-Azië en Griekenland.

Als de vergadering het met de strekking van zijn betoog eens is, dan wil Ds. Van Andel een Comm. hebben aangewezen, die zal trachten een voorstel uit te werken omtrent de wijze waarop we nu praktisch tot het door hem gewenschte doel moeten komen. De Verg. benoemt zulk eene Comm. bestaande uit Dr. Van Andel, Ds. Bakker en Ds. Van Dijk".

Zoo gaat het goed. Want daar moet het heen; voor de Javaansche Kerken ook eigen Javaansche predikanten, zoo spoedig als dit behoorlijk kan.

W. B.

Soemba.

Karoeni 18 Mei 1923.

WelEerwaarde Broeders!

Wij kunnen U meedeelen dat we door 's Heeren goedheid allen nog voortdurend een goeden welstand mogen genieten, en dat we met lust ons werk mogen verrichten! 't Is echter jammer dat er voor 't leeren van de Soembaneesche taal zoo weinig tijd over blijft. Er is heel veel werk met de scholen en de goeroes kunnen 't je soms lastig maken en je heel wat werk bezorgen, al bedoelen ze 't zelf ook niet zoo kwaad.

De goeroes indijl doen geregeld hun gewone werk. 't Werk te Tenggaba gaat z'n gewone gang; van vooruitgang valt volgens het zeggen van onzen helper daar, in den laatsten tijd niet veel te bespeuren. Toch worden de koempoelans goed bezocht en sommigen schijnen ook ernstig na te denken.

Goeroe Billy, onze helper hier, heeft mij nogal eens een enkele dag geholpen op de studeerkamer. Eerst was dat wel noodig, maar tegenwoordig laat ik hem weer meer zijn gewone werk doen, omdat ik me nu met het Maleisch al iets beter kan redden.

Zondag 13 Mei heb ik hier voor het eerst de H. Doop bediend. 't Was aan een kindje van een goeroe, dat hier in huis geboren

werd. Zooals U weet komen de vrouwen van de goeroes voor de bevalling naar hier om geholpen te worden door Zuster Zichterman. En omdat er in ons hulpziekenhuis geen plaats voor hen is, worden ze gewoonlijk hier in huis opgenomen. Deze kwam hier met 2 kinderen, waarvan er spoedig na de geboorte van het derde, één, een jongetje van 2 jaar overleed. 't Werd de volgende dag begraven op het kleine kerkhofje op ons erf, naast de kinderen van Ds. Krijger. Tegenwoordig is er weer een vrouw van een andere goeroe hier. En we verwachten er spoedig nog één. De onkosten daarvan zal ik maar voor de med. dienst boeken.

Ik hoop de volgende maand naar Waikaboebak en Tenggaba te gaan om er het H. Avondmaal te bedienen. Preeken doet dan een van de goeroes, want zoover heb ik het in het Maleisch nog niet gebracht dat ik dat zelf zou kunnen doen, hoewel het al aardig begint te wennen voor het dagelijksch gebruik in den omgang.

De jongens van het internaat hebben vandaag vacantie gekregen. Op een enkele na zijn ze vanmorgen al op stap gegaan naar huis. Wat waren ze blij. De meisjes blijven ook tijdens de vacantie in het internaat; dat is beter met het oog op de gevaren die aan het kampongleven verbonden zijn. Een van de meisjes ligt nog steeds ziek. 't Is een t.b.c.patijntje en er is weinig hoop op herstel. Voor eenige weken kreeg ze weer een hevige bloedspuwing. We dachten dat haar laatste uur geslagen had. Ze was niet bang voor den dood, want ze was voor 't sterven bereid, volgens haar getuigenis. Nu schijnt ze weer wat op te knappen. 't Is een kind uit het huis van den radja van Karoeni.

In ons hulpziekenhuisje gaat ook alles nog zijn gewonen gang. Ik speel dikwijls maar voor dokter, want ook daarin moest ik de opvolger van Ds. Colenbrander zijn. De inl. verpleger, die we hier hebben kent van ziekten ook al niet veel. En toch kunnen we velen, die hier met etterende en zwerende wonden komen, helpen en dankbaar wordt onze hulp dikwijls aangenomen.

Moge onze Zender ons meer en meer tot onzen veelzijdigen arbeid bekwaam maken.

Met hartelijke groeten

Uw br. in Christus

w.g. W. VAN DIJK.

Lichtplekjes over het donkere Indië.

Wie het genot beleefde, al was het slechts een enkelen top van Java's hooge bergen

te beklimmen, kon, boven gekomen, in diepe aandacht verzonken zijn over den stillen strijd tusschen licht en neveldampen, tusschen schijnsel en schaduw. En wie zelf niet poëtisch gestemd mocht zijn of de gave der opmerking missen, hij leze het schitterend gestileerde werk van Dr. van Bemmelen, over Java's hooge toppen en diepe kraters en komt dan zeker onder den indruk van de Indische stille, machtige, fantastische natuurpracht. Maar belangrijker nog dan het natuurschoon van het land, dat zich daar slingert om den evenaar als een gordel van smaragd, is het geestelijk leven van dat miljoenenvolk op zijn paradijsachtige eilanden.

En heller en warmer dan de gloed der tropenzon aan den onbewegelijk stil — blauwen hemel, woedt en werkt met verterende kracht de vlam van allerlei passie achter staalstil gelaat verborgen. De psyche de meerdere, de sterkere. Het fysieke het verlamde, het terneergeslagene, het meegeleurd.

Wie zou als kind van het Westen niet begeeren te kunnen schatten de perspectieven van een ontwikkelde cultuur, gedragen door deze psyche?

Maar laat ons voorloopig niet schatten de eventuele mogelijkheden, maar slechts constateeren van wat wij heden kunnen zien.

Stel U even boven den Archipel en laat Uw oogen gaan over dat onmetelijk land en over die ontelbare menschenmassa. En zie, waar ge Christenen kunt speuren. De statistiek der Zendingsvelden laat ons het zien.

Het Ned. Zend. Genootschap, werkende in Oost-Java, Bolaang Mongondau, Deli, Posso, en Minahassa met pl.m. 23000 Christenen. De Utr. Zendingsverg. werkende in Nieuw-Guinea, Halmahera en Boeroe met pl.m. 11000 leden.

Het Sangir en Talaud-Comité, werkende op de Sangir en Talauer eil., met pl.m. 88000 leden.

Het Rijnsche Zendingsgenootschap werkende in Borneo en vooral in Sumatra, Nias en Mentawai met pl.m. 240.000 leden.

De Salatigazending op Midden-Java met pl.m. 2000 leden.

Het Java Comité, werkende in Angkola en Oost-Java met pl.m. 4000 leden.

De Ned. Zendingsvereniging, werkende in West-Java en Z.O. Celebes met pl.m. 4000 leden.

De Doopsgezinde Zending werkende in Djapara en Tapanoei met pl.m. 2000 leden.

De Luthersche Zending werkende op de Batoe-eil. met pl.m. 1000 leden.

De Zending der Geref. Kerken op Mid-

den-Java en Soemba met pl.m. 4000 leden. De Am. Methodistenzending op Java, Sumatra, Banka en West-Borneo met pl.m. 1000 leden.

De Indische Kerk met ruim 350.000 Inl. Christenen.

Voor volledigheid zij hier nog even de Roomsche kerk vermeld met pl.m. 90.000 leden.

In het geheel zijn in Indië ruim een half miljoen Inl. Christenen.

Het doel van deze opsomming was:

U te laten gevoelen dat over den geheel-

de drie andere verplegers zullen straks helpen bij het verbinden van de patiënten. Om kwart voor acht houdt een der helpers tot den dienst des Woords (goeroe Indjil) een korte toespraak.

Om acht uur gaan de patiënten een voor een naar de onderzoekkamer van den dokter.

Het publiek bestaat grotendeels uit Javanen, rechts op den voorgrond enkele Chinezen, op den achtergrond eenige schoolkinderen.

len Archipel lichtplekjes zijn, die spreken van het veldwinnend Evangelie tegenover de groote vlekken, die ons als donkere schaduwen voorkomen.

Uit de Banier.

Groedjoegan.

Ds. v. Dijk van Keboemen deelt meê:

„In Groedjoegan is het zoover, dat het m.i. tijd wordt, dat daar de gemeente haar kerkeraad krijgt. Ik heb al het advies van de afzonderlijke vergadering (van missionaire dienaren des Woords) gevraagd en die heeft een Commissie benoemd, welke in de gemeente een onderzoek zal instellen, om daarvan verslag uit te brengen op de eerstvolgende vergadering. Mocht dat advies gunstig luiden, dan bereikt U in den loop van dit jaar het verzoek om toestemming tot de institueering dier gemeente. En hetzelfde staat te gebeuren met de gemeente van Keboemen. Die gemeente is gegroeid niet zoozeer door toetreding van menschen, die hier woonden en door het Evangelie ge-

Wachtkamer van het Zendingsziekenhuis te Solo.

Bijgaande foto stelt de wachtkamer voor van het zendingsziekenhuis te Solo.

Reeds vroeg in den morgen soms, zelfs nog in dez nacht, komen de patiënten de poort van het ziekenhuis binnen.

De naam en de woonplaats worden door een der verplegers in het polikliniekboek ingeschreven. Aan het tafeltje links op de foto ziet men de verpleger hiermee bezig,

wonnen zijn, maar vooral doordat in verband met het hospitaal vele Christenen hier gevestigd zijn.

Solo, 1 Mei 1923.

Aan de leden der Gereformeerde Kerken van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte).

Hooggeachte Broeders en Zusters,

Met bijzondere blijdschap en dankbaarheid mag ik U schrijven over het werk te Solo. De zegeningen zijn vele. Ook persoonlijk mogen we die genieten in kracht tot den arbeid. Toch waren wij in den loop der maand zoo vermoeid, dat wij vier dagen gingen uitrusten in een berghotel.

Ik heb U te schrijven over:

1e. *de uitbreiding der Gemeente.*

In de eerste vier maanden mocht ik 14 volwassenen en 18 kinderen doopen in het midden der Javaansche Kerk. En op den aanstaanden Zondag hoop ik negen volwassenen en een kind in de Javaansche en zes volwassen Chineezën in de Hollandsche Kerk te doopen, terwijl in de Javaansche Kerk vier zusters en in de Hollandsch Kerk negen zusters belijdenis des geloofs hopen af te leggen. Onder deze laatste negen zijn acht Inlandsche meisjes, leerlingen van de Kweekschool, afkomstig van de Buitengewesten. Zij kennen geen Javaansch en kunnen dus in de Javaansche Kerk niet meeleven. Van de zes Chineezën zijn vier leerlingen van onze Hollandsch-Chineesche School en twee leerlingen der Kweekschool. Deze Zondag belooft dus een dag van rijken oogst te worden, die U en ons wel heel dankbaar stemmen mag.

De heer Beukema, hoofd onzer Hollandsch-Chineesche School, zendt over twee dezer jeugdige Chineezën, over Hong en Kwik, een stukje aan de kinderzendingsbladen in Holland. Gij zult het daarin wel lezen.

Een der andere jonge Chineezën vertelde: „toen ik acht jaar was, voelde ik me ongelukkig en ik huilde telkens. Mijn moeder deed van allerlei om me te troosten. maar ik bleef me ongelukkig voelen. Toen ik twaalf jaar was, bracht mijn moeder een Maleisch Evangelie van Mattheus voor me mee, dat ze, zonder te weten wat het was, gekocht had van een colporteur van Ds. Merkelyn. En (terwijl zijn stem daalde tot een toon van diepen eerbied) in dat Evangelie heb ik Hem gevonden. Daarna was mijn hart gerust. Ik heb toen mijn ouders gedwongen, mij naar een Christelijke school te zenden, en ben op de school van den heer Schmidt te Djocja gekomen. Daar heb ik den Heere Jezus beter leeren kennen, en..... ik heb Hem lief.”

In de Hollandsche godsdienstoefeningen komen tegenwoordig geregeld ongeveer 160 personen, onder wie de leerlingen der Kweekschool, oudere leerlingen van de lagere scholen, en vele anderen uit de Inlandsche wereld. Het getal groeit in de laatste maanden zienderoogen.

Dezer dagen troffen mij twee bewijzen van ijver in de Javaansche Kerk. Een der ouderlingen, een man van bescheiden verstandelijke gaven, die een goedbeklante kruidenierswinkel heeft, deelt geregeld aan zijn niet-Christelijke klanten ons Javaansch maandblad uit. Natuurlijk kan dit zijn winkel schaden, maar daar schijnt hij niet over te denken.

Een Chineesche weduwe, die op de markt specerijen verkoopt, kwam f 25.50 brengen voor de armen; tien gulden van haar zelve en de rest ingezameld bij nog-niet-Christelijke Chineesche vrouwen. Zij betreunde, dat ook voor den kerkedienst nog niet zooveel gegeven werd als verwacht mocht worden, en deelde mede, dat zij geregeld haar Christelijke klanten opwekt tot behoorlijke bijdragen voor Kerk en armen.

Misschien zijn er wel onder de oude, beproefde broeders en zusters in Holland, die in hun winkelniering hier een voorbeeld ter navolging vinden.

2e. *de colportage.*

Uit den aard der zaak is de verspreiding van den Bijbel een der meest doeltreffende zendingsmiddelen. En nog altoos mogen wij ons verheugen in een grooten omzet. Elke maand worden in Solo 16.000 exemplaren van „Mardi Rahardja” ons Christelijk maandblad verspreid. En de boeken-verkoop beliep in deze eerste vier maanden ruim 3000 Bijbelgedeelten en 3700 andere Christelijke boeken in de Inlandsche talen en 1400 Hollandsche Christelijke boeken.

Wij vragen ons wel eens met zekere zorg af, hoe het werk met zoo betrekkelijk weinig krachten verzorgd zal kunnen worden, als die Bijbelverspreiding volle vruchten zal gaan dragen.

Voor al in den laatsten tijd treffen ons telkens allerlei geruchten uit de Mohammedaansche wereld, die zeggen, dat het Christendom in Solo zoo sterk toeneemt. De statistiek der Javaansche Kerk toont dit nog niet ten volle. Wel bemerken wij, dat allereuwe over het Christendom gesproken wordt, en dat op vele plaatsen belangstelling ontwaakt.

3. *voordrachten voor volwassen Javaansche en Chineesche jongelieden.*

Op onze scholen wordt de Bijbelsche Geschiedenis verteld, maar de geloofsleer wordt niet opzettelijk onderwezen. Na over-

eg met de schoolhoofden en den Holland-
schen Kerkeraad hield ik gedurende twee
maanden' wekelijks voordrachten over den
Christelijken godsdienst voor de oudere
leerlingen der scholen, een voor jongens,
een voor meisjes. Ze werden door 16 meisjes
en 37 jongens bijgewoond. De aanvraag om
den Doop van de zes Chineezèn, het afleg-
gen van belijdenis van de negen meisjes,
en de aanvraag om den Doop van één Ja-
vaanschen jongen en twee Javaansche meis-
jes staan met die voordrachten in verband.
Het zijn de eerstelingen onzer Hollandsche
scholen.

Het voornemen bestaat, aanstonds na de
grootte vacantie weer met een reeks weke-
lijksche voordrachten te beginnen en die ge-
durende het schooljaar voort te zetten. De
voordrachten worden met de grootste be-
langstelling aangehoord, en vele vragen
worden daarna gedaan.

4e. *Javaansche dienaren des Woords.**

Op onze laatste vergadering van missio-
nairèn dienaren des Woords werd over dit
onderwerp een inleiding geleverd. De slot-
som was: dat het dringend noodig is, dat
zoo spoedig mogelijk de Javaansche Kerken
tenminste sommige, een eigen dienaar des
Woords beroepen en tot volle zelfstandig-
heid komen. Alle missionaire dienaren des
Woords betuigden daarmede hun instem-
ming. Aan drie broeders werd opgedragen,
de volgende vergadering voor te lichten over
de verdere voorbereiding van deze zaak.

Het is heerlijk, dat de toestanden drang
in die richting op ons gaan uitoeffenen. Moge
de Heere de Javaansche Christenen zóó rijk
begaven met geloof en liefde, dat zij een
zelfstandig kerkelijk leven kunnen gaan lei-
den, en ook aan zoovele broeders als er nood-
ig zullen blijken te zijn de noodige gaven
van inzicht en toewijding schenken voor het
ambt van dienaar des Woords.

Ik hoop, dat ook Gij aan de rechte voor-
bereiding van deze hoogst belangrijke zaak
zult medewerken door Uw gebed.

Met vele hartelijke groeten van ons bei-
den, en met den wensch, dat de Heere U
allen zegene, hoogachtend,

Uw dienstwillige broeder,

H. A. VAN ANDEL.

De Banteng van Wladeg.

Aan den oever van de kali (rivier), die
door Wladeg (een dorpje op 3 paal afstand
van Wonosari) stroomt, onder een dichten
waringin, lag het beeld van den banteng
(wilden stier). Als levend is het in zijn
vormen, dit beeldhouwwerk is realistischer
dan andere die men op Java ziet. Het is

slechts klein; het plateau, waarop het rust,
is nog geen vierkante meter. Een hek was
er omheen gezet, opdat geen schennige hand
het zou aanraken. Aan de vier hoeken van
het hek hangen offers, kleine mandjes uit
pisanblad gevlochten, gevuld met rijst en
bloemen. De stam van den boom is bekleed
met gescheurde, vuile stukken katoen, die
waarschijnlijk reeds maanden lang er om
fladderen, als een vereering voor dezen
boom, die elken dag mag verkeerén in deze
heilige atmosfeer. Want dit beeld is de af-
god van Wladeg. Vreemd kijken de Javanen
die daar op den Zondagmorgen aan den
oever van de kali hun kléeren spoelden, als
ik naar het beeld kom kijken. Ze zien hier
weinig Hollanders. In de afdeeling Goenoeng
Kidoel wonen slechts twee Europeanen, de
assistent-resident en een politie-opziener.
Hem, die me vergezelt, kennen de Javanen
wel die daar zitten. Het is Mangoen Pa-
wiro. Wat kwaads zal dit bezoek voor hun
afgod spelen?

Het verhaal van den banteng vertellen ze
aldus. Lang geleden, toen in de bosschen hier
nog slechts enkele menschen woonden, was
een naburig hoofd vertoornd op de bewo-
ners van deze streek. Hij liet een banteng
op de menschen los die veel schade deed.
Niemand had den moed den banteng te
dooden. Ongestoord kon deze de streek ter-
roriseeren. Eindelijk was er een der oude-
ren, Kertobongso, die moed greep. Hij zag
zijn moed met goeden uitslag bekroond,
want hij vermocht den banteng te doodén.
Ter herinnering aan deze gebeurtenis maak-
te hij een beeld van den banteng, opdat
al zijn nakomelingen eraan zouden geden-
ken, dat hij hen van den banteng verlost
had. Kertobongso werd sindsdien als stich-
ter van de desa Wladeg vereerd.

Het beeld werd voor de bewoners van de
desa de openbaring van de een of andere
geheimzinnige macht, waarmede men op
goeden voet moest trachten te blijven. Dien-
overeenkomstig werd het voorwerp van
grootte vereering. Dergelijke dingen bestaan
hier overal ondanks den Islam. In de stad
Djokja zie ik vaak 's avonds offers neer-
leggen aan den voet van de zoogenaamde
Witte Paal, de Toegoe, een gedenkzuil op
een viersprong in de stad. Slametans he-
ben nog altijd met offers aan de geesten
plaats. De wajang (het schimmenspel)
wordt altijd voorafgegaan door een offer.
Begin en einde van den rijstbouw kunnen
zonder offer niet gezegd zijn. Alles wat
eenigszins van het gewone afwijkt wordt
vereerd als openbaring van geestenmacht.
In de desa Selang tusschen Wonosari en
Wladeg zag ik een merkwaardigen boom.

Het was een djati, maar met een afwijken-den bladvorm. Ik weet niet, of er meer van dit soort zijn, maar naar het oordeel van de bewoners, was dit de eenige. Het blad is niet als van de gewone djati, rond, maar gevingerd. Zaden brengt deze boom niet voort. 't Volgende werd me verteld. Een der grooten van Wonosari had twee schoone rasés (civetkatten). Op een goeden dag waren ze verdwenen. Hij ging met zijn knechten op weg om ze te zoeken, en stak ergens zijn djatihouten stok in den grond, zeggende: Ik ga rechts, ga gij links, vinden we ze, dan komen we hier terug. Toen gingen ze op weg en vonden de civetkatten. Bij terugkeer was de stok gaan groeien, en droeg bladeren van dezen bijzonderen vorm. Daarnaar heet de plaats Selang, (ra)se (i)lang, de zoekgeraakte civetkatten. De boom wordt als heilig vereerd, was met groote stukken katoen bekleed, en aan alle kanten beofferd. Heiligheden van dergelijken aard vindt ge in elke desa. Zoo wordt ook de banteng vereerd. Na de beëindiging van den rijstooft trekt de heele bevolking van de desa Wladeg met velen uit den omtrek in 'optocht naar het beeld. Tenten worden er opgeslagen, slametans gevierd, ruimschoots geofferd, en zoo verzekert men zich de gunst van den gevreesden geest.

Het hoofd van de desa en Mangoeng Pawira heetten afstammelingen van Kertobongso, en waren de mannen die leiding gaven aan dezen eeredienst. Het „vak" van Mangoen Pawira scheen aan zijn leiderschap niet te hinderen, misschien het zelfs te bevorderen. De gevaarlijkste worden immers het meest vereerd. Mangoen Pawira was ketjoe, en bepaaldelijk hoofd van zulk een ketjoe- of dievenbende. Hij was een gevreesd man. De politie kende hier ook den regel: dieven moet men met dieven vangen, en maakte ijverig gebruik van zijn hulp, waarvoor hij van de politie den naam kreeg: Mangoen Pawira, de held.

Mangoen had ook zijn yrome oogenblikken. Van tijd tot tijd deed hij ook aan „retraite". Dan vertoefde hij enkele dagen in eenzaamheid op een kerkhof. Dat gebeurde ook in 1919. Nadat hij een aantal dagen en nachten op een kerkhof vertoefde had, kroop op een nacht een slang over hem heen. Den volgenden dag was hij blind.

Enkele van zijn vrienden werden te hulp geroepen om hem naar Wonosari, naar het hulphospitaal van de zending te brengen. Hij was een lastig patiënt. Niet alleen dat zijn blindheid hem zeer hinderlijk was, maar hij kon ook geen opium meer schuiven. Elken morgen en elken avond hoorde hij hier het Evangelie. Vaak sprak de verpleger,

Minta Wilasa, met hem. Op een morgen werd de geschiedenis van Jakob in Bethel gelezen. Onder het lezen zat Mangoen maar steeds te lachen. Aan het einde werd hem gevraagd waarom hij toch zoo oneerbiedig had zitten lachen. En nu vertelde hij, dat hij kort voordat hij in het hospitaal kwam, een droom had gehad, waarin hij een lader van de aarde naar den hemel zag. En dit vond hij nu de bevestiging van zijn droom. Nu begreep hij, dat hij hier terecht was. Langzaam aan daagde het licht in zijn ziel. Voor de behandeling van zijn oogen kwam hij een tijdlang in het hospitaal te Djokja. Hij leerde daar het onderling leven der Christenen kennen, bezocht daar voortdurend de samenkomsten der Christenen. Zoo begon hij zich thuis te voelen in Christelijk milieu, waarvan hij in Wonosari zich maar geen rechte voorstelling had kunnen vormen. Toen hij genezen naar Wladeg terugkeerde, waren ook de oogen van zijn ziel opengegaan voor het heil in Christus.

Een andere Mangoen Pawira kwam in Wladeg terug. Zijn eerste werk was de volgende verklaring te schrijven: „Aan al mijn broeders in Wladeg. Tevoren heb ik als gij het beeld van de banteng gediend. Nu heb ik echter het Evangelie van Jezus Christus leeren kennen, en weet dat het beeld niets is dan een afgod. Wij moeten allen den levenden God dienen, die ons alleen helpen kan. Ieder die meer licht hierover wensch kan bij mij komen. Mangoen Pawira." Deze kennisgeving plakte hij in den nacht op het beeld van den banteng. Den volgenden dag stak een storm van verontwaardiging tegen Mangoen op. Deze schanddaad was het onderwerp van alle gesprekken. De bevolking liep er voor te hoop naar het huis van Mangoen. Onder leiding van den loerah, over wiens afkeerige houding tegenover de zending ik reeds eens geschreven heb, werd in de desa een geroep aangeheven, gelijk welker in Ephese: Groot is de banteng van Wladeg!

Toch waren er ook velen, die met belangstelling dit nieuws hadden gelezen. Omstreeks veertig menschen kwamen bij Mangoen Pawira bijeen om onderwezen te worden. Helaas zijn slechts weinigen daarvan blijven volharden. Een tiental daarvan zijn gedoopt, de anderen zijn teruggeweken. In de maand die ik in Wonosari doorbracht, heb ik getracht deze menschen weer bij elkaar te brengen. Het gelukte een ander tiental weer op de catechisatie te krijgen. Er komt weer leven. Het toen gestrooide zaad zal onder Gods zegen ook verder nog vruchten dragen.

Djocja, Mei '23.

A. POS.

De Medische Dienst te Poerbolingo.

Aan het verslag van de deputaten voor de Zending van de Kerken van Zuid-Holland (Zuid) is het volgende ontleend:

Kort na de vorige Particuliere Synode bereikte ons de blijde tijd, dat Dr. Vogelensang, die eerst eenigen tijd voorloopig aan ons Zendings-Ziekenhuis als Geneesheer-Directeur verbonden was, voor goed in

De Zendingskalender voor 1924.

Aan onze Vrienden!

Onder vriendelijke dankbetuiging voor de hulp, het vorige jaar in ruime mate bewezen, komt de ondergeteekende thans weer voor de verspreiding van den Zendingskalender Uw steun vragen.

De uitgifte zal op dezelfde manier als voorheen geschieden.

De prijs blijft dezelfde als bij de vorige

Deze foto is genomen bij de overdracht van het grafteeken van wijlen Ds. H. Dijkstra, waarvan het vorige No. reeds een kort verslag gaf.
Er waren omstreeks 100 mensen tegenwoordig.

onzen dienst overging. Het stemde ons tot dank aan den Heere, die ons hielp in nood en ons, na zoovele moeilijkheden en teleurstellingen weer een vasten arts beschikte, daarbij mogen we ook met blijdschap constateeren, dat, dank zij mede de toewijding van onzen nieuwen Geneesheer-Directeur ons ziekenhuis zich langzaam weer herstelde van de slagen, die het getroffen hebben.

Tot bewijs, dat Dr. Vogelensang zijn werk flink aanpakt, diene, dat hij het plan voorlegt om op verschillende posten in de residentie Banjoemas, ook ter bevordering van den Zendingsarbeid, poliklinieken te openen.

uitgave: elf gulden per 100 exemplaren, maar bij bestelling na 1 November f12.

Deze prijs geldt voor alle getallen. Alleen wie 1 ex. wenscht betaalt f0.20.

Van de belangrijke bate voor de Zending over het afgelopen jaar maakte het Zendingsblad reeds melding.

Voorts sta, ook in deze zorgzame tijden, onze hope op 's Heeren zegen en op Uw aller medewerking!

Gaarne Uw vriend en mede-arbeider in den dienst der Zending,

Rijsoord, Juni '23. Ds. D. POL.

Aanbeveling is overbodig. De Zendingskalender is er in. En hij is het waard.
W. B.

Korte berichten.

Een opwekking te Tempel.

Op het Zeeuwsche terrein is er iets van een geestelijke opwekking in Tempel. Daar is iemand tot de gemeente toegetreden, die voorzitter was van een Mohammedaansch godsdienstige vereeniging, en die nu met lust en ijver zich geeft voor het werk des Heeren. Kennelijk ontwaakt in die plaats ook de vijandschap tegen de gemeente des Heeren, maar de Christenen dragen dat met blijdschap.

Een dokter gezocht voor Keboemen.

Ds. van Dijk schrijft:

Wij zien hier uit naar een nieuwen dokter. Want met dokter Feher zal het toch wel niet gaan op den duur. Hijzelf gevoelt ook wel, dat hij niet past in het kader van een zendingshospitaal. Het spijt ons, dat het zoo is. Maar wij mogen toch ook niet uit het oog verliezen, dat het voornaamste doel van ons medisch werk is, de kennis te verbreiden van den Naam des Heeren, door Zijne barmhartigheid te bewijzen en Hem te dienen en te eeren in het midden van de volkeren. En dat doel bevorderen wij niet als wij in dienst der Zending menschen laten arbeiden, die zelf anders wandelen. Laten toch menschen, die den Heere van harte vreezen, zich geven voor het werk der Zending. En niet alleen zendelingen, ook onderwijzers en dokters.

Een begin van Medische Zending.

In Parakan, op het Zeeuwsche terrein zal binnenkort een hulphospitaal geopend worden, het eerste begin van de medische zending daar.

Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

Van de Regeering is toestemming verkregen tot de vorming van een extra klasse en toezegging van subsidieering van eene leerkracht boven de formatie gedurende vier jaren. Voorloopig blijft het dus een vijfklassige school met vijf Europeesche leerkrachten. De nieuwe klas van 24 leerlingen is reeds aangenomen. Den 1e Juli telde deze kweekschool nu ongeveer 99 leerlingen.

Zelfstandige Zendingsgemeente.

De Zendingsgemeente te Modjowarno (Oost-Java) is zelfstandig verklaard; een gebeurtenis van historische beteekenis, daar deze gemeente de eerste is op Oost-Java, die tot zelfstandigheid is gekomen en aan welker voorganger Drya de volledige bevoegd-

heid is verleend tot het bedienen van de sacramenten.

Adressen.

Het adres van de Algemeene Vergadering van de Zendingsarbeiders is J. A. Wiggers te Djokjakarta, die voor dit jaar tot scriba is benoemd. Scriba van den „Raad van Toezicht" is Ds. Merkelijn te Magelang.

Terugkeer naar Indië.

Dr. J. B. Esser zal D.V. in November terugkeeren naar zijn arbeidsveld.

Br. J. Zuidema hoopt in October weer naar Indië te gaan.

Br. D. Koelewijn is voornemens eveneens in October weer naar Djokjakarta te vertrekken.

Gevolgen der bezuiniging.

In het orgaan van de Salatiga-Zending lezen we:

Als gevolg van de bezuiniging der Regeering zullen een aantal hulpziekenhuizen geen Rijks-subsidie meer ontvangen. Door dezen maatregel worden ook enkele van onze hulpziekenhuizen getroffen. Wij zijn daar echter in 't geheel niet rouwig om, want de Heer is machtig om ons ook op andere wijze in staat te stellen dezen arbeid, al is het dan op bescheiden voet, voort te zetten. De subsidies zijn voor het geloofsleven der Besturen en der Zendelingen niet van gunstigen invloed geweest.

Mandor Balok. †

Den 18den December stierf Mandor Balok. Dat was een zware slag voor het kringetje van Christenen te Kampong-Sawah op West-Java.

In volle verzekertheid des geloofs is de oude strijder heengegaan. Hij verlangde naar „Huis". Medicijnen wilde hij in het laatst niet meer innemen. „Waarom wilt ge me toch verhinderen om naar Huis te gaan?" De dood had voor hem geen verschrikking meer. Kalm sprak hij over het a.s. sterven. Tot zijn kinderen zei hij: „maakt vast alles gereed, timmert vast een kist, want anders zullen jullie het straks zoo druk hebben." Op den 18den December liet hij alle menschen uit zijn dorp bij zich komen, nam van ieder persoonlijk afscheid en wees hem nog voor 't laatst op Christus. Toen zei hij tot zijn kinderen: „ik ga nu even slapen, wek mij precies om 10 uur." Toen ze aan zijn verzoek voldaan hadden, zei hij „nu moet ik nog gewasschen worden, want als men naar Huis gaat, moet men schoon zijn." Daarna trok hij schoone klee-

deren aan, strekte zijn beenen uit en God had hem inderdaad „Thuis” gehaald.

Ja, het Evangelie wordt, Gode zij dank, niet tevergeefs gepredikt op West-Java.

Uit „t Orgaan.”

D.V. zal Ds. C. Zwaan, emeritus missionair dienaar des Woords van de Kerk te Amsterdam den 21 Augustus a.s. zijn vijftien-twintig jarig ambtsjubileum vieren. Van 1900 tot 1920 is hij te Djokjakarta met rijken zegen in den dienst der zending werkzaam geweest.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel ad. f 6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f 0.23, per 5 stuks f 1.00 en per 10 stuks f 1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f 1.40 en de teksten f 0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Beginnelen der Psychologie, door Dr. H. Bavinck. Tweede herziene vermeerderde druk, verzorgd door Dr. V. Hepp. Uitgave van J. H. Kok, Kampen.

Nog op zijn ziekbed heeft Prof. Bavinck zijn wensch te kennen gegeven, dat dit reeds lang uitverkochte werkje zou worden herdrukt. Het spreekt vanzelf dat dit boek geen aanbeveling behoeft. 't Is superieur werk. Breed en diep gedacht en grondlijnen trekkend. Stellig zal deze herdruk met dank worden ontvangen.

Zilver op Oranje. Gedenkboekje bij het zilveren Regeeringsfeest van H. M. de Koningin, door G. G. van As, met een woord vooraf van zijn Excellentie Minister Dr. J. Th. de Visser. Uitgave D. A. Daamen, 's Gravenhage 1923. Prijs f 0.90.

Een mooi boekje; pakkend geschreven;

in tien hoofdstukken den regeeringstijd onzer Koningin tekenend. Tal van foto's siëren dit werkje. Voor het doel zeer geschikt. En niet zonder blijvende waarde.

Bij u schuil ik. Het gebed eens bedruken. Twaalf meditaties over de 12 beden van den 143 Psalm voor lijdenden door Dr. C. N. Impeta. Uitgave van J. H. Kok te Kampen. Prijs f 1.25, geb. f 2.

Degelijke, eenvoudige, schriftuurlijke overdenkingen. Voor lijdenden goede lectuur. Ook de uitgave is voor dat doel zeer geschikt; stevig papier en heldere druk. En de meditatie niet te lang.

De klokken luiden, door J. C. de Koning, tekeningen van Isings. Uitgegeven door H. J. Spruyt te Rijswijk. Prijs f 0.90. Weelde uitgaaf f 1.90.

Dit boekje dient „ter herdenking van de 25-jarige gelukkige regeering van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina.”

Het proefblad maakt een goeden indruk; de uitgave is artistiek; de tekeningen zijn niet zeer duidelijk.

Maranatha. Christelijke Scheurkalender voor het jaar 1924, bewerkt door Ds. J. J. Knap en Ds. J. C. de Moor. Kampen J. H. Kok. f 0.90.

Alleen nog slechts het schild is gereed. Prachtig in voorstelling en uitvoering. Het schild voor dezen kalender voor 1923 stelt voor het nachtelijk feestmaal van Belsasar. Voor 1924 brengt het schild in beeld de overrompeling van Babel. Niet minder geslaagd. En natuurlijk bieden de namen der bewerkers waarborg, dat de inhoud goed wezen zal.

Giftten voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door L. van Loon te Aarlanderveen 10 % der ontvangsten classe Woerden f 381. Door A. de Haan Wzn., Alblasdamm, van N. N. te A. 582 h. c. is f 2.91. Door M. Halie, Vlaardingen, opbrengst Pinkstercoll. Zondagschool f 12.16½. Door Joha. Hilhorst, Geesteren (Gld.) van de Geref. Jonged. Vereen. te G. f 6. Door A. Kingma-Sondel van Cornelis Stegenga 110 h. c. f 0.55. Gift van H. M. te E. f 5. Gift van N. N. te L. f 75. Door H. Dammers, Nieuw-Vennep uit het knikkertje Zondagsch. Burgerveen f 23.55. Door Jonkvrouwe C. C. v. d. Poll, Zeist, v. d. Zendingskring „Kersbergen” te Z. f 25. Door P. Belgraver te Beilen uit het

zendingsbusje der klasse f3.60. Door Ds. J. Hania, Geldermalsen, van N. N. f2.50. Door P. J. Schreuder, Rotterdam, van Mej. G. Bouma te Suawoude f1.36. Uit 't busje van Mej. Gruntauer te R'dam f9.25. Verkocht zilverp. en theelood f6.82. Tezamen f17.43. Door H. L. v. d. Schuur, Hillegom, een deel der coll. onder H. en vrienden der C. B. S. te Hillegom f20. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Dordrecht f163.50, Kooten f13.95, Gasselter-Nijveen f26.02½, Eernewoude f5, Beverwijk f53. Kampen f169.92½, Zalk 27. Waarder f50.40. Staphorst f14. Paesens f35.34. Midwolda f31.73. Wijhe f12.83½, 2e Exloërmond 2e storting f25. Warffum f74.76. Rhooen 2e storting f19.48, Vijfhuizen f46.75.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Juli 1923.

Mijn giro No. is 32806.

Rectificatie. Vorig No. stond: Door J. F. ter Horst, Utrecht 10 % der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. Geref. Kerk Utrecht f392.20, moet zijn: Door J. F. ter Hart enz.; Kleij f100 moet zijn Heeg f100.

Ontvangen voor Djocja.

Van de Geref. Kerk te Sloterweg f127.29. Vijfhuizen f294.

W. BREUKELAAR.

Met vriendelijken dank ontvangen uit de busjes van Gerrit Klaver f3.37½, Annie Funcke f2.24, Marietje van Westering f1.46, Gerrit Hoiting f9.54½, Dina Scheepmaker f2.17, Jan en Henk Nooij f5.63, Jeanne Rebel f1.42, Rika v. d. Laan f1.23½, Jillus Collet f5.93½, Marietje de Jager f2.86½, Sophie Bolthof f2.39½, Femma Korfmaker f1.09½, Minke van Norren f1.68½, Alie van Norren f1.04, Janna van Dijk f0.91½, Mientje Hoekstra f3.18, Jansje Renes f1.66½, Ina Mulder f0.36, Hennie Bronder f4.63, Ida Knevel f0.59, Jo Oskamp f3.25½, Mientje Bree f4.76, Gerrit Mulder f0.37, Margje en Bonnie uit Donkerbroek f3.50 aan opgespaarde halve stuivers en halve centen totaal f65.27.

Mej. M. VAN NORREN.

Iepenlaan 19, Hilversum.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

P. Beukema te Leens v. d. Zend.v. f100. Ds. Bakker te Lutton, busjes Mei f16.50. Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll. f2.50. Mej. A. C. H. Goeree te Delfzijl, v. d. Jonged.v. f10. Ds. v. d. Munnik uit Winsum-Obergum, v. d. Zend.v. f30. K. Gaal te Steenwijk, v. d. Jonged.v. f11.69. Ds. Schoemakers door K. v. Dieren te Wilsum v. d. Zend.v. f35. J. Olthoff te Heemse door Ds. Kalter, Pinkstercoll. te Emblichheim f16.70. Idem Pinkstercoll. te Veldhausen f11.75. G. Sloots te Kampen, saldo 1922 Zendingskring f1255.55½. Idem voor Kerkbouw Waingapoe f4.50. P. Koster te Valthermond v. H. de Hoop 77 h.c. is 38½ ct., H. Hoekstra h.c. en h.st. f2, Jongel.v. f13.50,

Jonged.v. f7.45, Kl. Meisjesv. f6, Kanp.v. f5 is f34.33½. J. Ploegman te Daarlarveen (Vroomshoop) v. d. Jongel.v. f15. Mej. M. Boersma te Warfum v. d. Zend.v. f25. Ds. de Boer te Garrelsweer, 2 m.d.l. bijdrage f40. R. Kassies te N. Amsterdam, Schoolk. te Erica f3.50. Ds. Visser te Oldemarkt, busje v. W. Mintjes te Paasloo f8.15. Notaris Hartering te Augustinusga, legaat van wijlen Mej. de Wedw. J. F. Fokkinga geb. Hemkes f240.50. Dr. Dwarshuis uit Dedemsvaart v. d. Zendv. f250. Dr. Dwarshuis uit de Ham, gev. in de coll. f15 en f2.50 is f17.50. H. A. Hulsebos te N. Pekela, busjes f100. Ds. Binnema te Kielwinde- weer, busjes in de Kerk f10. Ds. Binnema een deel coll. Slochter Zendingsf. f25. J. Jongman te Vollenhove f7.50. Mej. W. Bruin te Baflo, busjes in de kerk f30.25. M. Feiken te Roden, van N. N. f5. M. Bakker te 's Harenbroek v. d. Prinses Juliana Sch. f3.80. Ds. Postema te Veendam, saldo Zend.bl. f170.61, saldo Kal. f50.20, v. e. zuster der Gem. f10, gev. in de brievenbus der Pastorie f1.25 is f232.06. Ds. Stadig te Ezinge, busjes f45. Ds. Wiersma te Musselkanaal, begrafeniscoll. f4.50 en f3.85 is f8.35. H. Heys te 2de Exloërmond, verzam. door de kleine Gerrit f3. Ds. v. Dijken te Zweeloo, gev. in de coll. f5. Ds. v. Dijken te Zweeloo, coll. Klassik. Zendingsdag op de Kleneke f102.75. K. Kleveringa te Siddeburen, gev. in de coll. f10 en f30 is f40. J. Wildvank te Delfzijl, busjes f8.50. Ds. Uytenhoudt te Coevorden, bijdrage f51.25, Paul Krüger School f0.75, gev. in de coll. f3 is f55. J. Sloofs Hz. te Smilde, v. d. Jongel.v. f12.54. Ds. Scholten te Zuidhorn, M. Bakker, h.c. en h. st. f166½, W. en A. v. d. Veen h.c. f1.45, 5de en 6de klas des School f5.30½ is f8.42. P. Wamelink te Hardenberg door Ds. Kalter, Pinkstercoll. te Bentheim f7, te Brandlicht f350 is f10.50. W. Zwartsenberg te Wetsinge-Sauwerd busjes in de Kerk f33.77½, gev. in de coll. f5 is f38.77½. Youkje Pieksma te Wommels theel. en zilverp. f0.25. Mej. Bolt te Hoogkerk een partij theel. en zilverp. J. A. Delhaas te Groningen, School Leliestr. theel. enz. f30. W. Renkema te Enumatil, Zend. Comm. f211.57½, Knapenv. f14.22½, Zangv. f20.50, saldo Kal. f53.40 is f299.70. P. Pilon Pz. te Stedum, Zend.v. f60, Jongel.v. f16.68, Schoolk. f18 is f94.68. Ds. v. Halsema te Nijeveen v. d. Jongel.v. f8. L. v. Dijken te Stadskanaal gev. in de coll. f2.50 en f15 en f25 en f10 en f60, Zend. Comm. f111.56, Knap.v. Josia f6.74 is f230.80. P. T. te B. f40. Z. J. Koning te Oostwolde (Old.) gev. in de coll. f10. Ds. Bakker te Lutton, busjes Juni f14, gev. in de coll. f5 en f5 is f24. Ds. Broekhuizen te Audard, gev. in de coll. f10. Ds. Lammertsma te Appingedam, gev. in de coll. f1. Mej. G. Haan te Groningen 2 m.d.l. stort. Kinderzendy. f180. Ds. Dijkstra te Bergentheim, busjes f181.54, saldo Kal. Jonged.v. f15 is f196.54. Mej. J. C. Wiersema te Be-

lum, 1e en 2de klas der School f4.01. E. van Dijken te Groningen, gev. in de coll. f2.50, van een Deenschen schipper f14.40 is f16.90. Ds. Elzinga te Grootegast, gev. in de coll. f1 en f10 is f11. H. v. Munneke te Ommen, busje f30. A. Boot te Groningen, theel. en zilverp. f4.60. J. Timmer te Tenpost, verz. floor D. Bouwman, Tj. Bolhuis, A. Doff, A. Koch, J. v. Nieyenhuis, Gre. Schoonhoven f40. W. G. Aldershoff Jr. te Winschoten v. d. M.U.L.O. Sch. f5. K. v. d. Spoel te Gees van N. N. f1. J. v. Dalen te Ambt Vollenhove B. v. d. Kinderen v. d. Meij f2.

Soembaweekcollecte.

Vriezenveen f15. Vroomshoop f132.12½. Pieterburen f30.80. Holten f150. Warfum f224.55. Leens f224.25. Uithuizermeeden f374.

Pinkstercollecte.

Leens f190.50. Lutten f94.92½. Beilen f93.15. Westerbork f50. Diever f294.55. Vledder f14.27. Hijken f20.12½. Dwingeloo en nag. f105.85. Winsum-Obergum f153.99. Pieterburen f63.34. Uithuizermeeden f349.35. Houwerzijl f117.45. Warfum f80.16. Nieuweroord f38.72. Smilde f140.56. Onderdendam en nag. f61.42. Niezijl f70.55½. Valthermond f50. Zwartemeer f35.90. Tenpost f115.62½. 2de Exloërmond f82.51. Kampen f593.54. Staphorst f31. Munneke-zijl f135.56. Groningen B f489.19. Hoogeveen f301.86. Kommerzijl f93.32. Nieuwolda f43.90. De Wilp f20.60. Grootegast nag. f5. N. Pekela f83.31. Kielwindeweer f79.23. De Krim f82.29. N. Dordrecht f55.09. Ezinge nag. f10. Delden f35.05. Ruinerwold-Kockange f138.67. Zuidhorn f174.65. Den Ham f192. Sellingeren f35. Boerakker f19. Enumatil f200.30. Schouwerzijl f120.49½.

Midwolda nag. f5. Stadskanaal f391.47. Almelo f494.11. Deventer A f131.47. Enschede f304.34. Enter f53.17. Glanerburg f22.70. Haaksbergen f36.37. Olst f31.75. Rijssen f25.47. Vriezenveen f9.44. Wierden f58.49½. Wijhe f29.41½. Vollenhove f44.46. Zoutkamp f48.13.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 19 Juli '23.
Heeresingel 34. Giro 51619.

Zending Ned.-Indië.

Voor Boekhouding, Correspondentie en andere werkzaamheden op twee Zendingsposten der Gereformeerde Kerken op Java worden **gezocht TWEE PERSONEN, liefst Jonge Dames.**

Vereischen: lid eener Gereformeerde Kerk, eenige jaren kantoorpraktijk en voldoende bewijzen van accurate en bekwaamheid.

Br. met uitvoerige inlichtingen omtrent leeftijd, opleiding, tegenwoordigen werkkring enz., onder letter K aan de Uitgevers van het Zendingsblad

**GEBR. ZOMER & KEUNING
WAGENINGEN.**

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland.
Adres: Heemstede.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Ds. H. A. Vonk te Keboemen.
Dr. K. Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres Amersfoort.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof

in Nederland, adres Bennekom.
Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. In 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruijn te Kambanirroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

KERKCALENDER 1924

onder redactie van Prof. Dr. T. HOEKSTRA, Ds. R. E. VAN ARKEL en Dr. J. WATERINK. Deze prachtige kunstkalender geeft elke week een mooie plaat met aan de achterzijde een pittig bijchrift. Hij hoort thuis in ieder gereformeerd gezin. De prijs bedraagt f 1.95. Dit is voor zulk een kalender goedkoop.

Uitgeversmaatschappij GEBR. ZOMER & KEUNING - WAGENINGEN.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen deel I van den Tweeden Druk van de uiterst practische uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van JACOB en PIETER KEUR

Met een inleidend woord van PROF. L. LINDEBOOM

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige octavo-formaat. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze onmiddellijk gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en dringend aanbevolen. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke afbetalingsvoorwaarden zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. G. KRUISWIJK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de

Uitgevers: GEBR. v. NOORTWIJK, SCHIEDAM

AMSTERDAMSCH

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZEKERING

COMMISSARISSEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.

Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAI

GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLL

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

INHOUD: De Heidenen uitgenoodigd tot het loven van den Heer. — Van Zendingaangelegenheden. — De benoeming van Dr. F. L. Bakker. — De Zendingconferentie te Lunteren. — Poerbolinggo. — De Zendingactie in Zuid-Holland Zuid. — De Med. Zending op Soemba. — Bij de foto: de Opleidingsschool. — Twee nieuwe geschiedenissen uit Wonosari. — De thetische of polemische methode. — Offeren voor de Zending. — Uit het religieuze leven der Hindoes. — Christus in Indië. — Van het Friesche Zendingsterrein. — Getuigenis van een Mohammedaan en een Hindoe omtrent het succes der Christ. Zending. — Het gaan naar Indië. — Ingezonden. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Advertentiën.

De Heidenen uitgenoodigd tot het loven van den Heere.

Looft den Heere, alle Heidenen! prijst Hem, alle natiën! Want Zijne goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des Heeren is in der eeuwigheid! Hallelujah!

Ps. 117.

We doen toch zeker allen aan de Zending?

Er *zijn* er in onze kringen, die er zeer veel aan doen; die zich *geven* voor het edele Zendingswerk, met ijver en warmte. Voor velen van ons, om er jaloersch op te worden! Ach, dat wij allen samen van ijver brandden!

't Is toch zulk verheven werk. Voor Christenen; voor Gereformeerde Christenen niet het minst.

Op zich zelf werk der gehoorzaamheid aan 't Zendingsbevel. Ook een werk der hoogste liefde en der teederste barmhartigheid. Waarin immers Gods volk meegaat met zijn God, Die *zó liefgehad* heeft de *wereld*, dat Hij Zijnen eeniggeborenen Zoon gegeven heeft, opdat de wereld door Hem zou behouden worden. (Zie Joh. 3 : 16, 17).

Hoe ellendig zijn de Heidenen, die den Zoon, de behoudenis door Hem, niet kennen. Gods *barmhartigheid* is er op uit, ook hen te zegenen.

't Hoogste is intusschen altijd weer de eere Gods, Zijn lof en prijs en dienst.

Welnu, in Psalm 117, den allerkortsten Psalm, worden alle Heidenen opgeroepen den Heere te *loven*, alle natiën, Hem te *prijzen*.

Merkwaardig, dat deze Psalm hiertoe reeds oproept; in de dagen der *oude* bedeeing, waarin de middelmuur des afscheidsels nog terdege stond; waarin Israël nog ten zeerste van de Heidenen was afgescheiden! Hoewel de Geest der profetie waarlijk niet sluimerde. Zoo is het te verstaan, dat reeds in die dagen *die* uitnoodiging uitging tot de Heidenen; waar immers Gods bedoeling was, de Heidenen te doen deelen in Zijn genade in Christus.

De Heidenen opgeroepen, den *Heere*, Israëls God, toch ook den eenigen God, te loven; de natiën uitgenoodigd, Hem te prijzen!

Is de *Heere* alleen als God te loven en te prijzen, dat dan ook *alle* Heidenen en *alle* natiën het doen! Neen, eert en huldigt *niet uwe* goden, die *geen* goden zijn! Prijst den *Heere*, *onzen* God!

Maar, hoe zullen *die* dat nu doen? Zij *kennen* Hem niet. Hoe zullen *die* Hem dan hulde bewijzen?

Wèl, maak gij, Gods volk, dat Hem wèl kent, dan Zijn Naam bekend aan die volken, die het voorrecht missen, Hem te kennen!

In den Psalm jubelt het volk des Heeren dan ook den Heidenen toe: Looft den Heere, alle Heidenen! prijst Hem, alle natiën! Want (Gods volk heeft dus een deugdelijke reden aan te geven) Zijne goedertierenheid is *geweldig* over ons, en de waarheid des Heeren is in der eeuwigheid! Hallelujah!

Gods volk heeft dus veel *goeds* en *liefelijks* van zijn God tot de Heidenen te zeggen. Niet alleen in voorwerpelijken, maar ook in onderwerpelijken zin. (Let toch op dat „ons” in vs. 2!)

Heidenen, hebben *die* van hun „goden” wat goeds te zeggen? Zijn ze in hen verblijd? Brengen die hun „zaligheid”?

Wij, het volk van Jehovah, roemen in onzen God. Hij is goed; Zijne goedertierenheid (een zeer liefelijke eigenschap; die ons koestert) is *geweldig* over ons; wij hebben er zelfs bevinding van; en Zijne waarheid, die zoo glansrijk blijkt, ook in de vervulling van Zijn beloften, in de bewaring van Zijn verbond, is in der eeuwigheid! Daarom erkent den *Heere*, gelooft in *Hem*, valt Zijnen Christus te voet. Leert kennen en ervaren Zijne goedertierenheid over Zijn volk, Zijne waarheid in zaligen zin, en maakt Hem dan met ons groot!

Rijk zal het zijn, als *wij*, Nieuw-testamentische Gemeente, geloovig, niet maar aan Zending doen omdat het moet, doch onderwerpelijk door-drongen van de goedertierenheid Gods over ons in Christus Jezus, den Heidenen het Evangelie brengen! En niet het minst hen — in heilige liefde tot God —oproepen, den *Heere* te loven.

S.

P. v. A.

Van Zendingsaangelegenheden.

De benoeming van Dr. F. L. Bakker.

De deputaten van de Zending kunnen er niet over klagen, dat de Generale Synode onwelwillend was tegenover de voorstellen, die door hen op de synodale tafel zijn

gelegd. De behandeling der kerkelijke aangelegenheden hier te lande jaagt veelal vrij wat stof op. Dat is ook thans wel weer gebleken. Maar zoodra de zaken der zending aan de orde komen, heerscht er in de Synode meestal de grootste eenstemmigheid.

Ook ditmaal heeft de Generale Synode met eenparigheid zeer gewichtige besluiten genomen. Eén der eerste besluiten betrof de benoeming van een tweeden docent voor de opleidingsschool te Djoejakarta. Reeds was Dr. F. L. Bakker, gelijk vroeger al medegedeeld werd, door de deputaten voorloopig benoemd tot „Zendingsadviseur”, met de bedoeling, dat hij als docent aan de opleidingsschool een vaste positie zou verkrijgen in den Zendingsarbeid onzer Kerken. In overeenstemming met het voorstel der deputaten heeft de Synode nu Dr. F. L. Bakker definitief benoemd tot docent aan de opleidingsschool. Zoo de Heere wil, zal nu Dr. F. L. Bakker te gelegener tijd met zijn vader, de bekende Ds. D. Bakker, arbeiden in het werk der opleiding van Inlandsche predikers. Nadat Dr. Bakker door de Synode definitief was benoemd, heeft de Raad der Geref. Kerk te Amsterdam hem beroepen tot Missionair dienaar des Woords te Djoejakarta. Zoowel de benoeming tot docent als de beroeping tot Missionair predikant is door Dr. Bakker aangenomen. Het spreekt van zelf, dat zijn hoofdarbeid zal zijn in de school, en op zijne studeerkamer, maar wel ter dege zal hij ook Woord en Sacrament bedienen. Hij zou trouwens zeer bezwaarlijk docent aan de Opleidingsschool kunnen zijn, indien hij ook niet gerechtigd was tot den dienst des Woords.

Het is de bedoeling, dat Dr. Bakker nog in dit najaar naar Indië vertrekt. Toch zal hij nog niet dadelijk in functie treden. Eerst in 1925 zal hij, naar het voornemen is, zijn practischen arbeid in de school beginnen.

Tot zoolang zal Dr. Bakker zich nog voorbereiden voor den gewichtvollen arbeid die hem wacht. Reeds heeft hij na zijn voorloopige benoeming meer dan een jaar lang te Leiden gestudeerd ter vermeerdering van zijn kennis van het Javaansch, Maleisch en Arabisch en van den Islam. Zijn studie in Nederland is nu voltooid. Hij zal zich thans op het zendingsveld zelf nog verder moeten bekwamen. Het spreekt van zelf, dat hij op Java zelf de Javaansche taal en het Javaansche volksleven het beste kan leeren kennen en inleven kan in het Zendingswerk. De tijd die hem nog rest, eer hij in functie treedt, zal hij dan voornamelijk op Java doorbrengen.

De Synode heeft echter goedgevonden, dat hij eerst nog enkele maanden naar Cairo gaat studeeren. Vooral Dr. Zwemer heeft er de aandacht op gevestigd, dat dit wel zeer gewenscht wezen zou. Ook de vergadering van de Missionaire predikanten op Midden-Java heeft hiertoe geadviseerd.

Het is voor Dr. Bakker later schier noodzakelijk, dat hij gemakkelijk in het Arabisch kan spreken. De hadjis d. w. z. de menschen, die van Java een bedevaart naar Mekka hebben gedaan, en die op Java in hooge eere staan, bespreken de godsdienstige onderwerpen vaak in het Arabisch. Zal nu Dr. Bakker met deze invloedrijke mannen goed kunnen spreken, dan moet hij zelf in die taal zich ook gemakkelijk kunnen uitdrukken.

En dat is bijna niet te leeren of men moet eenigen tijd ergens vertoeven waar het volk Arabisch spreekt, gelijk dit te Cairo het geval is. Het is dus wel van belang, dat hij daar eenige maanden doorbrengt.

Bovendien is Cairo, de hoofdstad van Egypte, één der grootste centra van den Islam. Hier kan Dr. Bakker den Islam leeren kennen, niet slechts uit boeken, maar ook door eigen aanschouwing. En hoe meer hij den Islam kent, hoe beter hij geschikt is voor het werk dat hem wacht.

Voorts is er te Cairo een Amerikaansche Universiteit, waaraan is verbonden een opleidingsschool voor zendelingen onder de Mohammedanen. Aan die school is o.a. ook Dr. Zwemer werkzaam. Voor Dr. Bakker, die straks aan onze opleidingsschool, in een eveneens Mohammedaansch land moet werken, kan het zeer dienstig zijn, dat hij onder de leiding van Dr. Zwemer eerst een cursus volgt over den Islam.

Ook mag er in dit verband wel even op gewezen worden, dat de Amerikaansche Zending in Egypte een Gereformeerde Zending is evenals de onze, en ook evenals onze Zending op Java, onder Mohammedanen werkzaam is. Het kan dus voor onze Zending willicht goede vrucht afwerpen, als Dr. Bakker eens kennis maakt met de methode der Zending in Egypte, vooral hoe daar de opleiding der helpers is geregeld en hoe in de behoefte aan lectuur wordt voorzien.

En 't is ook wel gewenscht, dat er tusschen onze Zending en de Zending in Egypte wat meer contact komt, juist omdat beide een Gereformeerd karakter dragen, beide onder Mohammedanen arbeiden, en beide door de verhoogde activiteit van den Islam in toenemende mate met gelijksoortige moeilijkheden krijgen te worstelen. Ook om dit contact wat te sterken is het wel goed, dat Dr. Bakker eenigen tijd in Cairo doorbrengt.

Natuurlijk zal nu Dr. Bakker eer hij vertrekt nog peremptoir-examen moeten doen en in de kerk te Amsterdam moeten

worden bevestigd als Missionair predikant.

Zoodra dit echter is geschied is hij voornemens zoo spoedig mogelijk af te reizen, eerst naar Egypte, en eenige maanden later vandaar naar Java.

De Zendingsconferentie te Lunteren.

De Zendings-studie-Raad heeft ook dit jaar wéér een drietal Zendingsconferenties gehouden, die elk een week hebben geduurd. Deze conferentie's zijn ditmaal bijzonder goed geslaagd. Met zeldzaam veel genoegen hebben we de laatste conferentie bijgewoond.

In het stille schilderachtig gelegen conferentieoord met zijn mooie omgeving een weekje door te brengen, is op zichzelf reeds een genot. Maar vooral wat we daar gehoord hebben was buitengewoon belangwekkend.

Dr. H. Beets liet ons zien het werk onder de Indianen in Amerika, Mr. van Walsem gaf ons een blik op het Christelijk-sociale werk in Indië; Ds. Wesseldijk leidde ons rond door de Molukken; Fr. G. von Massenbach sprak ons van haar arbeid in Egypte. Zendeling J. Bijkerk teekende ons de Zending op Nieuw Guinea en H. Krayen van Aalst gaf een kijkje op het leven der Timoreezen, terwijl Dr. Slot ons het werk van de Rekkensche Inrichtingen uiteenzette. Maar vooral de cursussen van Dr. A. Kruyt, Ds. D. K. Wielenga en Prof. Dr. Julius Richter van Berlijn waren zeldzaam interessant. Wat we hoorden was meer dan genoeg, haast te veel. Onder het gehoor van Prof. Richter dacht ik: „wat een jammer, dat er maar een betrekkelijk zoo klein getal van dezen meesterlijken cursus kan genieten; al onze studenten moesten dit hooren.” Het was prachtwerk. Ik denk niet, dat er één conferentieganger is geweest, die er berouw van had, dat hij naar Lunteren was gegaan.

Het spreekt van zelf, dat niet alles even zeer in den smaak viel en dat er wel eens iets gezegd is, waar men een vraagteeken achter zette. Maar over het algemeen was de laatste conferentie bijzonder leerzaam en genotvol. En naar we hoorden, waren de eerste en de tweede niet minder belangrijk.

Als de Zendingsconferenties aldus worden gehouden, zijn zij een zeer goed middel tot versterking der Zendingskennis en der liefde voor de komst van het koninkrijk Gods.

Aug.

W. B.

Poerbolingo.

Dr. Esser schrijft in de Kerkbode van

Rotterdam:

„Uit Indië ontving ik verschillende berichten, die ook de gemeente in Holland zullen interesseeren.

In de eerste plaats: ons ziekenhuis.

Omdat onze dokter meer bekendheid en vertrouwen krijgt, is de polikliniek, die tot nu, zeker ook tengevolge van den afstand tot de eigenlijke stad, maar matig bezocht werd, zeer toegenomen in belangrijkheid. De dokter heeft dan ook vaak bijzonder drukke morgens.

Gelukkig dat de Heeré het zóó geleid heeft dat een Hongaarsche arts te hulp kon komen. Deze was eerst te Poerworedjo werkzaam. Maar na de terugkomst van Dr. Flach was hij dáár overbodig geworden. Hij wordt door ieder, die hem in zijn omgang met Hollanders en Inlanders en in zijn werk kent, bijzonder geroemd. Zou de Heere ons in hem den rechten man op de rechte plaats op den tijd, dat Hij zag dat 't noodig werd, toegevoerd hebben?

Met Mej. Netelenbos gaat het minder goed. Zij is lijdende aan malaria. Toen de brief werd afgezonden was ze tot herstel van gezondheid naar een bekend vacantiethotel op de helling van den Merbaboe gelogen.

Als ze dáár beterschap vindt, zou Ds. Merklijn haar zoo gaarne voor zijn pas geopend hulpziekenhuisje te Parakan gebruiken willen. Parakan ligt in de bergen, tusschen Mangelang en Wonosobo. Misschien zou zij dáár haar werk kunnen doen zonder door koorts steeds gedrukt te worden? Voor het werk te Poerbolingo en voor ons persoonlijk, als wij straks terugkeeren, zou 't wel een teleurstelling zijn Mej. Netelenbos, die als de gezondheid 't toelaat zoo flink de hand uit de mouw weet te steken, te moeten missen!

Van verschillende goeroe's ontving ik sympathieke brieven met verschillende mededeelingen.

Van Misael in Adiredjo (Adipala) ontving ik ook goede berichten. De hadji (bedevaartganger), die reeds eenigen tijd in dooponderricht was, is met zijn vrouw en enkele anderen gedoopt. Dat zijn vrouw toch ook mede den grooten stap gedaan heeft verblijdt mij zeer, want eerst was er vreeze, dat van dien kant tegenwerking zou komen. 't Is de eerste hadji in onzen kring, die Christen is geworden. Moge hij toonen een ijverig pelgrim te zijn naar de Heilige Stad in den Hemel en anderen met vrucht opwekken om die bedevaart mee te maken.”

De Zendingsactie in Zuid-Holland.

Het volgende is ontleend aan het rapport van de deputaten voor de Zending in Zuid-Holland ten Zuiden.

„Aan het verzoek het vorig jaar op de Particuliere Synode gedaan, de bijdragen voor de zending te verhoogen tot een minimum van 30 cent per hoofd naar het zielental gerekend, is in het algemeen gevolg gegeven. De kerken in de Classen Barendrecht, Dordrecht, Gorinchem en Schiedam, verhoogden zoodanig hun deel, dat over het geheele jaar dit bedrag bij den penningmeester inkwam. De Classe den Briel heeft het nog niet zoover gebracht (f0.16). Ook de Classe Rotterdam kwam nog niet tot dit bedrag (f0.22½). De stad Rotterdam wel.

Het jaar 1923 belooft boven het vorige een weinig vermeerdering, gerekend naar de eerste storting. Classe Barendrecht, Dordrecht, Gorinchem, Schiedam f0.30 berekend naar het zielental. De kerk van Rotterdam f0.35. De kerken in de Classe Rotterdam kwamen saam tot f0.23½. Als alle kerken het minimum vaste bijdrage op 30 cent brengen geeft dit een inkomen van f26197.

Een overzicht van de uitgaven over 1922 leert ons, dat voor den hoofddienst, dat is de prediking, noodig is f25.000.

Aan den medischen dienst hebben we tot nu toe geen groote sommen ten koste gelegd dank zij ook het damescomité, dat met loffelijken ijver voor een deel zorgt. Onze ijverige geneesheer verlangt zeer, wat meer te kunnen doen. Voor de gewone exploitatie hebben we f3000 noodig om het ontbrekende aan te vullen.

Een bedrag van f28000 is dus zeer noodig om den arbeid voort te zetten. Men bedenke dat van onze inkomsten 10 pCt. moet opgezonden worden voor de algemeene kas. Er blijft dus f25200 over.

We zijn dankbaar voor den vriendelijken ijver der kerken waardoor het bedrag zoo bijna algemeen tot 30 cent per ziel geklommen is. Maar we doen in 's Heeren naam opnieuw een beroep op ons volk om nu het minimum op 32 cent te brengen dat is f27867.

Het jaar 1922 was voor de reservekassen een zeer ongunstig jaar. Het bezit is met f15000 nominaal verminderd en niet meer toereikend voor een eventuele beduidende uitgave. Uit deze reserve moet betaald worden kosten van uitzending en wederkeer en buitengewone uitgaven van bijzonderen aard.

We stellen de kerken voor een extra col-

lecte voor deze reserve te houden. Als het niet de zaak des Heeren was zouden we de vrijmoedigheid missen dat alles te vragen. Maar we mogen nu zeggen: „De Heere heeft het van noode.” De arbeid op Java breidt zich gezegend uit. Welk Christen die geleerd heeft te bidden: „Uw Koninkrijk kome”, wil achterblijven als het de redding van zielen, de bouw van Gods kerk geldt?”

De Medische Zending op Soemba.

Er komt schot in de behartiging van den Med. dienst op Soemba.

Dr. Berg nam de benoeming aan tot Miss. arts. Mooi! In het verslag van de vergadering der deputaten voor de zending op Soemba is o.a. het volgende vermeld.

„In behandeling komt de voorbereiding van de uitzending van den Wel. heer Berg, door de Partic. Syn. benoemd tot Zendingsarts. De Praeses leest voor een schrijven van den Minister van Koloniën, waaruit blijkt, dat de toezegging van subsidie voor een Zendingshospitaal in het Westen van Soemba gehandhaafd blijft.

Een breede discussie volgt, welke hiermede besloten wordt, dat de Deputaten verklaren:

dat het ideaal is eerst één docter, onder tusschen voortgaan met de voorbereiding voor het stichten van een Zendingshospitaal 2e klasse en dan een tweede docter;

dat zij wenschen af te wachten eene mogelijke uitspraak van de a.s. Gen. Synode inzake het Rapport Breukelaar, aleer zij eene beslissing nemen over een voorstel tot overdracht van den Med. hulpdienst aan eene vereeniging;

dat zij toejuichen het plan om een vereeniging op te richten die zich tot taak stelt het verkrijgen van gelden om deze disponibel te stellen voor den Med. dienst op Soemba.

De H.H. Dr. Berg en Veldstra komen ter vergadering.

Voortgezet wordt de discussie over de uitzending waaraan ook de H.H. Berg en Veldstra deelnemen. Na eenige toelichting en gehoord de verklaring van de Deputaten, verklaart de heer Dr. Berg de op hem uitgebrachte benoeming aan te nemen en voornemens te zijn, na het bijwonen van een cursus in tropische ziekten, zoo spoedig mogelijk naar Soemba te vertrekken. De Praeses dankt hem namens de kerken voor dit besluit en wenscht hem toe dat hij in ruimte Gods gunst zal mogen ervaren.

Bepaald wordt, dat Dr. Berg van 1 Juli tot den dag van de uitvaart f250 per maand

zal genieten en dat door hem zal worden ingezonden een begroting van kosten voor de uitrusting ten behoeve van de praktijk."

Bij de foto.

Deze foto laat ons de school van Ds. D. Bakker zien. Een zeer eenvoudig gebouw. Het haalt niet bij menige Holl. Inl. School. En toch is uit zendingsoogpunt gezien, de opleidingsschool van Dr. D. Bakker ongetwijfeld de meest belangrijke school van heel Midden-Java. Hier worden de menschen opgeleid, die later als helpers bij den

1924. Maar wellicht zullen er nog wel enkele maanden bijkomen.

En nu de Gen. Synode de reorganisatieplannen heeft goedgekeurd, zal na dezen cursus de opleidingsschool een algeheele reorganisatie ondergaan.

Ook het eenvoudige schoolgebouw is dan geheel onvoldoende. Reeds nu voldoet het eigenlijk niet meer aan de behoefte. Maar als straks bij de reorganisatie de tweede docent in functie treedt, zou dit gebouw ten eenenmale ongenoegzaam wezen.

Op wat wijze in die behoefte zal worden voorzien is nog niet beslist. W. B.

dienst des Woords zullen arbeiden en elken Zondag het Evangelie aan de Inlanders gaan prediken. Die helpers staan in het centrum van heel den zendingsarbeid.

De Opleidingsschool telt thans 13 leerlingen.

Bij de opening van den cursus in Febr. waren er 9, maar later zijn er nog 4 bijgekomen n.l. 2 uit Djokja, 1 uit Solo en 1 uit Keboemen.

Van ons eigen terrein heeft Ds. Bakker nog nooit zoo veel leerlingen gehad als thans.

Over het gedrag en de vorderingen dezer leerlingen is Ds. Bakker bij aanvang zeer tevreden. Het was eerst het plan dezen cursus te doen afloopen tegen het einde van

Twee nieuwe geschiedenissen uit Wonosari.

In Wonosari is het bijna een eerzaam beroep; dat van maling, dief. Het is iets, dat de menschen als nevenbetrekking uitoefenen naast hun werk van wong tani, landbouwer. Ze zijn bij ieder bekend, en worden uit vrees maar zelden aangegeven bij de politie. Van dit vak was ook Djajasentama, een man uit de desa Wonosari. Zekeren nacht zou hij uitgaan tot zijn werk der duisternis. Maar de maan was ongewoon helder, zoo helder, dat hij niet durfde uitgaan.

„Menschen kan ik bedriegen, sprak hij, maar de aarde en den hemel kan ik niet bedriegen.” Zoo begaf hij zich weer ter

ruste, en kreeg nu een droom, waarin een oud man kwam zeggen: „Gij moet de witte klapa (klapperboom) en de woi ing taman (tuinvrucht) tot de pager (omheining) van uw leven maken. De zin van dezen droom was hem niet zeer duidelijk. Het is echt Javaansch om in dergelijke geheimtaal te spreken. De Javanen vernemen zich er vaak mee om elkaar soortgelijke raadsels op te geven. Woordspelingen „spelen” vaak door hun gesprekken. Djajasentama bleef zoeken naar de verklaring van dezen raadselachtigen droom.

Korten tijd daarna moest het ziekenhuis in Wonosari worden hersteld. Als metseelaar werd hy daar in dienst genomen. Hij kwam in aanraking met den Christelijken Javaanschen aannemer die het werk uit te voeren kreeg. Ook kwam hij nu vaak in aanraking met den verpleger Mintawilasa. Beiden vertelden hem veel uit het Evangelie, waarvan hij tevoren nog nooit had gehoord. En zoo begon zijn hart open te gaan voor andere dingen dan die er tot dusver in hadden gewoond. Nieuwe gedachten kwamen er in zijn geest, en al raadplegende met de beide genoemden leerde hij nu de beteekenis van zijn droom verstaan. De overgang van klapa op gloegoe (het hout van de klapa) werd gemaakt, en vandaar op saloegoe (het echte, ware). En taman is het slot van het woord kaetaman (deugd). En nu hij in het Christendom dat echte gevonden had, en de weg tot ware deugd begon hij in zijn droom een boodschap van God te zien die hem tot bekeering riep. Gods genade leert hem nu zijn leven binnen de grenzen van waarheid en deugd te houden. Hij heeft zijn „vak” vaarwel gezegd en is nu een ijverig Christen. Politie is in zijn kampong (buurt) niet meer noodig. 't Is er nu rustig en hij helpt ijverig mee de rust er te handhaven.

Den tweeden Zondag van mijn verblijf in Wonosari bracht ik in Wladeg door. We hielpen koempoelan in het kleine schooltje bij het huis van Mangoen Pawira. Ik zie hem daar nog in de schoolbanken zitten, den ouden Pak Warsa in zijn zebraachtig gestreept baadje. In zijn jeugd had hij nooit op de schoolbanken gezeten, toen deed men daar zoo niet aan. Nu op zijn ouden dag kwam hij op school om iets beters te leeren dan rekenen, lezen en schrijven. Hij was uitgenoodigd ook eens in de koempoelan te komen nu de toean (mijnheer) pit Djokja in Wonosari vertoefde. Hij luisterde aandachtig.

Aan het eind had hij nog al wat te ver-

tellen en te vragen. Zijn aandachtig luisteren deed me groote belangstelling voor hem gevoelen. En die had ik wel noodig om te kunnen begrijpen wat hij in zijn moeilijk desa-Javaansch te vertellen had. Zijn woorden waren al even weinig gepolijst als zijn gedachten. Het kwam hierop neer. De Islam had weinig beteekenis voor hem gehad. Daar begreep hij nooit erg veel van. Wat hij ervan wist, kon hem ook geen vrede geven. De vereering van den banteng deed hij uit sleur, maar gaf evenmin rust aan zijn zoekende ziel. Vaak had hij gedacht over de leerlingen van Seh Siti Djenar, of daarin misschien de waarheid school.

Wat er van Seh Siti Djenar te weten valt, komt in het kort hierop neer. Hij heet te behooren tot de negen wali's, die den Islam op Java hebben ingevoerd, en naar men zegt geleefd hebben omstreeks het begin van de zestiende eeuw. Worden de anderen als orthodox-Mohammedaansch gerekend, Seh Siti Djenar was de ketter onder hen. Zijn gevoelen was de uitdrukking eener reeds voor den Islam op Java bestaande Pantheistische mystiek. Deze mystiek streefde naar het kennen van het grootste geheim, den verborgen zin en inhoud aller dingen en van den mensch zelf n.l. God. De Islam zelf kwam in mystieke vormen op Java. En de beschuldiging der acht orthodoxe wali's tegen Seh Siti Djenar gold ook niet zijn leer der eenheid van God en mensch, maar zijn openbaring van dit geheim, waardoor de Vrijdagdienst in de moskee en andere godsdienstige inzettingen zouden worden veracht. Het heet, dat Seh Siti Djenar voor een synode der wali's gedaagd werd. Bodan werden uitgezonden om hem te roepen. Zijn antwoord was: weet, dat Seh Siti Djenar niet is, zijn heeft alleen Allah (God). Andere boden werden nu uitgezonden om Allah te ontbieden ter vergadering te komen. Daarop antwoordde hij: Degene die zijn heeft thans is Seh Siti Djenar, die hier zit. Nu kregen de boden de opdracht om Seh Siti Djenar en Allah ter vergadering te roepen. Zoo verscheen Seh Siti Djenar, daarop werd hem gevraagd: Waarom verschijnt gij niet des Vrijdags in de masjid (moskee?) Hij antwoordde: Er is geen Vrijdag, en er is geen masjid, alleen Allah is inderdaad. Niets is er, dat zijn heeft thans, dan Hij. Daarop trok een der wali's een zwaard en vroeg: dit voorwerp, hoe heet dit? waarop Seh Siti Djenar antwoordde: Allah is het, die hier te zien is. Daarop werd zijn hoofd met het zwaard afgeslagen.

Het is merkwaardig hoe deze mystieke

gedachten ook thans nog leven onder de Javanen. Zulke mystiek vindt in het animistisch besef dezer menschen een heerlijken voedingsbodem. Maar verheffende kracht voor het leven schuilt er niet in. Ze is practisch gelijk aan het meest ziellooze atheïsme. God is niet dan een naam om er onbeduidende woordspelingen mee te maken. Zeer vele Javanen, ook onder de hoogereren, zijn practisch materialisten, zonder eenige hogere levensbezieling. Stel daartegenover den vollen rijkdom van het Evangelie, dat ons de genade van God predikt, die ook den aller eenvoudigste liefheeft. En ge begrijpt welk een wonder het voor Pak Warsa was dit Evangelie te mogen hooren.

Sindsdien bleef hij telkens in de koempoelan en op catechisatie komen. Nadenkend zat hij maar steeds te luisteren en op de vraag: Kun je het begrijpen? gaf hij steeds kort ten antwoord: „Ja! En zijn gezicht zei, dat er daar binnen iets voorviel.

Den laatsten dag voordat ik uit Wonosari vertrok, kwam hij 's morgens bij me. Dit was in 't kort zijn verhaal. Wat u gepredikt heeft, is wat ik van mijn jeugd af gezocht heb. Ik heb me altijd gevoeld als een wandelaar, die erg moe is, maar toch niet rusten mag, omdat hij er nog niet is. Maar nu voel ik, dat ik er ben. Alleen wil ik nu nog weten, hoe ik aan deze dingen deel krijg. Want het is niet genoeg het te hooren, men moet het ook hebben.

Ge begrijpt dat het dan licht valt van Gods genade te spreken, en dat het onuitsprekelijk heerlijk is de zielen uit zulk een duisternis te zien komen tot zulk een wonderbaar licht. Het licht schijnt ook hier in de duisternis, maar de duisternis begrijpt het zoo vaak niet. Maar we mogen ons werk hier doen in de zekerheid van het woord, dat een Javaansche broeder in Wonosari me zei bij een bespreking over de bezuiniging, die hier allerwege bij het Gouvernement wordt toegepast, een woord, dat de practijk ons elken dag bevestigt: Bezuiniging geldt gelukkig nooit voor God. Hij geeft zijn genade nog even mild als tevoren.

En dat geldt ook van de zendingsgenade.

Djocja, Mei 1923.

A. POS.

De thetische of de polemische methode.

Op de Algemeene Zendingconferentie te Bandoeng, gehouden den 5 Juni '23, hield Dr. H. A. van Andel over dit zeer belangrijk onderwerp een referaat waarvan de „Banier” het volgende verslag geeft.

„De thetische of de polemische methode.”

De inleider begint met er op te wijzen, dat de pioniers op het gebied van de Islamzending, zooals Raymond Lullus, Henri Martin e. a., steeds polemisch te werk zijn gegaan; zij het ook, dat deze polemiek verzacht werd door de liefde, welke de drijfveer was van al hun daden. Dit polemisch standpunt is sedert aldoor het standpunt geweest van de zending. Polemiekt zoekt de verschillen op en tracht den tegenstander van zijn dwaling te overtuigen. De thetische methode predikt Christus. Spreker zou alle polemische litteratuur aan de circulatie willen onttrekken. In 't algemeen wordt op Java de thetische wijze gevolgd. Is dat de goede weg? De Bijbel moet daarop het antwoord geven, niet waar hij Christus teekent in zijn verhouding tot schriftgeleerden, Farizeeërs enz. En Christus en zij beriepen zich beiden op het Oude Testament en deze verhouding is een andere dan die tusschen het Christendom met zijn Bijbel en den Islam met zijn Koran. Maar wel als Christus zijn discipelen uitzendt, dan moeten zij worden zijn getuigen, dragers van een postief getuigenis, ook tegen de Heidenen. De kwestie dient ook zielkundig onderzocht te worden. Polemiekt zoekt de tegenstelling op en plaatst bijv. een bepaalde gedachte over Christus tegenover een parallel over Mohammed. Praktisch beteekent dit echter, dat deze geplaatst wordt tegenover de geheele Mohammedaansche gedachtenwereld. Deze keuze vóór of tégen wordt gelegd aan het begin van den weg, waar de kennis nog te gering is. Daardoor bereikt men vaak het tegenovergestelde van hetgeen gewenscht wordt.

Bij de thetische methode wordt Christus niet gesteld tegenover Mohammed, maar komt Hij te staan tegenover den zondaar. Daardoor is het accentueeren van de tegenstelling buitengesloten.

Later kan polemiek haar diensten aanbieden bij het afbreken van al het oude en verkeerde.”

Offeren voor de Zending.

In een prachtrede heeft de Zendingssul Mr. Schepper, onder veel schoons een treffende opmerking gemaakt over het offeren voor de zending.

Hij zegt daarvan:

„Het woord „offer” mag niet gebruikt, wanneer daar niet achter staat een taak, een eisch, een heilig moeten. Elke gift is nog geen „offer”. Men kan geven om van den lastigen vrager af te komen. De gave kan voorts worden uitgereikt, terwijl de gever voor het doel, ten behoeve waarvan

zij gevraagd wordt, geheel en al onverschillig blijft. Zelfs kan een zekere goedgeefschheid ons tot geven nopen. In al die gevallen zou echter de gift allesbehalve een „offer” voor het zendingswerk wezen en dus voor dat werk geen diepere beteekenis hebben. Voor wie zoo geeft, is dan ook de grens van zijn kunnen geven alras bereikt. Persoon en hart blijven immers buiten de gave. Geheel anders bij het geven als „offer”. Dan gaat met de gave iets persoonlijks mee, dan schuilt in de gift iets uit het hart van den gever. „Offeren” het is *persoonlijk* geven en wijst in de richting van *zichzelf* geven. Daarom kan men van „offer” niet spreken, tenzij daar is een roeping, een eisch, een heilige innerlijke drang. Mag nu de Zending op zulk een heilig moeten, op zulk een roeping tot geven, kortom op „offers” aanspraak maken?

Het antwoord op die vraag kunnen wij natuurlijk niet geven, zoolang de plaats, waarop de Zending in het leven der Gemeente recht heeft, niet zeker zou zijn gesteld. Want hoe meer de plaats der Zending gelegen ware aan den buitenkant van den levenskring der Gemeente, des te minder aanspraak mocht zij maken op offervaardigheid. Maar ook omgekeerd: hoe dichter die plaats het middelpunt nadert der gemeentetaak, met des te meer recht en vrijmoedigheid mogen voor de Zending „offers” gevraagd worden. En nu vreezen wij voor weinig tegenspraak, wanneer we zeggen, dat „Zending” — dit woord genomen in zijn ruimste en meest wezenlijke beteekenis — de *centrale* plaats behoort in te nemen en bij de Gemeente en bij ieder harer leden. Haar plaats ligt dus niet bij, zelfs niet vlak bij het middelpunt, maar *in het* middelpunt.”

Uit het religieuze leven der Hindoes.

In de „*Herrnhutter*”, het weekblad der Broedergemeente te Paramaribo, konit een reeks artikelen voor over het religieuze leven der Hindoes.

We laten hier een fragment volgen, genomen uit de beschrijving van de heilige stad *Mathura*.

„Nu staat ons rijtuig weer stil. Het is niet mogelijk verder te komen. De heilige koeien trekken door de straten. Het volk maakt eerbiedig plaats voor hen. Het zijn kolossale dieren, die veel op Amerikaansche buffels lijken, afzichtelijk leelijke koeien van aschgrauwe kleur en met horens als een ram of geitenbok.

Als ze zich bewegen, gelijken ze het meest op een schildpad en hun loeien is een

hol geluid, dat diep uit de borst komt, bijna als het knorren van een wild zwijn. Deze wonderlijke geluiden stooten zij in den regel uit, wanneer ze een Europeaan zien. Flegmatiek en met niets ontziende kalmte banen deze dieren zich een weg door de opgepakte menigte.

Af en toe eten zij de groenten op van een arme vrouw, die aan den weg zit om een duitje te verdienen. Maar niemand zou een hand willen of durven uitsteken om het te verhinderen. Want ze vertegenwoordigen de hoogste heiligheid, de religie zelf.

Hun vier pooten zijn de symbolen van *boete, waarheid, barmhartigheid en reinheid*. Wie in zijn laatsten doodstrijd den staart van zulk een koe mag omklemmen, is zeker van een grooten zegen in zijn volgend bestaan. Een van deze koeien te dooden is de grootste zonde, die een mensch kan bedrijven. De straf voor het dooden van een Brahmaan, den hoogsten heilige onder de menschen, is: 84 geslachten lang in de hel vertoeven. Maar hij, die een koe doodt, is er zeker van, daar te blijven tot in alle eeuwigheid.

Daarom is het natuurlijk een groote verdienste, wanneer men aan deze dieren offert. Rondom de heilige stad ziet men dan ook groote geldkisten met opschriften, waarin de menschen worden opgeroepen om hun penningen in de kist te werpen voor het onderhoud der heilige koeien.

In Mathura is een ongelooflijke menigte koeien, het wemelt er van „hare excellenties”. Nu loopen zij rond om een nachtverblijf te zoeken. Waar ze komen, zijn zij welkome gasten. Als men niet opendoet, dan stooten ze zelf zoo lang met de horens tegen de deur, tot ze opengaat. Het gezin moet dan maar in een hoekje een goed heenkomen zoeken, opdat de heilige een behaaglijke plaats kan krijgen. Zulk een bezoek is in den regel een groote zegen voor de families.

De „stammoeder” van de heilige koeien leeft nog en bevindt zich in Gokula bij Mathura. Men kan verlof krijgen om door de reten in den muur te kijken en haar zoo te zien. Ofschoon zij nu eenige duizenden jaren oud moet zijn, ziet ze er nog recht jeugdig uit. Natuurlijk wegens haar buitengewone heiligheid, daar Krishna zelf haar melk heeft gedronken, toen hij op aarde wandelde.”

Christus in Indië.

Sadhu Soendar Singh, de groote Indische evangelist, geeft zijne beschouwingen over

de voorbereidingen welke hij in Indië meent te ontdekken voor de ontvangst van het Evangelie. Nadat hij menschen van allerlei klassen en godsdiensten heeft bezocht, komt hij tot het besluit dat Indië wordt voorbereid op het aannemen van Jezus Christus als Zaligmaker.

„Gedurende vele eeuwen werd Indië gekenmerkt door een diepen dorst naar geestelijke dingen. Van lieverlede komt men tot de ontdekking dat Christus dezen dorst kan lesschen. De ernstige, zoekende zielen naar waarheid worden in het sterrelicht van hun godsdienst geleid tot het Licht der Wereld. Als ze hem vinden zullen de wijzen uit het Oosten hun goud, wierook en myrrhe brengen, zoodat ze het hart, de ziel en het lichaam en alles wat ze bezitten als een offer aan zijne voeten zullen leggen.

Als we de onverschilligheid der naam-Christenen vergelijken met den ernst der niet-Christelijke zoekenden, worden we herinnerd aan de wijzen uit het Oosten en de Joden ten tijde van Jezus' geboorte. Zijn eigen volk verwierp Hem niet alleen als de Vorst des Levens, maar ze kruisigden Hem, terwijl de wijzen kwamen van een lange en moeilijke reis om Hem te aanbidden. Vele onverschillige en onkundige Christenen verwerpen Christus doch menigten in heidensche landen zoeken hem op onderscheiden wijze en vinden in Hem de ware rust.

Onder deze zijn er die niet blijven, maar weer henegaan. Ze gaan niet met Hem mede naar het kruis en zien daarom zijne opstanding niet. Ook maken ze geen kennis met zijn machtige daden. Daarom hebben ze ook geen Evangelie voor de wereld.

Het feit dat Christus de eenige Zaligmaker is wordt geleerd in Gods Woord, maar wordt ook bewezen door de vernieuwing des levens welke wij bij velen kunnen besneuren. Overal heb ik ontdekt, dat Jezus Christus is gisteren en heden en tot in alle eeuwigheid dezelfde.”

Het doet ons goed zulk een getuigenis van zulk een man te vernemen.

Uit „De Heidenwereld”.

Van het Friesche Zendingsterrein.

Ds. van Dijk deelt o.a. het volgende mede:

„Er is veel gebeurd in de maand, die verliep sedert mijn vorig schrijven.

Morgen is het veertien dagen geleden, dat wij smartelijk getroffen werden door het onverwachte overlijden van de vrouw van onzen goeroe Soegonda.

Soegonda is opnieuw weduwnaar. Den 27en Mei gaf de Heere hun een dochttertje.

Het kindje werd geboren hier in het hospitaal, zooals met vele van onze Christen-kindertjes gebeurt. Na een paar weken verliet zij het ziekenhuis als een blijde moeder. Maar een week later werd zij weer binnengebracht. Het leek niet zoo ernstig. Maar zij had een benauwden nacht gehad. En omdat ze zich nog zwak gevoelde na de geboorte van haar kind, kwamen ze maar gauw weer bij den dokter. 's Namiddags bezocht Soegonda haar nog en zou weer naar huis gaan, toen zij plotseling overvallen werd door een hevige benauwdheid. De dokter en twee zusters waren er dadelijk bij. Alles werd gedaan om de levenskracht, die dreigde in te zinken, te versterken. Maar haar pols bleef uitermate zwak. Een uur lang werd om haar behoud geworsteld. Soms kwam ze een oogenblik een weinig bij. Van een zoo'n oogenblik maakte zij gebruik om tegen haar man te zeggen (ik stond er bij, en ik kon bijna woord voor woord verstaan, wat ze met zwakke stem vloeiend en helder zeide): Vader, heb geen zorg over mij. Ik ben niet bang. De Heere heeft alles voor mij in orde gemaakt. Ik verwacht de heerlijkheid bij Hem.

Na dien tijd heeft ze niet veel meer gezegd. Een half uur later was ze niet meer. Soegonda was als verpletterd. Dienzelfden nacht bracht hij het doode lichaam van zijn vrouw, die hij des morgens nog vol hoop op een spoedig herstel bij den dokter gebracht had, terug naar Glonggong. Den volgende middag begroeven wij haar.

Een droef gebeuren. Maar — tegelijk een gebeurtenis, waarbij de kracht van het geloof zich tot eere van God heerlijk openbaarde. Vooreerst in dat geloovig sterven. Marni, zoo heette zij, had alle reden om aan dit leven te hechten. Ze was pas getrouwd, en gelukkig getrouwd. En nu had de Heere haar een kind gegeven. En toch was zij bereid om te sterven. Ze had ook voor ze ziek werd, met haren man er nog over gesproken, dat een van hen de eerste zou moeten zijn, en dat het haar zou spijten om zijnen wil, als zij het eerst zou worden weggenomen. Want dat leek haar vreeselijk, alleen te moeten achterblijven. Ook sprak zij er van, hoe haar huwelijk met Soegonda zoo tot zegen geweest was voor haar geestelijk leven. Voor dien tijd had ze wel den Heere beleden. Maar toen leefde ze niet zoo in die dingen. Maar nu nam de dienst van God een groote plaats in in haar leven, en het was ook haar begeerte om haar man in zijnen arbeid voor Gods Koninkrijk zooveel zij kon te helpen.

En ook bij Soegonda bleek de kracht van

het geloof. Er kwam nauwelijks een klacht over zijne lippen. En als hij zeide, dat God hem een zwaar kruis oplegde, dan haastte hij zich er dadelijk bij te voegen, dat hij geloofde, dat de Heere daar Zijne goede redenen voor had. Misschien, zei hij, wil de Heere, dat mijn geloof sterk zal zijn, opdat ik Hem beter kan dienen.

Ja waarlijk, al zijn de vruchten van ons werk niet zoo talrijk als wij gaarne zouden wenschen, de Heere geeft ons toch schoone vruchten te zien. En welk een heerlijk getuigenis gaat daarvan ook uit voor de omgeving. Er waren op de begrafenis ook verscheidene ongelooftige familieleden, die daar zien en hooren konden, hoe in dagen van smart en droefheid de Christenen iets anders en beters kennen dan zij. Vooral in strijd en lijden komt de kracht des geloofs en de heerlijkheid van den troost, dien wij door Christus hebben aan het licht.

De vorige week hoorde ik van een collega op een ander terrein het verhaal van twee kinderen, leerlingen van een Holl. Inl. School, die thuis bij hunne ouders den Heere begonnen te belijden, en die daarom door hunne ouders met ongemeene hardheid bejegend werden. Ze werden gestraft met slaagen, met onthouding van eten gedurende eenige dagen, en een van hen werd zelfs nagenoeg zonder kleeren het huis uitgejaagd. En toch hielden die kinderen zich aan hun besluit om den Heere te dienen. Niets kon hen bewegen het bidden na te laten, en den Heere te verloochenen.

Uit zulk een geschiedenis blijkt ook, dat er voor een Javaan toch nog wel moed voor noodig is, om openlijk voor den Naam des Heeren uit te komen.

Een staaltje daarvan hebben wij ook pas weer gezien in het volgende:

Al sinds lang hoorde ik den Helper te Groedjoegan telkens vertellen van een schrijver in een naburige desa, die wel gaarne naar de prediking luisterde, en die de waarheid van het Christendom erkende. Maar hij kwam nooit verder. In de kampoean komen op Zondag, dat durfde hij niet. In zijn uitwendig leven bleef hij ongeveer die hij was, met dien verstande, dat hij voor een Mohammedaan een zeer ingetogen leven leidde. Ik voelde, dat het met dien man niet zoo eenigen mocht. En daar ik vermoedde, dat een bezoek ten zijnen huize hem allicht de schrik op het lijf zou jagen, stuurde ik hem een boodschap met het verzoek eens bij mij aan huis te komen, als hij gelegenheid daartoe vond. Hij kwam al heel spoedig opdagen. Toen heb ik ernstig met hem gesproken, en hem voorgehouden, dat

door het evangelie God hem riep. En dat hij, als hij dat ook geloofde, wel kon begrijpen, dat hij zich niet steeds mocht blijven verschuilen. Dat doet gij, zei ik tegen hem, ook niet als menschen u roepen, die veel geringer zijn dan God. Ik wees hem er op, dat wij als het er op aan komt God te gehoorzamen, niet bang voor menschen mogen wezen. En dat er inderdaad ook geen reden is voor die vrees. Dat God met ons is, als wij gehoorzaam zijn. En dat God ons roept tot ons eeuwig behoud.

Sedert dien dag is die man elken Zondag in de kerk geweest. En al heel spoedig kwam zijn vrouw ook mee. Ook komt hij geregeld bij Stefanoes op catechisatie. Naar ik hoop zal hij over drie maanden den Heere openlijk belijden in de gemeente, en den heiligen Doop ontvangen."

Getuigenis van een Mohammedaan en Hindoe omtrent het succes der Christelijke zending.

Mauloi Sher Ali B. A. een vooraanstaand Mohammedaan in Voor-Indië schrijft over de Christelijke zending:

„Levens worden op het spel gezet en geld vloeit toe als water. Menschelijk intellect kan geen middel uitdenken, dat niet gebruikt is door de Christenzendingen. Zij zijn neergezwermd over heel de wereld als sprinkhanen. Zij drongen door in ieder land en vonden hun weg in ieder huis. Er is geen oog, dat hun onheil verspreidende geschriften niet las en er zijn zeer weinig harten, die niet op eenigerlei wijze hun verstandden invloed hebben ingezogen. Ontzaglijk is het verlies, dat de Islam door hun handlen leed.... Er zijn tijden geweest, dat afval onbekend was in den Islam, maar tegenwoordig zijn duizenden Islammers overgegaan tot het Christendom. Velen onder de Mohammedanen vonden de verleiding tot het Christendom onweerstaanbaar, en duizenden onder hen, die gebrek aan voedsel en kleeding hadden, hebben het Christendom aanvaard. Adellijke families zijn den grooten Verleider ten prooi gevallen..... De heilige Profeet (Mohammed) heeft gezegd dat 70.000 Muzelmannen den Dajjal (den Islamschen Anti-Christ) zullen volgen. Deze profetie is meer dan vervuld."

Een Hindoeschrijver laat zich aldus uit in de Vedic Magazine:

Christus won slechts twaalf discipelen in drie jaren, en één verried hem, een ander verloochende hem, en allen vluchtten bij zijn kruisiging. Dus moet de langzame

groei van een godsdienstige gemeenschap ons niet misleiden. Wie kon verwachten, dat de zendelingen alle Hindoes in Indië op het moment hunner landing konden bekeeren? Als wij letten op de moeilijkheid der taak, die deze vreemde indringers zich gesteld hadden, dan worden wij verbijsterd over de grootte van het succes, dat zij behaalden. Zij kwamen met een nieuw Evangelie; zij spraken een onbekende taal. Zij werkten onder een volk, dat sterk verknocht is aan zijn godsdienst. Zoover ik kan zien, vermeerderen de Christenen in een tempo, dat waarlijk beangstigend is. .... Denk eens in: de Christenen zijn verdubbeld in dertig jaar. Laat dit feit zoo dikwijls worden uitgeroepen, tot gij leert zijn verschrikkelijke betekenis te verstaan; het betekent dit: dat de schaduw des doods tot het Hindoeïsme gekomen is! B. J. ESSER.

Juli 1923. (Uit de Rott. Kerkbode).

Het gaan naar Indië.

Het Hoofdbestuur der Christ. Onderwijszorsvereiniging in Ned.-Indië acht het, ter voorkoming van teleurstellingen, van belang eens zijn meening te zeggen omtrent het dienstnemen van den Hollandsche Collega bij het Christelijk Onderwijs in Indië, en wel naar aanleiding van sommiger minder juiste beschouwingen in Hollandsche periodieken.

Om alle misverstand aanstonds af te snijden, sta op den voorgrond, dat het noch rechtstreeks noch zijdelings de bedoeling van dit schrijven is, de uitzending ook maar in 't minste te belemmeren. Het behoeft wel nauwelijks gezegd, dat wij er ons van harte over verblijden, wanneer er collega's bereid gevonden worden, vaderland en familie te verlaten, om ons hier te komen steunen bij het gewichtige werk, waaraan wij onze krachten mogen wijden. God geve het nog vele mannen en vrouwen, die staan in het geloof, in het hart, Hem hier te komen dienen in den arbeid van het Christelijk onderwijs, een arbeid, die voor een belangrijk deel ook als zendingswerk moet aangemerkt worden. Onze Scholen mogen niet in haar groei en bloei benadeeld worden door gebrek aan personeel. Het werk, dat vooral de laatste jaren met zooveel aanwijsbaren zegen geregeld voortging en zich stadig uitbreidde, mag niet tot stilstand gebracht worden.

Wat we echter wel bedoelen, is, alle overdeven voorstellingen over Indië, speciaal wat de financieele positie betreft, tegen te gaan. Zij het ook met de beste bedoelingen n.l. om zoo spoedig mogelijk de zoo hoog

noodige arbeiders te vinden, worden soms land en volk, klimaat en levensomstandigheden en niet het minst ook de financieele vooruitzichten zoo geidealiseerd, dat teleurstelling niet kan uitblijven. Het gevolg is, dat men in Indië een groep van gedesillusioneerden krijgt, waarvan, zooals te begrijpen is, een weinig verheffende invloed uitgaat. Het zou struisvogelpolitiek zijn, dit feit niet te willen zien en maar voort te gaan, alsof deze toestand gezond was.

Wie in dezen tijd naar Indië gaat, moet weten, dat hij alle financieele bijbedoelingen behoort uit te schakelen. Zooals het salaris na 1 Jan. a.s. zal zijn — tot dien datum wordt nog een kleine toeslag genoten — is het bij den tegenwoordigen levensstandaard, althans voor een onderwijzer met een gezin, bij een klein aantal dienstjaren ontoereikend en moet door **bijverdiensten in de noodzakelijke behoeften worden voorzien**. Ook bij een grooter aantal dienstjaren is het salaris nog van dien aard, dat men, in verband met de zwaardere lasten van 't gezin, studie van kinderen enz., zijn eischen zeer bescheiden moet stellen om 't budget kloppend te maken.

Bij het gaan naar Indië heeft men steeds veel opgeofferd; thans behoort hiertoe in veel gevallen ook de goede financieele positie, die men in 't vaderland reeds bezit of hoopt te bereiken. In 't algemeen biedt Indië hiervoor geen voldoende vergoeding meer. De tijden zijn voorbij, dat de onderwijzer in Indië van zijn salaris een kapitaaltje kon overhouden. De toestand is thans eerder zoo, dat men blij is uit de schuld te kunnen blijven. We gelooven, dat het goed is, dit maar eens eerlijk te zeggen, des te grooter is de kans, dat uitkomenden voor desillusies bewaard worden.

Of dan onze conclusie is: niet meer naar Indië te gaan, voor de positie verbeterd is? In geen deele. We zeggen: wie warm voelt voor 't Zendingswerk, waarvoor alle soorten van scholen — Europeesche, Holl.-Chineesche en Holl.-Inlandsche — ruimschoots gelegenheid bieden en waarin men ook buiten de school op velerlei manier werkzaam kan zijn, late zich niet weerhouden te komen; het zal hem niet berouwen! Ook degenen, bij wie de Zendingsgedachte minder op den voorgrond treedt, maar die hun gezichtskring willen verruimen, met nieuwe landen en nieuwe toestanden kennis maken en, last not least, hun Vaderland wenschen te dienen in de schoone taak van een kolonie tot een hooger peil van ontwikkeling en beschaving op te voeren, kan met gerustheid aangeraden worden te komen; zij hebben in 't alge-

meen genoeg geestelijk weerstandsvermogen om, al eischt het leven in de tropen ook enkele offers van hen, niet bij de pakken te gaan neerzitten. Allen echter, die in geestelijken zin niet tegen een stootje kunnen, bij wie een betere financieele positie den doorslag moet geven en bij wie het gemakkelijk-en-goed-hebben, te zeer in 't centrum staat, moet — zoo het hun al ooit kan worden aangeraden — thans zeker het gaan naar Indië in den dienst van 't onderwijs ten sterkste worden ontraden.

Dit wordt ook uitgesproken in de motie door de laatste Alg. Vergadering der C. O. V. aangenomen, welke luidt: „De Algemeene Vergadering der C. O. V. te Bandoeng, gezien de bezuinigingsmaatregelen van het Gouvernement, waardoor de materieele positie van de onderwijzers ernstig wordt aangetast, adviseert de collega's in Holland om voorloopig geen materieele, maar uitsluitend geestelijke motieven te laten meespreken bij het zich beschikbaar stellen voor den Indischen dienst.”

Collega's hebt ge 't bovenstaande ernstig overwogen en meent ge daarna U beschikbaar te kunnen stellen voor den Indischen dienst, komt dan gerust; we heeten U van harte welkom! Indië heeft behoefte aan Uw ijver en toewijding, bovenal aan Uw liefde voor het Zendingswerk, in en buiten de school.

Wij mogen U den eisch niet stellen, dat Ge U zonder evenredige financieele vergoeding, velerlei opofferingen zoudt getroosten door een omgeving en een betrekking, die U wellicht lief zijn te verlaten. Maar meent Ge in Gods kracht toch den stap te mogen wagen, dan zal dit voor ons een reden zijn Uw komst met te grooter blijdschap te begroeten.

Het Hoofdbestuur der C. O. V.
in Ned. Indië,

(wg.) P. BERGMEIJER, Voorz.
(wg.) J. DE WIT, Secr.

Ingezonden.

Op Donderdag 21 Juni j.l. kwam de Geref. Zend. Vereen. „Markus 16. : 13b” te Sprang in 6e Jaarvergadering bijeen. Gevolg gevende aan den wensch van verschillende lezers en lezeressen van het Zendingblad, deelen we iets mede van het afgelopen vereenigingsjaar.

Zooals wel is te begrijpen, was het jaar 1922—'23 voor onze vereeniging ook een jaar van moeilijkheden. Immers, onze vereeniging die ten doel heeft gelden voor de Zending in te zamelen, en dit doel tracht te bereiken door den verkoop van schilde-

rijen, kerkboekjes, bijbels, kalenders enz., ondervond ook in niet geringe mate de gevolgen van de groote werkeloosheid.

Toch moeten we nog dankbaar zijn, want we kregen ook dit jaar nog een aardig bedrag voor de Zending bijeen. De omzet van kalenders bracht circa f 40 op. Voorts konden wij een bedrag van circa f 25 afstaan van de verkoop van bijbels, enz., terwijl met het plaatsen van Zendingbusjes circa f 35 bijeengebracht werd. Tezamen dus een bedrag van f 100 wat onze vereen. kon afdragen aan de Kas der Zending onder de Heidenen en Mohammedanen.

Wij brengen hier dan ook gaarne dank aan alle gevers en geefsters voor hunne bijdrage. Voor onze vereen. is het werkelijk een mooie som.

Het werk der Zending echter is zoo groot, dat een bedrag van f 100 toch maar klein is.

Moge over onze vereeniging en haar arbeid ook in het jaar 1923-'24 Gods Zegen in rijke mate rusten.

Sprang, Juli '23.

J. K. G.

Korte berichten.

Soemba contract.

Dit jaar loopt het Soemba contract af. In dit contract was de zorg van het onderwijs op Soemba door de Regeering overgedragen aan de Zending. Geruimen tijd is de Regeering in Indië reeds bezig een nieuw reglement op te stellen, dat dan zal gelden voor alle zendende kerken en vereenigingen. In het concept-reglement komt de bepaling voor dat Zendende kerken na aanneming van dat nieuwe reglement nog 5 jaren kunnen deelen in de bepalingen van de oude overeenkomsten. Zoo behoeft er geen vrees te zijn voor het in het ongereede raken van den schoolopziener den heer Tj. van Dijk.

Roomsche invasie op Soemba.

Op Soemba wonen er, die door den Roomschen priester zijn gedoopt. Een geschikt aanknoopingspunt. Gedurig tracht Rome door allerlei middelen 't getal gedoopten uit te breiden en het schijnt, dat men daarbij wordt begunstigd door den Radja van Kodi-Bengada en door den Radja van Laura. Dit eischt van de zijde onzer Zending waakzaamheid en werkzaamheid.

Vervulling vacature Pajéti.

Op voordracht van de deputaten heeft de kerk te Hoogeveen tot Miss. dienaar voor Pajéti beroepen de heer P. J. Lambooy, candidaat te de Bilt, die deze beroeping

heeft aangenomen. Loopt alles naar wensch dan mag verwachting gekoesterd, dat begin 1924 in de vacature van Ds. D. W. Wielema zal zijn voorzien.

D. V. zal het examen in de Zendingsvakken plaats hebben voor Dr. F. L. Bakker 19 Sept. en voor den heer P. J. Lambooy 26 Sept. a.s.

Ned. Zendingsvereniging.

De rekening en verantwoording der Ned. Zendingsvereen. over het jaar 1922 sluit met een nadeelig saldo van f14.681.02.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan Drukkerij Vada, Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel af. f6.25.

De bliken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f0.23, per 5 stuks f1.00 en per 10 stuks f1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

De profeet Elisa door Ernst Möderson. Vrij vertaald naar het Duitsch bij J. H. Kok te Kampen f2.25, geb. f3.25.

De schrijver is bij ons geen onbekende meer. Ook dit is een mooi boek, vol verrassende opmerkingen en praktische wenken. Zeer lezenswaardig. En niet duur. Jammer, dat bij de geschiedenis van Naäman, de zendingsgedachte is vergeten.

De Communistische propaganda onder de kinderen door D. K. W. Uitgave van het plaatselijk Comité van actie tegen revolutie te Rotterdam. 1 ex. f0.10, 10 ex. f0.95, 100 ex. f8.—.

Dit geschriftje teekent de communistische propaganda onder de kinderen. Het wijst op een ernstig dreigend gevaar. Voor verspreiding bestemd en geschikt.

Kerk en Bioscoop door H. J. van den Munnik. J. H. Kok te Kampen, f0.25, 25 ex. f0.20, 100 ex. f0.12½.

Het doel van dit vlot geschreven boekje is „om den schijn van het bioscoopgenot eens te vergelijken met het wezen van den vrede, waarvan de Kerk mede boodschapper is.” Wel geslaagd. Worde het door velen gelezen.

Staten-Bijbel volgens de oorspronkelijke uitgave van Jacob en Pieter Keur, in 45 afleveringen à f0.40 bij J. H. Kok te Kampen.

Gaarne vestigen we nog eens weer de aandacht op deze mooie uitgave van den Staten-Bijbel, in een formaat, waardoor hij de plaats kan innemen van den gewonen Huisbijbel.

Jubelzang van A. J. Mulder, ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van H. M. de Koningin. Muziek van Anth. v. d. Horst, bij W. ten Have, Amsterdam.

Voor het doel wel geschikt. Te laat ontvangen voor recensie in het nummer van Augustus.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door H. J. Maalderink te Wageningen, 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. Geref. Kerk te W. f54.42. Door G. van Zeggelaar te Ransdorp uit de schoolbus f2.50. Van N. N. te A. f57.05. Door B. H. te E. opgehaald door H. Jansen te Ermelo met het zendingsbusje f5.55. Gift van J. L. te C. f2.50. Door Tj. v. d. Meer Jzn. van Mej. A. Hoekstra te Knijpe verz. halve centen f0.55. Gift van A. M. te V. f60. Verz. door de kinderen van B. te Z. 200 halve centen f1.—. Door Mej. M. v. d. Bom Charlois uit het zendingsbusje v. d. Julianaschool te Charlois f22. Gift van J. de F. te H. f10. Door J. E. Smid te Winschoten, de collecte gehouden den 11en Juli 1923 v. h. 53ste Noord. Evang. Zendingsf. te Assen f67.—. Door J. W. Vijver te Marrum, uit het schoolbusje f2.50. Door K. van Marrum te Kollumerpomp. Door de schoolkinderen bijeengebracht en collecte na een boottocht dd. Zangver. n. Ameland f25.—. Door J. Woudstra te Bergum. Gift van H. F. te B. f10. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Zwartsluis f53.60. Arum f10. Oudega W. f16.18. Uithuizen f88.22½. Langeslag f33.47. W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Aug. 1923.
Mijn giro No. is 32806.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Mej. M. Reitsema te Bedum v. d. Jonged. v. Zuster der Barmhartigheid f12.50. Mej. H. Wed. v. d. Meulen te Leek f10. D. Steenruis te Loppersum, busje van P. Wiersema Ed. f5.86. A. J. Heuerling Deventer B. v. d. Zend. v. f75. J. Duisterwinkel te Oldehove, v. d. Zend. v. f93.60. Ger. Kerk te Nijken, gev. in de collecte f1. T. H. Muller te N. Weerdinge v. G. Leutscher 100 h. c. v. d. Zend. v. f190.— is f190.50. Dr. Dee te Dwingelo, gev. in de coll. f2.—, f2.50 en f10 is f14.50. Dr. E. Bronsema te Hoogezand f5.—. Ds. Oosterhove te ter Apel v. d. schoolb. te Erfscheidevneen f11.08. S. Potma te Gerkesklooster, 't Knikkertje de school f30. Mej. J. C. Wiersema te Bedum 1ste en 2de klas der school f4.12½. A. Smit te Haren, contributie f26.10, 21.15, 20.15, nag. Soembaw. f8.50 is f76.30. Ds. Wiersma te Musselkanaal, Begrafeniscol. f7.— en f9.10 is f16.10. G. Mul te Garrelsweer, v. d. leerl. d. school f10. Ds. Lammertsma te Appingedam, gev. in de coll. f2.50. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f6.—. P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. f1. A. Blaak te Sappemeer, v. d. Zend. v. f140.95. Ds. Wiersma te Musselkanaal, Begrafeniscol. f5.90 en f9.23 is f15.13. Mej. W. G. Dop te Westerlee, v. d. schoolk. f6.25. Ds. Schoemakers uit Hasselt, jaarl. bijdrage f21. H. Oosterhoff te Haulerwijk, busje der school f2.77½; A. v. d. Wal, 224 h. st. = f6.60; G. J. B. 131 h. ct. = f0.65½ = f9.03. Ds. Visser te Oldemarkt, busje van A. Sneepe f9.78. K. Gaal te Steenwijk, busje van A. Piest f2.37½; T. Talen f2.66; G. Ketel f5.06; B. Brouwer f5.01; G. Ruiter f12.81; G. Nijenhuis f8.78; A.

Bijkerk f11.17½; J. Bonthoud f9.99 = f57.86½. G. v. d. Veen te Vroomshoop, van een spaarzaam kind f4; v. d. Zend. V. f100 = f104. R. Koekoek te Grootegast, van de schoolkinderen f12.—; Ds. Neerhen te Schoonoord, bijdrage uit de Klassik. Zendingsdag f35.—, f0.85 = f35.85; Ds. Gerber uit Haulerwijk, gev. in de coll. f3. Ds. Duursema te N. Amsterdam, gev. in de brievenbus f2.50; in de coll. f10 = f12.50. Ds. de Boer te Garrelsweer, gev. in de coll. f5. Ds. Bakker te Lutten, busje Juli f17.50. K. Kort te Winschoten, busjes f200. M. v. d. Veen te Ulrum, v. d. schoolkinderen 1e kl. f2.15; 2e en 3e kl. f2.70; 4e kl. f0.53; 5e en 6e kl. f1.70; 7e kl. f2.16½; 8e kl. f3.08 = f12.73. Ds. Lammertsma te Appingedam, coll. 25-j. bruiloft van H. H. en A. B. f8.90. Rente girodienst van 1922 f39.23. E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f1; f2.50; f2.50 = f6.

Zweelo, f100.25. Soembaweek.

P.S. In 't Januari-Nummer stond: Holzen — dit moet zijn: Hengelo, Soembaweek + 775 h. c. f87.94.

Pinkstercollecte.

Alteveer f45.20. Oldehove f115.14½. N. Weerdinge f90. Genemuiden f70. Haren f101.60. Ter Apel f95. Zuidwolde (Dr.) f85.13. Hasselt f90.45. Kamperveen f7.17. Langeslag f47.64. Ambt-Vollenhove f31.02. Zalh f25.42. Haulerwijk f39.01.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 19 Juli '23.

Heeresingel 34. — Giro 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee. Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo. Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo. Mej. L. A. C. Enserink te Djokjakarta. Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland. Adres: Heemstede. Dr. J. C. Flach te Poerworedjo. Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo. Mej. G. A. Both te Poerworedjo. Mej. C. Versteeg te Poerworedjo. Ds. K. v. Dijk te Keboemen. Ds. H. A. Vonk te Keboemen. Dr. K. Feher te Keboemen. Mej. C. L. de Graaf te Keboemen. Mej. H. F. ten Kate te Keboemen. Ds. A. Pos te Djocjakarta. Dr. J. Offringa te Djocjakarta. Dr. A. von Kis te Djocjakarta. Dr. L. Szasz te Djocjakarta. Dr. M. G. Muller te Djocjakarta. Mej. W. Boorsma te Djocjakarta. D. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres: Amersfoort. J. A. Wiggers te Djocjakarta. Ds. D. Bakker te Djocjakarta. J. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof

in Nederland, adres Bennekom. Mej. M. Kruijver te Djocjakarta. Ds. H. A. van Andel te Soerakarta. Dr. K. P. Groot te Soerakarta. Dr. D. Verhagen te Soerakarta. H. Meijerink te Soerakarta. D. J. Bosman te Soerakarta. W. Vermolen te Soerakarta. P. de Koomen te Soerakarta. J. In 't Veld te Soerakarta. Mej. H. Baarbe te Soerakarta. Mej. G. Loggen te Soerakarta. Mej. G. Por te Soerakarta. Ds. A. Merklijn te Magalang. Dr. H. S. Pruis te Wonosobo. Ds. C. de Bruyn te Kamban'roe op Soemba. Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba. Tj. Mobach te Pajeti op Soemba. Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Oranje Nassaulaan 9, Zwolle. Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba. Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba. D. H. Krijger te Pajeti. Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba. Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

onder redactie van Prof. Dr. T. HOEKSTRA, Ds. R. E. VAN ARKEL en Dr. J. WATERINK. Deze prachtige kunstkalender geeft elke week een mooie plaat met aan de achterzijde een pittig bijchrift. Hij hoort thuis in ieder gereformeerd gezin. De prijs bedraagt f 1.95. Dit is voor zulk een kalender goedkoop.

KERKKALENDER 1924

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen deel I van den Tweeden Druk van de uiterst practische uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige octavo-formaat. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze onmiddellijk gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en dringend aanbevolen. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke afbetalingsvoorwaarden zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. G. KRUIJSWIJK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de

Uitgevers: GEBR. v. NOORTWIJK, SCHIEDAM

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

COMMISSARISEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN; Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.;

Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.—

RESERVEN

f 21.000.000.—

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGEN.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAIA

GRONINGSCH E HYPOTHEEK BANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

INHOUD: Met den Heere te zijn. — Van Zendingsaangelegenheden: De reorganisatie der Opleidingsschool; De Synode van de Ned. Herv. Kerk en de Zending; De extra-collecte; Twee welverdiende onderscheidingen; Onze Koningin en de Zending. — Brief van Ds. Merkelijn. — Bij de foto. — Brief van Ds. L. P. Krijger. — Ds. M. Lindenborn. — School en Zending. — Lijden om Jezus wil. — Zuster Clevering. — Het land, dat geen toekomst heeft. — Zich onzichtbaar maken. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften. — Adressen.

Met den Heere te zijn.

Toen kwam de Geest Gods op Azarja, den zoon van Oded. En hij ging uit, Asa tegen, en hij zeide tot hem: Hoort mij, Asa, en gansch Juda, en Benjamin; de Heere is met ulieden, terwijl gij met Hem zijt; en zoo gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar zoo gij Hem verlaat, Hij zal u verlaten.

2 Kronieken 15 : 1 en 2.

De *bijzondere* beteekenis van Azarja's prediking, in bovenstaande verzen beschreven, schuilt niet zoozeer in den buitengewonen inhoud, als wel in het feit, dat zij op een merkwaardig tijdstip in koning Asa's leven werd gebracht.

Zoo gij 2 Kron. 15 zoudt lezen, zonder het onmiddellijk voorafgaande in het oog te vatten, dan zoudt Gij 't zeker met de korte predicatie van Azarja wel eens zijn, maar de *bijzondere* zin en leering, die zij bevat, zou U dan toch ook ontgaan.

Daarom eerst even de aanwijzing van het milieu:

Juichend in victoriegeroep, geaccompanyeerd door roffelende trommen, hel klinkende cimbalen en schetterende muziekinstrumenten, keert het

zegevierend krijgsvolk van Juda en Benjamin terug naar Jeruzalem.

Verslagen ligt, zoo zingen de massa's, die van geen vermoeienis weten, Zerah, de Moor, de machtige heerscher van Aethiopië en Egypte; onmiddellijk gevolgd door het Halleluja, looft den Heere!

En naarmate de triomfeerende koning, aan de spits van de zegepralende menigten, dichter nadert tot de aloude Davidsstad, klinkt de zegezang al heller op, tot geheel de omgeving vol is van het gedruisch der legerscharen, de duizenden verdubbeld.

Maar juist op dat moment van groote glorie treedt Azarja naar voren, om een oogenblik gehoor niet te vragen, maar te vorderen in 's Heeren Naam.

Er is in houding en gebaar van dezen man Gods geen zweem van gedweeë onderdanigheid; hij staat daar voor koning Asa en het triomfeerende leger in stille majesteit van den vertegenwoordiger Gods; en zich richtend tot vorst en volk brengt hij de boodschap des Heeren: Hoort mij, Asa, en gansch Juda en Benjamin; de Heere is met ulieden, terwijl gij met Hem zijt; en zoo gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden; maar zoo gij hem verlaat, Hij zal u verlaten.

* *

Wat mag toch wel de reden zijn, dat de Heere *dezen* profeet met *deze* prediking juist op *dat* oogenblik tot koning Asa en diens volk zendt?

Van Azarja weten wij al heel weinig; een beschrijving als b.v. van Elia en Eliza bezitten wij van hem niet. Wij zien hem hier, geheel onverwacht, als tolk van Jehovah optreden.... en dan verdwijnt hij uit onze oogen.

Van zijn *persoon* zullen wij onze aandacht dus moeten aftrekken, om die te richten op het door hem gesproken woord; een profetisch woord, dat in de Schrift is opgenomen, opdat het niet maar voor vorst Asa en zijn volk kracht zou oefenen, maar ook beteekenis zou hebben voor ons, in onzen tijd.

En dan beluisteren wij in zijn prediking tot Asa en tot ons zelf de ernstige waarschuwing, om toch ten dage van voorspoed en victorie niet maar God een oogenblik te loven, en dan aldra God te vergeten; en tevens de dringende opwekking, om ook ten tijde van zegen en heil met den Heere te zijn en met den Heere te blijven.

Zalig is te spreken hij, die door den nood gedreven zich tot God om troost begeeft, die ook in het hachelijkst lot, zijn hope vestigt op den Heere, Zijn God; doch niet minder hij, die met Gods gunsten overladen, in nederigheid des harten Zijn God eert, en ootmoedig *blijft* wandelen met den Heere, zijn God.

Evenzeer als in perioden van leed en druk, is 't noodig, om in dagen van de verlossingen des Heeren, met den Heere te zijn en te blijven.

* *

Wij hebben als Nederlandsche natie pas het 25-jarig Kroningsjubileum van H. M. onze geeerbiedigde Koningin gevierd.

Dankbaar hebben wij óók herdacht, hoe, onder de regeering onzer Koningin, in die 25 jaren de Zending in den O. I. Archipel tot ontwikkeling en bloei is gekomen. Bijzonderlijk gingen daarbij onze gedachten naar ons eigen Zending op Midden-Java en op Soemba.

In 1898 werd op Soemba alleen nog maar onder de Savoeneezen gearbeid; niet onder de eigenlijke Soembaneezen; nù in 1923 is de Naam van den Heiland tot in de verste hoeken van dat eiland al gepredikt.

In 1898 was onze Midden-Java Zending zóó verzwakt, tengevolge van het optreden tegen Sadrach, dat zij maar enkele posten meer over had; nù, in 1923 hebben wij in de vier Residenties van Midden-Java geïnstitueerde Kerken, Zendingsscholen, Opleidingsscholen, Ziekenhuizen, uitgebreide Colportage en benevens de Missionarissen een schare van helpers uit de toegebrachte Javanen.

Groote dingen heeft de Heere in die 25 jaren óók in onze Zending gedaan; en daarbij openen zich blijde perspectieven, dat de arbeid gelukkiglijk zal voortgaan.

* *
* *

Doch dan komt 't er juist bij dit dankend gedenken van 's Heeren zegen voor ons op aan, om van nu voortaan, óók voor het Zendingswerk, met den Heere te zijn en te blijven.

Koning Asa, die op Azarja's prediking den tempeldienst te Jerusalem herstelde, hij heeft later met Syrie's koning een verbond gesloten, in plaats van op zijn God te bouwen; en — zooals 't altijd gaat van kwaad tot erger — hij is bij zijn levenseinde, toen hij ernstig ziek was, in plaats van bij den Heere, bij de medicijnmeesters hulp gaan zoeken.

Laat ons dan toch in dat kwaad niet vallen!

Door van den Heere en Diens gunst en kracht weg te wijken!

Door te steunen op menschenkrachten, of ook van de middelen het te verwachten!

Voor geheel het Zendingswerk is ons heil in God alleen, en in onzen Koning van God ons gegeven.

Worde dan, bij de dankende gedachtenisviering van Gods werk in de Zending gedurende de 25 jarige regeering van Hare Majesteit, ons besluit hernieuwd, om in 's Heeren kracht, bij al den arbeid voor den komst van Gods Koninkrijk onder de Heidenen en Mohammedanen, met den Heere te zijn.

Met den Heere te zijn — in gebed, in geloof, in gehoorzaamheid, in offervaardigheid en in toewijding onzer krachten.

Zoo wij met den Heere zijn, zal Hij, naar Zijne belofte, ook met ons wezen, en ons door Zijne groote daden verblijden.

R.

D. P.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Reorganisatie der Opleidingsschool.

Het mag zeker een gelukkig verschijnsel worden geacht, dat de zaken der Zending een vrij breede plaats innemen op de agenda onzer Generale Synodes.

Allengs is de Zending een belangrijke tak geworden aan den stam van ons Gereformeerd Kerkelijk leven.

Ook ditmaal heeft de Generale Synode weer een lange rij van besluiten genomen betreffende de Zending. Toch heeft de behandeling van de zaken der Zending niet veel tijd gevorderd. Zeer teeknend heeft Prof. Dr. Hepp in de Reformatie gesproken van „Hamerstukken”. Hij bedoelde

daarmee de stukken, die ter Synode zonder discussie den voorzittershamer passeeren. Welnu, bijna alle voorstellen inzake de zending zijn „hamerstukken” geweest. Slechts over een paar voorstellen is er eenige discussie gevoerd. En bijna alle voorstellen zijn met algemeene stemmen goedgekeurd.

Hoe moet het verklaard, dat de Synode, terwijl over allerlei andere soms weinig beduidende zaken vaak breedvoerig wordt gediscussieerd, de zendingzaken bijna steeds zonder eenige bespreking afdoet? Het is mogelijk, dat dit alleen te danken is aan groote eenstemmigheid van inzicht betreffende de zendingsaangelegenheden.

Maar het zou ook kunnen wezen, dat men met de zaken der zending te weinig bekend is om er over in discussie te treden. We hopen het eerste, maar we vreezen wel een beetje, dat het laatste dichters bij de waarheid is.

Onder de besluiten, die de Synode in zake de zending nam, staat wat belangrijkheid betreft, wellicht vooraan het besluit tot reorganisatie der Opleidingsschool tot vorming van helpers bij den dienst des Woords. Het reorganisatieplan is medegedeeld in het Julinumnummer van dit blad. En aan dat plan heeft nu de Generale Synode haar goedkeuring gehecht.

Het besluit, dat de Synode nam, luidt als volgt: De Synode besluit:

1. goed te keuren, dat de Opleidingsschool worde gereorganiseerd naar het plan, zooals dit in hoofdlijnen is opgenomen in het rapport der Deputaten voor de Zending:

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen in overleg met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java het sub 1 genoemde reorganisatieplan uit te voeren en nader den tijd te bepalen, waarop de Voorbereidingsklas der gereorganiseerde Opleidingsschool zal aanvangen;

3. de beslissing of er na de uitvoering der reorganisatie nog eenmaal daarnaast een cursus op den ouden voet zal worden gehouden, over te laten aan de te benoemen Deputaten voor de Zending in overleg met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java;

4. last te geven aan de te benoemen Deputaten voor de Zending eventuele plannen voor verbouwing en uitbreiding te beoordeelen, vast te stellen en te doen uitvoeren in dien verstande:

a. dat vooraf moet vaststaan, dat er geen uitzicht bestaat gedurende de eerste jaren over de tegenwoordige gebouwen van de Keucheniuschool te zullen kunnen beschikken ten behoeve van de Opleidingsschool;

b. dat over die plannen overleg moet worden gepleegd met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java;

c. en dat de uitvoering dier plannen geen te zware eischen mag stellen aan de Generale Kas."

De uitvoering van dit besluit zal voor de zending op Midden-Java van onberekenbaar belang kunnen worden.

Zoodra de Opleidingsschool naar dit be-

sluit wordt gereorganiseerd, doet zij een groote schrede voorwaarts in de richting van een heusche Theol. school. Want dat is voor deze school het doel. Zij moet voor Midden-Java worden, wat de Theol. school te Kampen en de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit zijn voor de kerken in Nederland: de school voor de opleiding van Javaansche dienaren des Woords. Dat kan natuurlijk niet in één stap. Indien men nu reeds de Opleidingsschool ging reorganiseren tot eene Theologische school in optima forma, zou dit stellig op een mislukking uitloopen. Daarvoor zijn de toestanden op Java nog niet rijp. Maar de uitvoering van het genomen besluit brengt de Opleidingsschool toch een aanmerkelijk stuk dichters bij dat doel.

De Synode van de Ned. Herv. Kerk en de Zending.

Op de 1. g. Generale Synode van de Ned. Herv. Kerk waren ook zeer belangrijke voorstellen inzake de zending ter tafel gebracht. Die voorstellen bedoelden de zending meer kerkelijk te maken. Ook in den kring der zendingsvrienden in de Ned. Herv. Kerk wint de gedachte steeds meer veld, dat de zending toch eigenlijk behoort uit te gaan van de Kerk en in elk geval met de Kerk in nauw verband behoort te staan.

De ingediende voorstellen zijn ter Synode behandeld. Maar het resultaat is niet gunstig geweest. Wij lazen daarvan het volgende verslag:

„De heer Barbas brengt rapport uit over voorstellen om de zending meer kerkelijk te maken en daartoe door de Kerkeraden en de Classicale Vergaderingen commissies te laten benoemen en een voorstel, dat de Synode uit haar midden en uit vooraanstaande mannen op zendingsgebied een commissie benoeme om het zendingswerk te incorporeren binnen de grenzen der Ned. Herv. Kerk en een centrale Zendingsraad in het leven te roepen. In de commissie was eene minderheid en een meerderheid. De minderheid der commissie wil beide voorstellen aannemen met wijziging van het imperatief karakter in een facultatiefstelling.

De meerderheid stelt voor op beide voorstellen niet in te gaan, omdat de kerk hand- en spandiensten zal gaan verrichten voor de bestaande zendingscorporaties, om ten slotte haar werk over te nemen, met dien verstande, dat het metterdaad blijft in handen van hen die het nu leiden, maar de Kerk verantwoordelijk wordt gesteld

voor de financiën, eene verantwoordelijkheid, die zij, bij gebreke aan bestaande fondsen en gezien de moeilijkheden der laatste jaren, onmogelijk aanvaarden kan. Eigenlijk is hier alleen sprake van de samenwerkende corporaties, terwijl bovendien ook wel degelijk rekening gehouden dient te worden met verschillende andere corporaties, die binnen de grenzen der Kerk werkzaam zijn, maar buiten deze actie staan.

Na bespreking werd de conclusie der meerderheid aangenomen."

De Synode heeft dus geweigerd op de ingediende voorstellen in te gaan. En het is heel goed te begrijpen, dat de meerderheid der Synode die voorstellen verwierp op grond van de genoemde motieven, ook al is het te betreuren, dat in de Hervormde kringen de zending daardoor buiten het verband van het Kerkelijk leven blijft staan.

De extra collecte.

Ter Generale Synode te Utrecht werd in zake „de extra collecte" medegedeeld, dat de meeste kerken met groote bereidwilligheid deze collecte ten behoeve van de Generale Zendingskas hebben gehouden, maar dat toch nog 147 kerken in gebreke waren gebleven aan het daartoe strekkend verzoek te voldoen.

In October van het vorige jaar zijn alle kerken namens de vorige Generale Synode uitgenoodigd deze collecte te houden, wijl de Generale Kas bedreigd werd met een groot tekort. Een half jaar later is aan alle kerken, die toen nog geen collecte hadden gezonden, onder gesloten couvert een schrijven gericht met dringend verzoek om toch spoedig de gevraagde collecte te zenden. Ondanks die herhaalde uitnoodiging bleven nog 147 kerken nalatig. Van vijf kerken kwam bericht, dat zij in den loop van het jaar alsnog een collecte zouden houden. Maar ruim 140 kerken lieten niets van zich hooren. Het is wel droef, dat er zooveel kerken zijn, wier namen op de zwarte lijst moesten gezet. Deze kerken onttrekken zich feitelijk aan den plicht om de gezamenlijke kosten te helpen dragen. En het gevolg daarvan zou worden, dat de gewillige kerken daardoor des te meer zouden worden belast. Door de Generale Synode werd dan ook de houding dezer kerken ten eerste betreurd en afgekeurd. Met eenparige stemmen werd besloten „aan de leden van het Moderamen dezer Synode op te dragen, namens haar eene ernstige opwekking te richten tot alle kerken, die nalatig zijn geweest in het zenden van een extra collecte voor

de Generale kas, om alsnog aan deze verplichting te voldoen."

Moge hierdoor deze zaak tot een goed einde komen. Dat goed einde is natuurlijk, dat alsnog al die kerken een extra collecte zenden zoodat alle namen van de zwarte lijst kunnen worden afgevoerd.

Misschien zijn er onder die 140 kerken nog vele bij wie deze collecte in het vergeetboek is geraakt. We kunnen althans moeilijk aannemen, dat al die 140 kerken met opzet het houden dezer collecte hebben nagelaten. Ook om de eere onzer kerken hopen we van harte, dat nu weldra alle kerken aan hare verplichting zullen voldoen.

Twee welverdiende onderscheidingen.

Het vorig No. van het Zendingsblad was reeds gezet, toen het bericht afkwam, dat het aan onze Koningin heeft behaagd twee van onze zendingsmannen te decoreren. Ds. D. Bakker, de docent onzer Opleidingschool te Djocja en Dr. H. A. van Andel, de bekende Missionaire predikant van Solo zijn geridderd geworden. En zij zijn beiden benoemd, niet slechts tot gewoon ridder, maar tot officier in de orde van Oranje Nassau. Wij verheugen ons ten eerste over de onderscheiding, die aan den twee zendingsmannen is te beurt gevallen.

We denken niet, dat er ook maar één eenigszins meelevend man is geweest, die bij het lezen van deze onderscheidingen heeft gedacht: „waarom hebben die beide mannen een lintje gekregen?" Want als iemand in den dienst der Zending zich metterdaad verdienstelijk heeft gemaakt, dan stellig Ds. D. Bakker en eveneens Dr. H. A. v. Andel. Het doet ons goed, dat blijkbaar de Regeering het belang der zending erkent en de mannen eert, die op dit terrein vooraan staan en leiding geven.

Het zendingsblad wenscht den gedecoreerden van harte geluk met de onderscheiding, die hun is verleend. Moge het officierskruis van Oranje Nassau nog tal van jaren hunne borst sieren.

Onze Koningin en de Zending.

Luid heeft de feestjubel geklonken bij het zilveren Regeeringsjubileum onzer Koningin. Breed heeft de pers ons Hare daden herinnerd. In bijna alles wat den welstand van haar volk betreft stelt de Koningin een levendig belang. Vooral de zending heeft Hare bijzondere liefde. Laat ons blad het volgende in herinnering mogen brengen:

In 1908 stond zij haar landgoed „Raephorst" bij Wassenaar af voor 't houden van

een Zendingsfeest. Vijf jaar later werd er het gouden nationale Zendingsfeest gevierd.

Op dat feest was zij zelf tegenwoordig. Het Bestuur en de sprekers werden aan Hare tafel ontvangen. En met enkele sprekers heeft de Koningin persoonlijk eenige oogenblikken gesproken.

In 1913 trad zij nog meer op den voorgrond, toen Zij haar „Koninklijke boodschap” zond aan 't voortzettingscomité van de wereld-conferentie, dat te Oud-Wassenaar bijeen kwam, welke aldus luidde: „Ik acht mij gelukkig U hartelijk welkom in mijn land toe te roepen. Ik wensch daarbij uit te spreken, dat ik van harte deel de beginselen, die Uw Comité bezielen bij zijn heilig werk, en dat ik mij geestverwant gevoel van hen, die den verheven arbeid, in Edinburg begonnen, trachten voort te zetten.

Ook in Nederland streven wij naar eenheid en samenwerking op het gebied der zending en trachten wij andere volken in hun ons vreemde toestanden liefdevol te verstaan, als getrouwe discipelen van Hem, die kwam om te dienen.

Uw komst alhier en uw tegenwoordigheid op de Nederlandsche Zendingsconferentie beschouw ik als een verblijdend teeken, dat diegenen mijner landgenooten, die de Zending dienen, zullen volhouden bij deze beginselen.

Het is mijn ernstige wensch, dat de eenheid van alle volgelingen van Christus, leden van zijn onzichtbare gemeenschap, steeds dieper gevoeld worde, en dat onze Heiland onze harten bestiere tot steeds inniger gemeenschap en gebed.

Moge onze ijver worden aangevuurd en geneigd, en mogen alle arbeiders in Gods wijngaard worden bekwaam gemaakt voor de taak, waartoe zij persoonlijk geroepen worden.

Moge de waarheid, die in Christus is, de duisternis der menschelijke ellende beschijnen, en moge de onnaspeurlijke rijkdom zijner Goddelijke liefde, onvergankelijke blijdschap wekken in de harten van alle schepselen Gods”.

Zoo was Haar Koninklijke boodschap.

We hebben Haar er te meer om lief.

Gelukkig het land, dat zulk een Vorstin mag bezitten.

24 Sept. '23.

W. B.

Brief van Ds. Merkelijn.

Magelang 18 Juli '23.

Het overkomt ons Zendingelingen nog al eens, dat we een uitnoodiging ontvangen om in het een of andere blad of tijdschrift eens

wat te schrijven over de Zending en ik zou gaarne aan al die uitnoodigingen gehoor willen geven, overtuigd als ik ben, dat berichten over de Zending als voedsel dienen voor de al meer oplevende belangstelling in den arbeid der Zending. Maar de tijd van den Zending op Midden-Java is zoo naar alle kanten bezet, dat hij er wel van afzien moet om in meer dan een of twee periodieken van zijn arbeid te verhalen.

Een uitnoodiging echter om zoo nu en dan eens iets in ons Zendingsblad over den arbeid in Magelang mee te deelen, mocht ik niet afwijzen en ik wil daarom graag in ons Zendingsblad zoo nu en dan eens een kiekje van den arbeid alhier geven.

In dezen brief vertel ik U dan iets over den arbeid onder de Chineezen.

Op al onze Zendingsterreinen en zoo ook in het Magelangsche wonen veel Chineezen. Op dit Zendingsterrein gaat hun getal boven de 10.000 en als ge als Zending begint te werken dan spreekt het vanzelf, dat ge ook iets wenscht te doen om het Evangelie onder deze menschen bekend te stellen. Een arbeid onder hen is zelfs van veel belang.

De plaats, die de Chineezen in Indië innemen is voor de Zending ook van veel belang vanwege de velerlei relatie, waarin zij staan met de Javanen. Doorwerking van het Evangelie onder de Chineezen zou ook aan den arbeid onder de Javanen ten goede komen. In Tempel, een der plaatsen, waar wij veel ingang hebben, was de eersteling een Chinees en aan zijn ijver en toewijding hebben we 't middelijkerwijs te danken, dat nu tal van Javanen onze samenkomsten aldaar bezoeken.

Een Javaan, die de vruchten van zijn land verkoopt, verkoopt die meestal aan Chineezen; zijn inkoop doet hij geregeld in de winkels van Chineezen. Zonder Chineezen is de Javaansche wereld niet denkbaar. Omgang, aanraking tusschen Hollanders en Javanen is gering, maar tusschen Chineezen en Javanen veelvuldig. Een gemeente van Chineezen zou prachtig zijn ook om 't werk onder de Javanen. Een Chinees belijdt gemakkelijker, is vrijmoediger, ook energieker in alles dan de doorschnitt-Javaan.

Een Chineesche gemeente zou ook spoedig tot zelfstandigheid opgevoerd kunnen worden; om hun karakter, dat onafhankelijker is dan dat van den Javaan, en omdat de finantieele draagkracht aanmerkelijk grooter is dan van den Javaan. Een gemeente van Chineezen zou niet alleen geheel de kosten verbonden aan eigen kerkelijk leven kunnen dragen, maar ook wel in staat zijn om allerlei arbeid naar buiten te bekostigen.

En nu is het opmerkelijk, dat de arbeid onder de Chineezzen zoo heel gering is. Van een eigen missionair-predikant onder hen, waarvan de noodzakelijkheid reeds lang geleden op onze Synode werd vastgesteld is nog steeds niets gekomen. Onze Zendingsarbeid richt zich ongeveer uitsluitend op de Javanen en voorzoover er van Zendingszijde bemoeienis is met de Chineezzen, is dit omdat we er wel toe gedwongen werden, omdat we niet anders konden.

Onder de Chineezzen in Indië zijn twee groepen; 1 zij, die in Indië geboren zijn en wier taal nu 't Maleisch is, en 2 de Singkeh's, d.z. Chineezzen, die in China geboren zijn en die zich jaren achtereen slechts in 't Chineesch kunnen uitdrukken.

Voor al onder deze Singkeh's zijn vele Christenen, onder wie echter de arbeid voor ons en voor onze Javaansche goeroe's, zoo moeilijk is, omdat wij niet in staat zijn om een gesprek van eenige beteekenis met hen te voeren.

Toch ben ik enkele jaren geleden begonnen samenkomsten met hen te houden; 't was een ietwat vreemde samenkomst. We vergaderden des Zondagsmiddags in een goudzaak. De helft van de winkel was gereserveerd voor de samenkomst; in de andere helft werden de koopers ontvangen en ging het zakendoen door. De taal, waarin ik sprak, was laag-Javaansch, omdat het eerste, wat zij in deze landen leeren is laag-Javaansch, opdat zij met de Javanen zouden kunnen handeldrijven.

Zoo goed en zoo kwaad als het ging trachtte ik hen een gedeelte uit Gods Woord te verklaren, maar ik merkte wel, dat ze er niet veel van begrepen en dat het Javaansch, dat zij kenden, slechts bestond in enkele woorden, die zij voor hun dagelijkschen handel noodig hadden.

Midden in de preek kwam er een Amboneesche soldaat binnen, die een gouden ring wilde koopen. De man van de zaak stond van zijn plaats op en ging dezen Amboneeschten soldaat even helpen. Aan het stichtelijk karakter ontbrak dus nog al wat.

Zeër dankbaar was ik daarom toen aan dit drukkend gevoel van niets voor deze Singkeh's te kunnen doen een einde kwam door de overkomst van een Chineesch goeroe, die zelf een Singkeh, in staat was het Evangelie aan deze menschen te kunnen brengen. Deze verzamelt de Christenen en noodigt andere Singkeh's tot deze samenkomsten uit en de eerste vrucht van dezen arbeid was, dat er nu 15 Chineezzen waren, die de H. Doop begeerden. Onder hen was ook die man van de goudzaak, in wiens winkel ik de eerste samenkomst had ge-

houden. Voor eenigen tijd was hem duidelijk gemaakt, dat de Christenen den Zondag vieren als den dag des Heeren en dat het dan niet gaat op zoo'n dag in onze gewone werkzaamheden bezig te zijn. 't Was moeilijk voor hem om tot sluiting van zijn zaak op Zondag over te gaan; er was dicht in de buurt nog een goudzaak van een anderen Chinees; naar hem zouden nu de menschen gaan om te koopen en dat op Zondag, juist een dag waarop zooveel gelegenheid hebben om uit te gaan en wat te koopen. Ik voelde zijn strijd en was daarom niet weinig verrast toen hij voor enkele weken bij me kwam en meedeelde, dat hij zijn winkel 's Zondags sloot, waarin hij tot hertoe ook heeft volhard.

Men moet het Indische leven kennen, om de beteekenis van deze daad te kunnen beseffen.

Het onderzoek naar de kennis bij deze Singkeh's levert echter geen geringe moeilijkheden op. De vragen worden gedaan door den Chineesch goeroe in het Chineesch, die ze ons dan in 't Maleisch, in Singkeh-Maleisch, dat zoo moeilijk te verstaan is, vertolkt, maar hoe de antwoorden luiden, moeten we weer op gezag van den Chineesch goeroe, aannemen. Toch zit er niets anders op dan voorloopig op deze gebrekkige manier dezen noodzakelijken arbeid te verrichten. En op deze manier zal het voorloopig moeten op al die plaatsen, waar Christen Singkeh's wonen, dat is op alle plaatsen van eenige beteekenis op onze Zendingsterreinen, totdat we onzen missionairen-predikant krijgen voor den arbeid onder de Chineezzen.

A. M.

BIJ DE FOTO.

Eetzaal van het Leerlingeninternaat van het Zendingsziekenhuis te Solo.

Een van de belangrijke onderdeelen van het zendingswerk in de ziekenhuizen is de opvoeding en de opleiding van het personeel. In het zendingsziekenhuis te Solo wonen de leerling-verpleegsters met de Europeesche verpleegsters in het zusterhuis. Daar zijn groote slaappalen voor haar ingericht en de maaltijden worden in de eetzaal gebruikt onder leiding van Zr. Loggen en Mej. Spoelstra, hoofd van de huishouding.

De manlijke leerlingen hebben een eigen gebouw met slaappalen en een eetzaal.

Op de foto zien wij deze leerlingen aan den maaltijd onder leiding van de verpleegsters.

Aan het hoofdeinde van de tafel links Zr.

H. Baarbe en meer naar rechts Zr. G. Porten midden van de jongens.

Op de foto zijn niet alle leerlingen aanwezig, enkele zijn met vakantie en vijf hebben dienst op de zalen.

Het aantal leerlingen bedraagt 60, n.l. 35 meisjes en 25 jongens.

Brief van Ds. L. P. Krijger.

De deputaten der Generale Synode voor de Zending ontving van Ds. P. Krijger het volgende schrijven:

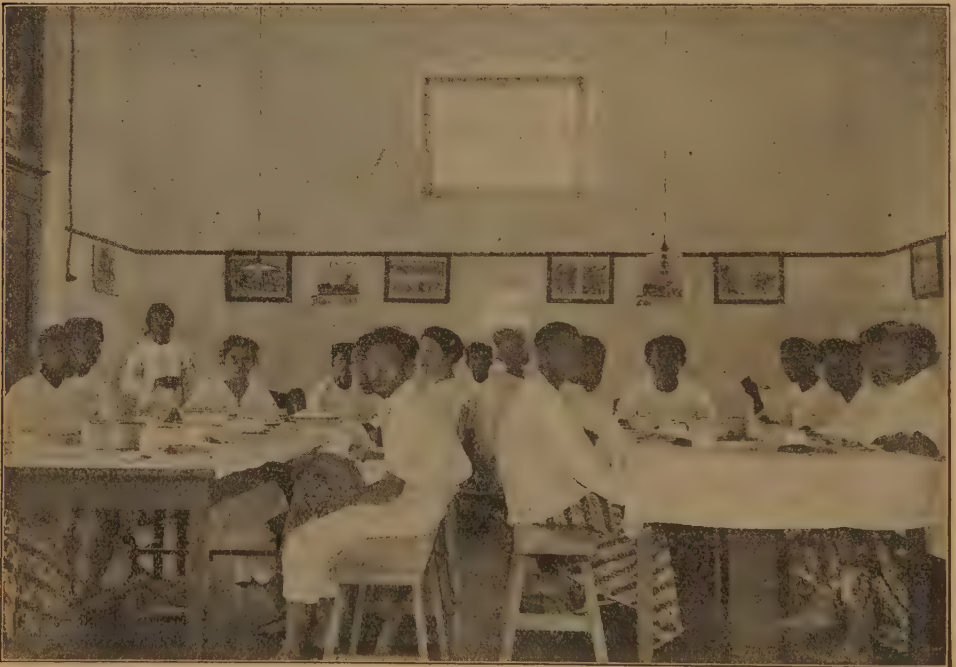
Zeer geachte Broeders!

Nu we reeds 14 dagen op Soemba zijn en door de vriendelijke gastvrijheid van de Broeders en Zusters te Kambaniroo en te Pajeti geheel en al bekomen zijn van de verre en lange reis, doe ik U met de eerst-

dag preekte ik op verzoek van den kerkeraad te Batavia, daar Ds. Aalders met vakantie was en bevestigde het huwelijk van onze reisgenoot Mevrouw Scheffer.

Hoewel we per eerste gelegenheid naar Soemba zijn doorgereisd, moesten we toch tot 20 Juni op Java blijven, daar de boot naar Soemba juist 1 Juni van Batavia vertrokken was. Nu, dien tijd hadden we ook wel nodig, om nog de noodigste inkoop te doen. We hebben die dagen bij onze familie te Buitenzorg en te Bandoeng doorgebracht.

Dat ons verblijf op Java juist in de vacantiemaand viel, en dus de meeste Zendingsmensen niet thuis waren, was voor ons deels een ongunstige, deels een gunstige omstandigheid, want daardoor moesten we op onze doorreis te Djocja en te

vertrekkende post een kort verslag van ons wedervaren toekomen.

De Heere heeft alles bijzonder wel gemaakt. Hij maakte ons het afscheid van onze dochter gemakkelijk en we aanvaardden de reis in dankbare stemming, omdat alle beletselen waren weggenomen en we voor de tweede maal naar Soemba mochten gaan.

De reis was, behoudens lichte ongesteldheid van onze beide jongste kinderen, van het begin tot het einde bijzonder voorespoedig. We mogen ons nu allen in een goede gezondheid verheugen.

2 Juni waren we te Priok. Den volgenden

Soerabaja in een hotel logeeren, maar daaraan was het ook te danken, dat we op andere plaatsen vele collega's en bekenden ontmoetten, die we anders allicht niet gezien zouden hebben. Bovendien vergaderde in die dagen de classis Batavia te Weltevreden en was het ons een zeldzaam voorrecht, die te kunnen bijwonen. Van de collega's heb ik tot mijn spijt alleen Ds. Pos niet ontmoet, daar deze verhinderd was op de classis aanwezig te zijn.

Te Buitenzorg mochten we met den kleinen kring aldaar het Heilig Avondmaal vieren, dat bediend werd door Dr. Van Andel.

Te Bandoeng mocht ik ook nog eenmaal het Woord bedienen in de mooie nieuwe kerk. De opkomst daar is zeer verblijdend. Ik meen dat er 's morgens 170 kerkgangers waren; waarvan een groot deel niet-leden. Het Gereformeerd kerkelijk leven gaat in Indië onder den zegen des Heeren een schoone toekomst tegen.

18 Juni vertrokken we vandaar en 20 Juni gingen we te Soerabaja aan boord van de „Mossel”. Java was spoedig uit het gezicht verdwenen en de volgende dagen passeerden we de ons zoo welbekende kleine Soendaeilanden.

Kisten en meubelen zouden te Wai-Kalo (Karoeni) gelost worden, maar wij zelf werden door de omstandigheden gedwongen om door te reizen naar Waingapoe (Pajeti).

De hoop, die we gekoesterd hadden, dat het van te voren reeds zoo geregeld was kunnen worden, dat we bij aankomst dadelijk in West-Soemba zouden kunnen blijven, is niet vervuld. Te Karoeni was nog geen woning beschikbaar. Daarbij kwam, dat het verloop van verschillende urgente kwesties het noodig maakte, om zoo spoedig mogelijk te Pajeti te vergaderen, zoodat we om die reden ook eerst naar Waingapoe moesten.

En eindelijk was zelfs de mogelijkheid om te Wa-i-Kalo van boord te gaan afgesneden door de omstandigheid, dat er kort vóór Soerabaja aan boord van de „Mossel” een geval van Menegitis was voorgekomen, waarom het schip geen passagiers aan boord mocht nemen, bestemd voor een haven, waar geen dokter was. We mochten te Wai-Kalo zelfs geen gemeenschap hebben met den wal, zoodat wij tot onze teleurstelling ook niemand uit het Westen konden begroeten. Ook Ds. Van Dijk mocht niet meereizen, maar hij kon een paar dagen later per Gouvernementsstoomer naar Waingapoe komen en zoo toch de Vergadering nog bijwonen.

Te Waingapoe moesten we eerst in quarantaine. Gelukkig liet de dokter, nadat we den nacht in de pasangrahan hadden doorgebracht, ons den volgenden dag reeds vrij en toen mochten we de Zendingfamilies van Midden-Soemba begroeten.

En nu wachten we hier eerst den loop der dingen af, voornamelijk wat onze toekomstige woning te Karoeni betreft, want het is nog onzeker, of we daarmede spoedig zullen slagen.

We geven echter den moed nog niet op, dat we eind dezer maand naar 't Westen kunnen vertrekken. Als we maar eenigszins behoorlijk onder dak kunnen komen, geven we daar de voorkeur aan, hoe goed we het hier ook hebben.

Of we dan ook spoedig met onze eigenlijke taak zullen kunnen beginnen, zal daarvan afhangen, of we voldoende ruimte hebben, om onze leerlingen te huisvesten.

We zouden het wel gaarne willen, maar we moeten dat afwachten. De Heere doe ons daarin voorspoedig zijn. Alle dingen zijn in Zijne hand.

Met hartelijke Broedergroete uw dn. Br.
en Dn. in Christus,
LOD. P. KRIJGER.

DS. M. LINDENBORN.

In den nacht tusschen den 9e en 10e September is Ds. M. Lindenborn overleden. In het midden der jaren, in de volle kracht zijns levens heeft de Heere hem weggenomen. Sinds enkele weken had een ernstige krankheid hem aangetast. Maar het scheen, dat er beterschap mocht worden verwacht. Plotseling nam echter de krankheid een gevaarlijke wending. En toen viel de slag, geheel onverwacht.

Gedurende onderscheidene jaren heeft Ds. M. Lindenborn de Zending gediend. Het laatst als directeur van de Ned. Zendings-Vereeniging. Groot is het verlies, dat deze Vereeniging en met haar heel de Protestantische Zending van Nederland, door zijn heengaan heeft geleden.

Lindenborn was een man van groote kennis, breedten blik, vasten wil en buitengewone werkkraft. Onder de Zendingsmannen van Nederland stond hij in 't eerste gelid. Meermalen bracht zijn welsprekend, scherp belijndend woord een zaak tot beslissing. Ook heeft hij onze Zendingslitteratuur met onderscheiden boeken verrijkt. Lindenborn zal worden gemist. Trooste de Heere zijn nagelaten betrekkingen. W. B.

School en Zending.

Kwik, een Chineesche jongen uit de hoogste klas van onze Chr. Holl. Chin. School alhier, een paar maanden geleden gedoopt in de Hollandsche gemeente, gaf me gisteren bij het uitgaan van de kerk het volgende briefje.

Geachte mijnheer!

Beleefd vraag ik u of u bij L. (een meisje uit dezelfde klas P. B.) haar ouders wilt komen vragen, of L. en haar zus bij de dominee mogen komen om de catechismus te hooren, (of ze dus naar de catechisatie mogen gaan. P. B.).

Want L. had mij een brief gegeven en in haar brief stond, dat ze graag gedoopt

wil worden. Zij had mij gevraagd, of volwassenen gedoopt mogen worden. En ik zei, dat 't mag! Toen had ik haar ook verteld van den Moorman, die bij Filippus kwam.

Schriftelijk heb ik L. van den Heere veel verteld, dat ik bij de dominee hoorde.

Maar haar ouders vinden 't niet goed, dat zij een Christin wordt, want dat had zij mij verteld.

Mijnheer, het is beter, dat u een Zondagschool houdt; dan kunnen de andere kinderen ook van den Heere hooren.

En Hong (een oud-leerling, ook gedoopt P. B.) zijn nicht wil misschien ook komen. Hong gaf haar een bijbel te leen. Daarvan begrijpt ze zoo weinig. Als u 't haar vertelt begrijpt zij 't misschien heel goed.

En ik hoop, dat u weer een Zondagschool houdt.

Uw leerling Kwik.

Heerlijk, als 't zaad ontkiem! Geve God op ons gebed voor de Chineesche meisjes, die 't vaak moeilijker hebben dan de jongens, Zijn wasdom.

Solo, 9 Juli '23.

P. Beukema.

Lijden om Jezus wil.

Door bemiddeling van een der onderwijzers op Midden-Java ontvingen we afschrift van een brief, door een Javaansch meisje geschreven aan drie schoolkameraden, die met haar op school Jezus leerden kennen en lief hebben. Wij laten dat afschrift hier volgen.

„Mijn beste broeders!

Jullie weten toch wel, dat Oesoep is weggejaagd en dat jullie arme zuster geheel alléén thuis moet blijven? Ik kan 't bijna niet verdragen, maar de Liefdevolle geve mij moed en kracht om daartoe in staat te zijn. O, o, wanneer jullie zagen, wat er Donderdag 31 Mei, om 2 uur met mij gebeurde. — Toen ik nauwelijks gezeten was, riep mijn vader mij. Natuurlijk weer over den Christelijken Godsdienst, dat is te begrijpen. Wat vader, moeder en ik zeiden, behoef ik niet te vertellen, denk ik. Maar gevolg daarvan is 't voornaamste, wat jullie moeten weten.

Toen ik eindelijk ging schreien, kwam moeder op mij af en gaf me... een harden klap. Vader volgde haar voorbeeld.

Wanneer mijn ouders toornig zijn ontzien ze niets en niemand — gisteren ontzagen ze mij ook niet. Ze sleepten me naar 't achterhuis, dat nog in orde moet gemaakt worden. Ik schreeuwde uit alle macht om hulp. Maar, hoe harder ik schreeuwde, hoe woedender vader en moeder werden. Toen smeekte ik hen met deze korte woorden:

„Vader, moeder!“..... Maar, wat antwoorden ze mij? „Wij zijn je ouders niet — je bent onze dochter niet“. Ik huilde maar voort en 't woord „Goesti“ kwam op mijn lippen. Mét nam vader zijn sandaal en daarmee gaf hij me zoo'n harden klap op mijn hoofd en mijn rug, dat ze mij nu op dit oogenblik nog erg zeer doen. Met zijn twee forsche handen hield vader mijn linkerhand vast en mijn rechter hield moeder met haar twee minder sterke handen. Ik trachtte mij hun te ontrukken en 't gelukte mij. Toen kwam mijn ongeluk, want ik verloor mijn evenwicht. Vader raapte mij op, als was ik een steentje en schudde mij heen en weer door elkaar, dat 't mij duizelde. Och 't laat me koud, dat moeder mijn armbanden afnam. Andermaal zei ik „Goesti.“ Maar, wee mijn vader. Wat denken jullie, dat vader zei: „Ach, je met jou Goesti — Laat ons haar doden: Eén dochter minder, dat is niets, we hebben nog kinderen genoeg. Toen duwde vader en moeder mij in een donker kamertje, zonder raam. Nog meer; 't vreeslijkste: Ik trachtte weer te ontluchten, wat mij niets hielp. „Laat ons haar doden.“ Dat zei vader zoo maar niet, hij meende 't ook. Hij liet mijn hoofd tegen den harden muur bonzen en pakte met zijn beide handen mijn hals, om mij te doen stikken en sterven. Ik hief mijn oog op en bad. Moeder bemerkte 't en zei: „Kijk, kijk, zij bidt.“ Nog eens kreeg ik vaders harde klappen met zijn sandaal op mijn gezicht, hoofd en rug. O, hadden jullie dat alles maar met eigen oogen gezien! Eindelijk liet vader mij met rust en sloot de deur van buiten. Ik huilde niet, maar vouwde mijn handen en bad lang, heel lang aan een stuk door. Toen 't mij te moede werd, eindigde ik.

Opeens kwam de geschiedenis van Paulus in den kerker mij in de gedachte op onder zijn zwaarste lijden en na zijn geeseling zong hij, niet waar?

Ja, toen bekreep mij de lust om ook eens te zingen. En ik zong in die donkere, sombere kamer, maar zacht, opdat niemand mij zou hooren (U alleen, U loven wij, enz). — Zoowat om 6 uur hoorde ik moeder naderen. Ik smeekte haar, mij toch los te laten. Maar ze antwoordde bits: „Neen, wacht op je vader“.

Ik wachtte geduldig tot half 7, tot 7 uur, nog was vader niet gekomen. Maar ik vertrouwde alleen op Hem, Wien ik toebehoor en voer Wien ik leef. Eindelijk! Eindelijk! Daar naderden va en moe. Ik smeekte hun de deur toch open te doen en mij uit te laten. Ze wilden er niets van weten. O ja, ze deden 't bovenste gedeelte van de deur open, want 't is een lawang toegelan (2 deelig), maar

hielden mij nog binnen. Ze kwelden mij met allerlei vragen, moeilijke vragen ook, die ik niet kon beantwoorden. Maar als ik hun niet antwoordde, lieten ze me niet los. Ik moest in zulk een geval liegen, want ik kon 't niet helpen... Ze wilden mij naar Djapara zenden. Daarin wilde ik nog wel berusten. „Naar Semarang!” Ook goed, vind ik. „Ajo”, gebood vader, „de deur uit; ga maar naar één van je onderwijzers.” Ik was al blijde. Maar ik had de kamer nog niet verlaten, of vader dwalde mij weer naar binnen de kamer in en weer ontving ik zijn harde klappen op mijn gezicht en hoofd. En wat 't ergste was: hij raakte mijn oogen. Ze doen me nu nog erg zeer. Mijn hals doet me nu ook erg pijn. O, mijn heele lichaam! Ik voel me zóó erg zwak en loom door vaders harde klappen. Maar dit kleine lijden wil ik gewillig ondergaan, want, hoe bitter heeft de Heere voor mij geleden... De builen op mijn hoofd kunnen jullie nog zien en de blauwe plekken op mijn gezicht ook. Mijn ooren suizen nu nog, want ook daarop ontving ik vader zijn klappen. 't Was ruim 7 uur, toen ik voor den tweeden keer opgesloten werd. Meer dan een uur hield ik zoo hard ik maar kon, en riep om va en moe. Toen ik echter begreep, dat 't harde schreien en roepen toch niets baatten, bad ik tot mijn Bewaker. O, ik dank Hem, dat Hij mij nog kracht, moed en hoop gaf onder zulk een harde verdrukking. De Heere zij dank! Ik hoopte in dat vreeselijke oogenblik toch nog op Jezus verlossing, ofschoon ik wel wist, dat mijn ouders woedender op mij werden en mij feller haatten. Ik hield op met schreien en bad...

Hoor, wat was dat? Een vrouwe stem, die mijn naam vriendelijk uitsprak en mij vroeg, of ik honger had. 't Was..... moeder. In 't voorhuis hoorde ik ook een vrouwenstem. Maar 't was moeders stem niet. Neen. Ik wist niet, wie die vrouw was. Gezegend zij zij! Hoor, wat ze tegen vader zei: „Mbok, ngjits, didalken menaur pedjan poenapa, mboten mesuhaken” (Vrouw, ja, gooi ze er uit en heb geen medelijden.) Ik wist heusch niet, wie die vrouw was. Toen kwam moeder terug en opende mijn kerkerdeur. Ik moest eten, mét vader en moeder samen om mijn etensgebed te voorkomen. Onder 't eten dreigde vader mij met zijn karwats, dat hij mij daarmee zou aflossen, wanneer ik ontvluchtte. Moeder vroeg mij, of ik de Chr. Godsdienst nu niet meer wilde belijden. Beloven, dat ik dat niet meer wil doen, durfde ik niet, want in werkelijkheid is dat mijn eenige wensch. Ik antwoordde haar: „Ja, moeder moet op mij maar letten, of ik voortaan elke Zondag naar de kerk ga.” Ik

weet niet of ik met 2 Juli naar school ga. Want volgens vaders woorden moet ik voortaan maar thuisblijven. De bijbels zijn mij ontnomen. Och, ik benijd Oesoef, dat hij weggejaagd is. Och, onderging ik maar hetzelfde lot.

Bidt, beste broeders! Bidt voor mij of de Heere genade wil schenken aan mijn ouders en hun hart veranderen. Wee mij toch, beste broeders. Spreek Oesoef moed in. Vertel dat alles aan mijnheer N. maar waarschuwt hem toch, niet naar mijn vader te gaan. Want mijn ouders hebben gezegd, dat ze op de tong-tong zullen slaan, als een van mijn onderwijzers bij ons komt en zeggen, dat hij een oproerling is. En vader zal, wanneer mijnheer N. bij ons komt, hem kwaad doen. Zóó erg boos zijn mijn ouders. Ze ontzien niemand. Bidt toch, mijn broeders, opdat ik weer naar school moge gaan.

O Beste Salimin, nu kan je geen vermaning van mij krijgen, hè? Maar bewaar a.j.b. mijn 2 vermanings-brieven erg zorgvuldig. Vooral: Pas goed op in de vacantie. Vreest niet, mijn broeders, dat mijn geloof inkrimpe. Neen, 't zal tot een boom groeien, die den storm en orkaan trotseert. Vreest niet, mijn broeders! Ik voel, dat ik uitverkoren ben en een uitverkorene kan niemand verleiden en zijn geloof ontrukken. Dezen brief heb ik in 't verborgen geschreven. Bidt, mijn beste broeders, bidt voor je diepbedroefde

Zuster Amarminah.

Zuster Clevering.

Hieronder plaatsen wij een brief van Zuster Clevering, verzonden uit Solo (Java) d.d. 28 Juni 1923.

Zij schrijft:

„Zeër Geachte Deputaten”.

Uw brief gisteren ontvangen, waar ik erg blij mee was; ik vernam er uit, dat U gaarne weer eens een schrijven wilde ontvangen. Ik wil den ook direct even terugschrijven, hoewel de berichten weer niet zoo opgewekt zullen zijn als m'n vorige brief. Veel is er in dien tijd op Soemba weer gebeurd, en 't lijkt me soms of de Soemba-Zending erg met ziekte heeft te tobben.

Br. Krijger maakt het heel goed, als altijd goed gezond, maar met z'n vrouw gaat het minder, de aanvallen, die ze op Dennenoord ook al had, zetten zich op Soemba voort, en wel in erge mate, zij heeft vreeselijk pijnlijke aanvallen, soms met koorts gepaard, en wat bleek nu een maand of drie geleden?, dat het door galsteen werd veroorzaakt. Ze ziet er heel slecht uit, is

't heele jaar bijna ziek geweest; een operatie zal alleen wel een afdoend middel zijn. Zooals U boven ziet, ben ik in Solo, en wel in het zendingshospitaal, waar ik drie weken geleden ben geopereerd van apendicitis.

Ik had n.l. de laatste twee jaar op Soemba veel pijn, en nu kreeg ik in April een geval van Apend. met koorts. Van Dr. Eerstman moest ik toen naar Java om geopereerd te worden; 'k ben 6 Mei van Soemba gegaan, en heb op Java te Gombong eerst gelogeed bij onze lieve zendingsvrienden Dr. Kuijer.

Ik had echter niet veel zin aan een operatie, en dan in Indië, zonder familie of vrienden, maar door Dr. Vonk van Keboemen en door Dr. Kuijer werd geconstateerd, dat ik zoo niet weer naar Soemba mocht gaan, dit was onverantwoordelijk.

Toen was ik direct bereid en ging naar Solo, waar ik 6 Juni door Dr. Verhagen ben geopereerd. De operatie viel den dokter tegen en mij niet minder, als ik terugdenk was het een geschiedenis, die 5 jaar geleden was begonnen, dit was de oorzaak dat er nog erge ontstekingen aanwezig waren en de gevolgen bleven niet uit: hooge koorts met ernstige infectie enz.; 'k ben erg ziek geweest, maar de Heere heeft weer genezing willen schenken. Op Hem was ook in alles mijn vertrouwen. Hem zij dan ook alleen de eer. 'k Ben nog zwak, deze brief schrijf ik nog met moeite, want ik ben pas koortsvrij, doch gelukkig heb ik geen pijn meer.

Een volgende keer meer, hoop ik. Ontvang mijn hartelijke groeten.

Hoogachtend,

Zr. H. CLEVERING.

Het land, dat geen toekomst heeft.

De bladen hebben de meening van Res. Poortman wereldkundig gemaakt: „Nieuw Guinea een land zonder toekomst.” „een afgestorven peripherie.”

Nu wil ik me niet wagen aan wikkelen en wegen of de peripherie werkelijk wel afgestorven is, of 't land werkelijk zonder toekomst is. Maar ik wil in onderstaande regelen wel een der redenen noemen, waardoor de beschouwer van Nieuw-Guinea 't hoofd schudt en zegt: „Niets van te maken.”

't Nederlandsch-Indische Gouvernement gaat niet vrij uit.

Degenen, die 't wel meenden met N.-Guinea's land en volk, hebben niet alleen de laatste jaren, maar reeds voor tientallen jaren geroepen: „De Paradijsvogel is de pest voor Nieuw-Guinea”; „de vogeljacht houdt alle ontwikkeling tegen”; „sluit de

vogeljacht, we vragen 't niet alleen voor de vogels, maar we vragen 't vooral in 't belang van de menschen.”

De Roomsche Missionarissen van Merauke hebben 't aangetoond, dat met de jagers zware ziekten hun intrede deden in de binnenlanden van Nieuw-Guinea.

De Prot. Zending op Noord-Nieuw Guinea toonde reeds voor jaren aan, dat met de vogeljacht geweren, zoo gesmokkelde als licentie geweren, zoomede kruit en lood de bosschen ingedragen werden, waar ze niet alleen dienden voor 't dooden van vogels, maar meer nog voor 't dooden van menschen.

De Ass. Res. Schröder becijferde eens, hoe 'n klein procent van kruit en lood 't doel bereikte, waarvoor ze aangevraagd werden, want dat het aantal uitgevoerde vogels maar 'n zeer klein deel van 't kruit vereischte, dat officieel voor de vogeljacht werd ingevoerd.

Maar 't Ned. Ind. Gouvernement sloot oor en oog voor al 't geroep, dat als overdreven werd gequalificeerd.

En nu Nieuw-Guinea geen toekomst.

Nadat de Papoea's geleerd hebben op gemakkelijker manier dan vroeger den evenmensch te dooden, nadat ze jaar in, jaar uit in de gelegenheid gesteld waren om op zeer gemakkelijke wijze hun voedsel te verdienen, nadat daardoor tuin- en landbouw schromelijk verwaarloosd werden, het nomadenleven bevorderd, het vormen van kampongs verhinderd, de onrust vermeerderd is, ziet men neer op 't door eigen opzet verwoeste land, keert zich af: — „Geen toekomst, een afgestorven peripherie.”

Duitschland en Engeland sloten hun gebieden voor de vogeljacht, dit gedeelte van Nieuw-Guinea biedt niet den oeconomisch troosteloozen aanblik, dien Ned. Nieuw-Guinea biedt.

Res. Poortman noemt den stam der Biakers als werkzaam, als 't meest hoop gevend uit werkgevers-oogpunt beschouwd. Heel toevallig vindt men den Paradijsvogel niet op Biak en raakten de bewoners niet in verzoeking zich te verslingeren aan de vogeljacht.

Nauwelijks was de jacht dit jaar geopend of een sneltocht uit de bergen sloeg zijn slag op Anday, drie uren van Manokwari, doodde er één en verwondde eenigen zwaar. De dapperen verdwenen, maar van schrik liepen de Andayneezen hun tuinen uit, waar de rijst stond te rijpen en lieten hun geplante kokosnoten aan de wilde varkens over; liever wat scha, dan de kans ook neergelegd te worden.

't Ging om een quaestie, die al eenige maanden oud was, maar gewacht werd met de vereffening tot de jacht open ging en 'kruit en lood gemakkelijk te krijgen waren.

De Paradijvogel is nu weinig waard, vergeleken bij eenige jaren te voren, maar immer zullen de binnenlanders tuk zijn op geweren en kruit en er groote bedragen voor neerleggen. Een geweer, dat beteekent macht; een geweer, dat beteekent veiligheid, want er zijn nog meer geweren; een geweer, dat is voor den binnenlander het top-punt zijner wenschen.

Zal het Gouvernement voort blijven gaan, om voor de winst die de vogeljacht geeft aan den fiscus een gansch volk op te offeren? Zal de Papoe den blanke leeren vloeken, omdat hij het verderf, zoo niet bracht, dan toch bespoedigde?

Mansinam, F. J. F. Van Hasselt.
Mei 1923. Zendeling der U.Z.V.

Uit de Banier.

Zich onzichtbaar maken.

Ergens in mijn omgeving, zoo verhaalde Dr. Esser te Poerbolingo eens, woont een christen, die door z'n flinke lichaamsgestalte al spoedig in 't oog valt. Voor zijn bekeering tot het Christendom was hij een goeroe (leeraar), die de kunst verstond, iemand te leeren zich onzichtbaar te maken. Iets wat voor dieven zeer begeerlijk is.

Hoe de leerling die kunst machtig werd?

Hij moest al vast beginnen, met het laten staan van verschillende spijzen. Zout o.a. mocht hij in 't geheel niet gebruiken. Ondertusschen moest hij bij zijn leermeester de noodige tooverspreuken leeren. Daarna moest hij zich 's nachts naar een kerkhof begeven, daar ruim een week blijven, en vooral 's nachts die tooverspreuken opzeggen.

Dit was reeds voor den Javaan een moeilijke werke. Hij toch heeft een vreesachtigen aard. En naar het kerkhof te gaan, bij nacht nog wel, vergt meer dan gewonen moed. Maar 't vreeselijkste kwam pas nu.

Midden in den nacht moest hij het graf openen van iemand, die door een ongeluk om 't leven was gekomen. Dan moest hij met z'n tanden het lijkkleed afscheuren en dat zichzelf om de lendenen binden. Ging hij daarna nog in één nacht baden onder zeven verschillende watergoten, dan had hij de kunst te pakken. Dan bezat hij de „elmoe“.

Wilde hij nu b.v. stelen, dan had hij slechts wat zand te nemen, en onder het opdreunen van zijn tooverspreuken dit op het dak te werpen. Gerust kon hij nu de

woning binnendringen. Niemand zou hem zien.

Thans zingt de Javaansche reus psalm 139:

Niets is, o Oppermajesteit
Bedeekt voor Uw alwetendheid.

Uit „Onze Zending.“

Korte berichten.

Examen Dr. F. L. Bakker.

Woensdag 19 Sept. j.l. is Dr. F. L. Bakker door de classe Amsterdam peremptoir geëxamineerd, waarbij tevens het onderzoek in de zendingsvakken plaats had. Met algemeene stemmen is hij toegelaten tot den Missionairen dienst des Woords.

Vertrek Dr. F. L. Bakker.

D.V. zal Dr. F. L. Bakker, nadat hij eerst in de kerk te Amsterdam is bevestigd als Missionair dienaar des Woords, den 1en November a.s. vertrekken naar Egypte om daar enkele maanden te Cairo te studeeren en dan in het voorjaar van 1924 de reis voort te zetten naar Java.

Zendingszegen.

Zondag 19 Augustus zijn te Patalon in Djocjakarta weer negen Javanen door den doop in de Gemeente opgenomen.

Batavia's Welkom aan Ds. Ringnalda.

Zondag 12 Aug. 's morgens 7 uur lag de J. P. COEN te Priok aan de kade en zoo konden Ds. en mevrouw Ringnalda, door Br. Sprey afgehaald, nog juist om 9 uur te Kwintang zijn.

De lange reis was gelukkig volbracht en dankbaarheid vervulde hun harten nu zij met de gemeente den Heere mochten danken, dat Soerabaja's kerk weldra weer een eigen dienaar des Woords zou ontvangen.

Aan het einde der godsdienstoefening, voor de zegen op de gemeente werd gelegd, sprak Ds. Aalders zijn jongen ambtgenoot een woord van welkom toe.

Afscheid Zendeling Schelfhorst.

De Haagsche afdeeling van het Java-Comité heeft in de Malakkakapel afscheid genomen van zendeling Schelfhorst, die weder naar Kangean hoopt te vertrekken.

Examen P. J. Lambooi.

Woensdag 26 Sept. j.l. is te Meppel Br. P. J. Lambooi, beroepen Miss. dienaar voor Soemba geëxamineerd en toegelaten tot den dienst des Woords. Het voornemen is dat hij 24 November zal vertrekken.

Suriname.

Behalve wat vroeger reeds voor de scholen is gegeven, is door het Comité Idenburg c.s. dezer dagen f3000 afgedragen voor de Zending in Suriname, verzameld in den kring der Gereformeerden. Met groote dankbaarheid is dit bedrag door de Zeister Zending ontvangen. Nog steeds is de nood, waarin deze zending verkeert tengevolge van de toestanden in Duitschland buitengewoon groot. Mogen de Kerken die nog niets of slechts weinig voor deze noodlijdende zending hebben afgezonderd, alsnog een collecte of bijdrage zenden. Het adres is Ds. J. Kruger. Delden. Postrekening No. 35811.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel ad. f6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f0.23, per 5 stuks f1.00 en per 10 stuks f1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Leestafel.

Nu jubileer. Lustrum-Jaarboekje 1918—1923. Uitgave van den Bond van Meisjes-Vereenigen op Gereformeerden grondslag in Nederland.

Een titel, die veel doet verwachten. Maar de inhoud weersprekt dien titel niet. Eerst een mooi portret van Mej. H. S. S. Kuyper, de eere presidente. Daarna een pakkend voorwoord, misschien hier en daar wel wat sterk gekleurd. Voorts een zeer gepast Openingswoord van Mej. A. Buitelaar. Dan de rede van Mej. H. S. S. Kuyper: „Een nieuwe Toekomst en een nieuwen Taak.” En voorts een mooi gestileerde rede van den heer A. L. v. Hulzen. Ten slotte de opgaven betreffende de Organisatie. Over 't algemeen een zeer geslaagd jaarboekje.

„Terug naar het Vaderhuis.”
Door Mevr. Abboth. Uitgave van

J. H. Kok te Kampen. Zevende druk. f1.50,, geb. f2.25.

Een kostelijk boek. Geen aanbeveling meer noodig. Het beleeft reeds zijn zevende druk, Dat bewijst genoeg.

Jeremia, door Dr. G. Ch. Aalders. Eerste deel. Hoofdstuk 1—24, bij J. H. Kok. f3.75.

Vrucht van dege studie. In vlot Hollandsch geschreven. Een uitnemende verklaring van Jeremia's profetiën. Zeer geschikt voor de studeerkamer, maar ook voor elk onderzoekend bijbellezer. Aan Dr. Aalders onzen dank! Volge spoedig het tweede deel. Het uiterlijk is uitstekend verzorgd, zooals het van Kok is te verwachten.

Gij zult niet echtbreken, door Ds. G. Wisse. Vierde druk, bij J. W. Boeijsa te Sneek.

Een ernstig onderwerp, ernstig besproken. Zeer lezenswaardig. Ook deze vierde druk zal zijn weg wel weêr vinden.

Kerkkalender. Uitgave bij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, voor het jaar 1924, onder leiding van Prof. Dr. T. Hoekstra, Ds. R. E. van Arkel en Dr. J. Waterink.

Een mooi, artistiek schild. Het blok bestaat uit 52 weekbladen. Elk blad biedt een portret, of een teekening, en aan de keerzijde een beschrijving. Het geheel is uitstekend verzorgd.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Ds. J. Rauws, de helft van de collecte gehouden op den zangersdag van vereenigingen te Oud-Poelgeest f21.37½. Door Dr. J. Hania te G. 100 halve centen v. d. kinderen van G. G. v. Bunk te G. f0.50. Door L. Smit te Kampen, uit het busje van Harm Smit te Schokland f12.50. Door Mej. P. Hensen Westmaas, v. d. kinderen der Zondagschool te W. f10. Door Ds. A. H. v. Minnen, 's Gravenzande, 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. classe 's-Gravenhage f873. Door K. Bos, Oppendoos, verz. halve centen van Trijntje Zwaan f1. Gift van O. S. T. te Hilversum f2.50. Door Ds. C. J. H. v. Diemen te Nieuleuzen, extra collecte der Geref. Kerk te N. f49.23½. Door Mej. Joha. v. d. Laan te Heelsum, verz. door de leerl. der L. School te H. f13. Gift van J. J. te D. f10. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Schouwerzijl f25, Middelstum f65.69, Amstelveen f30.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Sept. 1923.

P.S. Verzoeken voorloopig geen geldzending per giro.

Voor Djocja.

Van de Geref. Kerk te Velsen f 58.50 van idem te Haarlem f 2000 van idem te Vormerveer f 19.77. Uit Halfweg f 65. Van Waagmeester Nz. te Zaandam halve centen f 1.25. Uit het busje van de kinderen van Jongsma te Zaandam f 4.45½.

W. BREUKELAAR.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

W. Westera te N. Dordrecht, gev. in de coll. f 2.50 en f 5 is f 7.50. Rs. Bramer te Hoogeveen, van N. N. gev. in de brievenbus f 6. P. Koster te Valthermond, gev. in de coll. uit dankbaarheid f 2.50. Dr. Dee te Dwingeloo, Schoolbusje f 3.06, gev. in de coll. f 2.50 en f 5 is f 10.56. Ds. v. Goor te Groningen, zijn catechistiebus f 28.73. Ds. Husmann te Bunde (Oost-Friesl.), v. d. Kerken in Oost-Friesland van Juni 16—Dec. 22: Mark 8872.67, Uit Irnhove in 1923 van N.N. 1000, N.N. 2500, N.N. 50.000 N.N. 100.000 is M. 153.500 Pinkstercollecte Irnhove 81690, van Neermoor 68533, van Bunde 146020 is Mark 296.263. Totaal f 58.615.67 Mark is f 7.50; D. Knol te Schouwerzijl, gev. in de coll. f 25 van de Zend.v. f 50 is f 75; E. Delhaas te N. Buinen, busjes 29.22; K. Smit te Ter Apel, saldo Zend.bl. 20; K. Bosma te Middelstum van mej. Soerema 75 h. c., f 0.25 is f 0.62½, Mej. Fokkinga f 0.50, Jongel.v. B. f 11.52, Jongel.v. A. f 10.02½, Jonged.v. f 2.40, Zend-Comité 120 is f 145.07; Mevr. Goere-Bakker te Vagesborgen, bezorgd f 3.70, kinderz.v. 't Mosterdzaadje f 31 i sf 34.70; A. Visscher te Uithuizen, 't Javaantje in de school, een

doos theel. enz. f 10.20; J. A. Delhaas te Groningen, Leliestr., theel. enz. f 36.76; Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll. f 2.50; O. J. Bouwman te Uithuizen, van L. f 2.50; Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. f 10, en f 5 is f 15; H. Kort te Winschoten busje Kleine Meisjesv. f 7; H. Leppink te Enschede van 't Zending-comité f 80; Ds. Uytendhout te Coevorden, bijdragen f 59; B. Roosjen te Diever, 't Nikkertje der school f 6.70; Ds. Schaafsma te Grijskerk, busje in de Kerk f 15.81; Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll. f 2.50; K. Bosma te Middelstum, 6de klas der school f 20; H. J. Kuiper te Zwartsluis, van 't Zending-comité f 40; W. Uiterwijk te Dalfsen, uit de busjes van B. en H. Borger f 1.68, Joh. Schuurman f 5.77; Gez. Hoogenkamp en H. Brinkman f 9.91½, A. Lucas en G. v. Pijkeren f 5.38½, G. J. Zielman f 3.35, S. Palts en B. Post f 7.54, W. Timmerman f 1.98, G. Endeman en E. Meijer f 3.50, J. Ophof en H. Aalvanger f 6.91 is f 46.03, van de Zend.v. f 53.97 is f 100; E. v. Dijken te Groningen, gev. in de coll. f 2.50 en f 5 is f 7.50; H. Kort te Winschoten, bezogd bij Ds. Berghuis een gift op 't Jubileumfeest der Koningin f 30; Ds. Bakker te Luiten, busje Augustus f 16.50.

P.S. De opgaven loopen eigenlijk maar tot 11 September door den achterstand bij den girodienst. Wie na dien datum zond hebbe dus geduld. Toch is het zaak de opgaven goed na te gaan, wijl die dienst nog niet geheel in orde is.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, (Heeresingel 34) 21 Sept. '23

Gironummer 51619.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolinggo, met verlof in Nederland, adres te Noordwijk aan Zee. Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolinggo. Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolinggo. Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta. Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland. Adres: Heemstede. Dr. J. C. Flach te Poerworedjo. Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo. Mej. G. A. Both te Poerworedjo. Mej. C. Versteeg te Poerworedjo. Ds. K. v. Dijk te Keboemen. Dr. A. H. Vonk te Keboemen. Dr. K. Feher te Keboemen. Mej. C. L. de Graaf te Keboemen. Mej. H. F. ten Kate te Keboemen. Ds. A. Pos te Djocjakarta. Dr. J. Offringa te Djocjakarta. Dr. A. von Kis te Djocjakarta. Dr. L. Szàs te Djocjakarta. Dr. M. G. Muller te Djocjakarta. Mej. W. Boorsma te Djocjakarta. Ds. Koelewijn te Djocjakarta, met verlof in Nederland. Adres: Amersfoort. Ds. A. Wiggers te Djocjakarta. Ds. D. Bakker te Djocjakarta. P. Zuidema te Djocjakarta, met verlof

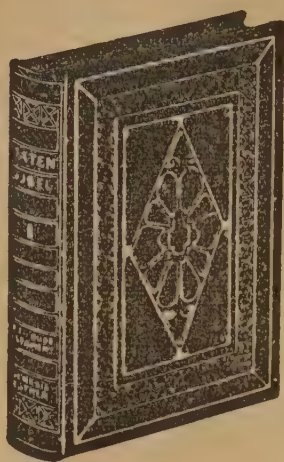
in Nederland, adres Bennekom. Mej. M. Kruijver te Djocjakarta. Ds. H. A. van Andel te Soerakarta. Dr. K. P. Groot te Soerakarta. Dr. D. Verhagen te Soerakarta. H. Meijerink te Soerakarta. D. J. Bosman te Soerakarta. W. Vermolen te Soerakarta. P. de Koomen te Soerakarta. J. In 't Veld te Soerakarta. Mej. H. Baarbe te Soerakarta. Mej. G. Loggen te Soerakarta. Mej. G. Por te Soerakarta. Ds. A. Merkelijn te Magalang. Dr. H. S. Pruis te Wonosobo. Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba. Ds. J. F. Colenbrander tijdelijk te Karoeni op Soemba. Tj. Mobach te Pajeti op Soemba. Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Prins Hendrikstraat 18a, Zwolle. Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba. Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba. D. H. Krijger te Pajeti. Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba. Ds. W. v. Dijk te Karoeni op Soemba.

onder redactie van Prof. Dr. T. HOEKSTRA, Ds. R. E. VAN ARKEL en Dr. J. WATERINK. Deze prachtige kunstkalender geeft elke week een mooie plaat met aan de achterzijde een pittig bijchrift. Hij hoort thuis in ieder gereformeerd gezin. De prijs bedraagt f 1.95. Dit is voor zulk een kalender uitgevermaatschappij GEHR. ZOMER & KEUNING — WAGENINGEN.

KERKKALENDER 1924

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen deel I van de Tweeden Druk van de uiterst practische uitgave van onzen oude

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handig **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in **45 afl. à 40 cent** of in **3 geb. deelen à f 7.50**

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijk de afbetalingsvoorwaarden zijn vermeld, gaarne franco toegezonden

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Prijs 0.90.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de Uitgevers: **GEHR. v. NOORTWIJK, SCHIEDAM**

KERSTFEEST

Vanwege het Geref. Trakt. Genootschap „Filippus”, verschenen bij den Uitgever P. MOBAC te Breukelen

„Een Koning in een Kribbe”

DOOR

Prof. L. LINDEBOOM

VIERDE DRUK.

Prijs 15
Bij getallen sterk verminderd
prijzen.

AMSTERDAMSCH

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZEKERING

COMMISSARISSN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE J. Mr. F. E. POSTHUMUS—MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDERN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

f 110.000.000.-

RESERVEN

f 21.000.000.-

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

SOLIDE GRONDSLAGE

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

SOERABAYA

GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK

GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit $5\frac{1}{2}$ pCt. **PANDBRIEVEN.**

Bijvoegsel van Het Zendingsblad.

October 1923.

Niet verstooten.

„Ik zeg dan: Heeft God Zijn volk verstooten? Dat zij verre”.

Romeinen 11 : 1a.

De Apostel Paulus ontkent ten stelligste, dat God Zijn volk Israël verstooten had. En hij brengt een krachtig bewijs aan.

Dat bewijs is hijzelf. Immers hij laat er direct op volgen: „Ik ben ook een Israëliet, uit het zaad Abraham's, van den stam Benjamin”. Zie, wil hij zeggen, als het waar was, dat God Zijn volk verstooten had, zou er geen genade-arbeid meer zijn uitgegaan, dan zou hij zelf als vervolger van den gekruisten en opgewekten Heiland niet gered, noch gezaligd zijn.

Ja, hijzelf was een sprekend bewijs van de ontferming Gods.

Zeker, het was Gods wonder bestel, waar de Jood het Koninkrijk Gods en Zijn genade in Christus had verworpen, het te geven aan de Heidenen; maar dat geschiedde niet ten verderve van den Jood, niet om hem voor altoos te verstooten, neen, het was juist om den Jood tot een heiligen ijver te verwekken, tot ware jaloezie.

Neen, Paulus zou geen éénling blijven.

Paulus zou niet het eenig bewijs zijn, dat God Zijn volk niet verstooten had. Duizenden zouden er na hem volgen, die uit de duisternis van het Jodendom zouden gebracht worden tot het wonderbaar licht van het Evangelie der genade.

Neen, God heeft Zijn volk niet verstooten. Paulus werpt die gedachte weg.

Als Israël straks zijn Messias heeft gekruisigd, is het toen losgelaten, verstooten?

Laat de Heilige Schrift u het antwoord geven.

Aan het kruis bidt de Koning Israëls voor Zijn volk.

De opgestane Christus geeft Zijnen jongeren den last om met de prediking des Evangelies te beginnen bij ..... Jeruzalem!

En zelfs als het die prediking verwerpt, is op de vraag: „Heeft God dan Zijn volk verstooten?” het besliste antwoord: „Dat zij verre.”

Prof. Bavinck heeft zoo terecht opgemerkt: De verharding, die over Israël kwam, is *gedeeltelijk* en *tijdelijk*. *Gedeeltelijk*, want het waren Joden, die het eerst het getuigenis van Christus aannamen en belijdenis deden van Zijn Naam. De eerste gemeenten werden in Palestina onder de Joden gesticht. Er was en blijft steeds een overblijfsel naar de verkiezing der genade.

Tijdelijk is ook de verharding. De val der Joden diende naar Gods onna-speurlijke wegen tot verrijking der wereld. Maar al zijn zij vijanden aangaande het Evangelie, zij zijn en blijven beminden om der vaders wil.

Het is dus geheel verkeerd het voor te stellen, alsof de Zending onder de

Joden geen reden van bestaan zou hebben en op geen zegen zou kunnen hopen. Schriftuurlijke Christenen denken en spreken zoo niet.

Juist dat eerste vers van Romeinen 11 geeft ons een rijke bemoediging om getrouw met dien arbeid voort te gaan. Wel kan de vervulling, wel kan de rijke vrucht lang uitblijven. Maar de belofte, ja de verzekering van Hem, die niet liegen kan, blijft. Gods raad zal worden vervuld, niettegenstaande duizende bezwaren en redeneeringen der menschen.

Daarom moed gehouden! Daarom des te inniger gebeden! Daarom des te ernstiger gearbeid! Daarom ons vastgeklemd aan dat allesbeslissende woord: „Heeft God dan Zijn volk verstooten? Dat zij verre!”

Kr.

v. d. V.

Jubileumfeest in ons Zendingslokaal.

't Jubileum onzer Koningin was in aantocht.

Wij meenden niet te mogen nalaten, met onze Joodsche geregelde bezoekers ook den zegen Gods, in ons land genoten, te herdenken.

't Best leek 't ons toe, hen maar even vóór de eigenlijke viering — 't was in den vacantiëtijd — uit te noodigen.

Oranjekleurige kaarten werden verspreid, met verzoek aan de Joodsche „Mirjam”-vrienden en -vriendinnen, op Woensdag 29 Augustus onzen Oranjeavond te bezoeken. Er werd verzocht, oranje te willen dragen.

Wat had ik graag al de lezers en lezeressen van ons Zendingsblad daar eens een kijkje bij willen laten nemen. Er waren er pl.m. 80, grooten en kleinen, van Joodsche huize.

Wat 'n Oranje-schittering was dat bij die Joodsche kleinen: Oranjepetten, oranjesjerpen, oranjehaarlinten, oranjestrikken! Geen, die dat gezien had, die ooit weer zou durven spreken in één adem van: Joden en bolsjewisten!

't Was een gezellige feestviering.

Gezongen werden vaderlandsche liederen, uit een liederenboekje van „Filippus”, van oranjepapier.

Ieder kreeg daar een exemplaar van.

Gelezen werd Psalm 47 en in verband daarmee verteld van onze Koningin, die als een schild Gods voor ons land was geweest.

De gelegenheid werd natuurlijk ook gebruikt, om op het koningschap van den waren Koning Israëls, onze Heere Jezus Christus, te wijzen.

Door vrienden en vriendinnen van ons werk werden enkele mooie muziek- en zangstukjes gegeven.

De tijd vloog om!

Keurige gedachtenisboekjes en jubileumbekers werden als herinnering meegegeven!

Wij zijn blij, dit avondje gehad te hebben.

't Was goed voor 't stevigen van den band zoowel met ons, als met ons Vorstenhuis!

v. N.

De Joden en het Jubileum onzer Koningin.

Wat is ook van Joodsche zijde onze Koningin gehuldigd!

'n Lust was 't, de jubileum-nummers van de Joodsche bladen, 't „Nieuw-Israël. Weekblad”, 't „Centraal Blad voor Israëlieten” en 't „Weekblad voor

Israël. huisgezinnen", door te lezen. 't Nieuw-Isr. Weekbl. had 'n uitgave met breeden oranje-rand.

Interessant ook voor ons Christenen was de orde van den dienst in de Synagogen te Amsterdam, bij de buitengewone godsdienstoefening op Woensdag 5 September.

Die was aldus:

1. Psalm 116 : 12 tot 118 : 4 (een deel van 't Hallel) door Koor of Voorzanger.

2. Voorzanger en gemeente, vers om vers, Psalm 21.

3. Gelegenheidsgebed.

4. Koor of Voorzanger Psalm 100.

5. Voorzanger en gemeente, vers om vers, Psalm 72.

6. Predikatie.

7. Voorzanger en gemeente, vers om vers, Psalm 47.

8. Gebed voor het Koninklijk Huis.

9. Voorzanger of Koor Psalm 150.

10. Avondgebed.

Merkwaardig is, wat de Rabbijn Dr. de Hond in 't jubileumnummer van Centraal Blad o.m. schreef:

„Vorstin van Nederland!

Als heel uw landje juicht, geeft *Israël* den toon aan!

Psalmen worden u toegezongen. Maar die Psalmen zijn van David, Israëls Koning! Het gevoel voor 'n vorst, het vereeren van 'n koning, is door Joodsche snaren aan heel de wereld voorgespeeld."

Werkelijk treffend was het te bemerken, hoe juist in Israëls Psalmen onze blijde harten aansluiting vonden in den jubileumstijd.

Zouden niet in de diensten in de Christelijke Kerken op dien 5en September meest teksten uit de Psalmen behandeld zijn? En dan werd de vertaling gebruikt, terwijl in de Synagogen de Psalmen in de oorspronkelijke taal werden gezongen!

Wij verblijden ons over de uitingen van hartelijke vreugde in de Joodsche pers.

Waar wij den zegen Gods, juist in het Huis van Oranje over ons land zoo telkens weer geschonken, dankbaar waardeeren, daar doet het goed, dat ook Joodsche harten hun dank daarvoor omhoog zenden.

Hoe onder de Nederlandsche Joden de liefde tot Oranje oud en hecht is, moge uit een paar aanhalingen uit jubileumstukjes in Joodsche bladen blijken:

„In 't „Centraalblad" lezen wij:

„Het is onloochenbaar, dat wij sombere tijden beleven.....

Toch klinken in Nederland feesttonen. Zuivere, volle, reine tonen.

En wij, Nederlandsche Joden, jubelen uit volle borst mede.

In *ware vreugde*. Waarom? Omdat wij in alle innigheid den Algoede danken voor de wijze regeering van 'n kwart eeuw door eene Vorstin uit 'n huis, dat 'n bolwerk is voor 't *recht*.

Toen voor Israël „het duister de aarde dekte en een nevel hing over de volken," in tijden, dat middeneeuwsche rechtsschennis ons volk vrijheid noch bodem gunde, opende Nederland zijn poorten. 't Was de Oranjestam, die den van recht beroofden 'n schuilplaats bood. Waar ter wereld kan men edeler dragers ontmoeten van de gerechtigheid? Wel diep in 't volksbesef hebben zij die kostelijke aller deugden gegrift."

En in 't „Weekblad voor Israël. huisgezinnen":

„Oranje, Nederland, Israël, vormen een trits, die onverbreekbaar aangeklonken mag heeten. Voor Israël is Nederland zoovele eeuwen reeds

het land der gezegende vrijheid onder de regeering van het Oranjehuis, waaraan het zoo dure verplichtingen heeft..... Koningin Wilhelmina is de overlevering van Haar doorluchtig huis trouw gebleven; geen blad in de geschiedenis van Haar regeering, dat ontsierd wordt door iets dat ook maar in de verste verte zou gelijken op 'n achterstelling van den Jood bij den andersdenkenden medeburger. Wel zou het snoode ondankbaarheid mogen heeten, als Neerlands Israël, plichtvergeten, verre bleef van de huldiging, die onze Vorstin thans geboden wordt. Neen, in de eerste rijen scharen wij ons, om in dankbaar opzien tot God, uiting te geven aan de gevoelens van liefde, eerbied en bewondering, die ons bezielen jegens Hare Majesteit."

Wij twijfelen niet, of deze uitingen van het Nederlandsche Joodsche gemoed zullen hun, die het Zendingsblad lezen, voor zoover zij die nog niet bezaten, de overtuiging geven, dat 't onrechtvaardig is, bij de Joden als zoodanig de bron van allen opstand tegen het gezag te zoeken!

Het besef, dat wij met zoovele Joden biddend den troon onzer Vorstin omringen, brengt ons als vanzelf ook dichtër bij de Joden.

En 't is ons een spoorslag te meer, hen op te wekken tot het geloof in dien Koning Israëls, die maar niet als de Oranjevorsten den Joden hier op aarde rust en welvaart wil gunnen, maar die hun plaats wil bereiden in het waarachtige Kanaän der hemelsche rust bij God.

v. N.

Groningen, Sept. 1923.

*Verantwoording Collecten en bijdragen over
16 Juni t/m. 15 Sept. 1923.*

Haren f51.96. Zwolle f10. Middelharnis f16. Gift collecte Appelscha f5. Delft f224.63. Sauwerd f28.44. Zuidbroek f23.78⁵. Hazerswoude f40.74. Mej. N. te Wemeldinge f10. Uit catechisatiebus van Ds. D. te Nieuw Leusen f5. De Heer K. te de Lier f10. Geref. Zendingsverein. te Kampen f12.50. Vrouwenverein. „Tryfose" te Surhuisterveen f20. Nieuwendam f20.57. Wolvega f31.45. Zuidwolde f37.21. Aduard f51.80. Bedum f94.08. Sappemeer f36.32. Zondagschool „Hanna" te Dordrecht f10. Thesinge f41.51. Gramsbergen f23.43⁵. Gift coll. Aarlanderveen f2.50. Steenwijk f45.05. Kielwindeweer f15.94. Almelo f57.75. Halve centen uit Almelo f2.70. Deventer A f23.54⁵. Deventer B f32.13. Enschede f104.56. Enter f26.07. Glanerburg f3.64. Haaksbergen f8.69. Hengelo (10 pCt.) f3.72. Holten f25.27⁵. Nijverdal 39.37⁵. Olst f13. Rijssen f11.82. Vriezeveen f7.11. Wierden f19.45. Wijhe f8.24. Boerakker f4.72. Ennmatil f48.55. Gerkesklooster A. f19.44. Gerkesklooster B. f28.20. Grootegast f40. Grijskerk f20.71⁵. Kommerzijl f28.02. Kornhorn f10.50. Leek f14.50. Lutjegast f20.61. Marum f18.50. Niezijl f27.03⁵. Oldehoeve f35.92. Oldekerk f18.80. de Wilp f5.56. Zevenhuizen f21.91⁵. Zuidhorn f32.70. H. J.

te Z. f1. Munnikburen f10.14⁵. Oudehorne f8.83. Hoogkerk f30.24 Busje Geref. Jongel. Vereen. „Obadja" te Zalk f6. Classis Gorichem f310.51. Wormer f18.87⁵. Heemstede (1923) f31. Oostzij (Haarlemmermeer) f46.41. Westzaan f11.43. Haarlem f23.42. Stoterweg f22.23. Wormerveer f36.08. Krommenie f31.03⁵. Velsroord f12.79. Bloemendaal f92.79. Kook Zaandijk f43.68. Beverwijk f23.24⁵. IJmuiden f58.25. Alkmaar f27.26⁵. Delden f9.89. Augustinesga—Surhuizum f22. Buitenpost f44.79. Buren f40. Ee f39.21. Eestrum f5. Engwierum f5. Hollum f79.60. Kooten f14.05. Oostermeer f16.92⁵. Twijzel f10. Veenwoudsterwal f20. Westergeest f25. Kollummerpomp f19.41. Gift Q. S. T. te Hilversum f2.50. Stadskanaal f63.33. Pekelderweg f7.81. N. Pekela f22.68. Vlachtwedde f6.30. Sellingeren f9.26. Onstwedder-Mussel f6.91. Musselkanaal f34. Emmercompascuum f18.77. Nieuw Weerdinge f29.67. Valthermond f16.02⁵. 2e Exloërmond f16. Nieuw Buinen f16.89. Arnhemuiden f14.83⁵. Domburg f13.35. Gapinge f8.06. Grijskerke f26.26⁵. Koudekerke f22.69. St. Laurens f9.75. Meliskerke f17.06. Middelburg f139.18⁵. Oostkapelle f14.84. Serooskerke f30.02⁵. Souburg (O. en W.) f24.52. Veere f15.16. Vlissingen f70.88. Vrouwepolder f17.45⁵. Westkapelle f5.08.

J. J. MIEDEMA, Deputaat-Quaestor.
Postrekening 47365.

HET ZENDINGSBLAD
 VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot eengestigten allen volkeren
 Matth. 28:10

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
 Zaandam.

INHOUD: Liefgehad tot het einde. — Van Zendingsaangelegenheden: De Vereeniging Dr. Schreurers Hospitaal; Een leerstoel voor de Zending; De hulpdiensten. — Bij de Foto: Dr. Esser en gezin. — Pamoelang Djawa. — Circulaire aan de Kerken. — Een Zondagmorgen naar Sragen. — Zendingstudie-Raad. — In de goede richting. — Zendingconferentie te Bandoeng. — De Mohammedaansche wereld. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften. — Adressen.

Liefgehad tot het einde.

Alzoo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zoo heeft Hij hen liefgehad tot het einde.

Jezus had den smartelijken lijdensweg betreden. Johannes wil ons dit lijden doen verstaan, en tevens een blik doen slaan in de ziel des Zaligmakers, opdat wij weten hoe Hij dat lijden gedragen heeft. Vóór Hij de laatste paal van dien lijdensweg opging, sprak Hij tot Zijn jongeren van Zijn heengaan, om hen voor te bereiden op de dingen, die komen zouden.

Jezus' woord over Zijn heengaan had den discipelen gesmart; de gedachte aan het scheiden was hun een oorzaak van droefheid. Jezus' heengaan was niet, omdat Hij hen niet liefhad. Dit konden de jongeren weten, maar zij verstonden het niet. Later hebben zij het leeren verstaan.

Voor al Johannes, die tijdens het verkeer met den Heere reeds meer dan de anderen van de liefde van Jezus kende, heeft veel van die liefde geschreven. Later terugdenkend aan de woorden en werken des Heeren; zich herinnerend het onvergetelijk samenzijn kort voor Jezus sterven in de Paaschzaal; de zielsangst des Heeren in Gethsemané en zijn onbeschrijflijk lijden op Golgotha, schreef hij: „Alzoo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zoo heeft Hij hen liefgehad tot het einde.”

Voor de laatste maal was Hij met Zijn discipelen samen. Van Zijn liefde tot dat oogenblik betoond had Hij inzonderheid in de Paaschzaal

uitdrukking gegeven. Jezus had hen liefgehad tot het einde, tot den hoogsten graad. Tot aan Zijn dood, maar zij hield ook daarna niet op. Zijn opstanding heeft aan Zijn liefde het stempel der eeuwigheid gegeven.

Dit wil Johannes doen verstaan, daarom zegt hij, dat Jezus de Zijnen liefheeft tot het einde; liefgehad heeft in Zijn vernedering, maar evenzeer in Zijn heerlijkheid. Ook nu heeft Hij de Zijnen lief tot het einde. Hij heeft al de Zijnen lief, die in de wereld zijn. Zijn liefde gaat uit tot allen, die de Vader Hem gegeven heeft; voor wie Hij zich in den dood gegeven heeft; die Hij bij Zijn heengaan in zoo'n gevaarlijken toestand achterliet. Allereerst de discipelen, maar hen niet alleen, allen, die door alle eeuwen de Zijnen werden.

„Die in de wereld waren.” In dat ééne woord *wereld* ligt een veelheid van strijd en lijden opgesloten. In de wereld zijn zij van vijanden omringd, in vele gevaren gewikkeld. Daar gevoelen zij zich vreemdelingen, omdat de kinderen der wereld hen verachten; omdat zooveel hen teleurstelt en zij zich tengevolge van den uit- en inwendigen strijd de ellendigste van alle menschen gevoelen.

Tegenover die wereld van zonde en smart geeft Jezus hun tot troost de belofte, dat Hij hen liefheeft en blijft liefhebben. Wie ook ophoudt hen lief te hebben, Jezus niet. Als de laatste vriend op de aarde van hen scheidt, zij zijn dan niet alleen, want Jezus blijft met hen. Zij worden geen weezen gelaten. Volstrekte eenzaamheid is voor hen niet. De liefde van Jezus blijft onverminderd en onverkoeld voor al de Zijnen, waar zij zich ook in de wereld bevinden.

Zijn liefde is duurzaam en onveranderlijk; Hij kan hen blijven liefhebben, omdat Zijn liefde niet ontstaat en opgewekt wordt door iets in ons of van ons. Ware Jezus' liefde ontstaan door iets beminnelijks in ons, dan zou zij niet eindeloos zijn, dan zou zij slechts kunnen voortduren door een wederliefde, die aan haar beantwoordt en zulk een liefde kunnen wij niet toonen.

Jezus heeft de Zijnen lief uit zich zelve; zij hebben Zijn liefde zich niet waardig gemaakt, Hem om Zijn liefde niet gebeden. Hij had hen lief vóór zij Hem kenden, toen zij nog Zijn vijanden waren. Hij heeft hen eerst liefgehad. Hun liefde is door de Zijne ontstaan. Door Zijn liefde in hun harten uit te storten, leerden zij Hem liefhebben.

Hoewel Hij niets in hen vond, dat Zijn liefde kon opwekken, had Hij hen lief en stierf Hij voor hen. De grond van Jezus' liefde is niet hun beminnelijkheid maar Zijn welbehagen. Nu kan die liefde niet ophouden en heeft Hij hen lief tot het einde.

Van de duurzaamheid van Jezus' liefde tot de Zijnen zijn wij ook zeker als wij zien op den prijs, dien Jezus voor hun verlossing betaalde.

Een prijs te groot dan dat Hij zou kunnen ophouden hen lief te hebben. Wat met de meeste moeite en voor den duursten prijs verkregen wordt, wordt het zorgvuldigst bewaard, het meest in eere gehouden.

Jezus kan niet ophouden de Zijnen lief te hebben, dan zou al Zijn verlossingswerk te vergeefs zijn. Kon Hij hen vergeten dan zou Hij Zijn eigen werk en lijden moeten vergeten. Voor Hem was niets te veel, om het tot hun verlossing te doen. Wordt ons geloof aan Jezus' voortdurende liefde bestreden of geschokt, dan gezien op dat groote offer, dat Hij in de dagen Zijns vleesch es gebracht heeft.

Jezus blijft de Zijnen liefhebben tot het einde, tot in eeuwigheid, want Hij heeft zich in de nauwste gemeenschap met hen gesteld. Hij is met Zijn gemeente tot één lichaam verenigd; zij zijn leden Zijns lichaams.

Hun eenheid met Hem is een eenheid des levens. Een vereeniging zoo innig, dat Hij in de geloovigen leeft en zij leven door Hem.

Wijl Jezus de Zijnen liefheeft tot het einde, laten wij van die liefde alles verwachten tot onze vertroosting en zaligheid. Dat Zijn liefde ons dringe van Hem te getuigen en mede te werken, dat Zijn evangelie, dat die liefde openbaart, verkondigd worde onder de volken.

Z.

S.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Vereeniging Dr. Schreurers Hospitaal.

We ontvingen het 27e Jaarverslag van de Vereeniging Ds. Schreurers Hospitaal. Een mooi verslag, waarin van het mooie werk dezer Vereeniging over het laatste jaar een en ander wordt medegedeeld. Van Juli 1922 tot Juni 1923 bracht zij bijeen aan contributie f 8229.98 en aan giften f 650.45. Het voorgaande jaar waren deze bedragen f 8616,86½ en f 1295.29. Het laatste jaar bracht dus geen vooruitgang. Maar dat is zeer goed te verklaren. Het vorige jaar kwam er een extra gift in van f 500. Daardoor was het cijfer der giften toen buitengewoon hoog. Dat de contributie het laatste jaar bijna f 400 is gedaald, is een minder gunstig teeken. En toch stemt het tot blijdschap, dat de daling niet erger geweest is. Vooreerst ligt het voor de hand, dat de algemeene malaise, die alles neerdrukt, ook de inkomsten dezer Vereeniging heeft doen dalen. En dan moet verder niet vergeten worden, dat er allens in verschillende deelen des lands, naast deze Vereeniging andere Vereenigingen zijn ontstaan, die evenals zij in het belang van den Medischen dienst der Zending werkzaam zijn. Gelukkig is het Petronella-Hospitaal niet meer het enige Zendings-Hospitaal op Midden Java.

Te Poerworedjo, Poerbolingo, Keboemen en Solo zijn ook in den loop der jaren flinke hospitalen verzezen, waarvoor in Holland eveneens gelden worden verzameld. En nu is het heel natuurlijk, dat hierdoor de inkomsten van de Vereeniging Ds. Schreurers hospitaal eenigszins worden gedrukt.

Gelet op deze omstandigheden is het resultaat van het laatste jaar nog zeer gunstig.

Veel, zeer veel heeft onze Zending aan deze Vereeniging te danken: Steeds heeft zij in groote bescheidenheid haar werk gedaan. Zeggenschap over den arbeid van den Med. dienst heeft zij nooit gevraagd. Zij heeft zich alleen ten doel gesteld liefde en belangstelling voor dit werk te wekken en te sterken en gelden te verzamelen om de kosten te dekken, terwijl zij ook steeds de zorg voor de linnenkast van het Petronella-Hospitaal voor haar rekening nam. Toen in

den boezem onzer kerken de Medische dienst der Zending nog maar zeer matig belangstelling trok en door velen nog niet een schief oog werd aangezien, heeft deze Vereeniging met onverdroten ijver gewerkt om liefde en belangstelling te wekken voor dezen tak van het zendingswerk, die door God zoo rijk is gezegend geworden. En het was deze Vereeniging, die in den tijd van haar bestaan tienduizenden guldens bijeengebracht heeft, waardoor niet alleen de oprichting, maar vooral ook de instandhouding van het Zendingshospitaal te Djokja mogelijk is gemaakt. Zonder de Vereeniging Dr. Schreurers Hospitaal zou de Med. dienst onzer Zending op Midden Java, menschelijker wijze gesproken, nooit tot dien bloei zijn gekomen, die we thans mogen aanschouwen.

En nu maakt deze Vereeniging zich op tot een groot werk. Het Petronella-Hospitaal — het Moederhospitaal van heel den Med. dienst der Zending op Midden-Java — staat voor een groote uitbreiding en vernieuwing. Er zal ongeveer f 300.000 noodig zijn om dit plan uit te voeren. Hiervan zal in Indië omstreeks $\frac{5}{6}$ deel aan subsidies en giften worden gevonden. Maar $\frac{1}{6}$ deel wordt uit Holland verwacht. Dus f 50.000, een bedrag waarvoor juist het hoofdgebouw kan worden vernieuwd. Nu zal het den 20sten Mei 1924 juist 25 jaar zijn geleden, dat van dit hoofdgebouw de eerste steen gelegd werd. Het Petronella-Hospitaal zal dus weldra zijn zilveren jubileum vieren. Daarbij past natuurlijk ook een feestgave. En nu heeft de Vereeniging Dr. Schreurers Hospitaal zich aangegord om als feestoffer voor die schoone stichting bijeen te brengen, die halve ton, die uit Holland verwacht wordt. We hopen van harte, dat zij slagen zal.

Het Petronella-Hospitaal, dat voor tienduizenden ten zegen was, is dat feestoffer dubbel waard.

Een Leerstoel voor de Zending.

Dezer dagen lazen we nog eens wat wijlen Prof. Dr. H. Bavinck op den Universiteitsdag te Rotterdam over dit onderwerp heeft

gezegd. In een schitterende, bezielde en bezielende rede, die aan het slot warm toegeluicht werd, sprak hij o.a. ook dit:

„En wat ons daarbij ontbreekt, dat is een leerstoel voor de Zending. En op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt, die niet alleen de geschiedenis der zending beoefent om er lessen uit te trekken voor het leven, maar die ook de theorie der zending met al haar ernstige problemen bij het licht onzer beginselen indenkt, en die onze aanstaande predikanten met heilig enthousiasme voor deze zaak des Heeren vervult.”

Zoo sprak Bavinck in 1910. Toen ontbrak een leerstoel voor de Zending. En helaas, die ontbreekt in 1923 nog. Zelfs wordt er tegenwoordig bijna niet meer over gesproken. En toch geldt thans nog in veel sterker mate dan in 1910 het woord van Bavinck „Wat ons ontbreekt, dat is een leerstoel voor de Zending. En op dien leerstoel een man, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt.” Ja dat ontbreekt ons. We weten natuurlijk wel, dat er zoowel aan de Theol. school te Kampen als aan de Vrije Universiteit één der Hoogleraren een college geeft over de Zending. Maar dat geschiedt geheel als bijvak, waaraan deze Hoogleraren maar een zeer matig deel van hun tijd en kracht kunnen wijden. Hun andere vakken eischen hun professorale kracht.

Zoo nu is het voor de Zending ten eenen male onvoldoende. Bavinck heeft het zoo duidelijk gezien en zoo voortreffelijk gezegd. Wij hebben noodig een **Hoogleraar**, die geheel voor de Zending leeft, die aan haar al zijn krachten wijdt.”

Wie een beetje meeleeft in de Zending van de Gereformeerde Kerken, gevoelt, dat dit ons ontbreekt. Onze Zending loopt veelzins uitnemend. Onze organisatie werkt door hare sterke decentralisatie, waarbij van de plaatselijke Kerken zelf de actie uitgaat, soms wel eens ietwat moeilijk, maar ontwikkelt toch juist daardoor een kracht, die menigeen buiten onze kringen ons benijdt.

En in Indië is de organisatie van onze Zending in orde. Onder de Protestantsch Christelijke zendingen, die in Ned.-Indië werken, sukkelde de Zending van de Gereformeerde Kerken gelukkig niet in de achterhoede. Integendeel. Meermalen geeft onze Zending den toon aan.

Ook zegent de Heere onze Zending in rijke mate, zoowel hier in Nederland als in Indië.

Maar telkens gevoelen we, dat er bij ons vooral op één punt een ernstige leemte bestaat.

We missen hier in Holland een man, die doorkneet is in de groote Zendingsvraagstukken van onzen tijd en die zich geheel aan de Zending kan geven.

Natuurlijk bedoelen we niet een Zendings Superintendent of Director. Verre is het van ons, dat we een man zouden begeeren met directoriale macht. Daarvoor zouden trouwens onze Kerken wel hartelijk bedanken. En terecht.

Maar wat we moesten hebben is, wat Bavinck heeft gewild: Een **Hoogleraar**, die geheel voor de Zending leeft en aan de Zending zich wijdt. Juist zooals Bavinck het zoo mooi heeft gezegd. En natuurlijk kan zulk een man dan ook de Kerken dienen met zijn adviezen, terwijl hij ook mede een leidende plaats zou kunnen innemen in de groote internationale Zendingsbeweging van onzen tijd. Zou dit altijd een „vrome wensch” moeten blijven?

De „hulpdiensten.”

De laatst gehouden Generale Synode heeft ook de Zendingsorde op de helling gehad. Heel veel is er niet aan veranderd. In 1902 is de Zendingsorde van stapel geloopt. En zij is gebleken in de vaart goed te voldoen. Nu, na 21 jaren moest zij echter even op de helling gezet, om ze een beetje na te zien. Slechts enkele artikelen zijn wat anders geredigeerd en in overeenstemming gebracht met de gewijzigde omstandigheden. Ook artikel negen heeft een andere redactie ontvangen, die echter niet geheel zonder betekenis is.

Vroeger luidde dit artikel aldus:

„Nevens den dienst des Woords worden op het Zendingsterrein hulpdiensten ingericht. Deze zijn tweëerlei: schooldienst en medische dienst.”

Thans zal, volgens besluit der Generale Synode dit artikel aldus worden gelezen:

„Nevens den dienst des Woords kunnen op het Zendingsterrein één of meer hulpdiensten worden ingesteld, hetzij schooldienst, medische dienst of dergelijke.”

Natuurlijk is het niet zonder reden, dat dit artikel deze wijziging heeft ondergaan. Er is den laatsten tijd vrij wat geschreven over de hulpdiensten in den arbeid der Zending, vooral over den medischen dienst. Inzonderheid heeft Ds. van Dijk, de missionaire dienaar van Friesland's Kerken te Keboemen, er menig woordje aan gewijd. Zelfs maakt zijn betoog — den indruk, alsof hij meent, dat de medische dienst ook metter-

daad wezenlijk zendingswerk is in den eigenlijken zin van het woord en daarom dan ook rechtstreeks van de Kerken zelf behoort uit te gaan. We kunnen echter niet aannemen, dat een helder denkend man als Ds. van Dijk metterdaad zou oordeelen, dat de Kerken in den arbeid der zending van Gods wege zouden zijn geroepen een medische dienst in te stellen, evenals zij geroepen zijn het Woord te bedienen. Evenmin als de Kerken in Nederland geroepen zijn om een hospitaal op te richten en te onderhouden, evenmin zijn zij in de Zending daartoe verplicht. Wij wenschen voor niemand onder te doen in waardeering van den medischen dienst. Deze dienst is voor het werk der Zending van onberekenbare waarde. We kunnen den medischen dienst niet missen. Zij is voor de Zending van het grootste belang. Maar zij is toch slechts **hulpdienst; geen eigenlijke Zending**, maar een voortreffelijk hulpmiddel bij het Zendingswerk. Onze Missionaire artsen hebben dan ook geen Kerkelijk ambt. En als op een bepaald Zendingsterrein dit hulpmiddel niet noodig is, of van andere zijde wordt daar in de behoefte aan medische hulp voorzien, dan maakt de Kerk, die dat terrein verzorgd, zich geenszins aan nalatigheid schuldig, indien zij geen Medischen dienst instelt. Ook verzaakt een kerk volstrekt niet haar roeping, indien zij de zorgen voor medische hulp op haar Zendingsterrein overlaat of ook overdraagt aan eene Vereeniging. Of dit in een bepaald geval gewenscht is, is maar een practische kwestie. En natuurlijk kan er dan uit practische overwegingen alles voor te zeggen zijn, dat de Kerk den medischen dienst niet overlaat of overdraagt aan een vereeniging, maar dien dienst zelf ter hand neemt of in de hand houdt. Men zou echter den medischen dienst, naar het ons voorkomt een slechten dienst bewijzen, als men haar van hulpdienst wilde maken tot een tak van den hoofddienst, die om der beginsels wille van de kerken zelf moet uitgaan. Over het karakter van den medischen dienst als hulpdienst der zending is trouwens in den boezem onzer kerken het gevoelen vrijwel eenparig geweest.

Uit de oude redactie van artikel 9 der zendingsorde zou echter wel een onjuiste gevolgtrekking kunnen worden afgeleid. Men zou er in kunnen lezen, dat ook de hulpdiensten van de kerken moeten uitgaan en dat de kerken die hulpdienst eigenlijk niet aan een Vereeniging zouden mogen overlaten of ook overdragen. Wel is dit nooit de bedoeling van artikel 9 geweest. Het ligt er ook wezenlijk niet in. Maar men zou het er

misschien kunnen uithalen, of althans kunnen meenen dat dit kon.

Het was daarom wel goed, dat het artikel wat duidelijker werd geredigeerd. Zooals nu het gewijzigde artikel 9 luidt, is het klaar als de dag, dat het aan de kerken geheel vrij staat of men die hulpdiensten wil inrichten of niet. En zooals thans het artikel is geredigeerd kan er ook geen twijfel over bestaan, dat het aan de kerken, volgens de zendingsorde, volkomen geoorloofd is deze hulpdiensten, desgewenscht, over te laten of over te dragen aan een Vereeniging. Bovendien is nu ook uitgesproken, dat er behalve de medische dienst en de schooldienst ook nog wel andere arbeid als hulpdienst kon worden gebruikt. Zoo heeft de Zeeuwsche Zending te Blondo een Tehuis voor zwerfers, een inrichting om ellendigen te helpen aan onderdak en brood en kleding. Ook dat is een hulpdienst, die zeer gezegend werkt.

En het spreekt van zelf, dat het aan de kerken volkomen vrijstaat dergelijken arbeid ter hand te nemen, als zij dit in het belang der Zending achten.

Zooals men ziet is dus de wijziging van artikel 9 der zendingsorde niet zonder bedoeling geschiedt. De nieuwe redactie zegt veel duidelijker dan de oude, dat de hulpdiensten geen Zending zijn in den eigenlijken zin van het woord, en dat de instelling daarvan wel kan geschieden, maar geenszins verplicht is. Het komt ons voor dat de zendingsorde op dit punt thans bevestigend beter is geredigeerd dan vroeger.

23 Oct.

W. B.

BIJ DE FOTO.

Dr. B. J. Esser met zijn gezin.

Voor de derde maal is Dr. Esser thans uitgegaan om op Java in den dienst der Zending te arbeiden. Hij is in de Zending al een van de oud-gedienden. Hij heeft al 15 Indische dienstjaren. En dat staat, naar men zegt, gelijk met 30 jaren dienst in Holland. Het schijnt echter wel, dat die regel toch niet voor allen doorgaat. Dr. Esser is nog zoo frisch, en nog zoo jong van kracht, dat men hem heelemaal niet behoeft aan te zien als iemand, die reeds meer dan 30 dienstjaren heeft. En hij heeft in Indië toch geen gemakkelijk leven gehad, want hij heeft hard gewerkt. Maar Dr. Esser is jong gebleven. Hij is trouwens ook nog niet oud van jaren. Den 16en Sept. 1876 is hij te 's-Gravenhage geboren als de jongste zoon van den heer I. Esser, den bekenden Oud-Resident van Timor, die als straatprediker in den Haag zooveel aandacht trok.

De liefde voor de Zending zit de Essers in 't bloed.

Twee broeders van Dr. Esser hebben ook in de zending gearbeid: Dr. J. P. Esser, die werd uitgezonden door het Java-Comité en in 1889 is gestorven en de arts S. J. D. Esser, die twee jaar te Djokja in het Petronella-Hospitaal werkzaam was, maar ter wille van den gezondheidstoestand zijner vrouw den dienst der zending verlaten moest.

in Holland ook voor Mevr. Esser-Rutgers gezegend, zoodat hare krachten zijn hersteld en het medisch advies terugkeer naar Indië niet verbodt.

Brenge de Heere Dr. B. J. Esser met Mevrouw en zijne dochter in welstand terug te Poerbolinggo, waar men zeer verlangend uitziet naar zijn terugkomst.

Ds. van Dijk van Keboemen heeft als consulent het zendingsterrein van Dr. Esser voorbeeldig verzorgd. Maar 't spreekt van

Na drie jaren de kerk van Reeuwijk te hebben gediend, werd Dr. B. J. Esser op Hemelvaartsdag te Rotterdam bevestigd als missionair dienaar en deed hij 's middags zijn intrede in de Westerkerk aldaar met een preek over Efeze 3 : 7.

Het zou voor Dr. Esser een groote teleurstelling zijn geweest, indien hij niet meer had mogen terugkeeren naar zijn arbeidsveld in Banjoemas op Java. Want Dr. Esser is zendeling met heel zijn hart.

Toch is er toen hij met verlof in Holland kwam wel eenige vrees geweest of hij nog wel weer zou kunnen terugkeeren. Niet om zijn eigen gezondheid, want God gaf hem een sterk en gezond gestel, dat zeer geschikt is voor verblijf in de tropen. Maar de gezondheidstoestand van Mevrouw Esser was niet zoo rooskleurig.

Mevrouw Esser is een dochter van wijlen Prof. Dr. F. L. Rutgers; een zuster dus van Mevr. van Andel-Rutgers, die te Solo aan het werk der Zending zoo krachtig deel neemt. Gelukkig heeft de Heere het verblijf

zelf, dat een consulent alleen het allernoodzakelijkste kan waarnemen, doch onmogelijk al het werk kan doen. Vooral niet op een terrein zoo groot als dat van de kerk te Rotterdam. Het arbeidsveld van Dr. Esser is meer dan 100 vierkante mijlen groot en telt meer dan een millioen bewoners. Alleen Dr. van Andel heeft een terrein dat nog grooter is. Naast Solo is het terrein dat Rotterdam heeft te verzorgen het grootst.

Stelle de Heere den arbeid van Dr. Esser nog ten rijken zegen op zijn zoo belangrijk arbeidsveld.

W. B.

Pamoelang Djawa.

RAPPORT inzake de vraag hoe wij nu moeten komen tot instelling van het ambt van Denaar des Woords in de Inlandsche Gemeenten van Midden-Java.

De Gen. Syn. gehouden in 1920 te Leeu-

warden heeft op van hieruit gedaan verzoek reeds enkele regelen willen vaststellen, waarnaar bij de instelling van het ambt van Dienaar des Woords op Midden-Java zou moeten gehandeld worden.

Wij hebben gemeend, dat wij bij de beantwoording der ons voorgelegde vraag dus allereerst hadden te rekenen met de door de Synode vastgestelde regelen.

Volgens die regelen dan, moet eerst de vraag gesteld worden of in de gemeenten op het zendingsterrein een zekere algemeene begeerte is naar eigen Inlandsche dienaaren. Wij meenen deze vraag bevestigend te mogen beantwoorden met dien verstande, dat hierbij in acht genomen moet worden, dat het wezenlijke in deze begeerte moet zijn de vraag naar geregelde bediening des Woords. Of zij deze hebben door middel van een Europeesch dan wel door een Inlandschen dienaar kan een gemeente van minder belang voorkomen; zelfs kan bij haar de vreeze bestaan dat daarin door een eigen dienaar minder goed voorzien zou worden en dat zij daarvoor zwaardere offers zal hebben te brengen. De begeerte naar een eigen dienaar zou ongetwijfeld sterker zijn als de vreemde dienaaren ontbraken of zich aan de verzorging der Inl. gemeenten meer onttrekken. Nu spreekt het vanzelf, dat zij dat laatste niet mogen doen om de gewenschte begeerte naar een eigen dienaar te sterken. Wel meenen wij te mogen concludeeren uit de algemeene waardeering die de bediening des Woords in de Inlandsche gemeenten ondervindt, dat eigen dienaaren begeerd worden zoodra niet op andere wijze behoorlijk in een geregelde bediening des Woords voorzien kan worden. En daarbij wijzen wij dan op twee feiten: 1. Voor de Zending wordt inderdaad de taak te zwaar om voor het toenemend aantal gemeenten met het beperkte aantal harer dienaaren in de bediening van Woord en Sacrament te blijven voorzien. 2. Hoewel er zeker bij Gods volk de begeerte moet zijn om naar al Zijne geboden te wandelen, is het toch niet ons wenschen maar de eisch des Heeren die richtsnoer voor onzen wandel moet zijn. En het is volkomen duidelijk, dat de Heere wil, dat iedere gemeente zelf voor de bediening des Woords in haar midden zal zorgen. Deze eisch klemmt te meer, als de Heere ook kennelijk de middelen geeft om dien te volbrengen.

In de tweede plaats wil de Synode gevraagd hebben of de gemeenten ook in staat en bereid zijn om voor het onderhoud van haren Dienaar des Woords te zorgen. Wij meenen met vrijmoedigheid te mogen zeggen, dat er enkele gemeenten zijn, die wel

een eigen dienaar kunnen en ook willen onderhouden.

Als nu hiermede voor ons vaststaat, dat de tijd er is om met de instelling van het ambt van Dienaren des Woords in de Inlandsche gemeenten een begin te maken, dan komen we aan de toepassing der regelen, die de Synode voor dat geval gesteld heeft.

a. Wij moeten de geschikte personen trachten te vinden. Daartoe wordt de weg gewezen in het Synoderapport, dat in het algemeen de eischen meent te moeten stellen, die de Opleidingsschool van Ds. Bakker bij het eindexamen stelt, maar daarbij tevens ruimte laat voor de keuze van personen, die de school niet doorloopen hebben, maar door bijzondere begaving zich aanbevelen. Bovendien achtte de Synode het noodzakelijk, dat de geschiktheid der kandidaten ook in de praktijk gebleken zij, n.l. in hunnen arbeid als helper bij den dienst des Woords gedurende enkele jaren. Zoo is dus de gemeente voor eene keuze aangewezen op de uitnemendsten van onze tegenwoordige helpers, bij voorkeur zulken, die in het bezit zijn van het diploma van de opleidingsschool.

Volgens het oordeel van de Synode is het niet noodig, dat deze menschen om beroepbaar te zijn ook eerst nog een praeparatoir examen hebben afgelegd, iets waarmede wij dan ook van harte instemmen.

b. De beroeping geschiede naar het voorbeeld der Kerken in het vaderland. Dit is de algemeene regel, die de Syn. stelt.

Het komt ons voor, dat die regel op de volgende wijze in praktijk gebracht kan worden:

Zoolang er geen meerdere vergaderingen van Inlandsche Kerken zijn, wende zich de kerkeraad eener Inl. Gem., waar men tot beroeping van een Dienaar des Woords voor de eerste maal meent te moeten overgaan om advies tot de Afz. vergadering van miss. dienaaren des Woords, die alsdan door eene Commissie een onderzoek in loco instelt, en op grond daarvan haar advies uitbrengt.

Luidt dit advies gunstig, dan gaat de kerkeraad in overleg met den missionairen predikant, die haar tot dien tijd verzorgde, over tot de beroeping. Zij stelle daarvoor eerst de gemeente in de gelegenheid om namen op te geven van personen, die door haar als dienaar des Woords begeerd zouden worden. Daarna draagt de kerkeraad aan de gemeente een persoon voor, die beroepen kan worden, of zij laat de gemeente uit een twee- of drietal kiezen, wien zij begeret. Voor de beroeping worde een be-

roepsbrief opgemaakt, die behalve door den kerkeraad ook door den miss. predikant geteekend moet worden, en waarin het traktement, en het pensioen van den beroepene worden bepaald.

Ook de aanneming van het beroep moet schriftelijk geschieden.

c. Op de beroeping en aanneming volgt voor wie niet eerder in den dienst geweest is het peremptoir examen.

Dit examen wordt, zoolang er geene classicale vergaderingen van Inlandsche Kerken zijn, afgenomen door den kerkeraad, die zich hierin laat bijstaan door de Afz. Verg. van Dienaren des Woords.

Voor het examen moeten worden overgelegd: 1. Beroepsbrief en bewijs van aanneming. 2. Goede attestatie van de Kerk of Kerken, waartoe de beroepene de laatste twee jaren behoorde.

Bij het examen worde onderzoek gedaan naar:

aa. geschiktheid voor de prediking; welke kan blijken uit het uitspreken van een korte leerrede, die acht dagen van tevoren is ingeleverd over een 14 dagen van tevoren opgegeven tekst.

bb. bekwaamheid in de uitlegging van de H. S., waartoe minstens drie weken van tevoren aan den beroepene 2 kapitels uit het Oude en 2 uit het N. Test. worden opgegeven.

cc. kennis van den inhoud der H. S.

dd. de kennis van de dogmatiek en van de Ger. belijdenisschriften.

ee. de kennis van de Kerk- en Zendingsgeschiedenis (de laatste bijz. in betrekking tot Java).

ff. de kennis van de Elenchtiek, in betrekking tot de pseudoreligie op Java.

gg. De kennis van de ambtelijke vakken en eenige kennis van het Kerkrecht.

Na de toelating moet worden verklaard, dat niets zal worden geleerd, dat in strijd is met de gezonde leer naar den Heid. Catechismus.

d. De bevestiging geschiede met gebruikmaking van de Jav. vertaling van het Holl. formulier en met oplegging der handen.

e. Het komt ons voor dat het beter is als ambtsnaam voor den dienaar des Woords in het Javaansch te kiezen Pamoelang dan Pandita. Aan dit laatste woord kleeft een Buddhistische bijmaak, en het heeft een inhoud die niet past voor den evangeliedienaar. Pamoelang is een Bijbelsche term, die ook door Ds. Bakker in zijn onderwijs over de ambten is gebruikt. Volgens onze voorstelling zou de Inlandsche predikant van

Djogja dus worden aangewezen als de Pamoelang pasamoean in Ngajodja.

Namens de Commissie:

K. VAN DIJK.

Gaarne verleen en we op daartoe strekkend verzoek, plaats aan onderstaande circulaire.

Red.

Aan de Kerkeraden der Gereformeerde Kerken in Nederland.

Zeër geachte broeders!

Een oogenblik vragen we uw aandacht voor een hoogst belangrijk werk.

Het zal den 20 Mei a.s. vijftintig jaar zijn geleden, dat de eerste steen is gelegd van ons eerste Zendingshospitaal, het thans zoo bekende Petronella-Hospitaal te Djokjakarta. Dat feit mag niet onopgemerkt voorbijgaan. Klein was het begin. Maar de Heere heeft dat kleine begin laten groeien tot iets groots. Het Petronella-Hospitaal is met zijn negen hulphospitalen een zendingsinrichting geworden van den eersten rang. En naast dit Moederhospitaal zijn er allengs in dienst dezer Zending onderscheidene flinke ziekenhuizen opgericht. Verre boven aller verwachting heeft de Heere den Medischen dienst onzer Zending met zijn gunste bekrond.

Onberekenbaar is de zegen geweest, die het Petronella-Hospitaal voor Java heeft gedragen. Niet slechts hebben hier duizenden bij duizenden medische hulp ontvangen, maar al die duizenden hebben daar ook het Evangelie der genade gehoord. Wat geestelijke vrucht dit droeg weet alleen de Heere. Maar wel weten wij, dat een aanmerkelijk deel van den rijken Zendingszegen op Midden-Java is verkregen door middel van het Petronella-Hospitaal.

Voor dien zegen willen we den Heere danken.

En ook gij wilt dit met ons doen. Het was uw arbeid, die door dit hospitaal is geschied, uw Zendingswerk, waartoe de Heere u riep.

Bij die dankbare gedachtenis past een dankoffer, een feestgave der dankbaarheid. En het Petronella-Hospitaal heeft die feestgave thans zoo dringend noodig.

Er moet een groote uitbreiding plaats hebben. Dat moet. Dat mag niet langer uitgesteld. De regeering is daarvan zoo zeer overtuigd, dat zij, ondanks alle bezuiniging voor dit doel f200.000 als subsidie heeft toegezegd. Ook zijn er zeer belangrijke bijdragen in Indië gegeven. Maar ook de Kerken in Holland moeten iets doen. Van haar

wordt verwacht, dat zij de noodzakelijke vernieuwing van het hoofdgebouw voor haar rekening nemen. Dat zal ongeveer f50.000 kosten, dat is omstreeks een zesde deel van al de kosten te zamen.

In het hoofdgebouw komen elken morgen de kliniekpatienten. Daar wordt ook iederen dag het Evangelie gepredikt; daar komen de Javanen bij duizenden in aanraking met het Christendom.

Van dat hoofdgebouw moet het straks kunnen worden gezegd: „zie, dit is de gave van de Kerken in Nederland voor het volk van Java.”

Laat het u dan een eereschuld wezen om mede te helpen opdat als feestgave bij het a.s. jubileum van het Moeder-Hospitaal onzer Zending, die f50.000 moge aangeboden worden.

Op uitnoodiging van de Vereeniging Dr. SCHREURERS Hospitaal hebben ondergeteekenden zich vereenigd tot een comité om dit dankoffer bijeen te brengen.

Dringend verzoeken wij u spoedig voor dit doel in uwe gemeente eene collecte te houden. Gij zult dit toch niet weigeren? Wij weten wel, dat de malaise ook de Kerken drukt. Maar deze zaak moet voortgang hebben. Om 's Heeren wil. Het is zijn werk, waarvoor wij een dankoffer vragen. Helpt ons dan, opdat den 20 Mei 1924 de eerste steen moge kunnen gelegd worden voor het nieuwe hoofdgebouw. Vriendelijk vragen wij u daarom vóór het einde van Maart 1924 uwe collecte te zenden aan het adres van onzen Penningmeester Dr. J. C. SCHEURER te Ermelo.

Het feestcomité:

Mevr. C. van Eeghen—van Marle,
Aerdenhout, *Presidente*.
Mevr. A. Anema—Gertzen, Haarlem,
Vice-Presidente.
Moj. C. M. E. Kuyper, Den Haag, Riouw-
straat 57,
Secretaresse.
Moj. N. P. de Gaay Fortman, Den Haag,
2e *Secretaresse*.
Dr. J. G. Schreurer, Ermelo, Penningm.
Ds. W. Breukelaar, Zaandam.
Moj. W. C. van Beeck Calkoen, Utrecht.
Mevr. M. M. Havelaar—van Beeck Cal-
koen, Ede.
Moj. H. S. S. Kuyper, Den Haag.
Moj. J. H. Kuyper, Den Haag.
Moj. J. A. M. Monnik—van Schelven,
Bloemendaal.
Moj. G. Schreurer, Ermelo.
Moj. J. H. Schut, Amsterdam.

Comité van aanbeveling:

Mevr. J. C. van Andel—Rutgers, Solo.

Mevr. E. Breen—Nijens, Amsterdam.
Mevr. M. Lindeboom—Harrenstein, Am-
sterdam.
Mevr. M. Rutgers—Hovy, Den Haag.
Mevr. H. H. Ubbink—Woltjer, Zevenhoven.
Mevr. L. B. Woltjer—van Schelven, Lei-
den.

Een Zondagmorgen naar Sragen.

Zaterdagavond den 11 Augustus j.l., ontving ik van Ds. van Andel een uitnoodiging, om den volgende morgen mede te gaan naar Sragen, waar Ds. het Heilig Avondmaal moest bedienen in de Javaansche Gemeente aldaar.

Gaarne werd die uitnoodiging door Mevr. Pos en mij aangenomen. Dien Zondagmorgen vlug het Ziekenhuiswerk gedaan. De kinderafdeeling met haar dertig patientjes, waaronder twaalf zuigelingen, bezocht; naar de zieke kindertjes gezien, en even met de herstellende gespeeld. Vervolgens vlug ontbeten, zoodat wij om acht uur gereed waren voor den tocht.

Ds. van Andel kwam ons met zijn auto halen.

Het was een prachtige, frissche Zomermorgen, die ons aan Holland deed denken. De lucht was onbewolkt, en tegen het diepe blauw teekende zich alles scherp af. Een koele wind deed ons de mantels tot boven toe dicht knopen.

Toen wij voorbij de gebouwen van het Ziekenhuis en de dokterswoningen waren, hadden wij de stad ook achter ons, en zagen rechts het Zuidergebergte oprijzen, terwijl links de Lawoe zich statig verheef. Wij reden langs een groot Chineesch kerkhof. De Chineezers die zich in hun leven het liefst behelpen met de minst mogelijke ruimte, bouwen hunne graven zeer ruim. Al deze graven zijn in hoefijzervorm aangelegd.

Toen wij de Djoeroegbrug over de Solorivier passeerden, waren verscheidene Javanen druk bezig groenten te verbouwen op de drooggeloopte rivierbedding. In dezen tijd heeft deze rivier bijna geen water, terwijl in den Westmoesson het water vrij hoog is, vooral na een zwaren regenval.

Een poosje later reden wij langs een Javaansche begraafplaats. De Javanen gelooven, dat boven deze graven booze geesten zweven. Daarom verminderen de chauffeurs hun vaart en rijden langzaam voorbij. Doen ze dat niet, dan meenen ze zeker bandenpech te krijgen.

Onze chauffeur, die naar het Christendom overhelt, deed het echter niet.

De weg, dien we langs gingen, was aan weerszijde begroeid met prachtige regen-

boomen, die nu hun bladerdos verwisselen. Enkele waren heelemaal kaal, terwijl andere prijkten met jong, frisch groen.

De weg nam nu een scherpe bocht, zoodat wij nu rechts de Lawoe en links de Merbaboe en Merapi zagen. De laatste met z'n altijd durende rookpluim, die 's avonds bij zonsondergang zich voordoet als een lichtende vuurstreep. Aan beide kanten van den weg lagen rijstvelden, waarvan sommige onder water stonden, terwijl andere reeds den helder groenen tint der jonge rijstplantjes vertoonden. Elders waren de Javanen met hunne karbouwen druk aan het ploegen, waarbij de landbouwers tot aan hun enkels in het water stonden. Hier en daar lagen bamboeboschjes en stonden klapperboomen, een teeken, dat daar dorpjes waren.

Zoo zagen wij er een veertig à vijftig. In al die dorpen tusschen Solo en Sragen (een weg van 5 uur gaans) woont nog geen enkele Christen. Wel breiden bestaande gemeenten zich uit, maar als men bedenkt, dat al die dorpen met hun duizenden bewoners misschien nog nooit den Eenige Naam, die onder den Hemel gegeven is tot Zaligheid, gehoord hebben, misschien alleen door een Evangeliesatieblad een eerste aanraking met 't Christendom gehad hebben, en nog allen verzonken zijn in het grofste onen bijgeloof, dan ziet men, dat het werk der Zending nog niet voltooid is, maar er nog veel, nog zeer veel werk te doen is.

Na een drie kwartier rijdens, kwamen wij te Sragen; een stadje in de afdeeling van dien naam, waar nog al boeven wonen. Is er ergens een diefstal gepleegd, dan worden de daders der diefstal, en ook de voorwerpen daar dikwijls gevonden.

Voor de Hollandsch Inlandsche School werd gestopt. In een der lokalen werd de godsdienstoefening gehouden. In deze school is ook de Inlandsche school ondergebracht. In Sragen worden aanstalten gemaakt om ook voor die school een eigen gebouw te krijgen.

De scholen breiden zich uit. Het aantal leerlingen vermeerderd sterk, terwijl het aantal leerkrachten slinkt. Indien er uit Holland geen nieuwe krachten komen, zullen er 't volgend jaar voor Solo twaalf à vijftien vacatures zijn, wat jammer is, daar de kinderen zoo hoog noodig goed Christelijk onderwijs moeten hebben. In een der lokalen was de Javaansche Gemeente samen gekomen, ruim een dertig personen, allen op schoolbanken gezeten. Voor ons waren een paar stoelen klaargezet. Ds. van Andel had tot tekst gekozen I Cor. 1:30.

Nog te kort zijn wij hier, om een preek

in 't Javaansch gehouden te kunnen volgen.

't Formulier van het Heilig Avondmaal werd voorgelezen, daarna werd er door een achtttiental Javanen aan de Avondmaals-tafel plaatsgenomen.

Onder de grootste stilte en den diepsten eerbied werden brood en beker rondgedeeld. Nog maar een kleine gemeente is hier te Sragen; maar er is toch reeds een goed begin.

Moge de Heere ook deze gemeente rijkelijk zegenen; zoodat zij in kracht moge toenemen.

Na den dienst kwamen verschillende Javanen Ds. van Andel groeten. Daarna gingen wij met den heer Kok, hoofd van de Hollandsch Inlandsche School mede een kopje koffie drinken.

Spoeedig daarop namen wij den terugtocht aan.

Solo, 13—8—'23.

Zr. G. POR.

Zendingsstudie-Raad.

Wat ik denk van den Studieraad en de conferenties te Lunteren? Die Studieraad verdient m.i. ten volle den steun ook van onze Zending. De Secretaris zei mij dat ongeveer de helft van het werk geschiedde ten bate der Gereformeerde Zending. Toch dragen wij nog lang niet in de uitgaven bij, wat billijkerwijs naar rato zou mogen verwacht worden.

Wat de conferenties betreft: ik zou in gemeede ieder, die er toe in staat is, willen aanraden om zoo mogelijk zulk een conferentie bij te wonen. Indien de onkosten f 20 plus de reis te zwaar zijn, leg er dan reeds vroeg wat voor weg. Zij worden steeds in de laatste helft van Juli en de eerste van Augustus gehouden. Velen zijn er, wier lichaam niet alleen vacantie noodig heeft, maar wier geest er ook naar hunkert eens een week uit te breken uit een materialistische omgeving om in een geestelijken dampkring te ademen en bezig te zijn onder vele geestverwanten met hooger belangen dan het eentonig dagelijksch leven brengt.

Maar is die conferentie dan niet *etisch* of *methodistisch*? Ik heb mijn oor critisch te luisteren gelegd, maar heusch! ik vond niets. Laten wij niet al te bang zijn om te confereeren en saam te spreken, te bidden en te zingen met niet-Gereformeerden! Zóó leert men elkaar verstaan. Zoolang het niet tot gezamenlijk iets *doen* toekomt, schijnt mij een nauw omschreven basis ganschelijk overbodig.

Maar wie bezwaar heeft, kome en zie zelf toe!

B. J. ESSER.

Augustus 1923.

In de goede richting.

Met blijdschap nam ik kennis van de reorganisatie der Opleidingschool tot vorming van helpers bij den dienst des Woords op Midden-Java. Het reorganisatieplan is door de Generale Synode goedgekeurd en het besluit is nu genomen, dat de tweejarige opleiding voor de *helpers* bij den dienst des Woords uitgebreid is tot een zesjarige theologische school voor *Javaansche predikanten*.

De beteekenis van deze uitbreiding is niet zoo gering als men wel denkt. De practische bezwaren, waarmede de zendingsarbeid onder alle klassen van het Javaansche volk gepaard gaat, zijn nu min of meer tot het minimum beperkt.

Immers de Javaansche predikant kan in alle kringen komen, waar de helper geen toegang krijgt. De Javaansche predikant, mits hij een zelfstandige positie bekleedt, wordt door het volk voor vol aangezien en hij heeft, al komt hij uit den lageren stand, ingang tot de prija's, want hij behoort nu ook tot den prija'sstand; zijn kennis en positie brengen dit mee.

Werken onder de hoogere standen beteekent niet alleen, dat het Evangelie van Christus gemakkelijker tot de lagere klassen kan worden gebracht, maar dat de vergaderde gemeente daardoor ook krachtiger wordt.

Wanneer in een kerkelijke gemeente meer intellectuele leden zijn, dan kan van de gemeente meer kracht uitgaan. Het peil van het kerkelijke leven wordt daardoor hooger. Ook financieel zou de kerk allicht sterker zijn dan nu het geval is. Het plichtsbefoe om financieel onafhankelijk te worden van de andere zusterkerken zou dan meer worden gevoeld. Het gevolg daarvan zou zijn, dat de Javaansche kerken meer zelfstandig zouden komen te staan. Daaraan moet het geleid worden, dat de Javaansche kerken zelf de kosten van het kerkelijk leven dragen. Het gaat immers niet aan, dat de kerken in Nederland steeds blijven voortgaan al de kosten van het zendingswerk op zich te laden. Het kan zoo op den duur niet blijven.

Als ik het wel heb, is het doel van de Zending niet haar eigen taak steeds uit te breiden, maar om kerken te stichten.

Welnu, tot nog toe heeft men zich meer toegelegd op de uitbreiding van het Zendingswerk, wat met groote moeilijkheden gepaard gaat. Hoe harder daar op Java en Soemba gewerkt wordt, en hoe grooter het Zendingsterrein zal zijn, des te zwaarder zullen de kosten de kerken in Neder-

land drukken. En op den duur kan Nederland dit niet doen.

Op Java zijn er weliswaar geïnstitueerde Javaansche kerken, doch dit zijn alle hulpbehoevende kerken, welke nog door de Nederlandsche kerken worden gesteund. Dit kan ook niet anders, daar de tegenwoordige Javaansche gemeenten bijna zonder uitzondering financieel zeer zwak zijn.

Dat Gods rijke zegen op de Opleidingschool moge rusten, opdat ook Christus' Naam moge worden geheiligd op Java.

Amsterdam. S. NIMPOENO.
Adm. de Ruijterweg 138.

Zendingsconferentie van den Ned. Ind. Zend. Bond.

Te Bandoeng is van 4 tot 8 Juni 1923 door den Nederlandsch Indischen Zendingsbond een conferentie gehouden.

Het verslag van deze zeer belangrijke conferentie vormt een boekje van 114 bladzijden. In drie nummers van het Zendings-tijdschrift „De Opwekker” is dit verslag samengevat. De inhoudsopgave luidt aldus: 1. Openingsrede door Dr. H. A. van Anel. 2. De Thetische of anti-thetische methode door Dr. H. A. van Anel. 3. De inhoud der prediking, door Ds. D. Bakker. 4. Jaarverslag N. I. Z. B. door J. van Bethem. 5. Centraal Lectoraureau door J. van Bethem. 6. 't Zoeken van aanrakingspunten door Ds. A. Merkelijn. 7. Colportage door Ds. J. H. S. Baljon. 8. De Medische arbeid door Dr. van Proosdij. 9. De schoolarbeid door G. J. Kaeningk. 10. De arbeid onder de rijpere jeugd door Dr. J. H. Bavinck. 11. Slotwoord door Dr. H. Kraemer. 12. Notulen en mededeelingen.

Glijk men ziet zijn het hoogst gewichtige onderwerpen geweest, zoowel principieele als praktische, die op deze conferentie zijn besproken. Het voorbericht zegt: Indien men zelf zegen ontvangen heeft, verlangt men niets liever, dan ook anderen te laten deelen in dien zegen.” Dat is het doel van dit verslag. Misschien deelen we later nog wel eens iets van den rijken inhoud mede.

W. B.

De Mohammedaansche wereld.

In „The Moslem World” Juli 1923, geeft Dr. Zwemer „A New Census of the Moslem World.” Liepen oude schattingen uiteen tusschen 260 en 175 millioen, de nieuwe geeft 't getal 234.814.989. Hiervan zijn ongeveer 106 millioen onder Engelsche regeering, onder de Nederlandsche 39 millioen, in het geheel onder Westersche regeeringen ruim 200 millioen, zoodat slechts 33

millioen Mohammedanen onder niet-Westersche regeeringen leven, en niet meer dan ruim 8 millioen of iets meer dan 3 pCt. onder de Turksche regeering.

„Gedurende de verloopende vijf eeuwen heeft dit volk niets bijgedragen tot den vooruitgang van het menschelijk geslacht.”

Ongeveer 60 millioen zijn heiden- of animistische Mohammedanen, 12 millioen Sjiëten, 6 à 10 millioen New Moslems, d. w. z. Westersch georiënteerd. Er blijven dan 150 millioen Soennieten, waarvan 't meerendeel de Hanefitische school volgt.

Niet meer dan 8 millioen is alfabet en van deze slechts 500.000 vrouwen.

KORTE BERICHTEN.

Ds. L. P. Krijger te Karoeni.

Den 13en Augustus j.l. zijn Ds. Krijger en Mevrouw met hun gezin te Karoeni op Soemba aangekomen. De vroeger door hem bewoonde pastorie was nu bezet door den Missionairen predikant. Hij heeft thans zijn intrek genomen in de ledig staande controleurswoning, die tijdelijk is gehuurd. Reeds den 20en Augustus is hun een zoon geboren; dien zij Abraham hebben genoemd.

Allen maken het wel.

Ds. Krijger hoopt weldra zijn arbeid als docent te beginnen. Er bestaat uitzicht dat de noodige gebouwen voor de Opleidings-school kunnen worden gekocht. De school wordt gevestigd te Karoeni.

Bevestiging Ds. Ringnalda te Soerabaja

De 19e Augustus j.l. was voor de Geref. Kerk te Soerabaja een blijde dag. De langdurige vacature ontstaan door het vertrek van Ds. W. Pera, werd weer vervuld. Ds. A. Ringnalda werd 's morgens door Ds. D. Bakker bevestigd en deed 's avonds zijn intrede, waarbij hij het Woord bediende uit 1 Joh. 1 : 5. De ontvangst te Soerabaja was buitengewoon hartelijk.

Eervol ontslag J. A. Wiggers.

Br. J. A. Wiggers, die het vorige jaar in December als leeraar aan de Keuchenius-school in dienst is getreden en tijdens het verlof van Br. Koelewijn als waarnemend Directeur optrad, heeft ontslag gevraagd, omdat er voor een tweede leerkracht geen subsidie wordt verleend en deze aan de Keuch. school z. i. ook niet noodig is. Zijn arbeid werd zeer gewaardeerd. Het is jammer, dat hij heengaat. Maar de redenen zijn gegrond.

Vertrek J. Zuidema.

Br. J. Zuidema is Zaterdag 13 October

van uit Amsterdam met „de Koningin der Nederlanden” teruggekeerd naar Indië. Hij is de nestor van al onze zendingsarbeiders. Reeds sinds 1887 staat hij in dienst onzer Zending. Brengende de Heere hem in welstand aan de plaats zijner bestemming en geve Hij hem nog eenigen tijd aan het Zendingswerk op Java te mogen deelnemen.

Vertrek D. Koelewijn.

Zaterdag 20 October is Br. D. Koelewijn met zijn gezin uit Holland vertrokken om te Genua zich in te schepen op de „Koningin der Nederlanden.” Het is voor de derde maal, dat deze broeder uitgaat naar Indië. Met verfrischte kracht is hij teruggekeerd om zijn veelomvattenden arbeid als directeur der Keuchenius-school te hervatten. Krone de Heere zijn werk met Zijn zegen!

Ds. P. J. Lambooi.

Den 24 Oct. is Ds. P. J. Lambooi door Ds. W. Verhoef van Zeist in de kerk te Hooogeveen bevestigd als Miss. Predikant voor Soemba. D. V. hoopt Ds. Lambooi den 2 Dec. a.s. zich te Genua in te schepen op „de Prins der Nederlanden”, voor de reis naar Indië.

Dr. F. L. Bakker naar Cairo.

Met het stoomschip „Roepat” zijn Dr. F. L. Bakker en Mevr. Bakker-Allaart den 1en Nov. van Amsterdam vertrokken naar Egypte, waar Dr. Bakker D.V. enkele maanden te Cairo gaat studeeren om daarna de reis voort te zetten naar Djokja. Namens de deputaten voor de Zending bracht Ds. Breukelaar hem bij zijn vertrek een laatsten groet.

Zendingssynode Utrecht—Gelderland.

De Derde Zendingssynode der Geref. Kerken in de Provinciën Utrecht en Gelderland zal D.V. gehouden worden: Donderdag 22 November e.k., in de Consistorie van de Zuidsingelkerk te Amersfoort.

Spreekbeurten van Ds. L. Netelenbos.

Goed nieuws kunnen we melden.

Den eersten tijd na zijn terugkomst in het vaderland moest de missionair-predikant Ds. L. Netelenbos wegens den toestand zijner gezondheid zich nogal ontzien en b.v. zoo goed als geheel zich onthouden van het vervullen van spreekbeurten. Zelfs rees de vraag, of het hem mogelijk zou zijn, overeenkomstig de begeerte van zijn hart, wanneer zijn verlof ten einde liep naar het zendingsveld terug te keeren.

Thans heeft het den Heere behaagd, mede

dank zij de genoten rust en de in acht genomen voorzichtigheid, hem de gezondheid zoo te doen rijzen, dat hij niet alleen ge-gronde hoop mag koesteren, zijn arbeid op het zendingsterrein te zijner tijd te kunnen hervatten, doch dat hij ook zich beschikbaar mag stellen voor een aantal spreekbeurten tijdens het winterseizoen, ten einde den zendingsarbeid meerdere bekendheid te geven en nauwer contact te krijgen met de Kerken van Utrecht en Gelderland, die tot zijn uitzending samenwerken.

Kerkeraden of Zendingscomité's, die van deze gelegenheid gebruik willen maken, wenden zich zoo spoedig mogelijk tot Ds. L. Netelenbos, Ipenrodestraat 7, Heemstede.

Finantieel tekort bij de Corporaties.

De zes samenwerkende corporaties, die te Oegstgeest haar centrum hebben, staan weer voor een ernstig tekort. Op 1 September j.l. was de stand aldus:

8/12 van f831.477 = pl.m. . . . f554.318
Ontv. over Jan. tot en met Aug. '23 f357.170

Te weinig ontv. over deze maanden f197.148

De deputaten der l. g. Generale Synode voor de Zending hielden den 24en October j.l. hunne eerste vergadering. Tot leden van het Moderamen zijn gekozen: Ds. D. J. v. d. Munnik, Voorzitter, Ds. H. Scholten, Assessor, Dr. J. Hania 1e scriba en Ds. W. Breukelaar 2e scriba en penningmeester.

Versterking van leerkrachten bij het Christ. Onderwijs op Java.

D.V. gaat de heer G. Hanskamp, die is benoemd tot onderwijzer aan de Christ. Holl. Jav. School te Poewokerto begin Jan. 1924 naar Indië. Tegelijk hoopt te vertrekken Mej. C. Kapteijn, die naar Solo gaat om daar het onderwijs te dienen.

De heer J. Ensink te Hoogeveen nam eene benoeming aan voor Solo en zal, naar het voornemen is, in 't laatst van Maart de reis aanvaarden.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

De z.g. Knikkertjes zijn verkrijgbaar bij Mej. M. J. Pol te Rijsoord tegen toezending van postwissel ad. f6.25.

De blikken busjes, die aan hetzelfde adres verkrijgbaar zijn kosten per stuk f0.23,

per 5 stuks f1.00 en per 10 stuks f1.55.

Papieren busjes die geopend en weer met losse teksten gesloten kunnen worden, kosten de 10 stuks f1.40 en de teksten f0.90 de 100.

Men bestelle bij G. M. Feij te Middelburg, Burg 109 en sture vooraf het geld op diens Giro No. 64188.

Algemeene Jaarvergadering der Nederl. Ger. Zendingsvereniging op 23 Nov. a.s., namiddags 2 uur, Keizersgracht 142 te Amsterdam.

LEESTAFEL.

De Intellectueelen en het Christendom, door Dr. P. Bard. Uit het Duitsch bewerkt. — Uitgave J. H. Kok, Kampen.

Een zeer lezenswaardig boek. De schrijver toont met goed gekozen uitspraken van beroemde denkers en dichters aan, hoe hooge bewondering het Christendom bij tal van hoogstaande intellectueelen heeft gevonden. Een boekje, ook geschikt voor evangelisatie onder intellectueelen.

Zending en Christelijke Arbeidersbeweging. Een uiteenzetting door P. J. van Mullem, met een inleidend woord van Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruin. — Uitgave van de Drukkerij Edecea te Hoorn.

Een interessante studie. Zeer de moeite waard om te lezen. Het hier behandelde is nog nieuw. Wellicht zegt menigeen: „Wat heeft nu de Zending toch te maken met de Christelijke Arbeidersbeweging?” Maar na de lezing van dit boekje zal men dat niet zoo hard meer zeggen. Belangrijke gegevens zijn ons in dit werkje neergelegd. Natuurlijk is over dit onderwerp het laatste woord nog niet gesproken. Misschien komen we er nog wel eens op terug. Gaarne bevelen we deze studie ter overweging aan.

Kruimkens van 's Heeren Tafel. Scheurkalender voor 1924. Uitgegeven door Gebr. van Noortwijk te Schiedam.

Deze kalender, die al sinds 1880 verschijnt, is een oude bekende in menig christelijk gezin. En een bekende van goeden naam. De inhoud voor 1924 werd verzorgd door de predikanten D. B. Hagbeek, G. Kruiswijk, L. van Loon, J. Mulder, K. Schilder en J. L. v. d. Wolf. Deze namen waarborgen, dat de inhoud voortreffelijk is. Het schild doet het goed.

Maranatha Scheurkalender voor het jaar 1924, bewerkt door Ds. J. J. Knap, Dr. J. C. de Moor en de achterzijde der blaadjes door J. C. de Koning. — Uitgave van J. H. Kok te Kampen. Prijs 90 cent en van het Premieboek 65 cent.

Een prachtig schild. En de inhoud natuurlijk goed werk. Deze kalender vindt stellig wel weer zijn weg. Het premieboek: „Roelof Dirksz., een verhaal uit den tijd van Leidens beleg en ontzet in 1574, door Johannes”, voldoet maar matig.

Menigerlei Genade. Wekelijksche predikaties onder redactie van Dr. J. C. de Moor en Ds. B. Wielenga, 13e jaargang. — Uitgegeven bij J. H. Kok, per jaargang f8.—.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op deze voortreffelijke uitgave. Aanbeveling hebben deze preeken niet meer noodig. Een beetje goedkoop van prijs zou echter wel gewenscht zijn.

De geheimzinnige wetenschap der Pharaos.

Naar wij vernemen zal begin November bij de Uitgeversmaatschappij Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen verschijnen: „De geheimzinnige wetenschap der Pharaos” door Abbé Th. Moreux, uit het Fransch vertaald door Dr. T. J. Boks.

In dit werk wordt een reeks van onthullingen gegeven, die zeker met groote verwondering gelezen zullen worden en waardoor we gaan begrijpen „de houding van de geweldige Sphinx, die met haar blik gewend naar den verren horizon, de geheimen van de priesters uit deze oudheid moest bewaken.” Talrijke illustratie's zullen den tekst verduidelijken. Met belangstelling zien we de verschijning van „De Geheimzinnige Wetenschap der Pharaos” tegemoet. We hopen dan op dit belangwekkende werk terug te komen.

Een nieuw boek over de Vaderlandsche Geschiedenis.

Bij den uitgever J. H. Kok te Kampen is een zeer bijzonder boek van de pers gekomen.

Deze nieuwe uitgaaf voert den veelzeggenden titel: „Uit den schat van Neêrlands verleden. Wat ieder van onze geschiedenis weten wil. Bijeengebracht door J. Schouten.”

In dit boek wordt inderdaad iets buitengewoons geboden. Het is geen gewone beschrijving van de Vaderlandsche geschiedenis, zooals er reeds zoovele bestaan, die

niet anders dan een dorre opsomming geven van feiten en jaartallen. De bekende Auteur geeft in dit werk waarlijk iets nieuws. Niet het kroniekmatige, maar het interessante heeft de Schrijver naar voren gebracht. Hij doceert niet, maar vertelt. Historische anecdoten heeft hij niet als iets onbeduidends weggelaten, maar zooveel mogelijk opgenomen. Het geheel is een complex van historische verhalen. Het boek wil ten behoeve van school, huisgezin en rijpere jeugd het verhalend element in onze geschiedenis naar voren brengen.

Giften voor de Zending.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door H. Meester te Bloemendaal. Uit een zendingsbusje f6.72½. Gift van J. J. S. te H. f5. Door L. Smit Kampen, uit het busje van H. Smit te Schokland f11. Van T. Speelstra te Garijp. Verzamelde halve centen f0.75. Door W. J. G. Lettink te Hillegom 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. Geref. Kerk te Hillegom f60. Gift van W. F. C. v. H. te A. f2.50. Door E. H. Broekstra te Leiden 10 pCt. der ontvangsten over 1922 v. d. Zending v. d. klasse Leiden f415. Door D. Agema te Ureterp (Fr.) uit schoolknikkertje f25. Gift van J. B. te F. f2. Door S. E. Wendelaar-Bonga te Dokkum, uit het knikkertje van de kinderen van S. Steensma te D. f14. Van de Zendingsver. Haarl. meer O.Z. f18.80. Gift van K. R. te Haarl. meer O.Z. f8.80. Gift van H. K. te Haarl. meer O.Z. f8. Extra bijdrage v. d. Geref. Kerk te Overschie f25. Door H. Dekker te Rijswijk. De halve opbrengst uit de busjes in de school f20. Door B. A. Heusinkveld te Ermelo-Veldwijk. Uit het zendingsbusje van H. Jansen te E. f6. Door P. Belgraven te Beilen, uit het klassebusje f3.20. Voor de extra collecte van de Geref. Kerk te Groningen (A) f322. Puttershoek f25.62½.

Ontvangen voor Djokja.

Van de Geref. Kerk te IJmuiden f400. N. Vennip f200. Zaandam f700. Zandvoort Med. dienst f22.50. Uit het busje van K. Pos te Zaandam f20.50.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Oct. 1923.

Ontvangen uit de busjes van: Gerrit Hoiting f12.57, Gerrit v. Klaver f1.25, Annie Funck f3.00½, Ali van Norren f0.81½, Marietje van Westering f0.83½, Gerrit Mulder f0.53½, Jan en Henkie Nooy f2.47½, Marietje de Jager f2.46½, Jansje Reus f3.03½, Dina Scheepmaker f1.17, Annie de Jager f2.86, Mientje Bree f6.84½, Sophie Belthof f2.61½, Henrie Bronder f1.55½, Rika v. d. Laan f0.78½, Ida Knevel f0.98½, Lientje Hoekstra f3.04½, Jo Oskamp f1.89½. Van Gerrit Hoiting 110 halve centen is 55 cent. Totaal f58.21.

Mej. M. v. NORREN.

Bussum, Iepenlaan 19.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

D. A. Koebrugge te Oostwedde, Zendingskas f35, busje Jongel. Ver. f4.97 is f39.97. Ds. Smitt v. de Classik. Zendingsdag in 't Laarwoud f40.59. J. W. Dragt te N. Dordrecht, schoolbusje 5de klas f14. J. Ridder te Schildwolde, van N.N. f5. Ds. Wiersma te Musselkanaal, bruiloftscoll. f1.42. Ds. Breukelaar van K. Drost namens de Chr. Kaderlandstorm te Zutphen f2.50. M. Veldman te Hollandscheveld, coll. Jonged. ver. f19.52, busje Jonged. v. f3.07. J. Graafschap 134 h. c. is f23.26. Ds. Dekker te Stroobos van vr. W. Dijkstra 100 h. st. is f2.50. Mej. G. Haan te Groningen, 2 mdl. Stort. Kinderzend. ver. f190. G. van de Laan te Emmer Compascum, schoolk. f12, Knapenver. f11.45 is f23.45. Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll. 2 keer f1 en f2.50 is f4.50. G. H. Kuik te Wildervank v. d. Zend. ver. f140. H. P. de Vries te Overschild, v. d. Zendv. f50. Ds. de Boer te Garrelsweer van N.N. f2.50. W. Brandsma te Thesinge, v. d. leerr. der school f25, J. W. en G. Havinga 120 h. st. is f28. H. Hulshof te Zoutkamp v. d. Zendv. f25. Ds. Meijer te Houwerzijl, gev. in de coll. f5. K. van de Spoel te Gees van N.N. f2.50. Ds. Postema te Veendam, gev. in de coll. f5. Ds. Veltman te Zevenhuizen, gev. in de coll. f10. K. Wijma te Glanerbrug, saldo Kal. f12.60. Mej. G. Kroeze te Nieuweroord, v. d. Jonged. ver. f4.26½. P. Bui-kema te Leem, busjes en Zend. f100. Ds. Meijer te Marum, van W. Bonnema f1, van een zuster der Gem. f3.70 is f4.70. K. de Vries te Zuidwolde (Gron.) busjes f86.03. Ds. Uytenhoudt te Coevorden, bijdrage van September f45. Ds. Wiersma te Musselkanaal, Begr. coll. f6. A. Donkerbroek te Nie-zijl, gev. in de coll. f5. Ds. Donner te Emmen, nog P.c. f1, gev. in de coll. f10 is f11.

Ds. Wiersma te Musselkanaal, Begr. coll. f3.52. P. J. Lambooij en de Wed. Harmens te Abcoude f10 en J. Diepenhorst te Zeist f6.50 is f16.50. Ds. Bakker te Luttich, busjes September f17. H. de Jong te Sneek, verz. op een bruiloft te Donkerbroek f5.26. H. Kort te Winschoten, busjes f100. G. H. Hutman te Nijverdal v. d. Jonged. ver. f280. Ger. Jonged. v. te Koekange f12.59. J. Timmer te Tenpost, busjes van D. Bouwman, Tj. Bolhuis, A. Dolf, A. Koch, J. van Nijenhuis en G. Schoonhoven f40. G. H. Kuik te Wildervank, gev. in de coll. f25. Mevr. Goeree-Bakker te Wagenborgen, van blinde Tine f2. Mej. J. C. Wiersema te Bedum 1e en 2e klas der school f4.08, busje E. R. f4.98½. A. B. f3.19½, E. M. f6.45, H. H. f0.63, A. J. f7.25½ is f26.63½. J. Boddeus te Schildwolde, 't knikkertje der school f18, kinderen van J. B. voor 't opbergen van fietsen f2.50. H. Slump 100 h. c. I. van Deen 232 h. c. theelood is f22.16. Mej. J. C. Wiersema te Bedum v. d. Evangelisatie Zendv. f300. A. Plender te Kamperveen halfj. bijdrage f25. Mej. J. Mulders te Meppel, gift 2 keer f2.50, van de Coöp. Bakkerij f10 is f15. A. Sturing te Zweeloo gev. in de coll. f5. A. Blaak te Sappemeer gev. in de coll. f1 en f4.90 is f5.90. P. Timmermans te Zuidhorn v. d. Zendingsskring f30. D. Noordewier te Westerbork, gev. in de coll. f5. P. Ritsema te Bedum, gev. in de coll. f12.50. K. Boonstra te Rinsumageest 't knikkertje v. d. Jongel. v. f6.25.

Pinkstercollecte.

Gerkesklooster-Stroobos f100.50. Oudekerk f101. Hollandscheveld f40.77½. Veendam f307.90. N. Beerta f27.10.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 20 Oct. '23.

Heerensingel 34.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

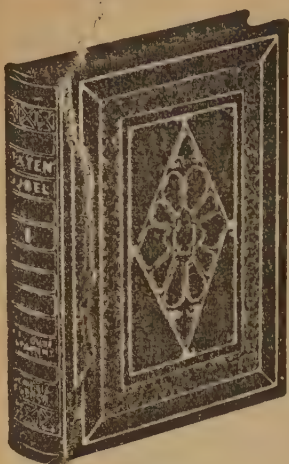
Ds. B. J. Esser te Poerbolingo.
Dr. W. L. Vogelesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland.
Adres: Heemstede.
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Dr. A. H. Vonk te Keboemen.
Dr. K. Feher te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta.
J. A. Wiggers te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. in 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magalang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander te Melolo.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland,
adres: Prins Hendrikstraat 18a, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen deel I van den Tweeden Druk van de uiterst practische uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige octavo-formaat. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze onmiddellijk gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en dringend aanbevolen. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke afbetalingsvoorwaarden zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Prijs 0.90.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitgesneden en geslaagd.

Zij die met dezen kalender werken, wenden zich tot de Uitgevers: **GEBR. V. RTWIJK, SCHIEDAM**

KERSTFEEST.

Vanwege het Geref. Trakt. Genootschap „Filippus”, verscheen bij den Uitgever P. MOBACH e Breukelen

„Een Koning in een Kribbe

DOOR

Prof. L. LINDEBOOM.
VIERDE DRUK.

Prijs. 15 ct.
Bij getallen sterk verminderde prijzen.

AMSTERDAMSCH

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

COMMISSARISEN: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN; H. COLIJN Mr. Th. HEEMSKERK; Jhr. Mr. F. K. VAN LENNEP; H. W. VAN MARLE Jr.

Mr. F. E. POSTHUMUS-MEYJES; Mr. J. W. RAMAER.

DIRECTIE: Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr.; Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN; Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

VERZEKERD BEDRAG (LEVENSVZERKERING)

RESERVEN

VOLLEDIGE OPENBAARHEID.

VOORZICHTIG BEHEER.

AMSTERDAM

f 110.000.000.—

f 21.000.000.—

SOLIDE GRONDSLAGEN

SOERABATA

GRONINGSCH HYPOTHEEK BANK

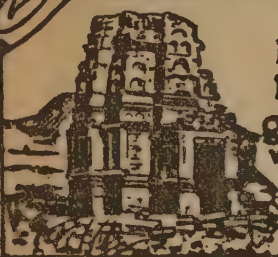
GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

HET ZENDINGSBLAD

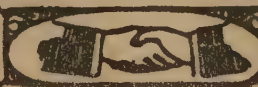
VAN DE
GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des
koninkrijks zal inde
geheele wereld gepredikt
worden in alle volkeren
Matth. 24:14

Redactie-Adres

W. BREUKELAAR,
Zaandam.

INHOUD: Tot verlichting der Heidenen. — Van Zendingaangelegenheden: Een goed voorbeeld; Onrecht. — De Christ. Holl. Inl. Kweekschool. — Brief van Ds. van Andel. — Soemba. — Hoe te Djocja het Jubileum van Ds. Zwaan is gevierd. — Dr. H. Beets over onze Zending. — Bij de foto. — Dr. J. W. Gunning. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften voor de Zending. — Register. — Adressen.

Tot verlichting der Heidenen.

Een licht tot verlichting der Heidenen.
Luc. 2 : 32a.

Wat heerlijke vreugde zal het hart van Simeon hebben vervuld toen zijne armen het kindeke Jezus mochten omvatten. Hem was eene belofte gedaan, door Goddelijke openbaring, dat hij den dood niet zien zou, eer hij den Christus des Heeren zou zien. En nu zag zijn verlicht oog in dat kind al wat de engelen er van gezegd en gezongen hadden. Hij ontwaarde er in de openbaring van Gods genadig welbehagen in menschen en kende het als zijn Heere en Zaligmaker.

Een persoonlijke zaak, die zijn hart met groote blijdschap vervulde. Dit was het wat God hem beloofd had.

En toch bleef hij bij dat persoonlijke niet staan. Zijn blik reikte veel verder. Hij wil nu wel heengaan in vrede, niet alleen omdat zijn eigen hart nu Gods heil genoot, maar omdat zijne oogen de zaligheid hadden gezien, die God bereid had voor het aangezicht van al de volkeren. Hij zag voor zijn oog, wat de psalmdichter zong: „De volken zullen U, o God! loven; de volken altemaal zullen U loven.” Daarom zong hij op zoo hoogen toon van dit kindeke: „Een licht tot verlichting der heidenen.”

Licht is wel het eerste en het meeste, dat de heidenen noodig hebben. De zonde heeft zoo'n zwarten nacht van donkerheid en ellende doen dalen. Heeft niet een apostel des Heeren er van gezegd, dat ze „wandelen in

de ijdelheid huns gemoeds, verduisterd in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid, die in hen is, door de verharding huns harten." Die donkerheid is benauwend. Dat gevoelen ze ook wel eenigermate. Van daar die worsteling om er zich van te bevrijden.

Wat al wijsgeeren hebben den sleutel der kennis gezocht en getast naar het licht op den donkeren levensweg. Wat al priesters der menschheid hebben hunne altaren opgericht om den vertoornden God te bevredigen. Wat al inspanning is er gezien om door eigen levensverbetering den jammer des doods te ontkomen. Wat is er gezocht en gestreden, geofferd en gebeden om aan de boeien der hel zich te ontworstelen. Duizende wegen heeft het menschelijk hart betreden om te zoeken naar het licht. Maar het was vruchteloos. Dat licht komt alleen van boven. God, die in den morgenstond der wereld gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zoude voortkomen, is ook Degene, die zijn schijnsel in verduisterde menschenharten kan doen dalen, om te geven verlichting der kennis tot heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus Jezus.

En die ster heeft God nu in Jacob op doen gaan. Die Zon des heils aan de kimmen doen staan. God heeft Christus gegeven tot een licht der heidenen. Een licht om te verlichten. Een licht, dat niet overdekt zal blijven, dat onder geen korenmaat zal blijven staan, maar dat zijn schijnsel geven zal in heel de wereld. Een licht tot ontdekking, tot openbaarmaking. Hij komt den donkeren nacht der onwetendheid en vijandschap, der heerschappij van den dood wegvagen. Hij komt de oogen der blinden openen en ze leiden op een weg, dien ze niet geweten hebben. Hij zal ze leiden, door 't licht dat Hij ontsteekt tot kennis van de zaligheid.

Christus, een licht tot verlichting der heidenen, dat sluit al de heerlijkheid der genade Gods in zich. Hij is niet maar „een" licht, en Hij ontsteekt ook niet slechts „nieuw" licht, zooals het vervalschte Christendom onzer eeuw verkondigt. Maar Hij is *het* licht, het eenige licht, zonder het welk alles duisternis is. Maar ook het genoegzame licht, want in Hem is alles besloten wat tot het leven en de gelukzaligheid noodig is.

Voor elk, die in het duister dwaalt,
Verstrekt deez' zon een helder licht,
Dat hem in schâuw des doods bestraalt,
Op 't vredepad zijn voeten richt.

Christus, een licht tot verlichting der heidenen. Maar dat licht schijnt niet van zelf onder de heidenen. God gebruikt menschen om het er te brengen. Paulus mocht, nadat door Petrus eerst de deur geopend werd gevonden, dat licht des Evangelies onder de heidenen brengen. Aan al zijne apostelen had de Heere bij zijne hemelvaart toegeroepen: „verkondigt het Evangelie aan alle creaturen. En in hen die roeping aan zijne kerk gegeven.

Het werk der zending is niet iets, dat de gemeente des Heeren doet uitmedelijden met die arme blinde heidenen, alsof wij licht in hun donkeren nacht kwamen ontsteken, maar 't is naar Gods bevel. 't Is als bij Paulus: de nood is haar opgelegd, zoodat ook de gemeente des Heeren wel zeggen moet: „Wee mij, zoo ik het Evangelie niet breng aan de heidenen."

Wij zijn allen schuldenaars tegenover de heidenen, van wege de roeping waarmede God ons geroepen heeft. Laat ons van die schuld ons mogen kwijten door ijverig deel te nemen in den zendingsarbeid. Allereerst door kennis daarvan te nemen, maar daarna ook door onze gaven en gebeden. Voor vele heidenen is Christus reeds een licht tot verlichting geworden. Maar voor een groot deel bedekt toch nog duisternis de aarde en donkerheid de volken. Moge dan van ons, die in Zijn licht ons verheugen, de bood-

schap tot de heidenen gaan, dat Christus het licht is om ook hen te verlichten; opdat hun de dag des heils moge aanbreken en de lof van Simeon als de hunne zij:

Een licht zoo groot, zoo schoon,
Gedaald van 's Hemels troon,
Straalt volk bij volk in de'ooogen
Terwijl 't het blind gezicht
Van 't heidendom verlicht
En Israël zal verhoogen.

C.

F. S.

Van Zendingsaangelegenheden.

Een goed voorbeeld.

De deputaten voor de Zending van de Kerk te Rotterdam en de andere Kerken van Zuid-Holland ten Zuiden hebben eene Secretaresse benoemd voor de Zending in Poerbolinggo. Voor zoover we ons herinneren, is dit de eerste maal, dat er uit Holland voor het werk der administratie door één der Kerken een administratieve kracht wordt uitgezonden. Metterdaad een voorbeeld, dat navolging verdient.

In Holland denkt men vaak, dat een Missionair predikant bijna al zijn tijd en kracht kan geven voor het eigenlijke Zendingswerk. En men heeft 'er geen begrip van hoeveel tijd vaak in beslag genomen wordt door allerlei arbeid, die wel noodzakelijk gebeuren moet, maar die zeer goed door een ander kan worden verricht. De arbeid voor de scholen, de correspondentie, de regeling der colportage, het toezicht op bouwwerken, en tal van andere dingen, vooral ook de administratie eischen vaak zooveel zorg, dat er voor het rechtstreeks zendingswerk veel te weinig tijd overblijft. Naarmate het werk zich uitbreidt vordert natuurlijk al dat bijwerk steeds meer tijd en kracht. Dikwijls neemt de vrouw van den Zendeling de administratie voor haar rekening. Maar men kan toch niet als eisch stellen, dat elke vrouw van een Zendingsarbeider bekwaam zij om een uitgebreide administratie te voeren. Ook laat niet altoos de gezondheidstoestand of de zorge van het gezin toe, dat zij aan dit vaak veel omvattend werk haar kracht ga wijden. Vroeger heeft ook Mevr. Esser-Rutgers de administratie bijgehouden van het zendingswerk te Poerbolinggo. De dokters hebben haar echter niet toegestaan, dat werk bij haar terugkeer in Indië weer op zich te nemen. Terecht hebben nu de deputaten van Zuid-Holland ten Zuiden begrepen, dat zij den tijd en de kracht van Dr. Esser zooveel mogelijk voor het rechtstreeksche Zendingswerk moeten sparen. En dus

hebben ze voor de administratie en de correspondentie tot secretaresse benoemd Mej. J. L. Stoot te den Haag, een ervaren boekhoudster, die voor dit werk ten volle geschikt is te achten en uit liefde voor de Zending zich voor dezen arbeid geven wil. Zij is den 1en Dec. met de familie Esser aan boord van de „Goentoe” naar Indië vertrokken.

Over de groote behoefte aan een administratieve hulp, schrijft Dr. Esser in de Geref. Kerkbode van Rotterdam het volgende:

„Er zijn er misschien onder U, die uit onbekendheid met het werk op het zoo verre Java, de noodzakelijkheid niet geheel inzien van een secretaresse voor de zending. Rotterdam is de handelsstad van Nederland, de stad van kantoren. Voor Rotterdamers zijn alzoo niet veel woorden noodig om dit duidelijk te maken.

Gaarne ben ik bereid de noodzakelijkheid van een geschoolde secretaresse-boekhoudster persoonlijk toe te lichten. Hier een enkel woord erover. Ik ben predikant van Rotterdam, en mijn wijk is verreweg de grootste. Mij is door U opgedragen het Evangelie te verkondigen aan de bijna twee miljoen Javanen in de Residentie Banjoemas. Dat is bijna twee maal zooveel menschen als er in geheel Zuid-Holland ten Zuiden wonen. Deze twee miljoen Javanen wonen op een oppervlakte ongeveer vier maal zoo groot als Zuid-Holland ten Zuiden. Er is een staf van tien evangelisten, drie colporteurs, drie courantrondbrengers en vijftien onderwijzers. De colportageboekhandel van Banjoemas breidt zich steeds uit. We hebben nu een omzet van ongeveer 6000 boeken per jaar, meest in de Inlandsche talen. Het Javaansche Evangelie-maandblad wordt per jaar in ongeveer 80.000 exemplaren op uw terrein verspreid.

Het Maleische in ruim 8000 exemplaren, de Javaansche Chr. kindercourant in 6000

exemplaren per jaar. Dit alles brengt mee: correspondentie met de uitgevers, prijzen en calalogiseeren der boeken in onzen „boekhandel”, voortdurend controleeren der courantverspreiding, opdat die geregeld plaats vindt, en ook worde uitgebreid, enz. enz. Het budget loopt per boekjaar over ongeveer f40.000. Dit wordt meest in zeer kleine bedragen uitbetaald: de loonen der helpers varieeren van f16 tot f65 per maand. Daarbij komen nog de besognes voor het bouwen van scholen, het repareeren en onderhouden van de zendingsgebouwen (scholen helperswoningen enz.). In de naaste toekomst moet ook de Holl. Inl. School gebouwd worden, ter waarde van ongeveer f50.000.

Dit alles brengt zooveel administratieve besommeringen mee, dat een goed ingericht kantoor noodzakelijk is, opdat de miss. predikant zijn tijd beschikbaar hebbe voor zijn eigenlijke werk.”

Het doet ons veel genoegen, dat ditmaal Rotterdam nu eens een uitstekend voorbeeld heeft gegeven. Meermalen is er op gewezen, dat de Missionaire Predikanten door allerlei bijkomstige besommeringen veel te veel aan het eigenlijke Zendingswerk worden onttrokken.

We hopen van harte, dat de andere Kerken Rotterdamsch voorbeeld volgen en voor al dat bijwerk andere krachten aanwijzen, hetzij in Indië, hetzij daartoe opzettelijk uit Holland gezonden.

Onrecht?

In het Oct. No. van „Uit Keboemen” vertelt Ds. van Dijk, de Miss. Pred. van Friesland, dat we iets schreven over het plan van Ds. Netelenbos om een eigen Zendingsblad voor de Kerken van Utrecht en Gelderland uit te geven. Wat wij schreven deelt hij niet mee. Maar wel velt hij over ons stukje een oordeel. Het luidt aldus: „Mij dunkt, dat Ds. B. met zijn schrijven aan Ds. Net. en dus zijdelings ook aan ons onrecht doet.” Niet malsch. Gelijk we dat trouwens van Ds. van Dijk gewoon zijn. Naar het oordeel van Ds. v. Dijk hebben we het heel erg verkorven. Immers we deden „onrecht” en onrecht is zedelijk kwaad. Het zou dus wel op onzen weg liggen tegenover Ds. Netelenbos en Ds. v. Dijk schuld te belijden, vergeving te vragen en beterschap te beloven. Voorloopig kunnen we dat echter nog niet doen.

We willen even herinneren, wat het is, waarmee we, naar Ds. v. Dijk meent, „onrecht” hebben gedaan. Na het plan van Ds. Netelenbos in zake de uitgave van een eigen

blaadje te hebben medegedeeld, schreven we het volgende:

„Dus weldra weer een nieuw Zendingsblad. We zouden willen vragen: waarom?

Het Zendingsblad wordt uitgegeven op last van de Generale Synode, dus van al de kerken gezamenlijk, ten dienste van heel de Gereformeerde Zending. Moet nu in plaats daarvan voor elk terrein afzonderlijk een eigen blaadje komen?

Het Zendingsblad biedt gaarne plaats, niet alleen aan wat de kerken in Holland maar ook aan wat de Missionaire arbeiders in Indië van hun arbeid willen mededeelen. Is ooit aan Ds. Netelenbos de opname van eenig stuk geweigerd? Nooit.

Het Zendingsblad is het gemeenschappelijk orgaan dat poogt, de leden onzer kerken eenigszins te doen meeleven in heel de Zending op Midden Java en Soemba.

Is het noodig, dat dit verandere en men b.v. in Utrecht alleen leze van Poerworedjo en in Friesland alleen van Keboemen?

Het Zendingsblad heeft thans een oplaag van ruim 60.000 exemplaren, die over heel het land worden verspreid. Het is dus zeer geschikt voor de Missionaire dienaren om hun tot orgaan te dienen, waardoor zij het belangrijkste van hun terrein kunnen mededeelen aan de kerken, die hen zonden.

Waarom moet dan nu ook Ds. Netelenbos weer een apart blad hebben, waarmede hij, althans de eerste jaren, ook in Utrecht en Gelderland slechts veel kleiner kring kan bereiken, dan wanneer hij gebruik maakt van het Zendingsblad?

Wij betwijfelen zeer of men door die versnippering metterdaad de Zending zal dienen.”

Nu oordeelt Ds. v. Dijk, dat we door dit te schrijven hem „onrecht” hebben aangedaan. Dit betoogt hij dan hiermede, dat Ds. Netelenbos met de uitgave van een nieuw Zendingsblad een heel best doel beoogt. Het spreekt van zelf dat aan die uitnemende bedoeling niemand twijfelt. Ook wij natuurlijk niet.

En verder schrijft dan Ds. v. Dijk.

„Daarvoor mag ik het „Zendingsblad” niet gebruiken om tot de Friesche Kerken te zeggen, wat ik speciaal tot haar te zeggen heb. En daarvoor wil ik het Zendingsblad ook niet gebruiken, evenmin als een Ds. van Zaandam alles in een Noord-Hollandsch Kerkblad zet, wat hij tot zijn eigen gem. meent te moeten zeggen. Al zou een provinciaal Kerkblad plaats voor al die stukken hebben, ja al zou dat blad als zoodanig er bij winnen als het het eenige blad was, dat voor zulke stukken in aanmerking kon komen, daarom was het nog niet wat een

Ds. van een bepaalde gemeente zou begeeren om in geregeld contact met zijn eigen gemeente te staan. Zoomin de Heraut en de Bazuin de provinciale en de plaatselijke bladen vervangen kunnen, al zou de Uitgever van die bladen er nog zooveel voor voelen, dat ze de „versnippering” zoo ver niet dreven; zoomin kan een algemeen zendingsblad voor alle zendelingen en voor alle zendingende Kerken voldoen. En — dit ter geruststelling van allen, die het Zendingsblad der Kerken liefhebben — zoo'n plaatselijk of gewestelijk blaadje zal ook nooit het algemeene zendingsblad kunnen vervangen of overbodig maken. Wat ook allerminst de bedoeling is.”

We hebben wat we zelf schreven en wat Ds. v. Dijk hier zegt nog eens ernstig overwogen. Maar we kunnen waarlijk niet zien, dat we „onrecht” hebben gepleegd. Ook komt het ons voor, dat we, van wat we in het Juni No. schreven, geen woord terug nemen mogen. We gunnen natuurlijk gaarne aan Ds. v. Dijk de vrijheid de dingen anders te zien dan wij. Maar we kunnen het niet anders zien, of het zal voor onze Zending op den duur tot schade worden, indien het overal den weg opgaat, dien Ds. v. Dijk insloeg en Ds. Netelenbos volgen wil.

De vergelijking, die Ds. v. Dijk maakt met de Heraut en de Bazuin als algemeene bladen, die de Provinciale en plaatselijke bladen niet overbodig maken, gaat o.i. niet op; formeel niet en zakelijk evenmin.

Onze kerken hebben geen algemeen „Kerkblad” meer, dat uitgegeven wordt op last van de Synode en dient als officieel orgaan voor al de kerken. Maar het „Zendingsblad” is dit wel. Het wordt op last van de Generale Synode uitgegeven en is het Zendingsorgaan van de Gereformeerde Kerken in Nederland, dus ook van de Friesche Kerken.

Bovendien staat het met de zaak der Zending op het Zendingsveld geheel anders, dan met de andere kerkelijke aangelegenheden hier te lande.

Het zou metterdaad een verkeerden kant opgaan indien b.v. de kerken in Friesland alleen maar belang gingen stellen in den arbeid der Zending te Keboemen. Zij doen dit gelukkig ook niet. Men onderscheide hier wel. Hoe de kerken in eigen kring het werk hier te lande regelen is minder van algemeen belang. Maar de gang van het werk op de verschillende terreinen en het resultaat daarvan heeft belang voor alle kerken. En gelukkig nemen zij daarvan ook wel gaarne kennis, al betreft het niet rechtstreeks het eigen terrein. Zoo b.v. leeft men in alle hoeken van ons land met be-

langstelling mee in het werk te Solo, omdat Solo heel ons volk de gelegenheid geeft van het mooie werk daar kennis te nemen. En stellig komt dit aan dat werk ten goede. We weten dit bij ervaring. We kunnen dus nog niet zien, dat het in het belang der Zending zou zijn, indien voor elk terrein een eigen blad wordt opgericht.

Hoe nu Ds. v. Dijk kan zeggen, dat we hem „onrecht” aandoen door er aldus over te denken, is ons een raadsel. Eer zouden we denken, dat we eenige redenen hebben om de houding van Ds. v. Dijk minder aangenaam te vinden. Vooreerst, omdat hij ons van „onrecht” beticht, zonder dat hij het „onrecht” aantoon, dat we hebben gedaan. Bovendien omdat zijne houding tegenover het „Zendingsblad”, dat ook het blad is van de Friesche Kerken, weinig welwillend schijnt.

Een jaar geleden hebben de deputaten der Generale Synode voor de Zending een vriendelijk verzoek gericht tot alle missionaire arbeiders, om enkele malen in het jaar van het belangrijkste, dat op hun terrein geschiedt, een en ander mede te deelen in het Zendingsblad. Ds. v. Dijk heeft echter aan dat verzoek niet voldaan en zelfs niet geantwoord op het schrijven, dat hem is gezonden. Het is natuurlijk mogelijk, dat dit schrijven door hem niet is ontvangen, of ook zijn antwoord verloren is geraakt. Maar het is wel te begrijpen, dat het geen aangename indruk maakt, wanneer men op een vriendelijk verzoek, in het belang der zending, gericht tot een Miss. Predikant, geen taal of teeken verneemt.

We zullen ons echter wel wachten, dat we niet zeggen, dat Ds. v. Dijk ons „onrecht” aandoet.

Wel willen we nog even opmerken, dat het Zendingsblad gaarne elke maand voor elk terrein een paar kolommen beschikbaar stelt om belangrijke mededeelingen van het werk te doen.

22 Nov. '23.

W. B.

De Christ. Holl. Inl. Kweekschool.

Het gaat goed met onze Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo. Deze school heeft reeds nu haar naam gevestigd.

Indien er meer plaats was, zouden er veel meer leerlingen kunnen aangenomen worden, want de aanvraag om toelating was ook dit jaar weer verbazend groot. Er zijn echter in Juli j.l. bij de opening van den nieuwen cursus slechts 22 nieuwe leerlingen aangenomen, 18 jongens en 4 meisjes. Voor meerdere leerlingen was er in de internaten geen plaats.

De klasse-formatie is nu aldus:

	Javanen.	Minahassers	Bat-chos	Ambo-neezen	Chineez.	Totaal
Klas Ia	10 (1)	2	5 (1)	2 (2)	4	23 (4)
" I	11 (3)	2	6	—	1	20 (3)
" II	6 (1)	5 (1)	5	—	3 (2)	19 (4)
" III	6 (2)	8 (4)	3	1	—	18 (6)
" IV	1	4 (1)	2	2	—	9 (1)
	34 (7)	21 (6)	21 (1)	5 (2)	8 (1)	89 (18)

De tusschen haakjes geplaatste getallen geven het aantal meisjes aan, dat in het hoofdgetal begrepen is. Zooals men ziet, trekt de school hare leerlingen volstrekt niet alleen van Java, maar ook uit andere deelen van Indië. De samenleving van leerlingen van zoo onderscheiden landaard en taal, gaat heel goed. Zij kunnen het over het algemeen best met elkander vinden.

Een vijftal leerlingen moest van de school verwijderd worden wegens onvoldoenden aanleg voor verdere studie. Aan het overgangsexamen naar de hoogste klas namen 11 leerlingen deel, waarvan er 2 werden afgewezen. De overige negen zullen in 1924 het eindexamen kunnen afleggen. Als zij slagen, wordt dit de tweede groep, die de kweekschool zal afleveren voor het Christ. Holl. Inl. Onderwijs in Indië.

De vorderingen der leerlingen zijn tot tevredenheid van de leeraren. En de leerlingen gedragen zich gelijk het Christenjongelieden betaamt. Het is zeer opmerkelijk en het stemt tot blijdschap en dank, dat bijna alle jongelieden groote belangstelling toonen voor godsdienstige vraagstukken en hartelijk meelevens met de Zending.

De directeur der Kweekschool, de heer Meijerink komt D. V. het volgende voorjaar met verlof naar Holland. Zoo iemand, dan heeft hij eenige maanden rust verdiend, want zijn arbeid was veel omvattend en zwaar. Tijdens het verlof van den directeur zal de eerste leeraar der Kweekschool de heer D. J. Bosman optreden als waarnemend directeur. De lessen, die anders de directeur geeft zullen gedeeltelijk door de andere leeraren worden waargenomen, terwijl ook het hoofd van de vormschool, waar de leerlingen der Kweekschool praktisch geoefend worden, de heer Dubbeldam, eenige lessen zal waarnemen.

Stellig heeft niemand, toen voor ruim vier jaren deze Kweekschool geopend werd, daarvan verwacht, dat zij zoo spoedig tot zoo hoogen bloei komen zou.

Het is zeer te betreuren, dat deze mooie inrichting, die prachtwerk verricht, nog geen eigen gebouwen bezit en nog steeds in gehuurde woningen is gehuisvest. De groote drang tot bezuiniging, die tot nu toe de Regeering tegenhield om toezegging van

voldoende subsidie te verleenen, was oorzaak, dat met den bouw nog niet kon worden begonnen en zelfs nog geen bouwplan kon worden vastgesteld.

Het bouwterrein ligt klaar, maar wanneer met den bouw zal kunnen worden begonnen is nog niet te zeggen. Het is te hopen, dat het niet lang meer zal duren. Deze uitnemende school is waard, dat zij ook in voor haar geschikte gebouwen huisvesting ontvangt.

W. B.

Brief van Ds. van Anhel.

Aan de Gereformeerde Kerken van Zuid-Holland (Noordelijk gedeelte).

Hooggeachte Broeders en Zusters.

Reeds te lang wachtte ik met U te schrijven over Uw zendingswerk. Door een lichte ongesteldheid van enkele dagen van mezelf en door een keelaandoening van enkele weken van mijn vrouw raakten we met ons werk aanzienlijk ten achter. De toestand is zóó, dat als we beiden met volle kracht werken, er nog wel vele wenschelijke dingen ongedaan moeten blijven, doch de noodzakelijke dingen kunnen worden afgedaan. Het inhalen van achterstand is bijna ondoenlijk. En het verlangen naar een collega komt somtijds met groote kracht op. Ds. Pos, als tweede missionair denaar des Woords voor Solo uitgezonden, ging tijdelijk naar Djokja, maar door de overdracht van Solo aan U werd die tijdelijk-bedoelde toestand een vaste. Dat was een zwaar verlies voor Uw en ons werk.

Veelheid van werk is echter geen reden tot klacht. Al doet het wel eens pijn, gelegenheden ongebruikt te zien wegglijden, we kunnen niet dankbaar genoeg zijn, dat de Heere zoo vele gelegenheden op dezen zendingssakker geeft. Het is voor ons een groot voorrecht, dat wij hier mogen werken, en voor U, dat Gij zulk een gezegend werk moogt leiden en verzorgen. De vele U geschonken gelegenheden leggen U wel eens zware geldelijke verplichtingen op, maar ik stel me voor, dat Gij die met blijdschap op U neemt.

Over enkele zaken wil ik U gaarne iets meer in het bijzonder vertellen:

1e. Over onze groote jaarlijksche vergadering.

Elk jaar komen de Inlandsche Christenen uit heel Solo voor twee dagen tezamen. Dat zijn dagen van blijdschap. De groei is elk jaar duidelijk te zien, wat tot feestvreugde stemt. En voor de broeders en zusters, die in een dorpje ver weg in eenzaamheid wonen, geven die dagen een rijke genieting van de gemeenschap der heiligen. Ze komen

dan ook met opgewekte harten, en vroolijk wandelen oude broeders en zusters vijf uren om mee te genieten van onze vergadering. De eerste avond is het hoogtepunt. Dan zijn allen zooveel mogelijk bijeen. En de kerk bood een rijken aanblik. Ternauwernood konden ze er in, en we vragen ons af, waar we over enkele jaren zullen moeten vergaderen. Met de kinderen mee waren er 600 bijeen, ook vele niet-Christenen, door onze menschen meegebracht.

Van elk der andere terreinen onzer Gereformeerde zending was een helper door ons uitgenoodigd en ook gekomen. Zij vertelden van de moeiten en de zegeningen op hun terrein. Een hunner verhaalde, dat zijn dorp berucht was vanwege de vele boosdoeners. Alle huizen van het dorp waren bij menschenheugenis reeds minstens drie-maal in brand gestoken! En nu is er over het dorp een groote rust gekomen. Geen brandstichtingen meer, geen rooverijen en plundering. De boosdoeners van het dorp schijnen zich als één man opgemaakt te hebben om het Evangelie te hooren, en het legt op hen zooveel beslag, dat zij breken met hun misdadig leven. Er zijn in dat dorp ook vele overtuigde Mohammedanen, die met leede oogen den invloed van het Evangelie aanzien. Maar zij durven de anderen er toch niet afkeerig van maken. Want ze vreezen, dat de keus staat tusschen Christendom en brandstichting, en om het laatste te ontgaan, verdragen ze het eerste.

Er was ook een oude helper, die dertig jaar geleden huisjongen was bij overtuigde Christenen in Solo. Het was nog vóór 1895, het jaar dat Dr. Scheurer hier kwam wonen. Hij leidde in dien tijd enkele Javaansche godsdienstoefeningen en werd wegens overtreding van de wet ingerekend. De prediking van het Christendom was in dien tijd streng verboden. En nu mocht hij in datzelfde Solo, waar de naam Christus vroeger niet mocht genoemd worden, spreken voor een vergadering van bijna 600 Christenen. Dat was voor hem en voor ons een blij en dankbaar oogenblik.

2e. Over Drini.

Drini is een klein dorpje, vlak bij de grens van Djokja. Daar wonen enkele belangstellenden. Hun belangstelling is vrucht van den arbeid op het Djokjasche terrein, in een vlak over de grens gelegen hulpziekenhuis. Enkele maanden geleden begonnen ze te vergaderen. Maar de politie was er spoedig bij om den helper mee te nemen en aan te houden. (In Solo is geen vrij recht van vergaderen, en de politie meent wel eens, dat dit ook op de godsdienstoefeningen moet worden toegepast). Die menschen

vroegen toen in de verzorging van Solo te mogen overgaan. Die zaak met de politie is nu in orde, en ze kunnen in vrede vergaderen. Toen wij er den eersten keer kwamen, brachten zij, de nog-niet-gedoopte belangstellenden ons bij een open terrein en zeiden, dat ze daar een kerkgebouw wilden zetten. En nu wij er Zondag voor den tweeden keer kwamen, hadden ze voorloopig een huis gehuurd, en een groot bord was aangebracht: „Christelijke vergaderplaats”.

Er waren 33 menschen, maar daaronder waren verscheidenen uit Klaten, die deze eerste godsdienstoefening te Drini wilden bijwonen.

Drini brengt ons weer eens in herinnering, hoe uitgestrekt Uw zendingsterrein is, want het ligt 48 K.M. van Solo. Enkele hebben den Doop gevraagd. Vermoedelijk zal die over enkele maanden bediend kunnen worden. Dan zal het aantal vaste posten, waar geregeld eens in de drie maanden het H. Avondmaal bediend moet worden, weer met één vermeerderd zijn. Thans heb ik elke drie maanden negen maal het H. Avondmaal te bedienen: Drini zal de tiende zijn. Het vervolg in een volgend No.

Soemba.

Donkere schaduwen.

Br. D. H. Krijger deelt het volgende mede:

„Begin Augustus dacht ik dat mijn vrouw moest geopereerd worden, maar door zwakte moest zij nog rusten.

Den 30sten Augustus is zij geopereerd aan galsteenen.

’t Was een zware operatie. Elf groote steenen zijn verwijderd. Het scheen echter dat het niet goed zou gaan. 31 Aug. moest ik Dr. Verhagen uit de kerk laten halen. Er was toen een Oranje-dankstond. Het hart werd zwakker. Alle middelen werden aangewend. ’s Middags gaf de dokter geen hoop meer.

Hij sprak: „de groote Medicijnmeester kan alleen helpen”. En de Heere heeft geholpen!

1 Sept. ging het wat beter. Den 2en Sept. ging ’t zelfs zóó, dat ik ’s avonds naar de kerk op Solo kon gaan. We kunnen dankbaar zijn voor wat we ontvingen.

Toen Ds. liet zingen: „Geloofd zij God met diepst ontzag”, toen voelde ik, wat het zeggen wil: „Hij kan en wil en zal in nood, zelfs bij het nadren van den dood volkomen uitkomst geven”.

Onze ziel looft den Heere voor Zijn weldaden, zoo grootelijks aan ons bewezen. Mijn vrouw voelt zich nog heel zwak.

Of wij samen weer op Soemba zullen arbeiden, weet God alleen, want er kan nog veel gebeuren.

De Heere geeft ons echter hoop van wel, en daarom het hoofd naar boven gericht!

Gaat het alles goed, dan ga ik 12 Sept. terug naar Soemba, en komt mijn vrouw later, als ze weer hersteld is, want op Soemba ligt heel veel werk en hier kan ik niets doen.

Met ons kindje gaat het best. De Heere doet haar voorspoedig opgroeien.

Met mij persoonlijk gaat het ook heel best.

Met de zuster, die ook hier is geweest om een operatie te ondergaan, gaat het ook goed. Denkelijk kan zij in Oct. terug keeren.

Dus we hopen, zoo God wil, weer spoedig allen gezond op Soemba te zijn.

Veel heeft mijn vrouw aan die kolieken geleden, doch nietegenstaande dit alles, mochten wij steeds ondervinden, dat de Heere met ons was en juicht het in onze ziel. Dan moeten we zeggen: Heere, wie zijn wij, bij al de weldadigheid en trouw, die Gij ons schenkt. Moge de Heere verder nabij zijn en algeheel herstelling geven."

Hoe te Djocja het Jubileum van Ds. Zwaan is gevierd.

Mevrouw Offringa en ik hadden het nog eens over het jubileum van Ds. Zwaan en we vonden, dat de menschen in Holland toch ook eens moesten weten, welk een vreugde we hier van dat jubileum gehad hebben. Niet dat we aan 't feestvieren zijn gegaan, dat zou geen zin gehad hebben nu de jubilaris zoover weg zat. Ons feest bestond in het zien van de blijdschap en de liefde waarmede de Javanen hun geld bij elkaar hebben gebracht, om Ds. Zwaan ook een stoffelijk blijk van waardeering te kunnen geven.

De tijd van voorbereiding was maar kort, maar dat was geen bezwaar. In een week tijd was alles voor elkaar. De mandoers van het Hospitaal waren de eerste die ons hun cadeaux kwamen brengen, met het verzoek of wij voor de verzending wilden zorgen. Ze hadden met hun inkoopen en aan Domine en aan Mevrouw gedacht. Er was o.a. een mooie wandelstok, een waaier, verder koperen kandelaars, batikkleeden enz. alles inlandsche kunstnijverheid. 't Was werkelijk ontroerend te zien met welk een enthousiasme Soedikoën, de hoofdmandoer, alles ten toon spreidde. Den volgende dag kwam de kerkeraad met de cadeaux van de gemeente. Daarvan was het voornaamste

een prachtig koper rookstel, verder koperen wandbordjes, batikkleeden enz. Ik vond al dat koper nu niet zoo geschikt. Hier kun je het best gebruiken, je hebt je bedienden die het schoon houden, maar in Holland waar de huisvrouw zulke dingen vaak zelf moet doen, is het wel een bezwaar. De Javaantjes zelf vonden het echter zoo prachtig en zoo bij uitstek geschikt, dat ik met m'n bezwaren maar niet voor den dag ben gekomen. Ik wilde niet graag iets van hun blijdschap wegnemen. 't Komt ook minder aan op de gave, als wel op den gever, en de manier van het geven. 't Is jammer dat Ds. en Mevr. Zwaan zelf niet hebben kunnen zien de waardeering van de menschen hier. 't Zou een van de mooiste dingen op hun feest zijn geweest. Maar uit de brieven, van allen kant geschreven, hebben zij kunnen lezen, dat ze nog niet vergeten zijn, en dat hun oude gemeente hen nog steeds in liefde gedenkt.

De verzending was nog een heel ding. Daar we graag wilden dat alles op tijd zou komen, en postpakketten de vlugste manier is om iets te versturen, hebben we het in negen pakken verzonden. M'n man moest dus zesendertig douane verklaringen schrijven. Maar alles is goed weggekomen, en we zijn nu erg benieuwd te hooren, of in Holland ook alles op tijd en goed ontvangen is.

Djocja Oct. '23.

J. POS—BREUKELAAR.

Dr. H. Beets over onze Zending.

De bekende Hollander-Amerikaan, die ter Generale Synode de Christ. Geref. Kerk van Noord-Amerika vertegenwoordigde, deelt in zijn blad zijn indrukken mede.

Van onze zending schrijft hij het volgende, waarbij we om begrijpelijke redenen weglaten wat hij zegt van de deputaten.

„Natuurlijk waren we dankbaar te mogen opmerken, dat de zaak der zending, voor zooveel de Gereformeerde Kerken aangaat, vordert. Zeker, er is in Indië veel terrein, dat nog bezet moet worden. En, wat evenzeer belangrijk is, door de voorgangers en de gemeenten moet veel meer ijver ontwikkeld worden. In niet allen schijnt, helaas, ook de liefdesvlam te branden voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk, die overigens wel in hen is. Alexander, de kopersmid, zooals de Hollandsche Bijbelvertaling hem noemt, wordt nog te veel gezien, wanneer het aankomt op het offeren.

In elk geval verheugen we ons over den vooruitgang, die reeds zichtbaar is in het werk op Java, voornamelijk op schoolgebied. In den zoon van docent Bakker, die

reeds zoo lang helpers voor kerk en school op Java opleidt, schijnt een goede nieuwe kracht toegevoegd te zijn aan den staf van werkers. De jonge Dr. Bakker maakte een uitstekenden indruk op ons en wij wenschen zijn vader geluk met de ongewone eer van zijn zoon naast zich te zien werken in het opleiden der toekomstige inlandsche predikanten voor de toekomstige kerken van Java.

Een diepen indruk maakte op ons, en blijkbaar op de geheele Synode, de afscheidsrede van br. Zuidema. Sinds 1887 heeft deze broeder op Java gewerkt. Hij

Dr. J. W. GUNNING

Versch is nog het graf, dat voor Ds. M. Lindenborn werd gedolven. Met hem ging een zendingsman heen in de volle kracht van het leven, van wiens groote werkkraft nog veel verwacht werd.

En weer nam de Heere een Zendingman weg. Zondag 25 Nov. is in Hospital Wallon te Leiden overleden Dr. J. W. Gunning, de in heel de Zendingwereld bekende

heeft de hitte des daags en de koude des nachts verdragen.

Bij de foto.

Deze foto toont ons een duidelijk beeld van Dr. F. L. Bakker en zijn echtgenoot Mevr. H. Bakker-Allaart. Gelijk men weet is Dr. F. L. Bakker een zoon van den bij ons en in heel de zendingwereld van Ned.-Indië bekenden en hooggewaardeerden Ds. D. Bakker, de docent der Opleidingsschool te Djocjakarta.

Mevr. Bakker-Allaart is een dochter van wijlen Ds. Allaart van Harlingen.

Het jonge echtpaar Bakker-Allaart is thans te Cairo, waar Dr. Bakker zijn studie voortzet ter voorbereiding voor den gewichtigen arbeid, die hem wacht op Midden-Java.

W. B.

Zendingsdirector van Oegstgeest.

Reeds geruimen tijd was hij krank. Op volledig herstel dorst schier niemand meer te hopen. Het werd wel gevreesd, dat hij zou heengaan. En toch, nu de slag viel, gaat er een schok door de Zendingsschringen van Nederland.

Dr. Gunning was nog niet oud. Hij werd geboren in 1862, studeerde voorspoedig, werd candidaat in de Theologie in 1885 en aanvaardde in 1886 den dienst des Woords in de Ned. Herv. Kerk te Eerbeek.

Reeds den 1e Jan. 1897 trad hij op als Director van het Ned. Zend. Genootschap.

Aan de Zending heeft hij al zijn tijd en kracht gewijd. Ongetwijfeld stond Gunning onder de mannen der Protestantsche Zending van Nederland aan de spits. Hij was een kenner der Zending zooals bijna nie-

mand. Zijn blik zag breed en ver. En groot was zijn invloed niet alleen in Nederland maar ook daarbuiten. Onder de mannen, die aan de wereldbeweging op het gebied der zending leiding geven, nam hij een eervolle plaats in.

Het was Gunning, die het Zendingsbureau te Oegstgeest tot stand bracht en daar de zes samenwerkende corporaties verenigde.

Het was Gunning, die in die samenwerking de ziel was en bleef en de zendingsactie in Nederland, met name in de kring der Ned. Herv. Kerk heeft opgevoerd tot de tegenwoordige hoogte.

Het was Gunning, die steeds de Nederlandsche Zending op vergaderingen en conferentie's in het buitenland vertegenwoordigde.

Men kan zich de Nederlandsche Zending zonder Gunning bijna niet denken. Hij zal worden gemist, zeer gemist. Wellicht heeft zijn geschreven woord nog meer invloed geoefend, dan zijn gesproken woord. Tal van geschriften en artikelen in de Zendingspers zijn van zijne hand verschenen. Door zijn groote kennis van Indië, dat hij tweemaal heeft bezocht, was zijn invloed ook bij de Regeering niet gering.

En nu heeft de Heere ook dezen stoeren werker weggenomen voor den tijd des ouderdoms.

Groot is het verlies. Allereerst voor de betrekkingen. Moge de Heere hen troosten! Maar groot is ook het verlies voor de Zending, inzonderheid voor de samenwerkende Corporatie's. Oegstgeest is zwaar beproefd. Maar 't was de Heere die het deed.

W. B.

Korte Berichten.

AFSCHIED Dr. B. J. ESSER.

Woensdag 21 Nov. heeft Dr. Esser weer afscheid genomen van de Kerk te Rotterdam en de andere Kerken van Zuid-Holland ten Zuiden. Hij bediende daarbij het woord uit Efeze 3 : 10, waarna hij hartelijk werd toegesproken, eerst door Ds. C. B. Bavinck van Rotterdam en daarna namens de andere Kerken door Dr. C. Goote van Zuid-Beijerland. Aan het slot werd gezongen Ps. 20 : 1.

Dr. Esser met zijn gezin is vertrokken met de „Goentoer”, die den 1en Dec. is uitgevaren.

SOLO.

De classis 's-Gravenhage der Geref. Kerken heeft in beginsel besloten over te gaan tot beroeping van een tweeden missionairen predikant voor Solo.

Een uitnemend besluit. Moge het weldra door een definitief besluit worden gevolgd.

KERKINSTITUEERING OP HET ZENDINGSVELD.

Te *Keboemen* en te *Groedjoegon* op het terrein van de Friesche kerken, worden de Gemeenten geïnstitueerd. Evenzoo te *Magelang* op het Zeeuwsche terrein. Op verzoek van Dr. van Andel is een Commissie aangewezen, bestaande uit Ds. Merkelijn en Ds. Pos om te onderzoeken of de Gemeenten te *Klaten* en te *Gemantar* voor institueering rijp kunnen worden geacht. Deze gemeenten liggen op Delft's arbeidsveld.

Gelijk onderzoek zal door Ds. Bakker en Ds. Pos worden ingesteld betreffende de Gemeente te *Palikan* op het terrein van Utrecht. Verblijvend.

WONOSOBO.

Met instemming van Dr. H. A. van Andel en Ds. Merkelijn is op daartoe strekkend advies van de Afzonderlijke Vergadering van Miss. dienaren des Woords besloten, dat de post Wonosobo door Ds. Merkelijn zal worden verzorgd en derhalve bij het Zeeuwsche terrein gevoegd worden zal. Hiermede is een moeilijke kwestie tot oplossing gebracht.

DE ARBEID ONDER DE CHINEESCHE CHRISTENEN.

Het verslag van de vergadering der „Afzonderlijke Vergadering” van Missionaire predikanten deelt het volgende mede:

„Naar aanleiding der mededeelingen van Ds. Merkelijn werd gesproken over den arbeid onder de Chinezen. Het groote belang daarvan wordt algemeen gevoeld. Er moest voor dat werk een miss. Dienaar zijn, die Chineesch kende, en over een staf van Chin. Helpers beschikte. Maar zoolang we dat niet kunnen bereiken, is er misschien toch iets voor hen te doen. Ds. Bakker wijst er op, dat de Chineesche Christenen, die uit China hierheen komen, te beschouwen zijn als Christenen in de verstrooiing, en dat de in China werkende Zendingen een roeping hebben ten opzichte van deze menschen. Ds. B. neemt op zich te corresponderen met de ons het naast verwante in China werkende Corporaties om hen er op te wijzen, hoe noodig het is, dat van hunnentwege iets gedaan worde om de vandaar uitzwermende Christenen te behouden voor het Koninkrijk des Heeren.”

Dr. K. FEHER.

Eenigen tijd geleden is Dr. K. Feher uit den Med. dienst der Zending te Keboemen ontslagen.

HULPHOSPITAAL TE PARAKAN.

Te Parakan is 2 Aug. een hulphospitaal geopend, waar Zuster Netelenbos aan het hoofd staat. Er komen dagelijks 25 à 30 patienten op de polykliniek; een 15-tal werden reeds opgenomen. Er komt 2 maal per week een dokter uit Temanggoeng.

Parakan ligt op het terrein van de Zeeuw-sche Kerken, die voorheen geen Med. dienst hadden.

ARBEID ONDER DE LEERLINGEN DER CHRIS. HOLL. INL. SCHOLEN.

In Magelang zijn er een 70 leerlingen van Holl. Inl. en Holl. Chin. Scholen, die catechetisch onderwijs krijgen, 5 leerlingen van de H. I. S. hebben om den doop gevraagd. Er waren ook 2 meisjes, die het wilden vragen, maar aan wie het door de ouders ten strengste werd verboden.

Ds. Pos te Djocja arbeidt ook onder leerlingen der M. U. L. O., Holl. Inl. en Holl. Chin. Scholen. In het geheel zijn er 120, die de door hem gehouden voordrachten volgen.

Ds. A. de Geus, één-der deputaten van de Generale Synode voor de Zending, nam den 25en Nov. afscheid van de Gemeente te Lemmer en heeft zich als Emeritus Dienaar gevestigd te Zaandam.

Het adres van Ds. J. D. v. d. Munnik, Voorzitter van de deputaten der Gen. Synode voor de Zending, is thans Copernicusstraat 28, den Haag.

ZENDINGSDIRECTOR.

Ter voorziening in een der twee vacatures hebben de hoofdbesturen der Samenwerkende Zendingscorporaties tot zendings-director benoemd Ds. B. J. C. Rijnders, Ned. Herv. pred. te Rotterdam.

EEN CHINEESCHE GOEROE.

Van den arbeid onder de Chineezzen meldt Ds. Merkelijn dat hij, nu de kerken niet bestaan konden een Chineesch goeroe aan te stellen, toch iemand voor dit werk vond en in dienst stelde, buiten finantieel bezwaar van de kerken. 't Bedrag, daartoe noodig, wordt in Indië verzameld, al kost het ook heel veel moeite. Hij kon het niet laten. Zijn hart drong hem als hij zag, hoe God onder de Chineezzen eene geopende deur

gaf. Schoone getuigenissen deelt hij mede van besliste overgave der harten. Ds. Merkelijn heeft het gewaagd dit werk te aanvaarden, zonder dat de Kerken in Holland hem steun konden toezeggen hoe gaarne zij dit ook wilden.

Krone, de Heere zijn geloofsmoed!

Dr. F. L. Bakker en Mevrouw zijn na een zeer voorspoedige reis in welstand te Cairo aangekomen. Het adres is: Villa Victoria, 13 Chareh Imadel Dine, Cairo, Egypte.

Wie van adres verandert, zende daarvan bericht aan de Uitgevers-Mij. Gebrs. Zomer en Keuning te Wageningen.

Boeken uit de Zendingsbibliotheek vragen men aan bij Ds. D. Pol te Rijsoord.

Leestafel.

Kerk en Sending in Suid-Afrika. Academisch Proefschrift door Ph. J. S. de Klerck, uitgegeven bij H. A. Bottenburg, Amsterdam.

Met veel genoegen namen we inzage van dit proefschrift. Het gebeurt niet vaak, dat een Zendingsonderwerp de eer geniet gekozen te worden tot stof voor een dissertatie. Het verblijdt ons dat er ditmaal eens weer een Zendingsonderwerp behandeld is. En het komt ons voor, dat het op uitnemende wijze is geschied. Dit boek biedt ons een voor een aanmerkelijk deel uit de bronnen bewerkt historisch overzicht van de Zending in Zuid-Afrika. Het laat ons zien, dat ook de „Boeren van Zuid-Africa” wel terdege aan de Zending hebben gedaan. Bovendien neemt dit boek het zoo beslist als maar mogelijk is op voor „Kerkelijke Zending” naar de beginselen zooals die door onze Kerken worden beleden en in practijk gebracht.

Een goed gereformeerd proefschrift.

Het is geschreven in het Zuid-Afrikaansch, zooals uit de schrijfwijze van den titel reeds blijkt. Maar het is toch zeer gemakkelijk leesbaar. Wie met de Zending goed meelevende wil schaffe zich dit boek aan.

Eva's dochteren. Oud-Testamentische opvattingen over de plaats der vrouw in de wereldhistorie, door A. Janse bij J. H. Kok te Kampen.

De schrijver bedoelt tegenover allerlei „valsche idealisme dat schoonklinkende leuzen aanheft” het „Realisme” te plaatsen, dat we vinden in het Oude Testament.

Een boek, met verrassende opmerkingen

en frisch van stijl. Het behandelt tal van onderwerpen in verband met het thema, maar orde en samenhang laat o. i. vrij wat te wenschen over. Toch een belangwekkend boek, vooral in onze dagen, nu het vraagstuk der vrouw overal aan de orde is.

Gezelle-Meerburg's Christelijke Scheurkalender. Uitgave van D. H. Lasterry, Terneuzen.

Aardig schild, zachte kleuren. Inhoud doorgaans voortreffelijk. Prijs slechts 85 cent. Zeer goedkoop.

Gods weg is volmaakt. Leerrede over Psalm 18 : 31 door J. J. Koopmans, in leven Gereformeerd predikant te Raamsdonksveer bij J. H. Kok. f 0.50.

De laatste preek van Ds. J. J. Koopmans, uitgesproken 7 October 1923. En den 10 October nam de Heere hem plotseling weg.

Een bezielde en bezielende preek.

Een goed geslaagd portret en een kort levens- en stervensbericht, gaan vooraf.

Levensbericht van Dr. A. Kuyper, door H. Colijn, bij J. H. Kok te Kampen. f 0.50.

Overgedrukt uit de levensberichten van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde.

Een uitbeelding van Kuyper als nationale figuur. Zeer interessant.

Een dappere Jongen, door H. Streefkerk. Bij J. H. Kok te Kampen, f1.50, geb. f2.25.

Een mooi jongensboek. 't Zal door de jongens graag worden gelezen.

Giften voor de Zending.

Commissie van Administratie voor de Zending.

24 Mei. *Classe Haarlem:* Nieuw-Vennep f200; Gideons Verg. te Zaandab f2; Wormer f13.74; Uit div. Zendingbusjes Krommenie f32.70; Uit het busje van E. J. te A. f10.

31 Mei. *Classe Enkhuizen:* Enkhuizen f500; Hoorn f70; Medemblik f39; Dr. Schreurer's Hospitaal door Mevrouw Breen f527.

4 Juni *Classe Alkmaar:* Broek op Langendijk f210; Heer Hugowaard f84; den Helder f231; Kolhorn f10.50; Krabbendam f48; Noord Scharwoude f73.50; Oosterend f105; Sint-Pancras f42; Schermerhorn f21; Wieringen f11.

11 Juni. Dr. Schreurer's Hospitaal door Mejuffrouw J. H. Schut f3413.03½.

28 Juni. *Classe Enkhuizen:* Andijk f300.

2 Juli. Van Coevorden Adriani Stichting door H. Groenendijk C.Azn. f100.

9 Juli. *Classe Amsterdam:* Sloterdijk f180; Ouderkerk a. d. Amstel f84.20; Muiderberg f16.50; Uithoorn f52.96; Diemen f33; Muiden f15; Laren f108; Naarden f60; Watergraafsmeer f600; 's Graveland f10.54; Aalsmeer f92.73; Weesp f669; Nederhorst den Berg f45; *Classe Haarlem:* Krommenie (Pinkstercollecte) f79.02; Halfweg (Pinkstercollecte) f514; Nieuw-Vennep (Pinkstercollecte) f300; Oostzijde (Pinkstercollecte) f336.92; Sloterweg (Pinkstercollecte) f127.29; Door Dr. K. Bakker voor Solo f2.50; Door Dr. K. Bakker voor Petronella-Hospitaal f2; *Classe Alkmaar:* Schagerbrug (Pinkstercollecte) f8.33.

29 Juli. *Classe Amsterdam:* Amsterdam Zuid f800.

14 Aug. Gereformeerde Kerk Amsterdam remise 2e kwartaal 1923 f2838.15.

19 Sept. *Classe Amsterdam:* Amstelveen f300; Muiderberg f16.50; Ankeveen f20; Muiden f17; Naarden f60; Uithoorn f33.25; Watergraafsmeer f100; *Classe Enkhuizen:* Andijk f105.

24 Sept. *Classe Alkmaar:* Alkmaar f435; Anna Paulowna f15; Broek op Langendijk f200; den Helder f231; Kolhorn f10.50; Krabbendam f56.76; Noord-Scharwoude f73.50; Oosterend f105; Schermerhorn f21; Sint-Pancras f42; Wieringen f11.

1 Oct. *Classe Amsterdam:* Bussum f240; *Classe Haarlem:* Vijfhuizen f294; IJmuiden f400; Velsen f58.50; Haarlem f2000; Wormerveer f19.77; Halfweg f65; J. W. te Zaandam opgesp. ½ centen f1.25; J. te Zaandam f4.45½; Uit het busje van M. P. te Zaandam f20.50; *Classe Enkhuizen:* Hoorn f70; Medemblik f40.

6 Oct. Mejuffrouw C. van Leeuwen, Nieuwerkerk a. d. IJssel verk. Solo-Albums f13.

9 Oct. *Classe Edam:* Buiksloot (Pinkstercollecte) f118.47.

24 Oct. Dr. Schreurer's Hospitaal Remise Mej. J. H. Schut f1500; *Classe Amsterdam:* Amsterdam Zuid f900; Aalsmeer f130.27; Nederhorst den Berg f50; *Classe Enkhuizen:* Enkhuizen f200; Opperdoes f50.

20 Sept. *Classe Edam:* Landsmeer f71.40; Marken f40; Monnikendam f134.40; Nieuwendam f90; Oostaan f80; Purmerend f71.40; Zunderdorp f25.

Namens de Commissie van Administratie:

Ds. A. SCHWEITZER.
G. DE BRUIJN.

Ontvangen uit de busjes van: Marietje de Jager f1.24½, Jeunne Rebel f1.58½, Junna Dijk f0.56½, Jan en Henk Noolij f1.65, Marietje van Westering f1.11½, Megje Boer en Annie Funcke f1.84½, Jillus Collet f3.27½, Gerrit Hoiting f5.68, Femma Korfmaker f0.20, Hennie Bronder f3.59½, Rika v. d. Laar en Annie de Jager f2.26, Lientje Hoekstra f1.64½, Mientje Bree f4.86, Sophie Bolthof f1.26, Ali Laan

f 1.92, Jo Oskamp f 0.70, totaal f 33.40.

Bussum, Iepenlaan 19.

Mej. M. VAN NORREN.

Nederl. Geref. Zendingsvereniging.

Ontvangen v. d. Heer G. v. d. B. 4e storting van het boekje: „Wat Gods genade vermag in een jong kind” f10.

L. BERK, Penningmeester.

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Gift van H. H. te A. f2.50. Door A. J. F. te L. van een verpleegde f1. Door Mej. J. Stins te Hindeloopen uit het nikkertje van de bewaarschool f3.40. Door D. J. B. Allaart te Oegstgeest gift van N. N. f10. Door J. J. W. Das te Utrecht 10 pCt. der ontvangsten voor de Medischen Dienst over 1921 v. d. Geref. Kerk Utrecht f307.50. Door T. H. Kremer te Franeker van de kinderen der Chr. Nat. school Voorstraat 77 Franeker f17. Door M. Veldman v. d. zend. comm. te Holl. veld f10.36½. Van N. N. te Drachten 600 halve centen f3. Door Mej. W. J. Malkus te Zuid-Beijerland van de leerlingen der Chr. School te Z. B. f5.80. Door P. Swart te Bergum, uit de zendingsbusjes der schoolkinderen f7. Door L. Smit te Schokland f6. Legaat van wijlen de heer J. W. A. Scholten te Aalten f800. Voor de extracollecte van de Geref. Kerk te Suawoude f20. Naarden f10. Lemele en Lemelerveld f10.37. Nieuwdorp f106.30. Nigtevlecht f8. Blokzijl f18. Vlagtwedde f10. Vreeland f18.50. Sloten (Fr.) f5. Westbroek f18.49. Laren (N.-H.) f17.62. Harkema-Opeinde f12.10. Dragten f95.45. Leiderdorp f36. West Terschelling f8. Hoek van Holland f6.37. Baarn f103.28½. Wijk f5.

Voor Djocja.

Van de Geref. Kerk te Halfweg f291.94.

Van Marie Kruijver te Zaandam halve centen f1.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 23 Nov. 1923.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

Ds. Meijering te Delfzijl, gev. in de coll. f2.50 en f1.50 is f4. A. Bergkamp te Ambt-Vollenhove A, bijdragen f52.50. Ds. v. d. Munnik uit Houwerzijl, v. d. Zend.v. f99.70. Ds. v. d. Munnik uit Winsum-Obergum, v. d. Zend.v. f29.90. J. Bouma te Zuidhorn, B. Steneker aan h. c. f1.35, busje 5e en 6e kl. der school f4.90 is f6.25. P. J. Lambooy, van Mevr. Vosveld te den Haag f5. J. Dekens te Tenboer, bijdrage f41.20. Jonged.v. te den Andel f22. Mevr. Ubbens te Roode-school, v. d. Meisjev. Mirjam f8. N. N. te N.

f10. J. Andriessen te Groningen B, gev. in de coll. f2.50. D s.Goeree te Wagenborgen, gev. in de coll. f2.50. Mej. J. C. Wiersema te Bedum, 3e kl. der school f10.22, R. J. B. f10.08, M. B. f3.16½, Joh. Gr. f2.60, E. H. f1.61, Joh. S. f1.34, N. B. f0.64 is f29.66. J. Huitzing te Winsum-Obergum, gev. in de Coll. f6. Geref. Kerk te Blokzijl, bijdragen f76.50. R. Kassies te Erica, v. d. schoolk. f16.61½. Oud. Ger. Kerk te 't Laar (Bentheim), Pinkstercoll. f6.90. W. F. Engster te Hengelo, v. d. Jonged.v. f7, saldo Zend.bl. f38 is f45. Ds. Schaafsma te Grijsperk, busjes in de kerk f8.46½. J. Wildvank te Delfzul, busjes f80. Mej. R. v. d. Bos te Balkbrug, v. d. Jonged.v. f10. Ds. Meijering te Delfzijl, gev. in de coll. f5. Ds. Lammermsma te Appingedam, gev. in de coll. f5. Ds. Kolthoff uit 't Laar (Bentheim), Soembaweek f23. Mej. J. Bultman te Zalk, verzam. op 't Ziekbed f6. H. Battering te Dedemsvaart, coll. 25 j. bruiloft en A. Ballast f5. K. Gaal te Steenwijk, gev. in de coll. f2.50, v. d. heer Schaap te Havelterberg f2, Mej. Fr. Hazenberg te Giethoorn f3, door Ds. Pl. v. Amstel f2.65 is f10.15. P. Visser te EmmerCompascuum, gev. in de coll. f2.40. N. N., postmerk Winschoten f10. J. A. Delhaas te Groningen, school Leliestr., theelood enz. f24.65. F. Hellinga te Oldekerk, v. d. Jongel.v. f7.15. Ds. Meindertsmas te Leek, van 't Vredeveltsche Zendingenf. f100. M. A. Pel te Gerkerklooster-Stroobos A, busjes f65.24. Dr. Dee te Dwingeloo, v. d. Jongel.v. f5.85, gev. in de coll. f1 en f1 en f2 is f9.85. Mej. J. M. v. Wijk te Baflo, saldo Kal. 1924 f36.50. M. v. d. Veen te Ulrum, 8e en 9e kl. f1.65, 7e kl. f1.51½, 6e kl. f1.63½, 4e kl. f1.60, 2e en 3e kl. f3, 1e kl. f2.50 is f11.90. H. Braakman te Langeslag, v. d. Zend.v. f37.52, kinderen A. Havinga 475 h. c. is f39.89½. W. Brons te Tenboer, 't Negertje v. d. school f21.45. T. D. te Uithuizen, uit haar Negertje f16. J. de Vries te Kommerzijl, busjes en saldo Zend.bl. f50. J. Duisterwinkel te Oldehove, ½ jaarl. contrib. f96.55. Louwe, Johannes en Freek Smids te Gerkesklooster f2. J. Bouwsema te Baflo, saldo Zend.bl. f10. T. Oegema te Dedemsvaart, coll. 25 j. bruil. v. A. Hulleman en G. Kek f5.

Soembaweek.

[Leens nag. f30.30. Nieuwleuzen f60.

Pinkstercollecte.

Woldendorp f30.59. Nieuwleuzen f52.94. Schoonebeek f121.29. Appelscha 32.75.

J. DUURSEMA, Quaestor.

Groningen, 21 Nov. '23.

HET ZENDINGSBLAD 1922.

REGISTER.

MEDITATIES.

Januari. In nood van de baren. Matth. 14 : 22—27 en 32, door W. Breukelaar
Februari. Mij nooit een bokje. Luc. 15 : 29, door A. de Geus.

Maart. Zion's prediking. Jesaja 40 : 9, door C. Groote.
 April. De voornaamste drijfveer der Zending. Jesaja 42 : 8a, uit een toespraak van Dr. Zwemer.
 Mei. Pinksterrijkdom. 1 Petr. 4 : 14b, door L. G. Goris.
 Juni. Zebulon en Naphtali. Richt. 5 : 18, door Dr. J. Hania.
 Juli. De toebrenging der Heidenen. Ps. 22 : 28—29, door D. J. v. d. Munnik.
 Augustus. De dragers nu stonden stil. Luc. 7 : 11—17, door J. Kruger.
 September. De Heidenen uitgenoodigd tot het loven van den Heere. Ps. 117, door C. W. E. Ploos van Amstel.
 October. Met den Heere te zijn. 2 Kronieken 15 : 1—2, door D. Pol.
 November. Liefgehad tot het einde. Joh. 13 : 1b, door H. Scholten.
 December. Tot verlichting der Heidenen. Luc. 2 : 32a, door C. Staal.

De foto's.

Dr. J. C. Flach en gezin, bladz. 10.
 De Standaardschool te Pajeti, bladz. 38.
 Ds. L. P. Krijger en gezin, bladz. 56.
 Javaansche Kerk te Djocja, bladz. 88.
 De leerlingen van Ds. D. Bakker, bladz. 104.
 Het grafteeken van Ds. H. Dijkstra, bladz. 108.
 Wachtkamer van het Zendingenziekenhuis te Solo, bladz. 114.

A.

Artikel 123 R. R., bladz. 37.
 Anel (Ds. H. A. van), bladz. 57, 92, 121, 182.
 Amaminah, bladz. 155.

B.

Blondo, bladz. 22.
 Bakker (Ds. D.), bladz. 44, 53, 92, 104, 134.
 Baarbe (C.), bladz. 60.
 Boetselaar v. Dubbeldam (Dr. C. W. Th. Baron), bladz. 61.
 Boissevain (Ds. H. D. J.), bladz. 61.
 Batavia, bladz. 92.
 Beets (Dr. H.), bladz. 102, 184.
 Banteng van Wladeg. bladz. 121.
 Berg (Dr.), bladz. 123.
 Bakker (Dr. F. L.), bladz. 130, 142, 157, 172, 185.
 Beukema (P.), bladz. 154.
 Bavinck (Dr. H.), bladz. 163.
 Breukelaar (Ds. W.), bladz. 173.

C.

China, bladz. 12.
 Consulaat, bladz. 19.
 Classisvorming op Midden-Java, blz. 71, 85.
 Chineezen-bearbeiding, bladz. 109, 115, 186.
 Clevering (Mej. H.), bladz. 155.

D.

Dreigend gevaar, bladz. 35.
 Dijk (Ds. K. van), bladz. 43, 72, 138.
 Dijk (P. van), bladz. 44.
 Delfos (Ds. A.), bladz. 52.
 Dessabezoek, bladz. 73.
 Dijk (Ds. W. van), bladz. 75, 118.
 Dijkstra (Mevr. de Wed. Ds. H.), bladz. 76, 107.
 Djocja, bladz. 76, 108, 157.

E.

Esser (Dr. J. B.), bladz. 124, 140, 157, 165, 186.
 Extra-Collecte, bladz. 149.
 Ensing (J.), bladz. 173.

F.

Flach (Dr. J. C.), bladz. 10, 44, 54.

Overdracht van het grafteeken van Ds. Dijkstra, bladz. 123.
 De school van Ds. D. Bakker, bladz. 134.
 Eetzaal van het leerlingeninternaat van het Zendingenziekenhuis te Solo, bladz. 152.
 Dr. B. J. Esser en gezin, bladz. 166.
 Dr. F. L. Bakker en Mevr. Bakker-Allaart, bladz. 185.

Feher (Dr. K. van), bladz. 124, 187.

G.

Generale Zendingssynode, bladz. 36.
 Gunning (Jan Willem), bladz. 61.
 Groot (Dr. K. P.), bladz. 107, 173.
 Grafteeken (Ds. H. Dijkstra), bladz. 107.
 Groedjoegan, bladz. 119, 186.
 Gaan naar Indië, bladz. 140.
 Gunning (Dr. J. W.), bladz. 185.
 Geus (Ds. A. de), bladz. 187.

H.

Hospitaal Solo, bladz. 91, 151.
 Hania (Dr. J.), bladz. 107, 173.
 Hindoe's, bladz. 137.
 Hasselt, (F. J. F. van), bladz. 157.
 Hanskamp (G.), bladz. 173.

J.

Javaansch Kerkblad, bladz. 93.

K.

Krayer van Aalst (H.), bladz. 25.
 Kerkhof (Ds. G. F.), † bladz. 54.
 Krijger (Ds. L. P.), bladz. 56, 93, 152, 172.
 Koelewijn (D.), bladz. 61, 124.
 Keucheniuschool, bladz. 71.
 Kweeekschool (Chr. Holl. Int.), bladz. 86, 124, 181.
 Kate (Mej. H. W. ten), bladz. 93.
 Krijger (D. H.), bladz. 105, 183.
 Keboemen, bladz. 72, 138, 186.
 Kwik, bladz. 154.
 Kapteijn (Mej. C.), bladz. 173.

L.

Lambooy (Ds. P. J.), bladz. 92, 142, 157, 172.
 Lichtplekjes, bladz. 119.
 Lindenborn (Ds. M.), † bladz. 153.
 Leerstoel voor de Zending, bladz. 163.

M.

Med. dienst. Overdracht, bladz. 4, 105.
 Munnik (Ds. J. D. v. d.), bladz. 61, 173.
 Mooi werk, bladz. 76.
 Merkelijn (Ds. A.), bladz. 92, 124, 150, 187.
 Magelang, bladz. 106, 150.
 Modjowarno, bladz. 124.

Mandor Balok, bladz. 124.
Methode Thelische of polemische, bladz. 136.
Mohamedaanische wereld, bladz. 172.

N.

Normaalschool te Pajeti, bladz. 11.
Nood der scholen op Java, bladz. 20.
Noya Vader, bladz. 25.
Netelenbos (Ds. L.), bladz. 85, 92, 172.
Nieuw Zendingblad, bladz. 87, 181.
Nieuw Guinea, bladz. 156.
Nimpoeno Raden (S.), bladz. 171.
Ned. Ind. Zend. Bond, bladz. 176.

O.

Overdracht Solo, bladz. 3.
Opleidingsschool, bladz. 58, 75, 134.
Overzicht Generale Kas, bladz. 76.
Offringa (Dr. J.), bladz. 92.
Onderscheidingen, bladz. 149.

P.

Poerworedjo, bladz. 22.
Petronella Hospitaal, bladz. 23, 168.
Pos (Ds. A.), bladz. 74, 122, 136.
Pesapen, bladz. 103.
Patolan, bladz. 109.
Poerbolingo, bladz. 123.
Pandita Djawa, bladz. 84, 116.
Pol (Ds. D.), bladz. 124.
Parakan, bladz. 124.
Pajeti, bladz. 141.
Pamoelang Djawa, bladz. 167.
Parakan, bladz. 187.

R.

Roomsche actie op Midden-Java, bladz. 86.
Reorganisatie Opleidingsschool, bladz. 101, 107.
Roomsche invasie op Soemba, bladz. 141.
Ringwalda (Ds. A.), bladz. 92, 157, 172.
Rijnders (Ds. B. J. C.), bladz. 187.

S.

Studeerende Javanen in Holland, bladz. 39.

Statistiek, bladz. 41, 89.
Surinaamsche Zending, bladz. 42, 158.
Solo, bladz. 57, 119, 120, 186.
Soemba, bladz. 75, 117, 133, 141.
Soerabaja, bladz. 92, 103.
Sadhi Marto Wiordjo, bladz. 107.
Sadhie Soendar Singh, bladz. 127.
Schepper (Mr.), bladz. 136.
Soegoenda, bladz. 138.
Synode N. H. K. en de Zending, bladz. 148.
Schelfhorst, bladz. 157.
Scholten (Ds. H.), bladz. 173.
Stoet (Mej. J. L.), bladz. 179.

T.

Tjandi Sewoe, bladz. 21.
Tempel, bladz. 124.

V.

Vereeniging Dr. Schreurers Hospitaal, bladz. 9, 163.
Verhagen (Dr. D.), bladz. 25.
Veldstra (Dr.), bladz. 133.

W.

Wonosobo, bladz. 40.
Wijers † (Ds. D. J. B.), bladz. 52.
Wonosari, bladz. 59, 134.
Wagenaar (C. W.), bladz. 61.
Wiggers (J. A.), bladz. 72, 144, 172.
Wiersinga (Dr. H. A.), bladz. 92.

Z.

Zendingssynode Arnhem, bladz. 21.
Zendingconferentie's, bladz. 43.
Zuidema (J. P.), bladz. 61, 124.
Zendingstudieraad, bladz. 61.
Zendingorganisatie in de drie Provinciën, bladz. 69.
Zendingconferentie Z. S. R., bladz. 76.
Zendingskalender 1924, bladz. 123.
Zwaan (Ds. C.), bladz. 125, 184.
Zwemer (Dr.), bladz. 131.
Zendingssynode Amersfoort, bladz. 173.

Adressen van de Arbeiders en Arbeidsters.

Ds. B. J. Esser te Poerbolingo.
Dr. W. L. Voegesang te Poerbolingo.
Mej. W. H. Netelenbos te Poerbolingo.
Mej. J. L. Stoet te Poerbolingo.
Mej. L. A. C. Enserink te Djocjakarta.
Ds. L. Netelenbos, met verlof in Holland.

Adres: Heemstede.

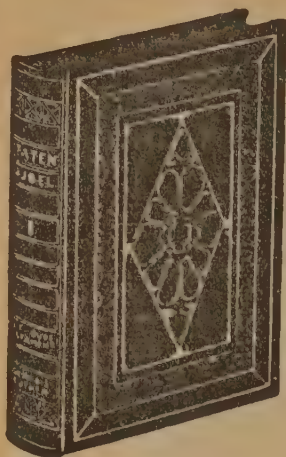
Dr. J. C. Flach te Poerworedjo.
Mej. dr. G. J. Dreckmeier te Poerworedjo.
Mej. G. A. Both te Poerworedjo.
Mej. C. Versteeg te Poerworedjo.
Ds. K. v. Dijk te Keboemen.
Dr. A. H. Vonk te Keboemen.
Mej. C. L. de Graaf te Keboemen.
Mej. H. F. ten Kate te Keboemen.
Ds. A. Pos te Djocjakarta.
Dr. J. Offringa te Djocjakarta.
Dr. A. von Kis te Djocjakarta.
Dr. L. Szász te Djocjakarta.
Dr. M. G. Muller te Djocjakarta.
Mej. W. Boorsma te Djocjakarta.
D. Koelewijn te Djocjakarta.
J. A. Wiggers te Djocjakarta.
Ds. D. Bakker te Djocjakarta.
J. P. Zuidema te Djocjakarta.

Mej. M. Kruijver te Djocjakarta.
Ds. H. A. van Andel te Soerakarta.
Dr. K. P. Groot te Soerakarta.
Dr. D. Verhagen te Soerakarta.
H. Meijerink te Soerakarta.
D. J. Bosman te Soerakarta.
W. Vermolen te Soerakarta.
P. de Koomen te Soerakarta.
J. in 't Veld te Soerakarta.
Mej. H. Baarbe te Soerakarta.
Mej. G. Loggen te Soerakarta.
Mej. G. Por te Soerakarta.
Ds. A. Merkelijn te Magelang.
Dr. H. S. Pruis te Wonosobo.
Ds. C. de Bruyn te Kambaniroe op Soemba.
Ds. J. F. Colenbrander te Melolo.
Tj. Mobach te Pajeti op Soemba.
Tj. van Dijk, met verlof in Nederland, adres: Prins Hendrikstraat 18a, Zwolle.
Mej. H. Clevering te Pajeti op Soemba.
Ds. L. P. Krijger te Karoeni op Soemba.
D. H. Krijger te Pajeti.
Mej. G. Zigterman te Karoeni op Soemba.
Ds. W. van Dijk te Karoeni op Soemba.

Bij J. H. KOK te Kampen is thans verschenen deel I van den Tweeden Druk van de uiterst practische uitgave van onzen ouden

STATEN-BIJBEL

Met al de volledige onverkorte kantteekeningen volgens de oorspronkelijke onveranderde uitgave van **JACOB en PIETER KEUR**

Met een inleidend woord van **PROF. L. LINDEBOOM**

Deze uitgave geschiedt niet in het groote onhandige folio formaat, maar in het zeer handige **octavo-formaat**. De kantteekeningen zijn zóó geplaatst, dat ze **onmiddellijk** gevonden worden. De gansche Christel. pers heeft deze praktische uitgave ten zeerste geroemd en **dringend aanbevolen**. De uitgave geschiedt in

45 afl. à 40 cent of in 3 geb. deelen à f 7.50

Op aanvraag wordt het uitvoerige prospectus, waarin zeer gemakkelijke **afbetalingsvoorwaarden** zijn vermeld, gaarne franco toegezonden.

„Kruimkens van 's Heeren Tafel”

is een der best verzorgde Gereformeerde Scheurkalenders. Verschijnt sinds 1880.

Prijs 0.90.

Verzorging der inhoud door: Ds. D. B. HAGEN-BEEK, Ds. L. v. LOON, Ds. J. MULDER, Ds. K. SCHILDER, Ds. J. L. v. D. WOLF.

Het schild voor 1924 in vele kleuren gedrukt, is uitstekend geslaagd.

Zij die met dezen kalender willen werken, wenden zich tot de Uitgevers: **GEHR. v. NOORTWIJK, SCHIEDAM**

KERSTFEEST.

Vanwege het Geref. Trakt. Genootschap „Filippus”, verscheen bij den Uitgever P. MOBACH te Breukelen

„Een Koning in een Kribbe”

DOOR

Prof. L. LINDEBOOM.
VIERDE DRUK.

Prijs . . . . . 15 ct.
 Bij getallen sterk verminderde prijzen.

AMSTERDAMSCH E

Mij. v.

LEVENSVZERKERING

ONGEVALLNVERZERKERING

N. SPIEGELSTRAAT 17, AMSTERDAM.

Soliede

-

Vertrouwbaar

-

Coulant.

Sluit: Levens-, Ongevallen-, Aansprakelijkheids-, Ziekte-, Automobiel-verzekeringen.

== ZIJT gij reeds bij haar verzekerd? ==

GRONINGSCH E HYPOTHEEK BANK
GRONINGEN

Bijkantoor ZWOLLE

Geeft uit 5½ pCt. PANDBRIEVEN.

THREE DAY 343214

Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Het zendingsblad

1923

1923

343214

THREE DAY

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY

BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 2461

